

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1991

YLEISPERUSTELUT

Tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluina hallitus esittää seuraavaa:

1. Talouden tila, lähiajan näkymät ja vuoden 1991 talouspolitiikka

1.1. Talouden tila

Korkeasuhdanne on jatkunut Suomessa varsin pitkään, ja kokonaistuotannon määrä nousi myös viime vuonna yli 5 %. Työllisyystilanne on edelleen parantunut ja työttömyysaste on alimmillaan sitten 1970-luvun alkuvuosien. Investointitoiminta on jatkunut varsin vilkkaana. Kasvun voimakkuus muodostui kuitenkin ongelmalliseksi, vaikka finanssipolitiikkaa tiukennettiin etenkin vuosina 1988—89.

Kasvu on korkeasuhdanteen aikana perustunut erityisesti kotimaisen kysynnän lisääntymiselle, jota ovat tukeneet sekä nopea tulokehitys että rahoitusmarkkinoiden vapautumisen aiheuttama luotonannon kasvu. Kansalaisten elintaso on tuotannon kasvun myötä noussut tuntuvasti. Vilkas kotimainen kysyntä on samalla vähentänyt perinteisen vientiteollisuuden toimitusmahdollisuuksia ulkomaille. Eräiden työvaltaisten alojen vienti on puolestaan kärsinyt kilpailukyvyn heikkeneemisestä ja idänkaupan vaikeuksista. Viennin kehitys onkin jäänyt vaatimattomaksi vahvasta kansainvälisestä talouskehityksestä huolimatta. Kotimaisen kysynnän voimakas kasvu on purkautunut tuontiin, ja vaihtotase on huonontunut erittäin huolestuttavasti.

Korkeasuhdanteen huippu on ohitettu, ja kotimaisen kysynnän kasvu on alkanut hidastua selvästi. Kokonaistuotanto lisääntyy tänä vuonna 2 1/2 %. Kysynnän kasvu läntisillä vientimarkkinoilla ja vientiteollisuuden parantuneet toimitusmahdollisuudet luovat edellytyksiä viennin lisäämiselle. Metalliteol-

lisuuden vientinäkymät ovatkin suotuisat. Metsäteollisuuden markkinatilanne on sen sijaan viime vuosien hyvään kehitykseen verrattuna huonontunut, ja eräiden tuotteiden vientihinnat ovat laskeneet. Teollisuuden hintakilpailukyky on lisäksi heikentynyt, minkä takia mm. kulutustavaroiden vienti pysyy vaatimattomana. Viennin määrän odotetaan keskimäärin silti lisääntyvän kuluvana vuonna 4 1/2 %.

Lähi-Idän kriisin aiheuttama öljyn hinnan nousu lisää tuontimenoja. Kotimaisten kysyntäpaineiden vaimeneminen hidastaa tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrän kasvun viimevuotisesta 8 1/2 prosentista 3 prosenttiin tänä vuonna. Kauppataseen alijäämä supistuu 4 1/2 mrd markkaan. Vaihtotaseen alijäämä lisääntyy v. 1990 silti 1 1/2 miljardilla markalla 23 1/2 mrd markkaan, koska ulkomaisen velkaantumisen kasvu lisää korkomenoja. Kokonaistuotantoon suhteutettuna vaje pysyy ennallaan.

Kuluttajahinnat nousivat viime vuonna keskimäärin 6,6 %, mikä oli enemmän kuin tärkeimmissä kilpailijamaissamme. Asuntojen hintojen kääntyminen laskuun on sittemmin hidastanut kuluttajahintaindeksin nousua. Hinnat ovat kohonneet eniten ulkomaiselta kilpailulta suojatuilla aloilla, mikä viittaa tosiasiallisen kilpailun vähäisyyteen.

Yksityisen kulutuksen pitkään jatkunut voimakas kasvu taittui viime vuoden syksyllä. Vaikka kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot lisääntyvät tänä vuonna vielä 3 %, kulutuksen kasvu heikkenee. Korkojen tuntuva nousu on lähes pysäyttänyt kotitalouksien luottojen kasvun, ja säästäminen on

elplymässä. Yksityinen kulutus lisääntyy 1 1/2 %.

Kiinteiden investointien kasvu hidastuu tuntuvasti (lisäystä viime vuonna 12 1/2 %, tänä vuonna 4 1/2 %). Korkotason nousu hillitsee etenkin asuinrakentamista. Teollisuusinvestointienkin kasvu hidastuu olennaisesti tuotantonäkymien ja kannattavuuden heikentyessä. Investointien määrä on silti edelleen varsin korkea.

Korkeasuhtanteen taitumisesta huolimatta työvoiman kysyntä on lisääntynyt vielä tänä vuonna, ja keskimääräinen työttömyysaste laskee 3,3 prosenttiin. Työvoimasta on useilla aloilla puutetta, joka on rajoittanut tuotannon kasvua ja lisännyt kustannuspaineita. Ammattitaitoisesta työvoimasta odotetaan esiintyvän puutetta useilla aloilla myös vuonna 1991.

Julkisyhteisöjen talous on kuluvana vuonna selvästi ylijäämäinen parin edellisvuoden

tapaan. Tämä on parantanut kansantalouden rahoitustasapainoa. Julkisen talouden hyvä rahoitusasema johtuu suotuisasta taloudellisesta kehityksestä sekä menojen kasvun hillinnästä. Valtiontalouden ylijäämän odotetaan supistuvan viimevuotisesta, mutta valtiontalouden rahoitusasema on kansainvälisesti vertaillen edelleen erittäin vahva. Kuntien rahoitusasema heikkenee verotulojen kasvun hidastuessa ja menojen lisääntyessä mm. palkkaratkaisujen vuoksi.

Rahoitusmarkkinat ovat rauhoittuneet kiihkeän luottoekspansion jälkeen. Yleisöluottojen nostot ovat selvästi supistumassa, sillä kotitalouksien velkaantuneisuus on lisääntynyt samalla kun korkeat korot ja niiden verovähennysmahdollisuuksien kaventuminen vähentävät velkaantumisalttiutta. Markkinakorkojen kehityksen kannalta on ratkaisevaa, säilyykö luottamus talouden tasapainottomuuksien pysymiseen hallinnassa.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous ja valtiontalous

	1987	1988	1989 ¹⁾	1990 ²⁾ ³⁾	1991 ²⁾ ³⁾
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	4.0	5.4	5.2	2 1/2	1/2
Työttömyysaste, %	5.1	4.5	3.5	3.3	4.0
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	3.7	5.1	6.6	6	5 1/2
Vaihtotase, mrd mk	-7.9	-11.6	-22	-23 1/2	-25
Julkiset kokonaismenot, % BKT:sta	42.2	40.0	38.3	39.2	40.6
Bruttoveroaste, % BKT:sta ⁵⁾	36.6	37.5	37.3	37.3	37.0 ⁶⁾
Julkisen talouden kasvuvaikutus, % BKT:sta ⁵⁾	1.5	-1.4	-1.1	0.9	(1.6)
Budjettitalouden kassamenot, määrän muutos, %	8.5	2.1	2.0	4	4 ⁴⁾
Valtiontalouden tuloylijäämä,					
— mrd mk	-1.1	4.8	11.5	9.6	8.6
— % BKT:sta	-0.3	1.1	2.3	1.8	1.5
Valtiontalouden kasvuvaikutus, % BKT:sta ⁵⁾	0.8	-1.5	-1.3	0.4	(1.3)
Valtiontalouden nettorahoitustarve (-)					
— mrd mk	-4.3	0.9	7.9	4.9	0.5
— % BKT:sta	-1.1	0.2	1.6	0.9	0.1
Valtionvelka					
— mrd mk	58.5	58.1	52.9	52.6	54.1
— % BKT:sta	14.9	13.2	10.7	9.7	9.5

¹⁾ Ennakkotieto

²⁾ Ennuste

³⁾ Tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti

⁴⁾ Tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1991 verrattuna vuoden 1990 kassamenoihin. Muutosprosenttia laskettaessa on eliminoitu vuoden 1991 TMAE:een liittyvien budjetoitimenettelyjen muutosten vaikutukset.

⁵⁾ Vuosien 1990 ja 1991 veroasteet ja kasvuvaikutus on laskettu siten kuin veronpalautukset maksettaisiin jo tämän vuoden puolella; myös bruttoveroaste v. 1987 on oikaistu veronpalautusten siirtymän vaikutuksella. Taulukossa esiintyvät vuoden 1991 kasvuvaikutusarviot ovat laskentateknisistä syistä selvästi tosiasiallisia kasvuvaikutuksia korkeammat.

⁶⁾ Tästä 0.4 prosenttiyksikköä aiheutuu alkuvuoden lopulliseen verotukseen nähden ylimitoitetusta ennakonpidätyksestä.

1.2. Lähiajan näkymät

Vuonna 1991 kokonaistuotannon kasvu hidastuu edelleen ja jäänee puoleen prosenttiin. Viennin määrä lisääntyy $1\frac{1}{2}$ %. Kysynnän kasvu jatkuu länsimarkkinoilla, mutta Neuvostoliiton vientiin liittyy suurta epävarmuutta. Investointiaste alenee korkealta tasoltaan, kun yksityiset investoinnit supistuvat. Teollisuustuotannon kasvu hidastuu $1\frac{1}{2}$ prosenttiin ja talonrakentaminen supistuu kymmeneksen. Tuonnin määrä pysyy ennallaan. Kauppataseen vaje pienenee 3 mrd markkaan. Ulkomaisen velan korkomenojen kasvun myötä vaihtotaseen alijäämä lisääntyy markkamääräisesti edelleen lievästi, mutta pysyy ennallaan suhteessa kokonaistuotantoon. Ulkomainen nettovelka kasvaa vuoden 1991 lopussa 23 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Suhdannekehitystä on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin taloudellisessa katsauksessa tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä 1.

Tämän tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä 2 on lyhyt arvio kansantalouden ja valtiontalouden näkymistä keskipitkällä aikavälillä. Siinä esitettävä arvio päättyy näkemykseen, että kansantalouden ulkoisen velkaantuneisuuden kasvun pysäyttäminen edellyttää erittäin tiukkaa ja määrätietoista talouspolitiikkaa useiden vuosien ajan.

Vaihtotaseen alijäämäisyys ja ulkomaisen velan kasvu pysyvät toistaiseksi talouden keskeisenä ongelmana. Kansantalouden voimavarat on suunnattava avoimen sektorin kehittämiseen, jotta kansantalouden velkaantuminen saadaan kuriin. Jotta voimavaroja ohjautuisi avoimeen sektoriin ja tuontikysyntä vaimenisi, yksityisen kulutuksen ja investointien — erityisesti suljetun sektorin investointien — lisäyksen tulisi jäädä olennaisesti pienemmäksi kuin viime vuosina. Mikäli voimavaroja ei onnistuta suuntaamaan avoimeen sektoriin, kansantalouden velkaantuminen lisääntyy uhkaavasti. Kehityksen jatkues- sa nykyisellään ulkomainen nettovelka suhteessa kokonaistuotantoon olisi vuonna 1994 jo selvästi yli 30 %.

Tuotannon kestävä kasvu ei ole saavutettavissa ilman viennin merkittävää lisääntymistä. Se puolestaan edellyttää kilpailukykyistä vientisektoria. Nopean kysynnän kasvun ja palkkaliukumien takia tulopolitiikka ei ole parin viime vuoden aikana pystynyt

turvaamaan hidasta inflaatiota ja kansantalouden kilpailukyyn säilymistä. Vastedes kustannusten nousun tulisi jäädä hitaammaksi kuin kilpailijamaissa. Tämä edellyttää hallitun tulopolitiikan ohella mm. kilpailun lisäämistä niillä talouden sektoreilla, jotka nykyisellään ovat suojassa ulkomaiselta kilpailulta. Kansantalouden suotuisa kehitys pitemmällä aikavälillä vaatii riittävien reaaliinvestointien ohella myös vahvaa panostusta ns. aineettomiin investointeihin: koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja markkinointiin suuntautuvaa rahoitusta on lisättävä tuntuvasti.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaanto näyttää säilyvän lähivuosina ongelmallisena. Työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen onkin edellytys taloudellisen kasvun suotuisalle jatkumiselle.

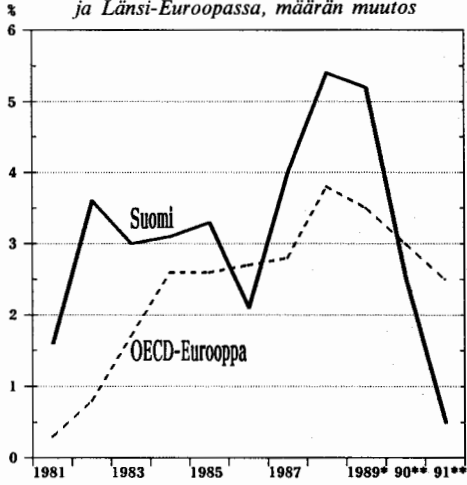
Julkisten menojen osuus kokonaistuotannosta on alentunut, mutta menojen kasvua ei ole pystytty hidastamaan tavoitellussa määrin, etenkin kuntasektorissa. Kuntasektorin henkilöstön määrän lisääminen vaikeuttaa avoimen sektorin mahdollisuuksia saada tarpeeksi työvoimaa; palvelutason parantaminen onkin toteutettava kohottamalla tuottavuutta sekä uudistamalla ohjaus- ja rahoitusmenetelmiä. Valtion henkilöstön määrää tulee vähentää edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vaihtotasealijäämä asettaa edelleen selkeän rajoitteen talouspolitiikalle, sillä ulkomainen velkamme ja velanhoitomenot lisääntyvät nopeasti. Kilpailukyky on huonontunut jo pitkään, ja talouskehityksen heikkeneminen vientimarkkinoilla öljyn hinnan nousua Persianlahden kriisin vuoksi kärjistää vienti- ja vaihtotaseongelmiamme. Suureen alijäämään liittyy riski pääomaliikkeiden häiriöistä ja korkojen jyrkästä noususta.

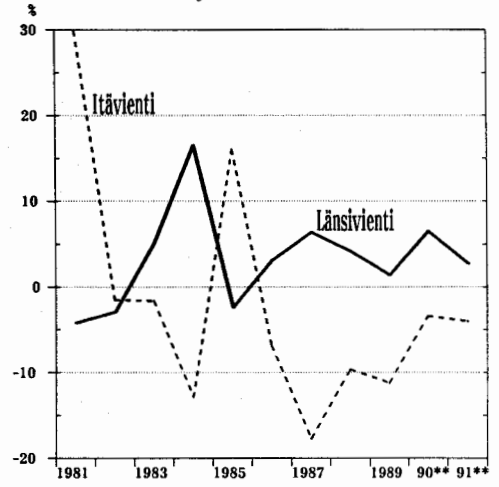
Talouskehityksen vakaannuttaminen edellyttääkin, että kysyntäpainetta kyetään lievittämään ja kilpailukykyä parantamaan. Tamikuussa 1990 solmitulla talous- ja tulopoliittisella kokonaisratkaisulla pyrittiin inflaation hidastamiseen ja ulkomaisen velkaantumisen saamiseen hallintaan. Nimellisansioiden nousu näyttääkin tänä vuonna keskimäärin hieman hidastuvan viime vuotista.

Tuloratkaisun tavoitteena on nostaa palkansaajien käytettävissä olevia reaalityuloja vuosina 1990-91 yhteensä $4\frac{1}{2}$ %. Ratkaisus-

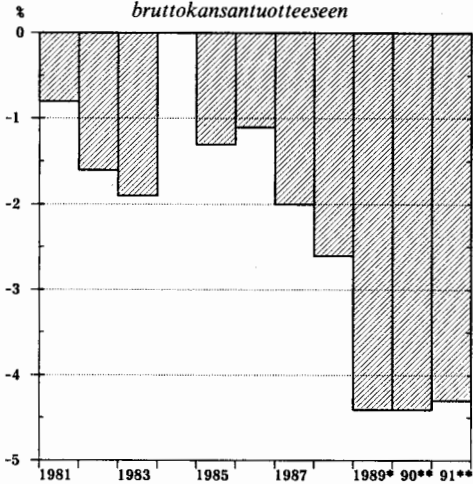
Kuvio 1. Kokonaistuotanto (BKT) Suomessa ja Länsi-Euroopassa, määrän muutos

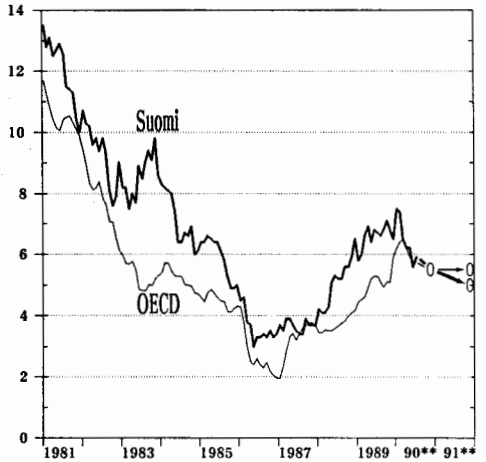
Kuvio 2. Länsi- ja itävienti, määrän muutos

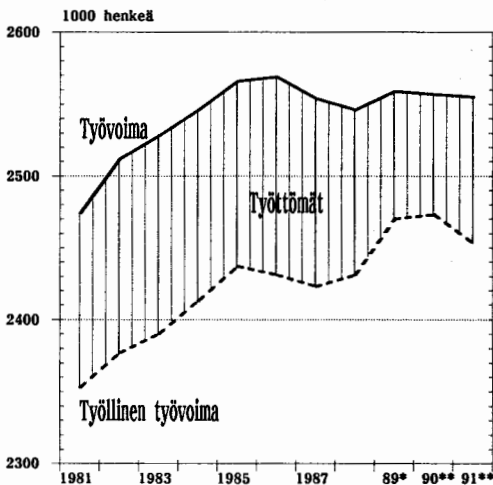
Kuvio 3. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen

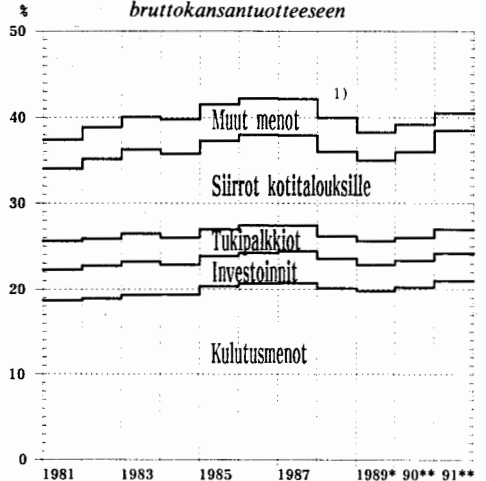
Kuvio 4. Kuluttajahintaindeksi, muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta

Kuvio 5. Työllisyys

Kuvio 6. Julkiset menot suhteessa bruttokansantuotteeseen

1) Kunnallisen eläkelaitoksen siirto rahoituslaitossectoriin vuonna 1988 alensi julkisten menojen tasoa.

sa sovitusta ostovoiman lisäyksestä toteutuu tänä vuonna jo merkittävä osa. Tulospimuksessa mukana olevien ja sen ulkopuolelle jääneiden ansiokehitys näyttää varsin yhdenmukaiselta. Kansantalouden hintakilpailukyvyn arvioidaan tänä vuonna edelleen heikenevän. Kehityksen kääntäminen on välttämätöntä ja asettaa selkeitä vaatimuksia ensi vuoden tulospimuksille. Tuloverotuksen alentaminen tekee mahdolliseksi Kallio-sopimuksen mukaisen ostovoiman kasvun toteutumisen sangen maltillisinkin palkankorotuksien.

1.3. Tulo- ja menoarvioesityksen talouspoliittinen linja

Talouspolitiikan keskeinen tavoite on kansantalouden tasapainon turvaaminen, erityisesti ulkomaisen velkaantumisen voimakas hidastaminen. Tämä edellyttää avoimen sektorin toimintaedellytysten parantamista ja säästämisen kannustamista sekä kotimaisen kysynnän, varsinkin kulutuksen kasvun hillitsemistä.

Hintakilpailukyvyn paraneminen on välttämätöntä avoimen sektorin aseman kohentamiseksi. Kotimaisen kysynnän hillitseminen hidastaa hintojen nousua ja vapauttaa voimavaroja avoimeen sektoriin. Tulo- ja menoarvioesityksen mukaiset hintojen ja maksujen korotukset ovat vähäisiä ja nostavat kuluttajahintaindeksiä vain runsaalla prosentilla. Hintakehitystä hidastetaan myös edistämällä kilpailua ja työvoiman liikkuvuutta. Reaaliseen kilpailukykyyn vaikuttaviin määrärahoihin esitetään tuntuvia korotuksia. Avoimen sektorin kilpailuedellytyksiä on tarpeen vahvistaa myös rakenteellisin toimenpitein, kuten liikevaihtoverojärjestelmän uudistuksella. Metsäteollisuudelta kerätyt vientitalletukset palautetaan jo kuluvan vuoden aikana.

Matalaksi painunutta kotitalouksien sääntämistä pyritään lisäämään siirtymällä korkotulojen verotuksessa lähdeverotukseen, jonka arvioidaan nostavan talletusten reaaliuottoa. Uudistus lisää myös pankkien välistä kilpailua tallettajista ja edistää alan tuotekehittelyä. Kahden vuoden määräaikaistalletuk-

sille maksettavan verovapaan enimmäiskoron, joka on peruskorko vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä, voimassaoloaikaa jatketaan. Velkojen korkojen vähennysoikeutta verotuksessa supistetaan, mikä vähentää velanoton houkuttelevuutta ja tukee säästämistä.

Jotta kotimainen kysyntä pysyisi riittävän maltillisena, ostovoiman kehitys tulee rajoittaa talous- ja tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa sovittuun tasoon. Maltillisen palkkaratkaisun tukemiseksi tulo- ja menoarvioesityksessä on kaikilta osin noudatettu kokonaisratkaisussa tehtyjä päätöksiä.

Viime vuosina on valtiontalouteen perustettu useita suuria budjetin ulkopuolisia rahastoja (valtion ydinjätehuoltorahasto, asunto-olojen kehittämisorahasto, valtion eläkerahasto). Tämän johdosta koko valtiontaloutta koskevat kasvu- ja tasapainoluvut saattavat poiketa merkittävästi budjettitaloutta kuvaavista luvuista. Finanssipolitiikan mitoituksen kannalta ratkaisevia ovat koko valtiontaloutta kuvaavat luvut.

Budjettitalouden kokonaismenot lisääntyvät reaalisesti neljällä prosentilla ja budjettitalous on hieman ylijäämäinen. Budjettitalouden finanssipoliittinen vaikutus on lievästi kasvua lisäävä, mikä johtuu mm. verotuksessa tehtävistä rakenteellisista muutoksista. Koko valtiontalous on edelleen selvästi ylijäämäinen.

Kuntien rahoitusasema heikkenee tulokehityksen hidastuessa ja menojen lisääntyessä tuloja enemmän. Veroäyrin hinnan jatkuvan kohoamisen estämiseksi on välttämätöntä löytää tehokkaita keinoja kuntien menojen kasvun rajoittamiseksi. Tähän voidaan päästä rajoittamalla kuntien henkilöstölisäyksiä ja käyttämällä nykyistä henkilökuntaa joustavasti eri työtehtäviin. Kuntien omaa päätösvaltaa lisätään vapaakuntakokeiluilla ja poistamalla valtion ohjausta koskevia normeja. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisella, joka on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1992 alusta, kannustetaan kuntien taloudellista toimintaa. Kuntien menojen kasvua voidaan rajoittaa myös lisäämällä kuntien mahdollisuuksia itsenäisen maksupolitiikan harjoittamiseen.

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1989—91¹⁾ ja ²⁾

	1989 tilinpäätös milj.mk	1990 menoarvio milj.mk	1991 esitys milj.mk	Muutos 1991/90 %
Kulutusmenot.....	35 030	40 212	50 792	+ 26
Siirtomenot.....	72 157	82 083	93 957	+ 14
Sijoitusmenot.....	13 031	6 999	7 996	+ 14
Muut menot.....	9 241	12 316	4 907	— 60
Yhteensä.....	129 459	141 609	157 653	+ 11
— menot valtionvelasta (PL 36).....	9 416	12 247	4 928	— 60
— muut menot.....	120 043	129 363	152 725	+ 18
Tulo- ja varallisuusvero.....	38 513	41 500	41 600	+ 0
Liikevaihtovero.....	43 603	48 000	54 300	+ 13
Muut verot.....	33 933	38 961	42 034	+ 8
Muut tulot (ilman nettolainanottoa).....	18 780	13 150	19 721	+ 50
Yhteensä.....	134 828	141 611	157 655	+ 11
Ylijäämä.....	5 369	2	2	

¹⁾ Budjettisidonnaisten valtion liikelaitosten käyttömenot ja -tulot eivät sisälly lukuihin.

²⁾ Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia. Erityisesti valtion eläkemaksujen kohdentaminen ao. virastoille ja laitoksille vuoden 1991 alusta lukien nostaa suhteellisesti eniten niiden pääluokkien menojen kasvua, joissa palkkamenojen osuus on suuri.

2. Tulo- ja menoarvioesityksen rakenne

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen perustelut on jaettu yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Tulo- ja menoarvioesityksen liitteitä hallitus ei ole käsitellyt. Liitteet on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys sisältää joitakin rakennemuutoseriä, jotka tulee ottaa huomioon verrattaessa menoarvioesitystä kuluvan vuoden budjettiin tai arvioituihin kassamenoihin. Merkittävimmät

näistä liittyvät takaisinlainaukseen eläkerahastosta, eläkerahastoon maksettavaan korkoon ja asuntorahastosiirtoon. Kun näiden rakennemuutosten vaikutus laskelmissa eliminoidaan, on tulo- ja menoarvioesityksen menojen (ilman kuoletuksia) reaalisuus 4 % verrattuna kuluvan vuoden kassamenoarvioon. Sensijaan ei ole perusteltua verrata vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen menoja kuluvan vuoden menoarvioon, koska siihen vaikuttivat huomattavasti tulo- ja menoarvioesityksen menojen kasvu, joissa palkkamenojen osuus on suuri.

Taulukko 3. Menot pääluokittain vuosina 1989—1991¹⁾

Numero- tunnus	Pääluokka	v. 1989	v. 1990	v. 1991	Muutos 1990—91	
		tilinpäätös milj. mk	menoarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	14	19	23	+ 4	+ 23
22.	Eduskunta	197	220	245	+ 24	+ 11
23.	Valtioneuvosto	153	244	274	+ 30	+ 12
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala...	4 032	4 287	4 556	+ 269	+ 6
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	1 602	1 711	2 148	+ 437	+ 26
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala...	4 369	4 481	5 601	+ 1 120	+ 25
27.	Puolustusministeriön hallinnonala...	6 852	7 393	9 004	+ 1 611	+ 22
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala .	10 174	17 702	16 609	— 1 092	— 6
29.	Opetusministeriön hallinnonala	23 144	24 486	29 198	+ 4 712	+ 19
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallin- nonala	9 976	10 074	12 316	+ 2 242	+ 22
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	11 273	9 720	11 111	+ 1 392	+ 14
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hal- linnonala	3 998	4 337	5 401	+ 1 064	+ 25
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallin- nonala	34 568	36 638	44 641	+ 8 003	+ 22
34.	Työministeriön hallinnonala	3 852	4 558	5 909	+ 1 351	+ 30
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala...	5 839	3 493	5 689	+ 2 197	+ 63
36.	Valtionvelka	9 416	12 247	4 928	— 7 318	— 60
Menot yhteensä		129 459	141 609	157 653	+ 16 044	+ 11

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan tulo- ja menoarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

¹⁾ Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

Taulukko 4. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1989—1991¹⁾

Numero- tunnus	Menolaji	v. 1989	v. 1990	v. 1991	Muutos 1990—91	
		tilinpäätös milj. mk	menoarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
01-03	Palkkaukset.....	13 285	14 409	19 484	+ 5 074	+ 35
05-07	Eläkkeet.....	5 526	8 503	9 594	+ 1 091	+ 13
01-07	Palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot.....	18 810	22 913	29 078	+ 6 165	+ 27
11-13	Koneiden, laitteiden, kaluston ja talonrakennusten korjaus ja kunnossapito.....	316	327	362	+ 35	+ 11
14-15	Maa- ja vesirakennusten korjaus ja kunnossapito.....	13	13	17	+ 4	+ 27
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen.....	2 151	2 415	2 708	+ 293	+ 12
08-10, 19-29	Muut kulutusmenot.....	13 740	14 543	18 627	+ 4 084	+ 28
08-29	Muut kulutusmenot.....	16 220	17 299	21 714	+ 4 415	+ 26
01-29	Kulutusmenot.....	35 030	40 212	50 792	+ 10 580	+ 26
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.....	34 053	36 880	40 574	+ 3 695	+ 10
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle.....	12 074	12 663	15 287	+ 2 624	+ 21
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille.....	17 293	18 912	22 280	+ 3 368	+ 18
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille.....	3 345	7 599	8 516	+ 917	+ 12
61-65	Erittelemättömät siirrot kotimaahan.....	2 261	2 373	3 571	+ 1 198	+ 50
66-69	Siirrot ulkomaille.....	3 130	3 656	3 729	+ 73	+ 2
30-69	Siirtomenot.....	72 157	82 083	93 957	+ 11 874	+ 14
70-73	Kaluston hankinta.....	2 930	907	660	— 247	— 27
74-76	Talonrakennukset.....	1 638	1 341	1 709	+ 367	+ 27
77-79	Maa- ja vesirakennukset.....	3 270	3 072	2 735	— 337	— 11
70-79	Reaalisijoitukset.....	7 838	5 321	5 104	— 217	— 4
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat.....	4 153	495	1 367	+ 872	+ 176
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt.....	448	434	728	+ 294	+ 68
88-89	Muut finanssisijoitukset.....	592	749	797	+ 48	+ 6
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset.....	5 194	1 678	2 892	+ 1 214	+ 72
70-89	Sijoitusmenot.....	13 031	6 999	7 996	+ 998	+ 14
90-92	Valtionvelan korot ja kuoletukset sekä indeksikorotukset.....	9 232	12 288	4 844	— 7 444	— 61
93-99	Muut ja erittelemättömät menot.....	9	28	63	+ 35	+ 128
90-99	Muut menot.....	9 241	12 316	4 907	— 7 409	— 60
Menot yhteensä		129 459	141 609	157 653	+ 16 044	+ 11

Kukin momentti on tulo- ja menoarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

¹⁾ Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

Taulukko 5. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1989—1991¹⁾

Numerotunnus	Tehtäväryhmä	v. 1989	v. 1990	v. 1991	Muutos 1990—91	
		tilinpäätös milj. mk	menoarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
Yleinen hallinto						
010	Ylin päätöksenteko.....	284	323	388	+ 65	+ 20
020	Valtiovarainhallinto.....	2 146	2 255	3 627	+ 1 372	+ 61
030	Ulkoasiainhoito.....	1 335	971	1 381	+ 410	+ 42
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö.....	3 077	3 569	3 463	— 106	— 3
050	Muu yleinen hallinto.....	2 146	2 293	2 750	+ 457	+ 20
	Yhteensä	8 987	9 412	11 610	+ 2 198	+ 23
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
070	Hallinto.....	126	134	179	+ 45	+ 33
080	Poliisitoimi.....	1 966	2 054	2 686	+ 632	+ 31
090	Oikeudenkäyttö.....	756	842	1 084	+ 243	+ 29
100	Vankeinhoito.....	723	737	853	+ 116	+ 16
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestönsuojelu.....	128	103	112	+ 9	+ 9
120	Rajojen vartiointi.....	673	684	920	+ 235	+ 34
	Yhteensä	4 372	4 554	5 834	+ 1 280	+ 28
Maanpuolustus						
150	Hallinto.....	143	158	231	+ 73	+ 47
160	Sotilaallinen maanpuolustus.....	6 595	7 222	8 719	+ 1 497	+ 21
170	Taloudellinen maanpuolustus.....	10	19	18	— 1	— 5
	Yhteensä	6 748	7 399	8 968	+ 1 570	+ 21
Opetus, tiede ja kulttuuri						
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät....	288	322	393	+ 71	+ 22
220	Yleissivistävä opetus.....	8 920	9 253	10 750	+ 1 497	+ 16
230	Ammattiopetus.....	4 742	5 242	6 390	+ 1 148	+ 22
240	Korkeakouluopetus.....	3 597	3 825	5 263	+ 1 439	+ 38
250	Aikuiskoulutus.....	1 663	1 686	1 406	— 280	— 17
260	Opintotuki.....	1 324	1 614	1 905	+ 291	+ 18
270	Yleinen tutkimus.....	392	429	538	+ 109	+ 25
280	Kirjastot, arkistot ja museot.....	744	795	931	+ 136	+ 17
290	Taide.....	814	643	858	+ 214	+ 33
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta.....	551	560	621	+ 61	+ 11
310	Kirkollishallinto.....	16	17	22	+ 5	+ 27
	Yhteensä	23 050	24 388	29 078	+ 4 691	+ 19
Sosiaaliturva						
400	Hallinto.....	336	362	451	+ 89	+ 25
410	Toimeentuloturva.....	14 586	14 597	19 952	+ 5 355	+ 37
420	Sosiaalipalvelukset.....	8 233	9 176	11 063	+ 1 887	+ 21
	Yhteensä	23 155	24 135	31 466	+ 7 331	+ 30
Terveydenhuolto						
450	Tutkimuslaitokset.....	316	370	440	+ 70	+ 19
460	Ympäristöterveydenhuolto.....	191	207	245	+ 38	+ 18
470	Kansanterveysyhtiö.....	4 823	5 334	5 828	+ 494	+ 9
480	Erikoissairaanhoido.....	6 185	6 695	6 797	+ 102	+ 2
	Yhteensä	11 515	12 606	13 310	+ 704	+ 6
Asuminen ja ympäristö						
510	Hallinto.....	71	79	101	+ 22	+ 28
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu.....	281	233	422	+ 190	+ 82
530	Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta.....	32	31	42	+ 11	+ 35

540	Asumisen edistäminen	5 142	2 834	4 712	+ 1 878	+ 66
550	Maanmittaus	411	425	533	+ 109	+ 26
560	Vesitalous	436	477	582	+ 105	+ 22
	Yhteensä	6 373	4 078	6 393	+ 2 315	+ 57
Työvoima						
610	Hallinto	300	263	270	+ 7	+ 3
620	Työvoiman ohjaus	346	384	489	+ 105	+ 27
630	Erittelemättömät työllisyysmenot	3 090	3 794	4 997	+ 1 203	+ 32
	Yhteensä	3 736	4 440	5 756	+ 1 315	+ 30
Maa- ja metsätalous						
650	Hallinto	86	69	90	+ 21	+ 30
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	281	309	393	+ 84	+ 27
670	Maatalous	8 496	8 438	10 463	+ 2 026	+ 24
680	Metsätalous	744	824	841	+ 17	+ 2
690	Kalastus, metsästys ja porotalous	248	238	275	+ 37	+ 16
	Yhteensä	9 854	9 878	12 062	+ 2 184	+ 22
Liikenne						
710	Hallinto	106	162	203	+ 41	+ 25
720	Tieliikenne	5 323	5 611	6 649	+ 1 038	+ 19
730	Vesiliikenne	759	831	1 037	+ 207	+ 25
740	Ilmaliikenne	188	193	205	+ 12	+ 6
750	Rautatieliikenne	2 600	2 098	2 143	+ 45	+ 2
760	Tietoliikenne	1 940	493	489	— 4	— 1
	Yhteensä	10 916	9 387	10 727	+ 1 339	+ 14
Teollisuus ja muut elinkeinot						
810	Hallinto	116	180	213	+ 33	+ 18
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	189	230	298	+ 67	+ 29
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta	1 742	1 858	2 304	+ 446	+ 24
840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	187	113	209	+ 96	+ 85
850	Teollisuuden edistäminen	1 488	1 540	1 615	+ 75	+ 5
860	Energiahuolto	176	220	191	— 29	— 13
870	Muiden elinkeinojen edistäminen	77	95	106	+ 10	+ 11
880	Ulkomaankaupan edistäminen	294	319	785	+ 466	+ 146
	Yhteensä	4 270	4 555	5 720	+ 1 165	+ 26
Muut menot						
910	Valtionvelka	9 416	12 247	4 928	— 7 318	— 60
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	5 526	12 903	10 044	— 2 859	— 22
960	Yleisavustukset kunnille yms.	1 438	1 534	1 694	+ 159	+ 10
990	Muut erittelemättömät menot	103	94	64	— 30	— 32
	Yhteensä	16 482	26 778	16 730	—10 048	— 38
Menot yhteensä		129 459	141 609	157 653	+ 16 044	+ 11

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Tulo- ja menoarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnuksot on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

1) Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

3. Menoarvioesityksen päälinjat

3.1. Yhteenveto menoarvioesityksen sisällöstä

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen talouspolitiikan lähtökohtana on tiukan finanssipolitiikan harjoittaminen tasapainoisen talouskehityksen aikaansaamiseksi. Julkisen sektorin pidättyvällä menopolitiikalla parannetaan lisäksi avoimen sektorin työvoima- ja muiden resurssien saantimahdollisuuksia. Valtiontalouden rahoitusylijäämä on tavoitteellisesti korkealla tasolla, jotta koko kansantalouden säästäminen riittäisi turvaamaan investointien rahoittamisen. Inflaatio ja vaihtotaseen alijäämä ovat edelleen vakavimmat tasapainottomuusongelmat, joiden oikaisemiseen pyritään etenkin vero- ja finanssipoliittisin toimenpitein.

Menoarvioesityksen loppusumma on noin 157,7 mrd mk. Valtiontaloutta kokonaisuudessaan kuvaavan valtiontalouden tuloylijäämän suuruus on tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti noin 8,6 mrd mk.

Tulo- ja menoarvioesityksen menot on esitetty pääluokittain taulukossa 3, taloudellisen laadun mukaan taulukossa 4 ja tehtävien mukaan jaoteltuna taulukossa 5.

Edellä kerrotuissa taloudellisissa puitteissa tulo- ja menoarvioesityksessä korostuvat painoalueina

menopuolella:

- avoimen sektorin toimintaedellytysten parantaminen
- talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun toteuttaminen
- tutkimus- ja teknologiamäärärahojen voimakas kasvu jatkuu
- kansainvälistymiseen ja Euroopan integraatiokehitykseen varautuminen
- infrastruktuurin laaja-alainen parantaminen (erityisesti liikenne-, koulutus- ja tutkimusinvestoinnit)
- nuorison ja aikuisten ammatillisen koulutuksen kehittäminen
- asunto-olojen kehittäminen

hallinnon kehittämisessä:

- tulosohjauskokeilun jatkaminen ja kehittäminen
- virastorakenteen rationalisointi
- niukka henkilöstön lisäyslinja

tulo- ja veropuolella:

- tulo- ja varallisuusverotuksen kokonaisu-

distuksen jatko; kotitalouksien välittömän verotuksen keventäminen ja liikevaihtoverotuksen uudistaminen kilpailunäkökohdat huomioon ottaen

- yhteisöjen tuloverotuksen keventäminen
- kulutuskysyntää hillitsevän ja ympäristön-suojelua edistävän veropolitiikan käyttö
- valtion velkaantumisen väheneminen.

Kulutusmenojen osuus tulo- ja menoarvioesityksen loppusummasta on 32 %. Kulutusmenoista on 57 % palkkaus- ja eläkemenoja. Kulutusmenojen osuus loppusummasta on tuntuvasti korkeampi kuin vuonna 1990, mikä johtuu suurelta osin eläkemaksujen budjetoinnin siirrosta palkkamomenteille. Loppuosa koostuu tielaitoksen perustienpidosta, puolustuslaitoksen kalustohankinnoista sekä erilaisista muista kulutustavaroiden ja palvelusten hankinnoista. Kulutusmenoihin esitetään 50 792 milj. mk.

Valtion palveluksessa olevan henkilöstön määrän sekä palkkaus- ja eläkemenojen kehitystä selvitetään lähemmin yleisperustelujen kohdassa 3.3.3.

Siirtomenoihin luetaan valtionavut kunnille ja Ahvenanmaan maakunnalle, siirrot elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille sekä budjetin ulkopuolisille valtion tileille, erittelemättömät siirrot kotimaahan sekä siirrot ulkomaille. Siirtomenoihin esitetään 93 957 milj. mk. Siirtomenojen osuus tulo- ja menoarvioesityksen loppusummasta on 60 %.

Kuntien ja kuntainliittojen valtionaputehtävät on mitoitettu siten, että kuntasektorin menojen kasvu sopeutuisi valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksien ja kansantalouden arvioidun kasvun puitteisiin. Valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa ei muuteta. Vuoden 1990 varsinaisen tulo- ja menoarvioon verrattuna kuntien ja kuntainliittojen valtionavut kasvavat 10 %. Kuntien ja kuntainliittojen valtionapujen osuus budjettitalouden menoista on 26 %.

Elinkeinoelämälle myönnettävien valtionapujen huomattavimpia kohteita ovat maatalouden varsinainen tulotuki ja aluetuki, maataloustuotteiden ylijäämien vientituki, yritysten aluepoliittinen tuki, vientimarkkinoinnin, tutkimuksen ja tuotekehityksen tuki sekä lehdistön kuljetus- ja muu tuki. Näiden tukien osuus menoarviosta on 10 %.

Siirrot kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille koostuvat etupäässä sosiaalisista

tulonsiirroista. Lisäksi näihin menoihin kuuluvat valtionavut yksityisille oppilaitoksille ja sosiaalisia tehtäviä hoitaville yksityisille yhteisöille, opintotuki sekä eräät yhteiskunnallisen sivistystyön ja tieteen ja taiteen edistämisen menot.

Siirtoon budjetin ulkopuolisille valtion tileille vaikuttavat etenkin valtion eläkemaksuja koskeva budjetointitavan muutos ja siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon.

Erittelemättömiin siirtoihin kotimaahan luetaan mm. valtionavut työttömyyden lieventämiseen. Siirrot ulkomaille sisältävät pääosan kehitysyhteistyöhön varattavista määrärahoista.

Sijoitusmenoihin esitetään 7 996 milj. mk. Reaalisijoitukset pysyvät vuonna 1991 pääpiirteissään vuoden 1990 tasolla. Sijoitusmenojen osuus tulo- ja menoarvioesityksen loppusummasta on 5 %. Sijoitusmenoista on 64 % reaalisijoituksia ja loppuosa lainoja ja muita finanssisijoituksia. Reaalisijoitukset ovat talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennusmenoja sekä kaluston hankintamenoja. Finanssisijoitukset koostuvat lähinnä valtionyhtiöiden osakepääoman korotuksista ja lainoista sekä kiinteistöjen ja maaomaisuuden hankintaan tarkoitetuista määrärahoista.

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot ja indeksikorotukset sekä eräitä muita sekalaisia menoja. Muihin menoihin esitetään yhteensä 4 907 milj. mk.

3.1.1. *Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto*

Puoluetoiminnan tukemiseen myönnetään 75,7 milj. mk. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuoden viettämisen valmisteluun liittyvien menojen maksamiseen myönnetään 5,8 milj. mk. Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustöihin myönnetään 73 milj. mk.

3.1.2. *Ulkoasiainministeriön hallinnonala*

Suomen ulkopoliittikan päämääränä on maan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaaminen kaikissa olosuhteissa sekä huolehtiminen kansalaisten hyvinvoinnista. Tavoitteena on edistää kansallisia etujamme, vahvistaa maamme kansainvälistä asemaa ja

edusauttaa vakaata kansainvälistä kehitystä. Näihin päämääriin pyritään noudattamalla aktiivisesti ja johdonmukaisesti puolueettomuuspolitiikkaa, joka tähtää hyvien ja ystävällisten suhteiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen kaikkien valtioiden ja varsinkin naapurimaittemme kanssa.

Ulkoasiainhallinnon tehtävänä on luoda Suomen ulkopoliittikan hoidolle mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset.

Suomen ulkopoliittikan keskeistä sisältöä ovat perinteisten ja luottamuskellisten suhteiden kehittäminen Neuvostoliiton välillä, pohjoismaisen yhteistyön voimistaminen eri aloilla, määrätietoinen toiminta laajapohjaisen yleiseurooppalaisen yhteistyön kehittämiseksi varsinkin ETYK:in puitteissa, kansainvälisen liennytyksen ja aseidenriisunnan edistäminen, ihmisoikeuksien kunnioittamisen korostaminen sekä Yhdistyneiden Kansakuntien arvovallan ja toimintaedellytysten vahvistaminen.

Suomi jatkaa johdonmukaista toimintaansa Pohjolan pitämiseksi kansainvälisen jännityksen ulkopuolella, sen ydinaseettomuuden vahvistamiseksi samoin kuin alueen turvallisuuden lujittamiseksi.

Suomen ulkomaankauppapolitiikkaa kehitetään maan taloudellisten etujen sekä ulkopoliittisen linjan mukaisesti erityistä huomiota kiinnittäen viennin rakenteen monipuolistamiseen ja jalostusasteen nostamiseen ulkomaankaupan tasapainon turvaamiseksi. Tämän mukaisesti pyritään säilyttämään Suomen asema ja edut tärkeimmillä markkina-alueillamme, edesauttamaan Euroopan talousalueen muodostumista, ehkäisemään kansainvälistä kauppaa rajoittavia ja vinouttavia toimia sekä uusien kaupan esteiden muodostumista.

Kansainvälisen kehitysyhteistyön lähtökohdana ovat kansainväliset kehityspoliittiset suositukset, yhteistyömaiden tarpeet sekä Suomen taloudelliset voimavarat.

Kehitysyhteistyöhön on käytettävissä vuonna 1991 YK:n suosittamaa 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuutta vastaava määrä varoja. Kehitysyhteistyömäärärahojen käyttö pyritään ohjaamaan YK:n kansainväliseen kehitysstrategiaan sisältyvät taloudelliset ja sosiaaliset kehitystavoitteet huomioon ottaen sekä keskittäen toiminta Suomen osaamisalueille. Kansainväliseen tiedotukseen myönnetään 20,5 milj. mk. Jäsenmaksuihin ja eräisiin rahoitusosuuksiin osoitetaan runsaat

150 milj. mk. Suomalaisen valvontajoukkojen ylläpitomenoihin myönnetään 167,6 milj. mk. Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamiseen myönnetään 36 milj. mk.

3.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 2 147,7 milj. mk. Painoalueita ovat Euroopan integraatiokehityksestä johtuva valmistelutyö, alioikeus uudistus, atk-perusteisten tietojärjestelmien kehittäminen oikeudenkäytön tehostamiseksi sekä vankeinhoidon toimintaedellytysten parantaminen toteuttamalla uudisrakennus- ja perusparannushankkeita.

Euroopan integraatiokehityksestä aiheutuva lainsäädännön käänös- ja tarkastustehtäviä varten muodostetaan ministeriön yhteyteen asiantuntijajyksikkö.

Alioikeusuudistus on tarkoitus toteuttaa vuonna 1993. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä aiheutuviin menoihin myönnetään 79 milj. mk eli lisäystä 13 %.

Vankeinhoidon uudisrakennus- ja perusparannushankkeisiin myönnetään 94 milj. mk. Ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen kehittämiseksi perustetaan Kestilään enintään 56-paikkainen avovankila, johon ehdotetaan perustettavaksi 32 virkaa.

Yhdyskuntapalvelukokeilua koskeva laki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1991 alusta. Vaalimenoihin myönnetään 37 milj. mk.

3.1.4. Sisäasianministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 5 600,7 milj. mk. Toiminnan painoalueina ovat kuntien välisen yhteistyön edistäminen, ministeriön organisaatiouudistus, rekisteritoimintojen kehittäminen automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuen, poliisin toimintaedellytysten tehostaminen sekä pelastushallinnon oppilaitosten organisaation uudistaminen.

Sisäasianministeriön organisaatiota uudistetaan perustamalla hallinto-osasto sekä kunta- ja aluekehitysosasto. Vastaavasti lakkautetaan nykyiset yleinen osasto, lääni- ja kuntaosasto sekä aluepoliittinen osasto. Myös poliisiosaston organisaatio uudistetaan.

Ulkomaalaiskeskuksen palvelukykyä parannetaan lisäämällä henkilöstöä ja uudistamalla hallinnollisia menettelyjä. Pakolaisten turvapaikkahakemusten käsittelyaika lyhennetään keskimäärin kolmeen kuukauteen.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—93.

Avustuksiin kunnille myönnetään yhteensä 1 143,9 milj. mk. Kuntien yleisiin valtionosuuksiin myönnetään 693 milj. mk, kuntien verotulojen täydennykseen 414 milj. mk sekä kuntien harkinnanvaraiseen avustukseen 35 milj. mk.

Työvoimapolitiittiset näkökohdat ja kuntien menojen kasvutavoitteet huomioon ottaen kuntasektorin koko työvoiman lisäys tulisi rajoittaa voimassa olevan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman suuruiseksi. Muutoin kuntasektorin työvoiman määrän tulisi pysyä ennallaan ja henkilöstön lisätarpeet hoitaa sisäisin siirtein. Pidemmällä aikavälillä kunnallistalouden rationalisointimahdollisuuksissa on keskeisessä asemassa vireillä oleva valtionosuusjärjestelmän uudistaminen.

Lääninhallitusten menoihin myönnetään 440,7 milj. mk. Lääninhallituksia kehitetään entistä omavastuisemmiksi alueensa kehittämiseksi ja asiantuntijaorganisaatioiksi. Läänin kehittämISRaha mitoitetaan 70 milj. markkaan.

Poliisitoimen menot ovat 2 685,7 milj. mk. Poliisin toimintaedellytyksiä tehostetaan lisäämällä henkilöstöä esitutkintalainsäädännön voimaantulon edellyttämällä tavalla sekä hankkimalla poliisiin käyttöön erilaista kalustoa.

Pelastushallinnossa jatketaan palo- ja pelastustoimen ammatillisen koulutuksen sekä väestönsuojelukoulutuksen uudistamista. Kuopioon perustetaan uusi oppilaitos. Pelastushallinnon organisaatio uudistetaan vuonna 1992. Nykyisen Pelastushallinnon koulutuskeskuksen tilalle perustetaan Valtion pelastuskoulu ja Valtion pelastusopisto.

3.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 9 004 milj. mk. Hallinnonalan menoihin on sisällytetty 57 milj. markan korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelusten tuotta-

misesta vuonna 1991 toimintansa aloittavalle ilmailulaitokselle sekä 40 milj. mk suomalaisen valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin vuoden 1991 toimikautia varten. Valvontajoukkojen menot on budjetoitu tähän asti lisämenoarvioissa.

Toiminnan painoalueita ovat puolustusvoimien organisaatiouudistus, johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittäminen, materiaalisien valmiuden kehittäminen erityisesti maavoimien osalta, upseerien koulutusuudistuksen aloittaminen, koulutusuudistusten ja tehtävätarkistusten edellyttämät virkarakennemuutokset ja kertausharjoituskoulutuksen tehokkuuden lisääminen.

Puolustusmateriaalihankintojen määrä on 2 672 milj. mk, mistä 1 971 milj. mk aiheutuu aikaisemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien maksuista. Aikaisemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien maksatuksia lykätään 200 milj. markalla vuodelta 1991 vuodelle 1992. Vuonna 1990 päättyvän viisivuotisen bilateraali-kaupan tilausvaltuuden jatkamiseksi myönnetään uusi 3 760 milj. markan tilausvaltuus, jonka maksut ajoittuvat vuosille 1991-95. Ampumatarvikkeiden hankintojen jatkamiseksi myönnetään 800 milj. markan tilausvaltuus vuosille 1991-95. Pääosa hankintamäärärahoista kohdennetaan jääkäriprikaatin varustuksen kehittämiseen.

Kertausharjoituskoulutuksen tehokkuutta pyritään lisäämään ja koulutukseen osallistuvien reserviläisten palkkausta parannetaan korottamalla perheettömän palkkaus perheellisen tasolle. Asevelvollisten päivärahaa korotetaan 1.7.1991 alkaen markalla.

Rakentamisessa painopiste pysyy edelleen heikkokuntoisten rakennusten kunnostuksensa ja peruskorjauksensa sekä varustojen, laite- ja kalustosuojien rakentamisessa.

Vammaskosken tehtaasta ja Oy Tampella Ab:n puolustusvälineyksiköstä on muodostettu vuonna 1990 valtionenemmistöinen osakeyhtiö, joka aloittaa liiketoimintansa vuoden 1991 alusta. Oy Tampella Ab:n asetuo- tinto Tampereella siirtyy Vammaskoskelle valmistuviin uusiin tuotantotiloihin. Lapuan patruunatehtaasta muodostetaan osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet merkitsee valtio. Perustettavien osakeyhtiöiden tuotanto ei tule lähivuosina merkittävästi muuttumaan toimintansa lopettavien tehtaiden tuotantoalasta.

3.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 16 609,2 milj. mk. Toiminnan painopistealueita ovat kansantalouden tasapainoisen kehityksen turvaaminen, julkisten menojen kehityksen hillintä, verotuksen kehitysvastuu ja vastuu valtion henkilöstöstä ja hallinnon kehittämisestä. Lisäksi raha- ja luottolaitoksiin ja muut pankkitoimintaan liittyvät asiat sekä pankki- ja arvopaperimarkkinatarkastus korostuvat hallinnonalan toiminnassa. Toimintaympäristön muutospaineita aiheuttaa lisäksi valtionhallinnon siirtyminen tulosohjaukseen ja -budjetointiin.

Eläkemenot ovat kokonaisuudessaan 10 044,2 milj. mk. Joustavan eläkemuo- tojen hakemusmäärän odotetaan säilyvän edelleen korkealla tasolla. Eläkerahastolle maksetaan korkoa 450 milj. mk. Valtion liikelaitoksille luodaan eläkemaksulainajärjestelmä, jota saadaan käyttää lainojen myöntämiseen liikelaitoksille niiden maksamien eläkemaksujen suhteessa. Vuonna 1991 tähän tarkoitukseen esitetään 900 milj. mk.

Postipankin osakepääoman korotuksen merkintää varten esitetään 50 milj. mk ja hallinnonalalle siirrettävän Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittamiseen 20 milj. mk.

Hinnanerokorvauksiin myönnetään 450 milj. mk. Ahvenanmaan maakunnalle esitetään 549,7 milj. mk eli lisäystä 13 %. Valtion kiinteistömenoihin myönnetään 925,5 milj. mk. Uudelleensijoittamista tukevaan koulutus- ym. toimintaan ja kuntoutuksen kehittämiseen esitetään yhteensä 16 milj. mk. Määräraha on myös valtion liikelaitosten käytettävissä valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti. Suomen osuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta on 6,7 milj. mk.

3.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Opetusministeriön hallinnonalan menot ovat 29 197,7 milj. mk. Painoalueita ovat korkeakoulujen toiminta, nuorison ja aikuis- ten ammatillinen koulutus, tutkimus ja eräät kulttuurihankkeet sekä kansainvälisen toiminnan edistäminen.

Yleissivistävän opetuksen menot lisääntyvät 16 %. Menoista pääosa on valtionosuuk-

sia kuntien peruskoulu- ja lukiotoimeen, mihin määrärahoja lisätään lähinnä määrärahojen tason suuren oikaisutarpeen johdosta. Tämä johtuu mm. siitä, että palkkausmenot ovat nousseet viime vuosina paljon enemmän kuin ao. työntekijäryhmien sopimuspalikat. Eduskunnalle annetaan hallituksen esitykset lakimuutoksiksi, joilla monipuolistetaan peruskoulun kieliohjelmaa sekä mahdollistetaan vieraskielisen opetuksen järjestäminen ja kaksikielisten oppilaiden toisen kotimaisen kielen ja äidinkielen opetuksen tehostaminen peruskoulussa ja lukiossa. Samalla esitetään tarkistettavaksi suurimpien peruskoulun yläasteen koulujen tuntikehystä.

Ammattiopetuksen menot lisääntyvät 22 %. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijamäärä lisääntyy noin 6 000:lla, mistä yli puolet on aikuiskoulutuksen osuutta. Ammattiopetuksessa on otettu erityisesti huomioon opettajiston kehittäminen, ajanmukaisen opetuksen edellyttämät opetusvälinehankinnat ja kansainvälisen toiminnan valmistuksen lisääminen. Suurimpia määrärahalisäyksiä on rakentamisen ja maksullisen palvelutoiminnan määrärahoissa. Uusia oppilaitoksia perustetaan neljä. Oppilaitosverkostoa rationalisoidaan yhdistämällä eräitä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla kaksi oppilaitosta ja kahdeksan sivutoimipistettä.

Korkeakouluopetuksen menoihin myönnetään 5 263 milj. mk eli lisäystä 38 %. Korkeakoulujen opetus- ja tutkimusmäärärahoihin sekä välinehankintoihin kohdistetaan tuntuvat lisäykset. Korkeakoulubudjetissa painotetaan erityisesti rakentamista ja tilojen hankintaa, mihin myönnetään yhteensä 436,4 milj. mk eli lisäystä 257,3 milj. mk tämänvuotisesta. Kiinteistöjen hankintamäärärahoista pääosa kohdistuu Tampereen teknillisen korkeakoulun sekä Turun yliopiston ja Åbo Akademin hankkeisiin. Maksullinen palvelutoiminta on edelleen kasvanut. Erityisesti on otettu huomioon korkeakoulujen kansainvälisen toiminnan sekä opettajankoulutuksen tarpeita.

Aikuiskoulutuksessa toteutetaan aikuiskoulutuskeskusten perustamiseen liittyvä tehtävä ja budjettijärjestely opetusministeriön ja työministeriön välillä. Ammatillisiin oppilaitoksiin perustetaan 23 uutta aikuiskoulutusosastoa. Kurssitoiminnan määrärahojen käytöstä päättäminen siirretään lääninhallitusten tehtäväksi. Ammatillisten oppilaitosten järjestä-

män aikuisille tarkoitetun pitkäkestoisen koulutuksen opiskelijamäärä kasvaa 15 900:sta 19 400:aan.

Opintotukimenot kasvavat 18 %. Opintorahoja nostetaan. Aikuisopintotuki vakinaistetaan ja tuen tasoa korotetaan vuoden 1991 alusta lukien. Aikuisopintorahaan myönnetään 161 milj. mk. Se suunnilleen kaksinkertaistuu tämänvuotisesta.

Yleisen tutkimuksen määrärahoihin osoitetaan 538,4 milj. mk eli lisäystä 26 %. Suomen Akatemian yhteyteen perustetaan tulevaisuuden tutkimuksen keskus. Suomen ilmakehän muutosten laajapohjaiseen tutkimusohjelmaan (SILMU) osoitetaan 15 milj. mk. Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskuksen (CERN) Suomen jäsenmaksuosuus on 9 milj. mk.

Taiteen määrärahoihin osoitetaan 817,9 milj. mk, missä on lisäystä 21 %. Uuden oopperatalon rakentamiseen osoitetaan 180 milj. mk ja samalla tarkistetaan rakentamisen kustannusarviota 37 milj. markalla siten, että myös oopperan pieni näyttämö varustetaan. Nykytaiteen museon suunnittelukilpailun järjestämistä varten osoitetaan määräraha. Voittovarojen suuntaamisessa painopisteenä on muun muassa kotimaisen elokuva- ja muun ohjelmistotuotannon tukeminen. Valtion taidemuseolle osoitetaan kokovuotisen toiminnan edellyttämät virat ja määrärahat.

Urheilu- ja nuorisotoiminnan tukeen on lisäystä 11 %. Jyväskylään perustettavan huippu- ja kilpaurheilun tutkimuskeskuksen tukeminen aloitetaan. Nuorisotyön palvelukeskuksen rakentamisen avustamiseen varaudutaan 8 milj. markalla.

Opetusministeriön hallinnonalalla toteutetaan eräitä organisaatiomuutoksia. Kouluhallitus ja ammattikasvatushallitus lakkautetaan ja niiden sijaan perustetaan 1.4.1991 lukien opetushallitus. Tehtäviä järjestetään uudelleen ja keskushallinnon virkamäärää vähennetään. Opetusministeriön alaisuuteen perustetaan kansainvälisen henkilöväihdon keskus kesäkuun alussa 1991. Siihen sulautetaan opetusministeriön stipendiasiaain keskus, harjoittelijainvaihdon hoitaminen työministeriöstä sekä vastaavia toimintoja kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Kansainvälisen kulttuuriyhteistyön määrärahat kasvavat 21 %. Opetuksen, kulttuurin ja tieteen alan kansainvälisen yhteistyön lisääntymiseen varaudutaan ja tähdätään edel-

lä mainitun henkilövaihdon keskuksen perustamisen ja kansainvälisen yhteistyön määrärahojen kasvattamisen lisäksi muilla järjest-

lyillä, muun muassa lisäämällä opetus-, kulttuuri- ja tutkimuslaitosten omia kansainvälisen yhteistyön voimavaroja.

Taulukko 6. Keskeisten tutkimus- ja kehitystyön määrärahojen kehitys vuosina 1989—1991

	1989 TP milj.mk	1990 TMA milj.mk	1991 ¹⁾ TMAE milj.mk
Korkeakoululaitos	3 511.8	3 724.6	5 128.3
Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen	379.0	415.0	520.9
Teknologian kehittämiskeskus	602.3	709.9	803.5
Valtion teknillinen tutkimuskeskus	695.2	746.1	972.9
Muut tutkimuslaitokset	1 053.2	1 109.6	1 353.2
Muut tutkimus- ja kehitystyön määrärahat, josta mm.	296.9	319.0	373.4
— teknillisen ja kaupallisen tutkimuksen tukeminen.	51.2	55.9	70.1
— energiatutkimus ja energiataloudellinen koetointa	107.0	111.6	114.0
Yhteensä	6 538.4	7 024.2	9 152.2

¹⁾ Vuoden 1991 määrärahat sisältävät valtion eläkemaksun, eivätkä näin ollen ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin.

3.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 12 315,8 milj. mk. Painoalueina ovat maataloustuotannon tasapainottaminen, kasvaneiden ylijäämien vienti ja metsätutkimus.

Uuden viisivuotisen maataloustulolain ohella maatalouden tulonmuodostuksen ja valtion myöntämän tuen perusteisiin ja rakenteeseen vaikuttavat GATT-neuvottelujen tulokset sekä kansainvälisen maataloustuotteiden kaupan ja eri maiden maatalouspolitiikan kehitys. Maatalouspolitiikan tavoitteena on turvata maamme elintarvikehuolto, mutta samalla supistaa keskeisten maataloustuotteiden tuotanto vastaamaan kotimaista kulutusta. Vuosien 1989 ja 1990 erittäin hyvät sadot, kotimaisen kulutuksen muutokset sekä ennakoitavissa oleva kansainvälinen kehitys edellyttävät voimakkaampia tuotannonsupistamistoimenpiteitä kuin mitä maataloustulolakia valmisteltaessa arvioitiin.

Tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvien ratkaisujen lisäksi valmistellaan toimenpiteitä, joiden avulla tärkeimpien maataloustuotteiden kysyntä ja tarjonta tasapainottuvat nykyistä paremmin markkinoilla. Tavoitteena on ylituotannon valtiolle aiheutuvien kustannusten olennainen alentaminen.

Maataloustuotteiden tuotanto- ja kulutusennusteiden perusteella arvioidaan vuonna

1991 tavoitehintatuotteiden vientitukeen tarvittavan varoja yhteensä 3 090 milj. mk. Vuoden 1990 varsinaisessa tulo- ja menoarviossa maataloustuotteiden vientitukeen on varattu 2 421 milj. mk. Vuoden 1990 vientituen kokonaistarpeeksi arvioidaan 3 380 milj. mk. Vientituen määrän arvioidaan vuonna 1991 tuotannon supistamistoimenpiteiden tuloksena alenevan noin 300 milj. mk verrattuna vuonna 1990 toteutuvaan kehitykseen.

Vuoden 1990 tarkistettujen arvioiden mukaan tavoitehintatuotteiden vientituesta on 790 milj. mk maataloustuottajien vastattavia vientikustannuksia, vuonna 1991 täksi osuudeksi arvioidaan 700 milj. mk. Maataloustuottajien osuus rahoitetaan mm. perimällä lannoite-, rasva- ja valkuaisveroa sekä meijereiltä perittävää maidon kiintiömaksua ja maidon, sianlihan ja kananmunien sekä viljan vientikustannusmaksua.

Maataloustuotannon ohjaamistoimenpiteitä jatketaan kotieläintuotteiden ja viljan ylijäämien supistamiseksi. Maidon tuotantoa rajoitetaan kiintiö- ja kaksihintajärjestelmällä sekä vähentämällä tuotantoa noin 300 milj. litraa tuotannon vähentämissopimuksilla. Muun kotieläintuotannon määrän kehitystä säädellään edelleen lupajärjestelmällä. Kananmunien tuotantoa ohjataan lisäksi lisähintaja kiintiöjärjestelmällä. Viljaylijäämää supistetaan kaksinkertaistamalla kesantoala sekä

lisäämällä metsitystä. Uuden pellon raivaamista rajoitetaan edelleen. Vuonna 1991 maataloustuotannon ohjaamiseen esitetään varoja 1 102 milj. mk, mistä maataloustuottajilta peritään 146 milj. mk ja maataloustuloksi luetaan 130 milj. mk.

Maatilatalouden kehittämisrahastoon esitetään siirrettäväksi 10 milj. mk, jolloin rahastolla arvioidaan olevan yhteensä varoja käytettävissä 950 milj. mk. Maaseutuelinkeinolaissa tarkoitettuja korkotukilainoja esitetään myönnettäväksi 945 milj. mk, aloittamisavustuksia 135 milj. mk, maatilojen investointiavustuksia 80 milj. mk sekä avustuksia maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen 125 milj. mk.

Hallinnonalalla uudistetaan maatilahallituksen ja maatalouspiirien, metsähallituksen, maanmittaushallinnon ja metsäntutkimuslaitoksen organisaatioita.

Maaseudun elinkeinojen neuvontaa rationalisoidaan siirtämällä neuvonnan voimavaroja uusille tai laajeneville neuvonta-aloille sekä maatilatalouden ympäristönsuojeluun. Neuvontaorganisaatioita yhdistetään ja henkilöstömäärää vähennetään maaseudun rakennemuutoksen edellyttämällä tavalla. Maatalouden tutkimuksen voimavaroja uudelleenkohdennetaan ja tarkastustoimintaa tehostetaan.

Hallitus jatkaa toimenpiteitä elintarvikkeiden laadun parantamiseksi sekä maa- ja metsätalouden aiheuttamien ympäristöhaittojen edelleen vähentämiseksi.

Metsätalouden keskeisinä tavoitteina ovat puunkäytön tehostaminen, teollisuuden raaka-ainetuotannon lisääminen ja puuntuotannon lisääminen. Metsätalouden pitkän ajan kehittämistyötä tehdään Metsä 2000 -ohjelman ja sen tarkistustyön pohjalta. Metsien hoidon tason ja metsätalouden työllisyyden ylläpitämiseksi esitetään metsänparannusvaroja 424 milj. mk. Metsäntutkimusta lisätään ja kohdennetaan etenkin ilmansaasteiden ja muiden metsätuhojen selvittämiseen. Hallitus kiirehtii metsäveroluokituksen uudistamista.

Kalataloudellista tutkimusta, kalanviljelytoimintaa ja kalavesien kunnostusta vahvistetaan. Kalan kotimaista kulutusta lisääviä toimenpiteitä tehostetaan. Porotaloutta kehitetään uuden porotalouslain perusteella käyttämällä lähinnä maatilatalouden kehittämisrahaston varoja.

3.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Liikenneministeriön hallinnonalalle ehdotetaan yhteensä 11 111,2 milj. mk. Hallinnonalan painopistealueina ovat tienpito, merenkulun edistäminen sekä hallinnonalalla toimivien valtion liikelaitosten ohjauksen kehittäminen. Vuoden 1991 alusta ilmailuhallinnosta muodostetaan valtion liikelaitos.

Liikennepolitiikassa noudatetaan pääosin hallituksen vuonna 1988 antaman selonteon mukaisia periaatteita, joiden mukaisesti korostuu taloudellisen ja tehokkaan liikennejärjestelmän kehittäminen turvallisuutta parantaen ja ympäristöä säästään.

Valtioneuvosto on asettanut parlamentaarisen liikennekomitean, joka valmistelee liikenne-2000 mietinnön. Mietintöön sisällytetään arviointi väylänpidon vastuun muuttamista kuntien ja valtion kesken sekä ehdotukset joukkoliikenteen kehittämisestä, liikenteen vero- ja maksupolitiikan uudistamisesta, liikenneinvestointien rahoituksesta ja investointitasosta, liikenteen ympäristökysymysten huomioon ottamisesta, liikenneturvallisuuden parantamisesta sekä liikenteen kansainvälisistä kysymyksistä ja muista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen eri liikennemuotojen koordinoitukseksi kehittämiseksi.

Henkilö- ja tavaraliikennepolitiikan keskeinen lähtökohta on liikennepalvelujen ja käyttäjän valinnanvapaus yhteiskuntataloudellisen kustannusvastaavuuden tai siihen erityisesti syystä päätettyjen poikkeusten puitteissa. Liikennepalvelujen käyttäjien valinnanvapaus ja kuljetusalan yritysten kilpailun lisääminen sekä palvelujen tuotannon markkinaohjaus etenkin tavaraliikenteessä on keskeinen keino ylläpitää tehokasta ja taloudellista liikennejärjestelmää.

Kuljetuskustannuksilla ja kuljetusten palvelutasolla on Suomelle sijainnistamme ja teollisuutemme rakenteesta johtuen muuta Eurooppaa suurempi merkitys. Teollisuutemme lopputuotteisiin sisältyvät kuljetuskustannukset ovat noin 23 mrd mk, mikä on 15–20 % teollisuuden myynnin arvosta. Kuljetuskustannusten merkitys ja erityisesti ulkomaan kuljetusten palvelukyvyvaatimukset korostuvat kansainvälisen yhdentymisen myötä tapahtuvan teollisuuden kilpailun lisääntyessä. Tästä syystä kuljetuskustannusten

alentaminen ja kuljetusten palvelutason parantaminen ovat jatkuvasti keskeisiä tavoitteita.

Viestintäpolitiikalla tuetaan viestintäverkkojen ja viestintäpalveluiden kehittymistä kasvun edellyttämällä tavalla sekä taloudelliselta ja toiminnalliselta kannalta tarkoituksemukaisesti.

Viestinnän peruspalveluita ylläpidetään ja uusien viestintäpalveluiden syntymistä pyritään tukemaan ottaen samalla huomioon kansalaisten tasa-arvo tiedonsaannin suhteen. Keinoina tähän ovat mm. toimilupapolitiikka tervettä kilpailua edistäen ja erityisistä syistä myös valtion taloudellinen tuki.

Tienpidossa on tavoitteena ensisijaisesti pitää tiet liikennettä tyydyttävässä kunnossa. Lisäksi tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta ja pääteiden liikenteenvälityskykyä. Tieliikenteen vuotuinen kasvu yleisillä teillä on ollut viime vuosina 6—7 %. Kasvun oletetaan hidastuvan, mutta säilyvän lähivuosina silti noin 4 %:n suuruisena.

Tielaitoksen mahdollisuuksia tehokkaaseen ja taloudelliseen tienpitoon lisätään uudistamalla menoarvion rakennetta. Uudella perustienpidon momentilla 31.24.21 ja sen määrärahan lisäämisellä pyritään turvaamaan nykyisen tiestön kunnan säilyminen. Merkittävät kehittämishankkeet on edelleen esitetty hankekohtaisesti momentilla 31.24.77. Tässä tulo- ja menoarviossa myönnetään perustienpitoon 3 895 milj. mk ja teiden kehittämiseen 1 905 milj. mk.

Vesiliikenteen kehittämisessä kohdistetaan pääpaino meriväylien parantamiseen. Lisäksi selvitetään jäänmurtaajaluston uusimistarpeet ja parannetaan suomalaisen kauppalaivaston kilpailuedellytyksiä maksamalla Suomen lipun alla purjehtiville ulkomaanliikenteen lastialuksille 1.1.1991 alkaen kolmen vuoden ajan valtion avustusta. Avustuksen voimassaoloaikana selvitetään kilpailijamaisa toteutetut järjestelyt huomioonottaen jatkotoimenpiteet, joilla voidaan turvata suomalaisen merenkulun toimintaedellytykset.

Kaikkiaan tässä menoarvioesityksessä ehdotetaan merenkululaitokselle noin 872,4 milj. mk ja merenkulun edistämiseen 171,9 milj. mk.

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet pysyvät jokseenkin samoina kuin vuonna 1990.

Valtionrautatiet pyrkii edelleen paranta-

maan tulostaan kustannuksia supistamalla ja tuottoja lisäämällä. Tulostavoitteena on 12 milj. markan ylijäämän saavuttaminen. Tuotavuuden kasvutavoite on 3,5 %. Kuljetustoiminnan investointeihin käytetään noin 518 milj. mk, josta pääosa kaluston hankintaan ja saneeraukseen.

Radanpidon investointien suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmää on tarkoitus uudistaa. Samalla selvitetään radanpidon organisoitua. Radanpitoon myönnetään tässä menoarvioesityksessä 1 506 milj. mk, josta 1 058 milj. mk käytetään ylläpitoon ja uusimisinvestointeihin sekä 448 milj. mk kehittämiseen. Helsinki-Turku ja Helsinki-Tampere-raitajen nopeustasoa nostetaan.

Ilmailuhallinto muodostetaan uudentyyppiseksi liikelaitokseksi 1.1.1991 alkaen. Ilmailulaitos huolehtii toimialansa ja tehtäviensä palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä alueelliset ja koko yhteiskunnan tarpeet. Tavoitteena on huolehtia siitä, että ilmailu hoidetaan mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden perusteella ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi asetetaan 18 milj. markan ylijäämä. Tuotavuuden kasvutavoite on 8 %.

Laitoksen investoinnit ovat noin 410 milj. mk. Tärkeimmät kohteet ovat Etelä-Suomen lennonvarmennuskeskus ja Helsinki-Vantaan lentoaseman kotimaan liikenteen asemarakennus.

Posti- ja telailaitoksen toiminta- ja palvelutavoitteita tarkistetaan postitoimen osalta ottaen huomioon erityisesti Postipankki Oy:n toiminnassa tehtävät järjestelyt. Postitoimen tavoitteena on toimipaikkaverkoston supistamisesta huolimatta edelleen tarjota vastaavat palvelut kauppojen ja muiden yritysten yhteydessä tai hoitaa ne postijakelulinja-autoilla. Telettoimen keskeiset palvelutavoitteet säilyvät ennallaan. Kaukopuhelinliikenteen tariffeja alennetaan edelleen.

Posti- ja telailaitoksen tulostavoitteena on saavuttaa 470 milj. markan voitto, josta postitoimen osuus on 50 milj. mk ja telettoimen 420 milj. mk. Tuotavuuden kasvutavoite on 3 %.

Laitoksen investointeihin on tarkoitus käyt-

tää noin 1910 milj. mk. Investoinneista kohdistuu pääosa televerkkoon.

3.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 5 400,7 milj. mk. Toiminnan painoalueita ovat tutkimus- ja kehitystyö, viennin edistäminen, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistoimien selkeyttäminen ja kansainvälistymisen edistäminen.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot ilman eläkemaksuja lisääntyvät 15 %. Teknologian kehittämiskeskuksen voimavaroja lisätään yhteensä 94 milj. mk eli 13 %. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämiseen liittyvät neuvonta- ja koulutusmäärärahat ovat 12 % vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa myönnettyä suuremmat. Vientin edistämismäärärahojen myöntämisvaltuus lisääntyy 11 %.

Kuluttajahallinnon ja -tutkimuksen, kilpailuviraston ja elintarvikeviraston toimintaan myönnetään yhteensä 61,1 milj. mk. Kunnallinen kuluttajaneuvonta laajenee koko maahan 1.1.1992 mennessä. Kilpailututkimusten suorittamista lisätään.

Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenoihin myönnetään 116 milj. mk. Myönnettävillä määrärahoilla rahoitetaan myös virastossa käynnissä oleva uudistusohjelma, jossa keskeisinä ovat tietotekniikan lisääminen, toimintojen uudelleen organisointi ja lainsäädännön uudistaminen.

Teknillisestä tarkastuskeskuksesta siirretään mittauspalvelutoimintaa ja testauslaboratorioiden pätevyyden toteamista koskevat tehtävät 1.6.1991 perustettavaan mittateknikan keskukseen.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Tutkimuskeskuksen toimintamenoihin myönnetään yhteensä 933 milj. mk, jolla arvioidaan palkattavan maksulliseen tutkimustoimintaan 1894 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä ja omarahoitteiseen tutkimustoimintaan enintään 880 henkilövuotta vastaava pysyväisluonteinen henkilöstömäärä. Tutkimuskeskuksen toiminnan kasvua suunnataan pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Teknologian kehittämiskeskuksen rahoitta-

maan tavoitetutkimustoimintaan myönnetään 200 milj. mk, joka mahdollistaa uusien kansallisten teknologiaohjelmien käynnistämisen. Teknologian siirtoon kiinnitetään erityistä huomiota. Teollisuuden tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin myönnetään yhteensä 471 milj. mk. Kansainväliseen teknologiayhteistyöhön osallistumista lisätään edelleen.

Kehitysaluerahasto Oy:n ulkoisessa rahoituksessa painopiste siirtyy kotimaisiin lainoihin ja niihin valtion varoista myönnettävään korkotukeen. Korkotuen kohteeksi hyväksyttävien lainojen enimmäismääräksi vuonna 1991 esitetään 315 milj. mk. Luotto- ja kurssitappioiden korvaukseen arvioidaan myönnettävän 63 milj. mk eli lisäystä 11 %. Kehitysaluerahasto Oy:n tytäryhtiöksi perustettavan Pkt-yritysten riskirahoitusyhtiön pääoma-avustukseen ehdotetaan 30 milj. mk.

Teollisuutta ja energiatuotantoa harjoittavien valtionyhtiöiden osakkeiden hankkimiseen myönnetään yhteensä 540 milj. mk. Vuonna 1991 osinkotuloja arvioidaan kertyvän 610 milj. mk.

Yritystoiminnan alueellisessa kehittämisessä pääpaino on pienyritystoiminnan tukijärjestelmän selkeyttämisessä ja kehittämisessä sekä sijainninohjausmenettelyn tukijärjestelmän uudistamisessa. Pienyritysten ja pääkaupunkiseudulta siirtyvien yritysten tukemisen myöntämisvaltuudeksi esitetään yhteensä 87 milj. mk. Yritystoiminnan aluetuen myöntämisvaltuuden taso mitoitetaan 600 milj. markkaan.

Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edittämisessä korostetaan yritysten henkilöstön ammattitaidon kehittämistä ja kansainvälistymistä. Tätä tarkoitusta varten myönnetään yrittäjäkoulutukseen ja -neuvontaan 27 milj. mk, henkilöstökoulutuspalvelujen ostoon 5 milj. mk ja valtionavustuksena pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille ja kehittämispalvelutoimintaan yhteensä 13,8 milj. mk.

Energiahuollon tutkimukseen ja suunnitteluun myönnetään 79 milj. mk. Energiatutkimusrahoitus suunnataan pääasiassa tutkimusohjelmiin, jotka pyrkivät uusien teknisten vaihtoehtojen löytämiseen sekä tuottamaan energiapolitiikan vaatimaa tietopohjaa.

Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoituksesta annetaan lain mukaisten toimenpiteiden rahoitus säilytetään vuonna 1991 suunnilleen vuoden 1990 tasolla.

Matkailun edistämiskeskuksen menoihin myönnetään 87 milj. mk.

Viennin edistämisyavustusten myöntämismääräksi esitetään 205 milj. mk. Valmisteluihin Suomen osallistumiseksi Sevillan maailmannäyttelyyn vuonna 1992 on tarkoitettu varata 17 milj. mk. Kaupalliset sihteerit siirtyvät Suomen Ulkomaankauppaliiton ry:n palvelukseen syksyllä 1992.

Korkotukea Suomen Vientiluotto Oy:lle myönnetään 230 milj. mk. Siirrot valtiontaukausrahastoon ja vientitakuurahastoon ovat yhteensä 400 milj. mk, mistä 100 milj. mk kehitysapuun luettavina vientitakuukorvauksina Perulle ja Kuuballe.

3.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Tulo- ja menoarvioesityksen mukaan menot ovat 44 640,7 milj. mk. Esitys sisältää merkittävää sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäystä sekä monia sosiaaliturvan uudistuksia ja etuuksien parannuksia. Palvelujen lisääminen perustuu vuosia 1991—95 koskevaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliseen suunnitelmaan ja sosiaaliturvan parantaminen puolestaan huomattavalta osalta tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenot sijoittuu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan momenteille noin kolmannes.

Sosiaaliturvan alueella kehitetään erityisesti lapsiperheiden toimeentuloturva. Lapsilisiä korotetaan keskimäärin 22 prosentilla 1.10.1991. Äitiysavustus korotetaan 670 markasta 700 markkaan 1.3.1991 lukien. Lapsiperheiden asemaa parannetaan lisäksi pidentämällä vanhempainrahakautta 12 arkipäivällä ja myöntämällä isälle oikeus omaan 6 arkipäivän pituiseen isyyslomaan. Edelleen ottovanhempien vanhempainrahoikeutta parannetaan. Molemmat vanhemmat saatetaan lainsäädännössä tasavertaiseen asemaan vanhempainrahan saajina.

Lasten kotihoidon tuen perusosaan tehdään 6 prosentin tasokorotus 1.10.1991 lukien. Osittaista kotihoidon tukea jatketaan nykyperusteiden yhdellä vuodella.

Sairausvakuutusjärjestelmää kehitetään myös muun muassa ottamalla 1.7.1991 lukien

käyttöön erityisäitiysraha. Sitä voidaan maksaa riskialttiissa työssä työskentelevälle raskaana olevalle naiselle tilanteissa, joissa työnantaja ei voi järjestää hänelle muuta työtä. Myös lääkekorvausjärjestelmää kehitetään.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on 2 116 milj. mk.

Työttömyysajan toimeentuloturva paranetaan korottamalla työttömyysturvan täyden peruspäivärahan määrää reaalisesti 3 markalla 1.7.1991 lukien. Lisäksi peruspäivärahan täyttä määrää korotetaan palkkatason nousua vastaavasti 1.7.1991 lukien arviolta noin 7 %.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat 1 100 milj. mk. Valtion osuus ansioturvamenoista on 48 % eli 1 250 milj. mk, työnantajien 47 % ja vakuutettujen 5 %. Työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan nousevan 0,6 prosentista 0,8 prosenttiin 1.1.1991 lukien.

Kansaneläkejärjestelmää kehitetään 1.7.1991 lukien seuraavasti:

Puolisoiden lisäosa korotetaan 85 prosenttiin yksinäiselle maksettavan lisäosan määrästä. Korotus koskee alkavia puolisojen lisäosia. Yksinäisen lisäosaa ei makseta silloin, kun eläkkeensaaja on avio- tai avoliitossa. Maksussa olevat eläkkeet suojataan siten, että eläkkeelle jääneen puolison lisäosaa ei muuteta toisenkin puolison jäädessä eläkkeelle.

Eläkkeensaajien asumistukijärjestelmää kehitetään muun muassa korottamalla omakotitalojen kunnossapitonormaa ja korottamalla täyteen asumistukeen oikeuttavaa tuloarajaa. Muutokset lieventävät asumistuen tulosisidonaisuutta ja korottavat maksettavia asumiskustannukset ylittävät nykyisin huomioon otettavan enimmäismäärän.

Kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan 1.10.1991 lukien. Kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevasta yhteistyöstä säädetään erillinen laki. Palvelujärjestelmien työnjaon selkeyttämiseksi ja kuntoutujien aseman parantamiseksi keskeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon, työhallinnon ja vakuutusjärjestelmien lakeihin sisällytetään kuntoutusvelvoite sekä asianomaisia organisaatioita velvoittava yhteistoimintasäännös. Kuntoutuksen ajaksi kuntoutujalle järjestetään toimeentulo kuntoutusrahan avulla. Kuntoutusrahaa maksetaan tietyin edellytyksin 16-64-

vuotiaalle, mikäli kuntoutuksen tarkoituksena on työelämään tulo, siinä pysyminen tai siihen paluu eikä työssäkäynti ole kuntoutusaikana mahdollista. Kuntoutusrahan määrä on yleensä sama kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha. Kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnasta säädettävällä lailla kuntoutus jaetaan lakisääteiseen ja harkinnanvaraiseen osaan. Kuntoutus rahoitetaan kansaneläkerahaston varoista. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävien varojen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa. Määräraha mitoitetaan siten, että kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen määrä ja laatu säilyvät vähintään nykyisellä tasolla. Myös tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmien invalidihuoltona korvaama kuntoutusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan kuntoutuksen kehitystä.

Valtion osuus kansaneläkeläistä johtuvista menoista on 3 197 milj. mk. Kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 0,67 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyryiltä. Vastaava osuus vuonna 1990 on 0,72 penniä.

Keskimääräisen työeläkerasituksen on vuonna 1991 arvioitu säilyvän ennallaan 16,9 prosenttina. Tämä luo edellytykset työeläkejärjestelmän rahastointiasteen vahvistamiseksi siten, että inflaation rahastojen reaaliarvoa alentavat vaikutukset voidaan kompensoida rahastoihin tehtävillä pitkävaikutteisilla siirroilla. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan nousevan 18,5 prosenttiin, kun se vuonna 1990 on noin 17,8 %. Maksun kohoaminen johtuu vaiheittaisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään. Maksun kohoaminen lisää myös valtionapujen määrää.

Vuonna 1991 sairausvakuutusmaksut pidetään vuoden 1990 tasolla. Yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on siten 1,45 %, valtion ja sen laitosten sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 %, kunnan ja kuntainliiton 3,95 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,70 penniä äyryiltä. Kansaneläkemaksut pidetään yksityisen työnantajan alimman maksun 1.7.1991 tapahtuvaa 0,25 %-yksikön alennusta lukuunottamatta vuoden 1990 tasolla. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on siten 3,40 (1.7.1991 lukien 3,15), 4,45 tai 5,05 % pal-

koista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on 1,55 penniä äyryiltä. Myöskään vuonna 1991 ei työnantajan lapsilisämaksua peritä.

Sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää jatketaan 31.12.1995 saakka. Samalla järjestelmää muutetaan jonkin verran muun muassa säätämällä sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikäraajaksi 55 vuotta syntymävuoteen perustuvan ikärajan sijaan.

Maatalousyrittäjille ryhdytään 1.7.1991 lukien maksamaan päivärahaa sairausvakuutuksen omavastuualalta sairastumista seuravasta päivästä alkaen, jos työkyvyttömyys kestää sen alkamispäivän lisäksi vähintään kolme päivää.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1991 on noin 1 825 milj. mk eli 91 milj. mk enemmän kuin vuonna 1990.

Rintamaveteraanien asemaa parannetaan 1.4.1991 lukien korottamalla ylimääräisen rintamalisän määrää 22,5 prosenttiin maksettavan kansaneläkkeen lisäosan määrästä.

Sotilasvammakorvauksien menot on tässä tulo- ja menoarvioesityksessä arvioitu yhteensä 1 982 milj. markaksi. Sotilasvammalakia esitetään muutettavaksi siten, että kunnille niiden sotainvalideille järjestämistä palveluista suoritettavat korvaukset ulotetaan koskemaan myös asumispalveluja.

Hallitus selvittää rintamaveteraanien hammashuollon kehittämistarpeet ja toteuttamistavat.

Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahaa esitetään 139 milj. mk vuonna 1991.

Toimeentulotuki uudistus jatkuu siten, että kuntien tulee siirtyä korotetun perusosan käyttöön viimeistään vuoden 1994 alusta lukien.

Sosiaalipalvelujen kehittämisessä on painopiste avohuollon palvelujen ja sosiaalitoimistojen toimintamahdollisuuksien lisäämisessä ja tehostamisessa. Lisäksi kehitetään vanhus- ja lastenhuollon avo- ja laitospalvelujen välistä yhteistoimintaa sekä yhteistyötä terveyskeskusten ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Kotipalveluista perittäviä maksuja korotetaan 5 prosentilla 1.7.1991 lukien ja lasten päivähoitomaksuja 1.8.1991 lukien siten, että

maksutulot lisääntyvät vuositasolla 5 prosentilla.

Sosiaalipalvelujen virkalisäys on 3 144 ja uusia perustamis- ja käyttökustannushankkeita aloitetaan 763 milj. markan määrällä.

Pakolaisten vastaanoton edellytyksiä parannetaan. Maahan vastaanotettavasta pakolaisten määrästä päätetään vuosittain tulo- ja menoarvioesityksen hyväksymisen yhteydessä. Kunnat huolehtivat ensisijaisesti pakolaisten vastaanoton järjestämisestä. Korvaukset kunnille suoritetaan porrastetusti kolmen vuoden ajalta valtion varoista. Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu lisää osaltaan määrärahan tarvetta. Lisäksi varaudutaan Suomeen muuttavien inkeriläisten toimeentulotuen maksamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelusta annetun lain mukaista synnytyksen vuoksi annettavaa sijaisapua lisätään 15 päivällä eli 320 päivään ja aikuiskoulutusta varten tullaan myöntämään sijaisapua enintään 10 päivää vuodessa.

Pienyrittäjien vuosilomaa, jolta suoritetaan vuosilomaraha, voidaan pidentää nykyisestä kuudesta päivästä kahdeksaan päivään. Lomarahaan oikeutettujen pienyrittäjien määrää lisätään ja lomarahan tasoa korotetaan. Valtion menot lisääntyvät vuoden 1990 32 milj. markasta vuonna 1991 45 milj. markkaan.

Terveydenhuollon henkilöstön lisäys on valtakunnallisen suunnitelman mukaan vuonna 1991 yhteensä 1 583, joista ympäristöterveydenhuoltoon ja ympäristönsuojelun hallintoon 75, kansanterveystyöhön 868 ja erikoissairaanhoidon 640 virkaa ja tehtävää. Uusia perustamis- ja käyttökustannushankkeita aloitetaan 962 milj. markan määrällä.

Terveyskeskuspalveluista ja erikoissairaanhoidon palveluista perittäviä maksuja tarkistetaan 1.7.1991 lukien siten, että hoitopäivämaksuja korotetaan 80 markasta 87 markkaan, poliklinikkamaksuja 60 markasta 67 markkaan, työterveyshuollon maksuja 10 prosentilla ja hammashuollon maksuja siten, että maksutulot lisääntyvät yhteensä 10 prosentilla.

Ympäristöterveydenhuollon ensisijaisia kehittämiskohteita ovat kemikaali- ja myrkkövalvonta sekä elintarvikkeiden ja talousveden terveydellisen laadun valvonta.

Kansanterveystyössä keskeisiä painopistealueita ovat edelleen avosairaanhoidon pal-

velujen tehostaminen ja hoitosuhteen jatkuvuuden kehittäminen. Toiminnan kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota vanhuksiin kohdistuvan terveydenhoidon ja kaikkiin ryhmiin kohdistuvan mielenterveystyön tehostamiseen. Vanhusten omatoimista asumista edistetään tehostamalla kotisairaanhoidon ja kuntoutusta, joka ulotetaan myös psykiatrisesti pitkäaikaissairaisiin. Terveyskeskusten ja sosiaaliviranomaisten yhteistyötä tehostetaan.

Erikoissairaanhoidossa painotetaan terveyden edistämistä kehittämällä sairauksien ehkäisyä, varhaista tunnistamista ja hoitoa erityisesti merkittävien kansanterveysongelmien, kuten mielenterveyshäiriöiden ja itsemurhien, sydän- ja verisuonisairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien sekä syövän hoidossa ja vanhusväestön toimintakyvyn edistämiseksi. Hoitotyön kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Leikkausjonoja lyhennetään lisäämällä erityisesti päiväkirurgisten ja lyhytjälkihoitoisten toimenpiteiden määrää sekä aikuisten ja lasten avosydänleikkauksia. Perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon yhteistyötä kehitetään siten, että ne muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden.

3.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 5 908,7 milj. mk. Toiminnan painoalueita ovat työllisyyslain velvoitteiden toteuttaminen, valtionapuinvestointien lisääntyvä toteuttaminen kehitysalueilla sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen toteutus.

Työllisyyslain velvoitteet ovat vuonna 1991 ensimmäistä kertaa täysimääräisesti voimassa. Lain toteuttamiseksi arvioidaan työhön oikeutettuja työllistettävän keskimäärin 32 000 henkilöä sekä tarvittavan määrärahoja yhteensä 2 779 milj. mk. Valtionapuinvestointien myöntämisvaltuudeksi esitetään 270 milj. mk. Työllisyyskoulutuksessa siirrytään vuoden 1991 alusta ostopalvelujärjestelmään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti.

Keskeistä koko työhallinnon toiminnassa on vuonna 1991 tulostehokkuuden siirtyminen. Työministeriö on asettanut tavoitteeksi hallinnonalan kokonaistuottavuuden osalta selvän kasvun sekä työtä, koulutusta tai työ-

voimaa hakevien palvelusuoritteiden osalta työhallinnon palvelukyvyyn parantamisen. Tulohajautukseen liittyen vuonna 1991 on tarkoitus kehittää työhallinnon laskentatointa tuottavuutta ja taloudellisuutta kuvaavien tunnuslukujen aikaansaamiseksi.

Työministeriön toimintamenoihin myönnetään 127 milj. mk. Toiminnan painoalueina ovat mm. tietojärjestelmien kehittäminen ja työpoliittisen tutkimusohjelman aloitus.

Työsuojeluhallinnon organisaatiouudistus toteutetaan 1.9.1991 lukien. Kemikaalilain toteutuksen edellyttämät henkilöresurssit osoitetaan.

Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenoihin myönnetään 489 milj. mk, jota saa käyttää enintään 2 796 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Työvoimapalvelujen erityismenoihin myönnetään 30 milj. mk. Muuttoturvamäärärahan mitoitus on 45 milj. mk.

Työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annettun lain mukaisiin menoihin myönnetään yhteensä 1 220 milj. mk. Työvoimapolitiista aikuiskoulutusta on tarkoitus hankkia vuonna 1991 3 800 000 oppilaspäivää, joka vastaa keskimäärin lähes 17 000 oppilasta vuodessa.

Talouden taantuma aiheuttaa suhdanne-työttömyyden nousua, joka työvoiman tarjonnan kasvun ollessa vähäistä jää kuitenkin edellisiä vastaavia suhdannevaiheita pienemmäksi. Vuonna 1991 työttömyysasteen arvioidaan nousevan hieman tämänvuotisesta ja olevan 4 %.

Alueellisten työttömyyserojen supistamiseksi pidetään työllisyyslain 19 §:ssä tarkoitettu,

alueellisten työttömyyserojen tasoittamiseen liittyvä työttömyyden olennainen ylittymiskriteeri maan keskimääräiseen tasoon nähden vuositasolla edelleen 80 %:ssa.

Työllisyyslain toteuttamiseksi arvioidaan työhön oikeutettuja työllistettävän vuonna 1991 keskimäärin 32 000 henkilöä. Näistä alle 20-vuotiaita, yli kolme kuukautta työttömänä olleita arvioidaan olevan 3 300, pitkäaikaisyöttömiä 21 600 ja alueellisten työttömyyserojen tasoittamisen johdosta työllistettäviä 7 100. Harkinnanvaraisen työllistämisen taso on 5 500 henkilöä.

Palkkaperusteiset määrärahat kasvavat vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon verrattuna 15 %. Palkkaperusteisten määrärahojen kasvuun vaikuttavat työttömyysurvaetuuksien korottaminen ja työllisyyslain tulo täysimääräisesti voimaan vuoden 1991 alusta.

Tulosbudjettiin liittyen momentit 34.50.71 (Työllisyysperusteiset hankinnat) ja 34.50.77 (Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi) on yhdistetty yhdeksi momentiksi, jolle esitetään 380 milj. mk. Momentille 34.50.62 (Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin) esitetään myöntämisvaltuudeksi 270 milj. mk.

Tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvin työllisyysmäärärahoihin pyritään työllistämään yhteensä 41 500 henkilöä. Palkkaperusteisilla tuilla pyritään työllistämään 37 500 henkilöä. Kun myös työllisyyskoulutukseen ohjaaminen otetaan huomioon, voidaan tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvin, työhallinnon käytettävissä olevin työllisyyden hoidon toimenpitein vähentää työttömien määrää 58 500 henkilöllä.

Taulukko 7. Työvoimapolitiikan erityistoimenpiteet (henkilötyövuotta)

	1989	1990 TMA	1991 Esitys
Valtion työllistämät	7 400	10 500	12 200
— velvoitetyöllistetyt	5 600	9 000	10 700
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	1 800	1 500	1 500
Kuntien ja kuntainliittojen työllistämät	18 800	21 500	16 400
— velvoitetyöllistetyt	14 400	19 000	13 900
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	4 400	2 500	2 500
Yhteisöt ja yksityinen sektori	8 300	7 500	8 900
— velvoitetyöllistetyt	3 900	6 000	7 400
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	4 400	1 500	1 500
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	3 200	2 750	3 000
Rakennemuutosmäärärahalta työllistetyt	2 000	1 280	1 000
Työllistettyjä yhteensä	39 700	43 530	41 500
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	15 600	17 700	17 000
Toimenpiteet yhteensä	55 300	61 230	58 500

Työvoiman ja työpaikkojen kohtaantongelmien ratkaisemiseksi tehostetaan sijainnohjauspalveluja.

3.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalan menot ovat 5 689,2 milj. mk. Painopistealueita ovat arava-asuntojen lainoitus, asumistuki, ympäristönsuojeluyhteistyö Itä-Euroopan kanssa ja ympäristöntutkimus.

Aravalainojen turvin aloitetaan 15 750 vuokra- ja asumisoikeusasunnon ja 6 000 omistusasunnon rakentaminen, mikä ylittää selvästi talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisen vähimmäismäärän. Asumisoikeusasuntojen lainoitus vakiinnutetaan. Lisäksi perusparannuslainoilla aloitetaan 6 500 asunnon perusparannus. Maatilahallituksen lainoituksella aloitetaan noin 1 300 asunnon rakentaminen tai perusparantaminen.

Asunto-olojen kehittämisrahasto saa ottaa suoraan markkinoilta lainaa 1,75 mrd mk. Siirto rahastoon kasvaa yli 1,5 miljardilla markalla. Kaikkiaan asuntorahastolla on käytettävissään lainoitukseen ja muihin menoihin 6,7 mrd mk, mikä on noin 2,2 mrd mk enemmän kuin vuonna 1990.

Aravaomistusasuntojen lainajärjestelmää kehitetään asumiskustannusten pienentämiseksi siten, että valtion lainoitusosuus nousee 80 prosenttiin. Lainansaaajalta perittävä korko tulee riippuvaiseksi lainansaaajan taloudellisesta asemasta.

Aravavuokratulojen lainaehoja uudistetaan ulottamalla korko- ja lyhennysmenojen pääomittaminen myös vanhoihin vuokra-asuntolainoihin. Samalla voidaan luopua korkojen ja lyhennysten monimutkaisesta lykkäysjärjestelmästä. Vuokratulojen perusparannuslainoitus siirretään yhtenäislainoitukseen piiriin.

Asumistukimäärärahat lisääntyvät 270 milj. mk vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon verrattuna, mistä 40 milj. mk johtuu vuoden 1990 talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisesta asumistukeen oikeutettujen piirin laajentamisesta ja köyhyysloukkuihin lieventämisestä sekä asumistuen pinta-alaperusteiden väljentämisestä ja 30 milj. mk eräiden opiskelijaryhmien siirtymisestä asumistukijärjestelmän piiriin.

Vuokra-asuntolainojen korkotuen määrää tarkistetaan ja uusien lainojen korkotuki

porrastetaan lainavuosittain. Samalla korkotukilainojen enimmäismäärä muutetaan 80 prosenttiin. Korkotuen piiriin hyväksyttävien asuntojen määrää lisätään 500 asunnolla 2 500 asuntoon. Korkotukivaltuutta lisätään 180 milj. markalla.

Vesitalouden tehtävien painopiste on vesien suojelemissa ja yhdyskuntien vesihuollon parantamisessa. Vesistöyöhankeiden perusteet arvioidaan erityisesti ympäristönäkökohdat ja maaseudun rakennemuutos huomioon ottaen.

Ympäristönsuojelussa ympäristöpoliittisina veroina esitetään ensi vuonna korotettavaksi moottoribensiinin perusveroa 30 pennillä ja lyijyllisen bensiinin lisäveroa 3 pennillä litralta ja fosforilannoitoveroa 50 pennillä kilolta.

Ympäristönsuojelun tutkimuksen ja seurannan edellytyksiä parannetaan. Ympäristötutkimukseen suunnataan yhteensä 49,3 milj. mk. Rikkipäästöjen vähentämiseksi laaditun ohjelman toteuttamista sekä muiden päästöjen vähentämistoimia jatketaan. Luonnonsuojelussa keskitytään olemassa olevien kansallispuistojen ja muiden suojelualueiden hoitoon. Luonnonsuojelualueiden hankintamääräraha kaksinkertaistetaan 120 milj. markkaan mm. rantojensuojelun tehostamiseksi.

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin ympäristönsuojelutoimiin, erityisesti Itämeren suojelemaan. Ympäristönsuojeluyhteistyötä Itä-Euroopan valtioiden kanssa tehostetaan. Tähän tarkoitukseen osoitetaan 103 milj. markan määrärahat ja 300 milj. markan korkotukilainavaluus.

3.2. Aluepolitiikan kehittämistoimenpiteet

Tässä tulo- ja menoarvioesityksessä kiinnitetään erityistä huomiota maan eri alueiden ja niiden infrastruktuurin vahvistamiseen sekä alueellisen osaamisen hyödyntämiseen. Toinena painopisteenä on aluepoliittisten rahoitus- ja neuvontatoimenpiteiden koordinointi niiden vaikutusten lisäämiseksi. Lisäksi panostetaan eri alueiden erityispiirteiden ja ongelmien edellyttämiin toimenpiteisiin.

Maan eri alueiden infrastruktuurin vahvistamiseksi tehostetaan erityisesti alueellisen koulutus-, teknologia- ja liikenneinfrastruktuurin kehittämistä eri tahojen yhteistyönä sekä keskusten kehittämishojelmien pohjalta. Valtion, kuntien ja elinkeinoelämän yhteis-

työtä alueellisesti merkittävässä hankkeissa pyritään lisäämään.

Alueellisesti kattavan korkeakoululaitoksen edelleen kehittämiseksi edistetään etenkin rakentamista ja korkeakoulujen yhteydessä toimivien teknologiakeskusten tilojen hankintaa. Rakentamismäärärahoja myönnetään 241 milj. mk eli lisäystä lähes 50 %. Määrärahoista noin neljä viidesosaa kohdennetaan pääkaupunkiseudun ulkopuolisiin hankkeisiin. Kiinteistöjen hankintaan myönnetään 195 milj. mk eli noin kymmenkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna. Pääosa määrärahoista menee vuoden 1990 lisämenoarviossa tehdyn päätöksen mukaisesti Helsingin Viikin tiedepuiston, Turun Bio Cityn ja Tampereen Hermian tilahankintoihin. Lapin korkeakoulun Arktikum-hankkeeseen myönnetään 20 milj. mk. Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa käynnistetään kauppatieteellinen koulutus.

Myös valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaa kehitetään eri aluetalouksien kanalta. Rakentamiseen esitetään 288 milj. mk eli lisäystä 44 %. Ammattikorkeakoulukokeilu käynnistyy maan eri osissa. Lisäksi perustetaan 23 uutta aikuiskoulutus- ja kurssiosastoa.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen kasvua suunnataan edelleen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. VTT:n rakennusinvestoinneista noin 60 % suuntautuu pääkaupunkiseudun ulkopuolisiin yksikköihin. Teknologiakeskusten ja paikallisten teknologiahankkeiden tukemiseen myönnetään 7 milj. mk ja määrärahan käyttöaluetta laajennetaan mm. alueellisiin teknologiadiffuusiohankkeisiin.

Alueiden välisen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi lisätään voimavaroja keskusten välisten liikenneyhteyksien kehittämiseen. Tie-määrärahoihin esitetään yhteensä 5,8 mrd mk, joista osoitetaan perustienpitoon 3,9 mrd mk. Pääosa tieverkon kehittämisrahoituksesta menee käynnissä olevien valtateiden 1, 3, 4, 5 ja 7 jatkorahoitukseen. Uusista hankkeista merkittävimpiä ovat Vt 3 Helsingby—Pitkämäki ja Vt 7 Otsola—Summa. Valtionrautateiden radanpitoon esitetään 1 506 milj. mk. Määrärahoja suunnataan mm. Helsinki—Tampere ja Helsinki—Turku -ratojen nopeustason parantamiseen. Tietoliikenneyhteyksien alueellisten erojen tasaamiseksi kaukokupehlinmaksuja alennetaan keskimäärin 9 % 1.1.1991 lähtien.

Aluepoliittisia rahoitus- ja neuvontatoimintoja koordinoidaan muuttuvan kysynnän, Euroopan integraation asettamien paineiden sekä hallinnon kehittämistarpeiden mukaisesti. Tukitoimintojen koordinoiminnin ensi vaiheessa KTM:n myöntämää aluetukea selkeytetään. Pienyritystoiminnan tuki ja ns. yrityshautomotuki yhdistetään ja myöntämisvaltuudeksi mitoitetaan yhteensä 65 milj. mk. Yrityspalveluyritysten siirtymätuki siirretään omalle momentille (Sijainninohjausmenettelyn tukeminen) ja myöntämisvaltuudeksi esitetään 22 milj. mk. Momentin määrärahaa voidaan käyttää myös sijainninohjaukseen liittyvään tiedotustoimintaan. Investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustusten myöntämisvaltuus mitoitetaan 600 milj. markkaan ja alueelliseen kuljetustukeen esitetään 165 milj. mk. Budjettivuonna selvitetään mahdollisuudet muuttaa kuljetustukea infrastruktuurirahan suuntaan. Yritystoiminnan aluetuen käynnistysavustusten kehittämismahdollisuuksia innovointitoiminnan tukirahan suuntaan selvitetään myös.

Pienten ja keski suurten yritysten rahoituksen parantamiseksi perustetaan Kehitysalue-rahasto Oy:n tytäryhtiöksi erityinen riskipääomarahasto, mitä varten myönnetään Kehitysalue-rahasto Oy:lle 30 milj. markan avustus.

Pk-yritysten koulutusta ja neuvontaa vahvistetaan. KTM-yrityspalvelun rahoitusresursseihin yrittäjäkoulutukseen ehdotetaan 27 milj. mk. Pk-yritysten henkilöstökoulutuspalvelujen ostoon esitetään 5 milj. mk. Pk-yritysten kehittämispalvelutoiminnan määrärahoja esitetään koordinoitavaksi.

Lännen kehittämisrahaan myönnetään 70 milj. mk. Rakennemuutosmäärärahaan myönnetään 40 milj. mk. Maaseudun kehittämisprojektin käyttöön esitetään 15 milj. mk kehittämis-hankkeiden rahoittamiseen.

Maaseudun kehittämiseen liittyen parhailaan valmistellaan Maaseutu 2010 -ohjelmaa, joka antaa pohjaa maaseudun kehittämisspolitiikan tehostamiselle. Hallitus on antanut esityksen maaseutuelinkeinolaiksi, joka sisältää mm. maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan tukea koskevat säännökset. Maaseudun pienyritystoiminnan avustusten myöntämisvaltuudeksi esitetään 125 milj. mk ja korkotukilainojen myöntämisvaltuudeksi 70 milj. mk. Maatilatalouden kehittämisrahaston lainoitukseksi esitetään 95 milj. mk.

Maaseudun neuvontaa kohdennetaan uudelleen. Kalatalouden edistämismäärärahoja on tarkoitus suunnata aluepolitiikkaa tukevasti. Kalastusmatkailuhankkeiden tukemiseen esitetään oma määräraha. Muita maaseudun kannalta tärkeitä määrärahoja ovat mm. maatalouden rakenteen kehittämiseen myönnettävä tuki, metsänparannusvarat, yksityisten avustukset, joukkoliikennetuki, haja-asutusalueiden vähittäiskaupan tuki ja vesien suojeleminen sekä vesihuoltotyöt.

Tulo- ja menoarvioesityksessä jatketaan valtioneuvoston 12.9.1989 hyväksymän pääkaupunkiseudun toimenpideohjelman toteuttamista. Painopisteitä ovat asuntotuotannon edistäminen ja liikenteen kehittäminen. Aravahakemusten lisäämistä edistetään. Pääkaupunkiseudulla käynnistetään Länsiväylän parantaminen ja jatketaan periaatepäätöksen mukaisesti vuonna 1990 aloitettuja tie- ja rautatiehankkeita. Pääkaupunkiseudun sosiaalipalvelujen kehittämisen tukemista jatketaan, samoin kuin peruskoulujen korotettua rakentamistasoa, väliaikaista ammatillista koulutusta ja luokanopettajakoulutuksen lisäämistä. Eräiden virastojen tilaratkaisuja ja mahdollista siirtämistä pääkaupunkiseudun ulkopuolelle selvitetään.

Vaasan läänin kehittämisneuvottelukunta jatkaa työtään vuoden 1990 loppuun. Tähän tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy eräitä neuvottelukunnan väliraportissa esitettyjä yksittäisiä hankkeita, mm. Vt 3 Helsingby—Pitkämäki tiehanke ja Tampere—Seinäjoki rataosan kehittäminen.

Hallitus kiinnittää erityistä huomiota keväällä 1990 laadittujen keskusten kehittämisohjelmien sisältöön ja niiden ehdotusten tarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen vuonna 1991 ja lähivuosina. Ohjelmissa korostuvat etenkin tutkimus- ja koulutustoiminnan kehittäminen, keskusten välisten ja seudun sisäisten liikenneverkkojen parantaminen sekä seudulliset yhteistyöhankkeet. Edellä on jo käsitelty kehittämisohjelmiin sisältyviä merkittäviä yksittäisiä hankkeita, jotka toteutuvat vuonna 1991. Kehittämisohjelmien ja niiden ehdotusten lukuisuuden vuoksi on tarpeen selvittää eri hankkeiden toteuttamisen tärkeysjärjestystä ja koordinoitua sekä uusia rahoitusmahdollisuuksia.

Mainittujen toimenpiteiden lisäksi tulo- ja menoarvioesitys sisältää monia yksittäisiä toimenpiteitä ja hankkeita, joita perustellaan

alueellisilla kehittämis- ja työllisyysnäkökohdilla. Niistä useimmat kohdentuvat ensimmäisen ja toisen perusvyöhykkeen kuntiin ja erityisalueille. Alueellisten työttömyyserojen supistamiseksi esitetään työllisyysperusteisten valtionapuinvestointien myöntämisvaltuudeksi 270 milj. mk. Julkisten palvelujen valtionosuudet ja valtionavustukset tasoittavat alueellisia elintasoeroja, vaikka näitä määrärahoja ei kohdennetakaan tulo- ja menoarviossa ensisijaisesti aluepoliittisin perustein.

Budjettivuonna jatketaan aluepolitiikan uudistamis- ja kehittämistarpeiden selvittelyä. Erytystä huomiota kiinnitetään Euroopan yhdentymisen aluepolitiikalle asettamiin haasteisiin. Kesäkuussa 1990 sisäasiainministeriö asetti aluepoliittisen selvitysmiehen valmistelemaan aluepolitiikan kehittämisen eri vaihtoehtoja vuoden 1991 alkuun mennessä. Hallitus on kiinnittänyt erityistä huomiota valtion tulo- ja menoarvioon sisältyvien alueellisten tukitoimenpiteiden päällekkäisyyteen ja niiden samoihin käyttötarkoituksiin. Siten on tarpeen jatkaa aluepoliittisten tukitoimenpiteiden koordinoitutarpeiden selvittämistä erityisesti budjetin näkökulmasta. Vuoden 1990 tulo- ja menoarvion yleisperustelujen kappaleessa 4.2 (Aluepolitiikan suuntaviivat) mainittuun aluepoliittisen rahoituksen koordinoitiselvitykseen liittyen valtiovarainministeriö asettaa toimikunnan, jonka tehtävänä on selvittää valtion tulo- ja menoarvioon sisältyvien aluepoliittisten tukimuotojen ja -perusteiden koordinointi- ja kehittämismahdollisuudet. Toimikunnan työssä tulee kiinnittää erityistä huomiota alueellisten kehittämisrahojen päällekkäisyyksien poistamiseen, integraatiokehityksen vaikutuksiin alueelliseen elinkeino- ja yritysrahoitukseen sekä päätöksenteon delegointiin piiri- ja paikallistasolle. Tavoitteena on, että toimikunnan ehdotukset toteutettaisiin vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä.

3.3. Resurssihallinnon kehittäminen

3.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisatiomuutokset

Hallinnon kehittämistä jatketaan eduskunnalle 3.4.1990 annetussa julkisen hallinnon uudistamista koskevassa valtioneuvoston selonteossa esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat

kansalaisten palvelun parantaminen ja julkisen sektorin tuloksellisuuden ja tuottavuuden kohottaminen sekä kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen.

Hallinnossa on meneillään useita laajalaisia uudistushankkeita, joilla tuetaan toiminnasta vastaavien ministeriöiden ja hallintoyksiköiden omaa kehittämistyötä. Valtioneuvosto on 28.6.1990 tehnyt periaatepäätöksen kuntien valtiosuus uudistuksesta. Uudistusta selvitetään tarkemmin kohdassa 3.3.4.

Virastojen toimintamenojen budjetoinnin vuonna 1990 alkanutta kehittämistä tulosbudjetoinnin suuntaan jatketaan. Tässä tulo- ja menoarvioesityksessä on uuden budjetointitavan mukaisesti esitetty Keski-Suomen lääninhallitus, maatilahallitus, maanmittaushallitus, merenkululaitos, patentti- ja rekisterihallitus, tielaitos, tullilaitos, työministeriö lukuun ottamatta työsuojeluhallintoa, valtiokonttori, valtion teknillinen tutkimuskeskus sekä Helsingin kauppakorkeakoulu ja Joensuu yliopisto.

Hallituksen tavoitteena on yhdistää valtion keskipitkän aikavälin toiminta- ja taloussuunnittelu tulo- ja menoarvioesityksen valmistelun yhteyteen vuoden 1992 tulo- ja menoarviosta alkaen. Tarkoituksena on myös, että hallitus antaa hallinnonalojen keskeisimmille tehtävälueille palautteet ja menokehykset, jotka muodostavat perustan seuraavan vuoden ministeriöiden sekä virastojen ja laitosten tulo- ja menoarvioehdotusten valmistelulle.

Liikelaitosuudistuksen toimeenpanoa jatketaan. Vuoden 1991 alusta ilmailulaitos aloittaa toimintansa valtion liikelaitoksena. Lisäksi selvitetään muiden liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten muuttamista valtion liikelaitoksiksi vuoden 1992 alusta.

Valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksentekomenettelyjä ja yhteistyömuotoja kehitetään. Valtioneuvoston tietoverkon koekäyttö on aloitettu.

Kansalaisyhteisöihin ja yksityisiin yhteisöihin kohdistuvia lupia karsitaan ja yksinkertaistetaan. Erityisesti taloudellista kilpailua rajoittavia lupasäännöksiä puretaan. Vuoden 1991 aikana hallituksen tarkoituksena on antaa lisää lupajärjestelmien uudistamista koskevia lakiesityksiä.

Hallinnon palvelukyvyn parantamiseksi kokeillaan uusia julkisen palvelun toimintata-

poja. Asiointia helpotetaan antamalla samoista palvelupisteistä usean eri viranomaisen palveluja.

Seuraavassa on yhteenvedo vuodelta 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvistä keskeisimmistä organisaatiouudistuksista ja hallinnon kehittämistoimenpiteistä.

Oikeusministeriön toimintaa tehostetaan yhdistämällä yleinen osasto ja tilitoimisto sekä painottamalla koko hallinnonalan organisaation suunnitelmallisen kehittämisen tarvetta.

Sisäasiainministeriön organisaatiota ja virkakennettä uudistetaan. Ministeriöön perustetaan 1.3.1991 lukien hallinto-osasto ja kunta- ja aluekehitysosasto sekä samalla lakkautetaan nykyiset yleinen osasto, lääni- ja kuntaosasto ja aluepoliittinen osasto. Ulko-maalaiskeskuksen palvelukykyä parannetaan lisäämällä henkilöstöä ja uudistamalla hallinnollisia menettelyjä. Liikkuvan poliisin johto siirretään sisäasiainministeriöön ja muutenkin kehitetään liikkuvaa poliisia liikennevalvonnan tehostamiseksi. Poliisin toimintaedellytyksiä parannetaan esitutkintalain voimaantulon edellyttämällä tavalla. Automaattista tietojenkäsittelyä tehostetaan lisäämällä atk-laitteita poliisipiireihin ja erillisyyksiköihin. Valtion pelastusopisto ja Valtion pelastuskoulu aloittavat toimintansa vuonna 1992. Kunnallisen alkoholitarkastuksen tehtävät siirretään lääninhallituksille.

Puolustusministeriön hallinnonalojen johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistaminen aloitetaan pääesikunnasta, josta delegoidaan merkittävästi tehtäviä. Alueorganisaatiota kehitetään siten, että se käsittää kolme maanpuolustusalueita ja 12 sotilaslääniä. Puolustushallinnon kiinteistö- ja rakennustoimen kehittämistä jatketaan.

Valtiovarainministeriön hallinnonaloilla uudistetaan valtiokonttorin organisaatio tulosohjauksen tavoitteiden mukaisesti. Verohallinnossa jatketaan verotusmenettelyjen, ohjauksjärjestelmien ja organisaatioiden kehittämistä uudistamalla verotuksen keskushallinto ja tarkistamalla tieto- ja taloushallinnon organisaatio. Keskusviraston kollegio korvataan johtokunnalla.

Tullihallituksen johto-organisaatiota kehitetään mm. korvaamalla kollegio johtokunnalla.

Opetusministeriön alaisuuteen perustetaan 1.4.1991 lukien koulutuksen asiantuntijavi-

rasto, opetushallitus. Opetushallitukseen siirretään pääosa lakkautettavien ammattikasvatushallituksen ja kouluhallituksen hoitamista tehtävistä.

Ministeriön organisaation uudistamista jatketaan kehittämällä ministeriön hallinto- ja esikuntatoimintoja.

Ammatilliset kurssikeskukset muutetaan ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi.

Opetusministeriön alaisuuteen perustetaan kansainvälisen henkilövaihdon keskus 1.6.1991. Siihen sulautetaan opetusministeriön stipendiasiaain keskus, harjoittelijainvaihdon hoitaminen työministeriöstä sekä vastaavia toimintoja kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla uudistetaan maataloushallinnon organisaatiota. Maatalouspiirit muutetaan maa-seutupiireiksi. Valtion maatalouskemian laitos, valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos ja valtion siementarkastuslaitos liitetään maatilahallitukseen erillisiksi yksiköiksi.

Metsähallitusta kehitetään valtion budjetisidonnaisena liikelaitoksena. Metsähallituksen yksityismetsätalouteen liittyvät tehtävät siirretään maa- ja metsätalousministeriölle, jonka organisaatiota täydennetään, sekä eräiltä osin metsälautakunnille. Keskushallintoa ja piirikuntakonttoreita kevennetään ja toimintaa siirretään hoitoalueille.

Maanmittaushallinnon organisaatiota kevennetään muuttamalla organisaatio kaksiportaiseksi ja siirtämällä päätösvaltaa piirihallintoon.

Metsäntutkimuslaitoksen toiminnan tehostamiseksi tutkimusosastoja ja -suuntia kootaan suuremmiksi toimintayksiköiksi.

Liikenneministeriön hallinnonalalla muodostetaan ilmailuhallinnosta 1.1.1991 valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukainen liikelaitos.

Tielaitoksessa jatketaan tulosbudjetoinnin kehittämistä. Merenkululaitoksessa aloitetaan tulosbudjetointi.

Ilmatieteen laitoksessa lisätään sää- ja ilmanlaatupalvelujen saatavuutta perustamalla sääpalvelua varten Kaakkois-Suomen alueyksikkö sekä tehostamalla ilmanlaadun seuraamista Pohjois-Suomessa.

Hallitus seuraa eduskunnan päätettävien palvelutavoitteiden toteutumista erityisesti suurissa liikelaitoksissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla teknillisen tarkastuskeskuksen orga-

nisaatiouudistukseen liittyen perustetaan Mit-tatekniikan keskus. Keskukseen siirretään teknillisen tarkastuskeskuksen nykyisin hoitamamat metrologia- ja akkreditoitintoiminnot.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla yhdistetään sosiaalihallitus ja lääkintöhallitus ja niistä muodostetaan 1.3.1991 lukien sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijavirasto, sosiaali- ja terveystalutus. Ministeriön sekä sosiaali- ja terveystalutuksen tehtäväjako tarkennetaan siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän yleinen hallinnollinen johtaminen ja ohjaus keskitetään ministeriöön.

Työhallinnon tuloshajaukseen siirtymisen seurauksena työministeriön palvelukykyä kehitetään tietojärjestelmien avulla hallinnon johtamistoiminnan tukemiseksi sekä piiri- ja paikallishallinnon toiminnan tehostamiseksi. Tietotekniikan hajautusta edistetään suuntaamalla valtion uusia ohjelmistohankintoja pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Työsuojeluhallituksen organisaatiota uudistetaan 1.9.1991 lukien.

Ympäristöhallinnon kehittämistä jatketaan siirtämällä hallintoasioiden ratkaisuvalltaa alemmille viranomaisille. Vesi- ja ympäristöhallituksen johdon organisaatiota uudistetaan.

3.3.2. Julkisten palvelujen kustannukset

Tähän menoarvioesitykseen sisältyvistä menoista lähes 59 mrd mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä menoarvioesityksessä on noin 41 mrd mk, käytetään pääosin kunnalliseen palvelutuotantoon. Julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen ohjautuu siten yhteensä 100 mrd mk eli 64 % valtion menoista.

Julkisten palvelujen tuottamiseen käytetään lähes neljännes bruttokansantuotteesta. Keskeinen syy julkisen sektorin ainojan kasvuun parin viime vuosikymmenen aikana on ollut hyvinvointipalvelujen määrän lisääminen. Terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelujen menot muodostavat runsaat 60 % julkisista palvelumenoista.

Runasas viidennes julkisista palvelumenoista käytetään perinteisesti julkisen vallan tehtäviin kuuluvien kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisiä tehtäviä ovat mm. yleinen hallinto, järjestys- ja turvallisuuspal-

velut sekä maanpuolustus. Myös kansantaloutta yleisesti palvelevia tehtäviä kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito voidaan rinnastaa kollektiivisiin palveluihin.

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä peritään valtion maksuperustelain mukainen omakustannus- tai markkinahinta. Eräistä lupamenettelyihin liittyvistä palveluista peritään leimaveroa. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat alhaisemmat kuin palvelujen tuotantokustannukset.

Julkiset palvelut pyritään tuottamaan mahdollisimman taloudellisesti ja siksi palvelujen yksikkökustannusten kehityksen seuraaminen on tärkeää. Palvelujen yksikkökustannuksia määritettäessä ongelmina ovat mm. palvelua

kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta sekä näille suoritteille kaikki niiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten osoittaminen. Koko maan palvelutuotantoa kattavien keskimääräisten yksikkökustannusten laskestamista rajoittavat palvelujen tilastoinnissa esiintyvät puutteet.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu nettomääräisten käyttömenojen ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyvin hinnoin lasketut luvut sisältävät kustannusten nousun, joka on viime aikoina ollut yleisen hintatason nousua suurempi. Julkisen sektorin kustannustason noususta suuri osa aiheutuu palkkakustannusten kohoamisesta. Palvelujen suoritekohtaiset käyttökustannukset ovat yleensä nousseet vuosina 1987—89 kustannusten kasvua vastaavasti lukuunottamatta sosiaalipalveluja, joissa suoritekohtaisten käyttömenojen kasvu on ollut suurempi kuin kustannustason nousu.

Taulukko 8. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot, niiden rahoitus ja yksikkökustannukset käyvin hinnoin

Palvelutyypit	Käyttömenot vuonna 1988 milj. mk	Käyttömenojen rahoitusosuudet			Käyttömenot/suorite, mk			Suorite
		valtio	vuonna 1988 % kunnat	asiakkaat	1987	1988	1989	
Opetus- ja sivistystoimi								
— peruskoulut.....	9 923	67	33	—	85	93	98	oppilaspäivä
— lukiot	1 653	66	34	—	79	88	89	oppilaspäivä
— valtion ammatilliset oppilaitokset	1 680	78	22	—	175	189	201	oppilaspäivä
— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset.....	2 840	65	35	—	157	175	189	oppilaspäivä
— ammatilliset kurssikeskukset.....	678	100	—	—	219	228	255	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	829	60	38	2	9,3	9,3	10,8	lainaus
— korkeakoulut	2 857	100	—	—	20 200	22 400	24 100	oppilasvuosi
Terveydenhuolto								
— yleissairaalat ¹⁾	9 410	45	49	6				
— vuodeosastohoito					1 090	1 201	1 290	hoitopäivä
— avohoito.....					502	527	563	käynti
— mielisairaalat	2 426	46	45	9				
— vuodeosastohoito					409	468	529	hoitopäivä
— terveyskeskukset	9 522	44	49	7				
— vuodeosastohoito					452	520	..	hoitopäivä
— avohoito.....					130	141	..	käynti
Sosiaalipalvelut								
— lasten päiväkodit	2 857	41	47	11	135	152	173	länäolopäivä
— perhepäivähoito.....	2 031	40	46	15	110	126	142	länäolopäivä
— vanhainkotihoito.....	2 525	38	43	19	220	256	275	hoitopäivä
— kodinhoitoapu.....	1 112	43	49	9	140	150	167	käynti
Työnvälitys	353	100	—	—	1 660	1 830	2 010	täytetty paikka
Teiden ja katujen pito²⁾.....	8 277	59	31	10	0.20	0.21	0.21	ajokilometri

¹⁾ pl. erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat.

²⁾ Sisältää käyttömenojen lisäksi myös investointimenoja. Kiinteistöjen tiekustannukset sisältyvät asiakasmaksuihin.

Taulukon tiedot perustuvat pääosin ao. hallintoviranomaisten tilastoihin. Vuoden 1989 suoritteiden käyttömenotiedot ovat ennakotietoja. Eri palveluiden tilastoinnissa on eroja mm. kustannusten laskentaperusteissa. Koska käyttökustannuksia ei useinkaan ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita, eräissä tapauksissa yksikkökustannus on hyvinkin erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo.

Yksikkökustannuksiin ei sisälly pääomakustannuksia eikä eläkevastuusta aiheutuvia kustannuksia kokonaisuudessaan. Eläkevastuun huomioon ottaminen lisäisi kustannuksia neljänneksellä. Valtion eläkkeiden rahoitointi vuodesta 1991 alkaen kohottaa eläkevastuun osuutta kustannuksista noin 5 prosenttiyksiköllä. Pääomakustannusten osuus terveyspalvelujen ja sosiaalipalvelujen kokonaiskustannuksista on noin 6 % ja opetus-toimen kokonaiskustannuksista vajaat 10 %.

Terveystieteiden kustannukset vaihtelevat laitostyyppittäin: hoitopäivän ja käyntikerran käyttömenot ovat korkeimmat yliopistollisissa keskussairaaloissa ja alhaisimmat terveyskeskussairaaloissa. Lasten päiväkotihoidon käyttömenot olivat vuonna 1989 keskimäärin 3 460 mk/kk ja lasten perhepäivähoidon käyttömenot keskimäärin 2 840 mk/kk.

Peruskoulujen käyttömenot vuonna 1989 olivat keskimäärin 18 823 mk oppilasta kohti eli 98 mk koulupäivää kohti. Lukioiden osalta vastaavat luvut olivat 18 199 mk/oppilasvuosi ja 89 mk/oppilaspäivä. Lukioiden opintososiaalisten etujen lisääminen on kohottanut valtion rahoitusosuutta lukioiden käyttömenoista. Ammatillisen koulutuksen kustannukset vaihtelevat voimakkaasti eri opintolinjojen kesken. Vuonna 1989 keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohti olivat valtion oppilaitoksissa 38 200 mk ja kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa 36 000 mk. Korkeakouluissa keskimääräiset käyttökustannukset opiskelijaa kohti olivat 24 100 mk ja tutkintoa kohti 254 900 mk vuonna 1989.

Kun yleisten kirjastojen toiminnan käyttömenot jaetaan lainauksien määrällä, saadaan lainauksen keskimääräiseksi hinnaksi 10,80 mk vuonna 1989. Työvoimatoimistojen kautta täytetyn työpaikan välityskustannuksiksi muodostui 2 000 mk. Teiden ja katujen ylläpidon kustannukset olivat 21 p ajokilometriä kohti.

Julkisten hyvinvointipalvelujen käyttökustannuksista alle 10 % rahoitetaan käyttäjiltä perityin maksuin. Terveyspalvelujen käyttäjiltä perittävät maksut kattavat keskimäärin 6 % palvelujen käyttömenoista. Sosiaalipalveluissa vastaava osuus on keskimäärin 11 %. Koulutuspalvelut ovat käyttäjilleen täysin ilmaisia. Tielikenteen käyttäjiltä perittävät erityisverot ylittävät tienpidon kokonaiskustannukset.

Julkisten palvelujen menokehitys riippuu paitsi niiden määrän myös niiden tuotantokustannusten kehityksestä. Tulevina vuosikymmeninä väestön ikääntyminen nopeutuu ja sen seurauksena julkisten palvelujen kysyntä ja tarve kasvavat voimakkaasti. Samalla julkisten palvelujen laadulle asetetaan uusia vaatimuksia. Palvelun laadun parantuminen yleensä nostaa sen tuotantokustannuksia. Työvoimavaltaisessa hoito- ja opetustyössä palvelun laadun kohottaminen edellyttää usein työvoiman määrän lisäämistä. Uusien opetus- ja hoitomenetelmien vaatima tekniikka ja henkilökunnan saatavuuden turvaava suhteellisen ansiotason kohoaminen nostavat palvelujen kokonaiskustannuksia niissäkin palveluissa, joiden käyttäjäkunta ei määrällisesti kasva.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on ja tulee olemaan yhä keskeisempi ongelma ja rajoitus julkisten palvelujen kehittämisessä. Julkisten palvelujen riittävän tarjonnan turvaamiseksi on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota palvelutuotannon tehostamiseen.

3.3.3. Valtion henkilöstö ja henkilöstömenot sekä valtionapuhenkilöstö ja valtionavut palkkauksiin

Taulukossa 9 on valtion henkilöstön lukumäärä esitetty palvelussuhteen laadun mukaan eriteltynä. Taulukkoon sisältyy myös samalla erittelyllä tiedot menoarvioesityksen mukaisista virkojen ja tehtävien määrän muutoksista. Vuosina 1984—1989 valtion palveluksessa olevan henkilöstön määrä on kasvanut vuosittain keskimäärin 0,2 %. Keskimääräinen vuosittainen henkilöstön määrän lisäys on virkasuhteisten kohdalla 1,7 % ja keskimääräinen vähennys työsopimussuhteisten kohdalla 2,3 %. Virkojen ja tehtävien määrän nettomuutos vuonna 1991 on esityksen mukaan 264. Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa nettolisäys oli 299.

Taulukko 9. Valtion henkilöstön määrä vuonna 1989, virkojen määrä vuonna 1990 sekä virkojen ja tehtävien muutokset tulo- ja menoarvioesityksen mukaan

Palvelussuhteen laatu	Henkilöstön lukumäärä 1989 ¹⁾	Virkojen määrä 1990	Lisäykset yht. 1991	Vähennykset yht. 1991	Muutos 1991
Virkasuhteiset	141 709	135 617	2 981	1 749	1 232
— kokoaikaiset.....	135 060	135 510	2 978	1 747	1 231
— osa-aikaiset.....	6 649	107	3	2	1
Työsopimussuhteiset ²⁾	73 339		121	558	-437
Yhteensä	215 048	135 617	3 102	2 307	795 ³⁾

¹⁾ Tiedot perustuvat henkilötiedusteluihin syyskuulta 1989

²⁾ Kuukausipalkkisiin työsopimussuhteisiin sisältyy noin 8 000 osa-aikatyöntekijää

³⁾ Kun luvusta vähennetään 270 tuntiopettajan vakinaistaminen ja 261 tehtävän siirto muilta momenteilta palkkausmomenteille, nettolisäys on 264.

Vuoden 1990 alussa valtiolla olivat voimassa keväällä 1988 solmitut 28.2.1990 päättyneet virka- ja työehtosopimukset, mihin liittyen suoritettiin 1.3.1990 lukien 2,5 % suuruinen indeksikorotus.

Valtion virka- ja työehtosopimukset uudistettiin sopimuskaudeksi 1.3.1990—29.2.1992 työmarkkinain keskusjärjestöjen välillä 15.1.1990 allekirjoitetun talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukaisesti. Palkkoja korotettiin maaliskuun alusta lukien yleiskorotuksella, jonka määrä oli 30 p tunnilta tai 50 mk kuukaudelta, kuitenkin vähintään 0,7 %.

Kokonaisratkaisun mukaisesti palkkoja korotetaan lokakuun 1990 alusta lukien yleiskorotuksella, jonka määrä on 30 p tunnilta tai 50 mk kuukaudelta, kuitenkin vähintään 0,7 %. Samasta ajankohdasta lukien kullakin sopimusosalalla on käytettävissään palkka- ja työehtojen tarkistuksen järjestelyvara, joka on 0,3 % alan palkkasummasta sekä sopimusosalakohtainen tasa-arvoerä. Tasa-arvoerä määräytyy siten, että sopimusosalalla työskentelevien naisten suhteellinen osuus alan kaikista palkansaajista kerrotaan luvulla 0,6 ja näin saatuun lukuun lisätään alalla alle 34 mk tunnissa tai alle 5 678 mk kuukaudessa ansaitsevien palkansaajien suhteellinen osuus alan kaikista palkansaajista.

Kokonaisratkaisu sisältää myös ansiotasekehitystakuulausekkeen. Sopimusalaokohtaisen ansiotasekehitystakuun suuruus on III neljänneksestä 1989 III neljännekseen 1991 tai palkkatilastointitavasta riippuen niitä vastaavien ajankohtien välisenä ajanjaksona 4 %. Välitarkastelun ajanjakso on III neljänneksestä 1989 III neljännekseen 1990 tai palk-

katilastointitavasta riippuen niitä vastaavien ajankohtien välinen ajanjakso. Välitarkistuksen takuu on 2 %. Ansiotasekehitystakuutarkastelussa käsitellään valtion omia kiinteäpalkkaisia työehtosopimusaloja yhtenä sopimusalanana ja valtion omia joustavapalkka-aloja yhtenä kokonaisuutena. Valtion liikelaitosten omat kiinteäpalkka-ajat ja omat joustavapalkka-ajat käsitellään liikelaitoskohtaisesti omina sopimusaloinaan.

Kokonaisratkaisu mahdollisti ns. liukumattomilla aloilla korkeintaan yhden prosentin ansiotasekehitystakuun ennakon suorittamisen 1.10.1990 lukien. Valtiolla keskusjärjestöjen välillä on sovittu ansiotasekehitystakuun ennakosta siten, että ennako on virkaehtosopimuksessa sekä valtion ja valtion liikelaitosten omissa kiinteäpalkkaisissa työehtosopimuksissa 1,0 % ja valtion omissa joustavapalkkaisissa työehtosopimuksissa 0,8 %.

Kaksivuotiseen sopimukseen sisältyy myös indeksiehto molemmille sopimusvuosille. Ensimmäisen sopimusvuoden indeksiehto lausua maaliskuussa 1991, mikäli kuluttajahintojen nousu joulukuussa 1989 joulukuuhun 1990 ylittää 5,7 %. Tällöin palkkoja korotetaan kuluttajahintojen nousun ja 5,7 prosentin erotuksella.

Toisen sopimusvuoden korotuksista neuvotellaan ja sovitaan 15.11.1990 mennessä. Mikäli näissä neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen, sisältyy sopimukseen irtisanomismahdollisuus.

Kevään 1988 sopimusratkaisun perusteella on työaikalain alaisten ja eräiden muiden henkilöstöryhmien työaikaa edelleen lyhennetty vuoden 1990 alusta 25 minuutilla viikossa.

Niillä valtion työaloilla, joilla on noudatettu asianomaisen alan yleiseksi katsottavaa työehtosopimusta kuten metalli-, huoneenrakennus-, metsä-, merenkulku- ja graafisella alalla, työehtosopimukset on uudistettu kyseisillä työaloilla yleisillä työmarkkinoilla noudatettua käytäntöä seuraten.

Valtion matkakustannusten korvausperusteita tarkistettiin 1.3.1990.

Valtion palkkausjärjestelmien kehittämistä varten vuoden 1988 keväällä asetetut virkamiesten palkkapolitiittisen toimikunnan ja työsuhteasiain neuvottelukunnan jaostot ja työryhmät ovat jatkaneet toimintaansa vuonna 1990. Jaostojen tehtävänä on valmistella tehtävien vaativuuteen, työtulokseen ja henkilökohtaisiin työsaavutuksiin sekä tulospalkkioon perustuvaa palkkausjärjestelmien kokonaisuudistusta, ottaen huomioon ansiotason ja sen määräytymisperusteisiin liittyvät näkökohdat. Valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon lähiajan keskeisten kehittämissuunnitelmien ja toimenpiteiden valmistelua varten valtioneuvoston toukokuussa 1989 asettaman komitean määräaika on jatkettu 30.9.1990 saakka.

Sopimuspalkkojen nousu on valtiolla vuodesta 1989 vuoteen 1990 keskimäärin 7,5 %. Tässä menoarvioesityksessä on varauduttu tehdyn arvion perusteella myös vuoden 1991 sopimuskorotuksiin.

Valtion maksamien eläkemenojen arvioidaan kasvavan vuonna 1990 noin 9,7 %, jolloin ne ovat noin 8,5 mrd mk. Vuonna 1990 eläkemenojen arvioidaan kasvavan reaalisesti 4,3 % eläkkeiden määrän kasvun ja varhaiseläkejärjestelmän johdosta.

Valtion virastot ja laitokset suorittavat vuonna 1991 ensimmäisen kerran eläkemaksua omilta momenteiltaan valtion eläkerahastoon, joka on perustettu vuoden 1990 alusta valtion palvelukseen perustuvien eläkkeiden maksamiseen varautumiseksi ja menojen tasaamiseksi. Yhteensä virastot ja laitokset suorittavat eläkemaksuina eläkerahastolle vuonna 1991 noin 4,6 mrd mk.

Kunnallisen henkilöstön kokonaismäärä oli vuonna 1989 475 000, josta 57 % toimi valtiosuuden piiriin kuuluvissa tehtävissä. Yksityisen valtionapukentän henkilöstömäärä oli 23 000. Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa kunnille ja yksityisille yhteisöille palkkausmenoihin osoitetut valtionavut olivat 23 mrd mk

eli 12 % korkeammat kuin vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa.

Tammikuussa 1990 solmittiin työmarkkinaosapuolten välillä talous- ja tulopoliittinen kokonaisratkaisu vuosille 1990—1991, jonka mukaisesti sovittiin kuntasektoria ja yksityistä valtionapukenttää koskevista palvelussuhteen ehtojen tarkistuksista. Kunnallisessa virkaehtosopimuksessa sovittiin 1.3.1990 lukien jatkuvasti avoimena olevasta palkkahinnoittelusta, jonka perusteella kunnat voivat toteuttaa tarpeellisia palkkausjärjestelyjä sopimuksessa määriteltyjen palkkaluokkarajojen puitteissa. Toteutuneessa palkkakehityksessä järjestelyt saattavat tulla näkyviin palkkaliukumana.

Päätäessään kunnallisten virka- ja työehtosopimusten vaikutuksesta valtioneuvoston eduskunnan palkkavaltuuskunta hyväksyi valtiosuuden piiriin ns. sidottujen sopimustarkistusten lisäksi myös mahdollisen palkkaliukuman siltä osin kuin se ei ylitä sopimuskauden ensimmäiselle vuodelle kokonaisratkaisussa määriteltyjen palkankorotusten kokonaistasoa. Vuodesta 1989 vuoteen 1990 sopimuspalkkojen arvioidaan nostavan kunnallisiin palkkauksiin myönnettäviä valtionapuja 7,5 prosentilla ja yksityisten valtionapukentän palkkausmenoja 8 prosentilla.

3.3.4. Henkilöstövoimavarojen uudelleenkohdentaminen ja muu voimavarojen käytön tehostaminen

Tehdessään periaatepäätöksen toimenpiteistä julkisten menojen kasvun hidastamiseksi sekä kansantalouden tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi valtioneuvosto päätti 20.1.1989 valtion henkilöstön määrän vähentämisestä luontaista vaihtuvuutta hyväksi käyttäen vuosien 1989—1991 aikana.

Päätöksen mukaan valtionhallinnossa (pl. liikelaitokset) jätetään vuosina 1989—1991 täyttämättä yhteensä vähintään 2 800 virkaa tai työsuhteista tehtävää, jotka lakkautetaan tulo- ja menoarvioiden yhteydessä.

Valtioneuvosto asetti hallinnonalakohtaiset vähentämistavoitteet 2 600 viran tai tehtävän osalta 16.3.1989. Näistä on toteutettu 31.7.1990 mennessä yhteensä 1 017 viran tai työsuhteisen tehtävän vähennys. Vuoden 1990 loppuun mennessä vähennettäväksi

on suunniteltu lisäksi 245 virkaa tai tehtävää. Vuoden 1991 aikana jää näin ollen vähennettäväksi 1 338 virkaa tai tehtävää.

Korkeakouluilla ja tietyillä tutkimus- ja kehittämistehtäviä suorittavilla virastoilla on vuoden 1989 alusta ollut toimivalta omilla päätöksillään perustaa pääosa viroistaan ja tehdä niitä koskevat virkajärjestelyt. Valtion virkamieslain muutoksella (673/90) laajennettiin vastaava toimivalta koskemaan myös ns. tulosohjausvirastoja ja kaikkia ministeriöitä 15.8.1990 lukien. Toimivallan siirtoa tullaan edelleen jatkamaan vuoden 1991 aikana.

3.4. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan vuoden 1992 alusta lukien. Valtioneuvosto teki 28.6.1990 periaatepäätöksen uudistuksen päälinjoista. Sen mukaan valtionosuuden laskennallisina määräytymisperusteina ovat opetus- ja kulttuuritoimissa oppilasmäärä, majoitettavien ja kuljetettavien oppilaiden määrä, kunnan asukastiheys, asutusrakenne, kielisuhteet, tuntikehys ja kouluverkko, ammattillisten koulujen osalta koulujen ryhmittely, lähinnä kulttuuritoimintojen osalta kunnan asukasmäärä ja eräissä tapauksissa laskennallinen henkilötyövuosi. Sosiaali- ja terveydenhuollossa laskennallisina perusteina ovat ensisijaisesti ikäryhmittäinen asukasmäärä, asukastiheys ja asutusrakenne. Lisäksi selvitetään muiden palvelutarpeeseen vaikuttavien tekijöiden huomioonottaminen. Uudistuksessa siirretään osa määrätarkoitukseen osoitetuista valtionosuuksista verotulojen täydennykseen ja yleiseen valtionosuuteen.

Verotulojen täydennys porrastetaan tarvittaessa asukastiheyden ja asutusrakenteen mukaan. Yleisen valtionosuuden määräytymisperusteina ovat kunnan asukasluku ja sen muutos, kantokykyluokka, kunnan laaja-alaisuus, asukastiheys ja asutusrakenne.

Toiminnallinen ohjaus tapahtuu opetustoinnissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa valtakunnallisten suunnitelmien avulla ja opetustoimissa myös tuntikehysjärjestelmän ja opetussisältöjen vahvistamisen avulla. Valtionosuuden ehtona olevat säännökset ja hallinnolliset normit poistetaan. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa ei uudistuksessa muuteta. Valtionosuuksia muute-

taan vuosittain. Kustannustenjaon muutos selvitetään kolmivuosittein erillisten selvitysten perusteella. Uudistuksen kustannusvaikutuksia kuntien talouteen tasataan 5 vuoden aikana. Erityisesti huolehditaan siitä, että uudistus ei johda veroäyrin hintojen korotuksiin kunnissa, joissa veroäyrin hinta on vähintään 17,5 penniä. Kunnille, joiden valtionosuuksien menetys on keskimääräistä olennaisesti suurempi veroäyriä kohden korvataan tietyn rajan ylimenevä osa.

Uudistuksen edellyttämät hallituksen esitykset on tarkoitus antaa eduskunnalle vielä syysistuntokauden 1990 aikana.

3.5. Euroopan yhdentymiskehitys

Valtioneuvosto on antanut maaliskuussa 1990 eduskunnalle selonteon Suomen suhtautumisesta Euroopan yhdentymiskehitykseen. Tämä selonteko ja eduskunnan siitä esittämät kannanotot ovat lähtökohtana Suomen käydessä yhdentymistä koskevia neuvotteluja. Tavoitteena olevan sopimuksen tarkoituksena olisi 31.12.1992 mennessä toteuttaa tavaroiden, palvelusten, pääoman ja henkilöiden vapaa liikkuminen perustettavalla Euroopan talousalueella.

Keskeisiä neuvottelukysymyksiä nyt alkaneissa neuvotteluissa ovat EFTA-maiden esittämät poikkeus- ja siirtymäaikaavaatimukset sekä tulevaan päätöksentekoon ja valvontaan liittyvät järjestelyt. Neuvottelujen valmistelua, käymistä ja seurantaa varten on Suomessa luotu varsin laaja koneisto.

Käynnissä olevien neuvottelujen lopputulosta ja sen vaikutuksia valtionalouteen ei vielä voida täsmällisesti arvioida. Vaikutusten selvittämiseen on eduskunnan esittämän kannanoton mukaisesti tarkoitus kiinnittää asian vaatimaa huomiota. Suomen kansantalouden rakenteen pääpiirteittäinen samankaltaisuus muiden Euroopan markkinatalousmaiden kanssa merkinnee kuitenkin sitä, että mitään perustavaa laatua olevia äkillisiä muutoksia ei ole odotettavissa. Myös Suomen julkisen menotalouden ja verotuksen taso ja pääpiirteittäinen rakenne ovat pitkälle samankaltaiset kuin Euroopan Yhteisön maissa. Verotuksen rakenteen muutoksia on kuitenkin tarpeen toteuttaa neuvotteluratkaisista riippumattakin. Etenkin liikevaihtoverotuksen

rakenteellinen uudistaminen on kilpailukyky-
näkökohtien perusteella tarpeen.

Integraation seurauksena talouspoliittinen
liikkumavara kapenee. Korke- ja valuutta-
politiikka menettää merkitystään talouden
tasapainottajana, jolloin finanssi- ja tulopo-
liitiikan paino tasapainoisen kehityksen ai-
kaansaamisessa korostuu.

Merkittävimmät vaikutukset julkiseen me-
notalouteen kohdistunevat julkisiin hankin-
toihin ja rakennushankkeisiin, joita koskeva
lisääntyvä kilpailu vaikuttanee kustannusta-
soa alentavasti. Valtion myöntämän rahoitus-
tai muun tuen määrä etenkin teollisuudessa
lienee maassamme keskimäärin pienempää
kuin Euroopan Yhteisössä. Valtiontukijärjes-
telmien mahdollinen harmonisointi saattaisi
siten parantaa kilpailuasiamme. Solmitta-
van EES-sopimuksen mukana teollisuuden
valtioneuvoston käytön kansainvälinen valvonta
tehostuisi, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa
myös tukimenoja alentavasti.

Sosiaalisten tulonsiirtojen järjestelmässä
tarvinnee niinkään toimeenpanna rakenteel-
lisia muutoksia, joilla ei kuitenkaan ole
vaikutusta Suomen kansalaisten sosiaalitur-
van tasoon. Julkisessa palvelutuotannossa
integraatio toisaalta aiheuttaa lisäkustannuk-
sia lisääntyvän kansainvälisen yhteydenpidon
takia, toisaalta tarjoaa mahdollisuuksia kus-
tannussäästöihin lisääntyvän kansainvälisen
yhteistyön takia. Julkisissa palveluissa etenkin
opetuksen, tutkimuksen, kuljetuspalvelujen
yms. yhteistoiminta tulee pyrkiä järjestämään
siten, että yhteistyöstä koitua hyöty saadaan
tehokkaasti käytetyksi ja kokonaisuutena
päädytään kustannussäästöihin. Integraatiosta
aiheutuvat vaikutukset määrärahoihin ar-
vioidaan vuosittain osana tulo- ja menoar-
viota.

Tässä menoarvioesityksessä ehdotetaan
määrärahoja Euroopan yhdentymiskehityk-
seen varautuen useissa pääluokissa. Ulko-
asianministeriöön varataan määrärahat EY-
normiston painattamiseen. Oikeusministe-
riöön perustetaan EES-sopimuksen voimaan-
saattamiseen liittyen kielellisen ja oikeudellisen
tarkastuksen yksikkö.

Korkeakouluille myönnetään määräraha
EY:n vaihto-ohjelmiin (COMETT II ja
ERASMUS) osallistumiseen. Vastaaviin poh-

joismaisiin tutkimus- ja opiskelijavaihto-oh-
jelmiin myönnetään rahoitusta pohjoismaisen
yhteistyön kautta.

Teknillisen tarkastustoiminnan saattami-
seksi vastaamaan yhdentymiskehityksen edel-
lyttämiä metrologia- ja akkreditoitointi-
toimia perustetaan kauppa- ja teollisuusminis-
terion alaisuuteen mittatekniikan keskus. Mit-
ta- ja turvallisuustekniikan kehittämiseen li-
sätään rahoitusta. Eurooppalaiseen standar-
dointiin osallistumisesta aiheutuviin menoihin
lisätään määrärahoja erityisesti kauppa- ja
teollisuusministeriön pääluokassa, mutta
myös muissa pääluokissa. Kansainvälisiin
teknisiin yhteistyöhankkeisiin sekä kansain-
välistymiskoulutukseen myönnetään lisära-
hoitusta.

3.6. Valtion liiketoiminta

Valtion liiketoimintaa harjoittavat valtio-
enemmistöisten osakeyhtiöiden lisäksi tulo- ja
menoarvion osastoon 14 budjetoitavat valtion
liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitok-
set (budjettitalouteen kuuluvat liikelaitokset,
aikaisemmin valtion liikeyritykset) sekä val-
tion liikelaitoksista annetun lain (627/87)
mukaiset uudentyyppiset liikelaitokset. Uu-
dentyyppisenä liikelaitoksena aloittaa toiminta
vuonna 1991 Ilmailulaitis.

Budjettitalouteen kuuluvien sekä uuden-
tyyppisten liikelaitosten yhteisen liikevaihdon
on arvioitu vuonna 1991 olevan 20 mrd mk,
mikä merkitsee noin 7 prosentin kasvua
vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon verrattuna.
Uudentyyppisten liikelaitosten liikevaihdoksi
arvioidaan 15,7 mrd mk.

Investointimenot suhteessa liikevaihtoon
ovat yhteensä noin 15 %. Liikelaitosten
palveluksessa on vuonna 1991 yhteensä lähes
70 000 henkilöä.

Budjettitalouteen kuuluvien liikelaitosten
käyttötuloja arvioidaan kertyvän 1,5 mrd mk.
Käyttömenoiksi esitetään 1,3 mrd mk. Sijoi-
tusmenoiksi esitetään 95 milj. mk.

Seuraavassa taulukossa on esitetty liikelai-
toksittain tietoja vuoden 1991 arvioidusta
liikevaihdosta, käyttökatteesta, ylijäämäta-
voitteesta, investoinneista, määrärahoista
sekä henkilöstön määrästä.

Taulukko 10. Valtion liikelaitostoiminta v. 1991

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed.v.)	Käyttökate liikevai- dosta (%)	Ylijäämä- tavoite liike- vaihdosta mmk (%)		Investointi- menot liikevai- dosta (%)	Investointi- menot mmk	Rahoitus- kate (+)/ lisärahoitus- tarve (—) mmk	Henki- löstön luku- määrä
<i>Liikelaitoslain mukaiset liikelaitokset:</i>								
Valtion painatuskeskus ...	224 (5)	13	4	2	22	49	—	530
Valtion tietokonekeskus..	653 (12)	11	15	2	16	101	—	1 053
Valtion ravitsemiskeskus ..	453 (7)	1	0	0	2	7	—	1 938
Karttakeskus.....	51 (7)	8	1	2	6	3	—	150
Valtionrautatiet ¹⁾	3 534 (5)	10	12	0	15	518	—	15 685
Posti- ja telelaitos.....	10 040 (8)	22	470	5	19	1 910	—	44 100
Ilmailulaitos	727 (28)	27	18	2	56	410	—	1 609
Yhteensä.....	15 682				19	2 998		65 065
<i>Budjettitalouteen kuuluvat liikelaitokset:</i>								
Valtion pukutehdas	69 (9)	7	2	3	3	3	3	280
Valtion margariinitehdas...	28 (8)	3	0	1	1	0	2	19
Metsähallitus.....	1 273 (2)	22	136	11	4	67	175	3 800
Maatalouden tutkimuskes- kuksen liiketoiminta ...	34 (—17)	—1	—2	—5	1	1	0	35
Turun Asennuspaja	79 (21)	3	2	2	1	1	0	189
Valtion hankintakeskus ..	3 047 (5)	1	12	0	1	23	16	321
Yhteensä.....	4 530				2	95	196	4 644
Kaikki yhteensä.....	20 212				15	3 093		69 709

¹⁾ Sisältää kuljetustoiminnan.

3.7. Valtuuksista aiheutuvat menot

Seuraavassa on esitetty tässä tulo- ja menoarvioesityksessä sekä aikaisemmissa tulo-

ja menoarvioissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1991 jälkeen aiheutuviksi arvioitujen menot, joita vastaavat määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien tulo- ja menoarvioihin.

Taulukko 11. Valtuuksien käytöstä aiheutuva määrärahan tarve, milj. mk¹⁾

	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
1. Vuonna 1991 myönnettävistä (= uusista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet	1 483	1 557	1 080	1 124	
2. Talonrakennusvaltuudet	510	395	100	25	
3. Muut rakentamisvaltuudet	205	72	13		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet ..	444	110	48	51	222
5. Avustusten myöntämismvaltuudet	669	359	156	39	57
6. Lainojen myöntämismvaltuudet.....	18	3			
7. Kehitysyhteistyövaltuudet.....	518	989	2 095		
8. Korkotukilainavaltuudet.....	258	289	282	244	526
9. Muut valtuudet	922	500	100	100	
Yhteensä	5 027	4 274	3 874	1 583	805

2. Aiemmin myönnettyistä (= vanhoista) valtuuksista aiheutuvat menot:

1.	Tilausvaltuudet	2 069	1 315	548		
2.	Talonrakennusvaltuudet	950	380	300	190	90
3.	Muut rakentamisvaltuudet	59	175	2		
4.	Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet .	352	323	304	265	538
5.	Avustusten myöntämismvaltuudet	475	270	167	68	28
6.	Lainojen myöntämismvaltuudet	1				
7.	Kehitysyhteistyövaltuudet	2 403	1 997	250	250	1 750
8.	Korkotukilainavaltuudet	946	898	815	706	2 090
9.	Osakkeiden ja osuuksien merkintävaltuudet.	55	44	44	8	
	Yhteensä	7 310	5 402	2 430	1 487	4 496
	Kohdat 1 ja 2 yhteensä	12 337	9 676	6 304	3 070	5 301

1) Rahastojen valtuuksia ei ole otettu laskelmissa huomioon.

4. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvällä vero- ja maksupolitiikalla saateetaan päätökseen hallituksen ohjelmassa sovitut verotusta koskevat tavoitteet. Vero- ja maksupolitiikan uudistamisessa on otettu huomioon kulloinenkin suhdannetilanne ja sen edellyttämät toimenpiteet. Vuodelle 1991 esitetyt verotusta koskevat muutokset tukevat ensi vuodelle ennustettuun suhdannekuvaan sopeutettua linjaa. Välitöntä verotusta kevennetään edelleen ja marginaaliveroja lasketaan. Samalla toteutetaan eräitä veropohjan laajennuksia. Erityisesti vuosille 1990-91 tehdyn tulopolitiittisen sopimuksen toteuttaminen sekä ennakoitu kansantalouden kehitys edellyttävät ylikireää ennakonpidätyskäytäntöä vuonna 1991.

Liikevaihtoveroprosenttia esitetään koro-

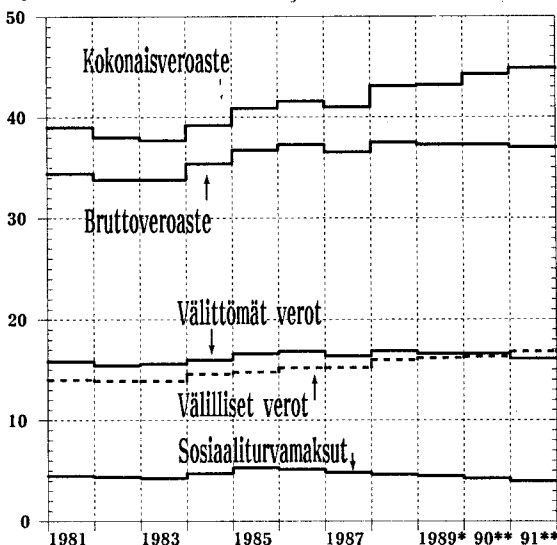
tettavaksi puolella prosenttiyksiköllä. Toisaalta liikevaihtoverotusta on esitetty uudistettavaksi kilpailijamaissamme yleisesti noudatettavan järjestelmän suuntaan. Muutos parantaa osaltaan vientiteollisuuden kilpailukykyedellytyksiä nykyiseen järjestelmään verrattuna.

Ympäristöpoliittisista syistä lähinnä moottoribensiinin verotusta esitetään korotettavaksi.

Verotuksen yleinen taso tulee jonkin verran kevenemään vuoden 1989 tasosta.

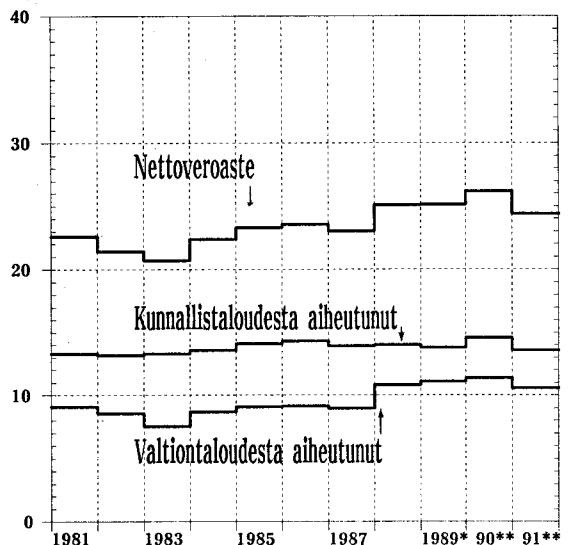
Yksityisen työnantajan sosiaaliturvamaksua esitetään alennettavaksi 0,25 prosenttiyksiköllä 1.7.1991 lukien työvoimavaltaisimmassa maksuluokassa. Muilta osin sosiaaliturvamaksut esitetään pidettäväksi ennallaan. Yksityisen sektorin työeläkemaksun arvioidaan pysyvän ennallaan ja kuntien eläkemaksun nousevan 0,7 prosenttiyksiköllä.

Kuvio 7. Bruttoveroaste ja kokonaisveroaste

Veronpalautusten siirtymän vaikutus oikaistu vuosina 1986 ja 1987 sekä vuosina 1990 ja 1991.

Kuvio 8. Nettoveroaste

Veronpalautusten siirtymän vaikutus oikaistu vuosina 1986 ja 1987 sekä vuosina 1990 ja 1991.

Luonnollisten henkilöiden valtion tuloveroa esitetään lievennettäväksi siten, että veron tuotto vuodelta 1991 alenee vuositasolla noin 5 800 milj. markalla. Ennakonperinnästä johdun tuloveron kertymän arvioidaan alenevan vuonna 1991 noin 2 500 milj. mk. Veroasteikon tuloarajoihin ja keskeisiin vähennyksiin on esitetty tehtäväksi 4 prosentin inflaatiotarkistus. Lisäksi marginaaliveroprosentteja esitetään alennettavaksi vähintään 2 prosenttiyksiköllä asteikon kaikissa luokissa.

Varallisuusveroasteikkoon esitetään tehtäväksi 4 prosentin suuruisen inflaatiotarkistuksen.

Elinkeinoverouudistusta jatketaan alentamalla yhteisöjen valtion tuloveroprosenttia 2 prosenttiyksiköllä eli 23 prosenttiin.

Talletusten ja joukkovelkakirjalainojen korkojen verotuksessa siirrytään lähdeverotukseen. Muita tuloja lievemman verokannan arvioidaan lisäävän kotitalouksien säästämistä. Siirtymäaikaa nykyisin verottomille talleuksille jatketaan samassa yhteydessä yhdellä vuodella eli vuoden 1992 loppuun.

Liikevaihtoveroprosentti esitetään korotettavaksi 1.1.1991 lukien puolella prosenttiyksiköllä 17,5 prosenttiin. Toisaalta liikevaihtoverotusta uudistetaan siten, että se nykyistä paremmin vastaa kansainvälistä käytäntöä. Vähennysjärjestelmää on esitetty kehitettäväksi vähennysoikeuksia laajentamalla. Veroprosentin korotuksen on arvioitu lisäävän veron tuottoa 1 400 milj. mk vuonna 1991. Liikevaihtoverotuksen vähennysjärjestelmämuutokset vähentävät veron tuottoa vuositasolla noin 3 600 milj. mk. Kun uudistus esitetään saatettavaksi voimaan 1.10.1991, veron tuoton alentuminen vuonna 1991 jää noin 300 milj. markkaan. Vuoden 1991 alusta toteutetaan eräiden tuotannollisten ja energiainvestointien täysimääräinen vähennysoikeus.

Vakuutusmaksuveron määrä esitetään korotettavaksi liikevaihtoveroprosentin tapaan 17,5 prosenttiin 1.1.1991 lukien.

Tasausveroon esitetään tehtäväksi liikevaihtoverouudistuksesta johtuva alennus 1.10.1991 lukien. Tuontisähkön tasausverosta on tarkoitus luopua jo vuoden 1991 alusta lukien.

Alkoholijuomien verotusta esitetään muutettavaksi siten, että se nykyistä paremmin vastaisi kansainvälistä käytäntöä. Alkoholijuomaveron esitetään porrastettavaksi juomaryhmittäin. Vero määräytyisi juomaryhmän alkoholipitoisuuden perusteella. Muutos ei merkitse muutosta valtion saamaan alkoholituloon.

Alkoholijuomien vähittäishintojen on arvioitu nousevan 8 prosenttia vuoden 1991 alusta lukien. Tupakkavalmisteiden vähittäishintojen korotukseksi on arvioitu 9 prosenttia.

Moottoribensiinin polttoaineen perusveroa esitetään korotettavaksi 30 pennillä litralta. Tämän lisäksi lyijyllisen moottoribensiinin lisäveroon esitetään 3 pennin korotusta. Dieselöljyn ja muiden fossiilisten polttoaineiden verotukseen esitetään tehtäväksi ainoastaan inflaation mukainen korotus. Moottoribensiinin polttoaineen korottamisen arvioidaan lisäävän veron tuottoa noin 750 milj. mk vuonna 1991.

Ympäristöpoliittisena muuna haittaverona esitetään lähinnä fosforilannoiteveroa korotettavaksi 50 pennillä kilolta.

Diesikäyttöisten henkilöautojen moottoriajoneuvoveroa esitetään korotettavaksi 24 markalla/100 kg siitä syystä, että näiden henkilöautojen käyttämiseen perustuva verorasitus säilyisi keskimäärin muuttumattomana bensiinikäyttöisiin henkilöautoihin verrattuna.

Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tulomomenttien yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioidaan budjettitalouden kokonaistulot seuraaviksi:

Taulukko 12. Tulot osastoittain vuosina 1989—91, milj.mk

Osasto	v. 1989	v. 1990	v. 1991	Muutos 1991/90	
	TP milj.mk	TMA milj.mk	TMAE milj.mk	milj.mk	%
11. Verot ja veronluonteiset tulot	116 049	128 461	137 934	+ 9 473	+ 7
12. Sekalaiset tulot	10 805	9 385	15 361	+ 5 976	+ 64
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 423	2 722	3 467	+ 744	+ 27
14. Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset ¹⁾ .	2 382	392	212	— 180	— 46
15. Lainat	2 171	651	682	+ 30	+ 5
Yhteensä	134 828	141 611	157 655	+ 16 044	+ 11

¹⁾ Osastossa 14 sarakkeen ulkopuolelle merkityt budjettisidonnaisten valtion liikelaitosten käyttötulot eivät sisälly lukuihin.

5. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Valtiontalouden tasapaino on sopeutettu nykyiseen suhdannetilanteeseen. Valtiontalouden tuloylijäämän arvioidaan olevan 8,6 mrd mk vuonna 1991. Kuluvaan vuoden tuloylijäämäksi arvioidaan 9,6 mrd mk. Nettomääräisiä finanssisijoituksia kasvatetaan runsaalla 4,6 mrd markalla kuluvaan vuoden tasoon verrattuna, jolloin valtiontalouden nettorahoitusylijäämäksi muodostuu 0,5 mrd mk.

Budjettitalouden tuloylijäämäksi arvioidaan 2 312 milj. mk. Kun nettomääräisten finanssisijoitusten määräksi on arvioitu 2 210 milj. mk, on budjettitalouden nettorahoitusylijäämä 102 milj. mk.

Budjettitalouden velan kuoletuksiksi arvioi-

daan vuonna 1991 7 690 milj. mk. Uusia lainoja on tarkoitus ottaa vuonna 1991 7 590 milj. mk, jolloin budjettitalouden nettokuoletukset ovat 100 milj. mk. Uudet lainat on tarkoitus ottaa pääasiassa kotimaasta.

Vuonna 1990 valtionvelan kannan arvioidaan supistuvan nimellisesti 0,3 mrd mk. Supistuminen alentaa velan osuutta bruttokansantuotteesta tänä vuonna 1,0 prosenttiyksiköllä 9,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Esitykseen liittyvillä nettokuoletuksilla valtionvelan osuus bruttokansantuotteesta supistuu lievästi eli 9,5 prosenttiin.

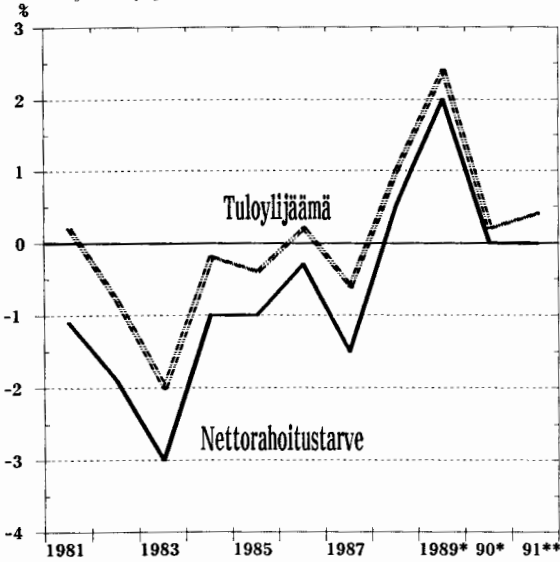
Taulukossa 13 on tarkasteltu valtion budjettitalouden tasapainoa vuosina 1989—1991 sekä kuviossa 10 valtion velkakannan kehitystä suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 1981—91.

Taulukko 13. Valtion budjettitalouden tasapaino vuosina 1989—1991

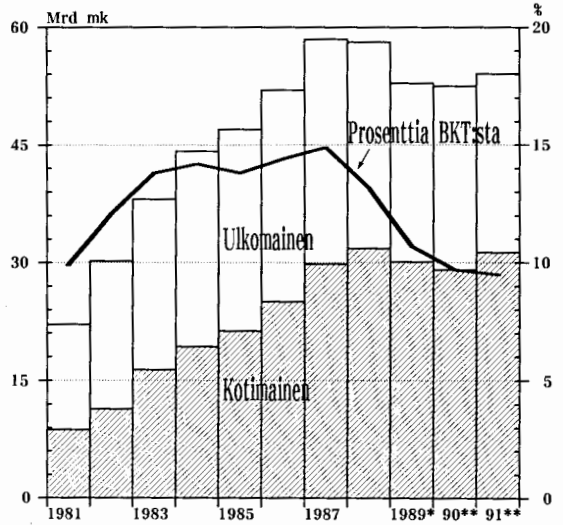
	1989 miljoonaa markkaa kassalaskelma	1990	1991 TMAE
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	132 240 ¹⁾	139 940	156 973
Menot ilman rahoitustaloustoimia	119 522	138 845	154 661
Tuloylijäämä (+)	12 718	1 095	2 312
Finanssisijoitukset, netto	— 3 050	— 1 110	— 2 210
Nettorahoitustarve (-)	+ 9 668	— 15	+ 102
Valtion nettolainanotto (+) nettokuoletukset (-)...	— 4 287	— 1 435	— 100
Kassa- ym. lyhytaikaisten rahoitusvarojen ja -velkojen nettomuutos	+ 5 381	— 1 450	+ 2

¹⁾ Sisältää 975 milj. markan siirron valtion suhdannerahastosta

Kuvio 9. Valtion budjettitalouden nettorahoitustarve (-) ja tuloyleijäämä, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 10. Valtionvelka

Tässä tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Tulojen kokonaismäärä	157 655 298 000
Menot ilman nettokuoletuksia	157 552 799 000
Erotus	102 499 000
Ehdotetut nettokuoletukset ..	100 000 000
Ylijäämä	2 499 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen Suomen tasavallan tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Matti Louekoski*

Valtion tulo- ja menoarvio vuodelle 1991

TULOT

Osasto 11

mk

11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	137 934 200 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot.....	43 245 000 000
01. Tulo- ja varallisuusvero.....	41 600 000 000
02. Korkotulojen lähdevero.....	600 000 000
03. Perintö- ja lahjaverot	815 000 000
04. Arpajaisvero.....	230 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	56 250 000 000
01. Liikevaihtovero	54 300 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero.....	1 660 000 000
03. Apteekkimaksut	290 000 000
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	2 735 000 000
01. Tuontitulli.....	1 490 000 000
02. Tuontimaksut	120 000 000
09. Tasausvero	1 125 000 000
08. Valmisteverot.....	19 587 000 000
01. Tupakkaverot	3 300 000 000

Osastot 11 ja 12

02. Makeisvero	170 000 000
03. Olutvero	2 700 000 000
04. Alkoholijuomaveron	5 180 000 000
05. Virvoitusjuomaveron	150 000 000
06. Elintarviketuotteiden valmistevero	250 000 000
07. Polttoainevero	6 715 000 000
08. Ravintorasvaveron	300 000 000
09. Sokeriveron	210 000 000
11. Lannoitevero	260 000 000
12. Fosforilannoitevero	80 000 000
14. Rehujen rasva- ja valkuaisvero	272 000 000
10. Muut verot	13 840 000 000
01. Leimaveron	6 900 000 000
02. Luottoveron	530 000 000
03. Auto- ja moottoripyöräveron	5 600 000 000
04. Moottoriajoneuvoveron	810 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	2 277 200 000
01. Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 830 000 000
02. Lästimaksut	3 200 000
04. Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut	390 000 000
07. Maidon kiintiömaksu ja peltoalaperusteinen vientikustannusmaksu	28 000 000
08. Öljyjättemaksu	25 000 000
09. Muut verotulot	1 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	15 360 863 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	17 700 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	17 700 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	353 100 000
01. Tuomioistuintulot	155 000 000
31. Haastetiedoksiannoista kertyvät tulot	10 000 000
47. Ulosottomaksut	46 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot	139 100 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	3 000 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	225 985 000
05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot	25 000 000
06. Väestökirjanpidon tulot	38 500 000
62. Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta	23 285 000

64. Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot	104 000 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot	17 200 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	18 000 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	204 900 000
14. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta	16 300 000
20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta.....	8 000 000
21. Metsätaloustoiminnan tulot	19 000 000
27. Vuokratulot	54 600 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	107 000 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	6 056 959 000
07. Siirto valtion eläkerahastosta	4 770 000 000
23. Valtion työterveyshuollon tulot.....	50 000 000
24. Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	9 300 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista.....	400 000 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	108 000 000
30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	60 000 000
39. Henkilöstöruokailun tulot	6 500 000
49. Tullilaitoksen tulot	35 000 000
50. Suomen rahapajan tulot.....	147 100 000
52. Tilastokeskuksen tulot	25 893 000
54. Pankkitarkastusviraston tulot	21 166 000
60. Rakennushallinnon sekalaiset tulot.....	114 000 000
61. Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	24 000 000
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen tulot	11 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	275 000 000
29. Opetusministeriön hallinnonala.....	3 150 533 000
06. Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot.....	2 300 000
10. Korkeakoulujen tulot	654 800 000
39. Valtion opintotukikeskuksen tulot.....	25 510 000
42. Eräiden valtion oppilaitosten tulot	8 210 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot.....	14 000 000
51. Lastentarhanopettajaopistojen tulot	8 860 000
55. Vammaisten lasten koulujen tulot.....	16 270 000
60. Valtion ja eräiden muiden ammatillisten oppilaitosten tulot ...	919 000 000
61. Koulutilojen ja metsien tulot.....	80 000 000
83. Arkistolaitoksen tulot.....	1 153 000
84. Museoviraston tulot.....	5 500 000
85. Suomenlinnan tulot	5 200 000
91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista ...	1 302 000 000
92. Valtion taidemuseon tulot.....	2 580 000
95. Suomen elokuva-arkiston tulot	1 450 000
96. Tulot elokuvien tarkastuksesta.....	700 000

99. Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot	103 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	474 266 000
08. Maatilahallinnon tulot	42 850 000
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen tulot.....	2 346 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	51 000 000
32. Kasvinjalostusmaksut	13 300 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	22 150 000
36. Pilkintämaksut	7 200 000
37. Kalastuksenhoitomaksut.....	18 600 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot.....	6 000 000
39. Riistanhoitomaksut.....	31 350 000
40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut.....	2 000 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	850 000
60. Maanmittaushallinnon tulot.....	162 510 000
65. Geodeettisen laitoksen tulot.....	140 000
70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot.....	32 570 000
76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	18 500 000
80. Lihantarkastustoiminnan maksutulot.....	28 400 000
84. Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot.....	22 000 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot.....	12 500 000
31. Liikenneministeriön hallinnonala	1 018 990 000
22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista.....	58 000 000
23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä	37 000 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	17 500 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	75 000 000
26. Tulot tielaitoksen maksullisesta palvelutoiminnasta	26 000 000
30. Merenkululaitoksen tulot.....	317 200 000
31. Merentutkimuslaitoksen tulot	2 000 000
40. Autorekisterikeskuksen tulot	361 300 000
50. Ilmatieteen laitoksen tulot.....	61 730 000
52. Telehallintokeskuksen tulot.....	62 260 000
90. Ratamaksu	1 000 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	843 000 000
02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	9 500 000
32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	66 000 000
33. Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot	1 000 000
34. Lisenssiviraston tulot.....	10 800 000
38. Mittatekniikan keskuksen tulot	300 000
39. Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot	54 100 000
40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot	15 800 000
42. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot	584 000 000
80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta	55 000 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	46 500 000

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 660 980 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriön tulot	5 600 000
02. Sosiaali- ja terveyshallituksen tulot.....	500 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot.....	77 900 000
09. Lääkelaboratorion tulot	3 500 000
10. Säteilyturvakeskuksen tulot	39 380 000
12. Valtion koulukotien tulot	58 500 000
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköiden tulot	33 500 000
14. Valtion mielisairaaloiden tulot	113 800 000
67. Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupa- tulot.....	16 800 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	957 000 000
98. Valtionapujen palautukset.....	350 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot.....	4 500 000
34. Työministeriön hallinnonala	143 050 000
03. Työsuojeluhallinnon tulot	4 850 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	119 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot.....	19 200 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	27 200 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot.....	4 550 000
40. Asuntotoimen tulot	1 600 000
60. Korvaukset öljysuojatoiminnasta	20 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 050 000
39. Muut sekalaiset tulot	1 184 200 000
01. Sakkorahat	260 000 000
02. Valtiolle tilittävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäyk- set veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	320 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	300 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti.	20 000 000
06. Valtion maaomaisuuden luovutuksesta saadut tulot, joita voidaan käyttää maiden ostamiseen valtion metsätaloutta varten	100 000
07. Valtionapulaitosten omavastuuosuus eläkkeistä.....	52 000 000
08. Pysäköintivirhemaksut	2 000 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamak- sut.....	220 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	10 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	3 466 547 000
01. Korkotulot	2 420 927 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	98 727 000
05. Korot muista lainoista	307 200 000
07. Korot talletuksista	1 950 000 000
08. Korot obligaatioista	65 000 000
03. Osinkotulot	699 000 000
01. Osinkotulot valtionenemmistöisistä osakeyhtiöistä	694 000 000
02. Muut osinkotulot	5 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	346 620 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	346 620 000

Osasto 14

14. LIIKETOIMINTAA HARJOITTAVAT VALTION VI- RASTOT JA LAITOKSET	212 068 000
05. Turun Asennuspaja	
02. Turun Asennuspajan käyttötulot	78 800 000
Käyttömenot (31.95.21)	<u>78 600 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	200 000
20. Valtion pukutehdas	
01. Valtion pukutehtaan käyttötulot	70 490 000
Käyttömenot (27.90.21)	<u>67 591 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	2 899 000
30. Valtion hankintakeskus	
01. Hankintakeskuksen käyttötulot	95 300 000
Käyttömenot (32.90.21)	<u>74 851 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	20 449 000
40. Valtion margariinitehdas	
01. Valtion margariinitehtaan käyttötulot	35 000 000
Käyttömenot (30.90.22)	<u>33 186 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	1 814 000

45. Metsähallitus

01. Metsähallituksen käyttötulot	1 275 000 000	
Käyttömenot (30.95.01-24).....	<u>1 094 971 000</u>	
	Käyttötalouden rahoituskate	180 029 000

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

01. Jokioisten siemenkeskuksen tulot	15 258 000	
02. Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tu- lot	<u>19 130 000</u>	
Käyttötulot yhteensä	34 388 000	
Käyttömenot (30.98.22-24).....	<u>34 211 000</u>	
	Käyttötalouden rahoituskate	177 000

60. Tulot liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä**6 500 000**

01. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten seka- laiset myyntitulot	1 000 000
02. Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennus- ten myyntitulot	5 500 000

Osasto 14:

Rahoituskatteet ja omaisuuden myyntitulot (tulot sarakkeessa)	212 068 000
Käyttötulot (tulot sarakkeen ulkopuolella).....	1 588 978 000

Osasto 15**15. LAINAT..... 681 620 000**

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat.....	681 620 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille.....	106 580 000
04. Muiden lainojen lyhennykset.....	575 040 000

Tulojen kokonaismäärä:**157 655 298 000**

MENOT

Pääluokka 21

mk

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	23 397 000
01. Tasavallan Presidentti (010)	1 175 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 050 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	22 222 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	12 483 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	5 194 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	4 545 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA.....	244 568 000
01. Kansanedustajat (010).....	79 593 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	47 943 000
02. Edustajien kulukorvaukset (arviomääräraha).....	19 000 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	12 650 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	107 415 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	54 490 000
10. Rakennusten käyttö (arviomääräraha)	5 200 000
13. Korjaukset (siirtomääräraha).....	2 100 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	35 125 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	10 500 000
09. Valtiontilintarkastajat (010).....	5 887 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 642 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 245 000

14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	9 380 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 270 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	710 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	400 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	10 350 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 600 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha).....	7 750 000
30. Eduskunnan kirjasto (280)	17 477 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 757 000
21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha).....	2 200 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 520 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 000 000
99. Eduskunnan muut menot (010)	14 466 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha).....	13 416 000
22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi.....	1 050 000

Pääloukka 23

23. VALTIONEUVOSTO	274 494 000
01. Valtioneuvosto (010)	23 670 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 570 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	1 600 000
21. Ministeriöiden käyttövarat	6 500 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	44 144 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	26 104 000
29. Muut kulutusmenot	15 040 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	3 000 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	11 755 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	10 275 000
29. Muut kulutusmenot	1 480 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	108 530 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha).....	1 550 000
29. Muut kulutusmenot	480 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha).....	30 000 000
75. Säätytalon peruskorjaustyöt (siirtomääräraha).....	3 500 000

76. Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt (siirtomääräraha).....	73 000 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010).....	75 700 000
50. Puoluetoinnin tukeminen.....	75 700 000
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	10 695 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha).....	1 350 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha).....	1 700 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha).....	1 825 000
28. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuosi (siirtomääräraha)....	5 820 000

Pääloukka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	4 556 387 000
01. Ulkoasiainhallinto (030).....	797 049 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	466 449 000
22. Kansainvälinen tiedotustoiminta (siirtomääräraha).....	20 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	2 000 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha).....	236 300 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	14 300 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	28 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha) ...	30 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	3 289 700 000
22. Tiedotustoiminta (siirtomääräraha).....	4 000 000
50. Avustukset kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä koskevaan tiedotustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	4 000 000
66. Kehitysyhteistyötoiminta (siirtomääräraha).....	3 281 700 000
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).....	56 000 000
50. Valtionapu Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle (arviomääräraha).....	26 000 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (siirtomääräraha).....	10 000 000
88. Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha).....	20 000 000
50. Itä-Euroopan maiden avustaminen (040).....	36 300 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha).....	36 000 000
68. Tavara-avun kuljetustuki (siirtomääräraha).....	300 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	377 338 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 938 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	26 000 000
22. Suomalaisen valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	167 580 000
24. Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin (siirtomääräraha 2 v).....	9 000 000
26. Turvallisuuspoliittinen tutkimustoiminta (siirtomääräraha 2 v) ..	5 800 000
27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha).....	7 260 000
50. Eräät valtionavut.....	4 880 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	280 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha).....	150 500 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	100 000

Pääloukka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 147 705 000
01. Oikeusministeriö (070)	104 553 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	82 853 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 200 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	20 500 000
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)	64 713 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	61 303 000
29. Muut kulutusmenot	3 410 000
20. Hovioikeudet (090)	132 839 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	122 659 000
29. Muut kulutusmenot	10 180 000
25. Läänioikeudet (090)	95 520 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	85 820 000
29. Muut kulutusmenot	9 700 000
30. Alioikeudet (090)	416 285 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	361 985 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	54 300 000
40. Erityistuomioistuimet (090)	76 364 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	68 964 000

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 400 000
45. Eräät oikeudenhoitomenot (090)	102 300 000
22. Eräät oikeudenkäyntimenot (arviomääräraha)	23 300 000
50. Maksuton oikeudenkäynti (arviomääräraha)	79 000 000
46. Syyttäjänvirastot (090)	33 236 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	30 326 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	2 910 000
47. Ulosottovirastot (090)	156 985 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	129 335 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	27 650 000
50. Vankeinhoitolaitos (100)	853 398 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	456 507 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	33 500 000
13. Kiinteistöjen korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha)	8 000 000
21. Vankien huolto ja koulutus (arviomääräraha)	59 570 000
23. Työtoiminta (arviomääräraha)	65 950 000
24. Työ- ja käyttörahat sekä avolaitospalkat (arviomääräraha)	29 600 000
29. Muut kulutusmenot	17 800 000
50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha)	29 300 000
51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	17 871 000
52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha)	1 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)	12 500 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha)	37 200 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha)	56 700 000
76. Vankilasta vapautuneiden työllistäminen (siirtomääräraha)	3 500 000
77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha)	23 500 000
79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha)	900 000
60. Eräät virastot (070)	11 322 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 102 000
29. Muut kulutusmenot	4 220 000
70. Vaalit (010)	37 000 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	37 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	63 190 000
25. Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen	3 400 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	4 400 000
27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)	27 000 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 220 000
50. Eräät avustukset	1 200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	18 970 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	5 600 683 000
01. Sisäasiainministeriö (050).....	69 386 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	58 886 000
29. Muut kulutusmenot	9 500 000
70. Kaluston hankinta	1 000 000
05. Lääninhallitukset (050)	440 737 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	330 454 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	23 650 000
21. Keski-Suomen lääninhallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 283 000
25. Eräät hallintomenot (arviomääräraha).....	1 100 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	46 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	7 250 000
06. Väestörekisterikeskus (050)	57 394 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	17 394 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	16 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	24 000 000
07. Rekisteritoimistot (050).....	98 435 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	74 881 000
21. Keski-Suomen läänin rekisteritoimistojen toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	5 072 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	18 482 000
75. Poliisitoimi (080)	2 685 663 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 125 286 000
21. Keski-Suomen läänin paikallispoliisin toimintamenot (siirtomää- räraha 2 v).....	98 258 000
23. Poliisin erityismenot (arviomääräraha).....	209 800 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	152 119 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	66 300 000
74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha).....	30 600 000
88. Teiskon moottoriurheilukeskuksen käyttöoikeuden hankinta (siir- tomääräraha).....	3 300 000

80. Pelastushallinto (110)	108 142 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 430 000
11. Laitteiden ja kaluston käyttö ja kunnossapito	3 370 000
21. Eräät pelastushallinnon menot (arviomääräraha)	3 511 000
25. Oppilaiden huolto (arviomääräraha)	3 900 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	6 150 000
30. Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	2 000 000
32. Valtionosuus kunnan palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	32 000 000
33. Valtionosuus kunnan palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin (siirtomääräraha 2 v)	18 500 000
34. Väestönsuojelulain mukaiset korvaukset (siirtomääräraha 2 v)	2 981 000
70. Kaluston ja välineiden hankinta (siirtomääräraha)	11 700 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	14 600 000
90. Rajavartiolaitos (120)	919 626 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	732 186 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	128 350 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)	46 300 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	8 890 000
77. Satamat ja muut rakenteet (siirtomääräraha)	3 900 000
97. Avustukset kunnille (960)	1 143 900 000
31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)	693 000 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha)	1 900 000
33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha)	414 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus	35 000 000
98. Läänien kehittäminen (850)	70 000 000
43. Läänin kehittämisraha (siirtomääräraha)	70 000 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot (050)	7 400 000
24. Siviilipalvelusmiesten ylläpito ja koulutus (arviomääräraha)	500 000
25. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	2 600 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	3 400 000
51. Valtionavustus eräille järjestöille	900 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	9 004 021 000
01. Puolustusministeriö (150)	53 062 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	41 862 000

21. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha).....	4 200 000
29. Muut kulutusmenot	6 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160)	3 346 239 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 059 239 000
16. Kaluston, koneiden ja laitteiden hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	28 000 000
25. Joukkojen ja tavarankuljetukset (arviomääräraha)	44 500 000
27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)	53 500 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	8 000 000
29. Muut kulutusmenot	153 000 000
14. Asevelvollisten ylläpitomenot (160)	659 500 000
02. Päivärahat ja reserviläispalkat (arviomääräraha).....	235 000 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	57 000 000
21. Muonitus (arviomääräraha)	200 000 000
22. Vaatetus ja puhtaanapito (siirtomääräraha).....	125 000 000
23. Terveystieteiden huolto (arviomääräraha).....	31 000 000
29. Muut kulutusmenot	11 500 000
25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160).....	4 021 000 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha)	2 672 000 000
17. Uusinta käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha).....	8 000 000
24. Varustuksen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha)	1 341 000 000
27. Kiinteistömenot (160)	692 700 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	350 000 000
13. Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha).....	93 000 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha)	112 700 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha).....	65 000 000
77. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt (siirtomääräraha)....	60 000 000
87. Kiinteistöjen ostot ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030).....	53 500 000
21. Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät (siirtomääräraha)	13 500 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenot (arviomääräraha)	40 000 000
90. Valtion pukutehdas (150)	
21. Valtion pukutehtaan käyttömenot (arviomääräraha)	67 591 000
Käyttömenot (21):	67 591 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 800 000
Sijoitusmenot (70):	2 800 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	175 220 000
02. Työrajoitteisten palkkaukset (arviomääräraha).....	79 000 000
21. Metsätaloustoiminta (arviomääräraha).....	17 200 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	320 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	1 500 000
51. Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelu- jen tuottamisesta (siirtomääräraha).....	57 000 000
90. Eräät tileistä poistot (arviomääräraha).....	20 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	200 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA .	16 609 171 000
01. Valtiovarainministeriö (020).....	106 238 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	75 248 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	23 300 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	7 690 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	18 493 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	12 538 000
22. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	1 500 000
29. Muut kulutusmenot	4 455 000
05. Valtiokonttori (020)	1 305 654 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	239 944 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt, uudelleensijoituksen ja työkyvyn edistäminen (siirtomääräraha 2 v).....	23 760 000
50. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha).....	140 000 000
83. Lainat valtion liikelaitoksille (arviomääräraha)	900 000 000
88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha)	1 800 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha).....	150 000
07. Eläkkeet (950)	10 044 160 000
05. Vakinaiset eläkkeet sekä perhe-eläkkeet ja hautausavut (arvio- määräraha).....	9 346 000 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha).....	115 960 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha).....	132 200 000
61. Korko valtion eläkerahastolle (arviomääräraha).....	450 000 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020).....	23 619 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	20 519 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	3 100 000

18. Verohallinto (020)	1 532 370 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 071 326 000
21. Korot ja tiedonsiirtopalkkiot (arviomääräraha).....	140 000 000
22. Veroluokitus (siirtomääräraha).....	31 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	290 044 000
37. Eräät hinnanerokorvaukset (670)	450 000 000
40. Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha).....	450 000 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960)	549 700 000
30. Verotaloudellinen tasoitus (arviomääräraha)	515 000 000
31. Ylimääräiset menot.....	32 000 000
32. Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen.....	2 000 000
40. Mantereen ja Ahvenanmaan välisten tavarakuljetusten kuljetuskustannusten tasaaminen (siirtomääräraha)	700 000
40. Tullilaitos (020)	505 710 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	497 000 000
66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu (siirtomääräraha).....	210 000
74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha).....	8 500 000
50. Suomen rahapaja (020)	118 758 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 908 000
22. Raaka-aineet (arviomääräraha)	44 000 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 850 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 000 000
95. Vanhan vaihtorahan lunastaminen Suomen Pankilta (arviomääräraha).....	53 000 000
52. Tilastokeskus (050)	186 068 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	98 038 000
21. Määräaikaisselvitykset ja laskennat (siirtomääräraha).....	26 500 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	23 330 000
29. Muut kulutusmenot	32 200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	6 000 000
54. Pankkitarkastusvirasto (820)	21 166 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	13 196 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 180 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	790 000
60. Rakennushallinto (050)	535 352 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	502 472 000
29. Muut kulutusmenot	30 380 000
70. Kaluston hankinta	2 500 000

64. Eräät valtion kiinteistömenot (050)	925 540 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	305 000 000
11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokrame- not (arviomääräraha)	4 000 000
13. Korjaukset (siirtomääräraha).....	248 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	19 020 000
76. Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suun- nittelu ja koerakentaminen (siirtomääräraha)	209 720 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomää- räraha).....	136 800 000
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	33 095 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	16 595 000
26. Koulutus-, kehittämis-, julkaisu-, tutkimus- ja tuotekehittelytoi- minnan erityismenot (siirtomääräraha 2 v).....	5 450 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	4 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	5 550 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 000 000
88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha)	500 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990).	49 649 000
02. Eräät muut palkat ja palkkiot (arviomääräraha)	6 583 000
20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha)	12 600 000
21. Virastojen kehittämistoiminnan erityismenot (arviomääräraha) .	5 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha).....	6 655 000
24. Henkilöstöruokailun järjestäminen (siirtomääräraha).....	15 700 000
60. Valtion osuus erorahastosta johtuvista menoista (arviomäärära- ha)	3 111 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	14 500 000
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista ai- heutuvat menot (arviomääräraha)	5 000 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten menoarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	2 000 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 500 000
97. Tileistä poistot (arviomääräraha).....	5 000 000
98. Eräät virastojen hoitomenot (arviomääräraha).....	1 000 000
82. Postipankki Oy (840)	53 000 000
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha).....	3 000 000
88. Postipankki Oy:n osakepääoman korotus (siirtomääräraha)	50 000 000
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	13 800 000
66. Suomen maksuosuus Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osa- kepääoman korottamisesta (arviomääräraha)	11 500 000
69. Suomen osuus perushyödykkeiden yhteisrahaston osakemerkin- nästä (arviomääräraha)	2 300 000

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	7 680 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)	6 700 000
69. Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha)	980 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040)	60 000 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	60 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	20 000 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen ..	20 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	34 619 000
40. Ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaaminen (arviomääräraha)	9 400 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	219 000
58. Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen	3 000 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 000 000

Pääloukka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	29 197 725 000
01. Opetusministeriö (210)	82 762 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	60 462 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	12 300 000
02. Luterilainen kirkko (310)	14 237 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 887 000
29. Muut kulutusmenot	1 810 000
50. Avustus Suomen Merimieslähetykselle	540 000
05. Ortodoksinen kirkko (310)	8 030 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 295 000
29. Muut kulutusmenot	700 000
50. Eräät avustukset	385 000
51. Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin (siirtomääräraha)	200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)	150 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	300 000

06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	9 667 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 407 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 060 000
29. Muut kulutusmenot	4 200 000
10. Korkeakoulut (240)	5 128 342 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 785 246 000
20. Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistön käyttö (siirtomääräraha)	1 070 000 000
21. Eräiden korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	259 618 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	574 128 000
71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha).	3 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	241 000 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha)	195 350 000
11. Valtion harjoittelukoulut (220)	285 085 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	233 265 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	16 220 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	19 400 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	16 200 000
12. Kuvataideakatemia (240)	8 557 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 257 000
29. Muut kulutusmenot	4 300 000
37. Muut korkeakoulumenot (240)	126 497 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	50 397 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	20 400 000
24. Kansainvälisen toiminnan kehittäminen	14 000 000
25. Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta	3 700 000
26. Eräät opettajankoulutuksen menot	28 000 000
27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v) ...	10 000 000
39. Valtion opintotukikeskus (260)	1 905 344 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 004 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	6 240 000
52. Opintolainojen valtioneuvoston takaus ja korkotuki (arviomääräraha) ...	501 000 000
55. Opintoraha (arviomääräraha)	1 197 600 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	161 000 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	31 500 000
40. Opetushallitus (210)	112 007 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	73 507 000
21. Opetuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	19 400 000
24. Oppilasvalinta	6 500 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	12 600 000

41. Kouluhallitus (210)	16 659 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	12 639 000
22. Suunnittelutoiminta ja muut yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	2 620 000
29. Muut kulutusmenot	1 400 000
42. Eräät valtion oppilaitokset (220)	37 292 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	29 392 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	2 500 000
29. Muut kulutusmenot	4 400 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	1 000 000
43. Lukiot (220)	1 418 560 000
21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)	13 100 000
24. Eräät yhteiset menot	700 000
30. Valtionosuus lukioden käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ..	1 403 000 000
32. Lukioden rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha)	110 000
52. Eräät avustukset	1 650 000
46. Peruskoulut (220)	8 892 350 000
30. Valtionosuus peruskoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	8 615 000 000
34. Valtionosuus peruskoulujen ja lukioden perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	245 000 000
35. Lisäavustus yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin	3 500 000
51. Valtionapu Steiner-kouluille (arviomääräraha)	22 500 000
52. Avustus vieraskielisille kouluille	3 700 000
55. Avustus ulkomailla toimiville kouluille (arviomääräraha)	2 650 000
50. Eräät opettajankoulutuksen menot (230)	23 376 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 276 000
27. Kouluhenkilöstön täydennyskoulutus (siirtomääräraha)	12 300 000
29. Muut kulutusmenot	3 800 000
51. Lastentarhanopettajaopistot (230)	49 508 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	33 208 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	6 600 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	5 500 000
29. Muut kulutusmenot	3 700 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	500 000
52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset (230)	64 000 000
50. Valtionosuus musiikin ammatillista koulutusta antaville oppilaitoksille (arviomääräraha)	64 000 000
55. Vammaisten lasten koulut (220)	117 136 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	86 036 000

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	12 700 000
29. Muut kulutusmenot	8 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	9 900 000
56. Kirjastotoimi (280)	709 700 000
30. Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	665 800 000
31. Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	42 500 000
51. Avustus kuurojen tiedonsaannin edistämiseen.....	1 400 000
58. Näkövammaisten kirjasto (280).....	19 583 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 983 000
29. Muut kulutusmenot	8 050 000
50. Näkövammaisten tiedonsaannin avustaminen	2 550 000
59. Ammattikasvatushallitus (210)	22 859 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	13 259 000
23. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha)	1 100 000
24. Oppilasvalinta.....	2 500 000
25. Oppimateriaalin kehittäminen ja valmistaminen (siirtomääräraha)	3 000 000
29. Muut kulutusmenot	3 000 000
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230).....	3 118 028 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 708 268 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	215 000 000
23. Väliaikainen ammatillinen koulutus	232 000 000
24. Harjoittelutoiminta	9 700 000
26. Opettajankoulutus	26 100 000
27. Oppilaitosten henkilöstön lisäkoulutus	22 600 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	203 000 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	280 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	127 000 000
71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha).....	3 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	287 860 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha).....	3 500 000
61. Koulutilat ja metsät (230).....	111 888 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	54 388 000
21. Metsien hoito (arviomääräraha)	800 000
22. Puutavaran hankinta ja myynti (arviomääräraha).....	2 200 000
28. Maatilatalouden menot (arviomääräraha)	40 000 000
29. Muut kulutusmenot	1 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	3 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	8 500 000
77. Perusparannukset (siirtomääräraha).....	1 000 000
87. Maa-alueiden hankinta (siirtomääräraha).....	500 000

65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset (230)	2 414 050 000
30. Valtionosuus käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	2 155 000 000
32. Kunnallisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	5 000 000
35. Eräät avustukset.....	3 400 000
37. Valtionosuus ja -avustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	250 650 000
67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	381 200 000
50. Valtionavustus käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	240 000 000
51. Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	116 200 000
52. Ylimääräinen avustus	2 900 000
53. Yksityisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	550 000
57. Valtionavustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)	21 550 000
68. Yleissivistävä aikuiskoulutus (250)	816 480 000
30. Valtionosuus ja -avustus kansalais- ja työväenopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	421 000 000
50. Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	285 000 000
52. Eräät rakennusavustukset (siirtomääräraha).....	12 000 000
54. Avustus järjestöjen vapaata sivistystyötä varten	19 600 000
55. Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	72 800 000
56. Avustukset kesäyliopistoille	5 100 000
57. Kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha)	980 000
69. Ammatillinen aikuiskoulutus (250)	581 500 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	18 000 000
26. Ammatilliset pätevyystutkinnot (arviomääräraha)	5 800 000
30. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten huoneistojen hankkimisen korkotuki (arviomääräraha)	660 000
31. Valtion korvaus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	9 740 000
32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuskille (arviomääräraha).....	271 500 000
33. Ammatillinen täydennyskoulutus	89 000 000
50. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	123 700 000
51. Ylimääräiset avustukset.....	8 050 000
52. Ammatillisten erikoisoppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	50 000
53. Avustus kotitalousneuvontajärjestöille.....	20 000 000
54. Avustukset kotiteollisuusneuvontajärjestöille	22 400 000
57. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)	9 000 000

59. Valtionapu kirjeopiskelua varten	3 600 000
74. Koulutusopimus- ja oppisopimuskoulutus (230)	227 900 000
27. Kurssitoiminta (arviomääräraha)	52 000 000
30. Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin (arviomääräraha)	5 900 000
40. Korvaus työnantajille (arviomääräraha)	170 000 000
80. Varastokirjasto (280)	10 464 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 234 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	510 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 350 000
87. Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha)	5 370 000
81. Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos (270)	3 128 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 896 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 232 000
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	14 428 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 383 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 545 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 500 000
83. Arkistolaitos (280)	46 377 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	27 902 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	4 100 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	525 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	9 750 000
84. Museovirasto (280)	100 501 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	43 501 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 600 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	12 900 000
30. Museoiden valtionosuudet (arviomääräraha)	31 500 000
50. Rakennusten entistämisavustukset (siirtomääräraha)	5 200 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha)	5 500 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	300 000
85. Suomenlinnan hoitokunta (280)	26 992 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	10 392 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	4 500 000
13. Rakennusten korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha)	3 700 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	600 000
40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	800 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha)	7 000 000

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	520 902 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	116 382 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 400 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha)	228 870 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	155 750 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	11 900 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	600 000
90. Taiteen tukeminen (290)	817 888 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 512 000
30. Kuntien kulttuuritoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	44 600 000
51. Valtion taiteilija-apurahat (arviomääräraha).....	34 066 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	525 910 000
55. Kirjailijoille ja kääntäjille jaettavat apurahat ja avustukset (arviomääräraha)	17 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	11 300 000
76. Oopperatalon rakennustyöt (siirtomääräraha).....	180 000 000
91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300)	620 840 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikun- takasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	469 000 000
51. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisonkasvatus- työn tukemiseen (arviomääräraha)	151 340 000
52. Urheiluopistojen valtionapu	500 000
92. Valtion taidemuseo (290)	27 999 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 499 000
21. Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	3 800 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 500 000
29. Muut kulutusmenot	2 700 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 000 000
72. Museokokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 2 v)	2 500 000
95. Suomen elokuva-arkisto (290)	11 794 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 994 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 600 000
29. Muut kulutusmenot	3 700 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
96. Elokuvien tarkastus (820)	2 457 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 102 000
29. Muut kulutusmenot	355 000
97. Neuvostoliittoinstituutti (030)	3 539 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 089 000

29. Muut kulutusmenot	450 000
98. Kansainvälinen yhteistyö (030).....	138 894 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 206 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v).....	46 730 000
50. Eräät avustukset.....	38 530 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	38 228 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 000 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha).....	3 000 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha).....	2 200 000
99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210)	148 925 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v).	3 850 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset.....	13 580 000
27. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen..	15 000 000
50. Eräät avustukset.....	18 695 000
51. Avustus työväen- ja seurantalojen korjaukseen (siirtomääräraha).	16 800 000
52. Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen.....	11 000 000
71. Tutkimus- ja opetusvälineiden hankinta Neuvostoliitosta (siirtomääräraha).....	70 000 000

Pääloukka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	12 315 827 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö (650).....	44 393 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	34 693 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 800 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	1 900 000
08. Maatilahallinto (670).....	220 723 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	193 168 000
25. Maatalouslaskenta (siirtomääräraha).....	2 000 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 055 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	23 500 000
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos (660).....	10 616 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 706 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	550 000
29. Muut kulutusmenot	2 100 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	260 000
29. Viljan varmuusvarastointi (670).....	220 300 000
61. Siirto siementuotannon edistämistarpeisiin (arviomääräraha).....	2 300 000

64. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)	218 000 000
30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta (670)	195 000 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan.....	153 000 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa ker-tyvillä varoilla (arviomääräraha).....	42 000 000
31. Maataloustuotteiden hintatuki (670)	4 077 500 000
40. Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen ja hintatason vakaannuttaminen (arviomääräraha).....	6 500 000
41. Maataloustulolain mukainen valtion tuki (arviomääräraha).....	3 320 500 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha).....	50 000 000
45. Sokerintuotannon tukeminen (arviomääräraha).....	205 000 000
46. Öljykasvituotannon tukeminen (arviomääräraha).....	410 000 000
47. Tärkkelystuotannon tukeminen	73 500 000
49. Puutarhatuotteiden ja ruokaperunan menekin edistäminen (siir- tomääräraha).....	12 000 000
32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimen- piteet (670)	4 192 000 000
40. Maataloustuotteiden vientituki (arviomääräraha).....	3 090 000 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha) ..	1 102 000 000
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670)	955 750 000
40. Aloittamisavustus (arviomääräraha).....	85 000 000
41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (ar- viomääräraha)	2 750 000
42. Valtion osuus luopumiseläkelain mukaisista menoista (arviomää- räraha).....	314 000 000
43. Avustukset maatilojen investointeihin (arviomääräraha)	43 000 000
44. Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (arvio- määräraha).....	120 000 000
47. Turkisnahkojen väliaikainen hintatuki (siirtomääräraha)	40 000 000
48. Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha).....	10 000 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha).....	321 000 000
60. Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon	10 000 000
83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha).....	10 000 000
34. Muut maatalouden menot (670)	67 500 000
42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot (arviomääräraha) .	10 500 000
43. Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen me- not (arviomääräraha)	40 000 000
44. Kotimaisen energian käytön edistäminen (siirtomääräraha).....	4 000 000
46. Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen (siirtomää- räraha).....	1 000 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha).....	11 500 000
48. Aggregaattivastukset (siirtomääräraha).....	500 000

35. Metsästys ja porotalous (690)	65 796 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha)...	31 354 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha).....	22 150 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	3 500 000
45. Porotalouden edistäminen	2 390 000
46. Paliskuntain yhdistyksen tukeminen (arviomääräraha).....	3 402 000
47. Poroaitojen kunnossapito.....	3 000 000
37. Kalatalous (690)	110 390 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 673 000
23. Alueellinen kalataloussuunnittelu ja kalatalouden kehittäminen (siirtomääräraha)	1 550 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet ja kalatalousselvitykset (arviomääräraha).....	4 100 000
26. Tenojoen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalakantojen kehittäminen, kalastuksen valvonta ja kalataloustutkimukset ...	1 330 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 254 000
40. Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)	8 796 000
41. Kalatalouden edistäminen (arviomääräraha)	18 757 000
42. Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen (arviomääräraha)	33 000 000
44. Kalastusvakuutustoiminta (arviomääräraha)	6 500 000
45. Kalastusmatkailun kehittäminen (siirtomääräraha).....	3 000 000
46. Korvaukset lohenkalastuksen rajoitusten johdosta (siirtomääräraha).....	900 000
47. Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	3 100 000
48. Eräät korvaukset ja maksut.....	100 000
49. Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen	12 880 000
70. Kaluston hankinta	350 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha).....	3 100 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690)	98 846 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	42 296 000
14. Kalanviljelylaitosten lammikkoalueiden ja vesitysjärjestelmien sekä luonnonravintolammikoiden kunnossapito (siirtomääräraha)	500 000
23. Valtion kalanviljelytoiminta (siirtomääräraha 2 v)	11 000 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha).....	7 600 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	10 900 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 600 000
74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha)	17 250 000
75. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	4 700 000
40. Vesivarojen käyttö (560)	170 855 000
14. Vesistöjen hoito (siirtomääräraha).....	8 000 000

15. Vesioikeudelliset veloitteet (siirtomääräraha).....	8 450 000
23. Vesien käytön suunnittelu ja valvonta (siirtomääräraha 2 v) ...	4 950 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha) .	24 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomäärä- raha)	42 000 000
43. Eräät vesioikeudelliset korvaukset (arviomääräraha)	5 000 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha).....	78 455 000
58. Yksityismetsätalous (680).....	773 785 000
41. Valtionapu keskusmetsälautakunnille.....	24 460 000
42. Valtionapu metsälautakunnille	304 500 000
44. Valtionapu metsänparannustöihin (siirtomääräraha)	238 000 000
45. Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisoin- tiin	15 900 000
50. Eräät metsätaloudelliset valtionavut.....	4 925 000
83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha).....	186 000 000
60. Maanmittaushallinto (550).....	521 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	491 000 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomää- räraha).....	30 000 000
65. Geodeettinen laitos (550)	12 084 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 964 000
21. Mittaus- ja tutkimustyöt.....	2 100 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	120 000
29. Muut kulutusmenot	2 900 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 000 000
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	168 762 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	102 072 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha).....	2 000 000
24. Kasvinjalostustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	4 760 000
26. Maatalouden sääpalvelu	3 700 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	8 800 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	38 880 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 500 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha).....	1 400 000
87. Maa-alueet (siirtomääräraha)	150 000
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	11 420 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 725 000
29. Muut kulutusmenot	4 395 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	300 000
76. Metsäntutkimuslaitos (660).....	201 823 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	106 483 000

24. Tutkimus- ja metsätalousmenot (siirtomääräraha 2 v).....	56 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	300 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	13 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	23 740 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha)	1 800 000
87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha).....	500 000
80. Eläinlääkintätoimi (670)	34 114 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	25 868 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 030 000
50. Valtionapu eläinsuojelutyöhön	216 000
84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670)	50 170 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	22 040 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	15 700 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 370 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 060 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	2 000 000
90. Valtion margariinitehdas (850)	
22. Käyttömenot (arviomääräraha)	33 186 000
Käyttömenot (22):	33 186 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	250 000
Sijoitusmenot (70):	250 000
95. Metsähallitus (680)	
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	131 338 000
21. Liiketoiminnan ja muut käyttömenot (arviomääräraha)	853 633 000
24. Verot ja metsänhoitomaksut (arviomääräraha)..	110 000 000
Käyttömenot (01-24):	1 094 971 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	21 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	3 000 000
77. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha).....	22 000 000
78. Yleiset uittoväylätyöt (siirtomääräraha).....	9 000 000
87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha).....	12 000 000
Sijoitusmenot (70-87):	67 000 000
98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660)	
22. Jokioisten siemenkeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)	14 666 000

24. Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha).....	19 545 000
Käyttömenot (22-24):	34 211 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
Sijoitusmenot (70):	500 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650)...	45 250 000
25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha).....	13 350 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha).....	26 400 000
43. Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätöistä aiheutuvat korvaukset (siirtomääräraha).....	500 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v).....	5 000 000

Pääloukka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	11 111 191 000
01. Liikenneministeriö (710).....	39 509 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	30 309 000
29. Muut kulutusmenot.....	9 200 000
24. Tielaitos (720).....	6 114 150 000
21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v).....	3 895 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	14 150 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	1 905 000 000
78. Ulkopuolisille tehtävät työt (arviomääräraha).....	100 000 000
87. Maa-alueiden hankinta ja tielain mukaiset korvaukset (arviomääräraha).....	200 000 000
25. Tienpidon valtionavut (720).....	216 900 000
31. Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista.....	3 800 000
33. Korvaukset katujen kestopäällystämisestä (arviomääräraha).....	3 100 000
34. Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha).....	52 000 000
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha).....	123 000 000
51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha).....	35 000 000
30. Merenkulkulaitos (730).....	865 491 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	726 450 000
22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha).....	941 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	7 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	10 000 000
77. Väylätyöt (siirtomääräraha)	45 300 000
78. Keitele-Päijänne kanava (siirtomääräraha)	75 000 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha)	800 000
31. Merentutkimuslaitos (830).....	32 423 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	13 973 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 000 000
29. Muut kulutusmenot	11 050 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	3 400 000
72. Alusten peruskorjaukset (siirtomääräraha)	2 000 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730).....	171 925 000
30. Piensatamien rakentamisen valtionapu (siirtomääräraha).....	2 800 000
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	4 800 000
32. Tahkoluodon syväsataman rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	500 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	80 000 000
41. Avustus ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten turvaamiseksi (arviomääräraha)	80 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen.....	600 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha).....	25 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha).....	3 200 000
40. Autorekisterikeskus (720).....	317 805 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	193 798 000
29. Muut kulutusmenot	88 700 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	10 000 000
74. Katsastusasemien rakentaminen (siirtomääräraha).....	16 600 000
87. Maa-alueiden ja kiinteistöjen hankkiminen (siirtomääräraha)...	8 707 000
50. Ilmatieteen laitos (830).....	160 266 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	88 866 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	11 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	49 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	11 400 000
52. Telehallintokeskus (710).....	81 417 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	36 617 000
29. Muut kulutusmenot	39 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 300 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	488 300 000
22. Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	400 000
41. Sanomalehdistön tuki.....	122 000 000
42. Lehdistön yleinen kuljetustuki	320 000 000

43. Uutis- ja tietotoimistotuki.....	6 900 000
44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha).....	21 000 000
52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha).....	4 000 000
56. Vammaisten postiliikennepalvelut.....	5 000 000
58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä.....	9 000 000
56. Korvaukset Posti- ja telalaitokselle valtion virkalähetyksistä (050).	192 000 000
23. Korvaus virkaläheteysoikeuden käytöstä postiliikenteessä (arviomääräraha).....	150 000 000
24. Korvaus erityispalveluina toimitettavista virkalähetyksistä ja postiennakkolähetyksistä (arviomääräraha).....	42 000 000
57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750)	637 000 000
30. Valtionapu joukkoliikenteen kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha).....	264 000 000
34. Valtionavustus pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun (siirtomääräraha).....	8 000 000
40. Korvaus Valtionrautateiden henkilöliikenteestä.....	350 000 000
41. Korvaus tavaraliikenteen kuljetusalennuksista.....	15 000 000
58. Radanpito (750)	1 505 750 000
62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha).....	1 505 750 000
85. Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin (740)	100 000 000
88. Finnair Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha)...	100 000 000
92. Ilmailulaitos (740)	105 000 000
71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä (siirtomääräraha).....	25 000 000
88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus.....	80 000 000
95. Turun Asennuspaja (760)	
21. Käyttömenot (arviomääräraha).....	78 600 000
Käyttömenot (21):	78 600 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 000 000
Sijoitusmenot (70):	1 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710)	82 255 000
22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha).....	8 750 000
31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha).....	5 000 000
33. Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha).	300 000
40. Eräät valtionavut.....	3 255 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 200 000

42. Korvaus koulutuksesta.....	32 500 000
44. Hyvitys ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverosta (arviomääräraha).....	20 000 000
50. Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen	1 250 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HAL- LINNONALA	5 400 732 000
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810)	168 626 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	63 609 000
22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomääräraha)	7 000 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	24 967 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	21 400 000
66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha) ..	1 050 000
70. Kaluston hankinta	600 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha).....	50 000 000
02. Yrityspalvelun piiritoimistot (810)	44 189 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	29 489 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	13 000 000
70. Kaluston hankinta	700 000
04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170).....	5 761 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 611 000
29. Muut kulutusmenot	2 150 000
06. Taloudellinen huoltovarmuus (170)	12 000 000
41. Korkotuki turvavarastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen (arviomääräraha)	11 500 000
42. Turvavarastoinnin varastointiavustus.....	500 000
27. Kuluttajavirasto (820).....	26 252 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 024 000
21. Eräät kuluttaja-asiain menot.....	4 900 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	150 000
29. Muut kulutusmenot	2 988 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 190 000

29. Kilpailuvirasto (820)	15 431 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	10 761 000
29. Muut kulutusmenot	4 670 000
30. Elintarvikevirasto (820)	9 164 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 534 000
21. Elintarvikevalvonnan menot.....	2 580 000
29. Muut kulutusmenot	2 050 000
31. Kuluttajansuoja (820)	11 012 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 873 000
29. Muut kulutusmenot	3 139 000
32. Patenti- ja rekisterihallitus (820)	116 312 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	116 312 000
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820)	9 122 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 402 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	900 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 820 000
34. Lisenssivirasto (820)	8 522 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 922 000
29. Muut kulutusmenot	2 600 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	4 052 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 627 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	960 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	465 000
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820)	74 401 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	54 471 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	17 530 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 400 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	214 826 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	132 456 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	11 750 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	63 100 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	6 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 520 000
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	972 900 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	933 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	38 200 000

88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha).....	1 700 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830)	803 519 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	30 819 000
21. Tavoitetutkimustoiminta (siirtomääräraha).....	200 000 000
22. Avaruustutkimustoiminta (siirtomääräraha).....	67 000 000
29. Muut kulutusmenot	26 500 000
40. Avustukset teollisuuden tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan (siirtomääräraha)	255 000 000
42. Avustukset alueellisiin teknologiahankkeisiin, yritysten uuden teknologian käyttöönottoon ja kansainvälistymiseen sekä avustukset teknologia- ja tietotekniikkakeskuksille (siirtomääräraha).....	7 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 200 000
83. Teollisuuden tuotekehityslainat (siirtomääräraha).....	216 000 000
46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen (830)	63 050 000
22. Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö (siirtomääräraha) .	16 950 000
24. Meriteknisen tutkimuksen tukeminen (siirtomääräraha)	2 800 000
25. Kansallisten mittauspaiikkojen sekä mitta- ja turvallisuustekniikan kehittäminen (siirtomääräraha)	3 500 000
41. Avustus Suomen Standardisoimisliitto ry:lle	12 000 000
43. Avustukset kansainvälisiin teknisiin yhteistyöhankkeisiin sekä kansainvälistymiskoulutukseen (siirtomääräraha)	15 800 000
44. Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin (siirtomääräraha 2 v).	5 000 000
49. Avustus Keksintösäätiölle (siirtomääräraha)	7 000 000
48. Teollisuussihteerit (830).....	36 733 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	25 733 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (siirtomääräraha)	2 700 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 300 000
49. Kehitysaluerahasto Oy (840).....	155 830 000
42. Korkotuki Kehitysaluerahasto Oy:lle (arviomääräraha).....	28 830 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha).....	63 000 000
45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	34 000 000
46. Avustus riskipääomarahaston perustamista varten Kehitysaluerahasto Oy:lle.....	30 000 000
50. Teollisuuden edistäminen (850)	684 748 000
21. Malminetsintää ja esiintymien hyödyntämistä palveleva tutkimus (siirtomääräraha 2 v)	1 800 000
23. Teollisuustutkimukset (siirtomääräraha)	6 100 000
41. Kaivannaisteollisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v).....	12 000 000
44. Kehitysalueluottojen korkotuki (arviomääräraha)	15 000
45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha).....	250 000
60. Siirto valtiontakausrahastoon (arviomääräraha)	100 000 000

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha).....	540 000 000
90. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha).....	24 500 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha) ...	83 000
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850).....	814 300 000
44. Liikevaihtoveron huojennusta vastaavat avustukset kunnille ja kiinteistöyrityksille (siirtomääräraha).....	40 000 000
46. Sijainninohjausmenettelyn tukeminen (arviomääräraha).....	14 300 000
47. Pienyritysten tukeminen (arviomääräraha).....	50 000 000
48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha).....	165 000 000
49. Yritystoiminnan aluetuki (arviomääräraha)	545 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	45 800 000
24. Yrittäjäkoulutus ja -neuvonta.....	27 000 000
25. Pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen henkilöstökoulutuspalvelujen osto	5 000 000
40. Valtionavustus pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille.....	7 600 000
47. Valtionavustus pienten ja keskisuurten yritysten kehittämispalvelutoimintaan (siirtomääräraha)	6 200 000
55. Energiatalous (860).....	190 950 000
21. Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha).....	79 000 000
27. Energiatiedotus, tietohuolto ja neuvontatoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	10 000 000
40. Avustukset energiainvestointeihin (arviomääräraha).....	37 000 000
41. Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha)	10 000 000
42. Avustukset energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen (siirtomääräraha).....	35 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	19 600 000
46. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha)	350 000
61. Kotimaankaupan edistäminen (870)	18 600 000
40. Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan korkotuki (arviomääräraha)	3 100 000
41. Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	5 500 000
42. Avustukset haja-asutusalueiden kauppapalvelujen turvaamiseksi (arviomääräraha)	10 000 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	87 032 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	22 332 000
21. Eräät matkailun edistämistoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v).	62 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	300 000
40. Avustus matkailun edistämistoimintaan.....	2 400 000

85. Ulkomaankaupan edistäminen (880)	784 600 000
29. Muut kulutusmenot.....	1 900 000
40. Avustus viennin edistämiseen (arviomääräraha).....	186 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille.....	14 300 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle.....	24 400 000
46. Avustus yrityksille uuden vientihenkilöstön palkkaamiseen (arviomääräraha).....	3 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha).....	230 000 000
60. Siirto vientitakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha).....	300 000 000
84. Lainat viennin edistämiseen (arviomääräraha).....	25 000 000
90. Valtion hankintakeskus (050)	
21. Käyttömenot (arviomääräraha).....	74 851 000
Käyttömenot (21):	74 851 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 000 000
72. Vuokraustoiminta.....	18 000 000
Sijoitusmenot (70-72):	23 000 000

Pääloukka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	44 640 742 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	82 519 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	52 919 000
22. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	9 300 000
29. Muut kulutusmenot.....	19 800 000
70. Kaluston hankinta.....	500 000
02. Sosiaali- ja terveyshallitus (400)	104 585 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	57 945 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha).....	8 800 000
25. Kansainvälinen yhteistyö.....	4 080 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	900 000
29. Muut kulutusmenot.....	32 000 000
70. Kaluston hankinta.....	860 000
03. Työttömyysturvalautakunta (400)	6 110 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	4 910 000

29. Muut kulutusmenot	1 200 000
04. Tarkastuslautakunta (090).....	6 091 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 771 000
29. Muut kulutusmenot	1 320 000
05. Tapaturmavirasto (400)	55 469 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	38 569 000
29. Muut kulutusmenot	13 800 000
70. Kaluston hankinta	3 100 000
07. Työterveyslaitos (450).....	145 000 000
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin	145 000 000
08. Kansanterveyslaitos (450).....	192 494 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	78 144 000
21. Eräät valvonta- ja tutkimustoiminnan menot (siirtomääräraha).....	7 200 000
22. Eräät tutkimustoiminnan menot (arviomääräraha)	29 250 000
26. Yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotteet ja tutkimusaineet sekä rokotteiden välitystoiminta (arviomääräraha)	27 100 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	30 200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 600 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	15 000 000
87. Kiinteistöjen hankinta (arviomääräraha).....	—
09. Lääkelaboratorio (450)	9 210 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 750 000
29. Muut kulutusmenot	2 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	460 000
10. Säteilyturvakeskus (450).....	93 207 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	45 407 000
21. Eräät valvonta- ja tutkimustoiminnan menot (siirtomääräraha).....	6 200 000
29. Muut kulutusmenot	18 400 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	4 200 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	19 000 000
12. Valtion koulukodit (420)	69 759 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	46 889 000
29. Muut kulutusmenot	12 900 000
70. Kaluston hankinta	150 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	9 820 000
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt (420).....	34 111 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	24 361 000
29. Muut kulutusmenot	9 750 000

14. Valtion mielisairaalat (480)	138 689 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	97 589 000
29. Muut kulutusmenot	17 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 300 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	21 800 000
15. Perhekustannusten tasaus (410)	4 774 700 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	52 700 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	4 722 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410)	270 000 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha).....	270 000 000
17. Työttömyysturva (410)	2 350 000 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	1 250 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)...	1 100 000 000
18. Sairausvakuutus (410)	2 116 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	2 116 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	5 129 600 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha).....	107 500 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 825 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	100 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	3 197 000 000
20. Tapaturmavakuutus (410)	68 000 000
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	68 000 000
21. Rintamaveteraaneläkkeet (410)	1 137 500 000
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha).....	1 106 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	31 500 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)	2 267 900 000
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha).....	1 982 000 000
51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)	6 000 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	131 900 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	9 000 000

59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	139 000 000
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	40 170 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	38 000 000
51. Sotaeläkkeet (arviomääräraha).....	70 000
53. Valtionavustus erälle veteraanijärjestöille	2 100 000
28. Muu toimeentuloturva (410).....	29 700 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	20 000 000
51. Invalidiraha (arviomääräraha)	100 000
56. Asevelvollisten kotiuttamisraha (arviomääräraha)	9 600 000
29. Pakolaisten vastaanotto (410).....	181 000 000
61. Pakolaisten vastaanotto (arviomääräraha).....	181 000 000
30. Sosiaalihuolto (400).....	10 435 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 865 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	500 000
25. Kansainvälinen yhteistyö	170 000
29. Muut kulutusmenot	3 900 000
31. Sosiaalihuollon täydennyskoulutus (250).....	500 000
27. Sosiaalihuollon jatko- ja täydennyskoulutus	450 000
50. Opintoapurahat sosiaalihuollon ulkomaista jatko- ja täydennyskoulutusta varten.....	50 000
33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki (410)	1 587 000 000
30. Valtionosuus kunnille toimeentuloturvan kustannuksiin (arviomääräraha).....	620 000 000
31. Valtionosuus kunnille lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen (arviomääräraha)	967 000 000
34. Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420)	21 349 600 000
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin (arviomääräraha).	20 295 000 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	360 000 000
32. Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömeneihin (arviomääräraha)	620 000 000
33. Valtion maksuosuus yliopistollisten keskussairaaloiden kustannuksiin (arviomääräraha).....	12 000 000

34.	Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha).....	13 400 000
35.	Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin	2 500 000
36.	Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	40 000 000
37.	Valtionavustus koulutus- ja tutkimuskeskuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)	1 100 000
38.	Valtionosuuden ja valtion korvauksen loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	600 000
39.	Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin	5 000 000
51.	Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus (250).....	6 700 000
27.	Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus	5 800 000
50.	Opintoapurahat	900 000
53.	Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	22 900 000
21.	Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen	17 000 000
23.	Terveysvalvonta.....	2 500 000
24.	Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	3 400 000
57.	Lomatoiminta (420)	1 365 500 000
30.	Valtionosuuden loppuerät kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän hallintomenoihin (arviomääräraha).....	500 000
40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 320 000 000
42.	Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	45 000 000
60.	Lääkintöhallitus (400).....	15 743 000
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	9 143 000
22.	Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	850 000
25.	Kansainvälinen yhteistyö	700 000
29.	Muut kulutusmenot	4 050 000
70.	Kaluston hankinta	1 000 000
69.	Terveydenhuollon täydennyskoulutus (250)	700 000
27.	Terveydenhuollon jatko- ja täydennyskoulutus	650 000
50.	Opintoapurahat terveydenhuoltoalan ulkomaista jatko- ja täydennyskoulutusta varten	50 000
92.	Kansanterveyden edistäminen (470)	202 266 000
50.	Avustus yksityisille yhteisöille kansanterveystyön kustannuksiin (arviomääräraha)	202 266 000

93. Eräiden sosiaalipalvelujen avustaminen (420)	664 241 000
50. Avustus yksityisille yhteisöille lasten ja nuorten huollon kustannuksiin (arviomääräraha)	100 335 000
51. Avustus yksityisille yhteisöille vanhusten huollon kustannuksiin (arviomääräraha)	218 613 000
52. Avustus yksityisille yhteisöille vammaisten huollon kustannuksiin (arviomääräraha)	305 887 000
53. Avustus yksityisille yhteisöille raittiustyön ja päihdehuollon kustannuksiin (arviomääräraha)	39 406 000
94. Lomanviettomahdollisuuksien edistäminen (420)	86 382 000
50. Avustus yksityisille yhteisöille lomatoiminnan kustannuksiin (arviomääräraha)	86 382 000
95. Suuronnettomuuksiin varautuminen (110)	3 861 000
50. Avustus yksityisille yhteisöille suuronnettomuuksiin varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	3 861 000
99. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan muut menot (400)	23 100 000
25. Kansainvälinen yhteistyö	5 700 000
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	670 000
27. Osuus kehittämiskeskuksen käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	780 000
28. Eräät koulutustoiminnan ja asiantuntijapalvelujen menot	850 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	15 100 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 908 672 000
01. Työministeriö (610)	127 225 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	127 225 000
03. Työsuojeluhallinto (400)	151 739 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	115 849 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	1 240 000
25. Kansainvälinen yhteistyö	920 000
29. Muut kulutusmenot	32 230 000
70. Kaluston hankinta	1 500 000

05. Työsuojelun muut menot (400)	1 253 000
22. Työturvallisuustoimenpiteiden laiminlyömisestä johtuvat toimenpiteet (arviomääräraha).....	15 000
56. Valtionapu työsuojelukoulutukseen ja tiedotustoimintaan	1 238 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	5 486 005 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 307 600 000
21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	488 845 000
25. Työvoimapolitiikan erityismenot	30 010 000
30. Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha).....	1 101 500 000
50. Työvoimapolitiikan aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	722 650 000
51. Työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha).....	497 400 000
61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	643 000 000
62. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (arviomääräraha)	230 000 000
63. Rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventäminen (siirtomääräraha).....	40 000 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha)	45 000 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha).....	380 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	142 450 000
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 840 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	1 000 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha).....	9 500 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	120 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha).....	4 850 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuodet (arviomääräraha).....	4 260 000

Pääloukka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 689 199 000
01. Ympäristöministeriö (510)	69 136 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	53 036 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	14 600 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	1 500 000
11. Ympäristönsuojelu (520)	92 400 000
26. Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta (siirtomääräraha 2 v).....	31 800 000

42. Ilmansuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	8 900 000
61. Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha).....	2 700 000
62. Jätehuollon edistäminen (siirtomääräraha)	15 000 000
63. Jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)	9 000 000
64. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha)..	25 000 000
13. Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä-Euroopan kanssa (520).....	103 000 000
40. Itä-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	5 000 000
66. Avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin Itä-Euroopassa (siirtomääräraha).....	90 000 000
67. Ympäristönsuojelun yleinen edistäminen (siirtomääräraha).....	8 000 000
15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö (520).....	226 850 000
21. Luonnonsuojelun yleismenot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito.....	9 800 000
30. Korvaukset metsäverotulojen menetyksistä (arviomääräraha)...	4 500 000
32. Avustukset virkistysalueiden hankintaan (siirtomääräraha).....	10 000 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (siirtomääräraha).....	30 000 000
60. Korvaus Maatilatalouden kehittämisrahastolle.....	30 000 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha)	10 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 650 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha)...	6 400 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha).....	120 000 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560).....	411 585 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	237 185 000
23. Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta (siirtomääräraha 2 v).....	17 500 000
27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha) ...	2 600 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	400 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	63 850 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	6 700 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha).....	11 500 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	5 200 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	31 400 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	10 250 000
77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha).....	25 000 000
30. Kaavoitus- ja rakennustoimi (530).....	27 730 000
21. Kaavoitus- ja rakennustoimen tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	11 300 000
23. Kiinteistötietojärjestelmän kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)..	1 600 000
31. Valtionosuus rakennuskaavoitukseen (arviomääräraha).....	8 000 000

32. Avustukset aluearkkitehtien palkkauksiin.....	1 430 000
36. Maa-aineslain mukaiset avustukset.....	400 000
37. Avustukset yleiskaavoitukseen (siirtomääräraha 2 v).....	3 000 000
62. Koerakentaminen ja kokeilutoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	2 000 000
32. Rakennussuojelu (530)	14 600 000
21. Rakennussuojelun tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	700 000
34. Avustukset kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttämiseen (siirtomääräraha)	10 500 000
61. Muut rakennussuojelukustannukset (siirtomääräraha).....	3 400 000
40. Asuntohallitus (540)	45 393 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	35 343 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	9 550 000
70. Kaluston hankinta	500 000
45. Asuntotoimi (540)	4 666 950 000
22. Asuntotutkimus (siirtomääräraha).....	5 000 000
30. Kuntien maanostolainojen korkotuki (arviomääräraha)	150 000
53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)	580 000 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 130 000 000
56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha).....	45 000 000
60. Siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon	2 740 000 000
61. Avustukset vuokrataloille (siirtomääräraha).....	22 300 000
62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	18 500 000
63. Vuokra-asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha).....	84 000 000
64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (siirtomääräraha)	42 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (510)	31 555 000
24. Kansainvälinen yhteistyö	23 115 000
26. Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v).....	4 240 000
50. Eräät valtionavut	3 000 000
52. Avustukset asuntoalan järjestöille	1 200 000

Pääloukka 36

36. VALTIONVELKA.....	4 928 285 000
01. Kotimaisen velan korko (910).....	2 682 000 000
90. Kotimaisen velan korko (arviomääräraha)	2 682 000 000

03. Ulkomaisen velan korko (910)	1 960 000 000
90. Ulkomaisen velan korko (arviomääräraha).....	1 960 000 000
06. Valtionvelan kuolelutukset (910)	100 000 000
90. Nettokuolelutukset (arviomääräraha).....	100 000 000
09. Muut menot valtionvelasta (910)	186 285 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha).....	178 900 000
90. Kotimaisen velan indeksikorotus (arviomääräraha)	7 385 000

Menojen kokonaismäärä:**157 652 799 000**

Yksityiskohtaiset perustelut

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksessä perustellaan määrärahat kokonaisuudessaan. Aikaisempien vuosien tulo- ja menoarvioihin sisältyvät tulo- ja menoarvion soveltajaa sitoviksi tarkoitetut ehdot, edellytykset ja muut kannanotot, jotka oli tarkoitettu koskemaan myös myöhempien varainhoitovuosien määrärahoja, on sisällytetty näihin yksityiskohtaisiin perusteluihin siltä osin kuin niiden voimassaolo on katsottu edelleen tarpeelliseksi joko sellaisinaan tai muutettuina.

Tiedot virastojen ja laitosten palkkausmomentilta palkattavan henkilöstön määrästä

vuonna 1991 on esitetty asianomaisen palkkausmomentin yhteydessä. Henkilöstön määrään sisältyvät myös mahdolliset henkilöstön siirrot palkkausmomentille muilta momenteilta sekä vuoden 1990 ensimmäisessä lisämenoarviossa hyväksytyt muutokset. Muilta kuin palkkausmomenteilta palkattavan henkilöstön henkilötyövuosien enimmäismäärät on esitetty asianomaisen momentin kohdalla ja tulosohjaushankkeen kokeiluvirastojen henkilötyövuodet asianomaisen toimintamenomomentin yhteydessä.

Hallitus esittää Eduskunnan päätettäväksi yksityiskohtaisten perustelujen luvut Yleistä, Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö sekä yksityiskohtaisten perustelujen osat Tulot ja Menot lukuunottamatta selvitysosakohtia.

Yleistä

Voimassa olevien säännösten ja vakiintuneen käytännön perusteella saadaan vuonna 1991 tarkistaa *eräiden julkisia tehtäviä hoitavien* henkilöiden, kuten kansanedustajien, eduskunnan virka- ja palvelusmiesten ja valtionneuvoston jäsenten, palkkaukset sekä sosiaaliturvamaksu edelleen soveltuvin osin ja enintään samoja perusteita noudattaen kuin virkamiespalkkaukset.

Valtion *ylimääräisiä eläkkeitä saa* tarkistaa samalla tavalla kuin valtion eläkelainsäädännön mukaisia vakinaisia eläkkeitä.

Joustava eläkejärjestelmä tuli voimaan valtiolla 1.7.1989. *Osa-aikaeläke* on yksi järjestelmään kuuluvista eläkemuodoista. Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen edellyttää siirtymistä

kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön. Osa-aikaeläkkeeseen liittyvä osa-aikatyö voidaan toteuttaa mm. siten, että asianomaiselle myönnetään osittaista virkavapautta taikka hän siirtyy muuhun osa-aikatyöhön virastossa. Viimeksi mainitussa tapauksessa voidaan osa-aikaeläkkeelle siirtyneen palkkausosa-aikatyössä maksaa tarvittaessa palkkausmomentin käyttösuunnitelmaa tarkistamalla edellyttäen, että vastaava määrä säästyy osa-aikatyöhön siirtymisen johdosta siitä käyttösuunnitelman kohdasta, jolta asianomaisen palkkausosa-aikatyössä maksettiin. Jos tulo- ja menoarviossa ei ole käyttösuunnitelman kohtaa ”Tilapäisten virkamiesten palkkaukset” tai ”Työsopimussuhteisten henkilöiden palk-

kaukset”, saa järjestelyn vaatimat käyttösuunnitelman kohdat lisätä erityismenoarviossa. Edellä tarkoitettujen järjestelyt saa toteuttaa palkkausmomentin henkilöstön enimmäislukumääriä koskevien rajoitusten estämättä.

Osa-aikaeläkkeelle, ns. *osa-aikatyöasetuksen* (1341/88) mukaisen osa-aikatyöhön sekä v. 1988 yksilöllistä työaikaa koskevana järjestelynä käyttöön otetulle *osittaiselle hoitopaalle* siirtymisestä aiheutuvan työvoimavaujauksen täyttämiseksi voidaan tarvittaessa palkata sijaishenkilöstöä käyttösuunnitelmaa tarvittaessa tarkistamalla. Tämä edellyttää, että vastaava määrä säästyy siitä käyttösuunnitelman kohdasta, jolta palkkaus kokoaikatyössä maksettiin. Käyttösuunnitelman kohtien ”Tilapäisten virkamiesten palkkaukset” tai ”Työsopimussuhteisten henkilöiden palk-

kaukset” puuttuessa tulo- ja menoarviosta, saadaan ne lisätä erityismenoarviossa. Edellä mainittuihin osa-aikatyömuotoihin siirtymisestä säästyviä palkkausmäärärahoja saa käyttää sijaishenkilöstön palkkaamiseen palkkausmomentin henkilöstön enimmäismäärää koskevien rajoitusten estämättä.

Varhaiskuntoutuksen jälkeisen uudelleensijoituksen edellytysten turvaamiseksi saa valtion virkamiesten palkkauksiin palkkausmomentilla varatuista määrärahoista maksaa niissä tapauksissa, jolloin uudelleensijoittaminen on aiheuttanut ansioiden alenemista, valtiovarainministeriön määräämien perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa eräissä virastoissa ja laitoksissa siltä osin kuin ne ovat kuuluneet kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Seuraavassa on esitetty menomomenttien luokitteluperusteet ja numerointijärjestys sekä näin muodostuviin momenttiluokkiin kuuluvien määrärahojen käyttötarkoitukset.

Menomenteille on määritelty ne menojen laadun mukaiset perusteet, joiden mukaisesti menot on budjetoitu ao. momenteille. Esitetystä standardijaottelusta on voitu kuitenkin poiketa momenteilla.

Momenteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksessä on eräiden virastojen ja laitosten toimintamenot kokeiluluonteisesti budjetoitu tehtävien laadun mukaan. Tällaisia toimintamenomomenteja ovat momentit 26.05.21, 26.07.21, 26.75.21, 28.05.21, 28.40.21, 29.10.21, 30.08.21, 30.60.21, 31.24.21, 31.30.21 ja 32.32.21, 32.42.21, 34.01.21, 34.06.21, 34.99.21 ja 22. Näille momenteille merkityjä määrärahoja saa käyttää sellaisiin viraston ja laitoksen menoihin, jotka on määritelty asianomaisen tehtävän hoidon kohdalla kysymykseen tulevien vakiomenomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien asiasisällön kuvauksessa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien pe-

rustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähdessä ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa on voitu poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. vakiomomenteilla ”myös” -sanalla esim. seuraavasti: ”Momentin määrärahaa saa käyttää myös yhden projektihenkilön palkkauksen maksamiseen.”

Yleiset määräykset

Milloin momentin määrärahaalla saa maksaa palkkoja tai palkkioita, määrärahaa saa käyttää myös niihin liittyvien tarpeellisten henkilösivumenojen (sosiaaliturvamaksut ym.) maksamiseen.

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilökunnan palkat ja palkausluonteiset menot, rakennusten käyttömenot, korjaus- ja kunnossapitomenot, painatusmenot, matkamenot, puolustusvoimien sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kalus-

ton, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset menot, mikäli niitä ei ole luettava sijoitusmenoihin.

Muulta kuin palkkausmomentilta (01—02) saadaan maksaa työsuhdepalkkoja tai tilapäisten virkamiesten palkkoja vain, jos tästä on erikseen mainittu ao. momentin perusteissa.

Kulutustenmomentit on merkitty pääsääntöisesti kiinteiksi määrärahoiksi lukuunottamatta palkkausmomentteja, eläkemomentteja, maksullisen palvelutoiminnan momentteja ja budjettisidonnaisten liikelaitosten käyttömenoja.

Palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot (01—07)

01—03. Palkkaukset

Palkkausmomentille on merkitty viraston oman henkilöstön virka- ja työehtosopimusten tai muiden vastaavien perusteiden mukaiset palkkaukset sekä eräät pysyväisluonteisesta asiantuntijatoiminnasta johtuvat palkkiot, joista on suoritettava sosiaaliturvamaksu. Ulkomaisissa edustustoissa palvelevien ja sotilasiamiesten paikalliskorotukset sekä kurssi- ja hintavaihtelukorvaukset sekä eräät muut vastaavanlaiset palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille huolimatta siitä, että näistä palkkausmenoista ei suoriteta sosiaaliturvamaksua.

Seuraavassa määritellään palkkausmomentin käyttösuunnitelmajaottelut. Samalla määritellään, mitä ao. luvun palkkausmenoja kustakin käyttösuunnitelmakohtasta saa maksaa.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset. Määrärahaa saa käyttää viroista maksettavan kokonaispalkkauksen maksamiseen lisineen samoin kuin sopimuspalkkaisten virkojen kokonaispalkkauksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää virkamiehen irtisanomisajan palkkauksen maksamiseen irtisanomisajan päättymisajankohtaan asti siinä tapauksessa, että virka on lakkautettu eikä irtisanomisaika ole viran lakkaamisajankohdasta vielä päättynyt.

Valtion virkamieslain (755/86) 36 §:n mu-

kaan vakinainen virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan asettaa valtioneuvoston käytettäväksi. Koska näihin järjestelyihin ei ole mahdollista etukäteen osoittaa määrärahoja, käytettäväksi asetetulle virkamiehelle saadaan maksaa palkkaus asianomaisen ministeriön palkkausmomentin perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkausmääräraha ylittäen.

Tilapäisten virkamiesten palkkaukset. Määrärahaa saa käyttää sellaisille tilapäisille virkamiehille maksettavien palkkojen maksamiseen kaikkine lisineen, jotka työskentelevät tehtävissä, jotka liittyvät oleellisesti valtion viraston tai laitoksen työhön.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset. Määrärahaa saa käyttää sellaiselle työsopimussuhteessa olevalle henkilökunnalle maksettavien palkkojen maksamiseen kaikkine lisineen, joka pysyväisluonteisesti työskentelee tehtävissä, jotka liittyvät oleellisesti valtion viraston tai laitoksen työhön.

Työsuhdepalkkoja sisältyy myös työmäärärahoihin sekä eräisiin työmäärärahan luonteisiin, toimintakokonaisuutta osoittaviin määrärahoihin, joiden perusteissa on tästä nimenomaan mainittu.

Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset. Määrärahaa saa käyttää joko tilapäisinä tai työsopimussuhteisina palkattujen kausi-, ruuhka- yms. lyhytaikaisten apulaisten palkkausten maksamiseen.

Muut palkat ja palkkiot. Määrärahaa saa käyttää luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkioiden sekä näihin verrattavissa olevien, palkkausmomentin käyttösuunnitelmakohtiin kuulumattomien, muiden palkkausmomentin palkkioiden maksamiseen.

Sosiaaliturvamaksu. Määrärahaa saa käyttää valtion työnantajana suorittaman sosiaaliturvamaksun maksamiseen.

Eläkemaksu. Määrärahaa saa käyttää valtion virastojen ja laitosten eläkerahastosta annetun lain mukaisten eläkemaksujen maksamiseen.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläk-

keet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

Muut kulutusmenot (10—29)

Muut kulutusmenot kuin palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot on merkitty pääsääntöisesti momentille 29. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 28. Edustustoiminnan menoihin osoitettua määrärahaa saa käyttää myös edustustoimintaan välittömästi liittyvien palkkausmenojen maksamiseen.

Momenteilta 10—29 ei saa palkata henkilöstöä, ellei lupaa tähän ole ao. momentin perusteluissa erikseen annettu.

Momenteille 10—29 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu valtiolle.

Poikkeuksellisesti on momenteille 10—27 budjetoitu sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi rajattavan kokonaisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määrälliset erillishankkeet.

13. Talonrakennusten korjaus ja kunnossapito

Momentille on merkitty rakennusten korjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot. Mikäli rakennuksen arvo nousee korjauksen johdosta siinä määrin, että korjausta on pidettävä perusparannuksena, meno on merkitty sijoitusmenoksi (vrt. momentit 74—76).

14—15. Maa- ja vesirakennusten korjaus ja kunnossapito

Momenteille on merkitty maa- ja vesirakennusten ja -rakenteiden korjauksesta ja

kunnossapidosta aiheutuvat menot (vrt. momentit 77—79).

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilömäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentille on merkitty sellaiset kulutusmenot, joita ei ole budjetoitu muualle.

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien, tavanomaisen toiminnan piiriin kuuluvien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasiallön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää kuitenkin komiteoiden ja toimikuntien sekä pysyvien toimielinten käyttämien sivutoimisten henkilöiden ja käyttövaroihin kuuluvien palkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien

koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen, ellei momentin perusteluissa ole toisin määrätty.

Momentin määrärahaa *saa käyttää* edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— hallinnon kehittämishankkeista aiheutuvat menot (pl. palkkaus- ja palkkauksenluonteiset menot)

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset suoritukset on merkitty momenteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien

puhelimien käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset

— viraston tai laitoksen määrätymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta.

Tulo- ja menoarviota laadittaessa on käytetty seuraavaa momenttien 29 lisäjaottelua, jota tulee noudattaa myös tulo- ja menoarviota sovellettaessa:

Päeerittely	Alaerittely	Selite
Käyttövarat (enintään)		Ao. yksikön käytettäväksi
Palkkaukset mukaan lukien sosiaaliturva- ja eläkemaksut		
Matkat		Matkat Yötyömatkat Päivärahat Hotellikorvaukset Valtion korvattavat henkilöstön muutot Henkilökuljetukset Ajoneuvojen vuokrat Kurssi- ja konferenssimaksut Koulutustarvikkeet
Muut henkilöstömenot	Koulutus	Terveys- ja sairaanhoitomaksut
	Työpaikkaterveydenhuolto	Lääkkeet ja hoitotarvikkeet
	Muut	Pelastus- ja väestönsuojelutarvikkeet Työpaikkaruokailun tarvikkeet ja palvelukset Virkapukuavustukset Suojavaatetus Muut
Rakennusten käyttö	Vuokrat	Vuokrat valtion laitoksille Vuokrat muille
	Sähkö, kaasu ja vesi	Sähkömaksut Kaasumaksut Vesi- ja jätevesimaksut

	Lämmitys	Kaukolämpömaksut Lämmityspolttoaineet
	Puhtaanapito	Siivoustarvikkeet ja -palvelukset Alueiden puhtaanapidon (ml. lumityöt) edellyttämät tarvikkeet ja palvelukset Jätehuoltopalvelukset ja -maksut
	Puistojen ym. alueiden ylläpito	Puistojen ym. laajojen alueiden ylläpidon ja puhtaanapidon edellyttämät tarvikkeet ja palvelukset
	Muut	Hissien ym. laitteiden huolto Edellä mainitsemattomat tarvikkeet ja pal- velukset
Toimistomenot	Painatus, monistus ja kopiointi	Painatus- ja monistuspalvelukset Asiakirjojen sidontapalvelukset Kopiointikoneiden vuokra- ja huoltomak- sut Monistus- ja kopiointitarvikkeet
	Automaattinen tietojenkäsittely	Atk-palvelusten ostot Atk-laittevuokra- ja huoltomaksut Atk-tarvikkeet
	Maksuliikenne	Maksuliikenteen palvelumaksut ja lomak- keet
	Posti-, lennätin- ja puhelinmaksut	Postimaksut Puhelin-, lennätin- ja telexmaksut
	Toimistotarvikkeet ja -palvelukset	Toimistotarvikkeet Painotuotteet Konttorikoneiden vuokrat ja huoltopalve- lukset
	Muut	Edellä mainitsemattomat tarvikkeet ja pal- velukset
Atk-laitteiden hankinta	Arvoltaan vähäiset tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhyt- aikaiset atk-laitteet	
Muun kaluston hankinta	Arvoltaan vähäiset tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhyt- aikaiset muut koneet, laitteet ja kalusto	Koneet Laitteet Kalusto Kuljetusvälineet
Komiteat	Tilapäiset komiteat ja toimikunnat	Mainittujen elinten muut kulutusmenot kuin päätoimisten palkkausmenot

Neuvottelukunnat	Neuvottelukunnat, neuvostot, lautakunnat ja muut pysyvät toimielimet	Mainittujen elinten muut kulutusmenot kuin päätoimisten palkkausmenot
Toiminnan erityismenot		<p>Toiminnan erityismenoiksi luokitellaan edellä mainitsemattomia toiminnalle tyypillisiä aineiden, tarvikkeiden ja ulkopuolisten palvelusten ostoja, joiden markkamääräinen osuus momentin menoista on huomattava</p> <p>Esimerkkejä toiminnan erityismenoista ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> — moottorikulkuneuvojen käytöstä, — viestivälineiden käytöstä, — opetustoiminnasta, — potilaiden hoidosta, — oppilaiden, potilaiden ym. ylläpidosta ja huollosta aiheutuvat aineiden ja tarvikkeiden sekä ulkopuolisten palvelusten ostot sekä raaka-aineiden ostot <p>Toiminnan erityismenojen erittelyt pyritään yhtenäistämään hallinnonalojen puitteissa samantyyppistä toimintaa suorittavien hallintoyksikköjen kesken</p>
Muut menot	Aineet ja tarvikkeet	<p>Em. ryhmään kuulumattomat</p> <ul style="list-style-type: none"> — raaka- ja apuaineet — poltto- ja voiteluaineet — lääkkeet ja hoitotarvikkeet — tekstiilit ja vaatteet — puhdistusaineet ja siivousvälineet — elintarvikkeet — työvälineet — muut aineet ja tarvikkeet
	Koneiden ja laitteiden korjaus ja kunnossapito	<p>Em. ryhmään kuulumattomat</p> <ul style="list-style-type: none"> — korjaus- ja kunnossapitotarvikkeet — varaosat — korjaus- ja kunnossapitopalvelukset
	Talonrakennusten korjaus ja kunnossapito	<p>Rakennusten ja huoneistojen korjauksen ja kunnossapidon tarvikkeet ja palvelukset (erää ei normaalitapauksessa esiinny)</p>
	Maa- ja vesirakenteiden korjaus ja kunnossapito	<p>Em. ryhmään kuulumattomat</p> <ul style="list-style-type: none"> — korjaus- ja kunnossapitotarvikkeet — varaosat — korjaus- ja kunnossapitopalvelukset
	Konsulttipalvelukset Muut palvelukset	<p>Konsulttipalvelusten ostot</p> <p>Edellisiin ryhmään kuulumattomien palvelusten ostot</p>

Muut

Kokous- ja konferenssimenot

Viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut

Virkistystoiminnan tarvikkeet ja palvelukset

Lomatoiminnan tarvikkeet ja palvelukset
Aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

Puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

Viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangais- tuluuntoiset lisät ja korotukset)

Valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset
Viraston tai laitoksen määrätymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta

Aloitetoiminnan kustannukset

Muut edellisiin ryhmiin kuulumattomat menot

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot tulo- ja menoarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteutusta.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa

siirron saajaryhmää, on käyttösuunnitelmasa esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleenjaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle (vrt. Muut käyttömenot 10—29).

Lakisääteisesti määrättyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntainliitoille suoritettavat valtionavut.

40—49. *Valtionavut elinkeinoelämälle*

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. *Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille*

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. *Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille*

Momentille on merkitty siirrot tulo- ja menoarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. *Erittelemättömät siirrot kotimaahan*

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkään suorittaa.

66—69. *Siirrot ulkomaille*

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitys yhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluontoiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puo-

lustusvoimien ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamisenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin on luettu sellaiset valtion aineellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomentti-ryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Momentin 70 määrärahaa saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämien kaapelointijärjestelmien, apusähkölaitteiden ja jäähdytysjärjestelmien hankinta- ja asennusmenojen maksamiseen.

Momenttien määrärahaa saa käyttää myös prototyyppiin tai ns. nollasarjan tuote-erän hankintaa koskevan sopimuksen mukaisten tuotekehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Hankintasopimukseen tulee tällöin sisällyttää ehto, että tuotekehitysmenot kuuden prosentin vuotuisine korkoineen on maksettava rojaltin muodossa takaisin valtiolle, jos tuotetta myydään valtionhallinnon ulkopuolelle. Taloudelliselta arvoltaan huomattavia tuotekehityshankintoja saa kuitenkin suorittaa vain, jos niistä on erikseen mainittu määrärahan perusteluissa. Jos sopimuksen mukainen tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista kehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, tuotekehitys-

menot saadaan jättää valtiolle perimättä, vaikka kysymys ei ole kehitystyön tekijän maksukyvyttömyydestä.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja *saa käyttää* niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja *saa käyttää* myös kaapelointijärjestelmistä ja ilman- käsittelyjärjestelmistä sekä rakennusten turvajärjestelmistä aiheutuvien menojen sekä uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin (1980 = 100) pistelukua 189. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja *saa käyttää* niiden perusteluiden mukaisen muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivaustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerry- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja *saa käyttää* myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta

sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, valtionvelan nettokuoletukset ja indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten tileistä poistot, eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. *Tulo- ja varallisuusvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
41 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1989 aloitettua kokonaisverouudistusta esitetään jatkettavaksi vuonna 1991. Tulo- ja varallisuusverolakiin tehdään talous- ja tulopoliittisesta kokonaisratkaisusta johtuvat muutokset. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi vuodelta 1991 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista sekä esitykset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta.

Luonnollisten henkilöiden tuloveroasteikon tulo- ja eräitä vähennyksiä esitetään korotettavaksi 4 prosentilla. Tuloveroasteikon marginaaliveroprosentteja esitetään alennettavaksi 4 prosenttiyksiköllä asteikon ylimässä tuloluokassa ja 3 prosenttiyksiköllä asteikon kolmanneksi alimmassa tuloluokassa sekä 2 prosenttiyksiköllä asteikon muissa tuloluokissa.

Veroperusteiden muutosten arvioidaan lieventävän luonnollisille henkilöille vuodelta 1991 maksuunpantavaa valtionveroa noin 5 800 000 000 mk vuoden 1990 veroperusteiden mukaiseen verotukseen verrattuna. Suhdannepoliittisista syistä uudet pidätysperusteet esitetään otettavaksi käyttöön 1.7.1991 alkaen. Tästä syystä tuloverokevennyksen on arvioitu vähentävän tulo- ja varallisuusveron tuottoa 2 500 000 000 mk vuonna 1991.

Yhteisöjen tuloveroprosentiksi valtionverotuksessa säädetään 23, minkä arvioidaan vähentävän yhteisöjen valtion tuloveron tuottoa 400 000 000 mk. Varallisuusveroasteikkoa esitetään tarkistettavaksi 4 prosentilla.

Verotuksen valmistumisen lykkäämisen on arvioitu vähentävän veron tuottoa vuonna 1991 700 000 000 markalla. Vastaavalla mää-

rällä arvioidaan tuoton kasvavan vuonna 1990.

1991 tuloarvio.....	41 600 000 000
1990 tuloarvio.....	41 500 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—2 200 000 000
1989 tilinpäätös.....	38 512 719 540

02. *Korkotulojen lähdevero*
Momentille arvioidaan kertyvän
600 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioon liittyvä esitys laiksi korkotulojen lähdeverosta, jolla talletusten ja joukko-velkakirjojen korkotulot säädetään lähdeverotuksen piiriin. Veron määräksi esitetään 10 prosenttia korkotulojen määrästä. Lähdevero on tarkoitus saattaa voimaan 1.1.1991.

1991 tuloarvio..... 600 000 000

03. *Perintö- ja lahjavero*
Momentille arvioidaan kertyvän
815 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Perintö- ja lahjaveron määrä riippuu verotettavan perintöosuuden arvosta ja sukulaisuussuhteesta perinnönjättäjään.

1991 tuloarvio.....	815 000 000
1990 tuloarvio.....	785 000 000
1989 tilinpäätös.....	688 162 855

04. *Arpajaisvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
230 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (259/70). Arpajaisveroa suoritetaan 20—35 prosenttia arpajaisverolain mukaisesta voitosta.

1991 tuloarvio.....	230 000 000
1990 tuloarvio.....	215 000 000
1989 tilinpäätös.....	195 342 037

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Liikevaihtovero

Momentille arvioidaan kertyvän
54 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu liikevaihtoverosta annettuun lakiin (532/63), lakiin eräitä elintarvikkeita koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin (915/78) sekä investointien vähennysoikeutta koskeviin lakeihin (848/80 ja 547/86). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys liikevaihtoverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan veron määrää esitetään korotettavaksi 17,5 prosenttiin 1.1.1991 lukien. Liikevaihtoveroprosentin korottamisen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 400 000 000 mk vuonna 1991. Eduskunnalle on jo annettu hallituksen esitys uudeksi liikevaihtoverolaksi (HE n:o 96/1990 vp.). Esityksessä ehdotetaan mm. liikevaihtoverotuksen vähennysjärjestelmää laajennettavaksi veron kertaantumisen vähentämiseksi. Uudistus esitetään saatettavaksi voimaan 1.10.1991. Vähennysjärjestelmän laajentamisen arvioidaan alentavan veron tuottoa vuositasolla 3 300 000 000 mk. Tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen eduskunnalle annetaan lisäksi esitys laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta, jolla tuotannoillisten kone- ja laiteinvestointien vähennysoikeus ehdotetaan korotettavaksi täyteen määrään vuoden 1991 alusta. Tämän muutoksen arvioidaan vähentävän veron tuottoa 300 000 000 mk vuonna 1991.

1991 tuloarvio	54 300 000 000
1990 tuloarvio	48 000 000 000
1989 tilinpäätös.....	43 603 484 092

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 660 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavista veroista (664/66). Veroa suoritetaan vakuutusoppimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero sisältyy. Vuonna 1990 veron määrä on uusien vakuutusten osalta 17 prosenttia ja vanhojen vakuutusten osalta 16 prosenttia 1.1—30.4.1990 välisen ajan, minkä jälkeen veron määrä on 17 prosenttia. Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- tai jälleenvakuutusoppimukseen tai potilasvahinkolain mukai-

seen vakuutusoppimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutusoppimuksiin perustuvat vakuutusmaksut. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys eräistä vakuutusmaksuista suoritettavista veroista annetun lain muuttamisesta, jolla vakuutusmaksuveron verokanta esitetään korotettavaksi 17,5 prosenttiin 1.1.1991 lukien. Korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 40 000 000 mk vuonna 1991.

1991 tuloarvio.....	1 660 000 000
1990 tuloarvio.....	1 500 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 354 836 401

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän
290 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksu määräytyy progressiivisen apteekkimaksutaulukon mukaan. Maksun suuruus riippuu apteekin liikevaihdosta. Keskimääräinen maksu vuonna 1990 on noin 8,1 prosenttia vuoden 1989 liikevaihdosta. Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitettu tarkistaa vuonna 1991 24 prosentilla vuosien 1986—88 liikevaihtotietojen perusteella. Tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1990 liikevaihdon perusteella.

Tulo- ja menoarvioesitys edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien sekä liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (113/86) muuttamista.

1991 tuloarvio.....	290 000 000
1990 tuloarvio.....	265 000 000
1989 tilinpäätös.....	235 189 478

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Tuontitulli*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 490 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontitullin kantaminen perustuu tullitariffilakiin (660/87) ja siihen liittyvään tullitariffiin. Tullinalainen tuonti vuonna 1989 oli 18 517 000 mk eli 17.5 prosenttia koko tuonnin arvosta. Muu osa tuonnista on vapautettu tullista joko suoraan tullitariffin tai tulleja koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella. Tullitilaston mukaan keskimääräinen tulli tullinalaisesta tuonnista oli 7.4 %. Tuottoarvio perustuu arvioituun tullinalaisen tuonnin kasvuun vuonna 1990 ja vuonna 1991. Tuontitullin kertymään on sisällytetty myös maksun myöhästymisestä tai muusta verovelvollisen lainlyönnistä aiheutuva veronkorotus.

1991 tuloarvio..... 1 490 000 000
1990 tuloarvio..... 1 510 000 000
1989 tilinpäätös 1 358 603 425

02. *Tuontimaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän
120 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontimaksun kantaminen perustuu tuontimaksulakiin (1008/77) ja siihen liittyvään tuontimaksutaulukkoon (662/87). Lihan ja maitotaloustuotteiden täydennysuonnin on arvioitu kasvavan vuodesta 1990

ja tuontimaksutuloina lihan ja maitotaloustuotteiden tuonnista arvioidaan kertyvän 90 000 000 mk.

1991 tuloarvio..... 120 000 000
1990 tuloarvio..... 100 000 000
1989 tilinpäätös 135 193 075

09. *Tasausvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 125 000 000 mk.

Selvitysosa: Tasausveron kantaminen perustuu tasausverolakiin (922/71, muut. 968/87) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Tasausverollinen tuonti vuonna 1989 oli 57 338 000 000 mk eli 54.2 % koko tuonnin arvosta. Tullitilaston mukaan keskimääräinen tasausvero tasausverollisesta tuonnista oli 1.95 %. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys tasausverolain muuttamisesta, jolla tasausveroperusteita alennetaan 1.10.1991 lukien keskimäärin 0.3 prosenttiyksiköllä, minkä lisäksi tuontisähkön tasausverosta esitetään samasta ajankohdasta lähtien luovuttavaksi. Tasausveroperusteiden alentamisen on arvioitu alentavan veron tuottoa 40 000 000 mk vuonna 1991.

1991 tuloarvio..... 1 125 000 000
1990 tuloarvio..... 1 050 000 000
1989 tilinpäätös 1 069 064 299

08. Valmisteverot

01. *Tupakkavero*

Momentille arvioidaan kertyvän
3 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (875/79) sekä valtioneuvoston päätöksen tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (1055/88). Tuottoarviossa on oletettu, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntihinnat nousevat 9 % vuonna 1991. Valtioneuvosto antaa tarvittaessa arvioitua vähittäishintojen korottamista tarkoittavan päätöksen tupakkaveron lisäveron korottamisesta. Valtiovarainministeriö on asettanut toimikunnan selvittämään verotuksen uudistamista. Mahdollinen muutos on toteutettavissa

vuonna 1992. Uudistus on toteutettava tupakkaveron tuottoa vähentämättä.

1991 tuloarvio..... 3 300 000 000
1990 tuloarvio..... 2 690 000 000
1989 tilinpäätös 2 609 691 897

02. *Makeisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän
170 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeisverolakiin (867/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (665/87). Veron määrä on 3,50 mk/kg.

1991 tuloarvio.....	170 000 000
1990 tuloarvio.....	160 000 000
1989 tilinpäätös	148 745 830

03. Olutvero

Momentille arvioidaan kertyvän
2 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu olutverolakiin (877/79). Veron määrä on 30 % keskioluen ja 40 % vahvan oluen vähittäismyyntihinnasta. Eduskunnalle annetaan tarvittaessa tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys olutveron muuttamisesta siten, että kertapäällyysveroa korotetaan 1 markasta 1,50 markkaan litralta. Tämän ympäristöpoliittisen lisäveron kokonaistuoton arvioidaan nousevan 45 000 000 markkaan. Veron tuottoarviossa on oletettu, että oluiden vähittäishintoja korotetaan keskimäärin 8 prosenttia vuoden 1991 alusta lukien.

1991 tuloarvio.....	2 700 000 000
1990 tuloarvio.....	2 500 000 000
1989 tilinpäätös	2 228 144 164

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän
5 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholijuomaverolakiin (869/79). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys alkoholijuomaverolain muuttamisesta, jonka mukaan vero porrastetaan juomaryhmittäin niiden alkoholipitoisuuden mukaisesti. Veron tuottoarviossa on oletettu, että alkoholijuomien vähittäishintoja korotetaan keskimäärin 8 prosenttia vuoden 1991 alusta lukien.

1991 tuloarvio.....	5 180 000 000
1990 tuloarvio.....	4 840 000 000
1989 tilinpäätös	4 566 403 595

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän
150 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu virvoitusjuomaverolakiin (870/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (667/87). Veron määrä on 27 p litralta.

1991 tuloarvio.....	150 000 000
1990 tuloarvio.....	150 000 000
1989 tilinpäätös	112 898 994

06. *Elintarviketuotteiden valmistevero*
Momentille arvioidaan kertyvän
250 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu elintarviketuotteiden valmisteverolakiin (868/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (668/87). Vuoden 1991 tuottoarvio perustuu arvioituun elintarviketuotteiden tuonnin kasvuun. Raaka-ainneiden koti- ja maailmanmarkkinahintojen välisen eron on arvioitu säilyvän entisellään.

1991 tuloarvio.....	250 000 000
1990 tuloarvio.....	180 000 000
1989 tilinpäätös	200 257 919

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän
6 715 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu polttoaineverolakiin (948/82, muut. 1119/89). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys polttoaineverolain muuttamisesta siten, että moottoribensiinin verotukseen tehtäisiin 30 pennin tasokorotus ja lyijyllisen moottoribensiinin lisävero korotettaisiin 3 pennillä litralta. Dieselöljyn perusveroon ja veren piiriin kuuluvien fossiilisten polttoaineiden lisäveroon esitetään tehtäväksi 5 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus. Esitetyn polttoaineveron tarkistusten on arvioitu lisäävän veron tuottoa 770 000 000 mk vuonna 1991.

1991 tuloarvio.....	6 715 000 000
1990 tuloarvio.....	5 830 000 000
1989 tilinpäätös	4 562 816 531

08. Ravintorasvavero

Momentille arvioidaan kertyvän
300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ravintorasvaverolakiin (879/79, muut. 564/88) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys ravintorasvaverolain muuttamisesta. Veron määräksi esitetään 5,70—6,00 mk kilolta, mikä on tarkoitus periä kaikesta elintarvikekäyttöön tarkoitettusta kasviöljystä.

1991 tuloarvio.....	300 000 000
1990 tuloarvio.....	305 000 000
1989 tilinpäätös	303 585 690

09. *Sokerivero*
Momentille arvioidaan kertyvän
210 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu sokeriverolakiin (872/79). Sokeriveron tuotto vastaa momentille 30.31.45 sokerituotannon tukemiseen myönnettävää määrärahaa.

1991 tuloarvio.....	210 000 000
1990 tuloarvio.....	205 000 000
1989 tilinpäätös.....	190 949 522

11. *Lannoitevero*
Momentille arvioidaan kertyvän
260 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lannoiteverolakiin (881/79, muut. 983/89). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys lannoiteveron muuttamisesta. Veron määrää esitetään korotettavaksi nykyisestä 15 pennistä kilolta 20 penniin kilolta vuoden 1991 alusta lukien. Lannoiteveron tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaisista maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista muilta osin paitsi 6 000 000 mk, joka kattaa momentille 30.31.49 myönnettyistä määrärahoista puolet.

1991 tuloarvio.....	260 000 000
1990 tuloarvio.....	115 000 000
1989 tilinpäätös.....	63 543 558

12. *Fosforilannoitevero*
Momentille arvioidaan kertyvän 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu fosforilannoiteverolakiin (1120/89). Eduskunnalle annetaan

tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi fosforilannoiteverosta. Veron suuruudeksi esitetään 1,00 mk l.1.1991 lukien ja 1,50 mk 16.6.1991 lukien lannoitteisiin sisältyvältä fosforikilolta. Veron tuottoa ei oteta huomioon kustannuksina maataloustulolain mukaisissa kustannuslaskelmissa eikä sillä kateta maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista eikä tasapainottamismenoista.

1991 tuloarvio.....	80 000 000
1990 tuloarvio.....	30 000 000

14. *Rehujen rasva- ja valkuaisvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
272 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta. Veron määräksi esitetään 1,60 mk rehujen sisältämältä rasva- ja raakavalkuaiskilolta. Samalla kumotaan valkuaisverosta annettu laki (1092/85). Rehujen sisältämän rasvan ottamisella verotuksen piiriin pyritään supistamaan kotimaisen rehuviljan ja maailmanmarkkinahintaisen rehuruvan hintaeroa. Rasvojen ja öljyjen käyttö rehuissa on lisännyt rehuviljan vientitarvetta. Rehujen rasva- ja valkuaisveron tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaisista maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1991 tuloarvio.....	272 000 000
1990 tuloarvio.....	177 000 000
1990 lisämenoarvio.....	20 000 000
1989 tilinpäätös.....	105 610 956

10. Muut verot

01. *Leimavero*
Momentille arvioidaan kertyvän
6 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43). Momentin tuottoarviossa on otettu huomioon se, että ylimpien tuomioistuinten, hovioikeuksien, lääninoikeuksien ja erityistuomioistuinten sekä lääninhallitusten nykyisin leimaverotuksin perimät verot siirrettäisiin

asianomaisia viranomaisia koskevan maksuasetuksen piiriin. Veron tuoton on tästä syystä arvioitu vähenevän 35 000 000 mk. Vastaava tulo on otettu huomioon momenttien 12.25.01 ja 12.26.05 tuottoarvioissa.

1991 tuloarvio.....	6 900 000 000
1990 tuloarvio.....	6 880 500 000
1989 tilinpäätös.....	5 998 334 218

02. *Luottovero*
Momentille arvioidaan kertyvän
530 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu luottoverolakiin (48/90). Veron määrä on 0,5 prosenttia ulkomailta otetun lainan pääomamäärästä.

1991 tuloarvio..... 530 000 000
1990 tuloarvio..... 400 000 000

03. *Auto- ja moottoripyörävero*
Momentille arvioidaan kertyvän
5 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu auto- ja moottoripyöräverolakiin (482/67, muut. 905/86 ja 986/89). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 32 prosentilla ja vähennettyä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille verotusarvosta edellä sanotun lisäksi 4 500 markan määräinen vähennys.

Eduskunnalle on annettu esitys auto- ja moottoripyöräveron muuttamisesta siten, että autovero alenisi 5 prosenttiyksiköllä. Alennus on saatettu voimaan valtioneuvoston päätöksellä 1.9.1990 lukien. Alennuksen arvioidaan vähentävän veron tuottoa 100 000 000 mk vuonna 1991. Veron tuottoarviossa on otettu lisäksi huomioon taksiautoilijoille suoritetta-

va veronpalautus ja invalidiautojen veronpalautus, joiden määrä on arvioitu yhteensä 250 000 000 markaksi sekä se, että henkilöautojen myyntirakenne muuttuu vähäpäästöisten autojen suuntaan. Viimeksi mainitun tekijän on arvioitu vähentävän veron tuottoa vuonna 1991 830 000 000 mk.

1991 tuloarvio 5 600 000 000
1990 tuloarvio 6 540 000 000
1990 lisämenoarvio..... — 100 000 000
1989 tilinpäätös..... 5 445 287 801

04. *Moottoriajoneuvovero*
Momentille arvioidaan kertyvän
810 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/66, muut. 1123/89). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys moottoriajoneuvoverolain muuttamisesta. Dieselhenkilöautojen moottoriajoneuvoveroa esitetään korotettavaksi 24 markalla kultakin kokonaispainon 100 kilon määrältä. Korotuksen on arvioitu lisäävän veron tuottoa 70 000 000 mk.

1991 tuloarvio..... 810 000 000
1990 tuloarvio..... 720 000 000
1989 tilinpäätös 716 100 295

19. Muut veronluonteiset tulot

01. *Oy Alko Ab:n ylijäämä*

Momentille arvioidaan kertyvän
1 830 000 000 mk.

Selvitysosa: Alkoholilain (459/68) 19 §:n 2 momentin mukaan alkoholiyhtiön vuosivoitto on suoritettava valtiolle silloin, kun siitä on erotettu valtioneuvoston vahvistama kohtuullinen määrä vararahastoon ja eläkkeisiin sekä osinkona enintään 7 prosenttia yhtiön maksetusta pääomasta. Saman pykälän 3 momentin mukaan yhtiö on kulloinkin kulumassa olevalta vuodelta velvollinen suorittamaan odotettavissa olevasta vuosivoitosta valtiolle ennakolta määrän, mikä yhtiön toimintaa haittaamatta voidaan sanottuna vuonna kertyneistä varoista suorittaa. Vuosivoiton ennakon suuruuden määrää valtiovarainministeriö. Vuoden 1991 tuloarviossa on oletettu, että oluiden ja alkoholijuomien vähittäis-

myyntihintoja on arvioitu korotettavan keskimäärin 8 prosenttia.

1991 tuloarvio..... 1 830 000 000
1990 tuloarvio..... 1 520 000 000
1989 tilinpäätös 1 440 624 735

02. *Lästimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin (189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50. Lästimaksuja on tarkoitus korottaa 50 prosentilla.

1991 tuloarvio 3 200 000
1990 tuloarvio 2 680 000
1989 tilinpäätös..... 2 090 871

04. *Eräiden maataloustuotteiden markkinomismaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 390 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat suurilta kana- ja sikatalousyriyksiltä kannettavista markkinomismaksuista annettuun lakiin (1038/78) ja lakiin meijerikohtaisesta kiintiömaksusta (1303/88). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta, esitys maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ja esitys viljan vientikustannusmaksusta. Markkinomis- ja kiintiömaksujen tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1991 tuloarvio.....	390 000 000
1990 tuloarvio.....	115 000 000
1990 lisämenoarvio	75 000 000
1989 tilinpäätös	12 077 222

(06.) *Eräistä maataloustuotteista kannettavat tasausmaksut*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

1990 tuloarvio.....	140 000 000
1989 tilinpäätös	137 761 471

07. *Maidon kiintiömaksu ja peltoalaperusteinen vientikustannusmaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 28 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Maksut perustuvat maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annettuun lakiin (569/84) ja pellonraivausmaksusta annettuun lakiin (602/87). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoar-

vioesitykseen liittyvä esitys maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain muuttamisesta, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan sekä esitys peltoalaperusteisesta vientikustannusmaksusta. Maksujen tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1991 tuloarvio.....	28 000 000
1990 tuloarvio.....	10 000 000
1990 lisämenoarvio	15 000 000
1989 tilinpäätös	26 182 411

08. *Öljyjätmaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjätmaksusta annettuun lakiin (894/86). Maksun suuruus on 25 penniä kilolta. Öljyjätmaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momentille 35.11.64.

1991 tuloarvio.....	25 000 000
1990 tuloarvio.....	25 000 000
1989 tilinpäätös	15 836 718

09. *Muut verotulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1991 voimassa olleiden verojen ja maksuperusteiden mukaisia verotuloja.

1991 tuloarvio.....	1 000 000
1990 tuloarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös	— 872 908

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Tuloarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	39 396 224	42 500 000	43 245 000	+ 745 000	+ 2
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	45 193 510	49 765 000	56 250 000	+ 6 485 000	+ 13
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	2 562 861	2 660 000	2 735 000	+ 75 000	+ 3
08. Valmisteverot	15 102 559	17 182 000	19 587 000	+ 2 405 000	+ 14
10. Muut verot	12 159 722	14 540 500	13 840 000	— 700 500	— 5
19. Muut veronluonteiset tulot	1 633 701	1 813 680	2 277 200	+ 463 520	+ 26
Yhteensä	116 048 577	128 461 180	137 934 200	+ 9 473 020	+ 7

Osasto 12

SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 17 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kaupallisten sihteerien palvelutoiminnasta ja muusta maksullisesta palvelutoiminnasta perittävistä maksuista sekä ulkoasiainhallinnon sekalaisista tuloista. Maksut peritään ulkoasiainhallinnon maksuperusteasetuksen (302/85, muut. 432/87) nojalla ulkoasiainhallinnon yksityisille

henkilöille, yhteisöille tai yhtymille niiden toimeksiannosta tuottamien palveluiden korvauksina. Kaupallisten sihteerien maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erillismenot 2 000 000 mk on merkitty momentille 24.01.28.

1991 tuloarvio	17 700 000
1990 tuloarvio	17 300 000
1989 tilinpäätös	19 946 335

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. *Tuomioistuintulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 155 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (290/87). Maksuja on tarkoitus korottaa vuonna 1991 sekä saattaa kaikki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteet yhtenäisen maksujärjestelmän piiriin. Leimaveron sekä posti- ja lähetysmaksujen periminen lakkaisi. Uudistuksen johdosta momentilla 11.10.01 on otettu huomioon vähennyksenä 24 000 000 mk leimaveroina.

1991 tuloarvio	155 000 000
1990 tuloarvio	160 000 000
1989 tilinpäätös	137 541 727

31. *Haastetiedoksiannoista kertyvät tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat haastetiedok-

siannosta suoritettavista maksuista annettuun asetukseen (268/85). Tuloarviossa on otettu huomioon maksujen korotus vuonna 1991.

1991 tuloarvio	10 000 000
1990 tuloarvio	9 000 000
1989 tilinpäätös	8 203 097

47. *Ulosottomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 46 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ulosottomaksuista annettuun asetukseen (161/85). Tuloarviossa on otettu huomioon maksujen korotus vuonna 1991.

1991 tuloarvio	46 000 000
1990 tuloarvio	47 000 000
1989 tilinpäätös	41 195 687

50. *Vankeinhoitolaitoksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 139 100 000 mk.

Selvitysosa: Työtoiminnan tulot määräyty-

vät vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa tuotettujen suoritteiden hinnoittelun perusteista annetun lain (992/78) mukaisesti.

Ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1991 on seuraava:

		mk
<i>Tulot</i>		
Työtoiminnan tulot	118 000 000	
Muut tulot	21 100 000	
Yhteensä	139 100 000	

	mk	mk
<i>Kustannukset</i>		
Henkilökunnan palkat	29 100 000	
Vankien työrahat ja avolaitospalkat	15 900 000	
Aine- ja tarvike- ym. työ- kustannukset	77 700 000	122 700 000
Laskennalliset erät		
Eläkekustannukset ...	7 300 000	
Pääomakustannukset .	15 000 000	
Hallintokustannukset .	3 000 000	25 300 000
Yhteensä		148 000 000

Muiden tulojen lisäys johtuu vankilan vuokraamien asuntojen vuokrantarkistuksista sekä avolaitoksissa olevilta vangeilta perittävien ruoka- ja asumiskorvausten noususta.

1991 tuloarvio	139 100 000
1990 tuloarvio	127 500 000
1989 tilinpäätös	129 726 951

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Pääosa tuloista on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja perustuu oikeusministeriön tietojärjestelmien maksuista annettuun asetukseen (610/89). Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 25.01.28.

1991 tuloarvio	3 000 000
1990 tuloarvio	3 000 000
1989 tilinpäätös	4 090 143

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu hallituksen esitykset leimaverolain (662/43) ja lääninhallituslain (1233/87) muutoksista. Lääninhallituslain perusteella annettavan lääninhallitusten maksuasetuksen mukaan siirryttäisiin lääninhallituksen suoritteista perimään maksu. Leimaveron sekä posti- ja lähetysmaksujen periminen lakkaisi. Uudistus on tarkoitus tulla voimaan 1.11.1990 lukien.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Hakemus- ja valitusmaksut	22 500 000
Lainanhoitomaksut	1 800 000
Maksut muista suoritteista (toimitilojen käyttö ym.)	700 000
Yhteensä	25 000 000

Uudistuksen johdosta momentille 11.10.01 on otettu huomioon vähennyksenä 11 000 000

mk leimaveroina ja momentilla 12.26.99 muina tuloina 700 000 mk.

1991 tuloarvio	25 000 000
----------------------	------------

06. Väestökirjanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 38 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot väestörekisterikeskuksen maksullisesta palvelutoiminnasta	21 500 000
Tulot rekisteritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	9 000 000
Tulot väestökirjanpidon maksullisesta puhelinpalvelusta	7 000 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	38 500 000

Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat väestörekisterikeskuksen maksuasetukseen (802/83) ja väestökirjanpidon paikallishallinnon maksuasetukseen (222/82).

1991 tuloarvio	38 500 000
1990 tuloarvio	38 000 000
1989 tilinpäätös	29 528 063

62. *Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 23 285 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Poliisiautovarikon tulot	12 000 000
Poliisivarusvarikon tulot	9 410 000
Selviämisaseman maksutulot	75 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	1 800 000
Yhteensä	23 285 000

1991 tuloarvio	23 285 000
1990 tuloarvio	14 975 000
1989 tilinpäätös	16 501 651

64. *Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 104 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Ulosottotoimen maksutulot	86 500 000
Tulot yksityisoikeudellisista tiedoksiantoista	17 500 000
Yhteensä	104 000 000

Ulosottomaksuista on säädetty ulosotto-

maksuista annetussa asetuksessa (161/85) sekä tiedoksiantomaksuista haastetiedoksiannosta suoritettavista maksuista annetussa asetuksessa (268/85, muut. 995/86). Tuloarviossa on otettu huomioon maksujen korotus vuonna 1991.

1991 tuloarvio	104 000 000
1990 tuloarvio	89 000 000
1989 tilinpäätös	73 389 374

90. *Rajavartiolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 17 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuokrat	8 500 000
Muonitustulot	3 500 000
Sekalaiset tulot	5 200 000
Yhteensä	17 200 000

1991 tuloarvio	17 200 000
1990 tuloarvio	16 680 000
1989 tilinpäätös	15 757 437

99. *Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 18 000 000 mk.

1991 tuloarvio	18 000 000
1990 tuloarvio	17 000 000
1989 tilinpäätös	17 536 699

27. Puolustusministeriön hallinnonala

14. *Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 16 300 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 27.12.28.

Tulot peritään pääosiltaan puolustusministeriön hallinnonalan suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (256/79, muut. viim. 871/88) nojalla. Tuloarviossa on otettu huomioon maksujen tarkistaminen vuonna 1991.

1991 tuloarvio	16 300 000
1990 tuloarvio	15 083 000
1989 tilinpäätös	14 573 177

20. *Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden mynnistä ja vuokrauksesta*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot vastaavat momentille 27.25.17 merkittyjä menoja käytöstä poistetun varustuksen uusimiseen.

1991 tuloarvio	8 000 000
1990 tuloarvio	8 000 000
1989 tilinpäätös	11 295 065

21. Metsätaloustoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 19 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 18 900 000 mk kertyy puutavaran mynnistä ja 100 000 mk metsätaloustoiminnan muista tuloista. Metsätaloustoiminnan menot on merkitty momentille 27.99.21.

1991 tuloarvio	19 000 000
1990 tuloarvio	15 000 000
1989 tilinpäätös	16 596 093

27. Vuokratulot

Momentille arvioidaan kertyvän 54 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pääasiassa valtion palvelussuhdeasuntojen vuokrien määräämisperusteista ja valtion palvelussuhdeasuntojen vuokrien määräämisessä käytettävistä vuokratasoista annettuihin valtioneuvoston päätöksiin (863/85 ja 261/90).

1991 tuloarvio	54 600 000
1990 tuloarvio	50 800 000
1989 tilinpäätös	50 705 710

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 107 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 60 000 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, 15 000 000 mk Vammaskosken tehtaan hallinnassa olevan omaisuuden mynnistä perustettavalle osakeyhtiölle ja 17 800 000 mk maksuista, jotka perustuvat valtion palveluksessa olevilta perittävistä ateriakorvauksista annettuun valtioneuvoston päätökseen (3/86).

Lääkärintodistuksista ja -lausunnoista perittäviä palkkioita vastaavat menot on merkitty momentille 27.12.01.

Tulojen vähentyminen aiheutuu siitä, että suomalaisen valvontajoukon toiminta YK:n rauhanturvaamistehtävissä Namibiassa päättyi vuoden 1990 aikana.

1991 tuloarvio	107 000 000
1990 tuloarvio	136 800 000
1989 tilinpäätös	121 853 677

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 4 770 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/89) 5 §:ään.

1991 tuloarvio	4 770 000 000
----------------------	---------------

23. Valtion työterveyshuollon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksilta työterveyshuollon palveluiden käytämisestä perittävistä maksuista sekä Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuslain 29 §:n mukaan työterveyshuollon järjestämisestä suorittamista korvauksista.

Kansaneläkelaitoksen korvaus perustuu vuoden 1989 työterveyshuollon kustannuk-

siin. Korvaus on aiemmin tuloutettu momentille 12.28.99.

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Käyttösuunnitelma:	mk
Liikelaitoksilta perittävät maksut	12 000 000
Kansaneläkelaitoksen korvaus	38 000 000
Yhteensä	50 000 000

1991 tuloarvio	50 000 000
1990 tuloarvio	20 000 000

24. Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus

Momentille arvioidaan kertyvän 9 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuutena. Tulot vastaavat yksi-

tyisen työnantajan ja vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.05.50 maksettavia menoja.

1991 tuloarvio	9 300 000
1990 tuloarvio	8 500 000
1989 tilinpäätös.....	9 055 226

28. *Kuntien osuudet verotuskustannuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän
400 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	400 000 000
1990 tuloarvio.....	380 000 000
1989 tilinpäätös	416 615 348

29. *Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän
108 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	108 000 000
1990 tuloarvio.....	103 500 000
1989 tilinpäätös	109 361 664

30. *Evangelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 60 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	60 000 000
1990 tuloarvio.....	58 000 000
1989 tilinpäätös	61 146 876

39. *Henkilöstöruokailun tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Liikelaitoksilta peritään niiden henkilöstön käyttäessä muiden virastojen tiloissa olevia henkilöstöruokaloita, korvaus eräiden keskitetysti suoritettujen etuuksien ja korvausten perimisestä valtion liikelaitoksilta annetun valtioneuvoston päätöksen (868/88) perusteella. Tuloja aiheutuu myös siitä, että valtion henkilöstöruokaloiden käytöstä on sovittu eräiden kuntien, kuntainliittojen ja valtionapuyhteisöjen kanssa.

1991 tuloarvio.....	6 500 000
1990 tuloarvio.....	15 680 000
1989 tilinpäätös	1 410 535

49. *Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Liikennöitsijöiltä valtiolle kannettavat ylityömaksut sekä tullitoimituksista perittävä valvontalisä perustuvat lakiin tullihallinnosta (213/74), tulliasetukseen (578/78) sekä asetukseen tullilaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (333/79, muut. 575/89). Tulojen ei arvioida kasvavan vuonna 1991.

1991 tuloarvio	35 000 000
1990 tuloarvio	35 000 000
1989 tilinpäätös	30 484 686

50. *Suomen rahapajan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän
147 100 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1991:

	mk	
<i>Tulot</i>		
Rahanlyöntimaksut		145 000 000
Koteloihin pakatut rahasarjat		1 300 000
Muut tulot		800 000
Yhteensä		147 100 000

Kustannukset

	mk	
Palkat.....	6 150 000	
Sosiaaliturvamaksut ..	409 000	
Eläkemaksut	1 537 000	
Aineet ja tarvikkeet ..	45 500 000	
Muut	9 870 000	
Vaihtorahan lunastus.	58 000 000	121 466 000

Laskennalliset erät

Pääomakustannukset ..	9 634 000
Yhteensä	131 100 000

1991 tuloarvio.....	147 100 000
1990 tuloarvio.....	197 600 000
1989 tilinpäätös	112 781 413

52. *Tilastokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 25 893 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat Tilastokeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (61/88, muut. 213/90). Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 28.52.28. Tulojen kasvu

aiheutuu pääasiassa palvelutoiminnan laajenemisesta, maksujen tarkistuksista ja kysynnän kasvusta.

Tilastokeskuksen maksullisen palvelutoi-

minnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Erityisselvitykset.....	6 653 000	9 370 000	11 931 000
Haastattelutkimukset	2 815 000	3 810 000	5 292 000
Julkaisujen myynti.....	4 591 000	5 500 000	7 170 000
Tilastotietokantatoimitukset	833 000	1 320 000	1 500 000
Tulot yhteensä	14 892 000	20 000 000	25 893 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset			
Palkkaukset	6 365 000	8 666 000	10 326 000
Sosiaaliturvakulut	450 000	576 000	646 000
Eläkkeet.....	1 591 000	2 198 000	2 592 000
Tietojen koneellinen käsittely.....	1 547 000	2 271 000	3 053 000
Muut kulutusmenot	4 001 000	6 145 000	6 713 000
Muuttuvat kust. yhteensä	13 954 000	19 856 000	23 330 000
Katejäämä	938 000	144 000	2 563 000
Kiinteät kustannukset			
Pääomakustannukset ja muut välilliset erät.....	2 467 000	3 255 000	3 653 000
Kiinteät kust. yhteensä	2 467 000	3 255 000	3 653 000
Alijäämä (-).....	— 1 529 000	— 3 111 000	— 1 090 000

1991 tuloarvio.....	25 893 000		
1990 tuloarvio.....	20 000 000		
1989 tilinpäätös	14 892 379		

Vuokratulot asunnoista	12 500 000		
Muut vuokratulot	72 000 000		
Muut tulot	29 500 000		
Yhteensä	114 000 000		

54. Pankkitarkastusviraston tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 21 166 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pankkitarkastuslakiin (548/69).

1991 tuloarvio.....	21 166 000
1990 tuloarvio.....	17 084 000
1989 tilinpäätös	13 553 089

60. Rakennushallinnon sekalaiset tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 114 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Asunnoista perittävät vuokrat perustuvat valtion palvelussuhdeasunnoista annettuun valtioneuvoston päätökseen (2/86). Muut vuokratulot ovat pääasiassa valtion liikelaitoksilta ja yrityksiltä perittäviä vuokria ja perustuvat paikkakuntakohtaisiin käypiin vuokriin. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu sähkön, lämmön ja veden 10 000 000 markan myyntitulojen siirto tälle momentille rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulomomentilta.

1991 tuloarvio.....	114 000 000
1990 tuloarvio.....	95 000 000
1989 tilinpäätös	83 039 922

mk

61. Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 24 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat rakennushallinnon maksuasetukseen (1000/88). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Ylläpitopalvelut.....	22 300 000
Rakennuttajapalvelut	1 700 000
Yhteensä	24 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat ylläpitopalveluiden osalta vuosille 1990 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Kiinteistöhoitopalvelut.....	1 206 000	3 300 000	1 900 000
Siivouspalvelut	14 943 000	15 100 000	17 100 000
Korjauspalvelut	6 015 000	11 900 000	3 300 000
Tulot yhteensä	22 164 000	30 300 000	22 300 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset

— työkustannukset			
— työpalkat	8 757 000	10 300 000	9 819 000
— sotut	593 000	708 000	657 000
— lask. eläkkeet.....	2 045 000	2 287 000	2 378 000
— muut henkilösivuk.....	2 970 000	3 319 000	3 443 000
— aineet, tarvikkeet, vieraat palvelut	6 025 000	11 228 000	3 939 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	20 390 000	27 842 000	20 236 000

Katejäämä	1 774 000	2 458 000	2 064 000
-----------------	-----------	-----------	-----------

Kiinteät kustannukset			
— hallinto, toimitilat.....	1 774 000	2 458 000	2 002 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	—	—	+ 62 000

Ylläpitopalveluiden tulot kertyvät pääasiallisesti valtion liikelaitoksille ja liiketoimintaa harjoittaville laitoksille tarjottavista kiinteistöhoito-, siivous- ja korjausrakentamispalveluista. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu sähkön, lämmön ja veden 10 000 000 markan myyntitulojen siirto rakennushallinnon sekalaisiin tuloihin.

1991 tuloarvio.....	24 000 000
1990 tuloarvio.....	43 000 000
1989 tilinpäätös	45 221 260

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskusten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 11 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat Valtionhallinnon kehittämiskeskusten suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (1305/87). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Tulot maksullisesta tilaustoiminnasta (virastokohtainen koulutus ja konsultointi)	7 000 000
Muut tulot (yleinen koulutustoiminta, julkaisutoiminta, tilojen käyttö).....	4 000 000
Yhteensä	11 000 000

1991 tuloarvio	11 000 000
1990 tuloarvio	7 800 000
1989 tilinpäätös	8 331 788

99. *Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 275 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	275 000 000
1990 tuloarvio.....	240 000 000
1989 tilinpäätös.....	296 006 608

29. Opetusministeriön hallinnonala

06. *Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 300 000 mk.

Selvitysosa: Myyntitulot perustuvat valtion audiovisuaalisen keskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (785/77, muut. 383/82 ja 635/88). Myyntitoiminnan aiheuttamat hankinta- ym. kustannukset on merkitty momentille 29.06.28.

1991 tuloarvio	2 300 000
1990 tuloarvio	2 200 000
1989 tilinpäätös.....	2 282 228

10. *Korkeakoulujen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 654 800 000 mk. Kaluston yhteiskäytön tehostamiseksi kaluston vuokraamisesta saadut tulot saa lukea maksullisen palvelutoiminnan tuloiksi.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Lääketeieteellisen, hammaslääketeieteellisen ja eläinlääketeieteellisen maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	130 400 000
Tulot muusta maksullisesta palvelutoiminnasta	474 400 000
Muut tulot	50 000 000
Yhteensä	654 800 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.10.28.

Tulot muusta maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät korkeakoulujen maksullisista tutkimus-, moniste- ja kopiopalvelusta sekä julkaisu- ja kirjasto- ja korkeakoulujen kirjastojen informaatiopalvelutoiminnasta sekä täydennyskoulutustoiminnasta aiheutuvina tuloina, kirjastopalvelu-, julkaisupalvelu- ja jäl-

jennepalvelun tuloina, kurssimaksutuloina, konserttituloina sekä opetusteatterin pääsymaksutuloina.

Muut tulot kertyvät opettajankoulutuslain perusteella valtiolle maksettavina harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina, lukion lukukausi- ja ruokailumaksuina, normaalikoulujen laajennustöiden korvauksina ja vuokra- sekä muina tuloina, käytöstä poistettavien laitteiden ja kaluston myyntituloina, perustettavien lahjoitusvirkojen tuotona, opetus- ja koetilojen tuotona sekä elokuvataiteen työtoiminnan tuloina. Harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina kertyy 31 200 000 mk.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakouluittain seuraavasti:

Helsingin yliopisto, mistä 85 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimisen yksikön osuus.....	125 744 000
Jyväskylän yliopisto	26 569 000
Oulun yliopisto.....	50 414 000
Joensuun yliopisto.....	12 165 000
Kuopion yliopisto	28 808 000
Turun yliopisto.....	56 059 000
Tampereen yliopisto	35 426 000
Åbo Akademi	30 754 000
Vaasan korkeakoulu.....	4 380 000
Eläinlääketeieteellinen korkeakoulu....	7 007 000
Lapin korkeakoulu	10 121 000
Teknillinen korkeakoulu.....	118 737 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu...	78 931 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	19 271 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	31 922 000
Svenska handelshögskolan	1 655 000
Turun kauppakorkeakoulu.....	8 370 000
Sibeliuksen Akatemia.....	1 216 000
Teatterikorkeakoulu	925 000
Taideteollinen korkeakoulu.....	6 326 000
Yhteensä	654 800 000

1991 tuloarvio.....	654 800 000
1990 tuloarvio.....	588 680 000
1989 tilinpäätös.....	582 198 699

39. *Valtion opintotukikeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 25 510 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1991 maksettujen takausvas- tuiden lyhennykset.....	700 000
Takausvastuusaatavien lisäys	16 000 000
Korkotulot	5 500 000
Opintorahojen palautukset.....	3 300 000
Muut tulot	10 000
Yhteensä	25 510 000
1991 tuloarvio	25 510 000
1990 tuloarvio	24 510 000
1989 tilinpäätös	25 707 754

42. *Eräiden valtion oppilaitosten tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 210 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 8 000 000 mk on kuntien maksuosuuksia, jotka perustuvat Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain (33/77, muut. 502/83) 10 §:ään ja Suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain (412/76, muut. 501/83) 10 §:ään, sekä 210 000 mk henkilökunnan ruokailumaksuja, päiväkotimaksuja sekä vuokra- ja muita tuloja.

1991 tuloarvio	8 210 000
1990 tuloarvio	6 175 000
1989 tilinpäätös	12 229 481

43. *Ylioppilastutkintolautakunnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 14 000 000 mk.

1991 tuloarvio	14 000 000
1990 tuloarvio	12 200 000
1989 tilinpäätös	10 870 916

51. *Lastentarhanopettajaopistojen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 860 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 8 800 000 mk on kuntien korvauksia, jotka perustuvat lastentarhanopettajaopistoista annetun lain (80/77, muut. 94/88) 4 a §:ään, sekä 60 000 mk kopiointi- ja muita tuloja.

1991 tuloarvio	8 860 000
1990 tuloarvio	6 960 000
1989 tilinpäätös.....	8 392 254

55. *Vammaisten lasten koulujen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 16 270 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 15 000 000 mk on kuntien korvauksia, jotka perustuvat kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain (481/83, muut. 36/86) 17 a §:ään, sekä 1 270 000 mk henkilökunnan ruokailumaksuja ja vuokratuloja.

1991 tuloarvio	16 270 000
1990 tuloarvio	12 890 000
1989 tilinpäätös	6 022 842

60. *Valtion ja eräiden muiden ammatillisten oppilaitosten tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 919 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullisen palvelutoiminnan tulot ...	198 000 000
Työtoiminnan tulot.....	40 000 000
Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvistä oppilaista...	530 000 000
Kuntien korvaukset väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta	90 000 000
Kuntien korvaukset yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista	16 000 000
Muut tulot	45 000 000
Yhteensä	919 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan menot on merkitty momentille 29.60.28. Työtoiminnan menot on merkitty momentille 29.60.29.

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia ja yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat lakiin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta (494/83) ja valtioneuvoston päätökseen oppilaan kotikunnan valtiolle suoritettavasta korvauksesta valtion ammatillisissa oppilaitoksissa.

Kuntien korvaukset väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta perustuvat lakiin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta (494/83) ja valtioneuvoston päätökseen oppilaan kotikunnan valtiolle suoritettavasta korvauksesta kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten järjestämässä väliaikaisessa koulutuksessa.

Tulojen arvioinnissa on otettu huomioon

lisäyksenä kuntien korvaukset valtion ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisen ammatillisen koulutuksen eläkekustannuksiin.

1991 tuloarvio.....	919 000 000
1990 tuloarvio.....	642 525 000
1989 tilinpäätös.....	626 337 714

61. Koulutilojen ja metsien tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Koulutilojen tulot.....	70 000 000
Metsien tulot.....	10 000 000
Yhteensä	80 000 000

Maatalousoppilaitosten sekä koti- ja laitostalousoppilaitosten koulutilojen maatilalouden menot 40 000 000 mk on merkitty momentille 29.61.28.

Metsä- ja puutalousoppilaitosten puutavaran hankinnasta ja myynnistä aiheutuneet menot 2 200 000 mk on merkitty momentille 29.61.22.

1991 tuloarvio.....	80 000 000
1990 tuloarvio.....	78 000 000
1989 tilinpäätös.....	77 076 139

83. Arkistolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 153 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 870 000 mk. Maksut perustuvat asetukseen valtionarkiston ja maakunta-arkistojen suoritteista perittävistä maksuista (1018/86, muut. 874/88). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.83.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 283 000 mk virka-asuntojen vuokrina ja muina sekalaisina tuloina.

1991 tuloarvio.....	1 153 000
1990 tuloarvio.....	1 030 000
1989 tilinpäätös.....	890 483

84. Museoviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat museoviraston suoritteista perittävistä maksuista annet-

tuun asetukseen (922/77, muut. 1381/88). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momenteille 29.84.28 ja 29.

1991 tuloarvio.....	5 500 000
1990 tuloarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 801 934

85. Suomenlinnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Suomenlinnan hoitokunnasta annetun lain (1145/88) 3 §:n mukaisesti pääosin asuntojen ja muiden huoneitilojen sekä alueiden vuokrista ja ylläpidosta.

1991 tuloarvio.....	5 200 000
1990 tuloarvio.....	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	4 773 416

91. Valtion osuus veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 302 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 38 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja ko-roista.

1991 tuloarvio.....	1 302 000 000
1990 tuloarvio.....	1 143 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 142 896 998

92. Valtion taidemuseon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 580 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 2 500 000 mk. Tulot perustuvat valtion taidemuseon suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (749/90). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.92.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 80 000 mk.

1991 tuloarvio.....	2 580 000
---------------------	-----------

95. Suomen elokuva-arkiston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 450 000 mk.

Selvitysosa: Suomen elokuva-arkiston tulot perustuvat asetukseen Suomen elokuva-arkiston suoritteista perittävistä maksuista (4/81).

1991 tuloarvio	1 450 000
1990 tuloarvio	1 335 000
1989 tilinpäätös.....	1 271 010

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Opetusministeriön tulot.....	2 940 000
Opetushallituksen tulot	99 160 000
Muut tulot	900 000
	Yhteensä 103 000 000

96. *Tulot elokuvien tarkastuksesta*
Momentille arvioidaan kertyvän 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään ja video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/87) 15 §:ään.

1991 tuloarvio	700 000
1990 tuloarvio	700 000
1989 tilinpäätös.....	650 863

Opetusministeriön tulot kertyvät työterveydenhuollon korvausmaksuista, kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kielenhuolto- ja kielentarkastustehtävistä perittävistä maksuista ja rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksen sekä Neuvostoliittoinstituutin julkaisujen myynnistä perittävistä maksuista.

Opetushallituksen tulot kertyvät lähinnä valtionapujen palautuksista.

99. *Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 103 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	103 000 000
1990 tuloarvio.....	109 000 000
1989 tilinpäätös	97 886 546

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

08. (12.30.08, 10, 12 ja 15) *Maatilahallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 42 850 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk	mk
Maksullinen tarkastustoiminta		
Kasvit ja kasvinosat	2 400 000	
Taimitarhatuotteet	600 000	
Rehut ja lannoitteet	8 550 000	
Siementavara	9 670 000	
Maitovalmisteet ym.	7 950 000	29 170 000

Torjunta-aineiden rekisteröinti	8 000 000	
Rehujen ja lannoitteiden valmistuksen valvonta ..	1 000 000	
Muut tulot	4 680 000	13 680 000
	Yhteensä	42 850 000

1991 tuloarvio	42 850 000
1990 tuloarvio	36 860 000
1989 tilinpäätös	40 565 069

14. *Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 346 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 1 246 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tuloina ja 1 100 000 mk muina tuloina.

1991 tuloarvio	2 346 000
1990 tuloarvio	2 300 000
1989 tilinpäätös.....	2 390 850

30. *Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta*

Momentille arvioidaan kertyvän 51 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annettuun asetukseen (122/66). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon asetuksen muuttaminen vedonlyönnissä kertyvien varojen jakoperusteen osalta siten, että valtion osuus vähenee noin 2 500 000 markalla. Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimusosaston menoihin sekä momentilla 30.30.44 hevostalouden edistämiseen.

1991 tuloarvio	51 000 000
1990 tuloarvio	50 000 000
1989 tilinpäätös	51 145 783

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 13 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 4 500 000 mk on maatalouden tutkimuskeskuksessa jalostettujen ja 8 800 000 mk muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja. Tuloja vastaavasti menoja on momenteilla 30.34.47 ja 30.70.24.

1991 tuloarvio	13 300 000
1990 tuloarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	13 197 829

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 22 150 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä metsästyslain (263/83) 27 §:n mukaisista metsästysmaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.35.41.

1991 tuloarvio	22 150 000
1990 tuloarvio	22 150 000
1989 tilinpäätös	23 458 567

36. Pilkintämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 7 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 9 ja 89 §:ään. Pilkintämaksu on tarkoitus alentaa 48 markkaan. Kun kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 30 markkana, pilkintämaksuksi tulee määrätä 45 mk lisättyinä valtiolle aiheutuville kustannuksilla, joiksi arvioidaan 3 mk eli pilkintämaksu alenisi 0,5 markalla 48 markaksi. Tilillepanomaksujen osalta kustannukset siirretään perittäväksi maksun maksajalta maksutapahuman yhteydessä. Pilkintämaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 150 000. Vastaava meno on merkitty momentille 30.37.40.

1991 tuloarvio	7 200 000
1990 tuloarvio	7 275 000
1989 tilinpäätös	6 342 988

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 18 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 88 §:n ja kalastuslain (503/51, muut. 909/77) 83 §:ään. Kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markan suuruisena. Tilillepanomaksun suorittaminen siirtyy kalastuksenhoitomaksun suorittajalle. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 620 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.37.41.

1991 tuloarvio	18 600 000
1990 tuloarvio	18 000 000
1989 tilinpäätös	16 715 177

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annetun aseuksen perusteella maksullisesta palvelutoiminnasta 2 300 000 mk ja valtion kalanviljelytoiminnasta 3 000 000 mk sekä muina tuloina 700 000 mk. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 30.38.28 ja valtion kalanviljelytoiminnasta aiheutuvat erillismenot momentille 30.38.23.

1991 tuloarvio	6 000 000
1990 tuloarvio	6 000 000
1989 tilinpäätös	4 090 745

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 31 350 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 285 000. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys metsästyslain (978/81) 49 §:n muuttamisesta mm. siten, että riistanhoitomaksun enimmäismäärää korotetaan vuonna 1991 10 markalla 110 markkaan. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.35.40.

1991 tuloarvio	31 350 000
1990 tuloarvio	28 200 000
1989 tilinpäätös	27 425 044

40. *Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70 ja 467/87) mukaisista kalakan-
nan säilyttämiseen käytettävistä sekä muista
vastaavista maksuista. Vastaavia menoja on
merkitty momentille 30.37.25.

1991 tuloarvio	2 000 000
1990 tuloarvio	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 815 071

41. *Tenojoen kalastuslupamaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 850 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen ka-
lastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä teh-
dyn sopimuksen (SopS 94/89) 5 artiklan ja

kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslu-
pamaksuista. Tuloista arvioidaan 635 000 mk
kertyvän kalastuskuntien ja yksityisten omis-
tamalta jokialueelta ja 215 000 mk valtion
vesialueilta. Vuoden 1990 tulokertymää vas-
taavat menot on merkitty momenteille
30.37.26 ja 30.37.40.

1991 tuloarvio	850 000
1990 tuloarvio	800 000
1989 tilinpäätös.....	840 858

(50.) *Metsähallituksen sekalaiset tulot*

Momentti on otettu huomioon momentin
12.30.99 laskelmissa.

60. *Maanmittaushallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän
162 510 000 mk.

TULOT

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
Kiinteistötoimitukset.....	89 716 000	100 500 000	125 500 000
Rekisteritulot.....	5 655 000	5 700 000	6 690 000
Kartastotehtävien tulot.....	5 254 000	5 360 000	6 320 000
Muut tulot	875 000	—	—
Tilaustyöt	30 431 000	35 550 000	24 000 000
Tulot yhteensä	131 931 000	147 110 000	162 510 000
Leimaverot (momentille 11.10.01).....	1 464 000	1 200 000	1 000 000 ¹⁾
Tulot yhteensä	133 395 000	148 310 000	163 510 000

KUSTANNUKSET

Palkat	346 158 000	375 362 000	388 648 000
Muut kustannukset.....	100 765 000	116 320 000	121 769 000
Korot ja poistot.....	11 843 000	12 600 000	13 100 000
Kustannukset yhteensä	458 766 000	504 282 000	523 517 000
Katejäämä	—325 371 000	—355 972 000	—360 007 000

1) Edellyttää säädösmuutosta

1991 tuloarvio.....	162 510 000
1990 tuloarvio.....	147 110 000
1989 tilinpäätös	132 366 116

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoimin-
nasta aiheutuvat menot on merkitty momen-
tille 30.65.28.

65. *Geodeettisen laitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 mk.

1991 tuloarvio.....	140 000
1990 tuloarvio.....	90 000
1989 tilinpäätös	—

70. *Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 32 570 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
<i>Maksullinen palvelutoiminta</i>	
Tervetamituotanto	800 000
Tutkimussopimukset	4 600 000
Hevostalouteen liittyvät palvelut	3 000 000
Peltokasvien lajikekokeet	1 300 000
Tilaustutkimukset	200 000
Analysit	100 000
Yhteensä	10 000 000
Puutarhakasvien jalostusmaksut	260 000
<i>Muut tulot</i>	
Kiinteistötulot	2 700 000
Maatilataloustulot	15 000 000
Maitovalmisteiden myyntitulot	2 800 000
Muut tulot	1 810 000
Yhteensä	22 310 000
Tulot yhteensä	32 570 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.70.28 ja puutarhakasvien jalostustoiminnan menot momentille 30.70.24.

1991 tuloarvio	32 570 000
1990 tuloarvio	32 200 000
1989 tilinpäätös	24 664 686

76. *Metsäntutkimuslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 18 500 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 350 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja, 17 150 000 mk metsätalouden tuloja ja 1 000 000 mk muita tuloja. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 30.76.28.

1991 tuloarvio	18 500 000
1990 tuloarvio	18 250 000
1989 tilinpäätös	18 454 074

80. *Lihantarkastustoiminnan maksutulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 28 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lihan tarkastuslain (160/60) nojalla perittävistä maksuista. Tuloilla katetaan pääasiassa momentille 30.80.01 merkityt lihan tarkastustoiminnan menot.

Lihantarkastustoiminnan maksutulojen ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1991:

	mk
<i>Tulot</i>	
Lihantarkastusmaksu	28 400 000
<i>Kustannukset</i>	
Palkat	20 770 000
Matkakustannukset	120 000
Sosiaaliturvamaksu	1 300 000
Eläkekustannukset	5 230 000
Hallintokustannukset	980 000
Yhteensä	28 400 000
1991 tuloarvio	28 400 000
1990 tuloarvio	23 700 000
1989 tilinpäätös	24 052 611

84. *Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 21 900 000 mk maksullisesta palvelutoiminnasta ja 100 000 mk muista tuloista. Tuloarviossa on otettu huomioon rokotteiden myyntitulojen sekä turkiseläinten rokotusten ja raivotautirokotusten väheneminen.

1991 tuloarvio	22 000 000
1990 tuloarvio	29 000 000
1989 tilinpäätös	19 105 077

99. (12.30.50 ja 99) *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 12 500 000 mk.

1991 tuloarvio	12 500 000
1990 tuloarvio	10 500 000
1989 tilinpäätös	12 950 521

31. Liikenneministeriön hallinnonala

22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista

Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1991 tuloarvio	58 000 000
1990 tuloarvio	56 000 000
1989 tilinpäätös	54 977 287

23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä

Momentille arvioidaan kertyvän 37 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1991 tuloarvio	37 000 000
1990 tuloarvio	43 000 000
1989 tilinpäätös	39 049 996

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia, kehitysyhteistyöstä perittäviä laskennallisia kuluja, korkoja viivästyneistä maksuista sekä muita sekalaisia tuloja.

1991 tuloarvio	17 500 000
1990 tuloarvio	21 600 000
1989 tilinpäätös	14 150 307

25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuviin osuuksista kuntien osallistuessa paikallistehankkeisiin yli yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n mukaisella osuudella tai ulkopuolisten osallistuessa muiden tihankkeiden kustannuksiin. Ulkopuolisten sitou-

musosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1991 tuloarvio	75 000 000
1990 tuloarvio	66 000 000
1989 tilinpäätös	53 765 882

26. Tulot tielaitoksen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 26 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin erälle valtionlaitoksille ja muille ulkopuolisille tehtävistä pienehköistä teiden rakennus- ja kunnossapitotoista sekä julkisten palvelujen viennistä, joiden kulujen perinnässä sovelletaan valtion maksuperustelakia (980/73). Tuloja kertyy lisäksi erikoiskuljetuslupamaksuista ja muista sekalaisista maksullisista palveluista. Töistä aiheutuvat menot sisältyvät viranomaistehtäviä lukuunottamatta momentille 31.24.78.

1991 tuloarvio	26 000 000
1990 tuloarvio	13 200 000
1989 tilinpäätös	23 905 106

30. Merenkululaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 317 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Väylämaksut	255 000 000
Luotsausmaksut	52 300 000
Saimaan kanavan lupamaksut	2 200 000
Tulot ulkopuolisille tehtävistä töistä ..	3 300 000
Muut tulot	4 400 000

Yhteensä 317 200 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksusta annettuun lakiin (1028/80) ja luotsausmaksutulot luotsausmaksusta annettuun asetukseen (625/80). Väylämaksuja on tarkoitus korottaa 5 prosentilla ja luotsausmaksuja 8 prosentilla 1.1.1991 lukien.

Väylätoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Väylämaksut	231 757 411	243 000 000	255 000 000
KUSTANNUKSET			
Palkat + sotu.....	90 072 281	104 300 000	118 300 000
Eläkkeet.....	16 543 925	20 100 000	22 600 000
Muut kulutusmenot	65 179 860	69 100 000	79 900 000
Pääomakustannukset	231 787 901	236 000 000	248 000 000
Hallintokustannukset	7 563 211	10 100 000	10 000 000
Kustannukset yhteensä	411 147 178	439 600 000	478 800 000
Alijäämä (-)	-179 389 767	-196 600 000	-223 800 000

Luotsaustoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Luotsausmaksut	44 306 578	48 400 000	52 300 000
KUSTANNUKSET			
Palkat + sotu.....	102 213 862	114 200 000	119 400 000
Eläkkeet.....	23 904 084	26 700 000	27 900 000
Muut kulutusmenot	17 039 719	18 000 000	18 400 000
Pääomakustannukset	21 047 121	20 800 000	21 500 000
Hallintokustannukset	10 988 427	11 800 000	11 800 000
Kustannukset yhteensä	175 193 213	191 500 000	199 000 000
Alijäämä (-)	-130 886 635	-143 100 000	-146 700 000

1991 tuloarvio..... 317 200 000
 1990 tuloarvio..... 289 920 000
 1989 tilinpäätös..... 285 986 365

40. Autorekisterikeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän
 361 300 000 mk.

31. Merentutkimuslaitoksen tulot
 Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000
 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat Autorekisterikeskuksen ja sen katsastustoimipaikkojen suoritteista perittävistä maksuista annettavaan asetukseen (845/89). Tuloarviossa on otettu huomioon katsastusmaksujen korotus.

Autorekisterikeskuksen maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989:

Selvitysosa: Tulot perustuvat maksuasetuksen (909/88, muut. 1161/89) mukaisesti jääpalvelumaksuihin sekä tilaustutkimuksista saataviin maksuihin. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1991 tuloarvio..... 2 000 000
 1990 tuloarvio..... 1 000 000
 1989 tilinpäätös..... 1 144 797

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Katsastus ja tutkintomaksut.....	206 498 969	223 400 000	241 300 000
Korvaukset tunnusmerkeistä.....	33 328 351	33 000 000	34 000 000
Rekisteriotemaksut ¹⁾	18 681 145	80 000 000	84 000 000
Muut tulot.....	2 133 313	2 000 000	2 000 000
Tulot yhteensä	260 641 778	338 400 000	361 300 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset			
— Palkat	110 384 401	119 799 900	132 707 100
— Sosiaaliturvamaksut.....	7 806 123	8 266 185	9 156 790
— Eläkekustannukset	27 596 099	29 701 225	33 176 770
— Matkat	1 308 083	1 490 000	1 570 000
— Vieraat palvelukset.....	29 356 735	56 132 500	66 957 940
— Kilpien jakelukustannukset.....	18 769 200		
— Katsastusasemien ostaminen	5 800 000	5 385 000	8 707 000
— Katsastusasemien rakentaminen.....	19 755 000	20 800 000	16 600 000
— Ajoharjoitteluratojen rakentaminen.....	1 600 000	1 600 000	1 600 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	222 375 641	243 174 810	270 475 600
Katejäämä	38 266 137	95 225 190	90 824 400
Kiinteät kustannukset			
— Toimitilakustannukset.....	9 075 380	10 375 500	10 599 300
— Kiinteistöjen laskennalliset käyttökustannukset ..	16 939 296	18 281 000	20 854 000
— Laitteiden pääomakustannukset.....	7 674 838	10 230 965	12 731 248
— Muun investoinnin kubudyle.....		5 486 835	5 042 335
— Hallintokustannukset.....	8 782 710	9 313 050	10 495 800
Kiinteät kustannukset yhteensä	42 472 224	53 687 350	59 722 683
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	—4 206 087	+41 537 840	+31 101 717

¹⁾ Rekisteriotemaksua on peritty vasta 1.10.1989 lukien. Siihen saakka rekisteriotteesta on peritty leimaveroa.

1991 tuloarvio.....	361 300 000
1990 tuloarvio.....	311 800 000
1989 tilinpäätös	260 641 571

50. Ilmatieteen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 61 730 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon sääpalvelujen ja ilmanlaatuselvitysten lisääntyminen sekä maksujen kohoaminen

Ilmatieteen laitoksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen mukaisesti. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momenteille 31.50.28 ja 31.50.29.

Ilmatieteen laitoksen maksullisen palvelutoiminnan ennakoituiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Tulot maksullisesta palvelusta ja muusta toiminnasta	45 064 920	54 000 000	61 730 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset

— työkustannukset			
palkat.....	23 275 000	26 100 000	29 900 000
sosiaaliturva maksut	1 630 000	1 830 000	2 090 000
eläkkeet.....	5 820 000	6 525 000	7 480 000
— matkat.....	650 000	950 000	980 000
— vieraat palvelut	3 050 000	4 050 000	4 520 000
— aineet ja tarvikkeet.....	3 325 000	4 860 000	5 300 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	37 750 000	44 315 000	50 270 000

Katejäämä	7 314 920	9 685 000	11 460 000
-----------------	-----------	-----------	------------

Kiinteät kustannukset

— toimitilakustannukset.....	480 000	570 000	600 000
— koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	3 800 000	5 400 000	6 500 000
— hallintokustannukset	3 034 920	3 715 000	4 360 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	7 314 920	9 685 000	11 460 000

Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	—	—	—
---------------------------------	---	---	---

1991 tuloarvio..... 61 730 000
 1990 tuloarvio..... 54 000 000
 1989 tilinpäätös..... 45 064 917

52. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 62 260 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat radiomaksuasetukseen (1099/89), asetukseen telepääte-laitteiden tyyppi hyväksyntää koskevista päätöksistä sekä tyyppi hyväksyntään liittyvistä mittauksista ja tarkastuksista suoritettavista maksuista (454/89), asetukseen alusten ra-

dioasemien katsastusmaksuista (1100/89) sekä asetukseen valtion radiorahastosta (1000/80, muut. 801/88). Tuloarviossa on otettu huomioon radiolaitteiden lupamaksujen korotus.

Radiolain muutos on tullut voimaan 1.10.1990 lukien, jonka mukaisesti eräitä maksuja on tarkistettu.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoituiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut laskelma vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Radiolaitteiden lupamaksut.....	13 672 445	15 234 000	18 500 000
Radiolaitteiden valvontamaksut.....	34 350 691	9 833 500	13 000 000
Radiolaitteiden hyväksyntämaksut.....	894 652	1 000 000	1 200 000
Radiolaitteiden katsastusmaksut	—	340 000	410 000
Maksut pätevyystodistuksista.....	878 680	1 000 000	1 000 000
Maksut tutkinnoista.....	—	—	1 100 000
Telelaitteiden tyyppi hyväksymiset.....	235 725	250 000	350 000
Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	400 000	400 000	400 000
Korvaus radiorahastosta televisiolupamaksujen perinnästä ja lupatarkastuksesta	21 398 642	26 753 000	26 300 000
Yhteensä	71 830 835	54 810 500	62 260 000

KUSTANNUKSET

Palkat	20 933 473	25 667 500	29 487 500
Sosiaaliturvamaksut	1 485 144	1 771 500	1 960 900
Eläkemaksu	5 233 368	6 416 900	7 731 900
Matkat	1 452 798	2 359 000	2 800 000
Muut henkilöstökustannukset	425 754	1 190 000	1 390 000
Rakennusten käyttö	5 694 061	6 164 000	6 900 000
Toimistokustannukset	6 781 540	9 435 000	9 900 000
Atk- ja muun kaluston hankinta	3 984 663	1 155 000	1 800 000
Kansainvälinen yhteistyö	4 040 696	5 700 000	6 625 000
Muut kustannukset	6 911 287	9 425 000	10 085 000
Yhteensä	56 942 784	69 283 900	78 680 300
Pääomakustannukset	3 804 000	4 063 000	5 546 000
Yhteensä	60 746 784	73 346 900	84 226 300
Vähennyserät:			
Teletoinen standardointi ja valvonta	2 884 275	4 540 000	5 930 000
Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja kansainvälinen toiminta	4 040 696	5 700 000	6 625 000
Yhteensä	53 821 813	63 106 900	71 671 300
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+ 18 009 022	—8 296 400	—9 411 300

Teletoinen stardardoinnin ja valvonnan sekä kansainvälisen toiminnan kustannuksia ei veloteta asiakkailta perittävissä maksuissa.

Vuoden 1989 ylijäämä kompensoidaan vuosina 1990 ja 1991. Tästä johtuen vuosien 1990 ja 1991 tulot ovat kustannuksia pienemmät.

1991 tuloarvio	62 260 000
1990 tuloarvio	57 128 000
1989 tilinpäätös	71 948 198

90. *Ratamaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaisesti valtioneuvosto päättää Valtionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävästä maksusta ottaen huomioon radanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikennemuotojen tasapuolisen kehittämisen vaatimukset.

1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tuloarvio	1 000 000

32. *Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala*02. *Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Tulot yrittäjäkoulutuksesta	8 000 000
Muut tulot	1 500 000
Yhteensä	9 500 000

Tulot yrittäjäkoulutuksesta perustuvat asetukseen kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen suoritteista perittävistä maksuista. Piiritoimiston yrittäjäkoulutustilaisuuden koulutusmaksujen arvioidaan olevan yhteensä vähintään kolmannes valtiolle muilta ostamistaan palveluista ja suoritetta varten tekemistään hankinnoista aiheutuvista kustannuksista. Yrittäjäkoulutuksesta aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.52.24 ja muusta toiminnasta aiheutuvat menot momentille 32.02.28. Tilaaajan toimeksiannos-

ta toteutettavan yrittäjäkoulutuksen, yritysneuvonnan ja yritystoimintaa edistävien alueellisten kehittämishankkeiden arvioidaan lisääntyvän merkittävästi.

1991 tuloarvio	9 500 000
1990 tuloarvio	14 400 000
1989 tilinpäätös	6 100 300

32. Patenti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 66 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pääasiallisesti eräistä patenti- ja rekisterihallituksen perimistä maksuista annettuun asetukseen (769/86, muut. 1072/88 ja 127/90).

Tulojen lisäys 5 800 000 mk aiheutuu pääasiassa maksujen tarkistuksista ja kysynnän kasvusta.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1990 ja 1991 sekä toteutuneet kustannusvastaavuuslaskelmat vuodelta 1989.

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Patenttimaksut	41 201 376	45 000 000	49 000 000
Tavaramerkkimaksut	8 980 166	11 150 000	12 700 000
Mallioikeusmaksut	1 695 479	1 760 000	2 000 000
Kaupparekisterimaksut	1 809 859	2 290 000	2 300 000
Tulot yhteensä	53 686 880	60 200 000	66 000 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset

— työkustannukset			
palkat	23 748 941	26 972 000	30 870 000
sotut	1 678 522	1 793 000	2 130 000
eläkkeet	5 937 232	6 744 000	7 718 000
— matkat	261 864	446 000	520 000
— vieraat palvelut ja muut muuttuvat kustannukset.	6 087 407	8 452 000	9 680 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	37 713 966	44 407 000	50 918 000

Katejäämä	15 972 914	15 793 000	15 082 000
-----------------	------------	------------	------------

Kiinteät kustannukset

— toimitilakustannukset	5 080 385	5 210 000	5 920 000
— koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	890 366	1 726 000	1 497 000
— hallintokustannukset	7 560 748	8 302 000	9 631 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	13 531 499	15 238 000	17 048 000

Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+2 441 415	+ 555 000	—1 966 000
---------------------------------	------------	-----------	------------

1991 tuloarvio	66 000 000
1990 tuloarvio	60 200 000
1989 tilinpäätös	53 686 880

tuftkimustoiminnan lisäämisestä. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on budjetoitu momentille 32.33.28.

1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tuloarvio	500 000

33. Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät maksullisesta tutkimus- ja palvelutoiminnasta sekä muista tuloista. Tulojen kasvu aiheutuu maksullisen

34. Lisenssiviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lisenssivirastolle suoritettavista maksuista annettuun asetukseen (646/90).

1991 tuloarvio	10 800 000
1990 tuloarvio	9 800 000
1989 tilinpäätös	9 860 574

38. Mittatekniikan keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Mittatekniikan keskuksen palveluista sekä muista tuloista.

1991 tuloarvio	300 000
----------------------	---------

39. Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 54 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat teknilliselle tarkastuskeskukselle suoritettavista maksuista annettuun asetukseen. Maksuja on tarkoitusta tarkistaa siten, että maksut kattavat kaikki kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989 (kustannukset tuotannon tekijälajeittain).

TULOT	1989 mk	1990 mk	1991 mk
Vakaus	11 223 000	8 800 000	9 800 000
Jalometallituotteiden tarkastusleimaus	5 743 000	5 500 000	6 400 000
Paineastiatarkastus	21 614 000	24 000 000	28 200 000
Vaarallisten aineiden tarkastus	4 971 000	5 100 000	6 200 000
Muut tulot	2 014 000	2 300 000	3 500 000
Tulot yhteensä	45 565 000	45 700 000	54 100 000
KUSTANNUKSET			
Palkkauskustannukset	33 353 000	32 800 000	38 300 000
Matkakustannukset	2 861 000	3 000 000	3 400 000
Rakennusten käyttö	4 171 000	4 600 000	4 700 000
Muut käyttökustannukset	3 884 000	3 800 000	4 200 000
Pääomakustannukset	2 190 000	2 600 000	3 500 000
Kustannukset yhteensä	46 459 000	46 800 000	54 100 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	— 894 000	—1 100 000	—

1991 tuloarvio	54 100 000
1990 tuloarvio	45 700 000
1989 tilinpäätös	45 328 725

1991 tuloarvio	15 800 000
1990 tuloarvio	11 100 000
1989 tilinpäätös	8 608 985

40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 800 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat Geologian tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (413/85). Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

42. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 584 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 580 000 000 mk kertyy maksullisesta tutkimustoiminnasta ja 4 000 000 mk muista tuloista. Maksullisesta tutkimustoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty lukuun 32.42. Tulojen kasvu aiheu-

tuu maksullisten tehtävien lisääntymisestä ja maksujen korottamisesta.

Maksullisen tutkimustoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma perustuu tässä tulo- ja menoarvioesityksessä tutkimuskeskuksen si-

säisen kannattavuuslaskennan tietoihin, kun se aiemmin perustui kirjanpitoon.

Ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989.

TULOT	1989 mk	1990 mk	1991 mk
Tulot valtionhallinnosta	199 086 336	222 300 000	258 000 000
Muut kotimaiset tulot	227 696 936	266 500 000	300 000 000
Tulot ulkomailta	17 376 890	16 500 000	22 000 000
Tulot yhteensä	444 160 162	505 300 000	580 000 000

KUSTANNUKSET

Välittömät tutkimustoiminnan kustannukset			
— Palkat ja sosiaaliturvamaksut	188 968 000	210 200 000	232 000 000
— Aineet ja tarvikkeet	25 758 000	29 000 000	33 000 000
— Vieraat palvelut	47 549 000	60 000 000	73 000 000
— Tutkimuslaitteiden hankkiminen	5 000 000	5 700 000	9 000 000
— Muut välittömät kustannukset	19 890 000	23 500 000	27 000 000
Välittömät kustannukset yhteensä	287 165 000	328 400 000	374 000 000
Väliilliset tutkimustoiminnan kustannukset			
— Palkat ja sosiaaliturvamaksut	56 795 000	62 200 000	69 300 000
— Muut kustannukset	22 617 000	27 400 000	35 000 000
Väliilliset hallintokustannukset	37 896 000	43 300 000	49 500 000
Väliilliset kustannukset yhteensä	117 308 000	132 900 000	153 800 000
Käyttökate	39 687 162	44 000 000	52 200 000
Laskennalliset kustannukset			
— Eläkekustannukset	61 251 000	68 000 000	74 700 000
— Koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	33 660 000	36 000 000	42 000 000
— Laskennalliset tilavuokrat	30 448 000	32 300 000	37 000 000
Laskennalliset kustannukset yhteensä	125 359 000	136 300 000	153 700 000
Alijäämä (-)	-85 671 838	-92 300 000	-101 500 000

Tulojen alijäämäisyys aiheutuu siitä, että valtion virastojen ja laitosten tilaamista tutkimuksista voidaan valtion teknillisen tutkimuskeskuksen suoritteista perittävästä maksusta annetun asetuksen (262/77, muut. 1042/83) mukaan periä omakustannusarvoa alemmat maksut sekä siitä, että esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvat menot voidaan jättää tutkimuskeskuksen päätöksellä tutkimuspalvelujen tilaajilta perimättä valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain (144/72, muut. 1041/83) mukaisesti.

Muut tulot muodostuvat lähinnä vuokrista ja muista sekalaisista tuloista.

1991 tuloarvio	584 000 000
1990 tuloarvio	471 000 000
1989 tilinpäätös	447 630 073

80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta Momentille arvioidaan kertyvän 55 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergialain (990/87) 52 §:ään. Siirto on lisäystä aikaisemmin valtiovarastoon siirretyille varoille.

1991 tuloarvio	55 000 000
1990 tuloarvio	102 000 000
1989 tilinpäätös	513 138 682

99. *Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 46 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	80 000
Kuluttajaviraston tulot	200 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot ..	5 500 000
Teollisuussihteeritoiminnan tulot	2 600 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot	320 000
Imatran Voima Oy:n korvaukset Kemijoki Oy:n sähköosuudesta	32 200 000
Valtausmaksut	450 000
Outokumpu Oy:n korvaus nostetusta malmista	200 000
Vuokratulot valtion matkailukiinteistöistä	600 000
Muut tulot	4 350 000
Yhteensä	46 500 000

Teollisuussihteeritoiminnan tulot kertyvät

maksullisesta palvelutoiminnasta ja perustuvat teollisuussihteerien suoritteista perittäviä maksuista annettuun asetukseen (929/80, muut. 901/82, 1943/83 ja 78/90). Toimeksiantomaksuja on korotettu 1.3.1990.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot kertyvät pääasiassa konsulttitoiminnasta perustuen Teknologian kehittämiskeskuksen maksuasetukseen (743/85) sekä teknologiapäivien osallistumismaksuista.

Kuluttajaviraston ja elintarvikeviraston tulot kertyvät maksullisista palveluista, oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävästä maksuista annetussa asetuksessa (110/77) tarkoitetuista maksuista sekä muusta tulosta. Muihin tuloihin on lisäyksenä otettu huomioon 3 364 000 mk momentin 32.48.01 perusteluihin viitaten.

1991 tuloarvio	46 500 000
1990 tuloarvio	34 155 000
1989 tilinpäätös	67 411 666

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

01. *Sosiaali- ja terveysministeriön tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja.

1991 tuloarvio	5 600 000
1990 tuloarvio	5 200 000
1989 tilinpäätös	4 606 178

02. *Sosiaali- ja terveyshallituksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä eduskunnalle annetun hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta mukaisia maksuja.

1991 tuloarvio	500 000
----------------------	---------

08. (12.33.65) *Kansanterveyslaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 77 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n

mukaisia maksuja sekä ulkopuolisella rahoituksella tehtävästä tutkimustyöstä saatavia tuloja.

Ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön erilliskustannukset on merkitty momentille 33.08.22.

1991 tuloarvio	77 900 000
1990 tuloarvio	74 500 000
1989 tilinpäätös	76 632 931

09. (12.33.66) *Lääkelaboratorion tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä lääkelaboratoriosta annetun lain (1110/74) 4 §:n mukaisia maksuja.

1991 tuloarvio	3 500 000
1990 tuloarvio	3 200 000
1989 tilinpäätös	3 041 533

10. (12.33.68) *Säteilyturvakeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 39 380 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä ydinenergian käytön valvonnasta suoritettavista maksuista annetun asetuksen (195/88) ja säteily-

turvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (869/85) ja tähän liittyvän hinnaston muuttamista koskevan asetuksen (1057/89) mukaisia maksuja.

Tulo- ja menoarvioesitys edellyttää säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä

maksuista annetun asetuksen hinnaston tarkistamista.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1990 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1989:

	1989 mk	1990 mk	1991 mk
TULOT			
Ydinenergian käytön valvonta	26 464 000	27 510 000	31 218 000
Säteilyn käytön valvonta	5 840 000	5 820 000	6 098 000
Luonnonsäteilyn valvonta	659 000	905 000	946 000
NIR-valvonta	207 000	200 000	214 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	531 000	865 000	904 000
Tulot yhteensä	33 701 000	35 300 000	39 380 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset

— Työkustannukset			
palkat	13 732 000	14 181 000	15 104 000
sotut	973 000	978 000	963 000
eläkkeet	3 433 000	3 545 000	3 796 000
— Matkat	1 607 000	1 908 000	2 018 000
— Muut henkilöstömenot	187 000	177 000	203 000
— Vieraat palvelut	3 037 000	3 465 000	3 604 000
— Aineet ja tarvikkeet	278 000	294 000	312 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	23 247 000	24 548 000	26 000 000

Katejäämä	10 454 000	10 752 000	13 380 000
-----------------	------------	------------	------------

Kiinteät kustannukset

— Toimitilavuokrat	1 973 000	2 181 000	2 279 000
— Koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	1 167 000	1 413 000	1 508 000
— Hallintokustannukset	7 884 000	8 304 000	9 593 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	11 024 000	11 898 000	13 380 000

Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-570 000	-1 146 000	—
---------------------------------	----------	------------	---

1991 tuloarvio	39 380 000
1990 tuloarvio	35 300 000
1989 tilinpäätös	33 700 831

12. (12.33.40) Valtion koulukotien tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 58 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvioesitys edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimin-

tayksiköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1134/89) 3 §:n muuttamista.

1991 tuloarvio	58 500 000
1990 tuloarvio	56 100 000
1989 tilinpäätös	47 260 781

13. (12.33.53) Valtion päihdehuollon toimintayksiköiden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 33 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja

terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvioesitys edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1134/89) 4 §:n muuttamista.

1991 tuloarvio	33 500 000
1990 tuloarvio	32 700 000
1989 tilinpäätös	26 993 789

14. (12.33.63) Valtion mielisairaaloiden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 113 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvioesitys edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1134/89) 7 §:n muuttamista.

1991 tuloarvio	113 800 000
1990 tuloarvio	84 854 000
1989 tilinpäätös	75 748 356

67. Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lääkelain (395/87) 23 ja 70 §:n mukaisia maksuja.

1991 tuloarvio	16 800 000
1990 tuloarvio	17 240 000
1989 tilinpäätös	16 949 600

92. *Raha-automaattiyhdistyksen tuotto*
Momentille arvioidaan kertyvän 957 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

Tulojen käyttösuunnitelma on lukuryhmän 33.92-95 perusteluissa.

1991 tuloarvio	957 000 000
1990 tuloarvio	781 500 000
1989 tilinpäätös	673 200 613

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1991 tuloarvio	350 000 000
1990 tuloarvio	200 000 000
1989 tilinpäätös	565 397 571

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista on 200 000 mk kemikaalilain (744/89) 60 §:n mukaisia maksuja.

1991 tuloarvio	4 500 000
1990 tuloarvio	4 360 000
1989 tilinpäätös	4 302 964

34. Työministeriön hallinnonala

03. Työsuojeluhallinnon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 850 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat työsuojeluhallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (761/82, muut. 907/85) mukaisia maksuja. Tuloarviossa on otettu huomioon työsuojeluhallinnon suoritteista anne-

tun asetuksen muuttaminen kemikaalilain (744/89) edellyttämällä tavalla.

1991 tuloarvio	4 850 000
1990 tuloarvio	1 950 000
1989 tilinpäätös	822 039

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 119 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvain (649/73) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvain ja merimiesten palkkaturvain mukaiset menot 120 000 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1991 tuloarvio.....	119 000 000
1990 tuloarvio.....	119 000 000
1989 tilinpäätös.....	189 688 293

99. *Työministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 19 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Työllisyyslain (275/87) mukaiset saata-	
vat	5 000 000
Palkkaturvapalautusten korot.....	11 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot...	2 200 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	19 200 000

1991 tuloarvio	19 200 000
1990 tuloarvio	14 210 000
1989 tilinpäätös	72 729 442

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

25. (12.35.23 ja 25) *Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 550 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vesiensuojelumaksut.....	1 650 000
Maksullinen palvelutoiminta.....	950 000
Muut sekalaiset tulot.....	1 950 000
Yhteensä	4 550 000

Tulot kertyvät vesiensuojelumaksuista, vesi- ja ympäristöhallinnon suoritteista peritävistä maksuista sekä vesi- ja ympäristöhallinnon sekalaisista tuloista. Vesiensuojelumaksut määräytyvät vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n nojalla. Muut maksut peritään vesihallituksen ja vesipiirien vesitoimistojen suoritteista annetun asetuksen (168/81) nojalla korvauksina yksityisille henkilöille, yhteisöille tai yhtymille tilauksesta suoritetuista tutkimuksista, selvityksistä ja muista niihin verrattavista tehtävistä sekä rakennus- ja korjaamopalveluista.

Vesiensuojelumaksuja vastaava meno 1 535 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.23 käyttösuunnitelman kohtaan "Vesiensuojelun suunnittelu ja valvonta". Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot 400 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.28.

1991 tuloarvio	4 550 000
1990 tuloarvio	3 950 000
1989 tilinpäätös.....	4 044 533

40. *Asuntotoimen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 600 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat lähinnä asumistukien palautuksia sekä asuntohallituksen sekalaisia tuloja.

1991 tuloarvio	1 600 000
1990 tuloarvio	1 450 000
1989 tilinpäätös.....	2 162 946

60. *Korvaukset öljysuojatoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä alusten hankinnoista ja muutostöistä aiheutuneisiin menoihin 11 000 000 mk. Helmikuussa 1987 karille ajaneen Antonio Gramscin aiheuttaman öljyvahingon torjuntakustannuksista arvioidaan öljysuojarahastolta saatavan öljysuojarahastosta annetun lain (379/74, muut. 741/85) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina 9 000 000 mk.

1991 tuloarvio	20 000 000
1990 tuloarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	7 880 892

99. *Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 050 000 mk.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 mk tyyppihyväksyntämaksuina ja 600 000 mk muina sekalaisina tuloina.

1991 tuloarvio	1 050 000
1990 tuloarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 197 254

39. Muut sekalaiset tulot

01. *Sakkorahat*
Momentille arvioidaan kertyvän 260 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista kertyvät varat.

1991 tuloarvio.....	260 000 000
1990 tuloarvio.....	240 000 000
1989 tilinpäätös	238 434 733

02. *Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun lainmilyömisestä määräaikana*

Momentille arvioidaan kertyvän 320 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskorosta valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämämaksut sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

1991 tuloarvio.....	320 000 000
1990 tuloarvio.....	300 000 000
1989 tilinpäätös	282 843 020

03. *Oikaisurahat*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1991 tuloarvio	100 000
1990 tuloarvio	500 000
1989 tilinpäätös	—

04. *Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käytämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1991 tuloarvio.....	300 000 000
1990 tuloarvio.....	370 000 000
1989 tilinpäätös	229 623 252

05. *Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti*

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) perustuvien kauppojen myyntihinnot.

1991 tuloarvio	20 000 000
1990 tuloarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	24 226 567

06. *Valtion maaomaisuuden luovutuksesta saadut tulot, joita voidaan käyttää maiden ostamiseen valtion metsätaloutta varten*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1991 tuloarvio	100 000
1990 tuloarvio	200 000
1989 tilinpäätös.....	87 377

07. *Valtionapulaitosten omavastuuosuus eläkkeistä*

Momentille arvioidaan kertyvän 52 000 000 mk.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) mukaan eräät yksityiset työnantajat on veloitettu osallistumaan palveluksessaan oleville henkilöille valtion varoista suoritettavaksi tuleviin eläkkeisiin. Työnantajan maksamat eläkekustannusosuudet tuloutetaan tälle momentille.

1991 tuloarvio	52 000 000
1990 tuloarvio	35 000 000
1989 tilinpäätös	29 817 933

08. *Pysäköintivirhemaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Pysäköintivirhemaksu perus-

tuu lakiin pysäköintivirhemaksusta (248/70). Niillä alueilla, joilla ei ole järjestetty kunnallista pysäköinninvalvontaa, määrättyt pysäköintivirhemaksut tuloutetaan valtiolle.

1991 tuloarvio	2 000 000
1990 tuloarvio	1 600 000
1989 tilinpäätös.....	781 960

09. *Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän 220 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (364/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajan sosiaalitur-

vamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

1991 tuloarvio.....	220 000 000
1990 tuloarvio.....	195 000 000
1989 tilinpäätös	194 709 382

10. *Muut sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan muut sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1991 tuloarvio	10 000 000
1990 tuloarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	4 635 663

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Tuloarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989	v. 1990	v. 1991	±1000 mk	±%
	1000 mk	1000 mk	1000 mk		
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	19 946	17 300	17 700	+ 400	+ 2
25. Oikeusministeriön hallinnonala.....	320 758	346 500	353 100	+ 6 600	+ 2
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	152 713	175 655	225 985	+ 50 330	+ 29
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	215 024	225 683	204 900	— 20 783	— 9
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	2 247 938	1 241 164	6 056 959	+ 4 815 795	+ 388
29. Opetusministeriön hallinnonala.....	2 605 289	2 638 705	3 150 533	+ 511 828	+ 19
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	419 581	447 435	474 266	+ 26 831	+ 6
31. Liikenneministeriön hallinnonala.....	850 634	914 648	1 018 990	+ 104 342	+ 11
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala.....	1 151 766	748 855	843 000	+ 94 145	+ 13
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	1 527 835	1 294 954	1 660 980	+ 366 026	+ 28
34. Työministeriön hallinnonala.....	263 240	135 160	143 050	+ 7 890	+ 6
35. Ympäristöministeriön hallinnonala.....	24 658	26 400	27 200	+ 800	+ 3
39. Muut sekalaiset tulot	1 005 160	1 172 300	1 184 200	+ 11 900	+ 1
Yhteensä	10 804 543	9 384 759	15 360 863	+ 5 976 104	+ 64

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*
Momentille arvioidaan kertyvän 98 727 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen koroista.

Korkotulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	472 000
Posti- ja telelaitos	94 000 000
Valtion painatuskeskus	1 075 000
Valtion ravitsemiskeskus	180 000
Valtion tietokonekeskus	3 000 000
Yhteensä	98 727 000
1991 tuloarvio	98 727 000
1990 tuloarvio	97 380 000
1989 tilinpäätös	2 843 862

05. *Korot muista lainoista*
Momentille arvioidaan kertyvän 307 200 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 13 000 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen korkoja, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tuloja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy myös valtion investointirahaston myöntämästä valtiolle siirtyneestä luo-

tosta kertyviä korkoja 1 500 000 mk. Tuloarviossa on otettu huomioon luvun 27.91 perustelujen mukaisesti 1 400 000 mk korkotuloja, jotka perustettava valtionenemmistöinen osakeyhtiö suorittaa sille lainaehdoin luovutettavan Vammaskosken tehtaan omaisuuden perusteella.

1991 tuloarvio	307 200 000
1990 tuloarvio	281 000 000
1989 tilinpäätös	307 585 579

07. *Korot talletuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 950 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

1991 tuloarvio	1 950 000 000
1990 tuloarvio	1 200 000 000
1989 tilinpäätös	1 484 479 120

08. *Korot obligaatioista*
Momentille arvioidaan kertyvän 65 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1991 tuloarvio	65 000 000
1990 tuloarvio	65 000 000
1989 tilinpäätös	95 865 431

(02.) Indeksi- ja kurssihyvitykset

Selvitysosa: Luku on poistettu tuloarviosta.

kaisinmaksetuiksi momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

(01.) Kurssihyvitykset

Selvitysosa: Valuuttamääräisinä myönnettyjen lainojen tultua kokonaisuudessaan ta-

1990 tuloarvio	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	9 855 173

03. Osinkotulot**01. Osinkotulot valtionenemmistöisistä osakeyhtiöistä**

Momentille arvioidaan kertyvän
694 000 000 mk.

1991 tuloarvio.....	694 000 000
1990 tuloarvio.....	670 000 000
1989 tilinpäätös.....	618 276 763

02. Muut osinkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

1991 tuloarvio	5 000 000
1990 tuloarvio	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 610 121

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset**01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset**

Momentille arvioidaan kertyvän
346 620 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 1990. Posti- ja telelaitos tulouttaa kuitenkin ennakkoa vuoden 1991 arvioidun tuloksen perusteella.

Voiton tuloutusten arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Karttakeskus	500 000	mk
Posti- ja telelaitos	340 000 000	
Valtion painatuskeskus	1 000 000	
Valtion ravitsemiskeskus.....	120 000	
Valtion tietokonekeskus	5 000 000	
Yhteensä		346 620 000

1991 tuloarvio.....	346 620 000
1990 tuloarvio.....	399 220 000

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Tuloarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
01. Korkotulot	2 789 953	1 643 380	2 420 927	+ 777 547	+ 47
(02.) Indeksi- ja kurssihyvitykset	9 855	4 500	—	— 4 500	—100
03. Osinkotulot	622 887	675 000	699 000	+ 24 000	+ 4
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	—	399 220	346 620	— 52 600	— 13
Yhteensä	3 422 695	2 722 100	3 466 547	+ 744 447	+ 27

Osasto 14

LIIKETOIMINTAA HARJOITTAVAT VALTION VIRASTOT JA LAITOKSET

(02.) Ilmailuhallinto

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta luku on poistettu tuloarviosta.

ta momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

(01.) *Ilmailuhallinnon käyttötulot*

1990 tuloarvio..... 566 000 000

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta

1989 tilinpäätös..... 492 220 914

05. Turun Asennuspaja

02. *Turun Asennuspajan käyttötulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 78 800 000 mk.

Käyttötulot..... 78 800 000

Käyttömenot (31.95.21)..... 78 600 000

Käyttötalouden rahoituskate..... 200 000

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon liikevaihdon kasvu.

1990 tuloarvio..... 2 300 000

1989 tilinpäätös..... 6 791 916

1991 tuloarvio..... 78 800 000

1990 tuloarvio..... 65 000 000

1989 tilinpäätös..... 73 586 264

20. Valtion pukutehdas

01. *Valtion pukutehtaan käyttötulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 70 490 000 mk.

Käyttötulot..... 70 490 000

Käyttömenot (27.90.21)..... 67 591 000

Käyttötalouden rahoituskate..... 2 899 000

1991 tuloarvio..... 70 490 000

1990 tuloarvio..... 3 610 000

1989 tilinpäätös, lisärahoitustarve..... 3 623 883

1990 tuloarvio..... 67 510 000

1989 tilinpäätös..... 51 673 453

(21.) Vammaskosken tehdas

Selvitysosa: Luvun 27.91 selvitysoosan perusteluihin viitaten luku on poistettu tuloarviosta.

rusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

(01.) *Vammaskosken tehtaan käyttötulot*

1990 tuloarvio..... 115 000 000

Selvitysosa: Luvun 27.91 selvitysoosan pe-

1989 tilinpäätös..... 100 957 617

(22.) Lapuan patruunatehdas

Selvitysosa: Luvun 27.92 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu tuloarviosta.

rusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

(01.) <i>Lapuan patruunatehtaan käyttötulot</i>	1990 tuloarvio.....	114 800 000
<i>Selvitysosa:</i> Luvun 27.92 selvitysosan pe-	1989 tilinpäätös.....	113 060 169

30. Valtion hankintakeskus

01. <i>Hankintakeskuksen käyttötulot</i>	1991 tuloarvio.....	95 300 000
Momentille arvioidaan kertyvän 95 300 000 mk.	1990 tuloarvio.....	91 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:	1989 tilinpäätös.....	84 661 982
	Käyttötulot.....	95 300 000
	Käyttömenot (32.90.21).....	74 851 000
	Käyttötalouden rahoituskate.....	20 449 000
Välitystoiminnan tulot.....	1990 tuloarvio.....	20 190 000
Vuokraustoiminnan tulot.....	1989 tilinpäätös.....	27 660 026
Yhteensä		95 300 000

40. Valtion margariinitehdas

01. <i>Valtion margariinitehtaan käyttötulot</i>	Käyttötulot.....	35 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 35 000 000 mk.	Käyttömenot (30.90.22).....	33 186 000
	Käyttötalouden rahoituskate.....	1 814 000
1991 tuloarvio.....	1990 tuloarvio.....	363 000
1990 tuloarvio.....	1989 tilinpäätös, lisärahoitustarve.....	719 216
1989 tilinpäätös.....		30 637 464

45. Metsähallitus

<i>Selvitysosa:</i> Luvun nimike on muutettu.	Käyttötulot.....	1 275 000 000
	Käyttömenot yhteensä (30.95.01-24) ..	1 094 971 000
01. <i>Metsähallituksen käyttötulot</i>	Käyttötalouden rahoituskate.....	180 029 000
Momentille arvioidaan kertyvän 1 275 000 000 mk.	1990 tuloarvio.....	206 867 000
<i>Selvitysosa:</i> Momentin nimike on muutettu.	1989 tilinpäätös.....	160 755 719
1991 tuloarvio.....		1 275 000 000
1990 tuloarvio.....		1 244 000 000
1989 tilinpäätös.....		1 192 126 808

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

01. *Jokioisten siemenkeskuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 15 258 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.98.22.

1991 tuloarvio	15 258 000
1990 tuloarvio	17 519 000
1989 tilinpäätös	13 178 729

02. *Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 19 130 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.98.24.

1991 tuloarvio	19 130 000
1990 tuloarvio	23 462 000
1989 tilinpäätös	20 265 195

Käyttötulot yhteensä	34 388 000
Käyttömenot yhteensä (30.98.22-24) ..	34 211 000

Käyttötalouden rahoituskate	177 000
-----------------------------------	---------

1990 tuloarvio	2 154 000
1989 tilinpäätös, lisärahoitustarve	449 454

60. Tulot liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä

01. *Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten sekalaiset myyntitulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen irtaimen omaisuuden myyntituloiksi arvioidaan 1 000 000 mk.

Tulot kertyvät asiakkaille vuokrattujen ajoneuvojen vuokratkauden päättyessä tapahtuvasta realisoinnista.

1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tuloarvio	100 000
1989 tilinpäätös	34 888 053

02. (14.60.02 ja 03) *Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 5 000 000 mk arvioidaan kertyvän metsähallituksen hallinnassa olevien valtiolle tarpeettomien maa- ja vesialueiden sekä muiden rakennusten myynnistä sekä 500 000 mk maatilalain mukaisista aluevaihtoista metsähallitukselle maksettavista korvauksista.

1991 tuloarvio	5 500 000
1990 tuloarvio	5 500 000
1989 tilinpäätös	4 453 606

Osaston 14 tulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Tuloarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
Käyttötalouden rahoituskate					
(02.) Ilmailuhallinto	84 809	127 829	—	—127 829	—100
(04.) Posti- ja telelaitos.....	2 028 458	—	—	—	—
05. Turun Asennuspaja	6 792	2 300	200	— 2 100	— 91
20. Valtion pukutehdas	—	3 610	2 899	— 711	— 20
(21.) Vammaskosken tehdas	4 305	10 000	—	— 10 000	—100
(22.) Lapuan patruunatehdas	16 615	12 880	—	— 12 880	—100
30. Valtion hankintakeskus	27 660	20 190	20 449	+ 259	+ 1
40. Valtion margariinitehdas	—	363	1 814	+ 1 451	+ 400
(43.) Maanmittaushallituksen kartta- paine	13 239	—	—	—	—
45. Metsähallitus	160 756	206 867	180 029	— 26 838	— 13
47. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta	—	2 154	177	— 1 977	— 92
	2 342 634	386 193	205 568	—180 625	— 47
Muut tulot					
60. Tulot liikeyritysten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä	39 342	5 600	6 500	+ 900	+ 16
Yhteensä	2 381 976	391 793	212 068	—179 725	— 46

Osaston 14 käyttötulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Tuloarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
(01.) Valtionrautatiet	3 530 906	—	—	—	—
(02.) Ilmailuhallinto	492 221	566 000	—	—566 000	—100
(04.) Posti- ja telelaitos.....	8 435 746	—	—	—	—
05. Turun Asennuspaja	93 744	65 000	78 800	+ 13 800	+ 21
20. Valtion pukutehdas	51 673	67 510	70 490	+ 2 980	+ 4
(21.) Vammaskosken tehdas	100 958	115 000	—	—115 000	—100
(22.) Lapuan patruunatehdas	113 060	114 800	—	—114 800	—100
30. Valtion hankintakeskus	84 662	91 000	95 300	+ 4 300	+ 5
40. Valtion margariinitehdas	30 637	30 625	35 000	+ 4 375	+ 14
(43.) Maanmittaushallituksen kartta- paine	49 762	—	—	—	—
45. Metsähallitus	1 192 127	1 244 000	1 275 000	+ 31 000	+ 2
47. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta	33 444	40 981	34 388	— 6 593	— 16
Yhteensä	14 208 941	2 334 916	1 588 978	—745 938	— 32

Osasto 15 LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 106 580 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisen liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

Takaisinmaksujen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	1 180 000
Posti- ja telelaitos	102 000 000
Valtion painatuskeskus	1 100 000
Valtion ravitsemiskeskus	200 000
Valtion tietokonekeskus	2 100 000
Yhteensä	106 580 000

1991 tuloarvio.....	106 580 000
1990 tuloarvio.....	56 400 000
1989 tilinpäätös.....	1 200 000

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 575 040 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 85 000 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen lyhennyksiä, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle tulomomentille. Tuloihin sisältyy samoin investointirahaston myöntämän, valtiolle siirtyneen luoton lyhennystä 3 500 000 mk. Tuloihin sisältyy myös 13 300 000 mk maatala-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennyksiä sekä 2 800 000 mk eräiden maanmittaustoimituksien tukemiseen liittyvien lainojen takaisinmaksuja.

1991 tuloarvio.....	575 040 000
1990 tuloarvio.....	595 000 000
1989 tilinpäätös.....	639 565 208

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Tuloarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 170 655	651 400	681 620	+ 30 220	+ 5
Yhteensä	2 170 655	651 400	681 620	+ 30 220	+ 5

MENOT

Pääluokka 21

TASAVALLAN PRESIDENTTI

01. Tasavallan Presidentti

01. *Presidentin palkkio ja edustusrahat*
Momentille myönnetään 1 050 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (9/88) mukaisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 050 000
1990 menoarvio.....	1 050 000
1989 tilinpäätös.....	1 050 000

21. *Presidentin käyttövarat*
Momentille myönnetään 125 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttövarojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	125 000
1990 menoarvio.....	125 000
1989 tilinpäätös.....	123 361

02. Tasavallan Presidentin kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 12 483 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	6 002 100	35
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	390 100	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 511 200	19
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 488 900	—
Muut palkat ja palkkiot.....	89 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	630 900	—
Eläkemaksu.....	2 370 400	—
Yhteensä.....	12 483 000	54

1991 menoarvio	12 483 000
1990 menoarvio	9 451 000
1989 tilinpäätös	9 164 658

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 194 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 194 000
1990 menoarvio.....	4 904 000
1989 tilinpäätös.....	3 177 897

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 545 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Mäntyniemen sisustus- ja taidehankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	4 545 000
1990 menoarvio.....	3 525 000
1989 tilinpäätös.....	410 000

Pääluokan 21 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				±1000 mk	±%
01. Tasavallan Presidentti (010)....	1 173	1 175	1 175	—	—
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	12 753	17 880	22 222	+ 4 342	+ 24
Yhteensä	13 926	19 055	23 397	+ 4 342	+ 23

Pääluokka 22 EDUSKUNTA

01. Kansanedustajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 47 943 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Edustajien palkkiot	44 953 500	—
Sosiaaliturvamaksu	2 989 500	—
Yhteensä	47 943 000	—

1991 menoarvio 47 943 000
1990 menoarvio 44 578 000
1989 tilinpäätös 40 411 889

02. *Edustajien kulukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää edustajanpalkkiolain mukaisten kulukorvausten maksamiseen.

1991 menoarvio 19 000 000
1990 menoarvio 18 224 000
1989 tilinpäätös 16 975 178

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 650 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kansanedustajan tehtävistä johtuvista kotimaassa suoritettavista matkoista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1991 menoarvio 12 650 000
1990 menoarvio 11 000 000
1989 tilinpäätös 10 515 110

02. Eduskunnan kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 54 490 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	36 628 100	273
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	2 945 000	14
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	553 300	—
Muut palkat ja palkkiot	1 263 900	—
Sosiaaliturvamaksu	2 752 100	—
Eläkemaksu	10 347 600	—
Yhteensä	54 490 000	287

Toimistopäällikön virka (A 29), valiokuntasihteerin virka (A 29) ja kaksi valiokuntasihteerin virkaa (A 28) voidaan perustaa 1.3.1991 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 673 200 mk seitsemän viran, joista kaksi osa-aikaista, perustamiseksi 1.3.1991 lukien atk-, toimisto- ja kiinteistönhoitotehtäviä varten. Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 288 300 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 633 000 mk kahdeksan henkilön palkkauksina 1.3.1991 lukien toimistotehtävistä.

1991 menoarvio	54 490 000
1990 menoarvio	37 889 300
1989 tilinpäätös	34 523 423

10. *Rakennusten käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskuntatalon ja lisärakennusten käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	5 200 000
1990 menoarvio.....	4 850 000
1989 tilinpäätös.....	4 825 210

13. *Korjaukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskuntatalon ja lisärakennusten korjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 100 000
1990 menoarvio.....	1 600 000
1989 tilinpäätös.....	1 340 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 35 125 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Matkat.....	5 615 000
Toimistomenot	19 090 000
Muut menot.....	10 420 000
Yhteensä	35 125 000

1991 menoarvio	35 125 000
1990 menoarvio	30 355 000
1989 tilinpäätös	25 308 928

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 10 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	10 500 000
1990 menoarvio	16 645 000
1989 tilinpäätös	21 570 000

(76.) *Kiinteistön Eduskuntakatu 4 korjaus* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	500 000

09. Valtiontilintarkastajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 642 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	3 136 300	14
Muut palkat ja palkkiot	389 400	—
Sosiaaliturvamaksu	234 900	—
Eläkemaksu	881 400	—
Yhteensä	4 642 000	14

1991 menoarvio.....	4 642 000	Käyttösuunnitelma:	mk
1990 menoarvio.....	3 450 000	Käyttövarat (enintään)	45 000
1989 tilinpäätös.....	2 867 181	Matkat.....	555 000
		Toimistomenot	645 000
		Yhteensä	1 245 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)		1991 menoarvio.....	1 245 000
Momentille myönnetään 1 245 000 mk.		1990 menoarvio.....	1 295 000
		1989 tilinpäätös.....	1 025 687

14. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Palkkaukset (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 8 270 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	5 727 300	25
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	436 800	5
Muut palkat ja palkkiot.....	117 700	—
Sosiaaliturvamaksu	417 700	—
Eläkemaksu	1 570 500	—
Yhteensä	8 270 000	30

Esittelijäneuvoksen virka (A 30) voidaan perustaa 1.3.1991 lukien. Samalla tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 108 000 mk kahden osa-aikaisen henkilön palkkauksina 1.3.1991 lukien toimistotehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 779 400 mk kuuden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tiedotus- ja toimistotehtäviä varten. Samalla vähennetään 1.3.1991 lukien samoilta tehtävälalueilta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 590 300 mk viiden viran lakkauttamisen johdosta.

1991 menoarvio.....	8 270 000
1990 menoarvio.....	5 818 000
1989 tilinpäätös.....	5 411 314

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 710 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Käyttövarat (enintään)	80 000
Matkat.....	180 000
Toimistomenot	450 000
Yhteensä	710 000

1991 menoarvio.....	710 000
1990 menoarvio.....	695 000
1989 tilinpäätös.....	962 341

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tietojenkäsittelylaitteiston ja muun, myös arvoltaan vähäisen konttorikaluston hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sanotun laitteiston hankinnassa ja käytön otossa tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden korvaamiseen.

1991 menoarvio.....	400 000
1990 menoarvio.....	980 000

(19.) Eduskunnan kirjasto

Luku on siirretty luvuksi 22.30.

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	1 822 600	11
Muut palkat ja palkkiot	152 100	—
Sosiaaliturvamaksu	131 600	—
Eläkemaksu	493 700	—
Yhteensä	2 600 000	11

1991 menoarvio.....	2 600 000	Käyttösuunnitelma:	mk
1990 menoarvio.....	1 899 000	Matkat	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 850 393	Toimistomenot	450 000
		Muut menot.....	6 100 000
		Yhteensä	7 750 000
		1991 menoarvio.....	7 750 000
29. <i>Muut kulutusmenot</i> (arviomääräraha)		1990 menoarvio.....	6 890 000
Momentille myönnetään 7 750 000 mk.		1989 tilinpäätös.....	5 966 957

30. Eduskunnan kirjasto

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 11 757 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	6 767 400	46
Muut palkat ja palkkiot	2 162 900	—
Sosiaaliturvamaksu	594 100	—
Eläkemaksu	2 232 600	—
Yhteensä	11 757 000	46

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 669 800 mk kuuden viran

perustamiseksi 1.3.1991 lukien kirjasto- ja toimistotehtäviä varten. Samalla vähennetään

1.3.1991 lukien vastaavilta tehtäväalueilta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 477 000 mk viiden viran lakkauttamisen johdosta.

1991 menoarvio	11 757 000
1990 menoarvio	7 853 000
1989 tilinpäätös	7 491 056

21. *Kirjallisuuden hankinta ja sidonta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjallisuuden ja sitä vastaavan aineiston hankinnasta sekä sidonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 200 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 000 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 520 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Käyttövarat (enintään)	70 000
Matkat.....	150 000
Toimistomenot	1 005 000
Muut menot.....	295 000
Yhteensä	1 520 000

1991 menoarvio.....	1 520 000
1990 menoarvio.....	1 837 000
1989 tilinpäätös.....	1 314 342

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	950 000

99. Eduskunnan muut menot

21. *Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 416 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että 1.1.1991 lukien kutakin edustajaa kohden suoritetaan 5 200 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vaalituloksen perusteella muodostetulle ryhmälle suoritetaan 1.4.1991 lukien perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä, joka on ryh-

mää kohden vuositasolla 124 800 mk ja 93 600 mk vuonna 1991.

1991 menoarvio	13 416 000
1990 menoarvio	11 520 000
1989 tilinpäätös	9 840 000

22. *Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi*

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 050 000
1990 menoarvio.....	1 050 000
1989 tilinpäätös.....	945 000

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1989—1991

		Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
					±1000 mk	±%
01.	Kansanedustajat (010)	67 902	73 802	79 593	+ 5 791	+ 8
02.	Eduskunnan kanslia (010).....	88 068	101 339	107 415	+ 6 076	+ 6
09.	Valtiontilintarkastajat (010)....	3 893	4 745	5 887	+ 1 142	+ 24
14.	Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	6 374	7 493	9 380	+ 1 887	+ 25
25.	Pohjoismaiden neuvoston Suo- men valtuuskunta (030).....	7 817	8 789	10 350	+ 1 561	+ 18
30.	Eduskunnan kirjasto (280).....	11 755	11 690	17 477	+ 5 787	+ 50
99.	Eduskunnan muut menot (010).	10 785	12 570	14 466	+ 1 896	+ 15
Yhteensä		196 594	220 428	244 568	+ 24 140	+ 11

Pääloukka 23 VALTIONEUVOStO

01. Valtioneuvosto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 15 570 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä ministerien ja heidän erityisavustajiensa palkkiot	13 544 300	41
Sosiaaliturvamaksu	900 600	—
Eläkemaksu	1 125 100	—
Yhteensä	15 570 000	41

1991 menoarvio 15 570 000
1990 menoarvio 12 624 000
1989 tilinpäätös 12 207 228

20. *Matkat* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä ministerien ja heidän erityisavustajiensa matkustusmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 1 600 000
1990 menoarvio..... 1 500 000
1989 tilinpäätös..... 1 277 055

21. *Ministeriöiden käyttövarat*

Momentille myönnetään 6 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston kanslian, oikeuskanslerinviraston ja ministeriöiden välttämättömien edustus- ja muiden vastaavien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 6 500 000
1990 menoarvio..... 6 000 000
1989 tilinpäätös..... 5 408 451

02. Valtioneuvoston kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 26 104 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	18 316 600	121
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	467 700	7
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	381 000	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	260 100	—
Muut palkat ja palkkiot.....	402 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 318 600	—
Eläkemaksu.....	4 957 200	—
Yhteensä.....	26 104 000	128

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 736 300 mk kuuden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien virasto- ja ravitsemusalan tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 302 500 mk yhdeksän viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-, käännös-, kuljetus- ja toimistotehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	26 104 000
1990 menoarvio.....	18 624 000
1989 tilinpäätös.....	14 967 711

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 15 040 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	15 040 000
1990 menoarvio.....	9 165 000
1989 tilinpäätös.....	8 112 571

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tietoverkon sähköpostikoneen tehokkuuden lisäämisestä sekä eräiden valtioneuvoston kanslian atk-laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen sekä myös näihin liittyvien, arvoltaan vähäisten laitteiden ja moottoriajoneuvon hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	14 615 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 275 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	7 196 500	38
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	91 200	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	186 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	331 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	518 600	—
Eläkemaksu.....	1 951 300	—
Yhteensä.....	10 275 000	39

Esittelijäneuvoksen virka (A 29) perustetaan 1.3.1991 lukien sekä peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 209 800 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien esittelytehtävistä.

1991 menoarvio	10 275 000
1990 menoarvio	7 598 000
1989 tilinpäätös	7 453 887

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 480 000 mk.

1991 menoarvio.....	1 480 000
1990 menoarvio.....	1 680 000
1989 tilinpäätös.....	1 223 920

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. *Kalastajatorpan vierastalo* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 12.4.1983 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 550 000
1990 menoarvio.....	1 550 000
1989 tilinpäätös.....	1 215 405

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 480 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	480 000
1990 menoarvio.....	355 000
1989 tilinpäätös.....	386 427

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	4 800 000
---------------------	-----------

74. *Valtioneuvoston väestönsuoja* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 5 000 000 mk väestönsuojan varustelusta ja 1 000 000 mk valtion teknisen tunnelin suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen ko-

konaiskustannusarvio on 122 500 000 mk, mihin ei sisälly varustelu eikä tekninen tunneli.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 47 000 000 mk.

1991 menoarvio	30 000 000
1990 menoarvio	17 000 000
1989 tilinpäätös	12 000 000

75. *Säätytalon peruskorjaustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 75 100 000 mk.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 71 600 000 mk.

1991 menoarvio	3 500 000
1990 menoarvio	45 600 000
1989 tilinpäätös	20 000 000

76. *Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 73 000 000 mk. Hankkeen hyötypinta-ala on 2 312 m² sekä kokonaiskustannusarvio 150 000 000 mk.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 55 500 000 mk.

1991 menoarvio	73 000 000
1990 menoarvio	26 000 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 75 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi 4 000 000 mk puolueiden kansainvälistä toimintaa varten ja 5 736 000 mk avustuksina puolueille

naisten poliittiseen toimintaan sekä sama summa puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahaa saa käyttää 358 500 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1991 menoarvio	75 700 000
1990 menoarvio	72 260 000
1989 tilinpäätös	64 700 000

99. Valtioneuvoston muut menot

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisille annettavien ja eräiden muiden lunastuksetta annettavien kunniamerkkien sekä valtion palveluksessa oleville henkilöille annettavien komentajan ja ritarin kunniamerkkien lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 350 000
1990 menoarvio.....	1 150 000
1989 tilinpäätös.....	1 308 530

25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkamisesta aiheutuvien menojen ja teosten toimistokunnan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksän henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 700 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 825 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksan henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	1 825 000
1990 menoarvio.....	1 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 450 000

28. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuosi (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 820 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhlavuoden viettämisen valmisteluun liittyvien menojen maksamiseen sekä toimikunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahden päätöksen henkilön palkkaamiseen sekä enintään kolmen henkilön palkkaamiseen lyhytaikaisiin tehtäviin.

1991 menoarvio.....	5 820 000
1990 menoarvio.....	1 000 000

Pääluokan 23 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Valtioneuvosto (010).....	18 893	20 124	23 670	+ 3 546	+ 18
02. Valtioneuvoston kanslia (050) ..	23 080	42 404	44 144	+ 1 740	+ 4
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)....	8 678	9 278	11 755	+ 2 477	+ 27
25. Valtioneuvoston edustus- ja vir- kahuoneistot (050).....	34 005	95 305	108 530	+13 225	+ 14
27. Poliittisen toiminnan avustami- nen (010).....	64 700	72 260	75 700	+ 3 440	+ 5
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	3 759	4 650	10 695	+ 6 045	+130
Yhteensä	153 114	244 021	274 494	+30 473	+ 12

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Viennedistämisen hallintoa kehitetään siten, että kaupallisten sihteerien toiminnan johtaminen keskitetään 1.7.1991 lukien Suomen Ulkomaankauppaliittoon. Hallinnollisesti kaupalliset sihteerit pysyvät kuitenkin ulkoasiainministeriön alaisuudessa

31.8.1992 saakka, jolloin samalla ulkoasiainministeriön viennedistämisyksikkö lakkautetaan.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 466 449 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	176 777 600	1 294
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	19 379 600	88
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	74 347 200	734
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	450 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	120 460 400	—
Sosiaaliturvamaksu	17 255 600	—
Eläkemaksu	57 778 600	—
Yhteensä	466 449 000	2 116

Ulkoasiainhallintoon voidaan 1.3.1991 lukien perustaa yhtenäisvirkajärjestelmän yleisuraan kuuluvat lähetystöneuvoksen virka (A 25) ja lähetystöneuvoksen virka (A 24). Vastaavasti voidaan samasta ajankohdasta lukien lakkauttaa lehdistöneuvoksen virka (A 25) ja lehdistöneuvoksen virka (A 24).

Ulkoasiainhallintoon voidaan perustaa yhtenäisvirkajärjestelmän yleisuraan kuuluva lähetystöneuvoksen virka (A 25) sekä peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 657 200 mk viiden viran perustamiseksi viisumeihin liittyviä tarkastustehtäviä varten.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta ulkoasiainhallintoon voidaan 1.3.1991 lukien perustaa ulkoasiainministeriön erityisvirkoihin kuuluva ylitarkastajan virka (A 26).

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 245 600 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 449 000 mk kolmen henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Ulkoasiainhallinnon henkilöstörakenteen kehittämiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 224 300 mk 10 yhtenäisvirkajärjestelmän yleisuraan kuuluvan viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien valmistelu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään samasta ajankohdasta lukien peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 643 900 mk 10 viran lakkauttamiseksi toimistotehtävistä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 582 000 mk 15 asemaasta henkilön palkkaamiseksi edustustoihin toimisto- ja kiinteistöhoitotehtäviä varten.

1991 menoarvio	466 449 000
1990 menoarvio	378 005 000
1990 lisämenoarvio	534 000
1989 tilinpäätös	371 337 317

22. Kansainvälinen tiedotustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomea koskevan kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan tiedotustoiminnan sekä kulttuuriyhteistyön edustus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoiminnassa tarvittavien koneiden ja laitteiden hankinta- ja vuokramenojen sekä pienehköjen palkkioluonteisten menojen maksamiseen ja enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuoden 1992 valmisteluista aiheutuvat menot.

1991 menoarvio	20 000 000
1990 menoarvio	18 000 000
1989 tilinpäätös	17 000 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palveluiden tuottamisen edellyttämien tietojenkäsittely-, painatus- ja matkamenojen, palkkausmenojen, laitevuokramenojen ja muiden kulutusmenojen sekä ulkopuolisten palveluiden hankintamenojen ja laitehankintojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.24.99.

1991 menoarvio	2 000 000
1990 menoarvio	1 800 000
1989 tilinpäätös	1 699 581

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 236 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulleille suoritettavien avustusten, katastrofivalmiuden parantamisesta aiheutuvien menojen, eräiden palkkausmenojen ja pienehköjen palkkioluonteisten menojen, ulkomaanedustuksen virkamiesten muutto- ja kotilomamatkakustannusten korvaamisesta annetussa asetuksessa tarkoitettujen menojen, ajoneuvojen vuokramenojen, kaupallisten sihteerien neuvottelupäivistä aiheutuvien edustus- ja muiden menojen maksamiseen sekä eri hallinnonaloilla tapahtuvan käännöstyön rahoittamiseen sekä tähän liittyvään tilapäisen työvoiman palkkaamiseen. Määrärahaa saa käyttää 29 300 000 mk hankintoihin. Määrärahaa ei saa käyttää ulkoasiainhallinnon ajoneuvojen ja niiden lisävarusteiden hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 000 mk EY-normiston painattamisen aiheuttamiin menoihin sekä 455 000 mk siirtona momentilta 33.01.29. Passien täyttömaksuja vastaava tulo 5 250 000 mk on merkitty momentille 12.24.99.

1991 menoarvio	236 300 000
1990 menoarvio	210 583 000
1990 lisämenoarvio	11 000 000
1989 tilinpäätös	194 018 672

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkoasiainhallinnon ajoneuvojen ja niiden lisävarusteiden hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	14 300 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	12 610 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 28 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Uudisrakennushankkeet				
Moskova	2 220	31 000	3 000 000	2 000 000
2. Peruskorjaushankkeet				24 000 000
3. Hankkeiden suunnittelu sekä muut to- teuttamisesta aiheutuvat kustannukset ..				2 000 000
			Yhteensä	28 000 000

Selvitysosa: Uudisrakennuksen kustannusarvio on tarkistettu esisuunnittelun perusteella uuteen kustannustasoon.

1991 menoarvio	28 000 000
1990 menoarvio	23 000 000
1989 tilinpäätös	18 600 000

87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan maksamiseen sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 1991 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1991 5 000 000 mk ja vuonna 1992 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa myönnetty sopimuksetekovaikutus.

1991 menoarvio	30 000 000
1990 menoarvio	32 000 000
1990 lisämenoarvio	25 000 000
1989 tilinpäätös	72 400 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Tulosohjauksen ja -johtamisen mahdollistamiseksi aiemmat momentit 24.30.66, 67, 68 ja 69 on yhdistetty yhdeksi momentiksi.

Kehitysyhteistyön määrälliseksi tavoitteeksi on kansainvälisesti hyväksytty 0,7 % BKT:sta kunakin vuonna tapahtuvina maksatuksina. Kehitysyhteistyöhön tässä tulo- ja

menoarviossa osoitetut määrärahat on mitoitettu niin, että 0,7 %:n BKT-osuus voidaan vuonna 1991 saavuttaa maksatuksina. Jotta määrärahojen maksatusaste voidaan pitää riittävänä, myönnetään tulevien vuosien sitoumusvaltuudet pitkäjänteisen suunnittelun kannalta tarpeeksi suurina.

Julkinen kehitysapu: Määrärahat 1983-1990 ja maksatukset 1983-1989 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Määrärahat yhteensä	890,3	1 118,6	1 331,5	1 654,9	2 062,0	2 560,7	3 112,4	3 659,2
Maksatukset	853,8	1 068,4	1 307,0	1 585,6	1 900,1	2 542,5	3 031,2	
%-osuus BKT:sta	0,31	0,35	0,40	0,45	0,50	0,59	0,63	

1990-luvun kehitysyhteistyössä ovat keskeiseksi kysymykseksi nousemassa kestävään kehitykseen perustuva taloudellinen kasvu,

köyhyyden poistaminen, maailman väestönkasvun hillitseminen, inhimillisten voimavarojen kehittämisen ja ympäristökysymysten

huomioinnottaminen. Monenkeskisessä yhteistyössä tavoitteena on toiminnan aiempaa tehokkaampi koordinointi. Suomen kahdenvälisen kehitys yhteistyön kehittämistoimenpiteet kohdistetaan ensisijaisesti toiminnan tuoksellisuuden ja kehitys vaikutusten parantamiseen mm. sisäistä koulutusta tehostamalla ja kenttähallintoa vahvistamalla.

Vuonna 1991 ehdotetaan kehitys yhteistyöhön määrärahoja seuraavasti:

	milj. mk	
Päälukassa 24	3 430,3 ¹⁾	
Eräiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja..	12,6	arvio
Päälukassa 28 ²⁾	15,3	arvio
Päälukassa 29 ³⁾	18,2	arvio
Päälukassa 32 ⁴⁾	107,4	arvio
Päälukassa 33 ⁵⁾	110,0	arvio
Muut päälukat	9,2	
Yhteensä	3 703,0	

1) Tästä määrästä 84,6 milj. mk on sellaisia menoja, joita ei makseta lukujen 24.30 ja 24.40 määrärahoista

2) Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osakepääoman korottamisesta, Perushyödykkeiden yhteisrahaston osakemerkinnästä ja kehitysmaiden tullivirkamiesten koulutuksesta aiheutuvat menot

3) Suomen Akatemian kehitysmaatutkimukseen sekä kehitysmaita palvelevaan tutkimus- ja opetustoimintaan liittyvän varustuksen ja muun kehitysmaiden kanssa tapahtuvan kulttuurivaihdon menot

4) Taloudellisteknisestä kehitys yhteistyöstä, multilateraalista järjestöistä ja rahastoista sekä vientitaikkukorvauksista aiheutuvat menot

5) Pakolaisten vastaanottamisesta ensimmäisen vuoden aikana aiheutuvat menot.

Kehitysapuna annettavien elintarvikkeiden vientiin liittyvä vientituki, jota ei lueta kehitys yhteistyömenoihin, maksetaan maa- ja metsätalousministeriön päälukasta momentilta 30.32.40.

Kehitys yhteistyön suunnittelua ja toimeenpanoa varten ehdotetaan myönnettäväksi tässä tulo- ja menoarviossa valtuudet, joiden nojalla vuonna 1991 saadaan tehdä uusia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista yhdessä aiempien sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa syntyy valtiolle menoja enintään 3 284 000 000 mk vuonna 1992, 3 400 000 000 mk vuonna 1993 ja 2 800 000 000 mk vuonna 1994.

22. Tiedotustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehitys yhteistyö-

saston tiedotustoiminnan ja kirjaston menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 menoarvio.....	3 700 000
1989 tilinpäätös.....	3 000 000

50. *Avustukset kansalaisjärjestöjen kehitys yhteistyötä koskevaan tiedotustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen kansalaisjärjestöille niiden omatoimisesti harjoittamaan kehitys yhteistyötiedotukseen.

1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 menoarvio.....	3 500 000
1989 tilinpäätös.....	2 850 000

66. (24.30.66, 67, 68 ja 69) *Kehitys yhteistyötoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 281 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitys yhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat uusien kehitys yhteistyötoimipisteiden perustamisesta, asemamaasta palkatun henkilökunnan palkkaamisesta ja kaluston hankinnasta ja kunnossapidosta, toimitilojen ja asuntojen hankinta-, vuokra- ja käyttömenoista, henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaisissa tehtävistä kehitys yhteistyöhallinnon virkamatkoista. Samoin sitä voidaan käyttää enintään 21 työvuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työ sopimussuhteeseen neuvonantajan tehtäviin ja 15 työvuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen neuvonantajien apulaisten tehtäviin sekä neuvonantajien ja projektihallinnon käyttöön tarkoitettua toimistoautomaatiikan hankintamenojen maksamiseen. Kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitys yhteistyöhön tarkoitettua määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen kehityshankkeiden suoraan tukemiseen sekä Suomen kehitysmaa edustustojen hallinnoimiin pieni- muotoisiin kehityshankkeisiin.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehitysluottolain (925/69) nojalla myönnettyjen kehitysluottojen maksamiseen sekä näiden luottojen maksatustoimenpiteistä

aiheutuvien menojen maksamiseen. Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (1058/86) säädetään. Korkotukea annettaessa noudatetaan valtioneuvoston ko. lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä. Mosambikille vuosina 1982, 1984 ja 1987 myönnetty 20 000 000 markan, 25 000 000 markan ja 30 000 000 markan kehitysluotot annetaan anteeksi siltä osin kuin ne on myönnetty ja maksettu ja muutetaan muulta osin lahja-avuksi 1.1.1991 lukien. Mainituista luotoista maksamatta olevat korot annetaan anteeksi.

Vuoden 1991 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista yhdessä aiempien sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa aiheutuu valtiolle menoja enintään 3 284 000 000 mk vuonna 1992, 3 400 000 000 mk vuonna 1993 ja 2 800 000 000 mk vuonna 1994, seuraavasti:

a) Vuonna 1991 saa tehdä UNDP:n, UNICEFin ja UNFPAn avustamista koskevia sitoumuksia siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 490 000 000 mk vuonna 1992 ja 490 000 000 mk vuonna 1993.

b) Elintarvikeapua koskevia sitoumuksia saa vuonna 1991 tehdä siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 215 000 000 mk vuonna 1992, 224 000 000 mk vuonna 1993 ja 230 000 000 mk vuonna 1994.

c) Kansainvälisen kehitysjärjestön (IDA) yhdeksänteen lisärahoitukseen Suomi saa sitoutua osallistumaan vuosina 1991—1993 enintään 768 000 000 markan osuudella, josta aiheutuva vuotuinen maksuosuus on 256 000 000 mk.

d) Vuonna 1991 saa tehdä uusia kahdenvälistä lahjamuotoista kehitysapua koskevia sitoumuksia siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 1 723 000 000 mk vuonna 1992, 1 830 000 000 mk vuonna 1993 ja 1 970 000 000 mk vuonna 1994.

e) Vuonna 1991 saa tehdä katastrofiapuun, pakolaisten avustamiseen, vapautuspyrkimyksiä tukevaan humanitaariseen apuun sekä muun humanitaarisen toiminnan avustamiseen liittyviä sitoumuksia siten, että niistä ja aiemmista ANC-ohjelmiin liittyvistä sitoumuksista aiheutuu valtiolle menoja enintään 300 000 000 mk vuonna 1992, 300 000 000 mk vuonna 1993 ja 300 000 000 mk vuonna 1994.

f) Korkotukiluottoja saa vuonna 1991 myöntää siten, että vuosina 1987—1991 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 2 500 000 000 mk. Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1991 myönnettyille luotoille siltä ajalta, jolta korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

g) Vuonna 1991 saa tehdä kehitysluottoja koskevia sopimuksia siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä ja korkotuesta aiheutuu valtiolle menoja enintään 300 000 000 mk vuonna 1992, 300 000 000 mk vuonna 1993 ja 300 000 000 mk vuonna 1994.

Käyttösuunnitelma:	mk	mk
1. Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu.....		1 250 700 000
YK:n kehitysohjelmat		242 700 000
YK:n kehitysohjelma (UNDP).....	212 000 000	
UNDP:n alaiset rahastot	30 700 000	
Sosiaalisen kehityksen ohjelmat.....		235 000 000
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	150 000 000	
YK:n väestörahassto (UNFPA).....	85 000 000	
Monenkeskiset tutkimusohjelmat ja muut avustukset		54 500 000
Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälisen instituutti (WIDER).....	10 000 000	

Kansainväliset maataloustutkimuslaitokset	23 000 000	
Maailman terveysjärjestö (WHO), tutkimusohjelmat	8 500 000	
Muut tutkimuslaitokset	3 000 000	
Muut avustukset	10 000 000	
Elintarvikeapu		193 000 000
Maailman elintarvikeohjelma (WFP) ja elintarvikkeiden kansainvälinen hätäapujärjestelmä (IEFR)	191 000 000	
Ennalta jakamaton	2 000 000	
Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset		425 500 000
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	256 000 000	
Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto (IFAD)	12 000 000	
Aasian kehitysrahasto	45 000 000	
Afrikan kehityspankki	3 500 000	
Afrikan kehitysrahasto	50 000 000	
Pohjoismaiden kehitysrahasto (NDF)	24 000 000	
Muut rahastot	35 000 000	
Varaus kansainvälisiin rakennesopeutus- ja erityistarpeisiin sekä ohjelmittain jakamattomaan toimintaan		100 000 000
2. Maa- ja aluekohtainen yhteistyö		1 118 000 000
Eteläisen Afrikan maat		445 000 000
Mosambik	65 000 000	
Namibia	50 000 000	
Sambia	105 000 000	
Tansania	130 000 000	
Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta (SADCC)	95 000 000	
Muut Afrikan maat		265 000 000
Egypti	50 000 000	
Etiopia	20 000 000	
Kenia	110 000 000	
Sudan	35 000 000	
Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta	50 000 000	
Aasian maat		300 000 000
Bangladesh	60 000 000	
Nepal	65 000 000	
Sri Lanka	55 000 000	
Vietnam	60 000 000	
Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta	60 000 000	
Latinalaisen Amerikan maat		108 000 000
Nicaragua	45 000 000	
Peru	25 000 000	
Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta	38 000 000	
3. Kulttuuri- ja tiedotusalan yhteistyö		6 000 000
4. Avustukset kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhön		125 000 000

5. Avustukset kansalliseen kehitysjoukkotoimintaan		25 000 000
6. Kehitysluotot ja korkotuki		280 000 000
Kehitysluotot	150 000 000	
Korkotuki	130 000 000	
7. Humanitaarinen apu kehitysmaille		290 000 000
Katastrofiapu		110 000 000
Pakolaisten avustaminen		142 000 000
YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu UNHCR	59 000 000	
YK:n Lähi-Idässä olevien pakolaisten avustusjärjestö UNRWA	18 000 000	
Ennalta jakamaton	65 000 000	
Humanitaarinen apu vapautuspyrkimyksille ...		25 000 000
Apartheidin vastainen ohjelma (ANC)	7 000 000	
Muu humanitaarinen tuki vapautuspyrkimyksille	18 000 000	
Apu muuhun humanitaariseen toimintaan		13 000 000
Punaisen Ristin Kansainvälinen Komitea (ICRC) vuotuisavustus	2 500 000	
Ihmisoikeusjärjestöt	5 000 000	
Muut humanitaariset järjestöt ja yhteisöt	5 500 000	
8. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja kehityskaupunkimetus		12 000 000
9. Kehitysyhteistyön valmistelu ja arviointi		10 000 000
10. Muu kehitysyhteistyötoiminta		165 000 000
Yhteensä		3 281 700 000

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyistä sopimuskentekovaltuuksista ja sitoumuksista aiheutuviin menoihin vuonna 1991 sisältyvät UNDP:n, UNICEFin ja UNFPAn avustamista koskevan valtuuden, elintarvikeapua koskevan valtuuden, Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD) kolmannen lisärahoituksen, Afrikan kehityspankin neljännen yleisen pääomakorotuksen, kahdenvälisen lahjaluotoisen kehitysavun myöntämismaksuvaltuuden, korkotukiluottojen ja kehitysluottojen myöntämismaksuvaltuuden sekä ANC-ohjelmiin sisältyvien sopimusten maksut yhteensä 2 363 500 000 mk. Näistä sopimuksista arvioidaan aiheutuvan menoja myöhemmille vuosille seuraavasti (milj. mk):

	1992	1993	1994	1995	1996 ja myöh.
Valtuus					
Aiemmin myönnetty valtuudet ja sitoumukset yhteensä	2 403.5	1 997	250	250	1 750

UNDP:n alaisista erityisrahastoista tukea on tarkoitettu niille rahastoille, joiden toiminta kohdistuu erityisesti vähiten kehittyneiden maiden tarpeisiin. YK:n Naisten Kehitysrahaston (UNIFEM) tuki osoitetaan myös tästä kohdasta.

Elintarvikeavun osalta Suomea velvoittavat vuoden 1986 kansainväliseen vehnäsopimukseen sisältyvä Lontoossa 13.3.1986 tehty elin-

tarvikeapua koskeva yleissopimus, jonka eräät määräykset tasavallan presidentti on ratifioinut vuonna 1987. Elintarvikeapua koskevan yleissopimuksen voimassaoloaika on jatkettu kaksivuotiskaudeksi 30.6.1989—30.6.1991.

Kansainvälisen kehitysjärjestön (IDA) yhdeksättä lisärahoitusta koskevissa neuvotteiluissa päätettiin esittää lisärahoituksen suuruudeksi kaudelle 1991—1993 noin 64 miljardia markkaa vastaava määrä. Suomen perusosuudeksi tulisi sopimuksen mukaan 640 000 000 mk sekä ylimääräiseksi rahoitusosuudeksi 128 000 000 mk eli 256 000 000 mk vuosittain.

Afrikan kehitysrahaston (AfDF) viides lisärahoitus käsitti vuodet 1988—1990. Vuoden 1990 aikana on tarkoitus käynnistää AfDF:n kuudetta lisärahoitusta koskevat neuvottelut. Suomen maksuosuuden määräksi vuosina 1991—1993 arvioidaan 195 000 000 mk eli noin 65 000 000 mk vuosittain.

Pohjoismaiden kehitysrahasto (NDF) perustaa toimintansa viiden vuoden koeajalle. Suomen osuus on SDR 20 300 000. Vuonna 1991 maksetaan noin 24 000 000 mk.

Käyttösuunnitelman kohtaan Muut rahastot sisältyy myös Suomen osuus Pohjoismaiden ja eteläisen Afrikan taloudellisen yhteisjärjestön SADCC:n välisessä rahastossa (NORSAD). Rahaston perustamissopimus allekirjoitettiin tammikuussa 1990. Rahaston tarkoituksena on helpottaa SADCC-maiden ulkomaanvaluuttapulaa asettamalla valuuttaa Pohjoismaiden ja SADCC-maiden välisen yhteistyöyritysten käytettäväksi. Rahaston peruspääoma on 200 000 000 Tanskan kruunua, josta Suomen osuus on DKR 41 000 000 eli noin 26 000 000 mk. Rahasto-osuudet maksetaan erinä sen mukaan kuin Pohjoismaiden kesken erikseen sovitaan. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös rahoituslaitosten teknisen avun ja vastaavien rahastojen tukemiseen.

Jotta ennakoimattomiin aputarpeisiin voi-

taisiin vastata joustavasti, on käyttösuunnitelmassa kohta varaus kansainvälisiin rakennesopeutus- ja erityistarpeisiin sekä ohjelmitain jakamattomaan toimintaan. Määrärahalta on tarkoitus avustaa kansainvälisesti koordinoitua toimintaa, jolla tuetaan erityisesti vakautus-, rakennesopeutus-, velkahelpotus- ja ympäristöhankkeita.

Pakolaisten avustamiseen tarkoitettua ennalta jakamatonta määrärahaa on tarkoitus käyttää harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin UNHCR:lle ja UNRWalle sekä avustuksiin muiden kansainvälistä pakolaistyötä tekevien järjestöjen toimintaan tai ohjelmien toteuttamiseen.

Etelä-Afrikan kansalliskongressin (ANC) tukeen ehdotettua määrärahaa on tarkoitus käyttää opetus-, terveydenhuolto- ja maataloussektoreille sekä näitä sektoreita tukeviin ja muihin ANC:n kanssa sovittaviin tavara-toimituksiin. Opetusohjelmiin varattua määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ANC:lle annettavasta asiantuntija-avusta aiheutuviin kustannuksiin sekä uusien koulutus- ja kulttuuritilojen suunnitteluun ja rakentamiseen.

Muuhun humanitaariseen tukeen vapautuspyrkimyksille tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää etupäässä apartheid-politiikkaa vastustavan rauhanomaisen toiminnan tukemiseen sekä tästä politiikasta kärsimään joutuneiden avustamiseen, vapautuspyrkimykseen liittyvään toimintaan muuallakin kuin Etelä-Afrikassa, tarpeen mukaan myös aikaisempien tuettujen YK:n eteläisen Afrikan rahastojen ja ohjelmien avustamiseen sekä muiden mahdollisten YK:n rahastojen ja ohjelmien tukemiseen.

Tälle momentille aikaisemmin budjetoidut kehitysavuksi luettavat vientitakuukorvaukset on budjetoitu momentille 32.85.60.

1991 menoarvio	3 281 700 000
1990 menoarvio	3 347 000 000
1989 tilinpäätös	2 823 073 509

40. Teollinen kehitysyhteistyö

50. Valtionapu Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle hallintomenoihin ja yritysten kehittä-

mis- ja edistämistoimintaan sekä luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen rahastolle ja korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Valtioneuvosto voi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87 ja 963/88) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalenemisiä ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksatettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takauksen yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 600 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääomamäärä enintään 100 000 000 mk.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1990—1991 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 20 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus hallintomenoihin.....	12 000 000
Avustus yritysten kehittämis- ja edistämistoimintaan	6 000 000
Avustus luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen	4 500 000
Korkotuki.....	3 500 000
Yhteensä	26 000 000

Selvitysosa: Valtioneuvosto on laissa myönnetyn valtuutuksen nojalla päättänyt 10.12.

1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta.

1991 menoarvio	26 000 000
1990 menoarvio	27 000 000
1989 tilinpäätös	15 280 000

66. *Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen ns. TTT-yhteistyön rajoissa toteutettavia pienimuotoisia soveltuvuustutkimuksia ja koulutusta, asiantuntijapalveluiden hankkimista varten sekä tällaisen toiminnan suunnittelumenoihin.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	15 000 000

(83.) *Lainat Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	15 000 000
1989 tilinpäätös	27 000 000

88. *Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus yhtiön merkitystä osakepääomasta on 94,6 prosenttia.

1991 menoarvio	20 000 000
1990 menoarvio	37 000 000
1989 tilinpäätös	43 200 000

50. Itä-Euroopan maiden avustaminen

67. *Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin osakepääoman maksamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin peruspääomasta Suomelle tulevan osuuden vuonna 1991 suoritettavan maksuerän maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin tarkoituksena on tukea Itä-Euroopan maiden taloudellista uudistamista ja muutosta kohti markkinatalousjärjestelmää. Se täydentää Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin toimintaa tukeamalla erityisesti yksityisten yritysten tai yritystoimintaa harjoittavien valtionyhtiöiden

tuotannollisia investointeja näissä maissa. Julkiseen sektoriin kohdistuvissa hankkeissa pyritään erityisesti ympäristön suojelun vaatimukset ottamaan huomioon.

Pankin peruspääoman määrä on 10 mrd Euroopan talousyhteisön valuuttayksikköä (ECU) eli noin 48 mrd mk, josta maksettavan pääoman osuus on 30 %, lopun jäädessä jäsenten takausvastuuna pankin antolainauspohjan laajentamiseen. Suomen osuus pankin peruspääomasta on 1,25 %, jonka perusteella Suomi voi merkitä pankin osakkeita 125 milj. ECU:n eli noin 600 milj. markan arvosta. Tästä määrästä maksettavan pääoman osuus on noin 180 milj. mk. Osakemerkinnän

edellyttämät maksut suoritetaan viidessä erässä pankin perustamissopimuksen astuttua voimaan siten, että vuosittain maksettava määrä on noin 36 milj. mk.

1991 menoarvio 36 000 000
1990 lisämenoarvio 36 000 000

68. *Tavara-avun kuljetustuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansalaisjärjestöjen Itä-Euroopan maihin toimittaman tavara-avun kuljetus- ja jakelukustannusten avustamiseen.

1991 menoarvio..... 300 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 938 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen työsuhteisten ja tilapäisten eri ministeriöiden määräämien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Määrärahalla saa palkata enintään 18 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kuuden henkilön palkkausten siirto 1.7.1991 lukien momentilta 33.01.01 sekä valtion eläkemaksusta aiheutuva meno 665 100 mk. Erityisasiantuntijoiden toiminnasta aiheutuvat toimitila-, toimisto-, matka- ja muut kulutusmenot maksetaan edustustojen määrärahasta. Toiminnan erityismenot, kuten ministeriöiden määräämät matkat maksetaan ao. ministeriöiden määrärahoista.

1991 menoarvio..... 5 938 000
1990 menoarvio..... 4 290 000

21. *Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio 26 000 000
1990 menoarvio 26 000 000
1989 tilinpäätös 22 112 386

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpito* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 167 580 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (514/84, muut. 18/87) tarkoitetun rauhanturvamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, erityispäiväraha-, muonaparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahat on mitoitettu nykyisten valvontajoukkojen vahvuuksien mukaisesti. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion eläkemaksu 25 645 000 mk. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämistä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvatoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin Yhdistyneet Kansakunnat on korvausten yleisperusteluista päättänyt. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.27.99.

1991 menoarvio.....	167 580 000
1990 lisämenoarvio	67 438 000
1989 tilinpäätös.....	257 925 000

24. Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Wienin ETYK-seurantakokouksen ja Tukholman loppuasikirjan mukaisen tarkkailijatoiminnan aiheuttamien menojen sekä muista ETYK:n seurantaan liittyvistä kansainvälisistä konferensseista ja asiantuntijakokouksista aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä Helsingin seurantakokouksen teknisistä järjestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 13 määräaikaisen henkilön palkkausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 000 000 mk Helsingissä vuonna 1992 järjestettävän ETYK-seurantakokouksen valmisteluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	9 000 000
1990 menoarvio.....	5 092 000
1989 tilinpäätös.....	4 206 000

26. Turvallisuuspoliittinen tutkimustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kemiallisen aseiden valvonta- ja todentamisen menetelmien tutkimusprojektin kulutusmenojen, tutkimusaineiston, tutkimuslaitteiden hankintamenojen, henkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta IAEA:n valvontamenetelmien kehittämisen tukiohjelmaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään yhdeksän pysyväisluonteisen päätoimisen henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	5 800 000
1990 menoarvio.....	5 250 000
1989 tilinpäätös.....	4 500 000

27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 260 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa mainittujen yhteistoimintaorganisaatioiden puitteissa harjoitetusta yhteistyöstä aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen ja puheenjohtajiston palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen hallituksen suostumuksella järjestettävien kansainvälisten kokousten menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen ja Neuvostoliiton välinen teollis-teknillinen yhteistoimintakomitea.....	3 900 000
SEV-yhteistyökomissio.....	500 000
Suomalais-neuvostoliittolainen taloudellinen yhteistyökomissio.....	500 000
SEV-yhteistyöprojektit.....	50 000
Suomalais-neuvostoliittolainen rajavestöjen käyttökomissio.....	210 000
Kansainvälisten kokousten järjestäminen.....	2 100 000
Yhteensä	7 260 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Rovaniemen arktisesta ympäristöministerien kokouksesta aiheutuvat menot 2 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	7 260 000
1990 menoarvio.....	5 799 000
1989 tilinpäätös.....	4 902 476

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 880 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kouluasuntolasäätiö rs.....	900 000
Suomen YK-liitto ry.....	1 400 000
Suomen Pakolaisapu ry.....	1 000 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.....	650 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry. YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry.....	320 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa ...	350 000
Yhteensä	4 880 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty määräraha 120 000 mk ja vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty määräraha 150 000 mk.

1991 menoarvio.....	4 880 000
1990 menoarvio.....	4 910 000
1989 tilinpäätös.....	4 080 000

51. *Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 280 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1991 menoarvio.....	280 000
1990 menoarvio.....	300 000
1989 tilinpäätös.....	263 473

66. *Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 150 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja käyttösuunnitelmassa mainituille järjestöille suoritettavien vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon.....	56 066 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	17 220 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahas- telle	12 750 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajou- koille.....	7 771 000
Maksosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	1 690 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu....	5 960 000
Maksuosuus EN:n sosiaalisen kehityk- sen rahastolle	31 013 000
EFTA:n jäsenmaksu.....	10 953 000
OECD:n jäsenmaksu	4 903 000
GATT:n jäsenmaksu	1 728 000
Muut jäsenmaksut.....	446 000
Yhteensä	150 500 000

1991 menoarvio.....	150 500 000
1990 menoarvio.....	108 955 000
1989 tilinpäätös.....	106 782 247

93. *Kurssivaihtelut (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvytykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvytykseksi.

1991 menoarvio.....	100 000
1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	29 442

Pääluokan 24 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				± 1000 mk	± %
01. Ulkoasiainhallinto (030).....	687 666	673 388	797 049	+ 123 661	+ 18
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	2 828 924	3 354 200	3 289 700	— 64 500	— 2
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).	100 480	99 000	56 000	— 43 000	— 43
50. Itä-Euroopan maiden avustami- nen (040).....	—	—	36 300	+ 36 300	—
99. Ulkoasiainministeriön hallinnon- alan muut menot (030)	414 801	160 696	377 338	+ 216 642	+ 135
Yhteensä	4 031 870	4 287 284	4 556 387	+ 269 103	+ 6

Pääloukka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Oikeusministeriö

Selvitysosa: Oikeusministeriön toimintaa ja henkilöstövoimavarojen käyttöä tehostetaan siirtämällä tilitoimiston tehtävät ministeriön yleiselle osastolle, jolloin samalla selkeytetään

ministeriön muitakin toimintoja.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 82 853 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	57 993 800	391
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	3 326 000	19
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	596 300	3
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	212 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	805 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	4 185 500	—
Eläkemaksu.....	15 733 500	—
Yhteensä.....	82 853 000	413

Yleiselle osastolle voidaan 1.3.1991 lukien perustaa apulaisosastopäällikön virka (A 30) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan toimistopäällikön virka (S 28) yleiseltä osastolta ja tilitoimiston toimistopäällikön virka (A 29)

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 208 800 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien yleiselle osastolle suunnittelutehtäviä varten.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 442 100 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien yleiselle osastolle toimistotehtäviä varten ja kahden viran perustamiseksi vankeinhoito-osastolle esittely- ja toimistotehtäviä varten. Vastavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten

palkkauksista 442 100 mk samasta ajankohdasta lukien viiden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 617 000 mk kolmen henkilön palkkaamiseksi komiteoihin ja neuvottelukuntiin liittyviä tehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	82 853 000
1990 menoarvio.....	60 438 000
1989 tilinpäätös.....	57 919 957

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeudellisen aineiston tietojärjestelmäkantaan sisältyvien tietojen hankinnasta ja luovuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 menoarvio.....	700 000
1989 tilinpäätös.....	2 986 893

henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomäärärahasi.

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha
2 v)
Momentille myönnetään 20 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksän

1991 menoarvio	20 500 000
1990 menoarvio	14 000 000
1989 tilinpäätös	14 037 698

10. Ylimmät tuomioistuimet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 61 303 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	44 326 100	200
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 787 100	8
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	208 700	1
Muut palkat ja palkkiot.....	243 500	—
Sosiaaliturvamaksu	3 096 200	—
Eläkemaksu	11 641 400	—
Yhteensä	61 303 000	209

Korkeimpaan oikeuteen voidaan perustaa 1.3.1991 lukien kaksi vanhemman oikeussihteerin virkaa (A 26) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan oikeusneuvoksen virka (A 31) ja kaksi nuoremman oikeussihteerin virkaa (A 24).

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen voidaan perustaa 1.3.1991 lukien kaksi nuoremman hallintosihteerin virkaa (A 24) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan hallintoneuvoksen virka (A 31) ja tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 490 600 mk neljän henkilön palkkauksina esittely- ja toimistotehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista voidaan vähentää 80 900 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien korkeimman oikeuden toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Tarkoituksena on jatkaa kor-

keimpien oikeuksien jäsenten virkojen vähentämistä ja samalla tarkistaa muun henkilöstön määrää ja rakennetta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon seitsemän ylimääräisen hallintoneuvoksen ja kuuden tilapäisen virkamiehen edelleen palkkaaminen korkeimman hallinto-oikeuden neljännen, ylimääräisen jaoston toiminnan jatkamiseksi.

1991 menoarvio	61 303 000
1990 menoarvio	45 769 000
1989 tilinpäätös	41 616 928

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 3 410 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 410 000
1990 menoarvio.....	3 340 000
1989 tilinpäätös.....	3 247 310

20. Hovioikeudet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 122 659 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	89 187 400	494
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 776 800	13
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 600 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	606 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	6 195 600	—
Eläkemaksu.....	23 292 700	—
Yhteensä.....	122 659 000	507

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivan tilapäisen virkamiehen aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 69 200 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien Rovaniemen hovioikeuden toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 69 200 mk samasta ajankohdasta lukien yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

1991 menoarvio.....	122 659 000
1990 menoarvio.....	88 682 000
1989 tilinpäätös.....	84 658 595

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 10 180 000 mk.

1991 menoarvio.....	10 180 000
1990 menoarvio.....	8 260 000
1989 tilinpäätös.....	6 976 522

25. Lääninoikeudet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 85 820 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	63 240 000	358
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	188 300	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 061 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	698 300	—
Sosiaaliturvamaksu.....	4 335 500	—
Eläkemaksu.....	16 296 900	—
Yhteensä.....	85 820 000	358

1991 menoarvio.....	85 820 000
1990 menoarvio.....	64 784 000
1989 tilinpäätös.....	8 784 913

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 9 700 000 mk.

1991 menoarvio..... 9 700 000
1990 menoarvio..... 8 800 000
1989 tilinpäätös..... 1 598 875

30. Alioikeudet

01. *Palkkaukset (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 361 985 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	228 571 600	1 540
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	23 720 200	232
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 258 300	8
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	7 069 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	14 340 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	18 284 500	—
Eläkemaksu.....	68 740 100	—
Yhteensä.....	361 985 000	1 780

Tuusulan tuomiokuntaan voidaan perustaa 1.3.1991 lukien käräjätuomarin virka (A 25) edellyttäen, että Porin raastuvanoikeudesta lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien oikeusneuvosmiehen virka (A 24).

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 401 400 mk kuuden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 401 400 mk samasta ajankohdasta lukien kuuden henkilön palkkauksina vastaavalta tehtävälueelta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 5 000 000 mk käräjätuomareiden, neuvosmiesten, notaarien ja pöytäkir-

janpitäjien sekä käräjäpäivystäjien palkkaamiseksi edelleen pahimmin ruuhkautuneisiin alioikeuksiin sekä 1 500 000 mk pakkokeinon mukaisiin tuomareiden ja kansliavirkailijoiden toimenpide-, varallaolo- ja työaika-korvauksiin.

1991 menoarvio..... 361 985 000
1990 menoarvio..... 265 029 000
1989 tilinpäätös..... 257 368 525

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 54 300 000 mk.

1991 menoarvio..... 54 300 000
1990 menoarvio..... 54 500 000
1989 tilinpäätös..... 53 140 000

40. Erityistuomioistuimet

Selvitysosa: Luku sisältää maa- ja vesituomioistuinten, liikevaihtovero-, vakuutus- ja vankilaoikeuden sekä työ- ja markkinatuomioistuimen menot.

01. *Palkkaukset (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 68 964 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	48 706 300	275
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	1 641 300	16
Työsopimusuhteisten henkilöiden palkkaukset	132 300	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	175 000	—
Muut palkat ja palkkiot	1 729 700	—
Sosiaaliturvamaksu	3 483 200	—
Eläkemaksu	13 096 200	—
Yhteensä	68 964 000	292

Markkinatuomioistuimeen voidaan perustaa 1.5.1991 lukien ylituomarin virka (A 31).

Pysyväisluonteisessa tehtävässä toimivan tilapäisen virkamiehen aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 84 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien Itä-Suomen vesioikeuden toimistotehtäviä varten. Vastavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 84 500 mk samasta ajankohdasta lukien yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista voidaan vähentää 154 000 mk yhden henkilön palkkauksena työtuomioistuimen esittelytehtävistä.

1991 menoarvio	68 964 000
1990 menoarvio	50 176 000
1989 tilinpäätös	47 402 641

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään yhden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	7 400 000
1990 menoarvio.....	7 200 000
1989 tilinpäätös.....	6 460 000

45. Eräät oikeudenhoitomenot

22. Eräät oikeudenkäyntimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntimenojen sekä oikeuslaitoksessa tarvittavista lomakkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 200 000 mk tilillepanolomakekustannuksina.

1991 menoarvio	23 300 000
1990 menoarvio	19 500 000
1989 tilinpäätös	17 380 594

(30.) Valtionapu yleisestä oikeusaputoiminnasta aiheutuviin menoihin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-

viosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 26.97.31.

1990 menoarvio	100 000
1989 tilinpäätös	11 191 607

50. Maksuton oikeudenkäynti (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 79 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) mukaisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	79 000 000
1990 menoarvio	70 000 000
1989 tilinpäätös	67 976 847

46. Syyttäjänvirastot

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 30 326 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	20 462 600	126
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	267 900	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	22 000	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	431 300	—
Muut palkat ja palkkiot	1 851 500	—
Sosiaaliturvamaksu	1 531 900	—
Eläkemaksu	5 758 800	—
Yhteensä	30 326 000	126

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 252 300 mk neljän viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 252 300 mk samasta ajankohdasta lukien neljän henkilön palkkauksina vastaavalta tehtäväalueelta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 000 000 mk määräaikaisten kaupunginviskaalien palkkaamiseksi pahimmin ruuhkautuneisiin kaupunginviskaalinvirastoihin.

1991 menoarvio	30 326 000
1990 menoarvio	21 432 000
1989 tilinpäätös	20 832 993

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 910 000 mk.

1991 menoarvio	2 910 000
1990 menoarvio	2 850 000
1989 tilinpäätös	2 680 000

47. Ulosottovirastot

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 129 335 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	81 062 100	644
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	27 100	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	666 400	4
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	472 700	—
Muut palkat ja palkkiot	16 013 500	—
Sosiaaliturvamaksu	6 532 700	—
Eläkemaksu	24 560 500	—
Yhteensä	129 335 000	648

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista voidaan vähentää 332 300 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien ulosotto- ja toimistotehtävistä.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 133 500 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 133 500 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina vastaavalta tehtävälueelta.

1991 menoarvio	129 335 000
1990 menoarvio	98 355 000
1989 tilinpäätös	91 417 237

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmen henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	27 650 000
1990 menoarvio	27 850 000
1989 tilinpäätös	29 180 000

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vankiluku on laskenut suhteellisen tasaisesti vuodesta 1976 lähtien. Vuonna 1989 keskimääräinen vankiluku oli hieman alle 3 500 vankia. Vuonna 1991 vankiluvun arvioidaan olevan noin 3 500 vankia.

Vankeinhoitolaitoksessa järjestettävän ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen kehittämiseksi perustetaan Kestilään 1.6.1991 lukien enintään 56-paikkainen avovankila. Laitos perustetaan lakkautettavan Kestilän maatalousoppilaitoksen tiloihin. Kestilän avovan-

kilaan ehdotetaan perustettavaksi 32 virkaa. Tarkoituksena on, että nykyinen henkilökunta voidaan työllistää perustettavassa laitoksessa.

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta (62/90). Laki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1991 alusta. Kokeilutoiminnasta vastaa Kriminaalihuoltoyhdistys.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 456 507 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	333 041 300	2 649
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	4 636 600	30
Muut palkat ja palkkiot	9 079 800	—
Sosiaaliturvamaksu	23 059 900	—
Eläkemaksu	86 689 400	—
Yhteensä	456 507 000	2 679

Uudenmaan lääninvankilaan voidaan 1.12.1991 lukien perustaa johtajan virka (A 27).

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten perustetaan 1.6.1991 johtajan virka (A 26). Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 121 600 mk 31 viran perustamiseksi 1.6.1991 lukien hallinto-, kou-

lutus-, terveydenhuolto- ja kuntoutus-, vartiointi-, toimisto- ja taloushuollon tehtäviin.

Toimintojen kehittämiseksi ja virkojen uudelleenkohdentamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 643 100 mk 15 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien hallinto-, koulutus-, terveydenhuolto- ja kuntoutus-, vartiointi-, toimisto- ja talous-

huollon tehtäviin. Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 2 626 300 mk 30 viran lakkauttamisen johdosta työtoiminta-, vartiointi- ja toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio	456 507 000
1990 menoarvio	342 410 000
1989 tilinpäätös	317 244 502

10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennusten käyttömenojen sekä maa-alueiden ja vankiloiden alueella olevien teiden ylläpitomenojen sekä arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistöjen käytön edellyttämiin selvityksiin ja suunnitteluun.

1991 menoarvio	33 500 000
1990 menoarvio	33 000 000
1989 tilinpäätös	31 550 581

13. Kiinteistöjen korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen korjaus- ja kunnossapitomenojen sekä arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korjaustarpeen ja kunnossapitotehtävien edellyttämiin selvityksiin ja suunnitteluun.

1991 menoarvio	8 000 000
1990 menoarvio	7 800 000
1989 tilinpäätös	7 600 000

21. Vankien huolto ja koulutus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 59 570 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ruokatalous-, vankien vaatetus-, terveydenhuolto-, kuljetus-, vankilaturvallisuus-, koulutus-, kirjasto- ja vapaa-aikatoiminta-, perhetyö- sekä raha- ja vaateavustusmenojen samoin kuin arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	59 570 000
1990 menoarvio	58 500 000
1989 tilinpäätös	50 222 973

23. Työtoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 65 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työtoiminnan aine-, tarvike-, energia-, tavarankuljetus-, tuotteiden markkinointi-, koneiden ja laitteiden kunnossapitotoiminnassa tarvittavien ulkopuolisten palvelusten ostomenojen sekä arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen samoin kuin aloitepalkkioiden ja maatilatalouden kunnallisverojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 500 000 mk enintään kolmen lyhytaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio	65 950 000
1990 menoarvio	68 000 000
1989 tilinpäätös	70 539 111

24. Työ- ja käyttörahat sekä avolaitospalkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vangeille maksettavien työ- ja käyttörahojen sekä palkkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Avolaitospalkkoissa määrärahan kasvu aiheutuu Pohjois-Karjalan lääninvankilan Juuan suljetun osaston muuttamisesta avovankilaosastoksi ja Kestilän avovankilan perustamisesta.

1991 menoarvio	29 600 000
1990 menoarvio	28 000 000
1989 tilinpäätös	27 488 884

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 17 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen henkilökunnan opintomatkoihin ja siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää käyttöönotettavien uusien ja peruskorjattavien toimitilojen kalustohankintoihin.

1991 menoarvio	17 800 000
1990 menoarvio	17 530 000
1989 tilinpäätös	14 010 200

50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa

tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 12 uuden kokopäiväisen toimen palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu palkkausmenoihin	22 200 000
Valtionapu muihin menoihin	7 100 000
Yhteensä	29 300 000

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 140 kokopäivätoimista ja 17 osa-aikaista henkilöä. Henkilöstön mitoituksessa on otettu huomioon seitsemän valtionapuun oikeuttavan toimen siirto momentilta 25.50.51.

1991 menoarvio	29 300 000
1990 menoarvio	22 482 000
1989 tilinpäätös	20 038 000

51. *Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen*

Momentille myönnetään 17 871 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätiöille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 180 000 mk avustuksen maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksiin sekä muihin luotoista aiheutuviin menoihin ja enintään 700 000 mk muuhun kriminaalihuoltotyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen palkkausmenoihin	13 571 000
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen muihin menoihin	3 600 000
Valtionapu muuhun kriminaalihuoltotyöhön	700 000
Yhteensä	17 871 000

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 79 kokopäivätoimista ja 21 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon seitsemän valtionapuun oikeuttavan toimen siirto momentille 25.50.50.

1991 menoarvio	17 871 000
1990 menoarvio	17 771 000
1989 tilinpäätös	16 508 000

52. *Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	370 000
1989 tilinpäätös.....	4 900 000

70. *Kaluston hankinta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 12 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös käyttöönotettavien uusien ja peruskorjattavien tilojen arvoltaan vähäisen kaluston hankintaan.

1991 menoarvio	12 500 000
1990 menoarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	12 650 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 37 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Talonrakennusten suunnittelu.....					1 000 000
2. Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					6 000 000
3. Helsingin keskusvankilan länsiselliosaston perusparannus.....	1 940	12 000	6 186	3 000 000	3 000 000
4. Helsingin keskusvankilan henkilökunnan asuinrakennus	3 648	24 600	6 743	23 000 000	1 600 000
5. Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus.	2 000	10 600	5 300	1 000 000	3 100 000
6. Vantaan lääninvankila.....	8 892	120 000	13 495	19 400 000	2 000 000
7. Hämeen lääninvankila.....	6 976	76 000	10 894	19 500 000	20 000 000
8. Keski-Suomen avovankila	6 717	61 600	9 170	2 500 000	500 000
				Yhteensä	37 200 000

<i>Selvitysosa:</i>	1991 menoarvio	37 200 000
3. Helsingin keskusvankilan länsiselliosaston kustannusarvio on tarkistettu luonnossuunnitelmien perusteella.	1990 menoarvio	37 650 000
4. Helsingin keskusvankilan henkilökunnan asuinrakennuksen kustannusarvio on tarkistettu rakennuskustannusten nousun johdosta.	1989 tilinpäätös	61 600 000
8. Keski-Suomen avovankilan laajuus on tarkistettu vahvistetun esisuunnitelman perusteella.	75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha)	Momentille myönnetään 56 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Suomenlinnan entistämistä ja muut rakennustyöt	153 400 000	15 000 000
2. Parolan, Hämeenlinnan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt	90 600 000	8 000 000
3. Turun linnan korjaustyöt.....	38 250 000	3 700 000
4. Kastelholman linnan entistämistä ja muut rakennustyöt.....	35 800 000	3 800 000
5. Puolustusvoimien Tampere-Pirkkalan lentotukikohtaan, Ylöjärven tutkimuslaitoksen ja Nokian kuljetusvälinevarikon rakennustyöt	76 900 000	7 500 000
6. Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt	34 100 000	4 500 000
7. Turun varuskunnan rakennustyöt.....	18 450 000	3 500 000
8. Tuusulan varuskunnan rakennustyö.....	6 000 000	2 000 000
9. Uudenmaan lääninvankila	37 500 000	8 700 000
Yhteensä		56 700 000

Selvitysosa: Määrärahalta voidaan työllistää keskimäärin 300 vankia.

1991 menoarvio	56 700 000
1990 menoarvio	56 500 000
1989 tilinpäätös	53 300 000

76. Vankilasta vapautuneiden työllistäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vankilasta vapautuneiden työllistämistä varuskuntien ra-

kennustöissä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalta voidaan työllistää keskimäärin 20 työntekijää.

1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 menoarvio.....	5 200 000
1989 tilinpäätös.....	4 700 000

77. *Työsiirtoloille järjestettävät työt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 23 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalta voidaan työllistää keskimäärin 110 vankia.

1991 menoarvio.....	23 500 000
1990 menoarvio.....	28 000 000
1989 tilinpäätös.....	30 000 000

79. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	900 000
1990 menoarvio.....	950 000
1989 tilinpäätös.....	900 000

60. (25.60, 61 ja 62) Eräät virastot

Selvitysosa: Luku sisältää oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen, Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Helsingin kriminaalipoliittisen instituutin ja tietosuojavaltuutetun toimiston menot.

01. (25.60.01, 61.01 ja 62.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 102 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	4 841 900	29
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	77 200	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	14 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	460 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	359 100	—
Eläkemaksu.....	1 348 600	—
Yhteensä.....	7 102 000	30

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 69 700 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tietosuojavaltuutetun toimistoon ohjaus- ja tiedotustehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	7 102 000
1990 menoarvio.....	5 034 000
1989 tilinpäätös.....	4 695 258

29. (25.60.29, 61.29 ja 62.29) *Muut kulu-*

tusmenot
Momentille myönnetään 4 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kahden

henkilön palkkaamiseen määräajaksi ja enintään 50 000 markan määräisten apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan on arvioitu jakautuvan käyttäjävirastojen kesken seuraavasti: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 1 130 000 mk, YK:n yhteydessä toimiva Helsingin kriminaalipoliittinen instituutti 1 133 000 mk ja tietosuojavaltuutetun toimisto 1 957 000 mk.

1991 menoarvio.....	4 220 000
1990 menoarvio.....	4 030 000
1989 tilinpäätös.....	4 524 079

70. Vaalit

21. *Vaalimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin valitsemisesta (574/87), kansanedustajain vaaleista (391/69) sekä kunnallisvaaleista (361/72) annettujen lakien mukaisesti vaaleista sekä vaalien ennakkotulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen

maksamiseen sekä enintään yhden henkilön palkkaamiseen määräajaksi vaalien valmistelutehtäviin.

1991 menoarvio	37 000 000
1990 menoarvio	2 800 000
1989 tilinpäätös	339 437

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Valmistautuminen ETA-sopimuksen hyväksymiseen Suomessa edellyttää Euroopan Yhteisön normiston kääntämistä kotimaisille kielille sekä käännöstyön kielellistä ja lainsäädäntötekniistä tarkastamista. Tehtävän hoitamiseksi muodostetaan oikeusministeriön yhteyteen asiantuntijayksikkö. Tämän luvun momentille 26 (Kansainvälinen yhteistyö) on otettu määräraha yksikön toiminnasta aiheutuvia menoja varten.

1991 menoarvio.....	4 400 000
1990 menoarvio.....	1 900 000
1989 tilinpäätös.....	2 258 069

27. *Automaattinen tietojenkäsittely* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rikosasioiden atk-perusteisen tuomiolauselma- ja perintäjärjestelmän käyttöönotosta, kiinteistöjen kirjaimisjärjestelmän laajentamisesta valtioneuvoston 26.2.1987 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti, rikosrekisterin atk-käytöstä, diaarijärjestelmän käytöstä ja ylläpidosta ja maksamismääräysjärjestelmän perustamisesta sekä toiminnassa olevien muiden järjestelmien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään kahden henkilön palkkaamiseen määräajaksi tietojärjestelmien suunnittelutehtäviin.

25. *Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen*

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeushallinnon koulutus- ja kehittämistoiminnan palkkioiden sekä matka-, materiaalihankinta- ja ulkopuolisten palvelujen ostomenojen sekä muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	988 213

26. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan Yhteisön normiston kääntämisestä ja tarkistamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, Suomen maksuosuuksien, kansainvälisestä yhteistyöstä johtuvien matka-, edustus- ja kokousjärjestelymenojen maksamiseen sekä oikeusministeriön toimialaan kuuluvien säädösten kääntämisestä ja julkaisemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kahdeksan tilapäisen henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset	750 000
Laittevuokrat ja huollot, tiedonsiirtolinjojen vuokrat ja ohjelmistojen ylläpitomaksut	4 800 000
Atk-käyttöpalvelujen osto	14 100 000
VRK:n palvelut	1 800 000
Atk-suunnittelupalvelujen osto	3 600 000
Atk-tallennuspalvelut	700 000
Ohjelmistojen osto.....	300 000
Muut atk-menot.....	950 000
Yhteensä	27 000 000

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 500 000 mk rikoslain 7 luvun muutoksen takia tuomiolauselma- ja perintäjärjestelmän

atk-sovellukseen tehtäviä muutostöitä varten. Määrärahatarvetta lisäävät myös rikosasioiden tuomiolauselma- ja perintäjärjestelmän laajentuminen kaikkiin alioikeuksiin ja kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän laajentaminen 12 alioikeuteen.

1991 menoarvio	27 000 000
1990 menoarvio	24 400 000
1989 tilinpäätös	20 496 970

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkanlaskennasta ja kirjanpidosta sekä maksuliikkeen hoidosta aiheutuvien menojen, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (321/69) 13 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten kantopalkkioiden, ulosottomaksujen palautusten, pakkohuutokauppakulujen ennakoiden, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (318/63) 24 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten palautuksille maksettavien korkojen, työnantajalle henkilöstön sairauskassaan kuulumisen perusteella aiheutuvien menojen maksamiseen, suuronnettomuustutkinnasta annetun lain (373/85) mukaan asetetuista tutkintalautakunnista aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä maksuliikkeestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon 5 000 000 mk maksuliikkeestä aiheutuvina menoina.

1991 menoarvio.....	8 220 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 036 140

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Julkisen Sanan Neuvostolle ja Suomen Lakimiesliitolle sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 menoarvio.....	620 000
1989 tilinpäätös.....	1 216 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 18 970 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Oikeusministeriö.....	1 200 000
Tuomioistuinlaitos.....	13 370 000
Syyttäjänvirastot.....	600 000
Ulosottovirastot	1 800 000
Vankeinhoitolaitos.....	2 000 000
Yhteensä	18 970 000
1991 menoarvio	18 970 000
1990 menoarvio	18 200 000
1989 tilinpäätös	15 000 000

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Oikeusministeriö (070)	74 945	75 138	104 553	+ 29 415	+ 39
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)..	44 864	49 109	64 713	+ 15 604	+ 32
20. Hovioikeudet (090)	91 635	96 942	132 839	+ 35 897	+ 37
25. Lääninoikeudet (090)	10 384	73 584	95 520	+ 21 936	+ 30
30. Alioikeudet (090)	310 509	319 529	416 285	+ 96 756	+ 30
40. Erityistuomioistuimet (090).....	53 863	57 376	76 364	+ 18 988	+ 33
45. Eräät oikeudenhoitomenot (090).	96 549	89 600	102 300	+ 12 700	+ 14
46. Syyttäjänvirastot (090)	23 513	24 282	33 236	+ 8 954	+ 37
47. Ulosottovirastot (090).....	120 597	126 205	156 985	+ 30 780	+ 24
50. Vankeinhoitolaitos (100)	723 252	737 163	853 398	+116 235	+ 16
60. Eräät virastot (070).....	9 219	9 064	11 322	+ 2 258	+ 25
70. Vaalit (010).....	339	2 800	37 000	+ 34 200	+1 221
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	41 995	50 120	63 190	+ 13 070	+ 26
Yhteensä	1 601 665	1 710 912	2 147 705	+436 793	+ 26

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Sisäasiainministeriö

Selvitysosa: Sisäasiainministeriön organisaatiota ja virkarakennetta uudistetaan. Uudistuksella pyritään toiminnan tehostamiseen sekä organisaation ohjattavuuden ja joustavuuden parantamiseen. Apulaisosastopäällikköjärjestelmästä ja toimistojaosta luovutaan.

Ministeriöön perustetaan 1.3.1991 lukien hallinto-osasto sekä kunta- ja aluekehitysosasto ja lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien nykyiset yleinen osasto, lääni- ja kuntaosasto sekä aluepoliittinen osasto. Hallinto-osastolle kootaan valtionhallintoa yhtä toimialaa laajemmin koskevat asiat eli sisäasiainministeriön yleistä hallintoa sekä ministeriölle kuuluvat valtion alue- ja paikallishallintoa ja tietohallintoa koskevat asiat. Kunta- ja aluekehitysosastolle kootaan lähinnä asiat, joilla on erityistä merkitystä kuntien toiminta- ja kehitysedellytysten parantamisen sekä aluekehityksen kannalta.

Poliisin liikenneturvallisuustyön tehostami-

seksi liikkuvan poliisin johto siirretään ministeriön poliisiosastolle. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen poliisin hallintolaiksi. Samalla uudistetaan poliisiosaston organisaatiota edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti.

Ryhdytään tehostettuihin toimenpiteisiin lupahakemusten käsittelyn yksinkertaistamiseksi ulkomaalaiskeskuksessa ja muutenkin keskuksen toiminnan tuloksellisuuden parantamiseksi.

Ulkomaalaislain seurauksena viisumi- sekä työlupa-asioiden hallinnollinen menettely muuttuu. Viisuminantoon liittyviä tehtäviä siirtyy ulkoasiainhallinnolle sekä työlupatehtäviä työministeriölle.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 58 886 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	43 058 200	269
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	988 800	5
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	252 600	—
Muut palkat ja palkkiot.....	429 900	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 974 100	—
Eläkemaksu.....	11 182 400	—
Yhteensä.....	58 886 000	274

Sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen virka (S 30) perustetaan 1.3.1991 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan sopimuspalkkainen osastopäällikön virka (S 31). Lisäksi muutetaan

1.3.1991 lukien seuraavien virkojen nimikkeet:

Nykyinen virkanimike:

1 osastopäällikkö

2 apulaisosastopäällikköä

1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä
5 toimistopäällikköä

Uusi virkanimike:

1 pelastusylijohtaja, osastopäällikkönä
1 lainsäädäntöneuvos
1 aluekehitysneuvos
1 talousjohtaja
4 aluekehitysneuvosta
1 hallitusneuvos

Poliisiosaston organisaation kehittämiseksi perustetaan 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen poliisiylitarkastajan virka (S 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien momentilta 26.75.01 lakkautetaan yksi virka. Lisäksi muutetaan seuraavien virkojen nimikkeet:

Nykyinen virkanimike:

2 toimistopäällikköä
1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä

Uusi virkanimike:

1 tekninen johtaja
1 tietohallintopäällikkö
1 hallitusneuvos

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 215 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien kunnallistalouden tehtäviä varten edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 145 000 mk yhden viran lakkauttamiseksi tutkimustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 3 263 800 mk 19 viran perustamiseksi tarkastus- ja toimistotehtäviin ulkomaalaiskeskuksen pakolais- ja turvapaika-

ka-asiain käsittely- sekä lupahallinto-, rekisteri- ja valvontatehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 357 000 mk kahden viran perustamiseksi tarkastus- ja toimistotehtäviä varten.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu huomioon viiden tehtävän siirto momentilta 28.80.02. Yhden viran perustamisen johdosta momentilla 26.05.01 lakkautetaan yksi virka ja momentilla 26.06.01 vähennetään yksi tehtävä.

1991 menoarvio	58 886 000
1990 menoarvio	39 437 000
1989 tilinpäätös	37 619 567

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 565 000 mk ulkomaalaiskeskuksen lisätilojen johdosta, 300 000 mk ulkomaalaiskeskuksen uuden atk-järjestelmän käyttömenojen johdosta sekä 300 000 mk saamelaisvaltuuskunnan vaalien johdosta.

1991 menoarvio	9 500 000
1990 menoarvio	7 766 000
1989 tilinpäätös	5 681 214

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1991 menoarvio	1 000 000
1990 menoarvio	2 060 000
1989 tilinpäätös	5 200 000

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Keski-Suomen lääninhallitusta koskeva vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu valtionhallinnon tulosoajauksen liittyvään tulosbudjetointikokeiluun. Tämän vuoksi on aikaisemmin momenteille 26.05.01, 10 ja 29 budjetoidut Keski-Suomen lääninhallitusta koskevat määrärahat siirretty momentille 26.05.21.

Tavoitteena on kehittää Keski-Suomen lääninhallitusta alueen kehittämisestä vastaavana viranomaisena. Lääninhallitusta kehitetään tulos- ja informaatio-ohjauksen keinoin toimivana asiantuntijavirastona, jonka toiminnan ulkoista vaikuttavuutta ja sisäistä

tehokkuutta — tuottavuutta ja taloudellisuutta — parannetaan. Tavoitteena on kahden prosentin tuottavuuden nousu vuoden 1991 aikana. Keski-Suomen lääninhallitus voi soveltaa tulospalkkausta.

Keski-Suomen lääninhallituksen avaintulosalueiksi on määritetty Keski-Suomen taloudellinen, sosiaalinen ja sivistyksellinen kehittäminen, kuntien toimintaedellytysten tukeminen, kansalaisen tarvitsemien peruspalveluiden tuotannon kehittäminen, aluehallinnon viranomaisten toiminnan yhteensovittaminen vastaamaan alueen kehittämisen strategia-työstä sekä lääninhallituksen kehittäminen

tulosohjatuksi asiantuntijavirastoksi niin, että valtion keskushallinnon ja lääninhallituksen välinen tulosohjaussuhde toimii.

Keski-Suomen läänin kehittämisen ensimmäiseksi avaintulokseksi on määritelty Keski-Suomen kehittäminen korkeatasoiseksi tietoympäristöksi koulutusta kehittämällä ja koulutuskokeiluja järjestämällä, tietotaitoa kohottavia yrityspalveluja järjestämällä ja tutkimus- ja kehitystoimintaa tukemalla sekä teknologian tasoa kohottamalla suuntaamalla puolet läänin kehittämisrahasta tavoitetta tukeviin hankkeisiin.

Toisena kehittämisen avaintuloksena on Keski-Suomen läänin asumisolojen parantaminen tukemalla kuntien maanhankintaa ja kaavoitusta asuntorakentamiseen, suuntaamalla kuntien asuntotuotantoa valtakunnallisen asuntopolitiikan tavoitteiden mukaisesti, vähentämällä asunnottomien ja puutteellisesti asuvien osuutta nopeammin kuin maassa keskimäärin, edistämällä peruskorjaustoimintaa ja teettämällä asunto-oloja koskevaa tutkimusta.

Kolmantena avaintuloksena on maaseudun elinkeinopohjan vahvistaminen. Tuloksen

saavuttamiseksi laaditaan maaseudun kehittämissuunnitelma ja käytetään kolmannes Keski-Suomen läänin kehittämisrahasta tulosalueelle sijoitettujen kehittämisprojektien rahoittamiseen.

Neljäntenä Keski-Suomen läänin kehittämisen avaintuloksena on ympäristö-, energia- ja liikennepoliittisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Tärkeimpänä tavoitteena on läänin rikkipäästöjen saaminen hallintaan.

Viidentenä kehittämisen avaintuloksena on Keski-Suomen läänin kansainvälistymisvalmiuksien lisääminen tukemalla oppilaitosten kansainvälistymisohjelmien laadintaa, kielikoulutuksen tehostamista ja monipuolistamista sekä oppilasvaihdon lisäämistä.

Kunnallisen alkoholitarkastuksen tehtävät on tarkoitus siirtää lääninhallituksille. Tämän johdosta lääninhallitukseen perustetaan yhdeksän virkaa, minkä lisäksi näihin tehtäviin kohdennetaan muista tehtävistä 15—20 henkilötyövuoden työpanos.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 454 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	246 923 500	1 826
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 994 300	13
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 916 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	175 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	16 692 100	—
Eläkemaksu.....	62 752 400	—
Yhteensä.....	330 454 000	1 839

Uudenmaan lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 129 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 76 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 68 500 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 90 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tarkastustehtäviin. Vastaavasti vähennetään 51 400 mk yhden osa-aikaisen viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 186 600 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnit-

telu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 186 600 mk kahden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 67 700 mk kahden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastus-tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvotelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 68 100 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 167 100 mk yhden henkilön palkkaamiseksi ilmansuojelutehtäviä varten.

Turun ja Porin lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 146 600 mk yhden viran perustamiseksi luonnonsuojelualueiden osto-tehtäviin 1.3.1991 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 76 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 68 500 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 67 700 mk kahden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastus-tehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 167 100 mk yhden henkilön palkkamiseksi ilmansuojelutehtäviä varten.

Hämeen lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 69 700 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien oikeuslääketieteellisiin tehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 76 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 68 500 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien ti-

lapäisten virkamiesten aseman vakainaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 190 300 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunniteltu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 190 300 mk kahden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 67 700 mk kahden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastus-tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 78 300 mk yhden viran lakkauttamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 167 100 mk yhden henkilön palkkaamiseksi ilmansuojelutehtäviä varten.

Kymen lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivan tilapäisen virkamiehen aseman vakainaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 89 100 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tutkimustehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 89 100 mk yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 33 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastus-tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvotelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 69 600 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin

myönnetään 167 100 mk yhden henkilön palkkaamiseksi ilmansuojelutehtäviä varten.

Mikkelin lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 62 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien kaavoitus- ja asuntotoimen tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvottelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 68 100 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Kuopion lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 62 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien kaavoitus- ja asuntotoimen tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 70 200 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 63 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvottelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 68 100 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Pohjois-Karjalan lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 150 200 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tietohallinto-tehtäviin. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 89 100 mk yhden henkilön palkkauksena samasta ajankohdasta lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään

59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvottelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 68 100 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Vaasan lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 146 600 mk yhden viran perustamiseksi luonnonsuojelualueiden osto-tehtäviin 1.3.1991 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivan tilapäisen virkamiehen aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 83 400 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 83 400 mk yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 33 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastustehtäviä varten.

Oulun lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 146 600 mk yhden viran perustamiseksi luonnonsuojelualueiden osto-tehtäviin 1.3.1991 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkuihin

myönnetään 33 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.10.1991 lukien alkoholitarkastustehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 185 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lääninneuvottelukunnan tehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 68 100 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 167 100 mk yhden henkilön palkkaamiseksi ilmansuojelutehtäviä varten.

Lapin lääninhallitus

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 65 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien pelastustoimen johtotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtävältä alueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 62 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien kaavoitus- ja asuntotoimen tehtäviin. Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 27 300 mk yhden viran lakkauttamiseksi samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 18 836 800 mk Keski-Suomen lääninhallituksen palkkauksina. Lisäksi henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kolmen viran siirto momentilta 35.01.01 ja yhden viran siirto momentilta 33.60.01 sekä viiden tehtävän siirto momentilta 35.11.26. Kahden viran perustamisen johdosta lakkautetaan neljä virkaa momentilta 35.40.01.

1991 menoarvio	330 454 000
1990 menoarvio	255 013 800
1989 tilinpäätös	292 868 510

10. (26.05.10 ja 07.29, osa) *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lääninhallituksen ja rekisteritoimistojen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä Keski-Suomen lääninhallituksen menot.

1991 menoarvio	23 650 000
1990 menoarvio	23 932 800
1989 tilinpäätös	22 232 291

21. *Keski-Suomen lääninhallituksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 283 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 121 000 mk yhden viran perustamiseksi vahtimestaritehtäviä varten.

Määrärahaa saa käyttää enintään 145 henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimus-suhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on otettu huomioon maksullisen palvelutoiminnan menot 150 000 mk. Henkilöstön määrän mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 28.80.02. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.26.05.

1991 menoarvio	32 283 000
----------------------	------------

25. *Eräät hallintomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennuslain ja sukunimilain mukaisten kuuluttamismenojen, palautettavien sakkojen korkojen, ulosotto-lain perusteella suoritettavien maksujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten sekä muiden vastaavien lakisääteisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lääninhallitusten maksuasetuksen aiheuttamana lisäyksenä 100 000 mk sukunimilain mukaisista kuulutuksista aiheutuneina menoina.

1991 menoarvio	1 100 000
1990 menoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	731 933

29. (26.05.27 ja 29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk atk-menoihin, 100 000 mk käyttövaroihin, 1 000 000 mk toimitilamuutosten aiheuttamiin kalustomenoihin ja vähennyksenä Keski-Suomen lääninhallituksen menot.

1991 menoarvio	46 000 000
1990 menoarvio	42 900 000
1989 tilinpäätös	44 398 730

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 250 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 000 000 mk vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältyvän tilausvaltuuden johdosta tietojenkäsittelyn keskuslaitteistojen uu-

simiseksi, 2 000 000 mk lääniverkon palvelukoneen hankintaan, 1 500 000 mk atk-lähiverkkojen rakentamiseen, 500 000 mk levy-yksiköiden hankintaan, 750 000 mk Turun ja Porin lääninhallituksen keskuskopiolaitteen uusimiseen ja 500 000 mk kahden lääninhallituksen virka-autojen uusimiseen.

1991 menoarvio.....	7 250 000
1990 menoarvio.....	5 100 000
1989 tilinpäätös.....	2 946 027

06. Väestörekisterikeskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 394 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	10 451 500	92
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	2 698 900	28
Muut palkat ja palkkiot.....	62 200	—
Sosiaaliturvamaksu	878 200	—
Eläkemaksu	3 303 200	—
Yhteensä	17 394 000	120

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 124 300 mk kuuden henkilön palkkauksina 1.10.1991 lukien toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Väestökirjanpidon paikallishallinnon automatisoinnin johdosta väestörekisterikeskuksen henkilöstö vähenee edelleen vuonna 1992 viidellä henkilöllä ja vuosina 1993—94 kymmenellä henkilöllä kumpanakin vuonna.

1991 menoarvio	17 394 000
1990 menoarvio	14 484 000
1989 tilinpäätös	12 657 562

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.26.06.

1991 menoarvio	16 000 000
1990 menoarvio	15 000 000
1989 tilinpäätös	11 521 299

29. (26.06.27 ja 29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

1991 menoarvio	24 000 000
1990 menoarvio	24 000 000
1989 tilinpäätös	24 115 601

07. Rekisteritoimistot

Selvitysosa: Keski-Suomen läänin rekisteritoimistot ovat tulosbudjetoinnin kokeiluyksiköitä. Tämän vuoksi on aikaisemmin momenteille 26.07.01 ja 07.29 budjetoidut Keski-Suomen läänin rekisteritoimistoja koskevat määrärahat siirretty momentille 26.07.21.

Keski-Suomen läänin rekisteritoimistot kohtavat palvelutasoaan kehittämällä alueellista tietopalvelua, joka käsittää henkilö-, kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja. Toiminnan kehittämisen perustuu suunnitellun atk-järjestelmän käyttöönottoon ja sen mahdolliseksi tekemään tietopalveluun.

Toimintojen automatisointi antaa mahdollisuuden hoitaa myös patentti- ja rekisteri-

hallitukselta siirtyneet uudet tehtävät nykyisin henkilövoimin ja aikaisempaa nopeammin. Asunto-osakeyhtiöiden rekisteröinnissä tulostavoitteena on suorittaa käsittely noin kolmen viikon kuluessa.

Myös rekisteritoimistoille kuuluvien yhdistysrekisteriasioiden, julkisen notaarin ja julkisen kaupanvahvistajan sekä vihkimisviranomaisen tehtävien hoitoa tehostetaan ja palvelua parannetaan.

Tavoitteena on kahden prosentin tuottavuuden nousu vuoden 1991 aikana.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 74 881 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	54 579 800	527
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	1 064 200	13
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	1 107 900	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	76 700	—
Muut palkat ja palkkiot	50 100	—
Sosiaaliturvamaksu	3 782 600	—
Eläkemaksu	14 219 700	—
Yhteensä	74 881 000	540

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 343 000 mk osa-aikaisten henkilöiden palkkaamiseksi siivoustehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 770 000 mk Keski-Suomen läänin rekisteritoimistojen palkkauksina.

1991 menoarvio	74 881 000
1990 menoarvio	58 023 000
1989 tilinpäätös	56 821 551

21. Keski-Suomen läänin rekisteritoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 072 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 29 henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimussuhteisten henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 5 072 000

29. (26.07.27 ja 07.29, osa) Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 482 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 420 000 mk Uudenmaan ja Hämeen läänin rekisteritoimistojen tietojenkäsittelyn kasvun sekä Turun ja Porin läänin rekisteritoimistojen ja Ahvenanmaan rekisteritoimiston kokovuotiseen tietojenkäsittelyyn siirtymisen johdosta sekä Oulun, Lapin, Vaasan, Pohjois-Karjalan, Mikkelin, Kuopion ja Kymen läänin rekisteritoimistojen atk-laitehankintojen ja tietojen käsittelymenojen johdosta sekä 900 000 mk kaupparekisteritehtävissä tarvittavien mikrofilmien, lomakkeiden ja kopiolaitteiden hankintojen johdosta ja vähennyksenä Keski-Suomen läänin rekisteritoimistojen menot.

1991 menoarvio	18 482 000
1990 menoarvio	11 757 200
1989 tilinpäätös.....	9 695 165

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisin toimintaedellytyksiä tehostetaan lisäämällä henkilöstöä esitutkintalainsäädännön voimaantulon edellyttämällä tavalla yhteensä 75 uudella viralla sekä hankkimalla poliisin käyttöön erilaista kalustoa ja välineistöä. Uudet ja uudelleen sijoitettavissa olevat virat tullaan kohdentamaan tarkoitukseenmukaisella tavalla sellaisiin yksiköihin, joiden toiminta sitä edellyttää huomioonottaen varsinkin suurten kasvukeskusten tarpeet sekä rikostorjunnan lisääntyneet vaatimukset. Esitutkintalain johdosta tarvittavista 150 virasta jää vielä perustamatta 56 virkaa, jotka on tarkoitettu sisällyttäväksi vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon.

Nykyisen viestihenkilöstön toimenkuvaa muutetaan. Tämän henkilöstön työ painotetaan erilaisten tietoliikennetehtävien hoitamiseen ja valvontaan.

Poliisihenkilöstön työaika painotetaan tehtävien edellyttämällä tavalla. Samalla otetaan huomioon se, että poliisi joutuu esitutkinnassa käytettävän pidätysajan lyhenemisen vuoksi painottamaan työaikaa aiempaa enemmän varsinaisen virka-ajan ulkopuolella tapahtuvaksi työksi.

Automaattista tietojenkäsittelyä tehostetaan hankkimalla atk-laitteita poliisipiireihin ja erillisyyksiköihin. Erityisesti kiinnitetään huomiota nimismiespiirien ulosottojärjestelmien ja suurimpien poliisipiirien rikosilmoitusjärjestelmien kehittämiseen.

Liikennevalvontaa tehostetaan valtioneuvoston tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Menoja aiheuttavat mm. erilaisten liikennevalvontavälineiden hankinnat.

Ympäristörikosten tutkinnan tehostamiseksi perustetaan keskusrikospoliisiin uusia virkoja ja hankitaan välineistöä.

Rikostutkintaa tehostetaan hankkimalla keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin käyttöön rikostutkimus- ja laboratoriovälineitä.

Keski-Suomen läänin paikallispoliisin yk-

siköt ovat tulosbudjetoinnin kokeiluyksiköitä. Tämän vuoksi on aikaisemmin momenteille 26.75.01, 10, 25, 26, 27 ja 29 budjetoidut Keski-Suomen läänin paikallispoliisia koskevat määrärahat siirretty momentille 26.75.21.

Keski-Suomen läänin paikallispoliisin ensimmäisenä avaintulosalueena on poliisin turvallisuuspalvelujen saatavuuden sekä kansalaisten turvallisuuden parantaminen. Tämän saavuttamiseksi lisätään 4 prosentilla järjestyksen ylläpitoon käytetyn työajan osuutta kokonaistyöajasta vuoden 1989 osuuteen verrattuna. Vastaavasti vähennetään päivystyksen ja vartiointin osuutta kokonaistyöajasta vähentämällä hälytyspäivystyspisteiden sekä päihtymyksen vuoksi säilöönnotettujen lukumäärää.

Toisena avaintulosalueena on liikennevalvonta. Tavoitteena on lisätä paikallispoliisin ja liikuvan poliisin yhteistyötä sekä liikennevalvontaan käytetyn työajan osuutta 2—3 prosentilla kokonaistyöajasta vuoden 1989 osuuteen verrattuna. Valvonnan erityiskohteenä ovat nopeusvalvonta ja rattijuopumukset.

Kolmantena avaintulosalueena on rikostutkinta, jossa yksikköjen rikostutkintajärjestelmiä kehittämällä, yhteistoimintaa tiivistämällä ja koulutusta lisäämällä on tavoitteena rikosten selvittämisen prosentin ylläpitäminen vuoden 1989 tasolla eli noin 75 prosentissa.

Palkkakustannusten muodostaessa noin 85 prosenttia kokonaiskustannuksista tavoitteena on sidonnaisuuksia vähentämällä ja työsuunnittelulla estää palkkakustannusten reaalinousu.

Tukitoimintojen osalta tulostavoitteena on laatia yksikkökohtaiset tietojärjestelmien kehittämissuunnitelmat ja aloittaa niiden toteuttaminen.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 125 286 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 567 061 300	11 297
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	2 152 200	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	14 972 800	111
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 438 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	28 720 100	—
Sosiaaliturvamaksu.....	107 354 500	—
Eläkemaksu.....	403 586 300	—
Yhteensä.....	2 125 286 000	11 408

Paikallispoliisi

Esitutkintalainsäädännön uudistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin lisäystä 2 613 900 mk 50 viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien poliisitehtäviin.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin lisäystä 124 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien ulosottotehtäviin. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 64 000 mk yhden osa-aikaisen henkilön palkkauksesta.

Inkoon ja Nummen nimismiespiirien lakkauttamisen johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 71 600 mk kahden viran perustamiseksi 1.11.1991 lukien syyttäjän tehtäviin. Samalla vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 76 900 mk kahden viran lakkauttamiseksi samasta ajankohdasta lukien poliisi- ja syyttäjätehtävistä.

Tarkoituksenmukaisen virkarakenteen aikaansaamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin lisäystä 4 547 100 mk 41 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tietoliikennetehtäviin. Vastaavasti vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 4 786 700 mk 41 viran palkkauksina viestintätehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 85 300 mk yhden viran perustamiseksi toimistotehtäviä varten.

• Momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauk-

sista vähennetään 1.3.1991 lukien 118 600 mk kolmen siivoustehtävissä olevan henkilön palkkoina.

Keskusrikospoliisi

Esitutkintalainsäädännön uudistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin lisäystä 1 238 500 mk 20 viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien poliisi- ja laboratoriatehtäviin.

Tarkoituksenmukaisen virkarakenteen aikaansaamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin lisäystä 885 500 mk kahdeksan viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tietoliikennetehtäviin. Vastaavasti vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 918 100 mk kahdeksan viran palkkauksina viestintätehtävistä.

Suojelupoliisi

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 192 200 mk kolmen viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien valvontatehtäviä varten.

Palvelussuhteen lajin tarkistamiseksi perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 283 700 mk kahden viran perustamiseksi atk- ja kuvateknikko-tehtäviä varten 1.3.1991 lukien. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 248 100 mk kahden henkilön palkkauksina.

Liikkuva poliisi

Poliisihallinnon organisaatorakenteen kehittämisen johdosta sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 232 600 mk yhden viran lakkauttamiseksi 1.3.1991 lukien johtotehtävistä. Vastaavasti momentilla 26.01.01 perustetaan yksi virka.

Poliisiopisto

Esitutkintalainsäädännön uudistamisen

johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 74 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tutkustehtäviin.

Poliisikoulu

Esitutkintalainsäädännön uudistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 113 300 mk kahden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien opetus- ja suunnittelutehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 60 960 800 mk Keski-Suomen läänin paikallispoliisin palkkauksina. Henkilöstön määrän mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 28.80.02.

1991 menoarvio	2 125 286 000
1990 menoarvio	1 634 927 000
1989 tilinpäätös	1 585 536 951

21. Keski-Suomen läänin paikallispoliisin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 98 258 000 mk.

Esitutkintalainsäädännön uudistamisen johdosta myönnetään paikallispoliisin peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 79 000 mk kahden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien poliisitehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää enintään 452 henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimus-suhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	98 258 000
----------------------	------------

23. (26.75.10, 21, 22, 25 ja 26) Poliisin erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 209 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen käyttömenojen, poliisioppilaitosten oppilashuolosta aiheutuvien menojen, poliisivarikoiden tuottamista palveluista aiheutuvien erityismenojen, ajoneuvojen käytöstä ja kunnossapidosta aiheutuvien menojen ja poliisitoimen muiden erityismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös oikeudenhoidon ja paikallishallinnon kustannusten järjestelyistä eräissä tapauksissa annetun lain (345/76) mukaisesti kaupungeille maksettavien korvausten ja vuokratilojen maksamiseen, oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista suoritettavasta korvauksesta annetun asetuksen (689/56, muut. 385/88) ja kansanterveyslaitoksessa suoritetuista tutkimuksista

perittävistä maksuista annetun asetuksen (817/85, muut. 9396/88) mukaisten maksujen maksamiseen sekä valtion virkapukuvastuksesta annetun asetuksen (850/69, muut. 190/81) mukaisten avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemän henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Kiinteistöjen käyttö	81 100 000	mk
Oppilaiden huolto	8 900 000	
Poliisivarikoiden erityismenot	24 000 000	
Ajoneuvojen käyttö ja kunnossapito	36 500 000	
Poliisitoimen muut erityismenot	59 300 000	
Yhteensä	209 800 000	

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon Keski-Suomen läänin paikallispoliisin menot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon uusien vuokratilojen aiheuttamina menoina 1 328 000 mk sekä vähennyksenä Tampereen kaupungille toimitiloista maksettavan korvauksen päättymisestä 1.10.1991 lukien 890 000 mk.

Poliisivarikoiden erityismenojen osalta on lisäyksenä otettu huomioon virkapuku-uudistuksen aiheuttamina lisähankintamenoina 1 700 000 mk.

Poliisitoimen erityismenoissa lisäyksenä on otettu huomioon välttämättömän lisätarpeen johdosta 6 000 000 mk, 2 752 000 mk hintojen nousun, 300 000 mk rikostutkinnan tehostamisen, 300 000 mk jatko- ja erikoiskoulutuksen tehostamisen, 200 000 mk rikollisuutta ennalta estävän toiminnan tehostamisen ja 190 000 mk kansainvälisen yhteistyön lisääntymisen johdosta.

1991 menoarvio	209 800 000
1990 menoarvio	202 280 000
1989 tilinpäätös	202 519 981

29. (26.75.27 ja 29) Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 152 119 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kulunkorvauksista, yhteydenpitotehtävistä, poliisilaisa tarkoitettujen poliisiipiirien neuvottelukunnista sekä toimistolaitteiden, puhelinvaihteiden ja telekopiolaitteiden vuokraamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon venerekisterin ja väestön keskusrekisterin käytöstä aiheutuva lisäys 1 500 000 mk, keskusrikospoliisin, suojelupoliisin ja poliisipiirien perusjärjestelmien käytöstä ja kehittämisestä 2 000 000 mk, ulosottojärjestelmän käytöstä 2 400 000 mk, kustannusten nousuna 1 400 000 mk sekä vuoden 1990 menoarvioon sisältynyt 350 000 markan ehdollinen määräraha sekä vähennyksenä Keski-Suomen läänin paikallispoliisin menot.

1991 menoarvio	152 119 000
1990 menoarvio	143 720 000
1989 tilinpäätös	119 436 216

70. (26.75.70 ja 71) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 66 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisten, pääosin momentilta maksettaviin hankintakokonaisuuksiin tai luonteeltaan yhtenäisiin järjestelmiin kuuluvien laitteiden tai kalusteiden menojen maksamiseen.

Sisäasiainministeriö oikeutetaan tilaamaan enintään 7 800 000 mk maksava poliisin viestijärjestelmän uusiminen pääkaupunkiseutua varten. Valtuuden käytöstä saa aiheutua menoja enintään 2 800 000 mk vuonna 1991 ja 5 000 000 mk vuonna 1992.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toimistokoneet	400 000
Rikostutkimus- ja laboratoriovälineet	4 400 000
Valvonta- ym. erityisvälineet	2 300 000
Aseet ja suojavälineet	1 000 000
Liikenteenvalvontavälineet	2 200 000
Varikko- ja autohuoltamolaitteet	500 000
Atk-hankinnat	17 500 000
Poliisiradioliikenteen salaus	200 000
Viesti- ja elektroniset välineet	2 200 000
Muut välineet	300 000
Eräiden poliisitalojen varustaminen ..	3 000 000
Pääkaupunkiseudun viestijärjestelmän uusiminen	2 800 000
Ety-seurantakokouksen vaatimat hankinnat	1 000 000
Ajoneuvohankinnat	28 500 000
Yhteensä	66 300 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 500 000 mk kahden erikoisrakenteisen auton hankkimisesta aiheutuvat menot ja vähennyksenä Keski-Suomen läänin paikallispoliisin menojen osuus sekä vuoden 1990 menoarvioon sisältynyt 100 000 markan ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio	66 300 000
1990 menoarvio	54 337 000
1989 tilinpäätös	55 949 938

74. *Eräät rakennustyöt* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 30 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
Poliisikoulu (Tampere)		120 600	29 100 000	30 000 000
— koulurakennukset	8 318	80 500 9 678		
— asunnot	4 961	40 100 8 083		
Poliisikoulun ajoharjoitus ja käsittelyalue		11 800	200 000	500 000
Sekalaiset rakennushankkeet				100 000
			Yhteensä	30 600 000

Selvitysosa: Poliisikoulun kustannusarviota on tarkistettu 7 500 000 mk ja oppilasaustuloiden 4 100 000 mk sekä ajoharjoitusradan kustannusarviota 900 000 mk kustannustason nousun johdosta.

1991 menoarvio	30 600 000
1990 menoarvio	18 300 000
1989 tilinpäätös	2 100 000

88. *Teiskon moottoriurheilukeskuksen käyttöoikeuden hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 300 000 mk käyttöoikeuden hankkimiseksi poliisin ajokoulutusta varten Teiskon moottoriurheilukeskuksen ajoratoihin ja alueeseen sekä hallinto-oikeuden hankkimiseksi poliisin tarpeisiin rakennettaviin huolto- ym. tiloihin.

1991 menoarvio	3 300 000
----------------------	-----------

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Valtion pelastusopisto ja Valtion pelastuskoulu aloittavat toimintansa vuonna 1992.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 430 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	6 471 500	51
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	405 400	6
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 600	—
Muut palkat ja palkkiot.....	284 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	476 000	—
Eläkemaksu.....	1 790 800	—
Yhteensä.....	9 430 000	57

Uusien pelastusoppilaitosten opetustoiminnan suunnitteluun ja käynnistämiseen liittyviä tehtäviä varten myönnetään 50 000 mk kolmen opetusalan viran perustamiseksi 1.12.1991 lukien.

Valtion pelastuskoulun huoltotehtävien valmisteluun ja käynnistämiseen liittyviä tehtäviä varten myönnetään 10 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.12.1991 lukien.

1991 menoarvio.....	9 430 000
1990 menoarvio.....	6 100 000
1989 tilinpäätös.....	6 003 522

11. Laitteiden ja kaluston käyttö ja kunnossapito

Momentille myönnetään 3 370 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidystä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Läänien radioverkkojen ylläpito.....	2 785 000
Säteilyvalvontajärjestelmänatk-menot.....	100 000
Säteilymittauskaluston huolto.....	260 000
Väestönsuojeluharjoituksen viestiyhteydet.....	174 000
Väestönsuojelukaluston käyttö ja ylläpito.....	51 000
Yhteensä.....	3 370 000
1991 menoarvio.....	3 370 000
1990 menoarvio.....	3 130 000
1989 tilinpäätös.....	1 611 878

21. Eräät pelastushallinnon menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 511 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) 5 §:n 2 momentin nojalla vapaaehtoisille järjestöille suoritettavien korvausten, mainitun lain nojalla suoritettavien muiden korvausten, aluehälytyskeskuksille lääninhälytyskeskuksena toimimista suorittettavien korvausten, palo- ja pelastustoimen ja pelastuspalvelun yhteistoimintasuunnittelun sekä pelastuspalvelusuunnittelun, -koulutuksen ja -tiedotuksen menojen, ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun aiheutuvien kulutusmenojen, metsäpalojen täyhystoiminnasta sekä tornien huollosta ja siirrosta aiheutuvien kulutusmenojen, pelastuspalvelun järjestelymenojen, kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta aiheutuvien kulutusmenojen sekä harjoituksista ja pelastushallinnon valistus- ja tiedotustoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 200 000 mk lentopelastuspalvelun ja metsäpalojen täyhystoiminnan menoihin.

1991 menoarvio.....	3 511 000
1990 menoarvio.....	2 600 000
1989 tilinpäätös.....	4 702 214

25. Oppilaiden huolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pelastushallinnon koulutuksesta aiheutuvien oppilaiden muonitus-, varustus-, matka-, majoitus- sekä muiden huoltomenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 900 000
1990 menoarvio.....	3 700 000
1989 tilinpäätös.....	3 303 733

29. (26.80.23 ja 29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös palo- ja pelastustoiminta, väestönsuojelua sekä pelastuspalvelua koskevien sekä palo- ja pelastustoimista annetun asetuksen (1089/75) 31 §:n 3 momentin nojalla suoritettavien tutkimusten edellyttämien menojen sekä alueellisesta palo- ja pelastustoimen koulutuksesta ja palomiestutkintoon kuuluvan sairaankuljetuksen opetusjakson järjestämisestä sairaanhoito-oppilaitoksissa aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	6 150 000
1990 menoarvio.....	6 100 000
1989 tilinpäätös.....	5 422 695

30. *Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) nojalla aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavien valtionosuuksien maksamiseen. Vuonna 1991 saadaan hyväksyä perustamissuunnitelmia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 6 000 000 mk. Toteuttamishjelmia saadaan hyväksyä siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi. Määrärahaa käytetään Kouvolan ja Rauman aluehälytyskeskusten perusparannusten sekä Turun aluehälytyskeskuksen varapaikan rakentamisesta aiheutuvien kustannusten valtionosuuksiin sekä hälytysaluejaon tarkistamisesta aiheutuviin perustamiskustannuksiin.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 301 582

32. (26.80.31 ja 32) *Valtionosuus kunnan palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) nojalla kunnille palo- ja pelastustoimen käyttökustannusten valtionosuuden osasuoritusten vuodelta 1988 ja siltä sekä aikaisemmilta vuosilta olevien loppuerien maksamiseen sekä vuosina 1989 ja 1990 myönnettyjen edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentissa (1275/88) tarkoitettujen hankintojen valtionosuuden osasuoritusten ja loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta maksetaan myös aluehälytyskeskusten käyttökustannusten valtionosuuden loppuerät, joita arvioidaan tulevan lähinnä oikaisuvaatimuksista 100 000 mk. Muun palo- ja pelastustoimen vuodelta 1988 sekä aikaisemmilta vuosilta olevat valtionosuuden loppuerät maksetaan loppuun vuonna 1991. Hankintoihin myönnettävä määräraha on siirretty momentille 26.80.33.

1991 menoarvio	32 000 000
1990 menoarvio	61 200 000
1989 tilinpäätös	88 240 000

33. *Valtionosuus kunnan palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen hankintojen valtionosuuksien ennakoiden, osasuoritusten ja loppuerien maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttaviksi hankinnoiksi saadaan vuonna 1991 hyväksyä määrä, johon suoritettava valtionosuus on enintään 18 500 000 mk.

1991 menoarvio	18 500 000
----------------------	------------

34. *Väestönsuojelulain mukaiset korvaukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 981 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen eräille vapaaehtoisille järjestöille väestönsuojelulain (438/58) 8 §:n nojalla niille uskottujen tehtävien aiheuttamista kustannuksista sekä väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n

mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus vapaaehtoisille järjestöille:	
Opetus- ja valistustoiminnan kustannuksiin.....	753 000
Palkkauksiin	928 000
Korvaus kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille:	
Väestönsuojelulain 22 §:n mukaiset korvaukset (satamat ja linja-autoasemat).....	800 000
Väestönsuojelulain 25 §:n mukaiset korvaukset (harkinnanvaraiset)	500 000
Yhteensä	2 981 000

1991 menoarvio.....	2 981 000
1990 menoarvio.....	2 860 000
1989 tilinpäätös.....	2 690 000

70. *Kaluston ja välineiden hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 700 000 mk. Vuonna 1991 saa tehdä Valtion pelastuskoulun ajoneuvokaluston hankkimiseksi tilaus-sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja 10 000 000 mk vuonna 1992.

Käyttösuunnitelma:	mk
Säteilymittaus- ja säteilyvalvontakalusto.....	1 800 000
Hälytys-, valvonta- ja viestijärjestelmät.....	2 000 000
Pää- ja varahälytyskeskusten, sisäasiainministeriön, läänien johtokeskusten sekä suojeluosastojen hankinnat.....	700 000
Pelastushallinnon koulutuskeskuksen ja Valtion pelastuskoulun kalustohankinnat	7 200 000
Yhteensä	11 700 000

Selvitysosa: Valtion pelastuskoulun ajoneuvokaluston hankintaan käytetään 5 000 000 mk vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa myönnetyn tilausvaltuuden perusteella. Pelastushallinnon koulutuskeskuksen ajoneuvokaluston korvaushankintoihin käytetään 2 000 000 mk. Nämä ajoneuvot siirretään Valtion pelastuskouluun vuonna 1992.

1991 menoarvio	11 700 000
1990 menoarvio	3 950 000
1989 tilinpäätös	3 069 942

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Turun ja Porin läänin johtokeskus.....	1 585	20 000	12 618	13 800 000	4 200 000
2. Valtion pelastuskoulun harjoitusalue, Kuopio.....				2 250 000	8 000 000
3. Valtion pelastusopisto, Lohja.....				1 500 000	2 000 000
— uudisrakennus.....	3 822	38 500	10 073		
— peruskorjaus	3 150	17 700	5 619		
4. Sisäasiainministeriön poikkeusolojen johtokeskus.....					400 000
				Yhteensä	14 600 000

Selvitysosa: Turun ja Porin läänin johtokeskuksen kustannusarviota on tarkistettu 6 200 000 mk ja Valtion pelastuskoulun harjoitusalueen huoltorakennuksen kustannusarviota 300 000 mk kustannusten nousua vastaavasti.

1991 menoarvio	14 600 000
1990 menoarvio	7 550 000
1989 tilinpäätös	7 000 000

90. Rajavartiolaitos

Pääluokan 27 lukuryhmäperustelujen selvitysoosan (Sotilaallinen maanpuolustus) mukaan upseeri- ja toimiupseerikoulutuksen uudistamisen johdosta tullaan vuodesta 1991 lukien toteuttamaan virkajärjestelyjä. Siihen viitaten tarkoituksena on kehittää upseerien, toimiupseerien ja siviilivirkamiesten virkakennettä uusien virkajärjestelyvaltuuksien no-

jalla ja vireillä olevien selvitysten valmistuttua. Tämän johdosta kaikkia tulevia virka-
muutoksia ei ole tarpeen toteuttaa tulo- ja menoarviossa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 732 186 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	491 009 100	3 549
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	518 300	—
Muut palkat ja palkkiot.....	2 291 900	—
Sosiaaliturvamaksu	32 838 900	—
Eläkemaksu	205 527 800	—
Yhteensä	732 186 000	3 549

Rajavartiolaitokseen voidaan perustaa 1.3.1991 lukien everstin/kommodorin virka (A 27) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan majurin/komentajakapteenin virka (A 23) sekä vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 74 400 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien huoltotehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 661 900 mk 15 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimiupseeritehtäviä varten edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan 15 virkaa vastaavalta tehtävääalueelta.

1991 menoarvio	732 186 000
1990 menoarvio	473 658 000
1989 tilinpäätös	468 337 707

29. (26.90.10, 21, 23, ja 29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 128 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös rajavartiolaitoksen hallinnassa ja käytössä olevien kiinteistöjen sekä maa- ja vesirakenteiden käyttö-, korjaus- ja kunnossapitomenojen, niihin liittyen enintään 10 lyhytaikaisessa työsuhteessa olevan henkilön palkkausmenojen ja kuljetus- ja kulkuvälineiden sekä simulaattoreiden käytöstä ja kunnossapidosta sekä vuokrauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä mui-

hin huoltomenoihin siten, että määrärahaa saa käyttää myös rajavartiolaitoksen henkilökunnan ja asevelvollisten ja niihin erikseen rinnastettavien yhteisten juhlatilaisuuksien, sotilaskilpailujen ja omaistenpäivien ruokailumenoihin, rajarauhan ylläpitämisestä johtuvasta yhteistoiminnasta rajaviranomaisten ja väestön kesken aiheutuvien menojen, maajoittamisesta ja henkilökohtaisesta puhtaanaapidosta aiheutuvien menojen sekä erityisvaatetuksen, valvontavälineistön, sotilaallisen varustuksen ja työsuojelumateriaalin hankinta- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös raja-asioissa tapahtuvista rajaneuvotteluista ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä meripelastuspalvelusta annetun lain (628/28) nojalla suoritettavien palkkioiden ja korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 850 000 mk, mistä 1 500 000 mk siirtona momentille 26.90.70.

1991 menoarvio	128 350 000
1990 menoarvio	119 310 000
1989 tilinpäätös	109 161 228

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 46 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kevyen 2-moottorisen helikopterin loppurahoitus	8 200 000
Partioveneidän loppurahoitus	3 000 000
Lähiradioverkkojen loppurahoitus ...	2 000 000
Keskiraskaan helikopterin jatkorahoitus	6 000 000
Indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat maksut	3 000 000
Rannikkovartiovene	3 000 000
Ilma-alusten ja alusten peruskorjaukset ja komponentit	5 100 000
Moottoriajoneuvot	4 500 000
Viesti- ja sähkötekniiset laitteet ja valvontakalusto	4 500 000
Atk-laitteet	4 000 000
Jääkulkuneuvot, veneet moottoreineen, alusten suunnittelu ja valvontalaitteet, telakoiden ja aluskorjaamoiden erikoislaitteet sekä meripe-lastusvälineistö	1 500 000
Muu kalusto	1 500 000
Yhteensä	46 300 000

Selvitysosa:

a) Kevyen 2-moottorisen helikopterin hankintaan myönnettiin vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa 21 700 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä aiheutuva loppurahoitus 8 200 000 mk ajoittuu vuodelle 1991.

b) Viiden partioveneen hankintaan myön-

nettiin vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa 10 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä aiheutuva loppurahoitus 3 000 000 mk ajoittuu vuodelle 1991.

c) Kainuun ja Pohjois-Karjalan rajavartiostojen lähiradioverkkojen hankintaan myönnettiin vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa 7 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä aiheutuva loppurahoitus 2 000 000 mk ajoittuu vuodelle 1991.

d) Keskiraskaan Super Puma -helikopterin hankintaan myönnettiin vuoden 1990 ensimmäisessä lisämenoarviossa 59 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan vuonna 1990 myönnetyn 20 000 000 markan lisäksi menoja vuonna 1991 6 000 000 mk ja vuonna 1992 33 000 000 mk.

e) Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 500 000 mk siirtona momentilta 26.90.29.

1991 menoarvio	46 300 000
1990 menoarvio	82 900 000
1990 lisämenoarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	80 947 026

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 8 890 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
Immolan korjaamo- ja varastokeskus					
— perusparannus	3 503	30 000	8 564	9 300 000	2 000 000
Rovaniemen lentotukikohta	1 194	14 100	11 809	2 000 000	5 000 000
Bågaskärin merivartiostasema		3 150		2 260 000	890 000
— aseman perusparannus	207	1 400	6 763		
— aseman laajennus	106	1 750	16 509		
Pienehköt talonrakennushankkeet ja suunnit- telu					1 000 000
				Yhteensä	8 890 000

Selvitysosa: Rovaniemen lentotukikohdan kustannusarviota on tarkistettu 4 000 000 mk kustannustason nousun ja muuttuneen rakennuspaikan johdosta. Bågaskärin merivartiostaseman telakkahallin perusparannus ja laajennus on poistettu hankkeesta, minkä vuoksi kustannusarviota on vähennetty 610 000 mk.

1991 menoarvio	8 890 000
1990 menoarvio	4 560 000
1989 tilinpäätös	8 000 000

77. Satamat ja muut rakenteet (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 3 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
Fagerholman merivartiosataman rakentaminen	4 350 000	1 000 000	2 000 000
Rajalaitteiden rakentaminen			300 000
Helikoptereiden laskeutumispaikkojen rakentaminen			300 000
Muut pienehköt työt			1 000 000
Suunnittelu			300 000
Yhteensä			3 900 000

Selvitysosa: Fagerholman merivartiosataman kustannusarviota on tarkistettu 650 000 mk kustannustason nousun johdosta.

1991 menoarvio.....	3 900 000
1990 menoarvio.....	3 700 000
1989 tilinpäätös.....	6 599 863

(87.) *Maa-alueiden ja rakennusten hankkiminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	250 000
1989 tilinpäätös.....	20 758

97. Avustukset kunnille

31. *Kuntien yleiset valtionosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 693 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) mukaisen kuntien yleisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kuluttajaneuvonnassa tapahtuvat muutokset. Kuluttajaneuvonta laajennetaan kaikkiin kuntiin. Tästä aiheutuvaksi määrärahan lisäystarpeeksi arvioidaan 2 000 000 mk. Kunta saa vuonna 1991 yleisen valtionosuuden kattamiin tehtäviinsä valtionosuutta henkikirjoitettua asukasta kohti etukäteen vahvistetusta keskimääräisestä markkamäärästä, joka vuodelle 1991 on 139 mk, sille vahvistetun kantokykyluokan kertoimen osoittaman valtionosuuden.

1991 menoarvio.....	693 000 000
1990 menoarvio.....	616 000 000
1989 tilinpäätös.....	573 319 848

32. *Kuntien yhdistymisavustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yhdistymisavustuksista annetussa laissa (560/78, muut. 650/85 ja 560/88) tarkoitettujen yhdistymisavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1989 alussa toteutettu Nuijamaan kunnan liittäminen Lappeenrantaan.

1991 menoarvio.....	1 900 000
1990 menoarvio.....	2 600 000
1989 tilinpäätös.....	3 141 482

33. *Kuntien verotulojen täydennys* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 414 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) 5 §:n (HE) mukaisten verotulojen täydennysten maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Verouudistuksen kunnille aiheuttamien taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi annetaan hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusasteikkojen muuttamisesta. Tähän liittyen annetaan myös hallituksen esitys verotulojen täydennyksen tasoitusrajojen alentamisesta. Verotulojen täydennystä myönnettiin vuonna 1990 noin 414 milj. mk. Vuonna 1991 verotulojen täydennystä arvioidaan myönnettävän 160 kunnalle.

1991 menoarvio.....	414 000 000
1990 menoarvio.....	400 000 000
1989 tilinpäätös.....	382 277 000

34. *Kuntien harkinnanvarainen avustus*

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) 6 §:n mukaisten harkinnanvaraisten avustusten maksamiseen kunnille. Mainitun lain 14 §:n 3 momentin mukaan harkinnanvaraista avustusta jaettaessa otetaan huomioon, jos kunnalle on mainitun lain voimaantulosta aiheutunut olennaista kunnallistaloudellista rasitusta. Olenaisena kunnallistaloudellisena rasituksena voidaan pitää 0.15 p/äyri. Mainitun pennimäärän yli menevä osuus voidaan myöntää kunnalle harkinnanvaraisena avustuksena.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista avustusta

voidaan lain mukaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Avustuksen pääasiallisena myöntämisperusteena on tarkoitus pitää kunnan taloudellista liikkumavaraa ja rahoitusasemaa. Avustusta on tarkoitus myöntää noin 120 kunnalle.

1991 menoarvio	35 000 000
1990 menoarvio	30 000 000
1989 tilinpäätös	30 000 000

98. *Läänien kehittäminen*43. *Läänin kehittämistä* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perusteiden aluepolitiikasta annetun lain (1168/88) 7 §:n mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk matkailun lomatuojen maksamiseen napapiirin pohjoispuolella. Määrärahaa saa käyttää myös valtioneuvoston mää-

räämien erityisalueiden ja rakennemuutosvaikeuksissa olevien paikkakuntien ongelmien hoitoa sekä maan eri osien keskustien kehittämistä varten asetettavien työryhmien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	70 000 000
1990 menoarvio	90 000 000
1989 tilinpäätös	86 500 000

99. *Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot*24. *Siviilipalvelusmiesten ylläpito ja koulu-* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetussa laissa (132/69, muut. 647/85) tarkoitettujen siviilipalvelusmiesten huollosta, majoituksesta, päivä-, matka- ja muonarahosta sekä muista ylläpitomenoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	521 755

25. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvan yhteiskuntapolitiikan suunnittelusta sekä hallinnon toimivuuden ja palvelukyvyyn parantamiseen liittyvästä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 menoarvio.....	1 300 000
1989 tilinpäätös.....	905 002

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 3 400 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää kuntajaosta annetun lain (73/77) nojalla kuntajaon muuttamisesta, sotilashautojen hoitamisesta, kansainvälisestä toiminnasta sekä tilapäisistä toimielimistä ja asiantuntijoista sekä kuntayhtymäkokeiluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään neljän henkilön palkkaamiseen vapaakuntakokeiluun liittyvän itsehallintoprojektin edellyttämiä tehtäviä varten ja yhden henkilön palkkaamiseen julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan tehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 menoarvio.....	2 250 000
1989 tilinpäätös.....	1 923 654

maksamiseen Maakuntaliittojen Keskusliiton toimintaan, kuntien keskusjärjestöjen ruotsinkielisen koulutus- ja julkaisu toiminnan tukemiseen, lippuvalistus-, nimivalistus- ja nimenmuutosasioista aiheutuviin menoihin Suomalaisuuden Liitolle sekä koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseuralle ja meripelastusalan järjestöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus Maakuntaliittojen Keskusliitolle.....	350 000
Valtionavustus kuntien keskusjärjestöille	158 000
Valtionavustus Suomalaisuuden Liitolle.....	127 000
Valtionavustus meripelastustoimintaan	265 000
Yhteensä	900 000

1991 menoarvio	900 000
1990 menoarvio.....	870 000
1989 tilinpäätös.....	810 000

51. *Valtionavustus erälle järjestöille*
 Momentille myönnetään 900 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen

Päätöksen 26 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				±1000 mk	±%
01. Sisäasiainministeriö (050).....	48 501	49 263	69 386	+ 20 123	+41
05. Lääninhallitukset (050).....	363 177	327 947	440 737	+ 112 790	+ 34
06. Väestökisterikeskus (050).....	48 294	53 484	57 394	+ 3 910	+ 7
07. Rekisteritoimistot (050).....	66 517	69 780	98 435	+ 28 655	+41
75. Poliisitoimi (080).....	1 965 585	2 053 564	2 685 663	+ 632 099	+ 31
80. Pelastushallinto (110).....	124 296	99 200	108 142	+ 8 942	+ 9
90. Rajavartiolaitos (120).....	673 067	684 378	919 626	+ 235 248	+ 34
97. Avustukset kunnille (960).....	988 738	1 048 600	1 143 900	+ 95 300	+ 9
98. Läänien kehittäminen (850)....	86 500	90 000	70 000	— 20 000	—22
99. Sisäasiainministeriön hallinnon- alan muut menot (050).....	4 160	4 920	7 400	+ 2 480	+ 50
Yhteensä	4 368 835	4 481 136	5 600 683	+ 1 119 547	+ 25

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Puolustushallinnon kiinteistö- ja rakennustoimen kehittämistä jatketaan siten, että se sopeutuu uudistettavaan johtamis- ja hallintojärjestelmään sekä tulosbudjetointiin. Sen kokeilutoiminta aloitetaan mahdollisimman pian. Jatkotyössä huomioidaan myös valtiontalouden kannalta tarkoituksen-

mukainen työnjako ja yhteistyö rakennushallinnon kanssa sekä otetaan huomioon rakennushallinnossa vireillä olevat organisaatiouudistukset.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 41 862 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	24 281 300	167
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 383 400	9
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	6 361 700	39
Muut palkat ja palkkiot.....	129 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 138 000	—
Eläkemaksu.....	7 568 000	—
Yhteensä.....	41 862 000	215

1991 menoarvio 41 862 000
1990 menoarvio 31 799 000
1989 tilinpäätös 30 269 971

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon atk-laitteiden hankintojen väheneminen sekä aloitetoiminnan määrärahojen siirto 50 000 mk momentille 27.12.29.

1991 menoarvio..... 6 500 000
1990 menoarvio..... 9 200 000
1989 tilinpäätös..... 5 375 377

21. *Tutkimustoiminta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 4 200 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää maanpuolustustutkimuksen palkkaus-, matka- ja muiden kulutusmenojen sekä laitehankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tutkimustoiminnan tavoitteena on soveltaa uusia siviilialan teknillisiä, luonnontieteellisiä ja lääketieteellisiä tutkimustuloksia maanpuolustuksen käyttöön.

1991 menoarvio..... 4 200 000
1990 menoarvio..... 4 000 000
1989 tilinpäätös..... 2 950 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 500 000 mk.

1991 menoarvio..... 500 000
1990 menoarvio..... 525 000

Sotilaallinen maanpuolustus

(Luvut 27.12—27)

Selvitysosa: Sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskykyä ylläpidetään ja kehitetään sille puolustuskyvyn tasolle, joka turvaa puolustusvoimista annetun lain määräämien tehtävien täysimääräisen täyttämisen. Sotilaallisen maanpuolustuksen menoihin myönnetään 8 719 milj. mk, mikä merkitsee 1 497 milj. markan eli 21 prosentin lisäystä vuoden 1990 menoarvioon.

Puolustusvoimien organisaation kehittämistä jatketaan. Uudistuksella pyritään johdosuhteiden selkeyttämiseen, tehtävien delegointiin, työmotivaation lisäämiseen, henkilöstön siirtämiseen koulutustaan vastaaviin tehtäviin sekä organisaation tiivistämiseen. Maavoimissa on uudelleenkohdennettu henkilöstöä erityisesti koulutus- sekä kaluston käyttö- ja kunnossapitotehtäviin. Meri- ja ilmavoimien organisaatioita uudistetaan samojen periaatteiden mukaisesti ottaen huomioon suunnitellut kalustohankinnat.

Organisaatiouudistuksessa on käynnissä hallinnonalan johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittäminen. Keskeisintä tässä uudistuksessa on päätösvalan ja vastuun hajauttaminen keskushallinnosta sekä vastaavien voimavarojen osoittaminen alueelliselle ja paikalliselle tasolle. Muutos aloitetaan pääesikunnasta, josta delegoidaan merkittävästi tehtäviä alaisille laitoksille sekä alueellisille ja paikallisille johtoportaille. Tämä merkitsee pääesikunnan henkilöstömäärän supistumista noin puoleen nykyisestä.

Puolustusvoimien alueorganisaatiota kehitetään siten, että se käsittää kolme maanpuolustusalueetta ja 12 sotilasläänää.

Puolustusvoimien henkilöstökoulutusta kehitetään rinnan henkilöstöjärjestelmän kanssa. Toimiupseerikoulutusta on uudistettu vuoden 1989 alussa. Upseerikoulutusta uudistetaan tarkistamalla kolmivuotisten kadettikurssien oppisisältöä, opetusmenetelmiä ja koulutusajan pituutta. Uudistettu upseerien peruskoulutus on tarkoitus aloittaa nelivuotisena vuoden 1991 syksyllä. Henkilöstöjärjestelmän toimivuus edellyttää, että uudistettavien koulutusjärjestelmien ylimenovaiheessa vuosina 1990—1994 täydennyskoulutetaan

vanhan järjestelmän peruskoulutuksen saaneet upseerit ja toimiupseerit.

Hallinnonalan henkilöstömäärä vähenee valtioneuvoston henkilöstön vähentämistä koskevan päätöksen mukaisesti. Upseerien ja toimiupseerien virkarakennetta kehitetään koulutusuudistuksen ja tehtävävastuun edellyttämällä tavalla. Sotilashenkilöstöä siirretään heidän koulutustaan vastaaviin tehtäviin ja vastaavasti sotilashenkilöstölle nykyisin kuuluvia tehtäviä siirretään siviilihenkilöstölle ja värvätyille. Siviilihenkilöiden ja värvätyjen koulutusta parannetaan. Uudistettu koulutus aloitetaan asteittain henkilöstöjärjestelmän kehittämiseen liittyen.

Vuoden 1990 tulo- ja menoarvion lukuryhmäperustelujen selvitysoosan mukaan upseeri- ja toimiupseerikoulutuksen uudistamisen johdosta tullaan vuodesta 1991 lukien toteuttamaan virkajärjestelyjä. Siihen viitaten tarkoituksena on kehittää upseerien, toimiupseerien ja siviilivirkamiesten virkarakennetta uusien virkajärjestelyvaltuuksien nojalla ja vireillä olevien selvitysten valmistuttua. Tämän johdosta kaikkia tulevia virkamuuksia ei ole tarpeen toteuttaa tulo- ja menoarviossa.

Puolustusvalmiutta kehitetään lähivuosina parlamentaarisen puolustusvoimikunnan ja parlamentaarisen puolustuspoliittisen neuvotelukunnan suositusten ja kannanottojen suuntaisesti. Puolustusmateriaalihankintojen painopiste on edelleen maavoimien suorituskyvyn parantamisessa. Jääkäri- ja panssariprikaatin sekä ylijohdon yksiköiden liikkuvuutta, panssarintorjuntaa ja muuta tulivoimaa parannetaan aloitettavilla kahdella uudella tilausvaltuudella.

Puolustusmateriaalin hankintoihin myönnetään yhteensä 2 672 milj. mk. Menoista 1 921 milj. mk aiheutuu aikaisemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien maksuosuuksista. Uusien tilausvaltuuksien vuoden 1991 rahoitusta varten myönnetään 581 milj. mk.

Varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa varten myönnetään 1 341 milj. mk. Käyttö- ja kunnossapitomäärärahan tarvetta on lisännyt erityisesti ilmapuolustuksen ja sähköteknisel-

lä alalla uusien teknisesti vaativien järjestelmien käyttöönotto sekä koulutusampumatarvikkeiden tarve.

Koulutettavien varusmiesten määrä on vuonna 1991 sama kuin edellisenä vuonna eli noin 30 000. Vuoden 1990 aikana siirrytään 5/2-järjestelmään, jossa jokaisen kahden vuoden aikana astuu palvelukseen viisi saapumiserää. Vuonna 1991 palvelukseen tulee kaksi saapumiserää. Asevelvollisten päivärahaa korotetaan 1.7.1991 lukien. Kertausharjoitusten miesmäärää ei lisätä. Kertausharjoituskoulu-

tusta parannetaan kehittämällä erityisesti koulutusmenetelmiä sekä koulutuksen sisältöä ja tehokkuutta.

Reserviläispalkkausta muutetaan siten, että perheettömän palkkaus korotetaan 1.10.1991 lukien perheellisen tasolle.

Rakennustarvetta aiheuttavat lähinnä vanhan rakennuskannan heikko kunto, organisaation ja koulutusjärjestelmän kehittäminen sekä uudet kalustohankinnat. Toimenpiteitä kiinteistönhoidon tuottavuuden parantamiseksi jatketaan edelleen.

12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 059 239 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	2 005 694 200	15 582
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	9 487 900	2
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	58 768 900	446
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	840 500	—
Muut palkat ja palkkiot.....	41 405 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	140 727 600	—
Eläkemaksu.....	802 314 300	—
Yhteensä.....	3 059 239 000	16 030

Toimiupseerikoulutuksen uudistamiseen liittyen myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 12 237 700 mk 85 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien koulutus- ja puolustusvoimien ylläpitotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 6 451 100 mk samasta ajankohdasta lukien 85 viran palkkauksena vastaavilta tehtäväalueilta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 188 000 mk kahden viran perustamiseksi toimistotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 173 900 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien isännöinti- ja hankintatehtäviin. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 164 000 mk kahden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 3 862 700 mk 39 viran perustamiseksi kiinteistön ylläpito-, työnjoh-to-, toimisto-, isännöinti- ja varastotehtäviin. Vastaavasti momentilta 27.27.10 on vähennetty 39 työsopimussuhteisen henkilön palkkauksiin varatut määrärahat.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 9 287 000 mk enintään 285 osai-kaisen henkilön palkkaamiseksi vuosittain opistoupseerikoulutukseen liittyvän kuuden kuukauden harjoittelujakson ajaksi. Vastaa-vaksi ajaksi jätetään vastaava määrä toimiup-seeri 6.lk:n virkoja täyttämättä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 998 000 mk 10 henkilön palkkaamiseksi siivous-, varasto- ja kiinteis-tönhoitotehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa ja

henkilöstön määrässä on otettu huomioon järjestelyalan sovellutustyön jatkaminen ja siinä tarvittavien kolmen henkilön palkkaaminen. Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon 49 tehtävän siirto momentilta 27.27.10 ja kahden viran siirto momentilta 28.80.02.

1991 menoarvio	3 059 239 000
1990 menoarvio	2 126 672 000
1989 tilinpäätös	1 947 136 692

16. *Kaluston, koneiden ja laitteiden hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 28 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien kaluston, koneiden ja laitteiden hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Puolustusmateriaalin ja asevelvoillisten ylläpidon hankintamäärärahat on budjetoitu erikseen.

1991 menoarvio	28 000 000
1990 menoarvio	27 330 000
1989 tilinpäätös	26 254 000

25. *Joukkojen ja tavaran kuljetukset* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 44 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää joukkojen ja tavaran kuljetusmenojen sekä ajoneuvojen vuokrauksista ja muista kuljetuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 265 000 mk vuoden 1990 pääsotaharjoitusmenoina.

1991 menoarvio	44 500 000
1990 menoarvio	48 000 000
1989 tilinpäätös	40 791 098

27. *Automaattinen tietojenkäsittely* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustushallinnon atk:n edellyttämien palkkausmenojen, laitteiden, ohjelmien ja tarvikkeiden hankinnoista ja atk-laitteiden kaapeloinneista aiheutuvien menojen sekä atk-alan koulutuksesta välittömästi aiheutuvien sekä vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa myönnetyn tilausvaltuuden 15 000 000 markan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 21 henkilön palkkausmenojen maksami-

seen. Vuonna 1991 saa tehdä puolustusvoimien atk:n kehittämiseksi ja toteuttamiseksi tilaus sopimuksia määrärahan puitteissa sekä lisäksi siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Materiaalihallinnon ja koulutusalan järjestelmien hankintoja jatketaan sotilaspiirien ja joukko-osastojen esikuntiin. Toimistoautomaation käyttöönottamiseksi jatketaan puolustusvoimien eri esikunnissa suunnittelua ja käyttöönoton valmistelutoimia.

1991 menoarvio	53 500 000
1990 menoarvio	50 000 000
1989 tilinpäätös	43 000 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään seitsemän henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.27.14.

1991 menoarvio	8 000 000
1990 menoarvio	7 185 000
1989 tilinpäätös	6 918 181

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 153 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös sotilasasiemiesten asettautumis- ja varustautumiskorvauksien, sotakorkeakoulussa opiskelevien majoitusrahojen ja projektiluonteisten palkkojen maksamiseen, matkakustannusten maksamiseen maanpuolustuskurssien osanottajille, kadettien ja opistoupseerioppilaiden päivärahojen, ruokarahojen, majoitusrahojen, vaararahojen ja ilmaismatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 300 000 mk valtion maksuliikkeen tullessa vuoden 1991 alusta maksulliseksi ja 50 000 mk siirtona momentilta 27.01.29 sekä vähennyksenä 3 262 000 mk matkustussäännön mukaisen päivärahan alenemisen johdosta.

1991 menoarvio	153 000 000
1990 menoarvio	142 400 000
1989 tilinpäätös	129 164 171

14. Asevelvollisten ylläpitomenot

02. *Päivärahat ja reserviläispalkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 235 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten ja soitto-oppilaiden päivärahojen sekä reserviläispalkkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä reserviläispalkkauksessa olevan eron poistaminen perheellisen ja perheettömän välillä 1.10.1991 alkaen sekä varusmiesten ja reserviläisten päivärahan korottaminen 1.7.1991 alkaen yhdellä markalla. Korotuksen jälkeen päiväraha on 240 vuorokautta palvelevilla varusmiehillä 19 mk sekä 285 ja 330 vuorokautta palvelevilla varusmiehillä ja reserviläisillä 19,50 mk.

1991 menoarvio.....	235 000 000
1990 menoarvio.....	238 905 000
1990 lisämenoarvio.....	—10 000 000
1989 tilinpäätös.....	189 284 240

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten palvelukseenastumis-, kotiuttamis-, komennus- ja ilmaisten kotilomamatkojen, ulkomailla pysyvästi asuvien asevelvollisten palvelukseenastumis- ja kotiuttamismatkojen ja soitto-oppilaiden ilmaisten lomamatkojen maksamiseen, yhden ilmaisen kotilomamatkan maksamiseen Euroopan ulkopuolelta palvelukseen tulleille, majoitusrahasta komennuksilla, varusmiesten valmennus- ja kilpailumatkojen majoituksesta sekä jälkitarkastukseen ja valintakokeisiin kutsuttavien matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhden ilmaisen lomamatkan myöntäminen 330 vrk palveleville Suomessa asuville varusmiehille. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	57 000 000
1990 menoarvio.....	55 600 000
1989 tilinpäätös.....	52 841 218

21. *Muonitus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muonitushenkilös-

tön palkkamenojen, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden ruoan hankintaan, työpaikkaruokailuun, puolustusvoimien henkilökunnan ja asevelvollisten tai niihin erikseen rinnastettavien yhteisten juhlatilaisuuksien ruokailuun, sotilaskilpailujen ja omaistenpäivien muonitukseen liittyvien menojen, muonitus- ja ruoanvalmistussopimusten aiheuttamien menojen, puolustusministeriön sopimusten aiheuttamien menojen ja eri määräyksestä puolustusvoimien muonitukseen oikeutettujen ja vierailujen muonitusmenojen maksamiseen, asevelvollisille, kadeteille, opistoupseeri- ja soitto-oppilaille maksettaviin ruokarahoihin, ruokalavaatetukseen, ruoanvalmistukseen käytetyn energian kustannuksiin, keittiö- ja ruokailuvälineiden sekä -koneiden hankintaan ja kunnossapitoon sekä palkatun muonitushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja muonituksen kehittämistoimintaan liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 14 henkilön pysyväisluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk viransijaisten palkkausten siirtona momentille 27.12.01.

1991 menoarvio.....	200 000 000
1990 menoarvio.....	196 307 000
1989 tilinpäätös.....	195 480 966

22. *Vaatetus ja puhtaanapito* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 125 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkausmenojen ja eläkemaksun, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden vaatettamisesta, majoittamisesta ja henkilökohtaisesta puhtaanapidosta aiheutuvien menojen, puolustusvoimien terveydenhuollon käyttöön tarvittavan vaatetusmateriaalin hankinnasta ja kunnossapidosta, puolustusvoimien kantahenkilöstön ensisijaisesti koulutuskäyttöön annettavan erityisen sotilaallisen varustuksen hankinnasta ja kunnossapidosta, vaatetuksen varastointi- ja siirtovälineiden hankinnasta, pesuloiden energia- ja vesikustannuksista, aikaisemmin myönnettujen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin han-

kintasopimuksiin liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista ja vaatetuksen kokeilu- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä erinäisten muiden vaatetus- ja puhtaanapitomenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 336 henkilön palkkaamiseen pysyväisluonteisiin tehtäviin. Vuonna 1991 saa tehdä vaatetuksen uusintaa varten tilaussopimuksia määrärahan puitteissa ja lisäksi siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1992 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon eläkemaksu 7 261 000 mk. Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja 16 000 000 mk vuonna 1991 ja 9 000 000 mk vuonna 1992.

1991 menoarvio	125 000 000
1990 menoarvio	117 475 000
1989 tilinpäätös	115 232 000

23. Terveystenhoito (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkausmenojen, terveyden- ja sairaanhoidon kulutusmenojen,

lääkintävälineiden ja apteekkitavaroiden hankintaan ja huoltoon ja puolustusvoimien ulkopuolisten terveydenhuoltopalvelujen ostoon liittyvien menojen sekä työpaikkaterveydenhuoltomenojen ja tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnan menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	31 000 000
1990 menoarvio	29 000 000
1989 tilinpäätös	28 099 784

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös asevelvollisten sukellusrahan sekä laskuvarjohyppy- ja lentolisien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa sotilaselokuvatoiminnan tappioiden kattamiseen myönnetty 1 068 000 markan määräraha ja ehdollisena määrärahana myönnetty 70 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	11 500 000
1990 menoarvio	11 437 000
1989 tilinpäätös	15 653 825

25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 672 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineiden ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahaa saa käyttää aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 1 921 000 000 mk sekä aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin menoihin enintään 50 000 000 mk, ammuslaboratorion ylläpito- ja tuotantomenojen maksamiseen enintään 15 000 000 mk, eri puolustushaarojen ja aselajien kalustoa täydentävistä kertahankinnoista ja tarvittavasta kehitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 95 000 000 mk sekä 10 000 000 mk projektihenkilöstön

eläkemaksusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää hankintojen toteuttamiseen välittömästi tarvittavan, enintään 355 määräaikaisen projektihenkilön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1991 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuoden 1991 aikana saa tehdä puolustusmateriaalin, kaluston ja välineiden hankkimiseksi sopimuksia jäljempänä mainitun kahden tilausvaltuuden mukaisesti yhteensä enintään 4 560 000 000 markan arvosta. Näistä saa

aiheutua valtiolle menoja vuonna 1991 enintään 581 000 000 mk, mikä on otettu huomioon momentin määrärahasa.

a) Vuonna 1991 saa tehdä jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden ampumatarviketäydennykseksi tilaussopimuksia siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 800 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1991 loppuun mennessä 150 000 000 mk, vuoden 1992 loppuun mennessä 310 000 000 mk, vuoden 1993 loppuun mennessä 470 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 630 000 000 mk ja vuoden 1995 loppuun mennessä 800 000 000 mk.

b) Vuonna 1991 saa tehdä bilateriaalisen kaupan puitteissa vuosien 1991-1995 tavaravaihto- ja maksusopimusten mukaisesti puolustusvoimien toimintaedellytysten kehittämiseksi tilaussopimuksia siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 3 685 000 000 mk. Lisäksi tilausvaltuutta saa käyttää bilateriaalikaupalla hankitun materiaalin Suomessa tapahtuviin välittömiin käyttöönottokustannuksiin, varastointiin ja henkilöstön palkkaukseen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 15 000 000 mk vuodessa. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1991 loppuun mennessä 431 000 000 mk, vuoden 1992 loppuun mennessä 1 169 000 000 mk, vuoden 1993 loppuun mennessä 1 921 000 000 mk,

vuoden 1994 loppuun mennessä 2 806 000 000 mk ja vuoden 1995 loppuun mennessä 3 760 000 000 mk.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuviin menoihin vuonna 1991 sisältyvät teollisuuden valmiuden, teknisen kehittämistoiminnan, valtakunnallisen johtamis- ja viestijärjestelmän, jääkäriprikaatien varustamisen, jääkäriprikaatien johtamis- ja viestiyhteysjärjestelmän, jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden erikoisvälineiden, jääkäriprikaatien maastoajoneuvojen, maavoimien erikoisajoneuvojen, maavoimien suojausjoukkojen tulivoiman lisäämisen, kenttätykistön uusinnan, jääkäriprikaatien aseistuksen, kaukovalvontatutka- ja johtamisjärjestelmän, lentokaluston käyttöedellytysten kehittämisen, kohdeilmatorjuntayksiköiden, ilmatorjuntakaluston, Redigo-koneiden hankinnan, ilmavalvonnan ja elektronisen puolustuksen, ohjusveneläivueen, miinoitusyksikön ja meripuolustuksen erikoisvälineiden, merivalvonnan ja rannikkopuolustuksen modernisoinnin sekä merikuljetuskaluston maksut. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa ja lisämenoarviossa toteutettu maksujen siirto 210 000 000 mk vuodelta 1990 vuodelle 1991 sekä aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1991 ajoittuvien maksatusten siirto 200 000 000 mk vuodelle 1992.

Tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot vuosina 1992—1995, milj. mk

	1992	1993	1994	1995
Aiemmin myönnettyt tilausvaltuudet yhteensä	1 811	1 280	538	
Vuonna 1991 myönnettyt valtuudet yhteensä	898	912	1 045	1 124
Yhteensä	2 709	2 192	1 583	1 124

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin esittää tarvittavat määrärahat indeksien ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksien edellyttämiä maksuja varten.

Uudet tilausvaltuudet perustellaan seuraavasti:

a) Tilausvaltuudella täydennetään jääkäriprikaatien tulivoimaa erikoisampumatarvikkehankinnoilla. Lisäksi hankitaan panssari-vaunujen, kenttä-, ilmatorjunta- ja rannikko-

tykkien sekä heittimistön ja käsiaseiden ampumatarvikkeita.

b) Tilausvaltuudella täydennetään jääkäri- ja panssariprikaatien sekä ylijohdon yksiköiden liikkuvuutta, tulivoimaa ja taistelunkestävyttä sekä hankitaan meri- ja ilmavoimien kalustoa ja valmistetaan näiden tulevia hankintoja. Tilausvaltuudesta käytetään 75 000 000 mk bilateriaalikaupalla hankitun materiaalin käytön edellyttämiin hankintoihin ja muutostoihin.

1991 menoarvio.....	2 672 000 000
1990 menoarvio.....	2 380 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—50 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 113 400 000

17. *Uusinta käytöstä poistetun tilalle (arvion määräraha)*

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käytöstä poistetun tai myydyn irtaimen omaisuuden tilalle tarvittavan varustuksen hankinnasta ja korjauksista, irtaimen omaisuuden myynnistä sekä vuokratun omaisuuden korjauksista aiheutuvien menojen maksamiseen kuitenkin enintään siinä määrin kuin myynnistä ja vuokrauksesta kertyy tuloja.

Selvitysosa: Momentin menoja vastaava tulo on merkitty momentille 12.27.20.

1991 menoarvio	8 000 000
1990 menoarvio	8 000 000
1989 tilinpäätös	11 185 785

24. *Varustuksen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 341 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien varustuksen käytöstä ja kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen, kuten tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen ja eläkemaksuun, varustuksen käytön

ja huollon edellyttämien poltto- ja voiteluainesten, varaosien, huoltovälineiden, tarvikkeiden ja koulutuksessa tarvittavien ampu- ja matarvikkeiden hankkimiseen sekä korjaamo- ja palvelujen ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 528 henkilön pysyväisluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1991 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa sekä lisäksi siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1992 loppuun mennessä enintään 477 000 000 mk ja vuoden 1993 loppuun mennessä enintään 614 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon eläkemaksu 41 000 000 mk sekä välttämättömät lisätarpeet poltto- ja voiteluaineiden ja koulutus- ampu- ja matarvikkeiden hankintaan, lentotoiminnan turvaamiseen ja uuden kaluston käyttöönottoon.

Ennen vuotta 1991 myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuu menoja vuonna 1991 570 000 000 mk ja vuonna 1992 150 000 000 mk.

1991 menoarvio	1 341 000 000
1990 menoarvio	1 180 000 000
1989 tilinpäätös	1 099 160 000

27. Kiinteistömenot

10. *Kiinteistöjen käyttö (arvion määräraha)*

Momentille myönnetään 350 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistöhoitohenkilöstön palkkaamisesta ja eläkemaksuista, henkilöstön koulutuksesta, kiinteistöhoiton taloudellisesta kehittämisestä, materiaali- ja alihankinnoista, ulkopuolisille myytävistä kiinteistöpalveluista, ympäristönsuojelusta, katumaksulain mukaisista korvauksista, kiinteistöjen ja huoneistojen vuokrista, luontais- suorituslain mukaisista korvauksista, kiinteistöistä suoritettavista kunnallisveroista aiheutuvien menojen sekä muiden ylläpidon välitöiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 880 henkilön pysyväisluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kiinteistökannan ja vuokrattavien huoneistotilojen volyymin kasvu ja eläkemaksu 26 423 000 mk sekä vähennyksenä 49 henkilön palkkausmenojen siirto momentille 27.12.01 sekä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	350 000 000
1990 menoarvio	304 700 000
1989 tilinpäätös	293 282 189

13. *Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 93 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkauksista ja eläkemaksuista, puolustusvoimien korjaus-

huoltoon määrättyjen kiinteistöjen ja rakennusten sekä sotilasalueiden ja -laitteiden korjauksista ja kunnossapidosta sekä edellä mainittujen töiden korjaustarpeen ja kunnossapitotehtävän edellyttämistä selvityksistä ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi eläkemaksu 11 600 000 mk.

1991 menoarvio	93 000 000
1990 menoarvio	77 250 000
1989 tilinpäätös	75 000 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 112 700 000 mk seuraavasti:

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Varuskunnan rakennustyöt, Hamina.....					1 600 000
	1. Ajoneuvosuoja	1 200	1 600	1 333		
2.	Varuskunnan rakennustyöt, Hanko				1 000 000	2 300 000
	1. Laiturit		3 300			
3.	Varuskunnan rakennustyöt, Helsinki....				12 300 000	500 000
	1. Sotamuseo	3 340	20 800	6 228		
	2. Merisotakoulun asuntolan peruskorjaus	665	10 800	16 241		
4.	Varuskunnan rakennustyöt Hattula ja Hämeenlinna				11 700 000	6 000 000
	1. Rakennus nro 10 Suomenkasarmi peruskorjaus	1 250	9 800	7 840		
	2. Kalustosuojat	6 000	13 200	2 200		
	3. Panssarikoulun laajennus	1 320	12 900	9 773		
	4. Simulaattorirakennus	855	7 600	8 889		
	5. Aluetyöt		11 500			
5.	Varuskunnan rakennustyöt Jyväskylän mk				3 000 000	4 500 000
	1. Telekoulutushalli	760	5 600	7 368		
	2. Varastohalli	600	1 000	1 667		
	3. Aluetyöt		1 600			
6.	Varuskunnan rakennustyöt, Kankaanpää.				3 200 000	3 000 000
	1. Koeampuma-aseman laakaradan peruskorjaus		4 000			
	2. Pääampumaradan peruskorjaus		12 200			
7.	Varuskunnan rakennustyöt, Keuruu				4 500 000	3 000 000
	1. Koulutusrakennus	855	6 000	7 018		
	2. Erikoisajoneuvosuoja	700	1 300	1 857		
	3. Aluetyöt		1 800			
8.	Varuskunnan rakennustyöt, Kuorevesi ..				5 600 000	5 400 000
	1. Lennonvarmistusrakennus	498	11 000	22 088		
9.	Varuskunnan rakennustyöt, Lappeenranta				5 000 000	2 800 000
	1. Kuntotalo	1 120	7 300	6 518		
	2. Aluetyöt		500			

10.	Varuskunnan rakennustyöt, Mikkeli				1 000 000	1 700 000
	1. Sotilaspiirin varasto.....	1 010	5 700	5 644		
11.	Varuskunnan rakennustyöt, Pirkkala....				113 400 000	5 100 000
	1. Lentotukikohdan rakennukset.....	21 175	77 900	3 679		
	2. Lentotukikohdan aluetyöt.....		51 900			
	3. Lentokonekorjaamo.....	7 650	62 000	8 105		
12.	Varuskunnan rakennustyöt, Riihimäki ..				1 700 000	3 000 000
	1. Ajoneuvosuoja.....	2 500	2 500	1 000		
	2. Erikoisajoneuvojen koulutus- ja varas- totilat	1 630	8 500	5 215		
	3. Aluetyöt.....		1 800			
13.	Varuskunnan rakennustyöt, Rovaniemi .				13 000 000	2 100 000
	1. Kalustohalli	1 990	6 300	3 166		
	2. Erikoispolttoainevarasto	500	900	1 800		
	3. Ajoneuvosuojat	3 600	7 000	1 944		
	4. Aluetyöt.....		13 800			
14.	Varuskunnan rakennustyöt, Sodankylä..				4 400 000	2 000 000
	1. Erikoisajoneuvosuoja	2 800	6 900	2 464		
	2. Aluetyöt.....		2 800			
15.	Varuskunnan rakennustyöt, Säskylä				1 500 000	2 000 000
	1. Ajoneuvohalli -huoltola.....	1 200	7 800	6 500		
16.	Varastoalueen rakennustyöt, Tammela..				1 800 000	4 500 000
	1. Varastot.....	1 600	6 300	3 938		
17.	Varuskunnan rakennustyöt, Tammisaari.				1 000 000	700 000
	1. Erikoisajoneuvosuoja	740	1 700	2 297		
18.	Varuskunnan rakennustyöt, Turku.....				13 400 000	4 000 000
	1. Laiturit.....		6 600			
	2. Venehalli	3 000	10 700	3 567		
	3. Aluetyöt.....		6 500			
19.	Varuskunnan rakennustyöt, Tuusula				4 000 000	5 000 000
	1. Koulutusrakennus	1 290	11 900	9 225		
	2. Ruokalan laajennus ja perusparannus.	1 605	12 100	7 539		
20.	Varuskunnan rakennustyöt, Vaasa.....				1 000 000	5 200 000
	1. Varusvarasto	935	6 200	6 631		
21.	Varuskunnan rakennustyöt, Valkeala ...				2 500 000	4 800 000
	1. Ajoneuvohalli -huoltola.....	1 200	7 800	6 500		
	2. Aluetyöt.....		7 800			
22.	Varuskunnan rakennustyöt, Ylöjärvi....				2 400 000	3 000 000
	1. Fysiikan laboratorio	1 730	22 500	13 006		
	2. Paineaaltoanimaattori		2 200			
	3. Aluetyöt.....		2 700			
23.	Kalustovarastojen rakentaminen					4 000 000
24.	Lämpö-, sähkö-, vesihuolto-, kuivaus- ja kevytvaahtolaitteiden sekä					

rakennusten ja alueiden keskusvalvonta- ja turvajärjestelmien hankinta sekä atk-verkkojen rakentaminen	21 000 000
25. Liitännäistyöt	3 500 000
26. Uusien rakennuskohteiden sekä keskeneräisten töiden suunnittelu- ja valvontakustannukset	12 000 000
	<hr/>
Yhteensä	112 700 000

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on otettu huomioon seuraavat seikat:

Puolustushallinto tulee lähivuosina vähentämään varuskuntien lukumäärää ja luovuttamaan alueita ja rakennuksia valtion muuhun käyttöön mm. Kouvolan, Korian ja Kymminlinnan varuskunnista sekä osia Lappeenrannan varuskunnasta. Tämä tulee aiheuttamaan lähinnä varasto- ja koulutustilojen rakentamistarvetta joukko-osastojen uusilla sijoituspaikkakunnilla. Myös puolustusvoimien henkilöstön koulutusuudistus sekä johtamis- ja hallintojärjestelmien uudistus samoin kuin organisaatiotarkistukset tulevat aiheuttamaan lisärakentamistarvetta.

1. Lisääntyneelle ajoneuvokalustolle tarvitaan uutta säilytystilaa.

3. Puolustusvoimien koulutusuudistuksesta johtuva oppilasmäärän kasvu edellyttää Merisotakoululle majoituspaikkojen lisäystä.

4. Panssarikoulun laajennus mahdollistaa kantahenkilökunnan majoituksen tarkoituksenmukaisissa tiloissa.

Teknillisen kaluston ja koulutuskustannusten säästämiseksi hankitaan harjoituksia varten koulutussimulaattorit.

6. Uusien aseiden ja ampumatarvikkeiden koeampumavelvoitteet edellyttävät pääampumaradan peruskorjausta.

11. Pirkkalan lentotukikohdasta puuttuu vielä lentokonekorjaamo.

13. Lisääntyvälle ajoneuvokalustolle on tarkoitus rakentaa uutta säilytystilaa.

1991 menoarvio	112 700 000
1990 menoarvio	93 500 000
1989 tilinpäätös	99 300 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 65 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien

rakennusten ja kiinteistöjen perusparannuksista, muutoksista, energiataloudellisista korjauksista sekä näiden töiden edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä ja edellä mainittujen töiden suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kiinteistöjen määrän kasvu ja sotilasalueiden lämpö-, vesi-, sähkö- ja viemäriverkostojen perus- ja energiataloudellisten korjaustöiden määrän kasvu.

1991 menoarvio	65 000 000
1990 menoarvio	59 500 000
1989 tilinpäätös	56 500 000

77. *Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisen puolustusvoimien rakennustoiminnan menojen maksamiseen, joka liittyy puolustusmateriaalin hankintaan sekä puolustusjärjestelmien kehittämiseen.

1991 menoarvio	60 000 000
1990 menoarvio	57 000 000
1989 tilinpäätös	47 000 000

87. *Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ja kiinteistöjen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä Haminan liikuntahalliosuuden lunastamiseen.

1991 menoarvio	12 000 000
1990 menoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	10 000 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (muut. 18/87) mukaan suomalaisten valvontajoukkojen määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokassa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin.

21. *Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 13 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen, pohjoismaisten YK-kurssien menojen maksamiseen sekä sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 44 henkilön pysyväisluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko.

Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseetomia sotilastarkkailijoita Lähi-Itään ja Kash-

miriin 26 sekä Iranin ja Irakin välisen tulti-
taun valvontatehtäviin UNIIMOG operaa-
tioon 15 henkilöä.

1991 menoarvio	13 500 000
1990 menoarvio	12 720 000
1989 tilinpäätös	12 461 000

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenot (arvionmääräraha)*

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin Lähi-Itään Golanille ja Libanoniin asetettujen suomalaisten valvontajoukkojen ja Kyprokselle asetetun suomalaisen osaston palkkaus-, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 18 henkilön palkkaamiseen pysyväisluonteisiin tehtäviin.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin voidaan käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 lisämenoarvio	21 500 000
1989 tilinpäätös	102 370 000

90. Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Valtion pukutehdas valmistaa ensisijaisesti puolustusvoimille sotilaspukimia sekä virkapukuja muiden valtion laitosten käyttöön. Tehdas valmistaa myös työ- ja ulkoilupukineita siviilikäyttöön. Valtion laitokset muodostavat edelleen suurimman asiakasryhmän. Puolustusvoimien osuus myynnistä oli vuonna 1989 60 %, muiden valtion laitosten osuus 16 % ja muun asiakaskunnan osuus 24 %.

Puolustusministeriö on selvittämässä puku-
tehtaan yritysmuotoa ja kannattavuuden pa-
rantamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Tehtaan
toimintatavoitteena tulee edelleen pysymään

puolustusvoimien vaatetustarpeen ja valtion
virkapukutarpeen tyydyttäminen. Tuotanto-
toiminnan kehittämisen tavoitteena on yllä-
pitää valtion laitosten virkapukujen hyvää
tuotantovalmiutta ja laajentaa siviilipukinei-
den tuotantoa ja valikoimaa.

Pukutehdas on asettanut vuoden 1991
liikevaihdon tavoitteeksi 68 750 000 mk, mikä
merkitsee 8,6 %:n kasvua edelliseen vuoteen
verrattuna.

Puolustusministeriö on asettanut tehtaan
käyttökäytetavoitteeksi 5 050 000 mk eli 7,3 %
liikevaihdosta. Tulostavoitteeksi puolustusmi-
nisteriö on asettanut 2 260 000 mk, mikä

merkitsee 3,9 %:n tuottoa jälleenhankintahintaiselle sidotulle pääomalle. Tehtaan investoinneissa pääpaino on koneiden uusinnassa. Pukutehtaan eläkemenojen laskentaperustetta korotetaan 1.1.1991 lukien 16,9 prosentista 23 prosenttiin palkkausmenoista. Tämä heikentää tehtaan tulosta 1 400 000 markalla aikaisempaan laskentatapaan verrattuna.

Ennakoitu liikekirjanpidon mukainen tuloslaskelma vuodelle 1991:

	mk	mk
Liikevaihto		68 750 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet.	27 400 000	
Alihankinnat	3 200 000	
Palkat	21 980 000	
Muut henkilöstökulut	7 450 000	
Vuokrat	280 000	
Muut kulut	3 390 000	63 700 000
Käyttökate		5 050 000
Poistot		— 2 790 000
Liikeylijäämä		2 260 000
Muut tuotot		780 000
Muut kulut		— 780 000
Tilikauden ylijäämä...		2 260 000

Pukutehtaan kehitys vuosina 1989-1991

	1989 toteu- tuma*)	1990 enna- koitu*)	1991 TMAE*)
Liikevaihto milj. mk .	50,5 (—11,9)	63,3 (25,3)	68,8 (8,6)
Käyttökate-%	6,0	8,7	7,3
Ylijäämä, milj. mk ...	0,6	2,7	2,2

91. Vammaskosken tehdas

Selvitysosa: Valtion budjettisidonnaisena liikelaitoksena toimivasta Vammaskosken tehtaasta on muodostettu valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Vammaskosken tehtaan hallinnassa olevaa omaisuutta perustettavalle osakeyhtiölle sekä ryhtyä eräisiin muihin yhtiön perustamiseen liittyviin järjestelyihin annetun lain (373/90) nojalla puolustusväline- ja koneenrakennusalan tuotteiden valmistusta ja kauppaa sekä muuta siihen liittyvää liike-toimintaa harjoittava valtionenemmistöinen osakeyhtiö, jonka vähemmistöosakkaana on Oy Tampella Ab. Yhtiön liiketoiminta alkaa

— sidotusta pää- omasta, % **	1,0	4,7	3,9
— liikevaihdosta, % .	1,2	4,3	3,3
Volyymin muutos, %.	0,7	20,1	6,9
Investoinnit liikevaihdosta, %	4,3	5,9	3,3
Tuottavuuden muutos, %	—3,0	7,2	—4,0
Henkilöstön määrä...	281	280	280

*) suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

**) jälleenhankintahintaisesta sidotusta pääomasta

21. Valtion pukutehtaan käyttömenot (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 67 591 000 mk. Määrärahaa saa käyttää henkilöstön palkkaus-, eläkemaksu- ja muiden henkilöstömenojen sekä raaka- ja tarveaine- ja muiden käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 300 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon eläkemeno momentin 28.07.05 perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio	67 591 000
1990 menoarvio	58 200 000
1989 tilinpäätös	55 297 335

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

1991 menoarvio	2 800 000
1990 menoarvio	2 800 000
1989 tilinpäätös	2 700 000

1.1.1991. Yhtiön osakepääoma on tuolloin 78 500 000 mk, josta valtio merkitsee 77,7 % eli 61 000 000 mk ja Oy Tampella Ab 22,3 % eli 17 500 000 mk. Valtio merkitsee osuutensa osakepääomasta panemalla yhtiöön apportina Vammaskosken tehtaan hallinnassa olevaa omaisuutta. Yhtiölle luovutetaan Vammaskosken tehtaan rahoitusomaisuus lukuun ottamatta kassavaroja ja pankkitilejä, vaihtomaisuus sekä käyttöomaisuus lukuun ottamatta maa-alueita, asuinrakennuksia sekä ammuslaboratoriota. Lisäksi yhtiölle siirtyy oikeus myyntisaamiisiin sekä vastuu Vammaskosken

kosken tehtaan osto- ja siirtoveloista. Mikäli luovutettava netto-omaisuus ylittää valtion osuuden osakepääomasta, yhtiö suorittaa erotuksen valtiolle rahana. Koko valtion luovutettaman netto-omaisuuden arvo on arvioitu olevan 1.1.1991 noin 90 000 000 mk, josta 61 000 000 mk valtio käyttää osakepääoman merkitsemiseen perustettavassa osakeyhtiössä ja erotukseksi jäävän noin 29 000 000 mk perustettava yhtiö maksaa valtiolle. Tästä erotuksesta yhtiö maksaa vuoden 1991 loppuun mennessä noin 15 000 000 mk, joka tuloutetaan momentille 12.27.99. Valtio antaa erotuksesta yhtiölle lainaehdoin 14 000 000 mk, jonka korko on Suomen Pankin peruskorko lisättyä 1,5 prosenttiyksiköllä ja takaisinmaksuaika 10 vuotta. Ensimmäinen lainavuosi on lyhennyksistä vapaa. Lain mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot, joilla luovutus tapahtuu, sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Henkilökunta siirtyy uuden yhtiön palvelukseen ns. vanhoina työntekijöinä uudessa yhtiössä sovellettavin työsopimusehdoin.

(21.) *Vammaskosken tehtaan käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosana perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	105 000 000
1989 tilinpäätös	96 652 770

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosana perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	6 000 000
1989 tilinpäätös	5 400 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosana perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	22 900 000
1989 tilinpäätös	5 000 000

92. Lapuan patruunatehdas

Selvitysosa: Hallituksen lakiesityksen (HE) mukaisesti valtion budjettisidonnaisena liikelaitoksena toimivasta Lapuan patruunatehtaasta muodostetaan ampumatarvikkeita ja metalliteollisuustuotteita valmistava ja markkinoiva valtioneemmistöinen osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet merkitsee valtio. Yhtiön liiketoiminta on tarkoitus aloittaa 1.1.1991 lukien. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä. Yhtiön osakepääoma on 43 500 000 mk, jonka valtio merkitsee sijoittamalla yhtiöön apporttina Lapuan patruunatehtaan hallinnassa Lapuan kaupungissa Jouttikallion alueella sijaitsevan maa-alueen rakennuksineen, koneineen ja laitteineen sekä Peräkankaan maa-alueen rakennuksineen. Valtion omistukseen jäisivät edelleen kaupungin taajama-alueella sijaitsevat maa-alueet ja niillä sijaitsevat rakennukset, jotka vuokrataan perustettavalle yhtiölle määrääjäksi kuitenkin siihen saakka, kunnes

yhtiön toiminta voidaan kokonaisuudessaan siirtää Jouttikallion alueelle. Siirrettävästä omaisuudesta 20 000 000 mk valtio antaa perustettavalle yhtiölle lainaehdoin kymmeneksi vuodeksi. Vuonna 1991 ei makseta korkoja eikä lyhennyksiä.

Perustettavalle yhtiölle luovutettavan vaihto-omaisuuden arvoksi arvioidaan 37 100 000 mk, josta valtiolle tilitettävän raaka-aineiden varastotilin arvo on 8 200 000 mk. Käyttöomaisuuden arvoksi arvioidaan yhteensä 34 600 000 mk, josta yhteensä 118 hehtaarin suuruisen maa-alueen arvo on 1 550 000 mk, rakennusten arvo 18 050 000 mk, koneiden ja kaluston arvo 14 000 000 mk sekä osakkeiden, osuuksien ja aineettomien oikeuksien arvo 1 000 000 mk. Rakennusten arvossa on otettu huomioon arvoa vähentävänä 18 400 000 mk puolustusvalmiussyistä tehdyn investoinnin osuutena ja tilat, jotka ylittävät perustettavan yhtiön toiminnan edellyttämän tilatarpeen. Koneiden ja kaluston arvossa on otettu huomioon arvoa vähentävänä

10 000 000 mk puolustusvalmiussyistä tehtyjen investointien osuutena. Yhtiölle luovutetaan myös valmistusoikeudet, patentit ja liiketoiminnan mukaiset tavaramerkit ja muut oikeudet.

Lapuan patruunatehtaan rahoitusomaisuuden ja raaka-aineiden varastotilin arvo siirtymäajankohtana vähennettynä osto- ja siirtovelan (lukuunottamatta lomapalkkavelkoja) määrällä tilitetään valtiolle. Tilityksen suuruudeksi arvioidaan 16 800 000 mk. Rahoitusomaisuuden määräksi arvioidaan siirtymäajankohtana 22 000 000 mk ja raaka-aineiden varastotilin arvoksi 8 200 000 mk.

Lapuan patruunatehtaan henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä perustettavan yhtiön palvelukseen yhtiössä sovellettavin työ-sopimusehdoin. Yhtiö laatii oman eläkesääntönsä, jossa määritellään yhtiön henkilöstön eläketurva. Valtio vastaa Lapuan patruunatehtaan palveluksesta siirtyneen henkilöstön eläkkeiden kustannuksista niiltä osin kuin

kustannus aiheuttaa yhtiölle lisärasitusta. Valtion eläkevastuun mukaista korvausta varten budjetoidaan määräraha vuosittain tulo- ja menoarviossa. Vuoden 1991 rahoitustarvetta vastaava määrärahaosuus momentilla 28.07.07 (Muut eläkemenot) on 5 000 000 mk.

(21.) *Lapuan patruunatehtaan käyttömenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	101 920 000
1989 tilinpäätös	96 444 805

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	5 000 000
1989 tilinpäätös	14 800 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Työrajoitteisten palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 79 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien palvelukseen työllistettävien työrajoitteisten henkilöiden palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 700 henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työrajoitteisten työllistäminen puolustusvoimien palvelukseen	60 000 000
Sosiaaliturvamaksu	4 000 000
Eläkemaksu	15 000 000
Yhteensä	79 000 000
1991 menoarvio	79 000 000
1990 menoarvio	59 000 000
1989 tilinpäätös	56 631 234

21. *Metsätaloustoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muiden henkilömenojen, puun korjuu- ja metsien hoito- ja perusparannusmenojen, työntekijöiden kuljetus-, majoitus-, terveydenhoito- ja työsuojelumenojen maksa-

miseen sekä metsäalueiden teiden rakentamiseen ja hoitoon, ojituksiin, maa-alueiden, riistan ja kalavesien hoitoon, harjoitus- ja puistoalueiden kunnostukseen, ennakoivaan metsäpalon torjuntaan, sellaisten laitteiden ja koneiden hankintaan, joiden arvo on enintään 50 000 mk, sekä koneiden ja laitteiden kunnossapitoon liittyvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 115 henkilön pysyväisluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä eläkemaksu. Metsätaloustoiminnasta saadut tulot on merkitty momentille 12.27.21.

1991 menoarvio	17 200 000
1990 menoarvio	14 500 000
1989 tilinpäätös	13 849 626

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaal-

la vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Tapaturmavirasto maksaa korvaukset ja veloittaa suorittamansa korvaukset valtioneuvoston 22.10.1954 tekemän päätöksen mukaan täysimääräisinä Lapuan patruunatehtaalta.

1991 menoarvio.....	320 000
1990 menoarvio.....	370 000
1989 tilinpäätös.....	310 982

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 350 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	1 350 000
1989 tilinpäätös.....	590 000

51. Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 57 000 000 mk käytettäväksi ilmailulaitoksesta annetun lain 8 §:n (HE) mukaisesti sotilasilmailun hyväksi toteutetuista lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen ilmailulaitokselle.

Selvitysosa: Vuoden 1991 korvaussumma käsittää Kauhavan, Hallin ja Utin lentoasemien kaikki käyttökustannukset sekä sotilasilmailun aiheuttaman laskennallisen, keskimäärin 50 %:n kustannusosuuden Porin, Jyväskylän, Tampereen, Kuopion, Rovaniemen, Ivalon ja Kittilän lentoasemien käyttökustannuksista. Sotilasilmailun osuus ilmailulaitoksen pääomakustannuksista on otettu

huomioon ilmailulaitoksen aloittavan taseen pääoma-arvoja pienentämällä. Myöhemmin sotilasilmailun hyväksi tehtävät investoinnit otetaan huomioon korvauksen suuruutta arvioitaessa.

Sotilasilmailulle annettavien lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen taso on tarkoitus pitää entisellään.

1991 menoarvio	57 000 000
----------------------	------------

90. Eräät tileistä poistot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Vammaskosken tehtaan tilien valtion hallinnollisesta kirjanpidosta poistamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Luvun 27.91 perusteluihin viitaten 1.1.1991 perustetaan Vammaskosken tehtaasta ja Oy Tampella Ab:n Defence-toimintayksiköstä valtioneuromistoinen osakeyhtiö. Ajankohtana, jona Vammaskosken tehtaan omaisuus luovutetaan apporttina valtion osuutena osakepääomasta, on sen tilit poistettava valtion hallinnollisesta kirjanpidosta.

1991 menoarvio	20 000 000
----------------------	------------

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien laskutusmenojen ja sotilasasiamiestoiminnan tilinpidossa syntyvien tappiollisten kurssierojen maksamiseen. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

1991 menoarvio.....	200 000
1990 menoarvio.....	200 000
1989 tilinpäätös.....	1 205 522

Pääluokan 27 menot luvuittain vuosina 1989—1991¹⁾

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Puolustusministeriö (150).....	38 595	45 524	53 062	+ 7 538	+ 17
12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160)	2 193 264	2 401 587	3 346 239	+ 944 652	+ 39
14. Asevelvollisten ylläpitomenot (160).....	596 592	648 724	659 500	+ 10 776	+ 2
25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160).....	3 223 746	3 568 000	4 021 000	+ 453 000	+ 13
27. Kiinteistömenot (160).....	581 082	603 950	692 700	+ 88 750	+ 15
30. Kansainvälinen rauhanturvaa- mistoiminta (030).....	114 831	12 720	53 500	+ 40 780	+ 321
90. Valtion pukutehdas (150)	6 324	2 800	2 800	—	—
(91.) Vammaskosken tehdas (150) ...	10 400	28 900	—	— 28 900	—100
(92.) Lapuan patruunatehdas (150) ..	14 800	5 000	—	— 5 000	—100
99. Puolustusministeriön hallinnon- alan muut menot (150)	72 587	75 420	175 220	+ 99 800	+ 132
Yhteensä	6 852 222	7 392 625	9 004 021	+1 611 396	+ 22

Pääluokan 27 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1989—1991¹⁾

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
90. Valtion pukutehdas (150)	55 297	63 900	67 591	+ 3 691	+ 6
(91.) Vammaskosken tehdas (150) ...	96 653	105 000	—	—105 000	—100
(92.) Lapuan patruunatehdas (150) ..	96 445	101 920	—	—101 920	—100
Yhteensä	248 395	270 820	67 591	—203 229	— 75

¹⁾ Luvut eivät kaikilta osin ole vertailukelpoisia, koska Vammaskosken tehdas ja Lapuan patruunatehdas muuttuvat vuoden 1991 alussa uusimuotoisiksi liikelaitoksiksi.

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Valtiovarainministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 75 248 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	54 273 800	292
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 328 900	10
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 314 800	6
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	230 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	9 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	3 801 200	—
Eläkemaksu.....	14 289 400	—
Yhteensä.....	75 248 000	308

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 242 000 mk kahden viran perustamiseksi esittelytehtäviin.

Vero-osaston kansainvälisten asiain toiminnan tehostamiseen ja uudelleenjärjestelyihin liittyen perustetaan 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen finanssineuvoksen virka (S 28). Samalla vähennetään samasta ajankohdasta lukien peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 219 100 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta esittely- ja toimistotehtävistä.

Virkanimikkeistön yhtenäistämiseksi muutetaan sopimuspalkkaisen virastovaltuutetun viran nimike sopimuspalkkaiseksi osastopäälliköksi.

Ministeriön organisaation joustavoittamiseksi saadaan muuttaa virkojen nimikkeet ja samalla virat ministeriön yhteisiksi 1.3.1991 lukien seuraavasti:

Nykyinen virkanimike:

Yleinen osasto

2 hallitusneuvosta, toimistopäällikkönä

Tulo- ja menoarvio-osasto

1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä

1 budjettineuvos, toimistopäällikkönä

Vero-osasto

1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä

1 finanssineuvos, toimistopäällikkönä

Kansantalousosasto

5 finanssineuvosta, toimistopäällikkönä

Palkkaosasto

4 hallitusneuvosta, toimistopäällikkönä

1 finanssineuvos, toimistopäällikkönä

Hallintotoimisto

1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä

Uusi virkanimike:

9 hallitusneuvosta 1 budjettineuvos
7 finanssineuvosta

Lisäksi saadaan muuttaa 1.3.1991 lukien tulo- ja menoarvio-osastoon perustetut yhden hallitusneuvoksen ja yhden budjettineuvoksen virat, vero-osastoon perustetut yhden hallitusneuvoksen ja yhden finanssineuvoksen virat sekä hallinnon kehittämissosastoon perustettu yhden koulutuspäällikön virka ministeriön yhteisiksi.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 244 400 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunniteltu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 244 400 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina vastaavalta tehtäväalueelta.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon kahden viran siirto momentilta 28.05.21.

1991 menoarvio	75 248 000
1990 menoarvio	60 363 000
1989 tilinpäätös	56 236 603

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi- vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 350 000 mk siirtona momentilta 36.09.21 matka- ym. kuluina.

1991 menoarvio	23 300 000
1990 menoarvio	24 200 000
1989 tilinpäätös	18 731 054

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 690 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 7 000 000 mk supertietokoneen toimintaympäristön kehittämiseen kuten oheis- ja tietoliikennelaitteiden ja työasemien hankintaan.

1991 menoarvio	7 690 000
1990 menoarvio	3 410 000
1989 tilinpäätös	25 200 000

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 538 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	9 154 900	46
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	306 100	—
Muut palkat ja palkkiot.....	62 500	—
Sosiaaliturvamaksu	633 600	—
Eläkemaksu	2 380 900	—
Yhteensä	12 538 000	46

1991 menoarvio	12 538 000
1990 menoarvio	2 394 000

22. *Tutkimustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erillisistä tutkimus- ja selvitysprojekteista ja ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja palveluksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseksi määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi- vuotiseksi siirtomäärärahasi.

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	300 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 4 455 000 mk.

1991 menoarvio.....	4 455 000
1990 menoarvio.....	1 500 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 660 000
---------------------	-----------

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttorin vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointikokeiluun. Valtiokonttorin organisaatio muutetaan tulosohjauksen edellyttämän tehtävärakenteen mukaisesti siten, että se muodostuu kuudesta ulospäin palveluja tuottavasta tulosyksiköstä sekä sisäisten palvelujen tulosyksiköstä. Valtiokonttorin kaikilla tulosalueilla kysyntä ja suoritteiden määrät kasvavat.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen valtiovarainministeriö on asettanut valtiokonttorille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1991:

	1990	1991
Valtiokonttorin suoritteet ilman henkilöstöpalveluja työpanoksella painotettuna	9 515 678	9 850 946
— muutos %		+3,5
Tuottavuus ilman henkilöstöpalveluja (suoritteet/htv)	42 373	43 768
— muutos %		+3,3

Palvelujen kysyntä tyydytetään vuoden 1990 toiminnan laatutaso pääosin säilyttäen. Vahingonkorvauspalvelujen ja henkilöstöpalvelujen tulosalueilla asiakkaiden odotusaikojen ja siten palvelun laatutason edellytetään paranevan.

Viraston kokonaiskustannukset tulosyksiköittäin:

	1990	1991	muutos % 90-91
Rahoituspalvelut	8 545,7	9 185,0	7
Antolainaus	16 008,7	17 531,8	10
Eläkkeet	48 051,1	51 392,5	7
Vahingonkorvaukset.....	18 985,3	21 030,5	11
Hallintopalvelut	27 508,5	24 130,1	—12
Henkilöstöpalvelut.....	123 838,4	134 755,1	9
Kokonaiskustannukset yht.....	242 937,7	258 025,0	6

21. (28.05.01, 23, 24, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 239 944 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauk-

siin myönnetään 2 079 500 mk kymmenen viran perustamiseksi asiantuntija-, esittely-, toimisto- ja kuntoutustehtäviin sekä viiden viran perustamiseksi vastaavasti 1.3.1991 lu-

kien varhaiskuntoutuksen ja työterveyshuollon tehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 261 000 mk kahden viran lakkauttamiseksi esittelytehtävistä. Vastaa- vasti momentilla 28.01.01 perustetaan kaksi virkaa.

Sopimuspalkkainen johtajan virka muutetaan 1.3.1991 lukien sopimuspalkkaiseksi finanssijohtajan viraksi ja kaksi sopimuspalkkaista osastopäällikön virkaa sopimuspalkkaiksi finanssijohtajan ja hallintojohtajan viroiksi.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 895 000 mk yhden henkilön palkkaamiseksi suunnittelutehtäviin sekä kolmen henkilön palkkaamiseksi vasta- vasti 1.3.1991 lukien työterveyshuollon teh- täviin.

Määrärahaa saa käyttää enintään 818, mistä henkilöstöpalvelujen toimintaa varten 395, henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön sekä kausi-, ruuhka- yms. apulaisten sekä työterveyshuol- lon sijaisten palkkauksista aiheutuvien meno- jen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eläkkeen- hakijoiden lääkärintutkimuksista, vahingonkor- vausasioissa hankittavista lausunnoista sekä tapaturma-asiamiesten koulutuksesta aiheu- tuvien menojen maksamiseen sekä uudelleen- sijoituksen, varhaiskuntoutuksen, työsuojelun ja lakisääteisen työterveyshuollon (743/78) ja muun terveydenhuollon (566/84, 486/79) menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös uudelleensijoitukseen, varhaiskuntoutukseen ja työterveyshuoltoon liittyvään koulutukseen virastoille ja laitoksille sekä työterveyshuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutu- vien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kolmea henkilö- työvuotta vastaavat palkkausmenot ja 360 000 mk siirtona momentilta 28.05.25, 100 000 mk matkakustannusten siirtona mo- mentilta 36.09.21 sekä kahden työterveysase- man perustaminen. Lisäksi on otettu huo- mioon johtamisen ja organisaation kehittä- minen, koulutuksen laajentuminen sekä atk- kehittämishankkeiden edellyttämä atk-laitte- stojen hankinta.

1991 menoarvio	239 944 000
1990 menoarvio	195 500 000
1989 tilinpäätös	167 137 371

25. (28.80.02, osa ja 22) *Valtion henkilös- töjärjestelyt, uudelleensijoituksen ja työkyvyn edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 760 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virastoi- sa, laitoksissa ja liikelaitoksissa valtionhallin- non kehittämistoimenpiteistä aiheutuviin hen- kilöstön koulutuksen suunnittelu-, järjestä- mis- ja hankintamenojen maksamiseen. Mää- rärahaa saa käyttää myös henkilöstösuunni- telmien ja henkilöstön sijoitusuunnitelmien valmistelusta sekä muista palvelussuhteen jatkuvuutta tai työolosuhteita koskevista jär- jestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti valtion virastojen, laitok- sen ja liikelaitosten palveluksessa olevan hen- kilöstön työsuoriutuvuusedellytysten alenu- tuessa heidän työkykynsä säilyttämiseen ja parantamiseen sekä muusta kuntoutustoimin- nan toteuttamisesta ja tutkimisesta aiheutu- vien menojen, koulutusmenojen sekä kuntou- tusajalta suoritettavan kuntoutusrahan mak- samiseen.

Henkilöstöjärjestelyihin tarkoitettun määrä- rahan käytön edellytyksenä on, että järjeste- lyjen seurauksena valtion palveluksessa ole- van henkilöstön lukumäärä ja palkkausmenot vähenevät.

Määrärahaa saa käyttää myös virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueel- listen uudelleenjärjestelyjen johdosta väliai- kaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausme- noihin sekä työpaikkojen järjestämiseen sel- laisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirty- nyttyä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkae- duin.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkka- lain (182/31, muut. 904/48) mukaisten lak- kautuspalkkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Uudelleensijoittamista tukeva koulu- tus- ym. toiminta	10 000 000
Kuntoutuksen kehittäminen	6 000 000
Henkilöstöjärjestelyt	1 000 000
Virastosiirroista aiheutuvat henkilöjär- jestelyt	1 500 000

Lakkautuspalkat	3 500 000
Sosiaaliturvamaksu	390 000
Eläkemaksut	1 370 000
Yhteensä	23 760 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 853 000 mk siirtona momentille 28.05.21.

Posti- ja telelaitos lakkauttaa lähinnä postipankkitoiminnan supistamisen takia noin 1 900 postitoimipaikkaa. Tämän seurauksena postin palvelusta vapautuvan henkilöstön järjestelyt toteutetaan ensisijaisesti Posti- ja telelaitoksesta annetun lain (748/89) mukaisin sisäisin järjestelyin. Niissä erityistapauksissa, joissa Posti- ja telelaitos ei voi järjestelyjä hoitaa, käytetään tämän momentin määrärahaa muiden valtionhallinnon käytettävissä olevien, henkilöstöjärjestelyjä helpottavien keinojen lisäksi.

1991 menoarvio	23 760 000
1990 menoarvio	15 500 000
1989 tilinpäätös	15 379 835

(26.) *Joustavan eläkeikäjärjestelmän käytönotto* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	4 700 000

50. *Eräät valtion maksamat korvaukset* (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitaitulain (638/67), valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	75 000 000
Rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettavat rikosvahinkokorvaukset	15 200 000

Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuskorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain (391/65) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset

18 000 000

Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/74) ja valtion virantöimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset

500 000

Valtion virkamieslain (755/86) ja eroraha-asetuksen (726/87, muut. 191/89) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahdat

2 600 000

Virka- ja työehtosopimuksiin sekä kansanedustajana toimineen henkilön ja eduskunnan virkamiesten ryhmähenkivakuutusta vastaavaa etua koskevaan lainsäädäntöön perustuvasta ryhmähenkivakuutusta vastaavasta järjestelystä aiheutuvat menot

26 000 000

Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1207/89) nojalla maksettavat korvaukset

2 000 000

Syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/74, muut. 984/84 ja 344/89) nojalla syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset

700 000

Yhteensä 140 000 000

1991 menoarvio	140 000 000
1990 menoarvio	149 000 000
1989 tilinpäätös	118 517 480

83. *Lainat valtion liikelaitoksille* (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 900 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lainojen myöntämiseen valtion liikelaitoksille.

Selvitysosa: Valtion liikelaitoksille on tarkeitus luoda määrärahan kautta eläkemaksulainajärjestelmä, joka tavallaan vastaisi työntekijäin eläkelain mukaisen eläkejärjestelmän vakuutusmaksulainajärjestelmää.

1991 menoarvio	900 000 000
----------------------	-------------

88. *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rahamarkkinainstrumenttien omistussuhteiden kirjaamisjärjestelmän luomista varten perustetun Helsingin Rahamarkkinakeskus Oy -nimisen osakeyhtiön osakkeiden hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 1 800 000
1989 tilinpäätös..... 3 000 000

95. *Valtion saatavien turvaaminen* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaus-saatavien sekä perintöomaisuuden turvaami-

sesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuskien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuuto-kaupassa, milloin se valtion laina-, takaustms. saatavien turvaamiseksi on tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 150 000
1990 menoarvio..... 100 000
1989 tilinpäätös..... 97 866

07. Eläkkeet

05. *Vakinaiset eläkkeet sekä perhe-eläkkeet ja hautausavut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 346 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden ja hautausapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet ja hautausavut	4 308 400 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet ja hautausavut sekä valtionapulaitosten eläkkeet	1 888 200 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	27 700 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettut eläkkeet.....	300 000
Posti- ja telelaitos	905 100 000
Valtion ravitsemiskeskus.....	7 900 000
Valtionrautatiet.....	1 472 200 000
Ilmailuhallinto	36 900 000
Valtion painatuskeskus	13 600 000
Valtion tietokonekeskus	1 400 000
Karttakeskus	1 100 000
Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	135 500 000
Vuonna 1991 suoritettava eläkkeiden tarkistus.....	547 700 000
Yhteensä	9 346 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyy-mikasvu sekä indeksinousu 6,6 %.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkemenojen siirrot, ilmailuhallinnon muuttuminen uusi-muotoiseksi liikelaitokseksi sekä Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan muuttuminen osakeyhtiöiksi 1.1.1991 lukien.

1991 menoarvio 9 346 000 000
1990 menoarvio 8 277 458 000
1989 tilinpäätös 5 366 583 547

06. *Ylimääräiset eläkkeet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 115 960 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston yleis- ja erillispäätösten nojalla erityisryhmille aiemmin myönnettyjen eläkkeiden sekä tulo- ja menoarvion erityisperusteluiden mukaisesti tehdyillä päätöksillä aiemmin myönnettyjen eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen Sotainvalidiin Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaali-huoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niil-

le toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvien osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke. Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräraikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden ja hautausapujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 6 500 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden maksamiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 65 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 25 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talusseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ennen myönnettyt ylimääräiset eläkkeet	107 960 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet....	6 500 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	1 500 000
Yhteensä	115 960 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkemenot, jotka on aikaisemmin suoritettu momenteilta 27.92.(21), 30.90.(05) ja 30.95.(05). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös se, että ylimääräisten eläkkeiden merkitys on lakisääteisen eläketurvan kehityksen myötä vähenemässä.

1991 menoarvio	115 960 000
1990 menoarvio	113 700 000
1989 tilinpäätös	78 919 352

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien Eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Telenokia Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle, Lapua Oy:lle ja Suomen Malmi Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 valtion polttoainekeskuksen sekä 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan, Lapuan patruunatehtaan ja Geologisen tutkimuskeskuksen palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen myös yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle. Valtiokonttori saa myös sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertsasuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien Eläkevakuutukselle.	106 000 000
Korvaus Eläkekassa Maalle	1 700 000
Korvaus Telenokia Oy:lle.....	4 500 000
Korvaus Vapo Oy:lle.....	7 300 000
Korvaus Vammass Oy:lle.....	7 200 000
Korvaus Lapua Oy:lle.....	5 000 000
Korvaus Suomen Malmi Oy:lle.....	500 000
Yhteensä	132 200 000

Selvitysosa: Korvausten maksamisessa pyritään lähivuosina vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksiin.

1991 menoarvio	132 200 000
1990 menoarvio	112 300 000
1989 tilinpäätös	80 080 581

(60.) *Siirto valtion eläkerahastoon*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on

poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio 4 400 000 000

61. *Korko valtion eläkerahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 450 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetyn koron maksamiseen valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille ja valtiolle lainatuille varoille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että valtioneuvosto on vahvistanut eläkerahaston varoille suoritettavan vuotuisen koron suuruudeksi 9,5 prosenttia. Korko tuloutetaan rahastolle jälkikäteisen helmikuun loppuun mennessä.

1991 menoarvio 450 000 000

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 519 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	15 506 700	90
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	79 600	—
Sosiaaliturvamaksu	1 036 100	—
Eläkemaksu	3 896 600	—
Yhteensä	20 519 000	90

1991 menoarvio	20 519 000
1990 menoarvio	15 174 000
1989 tilinpäätös	14 382 351

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk, josta alueellisen tarkastustoiminnan kokeilun jatkamisesta aiheutuviin menoihin 550 000 mk. Määrärahalta saa palkata kokeilua varten enintään kaksi henkilöä määräaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää myös yhden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tarkastusprojektien edellyttämiin asian-

tuntijatehtäviin sekä ulkopuolisten kouluttajien ja muiden asiantuntijoiden palkkoihin ja palkkioihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kertaluonteiset tietoverkoston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset ja vuokratiloista luopuminen sekä lisäyksenä 150 000 mk asiantuntijoille maksettavia palkkoja ja palkkioita varten. Alueellisen tarkastustoiminnan kokeilu on aloitettu vuonna 1990 yhteistyössä Kymen lääninhallituksen kanssa momentin 28.80.20 määrärahalta. Kokeilusta sekä meneillään

olevista muista hallinnon kehittämishankkeista saatavien tulosten perusteella päätetään jatkotoimenpiteistä.

1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 menoarvio.....	2 900 000
1989 tilinpäätös.....	1 880 325

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinnossa jatketaan verotusmenettelyjen, ohjausjärjestelmien ja organisaatioiden kehittämistä. Menoarviovuonna aloitetaan ennakkoperinnän ja lopullisen veron kannon yhdistäminen, siirrytään kohti tulosbudjetointia yhdistämällä momentit 29 ja 70 sekä suoritetaan organisatorisia järjestelyjä uudistamalla verotuksen keskushallinto.

Verohallinnon organisaatiouudistuksen tavoitteena on vastuualueet täsmentämällä ja organisaatiotasoja karsimalla parantaa hallinnon palvelukykyä, nostaa tuottavuutta ja lisätä joustavuutta. Lisäksi kehitetään ohjausjärjestelmiä, keskushallinnon ohjattavuutta ja yksiköiden johtamisedellytyksiä. Uudistus on tarkoitus toteuttaa siten, että verotuksen keskushallintoa, tietohallintoa ja taloushallintoa koskevat osat toteutetaan vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa sekä muut piiri- ja paikallishallintoa koskevat osat seuraavien vuosien tulo- ja menoarvioissa tarvittavien selvitysten ja suunnitelmien valmistuttua.

Verohallinnon johto-organisaation keskeinen uudistus on perinteiseen keskusvirasto-organisaatioon kuuluvan kollegiaalisen päätöksentekojärjestelmän korvaaminen johtokunnalla. Johtokunnan muodostamisella varmistetaan, että verohallinnon tärkeimpien

päätösten teko perustuu mahdollisimman monipuoliseen asiantuntemukseen ja harkintaan. Johtokunnan tehtävät muodostuvat verohallinnon yleisjohtamiseen liittyvistä tehtävistä, jotka selvästi erotetaan toimeenpanevan johdon tehtävistä. Verohallitus jaetaan verotukselliseen asiantuntemukseen perustuen kahteen linjaan - verotuslinjaan ja veronkantonlinjaan. Lisäksi keskushallinnossa toimii verotarkastusyksikkö sekä tietohallintoon, henkilöstöpalveluun ja suunnitteluun liittyvät tukiyksiköt. Tuloksellisuuden takaamiseksi siirretään päätösvaltaa resurssien käytöstä mahdollisimman laajasti toiminnasta vastaaville. Atk-palvelutuotantoa varten perustetaan verohallintoon tulosvastuullinen erillinen yksikkö, johon yhdistetään nykyiset lääniverovirastojen atk-yksikköjen tehtävät. Verohallinnon taloustoimi uudistetaan vastaamaan organisaatiomuutoksia.

Uudistukset eivät edellytä lisäresursseja, vaan mahdollistavat verohallinnolle asetettujen henkilöstön määrätavoitteiden toteutumisen. Henkilöstön palvelussuhteen jatkuvuus turvataan kaikissa toteuttamisvaiheissa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 071 326 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	747 092 400	6 604
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	1 732 500	11
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	39 125 500	395
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	24 132 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	1 684 900	—
Sosiaaliturvamaksu.....	54 116 000	—
Eläkemaksu.....	203 442 000	—
Yhteensä.....	1 071 326 000	7 010

Verohallinnon organisaatiouudistuksen johdosta perustetaan verohallitukseen 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen ylijoh-tajan virka (S 30) ja viisi sopimuspalkkaista johtajan virkaa (S 30) edellyttäen, että sa-masta ajankohdasta lukien lakkautetaan neljä peruspalkkaista osastopäällikön virkaa (A 30) ja kaksi osastopäällikön virkaa (A 29). Li-säksi peruspalkkaisten virkamiesten palk-kauksiin myönnetään 2 551 900 mk yhdeksän viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asian-tuntija- ja johtotehtäviin sekä kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tarkastusteh-täviä varten.

Atk-palvelukeskukseen perustetaan asian-tuntija- ja johtotehtäviin 1.3.1991 lukien so-pimuspalkkainen johtajan virka (S 30) ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 448 700 mk kahden viran perus-tamiseksi 1.3.1991 lukien johtotehtäviin. Sa-malla perus- ja sopimuspalkkaisten virkamies-ten palkkauksista vähennetään 3 542 200 mk 16 viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien johtotehtävistä.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien til-päisten virkamiesten aseman vakinaistami-seksi peruspalkkaisten virkamiesten palk-kauksiin myönnetään 299 700 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tarkas-tus- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähen-netään 299 700 mk samasta ajankohdasta lukien kolmen henkilön palkkauksina vastaa-vilta tehtäväalueilta.

Momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten työsuhteisten henkilöiden palkkauk-sista vähennetään 1.3.1991 lukien 104 000 mk yhden kokoaikaisen ja kahden osa-aikaisen siivoustehtävissä olevan henkilön palkkoina.

Työsuhteisten henkilöiden palk-kauksiin myönnetään 500 000 mk atk-henki-lösten palkkausrakenteen korjaamista varten.

1991 menoarvio	1 071 326 000
1990 menoarvio	811 080 000
1989 tilinpäätös	787 242 462

21. Korot ja tiedonsiirtopalkkiot (arviomää-räraha)

Momentille myönnetään 140 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palautettavien vero-jen korkojen, veroasioissa oikeudenkäyntiku-lujen, pakkohuutokauppakulujen, Postipan-kille ja muille rahalaitoksille suoritettavien

tiedonsiirtopalkkioiden maksamiseen sekä Postipankille tilillepanoista ja tililtäotoista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tiedonsiirtopalkkiot, tililtäotoista maksettavat toimitusmaksut ja muut kustannuskorvaukset	19 000 000
Palautettavien verojen korot sekä oi-keudenkäyntikulut veroasioissa	121 000 000
Yhteensä	140 000 000
1991 menoarvio	140 000 000
1990 menoarvio	140 000 000
1989 tilinpäätös	135 206 433

22. Veroluokitus (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luokitusten edellyt-tämien konsulttipalvelujen, veroluokitustar-vikkeiden ja uusien luokitustehtävien sekä muiden veroluokituksesta aiheutuvien meno-jen maksamiseen.

1991 menoarvio	31 000 000
1990 menoarvio	32 000 000
1989 tilinpäätös	28 435 000

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 290 044 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten ko-neiden, laitteiden ja kaluston hankintaan, joiden yksittäinen arvo on yli 50 000 mk, verohallintoa palvelevien ulkopuolisilla tee-tettävien tutkimusten ostomenojen maksami-seen sekä verohallituksen ansiomitalin ja viirin suunnitteluun ja valmistamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 297 000 mk kiinteistönhoidon keskittämisen johdosta ra-kennushallintoon.

1991 menoarvio	290 044 000
1990 menoarvio	255 357 000
1989 tilinpäätös	267 000 000

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-viosta ja sen määräraha on budjetoitu mo-mentille 28.18.29.

1990 menoarvio	46 900 000
1989 tilinpäätös	50 000 000

37. Eräät hinnanerokorvaukset

40. *Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 450 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (868/79) mukaisen tuotteiden sekä eräiden muiden jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden hinnanerokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahasta 120 000 000 mk arvioidaan käytettävän sokeirin, 240 000 000 mk maitoon perustuvien raaka-aineiden, 40 000 000 mk viljaraaka-aineiden, 30 000 000 mk tärkkelyspohjaisten tuotteiden ja 20 000 000 mk muiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksiin. Tärkkelyksen tuesta noin 7 000 000 mk käytetään puunjalostusteollisuudelle toimitettavan tärkkelyksen hinnan alentamiseen.

Arvion perustana on käytetty vuoden 1989 ja vuoden 1990 alkupuoliskon toteutuneita menoja. Niiden perusteella menoissa on otettu huomioon 40 000 000 markan tasokorotus. Raaka-aineiden maailmanmarkkina- ja kotimarkkinahinnan välisen erotuksen on oletettu hieman supistuvan nykyisestä tasosta. Tuenalaisen viennin rajoitusten on edellytetty säilyvän nykyisinä. Viennin volyymin arvioidaan kasvavan noin 4 %.

Hinnanerokorvausten hakijoita on noin 90, joista puolet on valmistajia ja puolet muita viejiä. Valmistajille arvioidaan maksettavan noin 330 000 000 mk ja muille viejille noin 120 000 000 mk.

1991 menoarvio	450 000 000
1990 menoarvio	390 000 000
1989 tilinpäätös	413 117 124

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) mukaan varat, jotka Ahvenanmaan maakunta tarvitsee itsehallinnon toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi, on valtakunnan ja maakunnan välistä verotaloudellista säännöllistä tasoitusta odotettaessa Ahvenanmaan valtuuskunnan esityksestä osoitettava valtion tulo- ja menoarviossa vuotuisina, kohtuulliseen määrään arvioituina ennakkomaksuina. Nämä ennakkomaksut on otettava huomioon lopullisessa tasoituksessa, jonka suorittaa Ahvenanmaan valtuuskunta vuosittain jälkikäteen itsehallintolaissa tarkemmin esitetyin perustein.

Valtion tulo- ja menoarviossa osoitettu ylimääräinen määräraha on tarkoitus käyttää Ahvenanmaan maakunnan ylimääräisiin menoihin. Ylimääräisinä menoina pidetään itsehallintolain mukaan suurehkoja kertamenoja sellaisten laitosten tai yritysten kustantamiseksi tai avustamiseksi, joiden suunnittelu ja kustannuslaskelmat vaativat erityistä, perusteellista käsittelyä ja joihin tarvittavien varojen osoittaminen ei kuulu vakinaisen menoarvion järjestylyyn. Valtion ylimääräisen määrärahan myöntämisestä päättää Ahvenan-

maan valtuuskunta maakuntapäivien esityksestä.

Ahvenanmaalle voidaan myöntää tukea mantereen ja maakunnan välisten tavaraketustusten kustannusten alentamiseksi.

30. *Verotaloudellinen tasoitus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 515 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) mukaisen verotaloudellisen tasoituksen ja tasoitusta koskevan ennakkomaksun suorittamiseen. Säännöllinen tasoitus toimitetaan jälkikäteen. Tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät saattavat nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

1991 menoarvio	515 000 000
1990 menoarvio	472 100 000
1989 tilinpäätös	439 000 000

31. *Ylimääräiset menot*

Momentille myönnetään 32 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan sähköhuollon kehittämistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Ahvenanmaan valtuuskunta on tehnyt päätöksen ylimääräisen määrärahan myöntämisestä dieselvoimalan rakentamista varten. Runkolinjan rakentamiselle Brändöstä Kustaviin valtuuskunta on myöntänyt 9 milj. markan ylimääräisen määrärahan.

1991 menoarvio	32 000 000
1990 menoarvio	11 000 000
1989 tilinpäätös	6 310 000

32. Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ruotsin kanssa kunnallisveron saamatta jäämisen korvaamisesta eräissä tapauksissa tehdyn pöytäkirjan (SopS 79/89) määräysten mukaisen korvauksen suorittamiseen Ahvenanmaan kunnille.

Kummankin sekä Ruotsin että Suomen osuus korvauksista on 50 prosenttia. Ruotsin osuutta vastaava korvausmäärä on otettu huomioon momentilla 12.28.99.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 900 000

40. Mantereen ja Ahvenanmaan välisten tavarakuljetusten kuljetuskustannusten tasaaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle mantereen ja Ahvenanmaan välisten tavarakuljetuskustannusten tasaamiseksi.

1991 menoarvio.....	700 000
1990 menoarvio.....	700 000
1989 tilinpäätös.....	700 000

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tullilaitoksessa jatketaan vuonna 1990 aloitettua tulosbudjetointiuudistusta. Valtiovarainministeriö on tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä asettanut laitokselle seuraavat palvelu-, toiminta- ja tulostavoitteet:

Tullilaitos hoitaa ulkomaankaupan ja liikenteen valvonnan, tuonti- ja vientitavaroiden verotuksen ja valmisteverotuksen sekä

muut tullitehtävät niitä koskevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Näiden toimintojen järjestämisessä tulee ylläpitää ja kehittää erityisesti joustavaa ja tarkoituksenmukaista asiakaspalvelua, verotuksen ja muiden tullitoimenpiteiden oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta sekä pyrkii parantamaan toiminnan yhteiskuntapoliittista vaikuttavuutta yleensä ja edistää sen tehokkuutta ja taloudellisuutta.

TUNNUSLUVUT:

	1989	1990	1991
SUORITTEET			
Keskeiset toiminnot (työpanoksella yhteenpainotetut suoritteet)	3 368 700	3 491 200	3 609 400
— muutos %		+ 3,6	+ 3,4
TUOTTAVUUS			
Edellä mainitut suoritteet/henkilötyövuosi	1 272	1 318	1 372
— muutos %		+ 3,6	+ 4,1
TALOUELLISUUS			
Yksikkökustannukset (toimintamenot/edellä mainitut suoritteet).....	127,97	134,27	137,70
— muutos %		+ 4,9	+ 2,6

VAIKUTTAVUUS

Tavaratarkastusten kattavuus			
— tarkastukset tullausten määrästä %	8,3	8,1	7,8
Jälkitarkastukset tuontitullauksista %	20,0	21,0	22,0
Yritystarkastukset valmisteverovollisten yritysten sekä tullietupäätös- ja hakemusasiakkaiden määrästä %	14,5	14,0	13,0
Tullausten käsittelyaika (tullausilmoitusten jättämisestä päätöksen valmistumiseen) työpä			
— tuontitullaus	8,1	6	5
— vientitullaus	7,6	6	5
Tuontitullauspäätösten verotukselliset oikaisut kpl.	24 400	24 700	25 000
Osuus vahvistetuista tuontitullauspäätöksistä % ...	1,4	1,4	1,3

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 497 000 000 mk.

Laitokseen voidaan perustaa 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen tullineuvoksen virka (S 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan sopimuspalkkainen ylijohdajan virka (S 30).

Määrärahaa saa käyttää enintään 2 571 henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työso-
pimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kasviviotoiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lukuperusteluissa esitetyt palvelutuotannon määrän kasvu sekä käsittelyaika- ja tuottavuustavoitteet. Palvelutuotannon parantaminen edellyttää henkilöstöä motivoivan palkkausjärjestelmän kehittämistä ja siihen liittyen 2 000 000 mk tulospalkkioiden maksamista varten sekä niin ulkoisen kuin myös sisäisen koulutus- ja tiedotustoiminnan tehostamista. Määrärahan

mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon atk:n kehittäminen sekä rakennusten vuokra-
ramenojen ja telekustannusten nousu.

1991 menoarvio	497 000 000
1990 menoarvio	394 070 000
1989 tilinpäätös	361 631 598

66. *Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 210 000 mk. Määrärahaa saa käyttää siirron maksamiseen Brysselissä sijaitsevan tulliyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tullihenkilöstön koulutukseen tarkoitettuun rahastoon.

1991 menoarvio	210 000
1990 menoarvio	200 000
1989 tilinpäätös	150 000

74. *Tullitalojen rakentaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Tullin koulutuskeskus, Suomenlinna	3 956	39 500	9 226	500 000	5 000 000
2. Tullilaitoksen koirakoulu		3 500		4 800 000	—
3. Utsjoen tulliasema ja asunnot	1 090	11 700	10 735	800 000	2 500 000
4. Niiralan tulliasema	510	6 200	12 150		300 000
5. Pohjois-Suomen koulutuskeskus	275	3 200	11 600		200 000
6. Pienehköt uudisrakennus- ja korjaustyöt.					500 000
				Yhteensä	8 500 000

Selvitysosa:

1. Tullikoulun suunnittelun arvioidaan valmistuvan viimeistään alkuvuodesta 1991. Rakentaminen voidaan aloittaa loppuvuodesta. Hanke on tullilaitoksen koulutustoiminnan ja

henkilöstön kannalta erittäin kiireellinen.

2. Aikaisemmista suunnitelmista on luovuttu niiden kalleudesta johtuen. Uusi kustannusarvio on 3 500 000 mk.

3. Silta- ja tiejärjestelyt valmistuvat vuonna

1992, jolloin myös tulliaseman on valmistuttava.

4. Tulliasemalta puuttuvat edellytykset tulli-tilojen suhteen kansainvälisen liikenteen hoitamiseksi.

5. Pohjois-Suomen koulutuskeskus Kolarin kunnassa suunnitellaan palvelemaan laitoksen alueellista koulutusta erityisesti pohjois-

ten tullipiirien osalta. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 3,2 milj. mk. Koulutustilat on alustavasti suunniteltu 16—18 hengelle.

1991 menoarvio..... 8 500 000
1990 menoarvio..... 1 700 000
1989 tilinpäätös..... 7 600 000

50. Suomen rahapaja

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 908 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	796 800	3
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	5 155 100	50
Muut palkat ja palkkiot	54 600	—
Sosiaaliturvamaksu	399 900	—
Eläkemaksu	1 501 600	—
Yhteensä	7 908 000	53

1991 menoarvio..... 7 908 000
1990 menoarvio..... 6 037 000
1989 tilinpäätös..... 5 896 533

1991 menoarvio..... 8 850 000
1990 menoarvio..... 6 900 000
1990 lisämenoarvio..... 850 000
1989 tilinpäätös..... 6 437 398

22. Raaka-aineet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää toimitetun metallirahan ja muiden rahapajan tuotteiden raaka-aineiden ja puolivalmisteiden hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio 44 000 000
1990 menoarvio 46 700 000
1989 tilinpäätös 34 251 450

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

1991 menoarvio..... 5 000 000
1990 menoarvio..... 500 000
1989 tilinpäätös..... 1 490 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilökunnan ruokailusta ja juhlarahojen suunnittelusta ja jakelusta aiheutuvien menojen, asiantuntijaprojektien kustannuksista sekä palautuvan rahan käsittelystä ja tuhoamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

95. Vanhan vaihtorahan lunastaminen Suomen Pankilta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Pankin palauttaman vanhan vaihtorahan lunastamismenojen maksamiseen.

1991 menoarvio 53 000 000
1990 menoarvio 16 200 000
1989 tilinpäätös 1 520 480

52. Tilastokeskus

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 98 038 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	39 296 800	281
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	50 800	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	27 280 500	205
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 011 500	—
Muut palkat ja palkkiot.....	6 829 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	4 952 200	—
Eläkemaksu.....	18 617 200	—
Yhteensä.....	98 038 000	486

1991 menoarvio.....	98 038 000
1990 menoarvio.....	73 065 000
1989 tilinpäätös.....	71 122 365

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.28.52.

1991 menoarvio.....	23 330 000
1990 menoarvio.....	17 658 000
1989 tilinpäätös.....	12 363 188

21. Määräaikaiselvitykset ja laskennat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 26 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisistä projekteista, väestölaskennoista, asuinolotutkimuksesta, yritys- ja toimipaikkarekisterin laajennuksesta, kotitaloustiedusteluista, aikuis-koulutustilastoista ja muista määräaikaistutkimuksista sekä tilastoalan menetelmien kehittämisestä ja aluetoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 82 henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	26 500 000
1990 menoarvio.....	18 000 000
1989 tilinpäätös.....	12 400 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 330 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös julkaisujen ja maksullisten palvelujen tuottamisesta ja markkinoinnista aiheutuvien palkkausmenojen, edustusmenojen, haastattelijoiden palkkioiden sekä toiminnan vaatimien palkkioiden ja laitevuokrien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 60 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 32 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstön ja laskentatoimen kehittämisestä ja muusta kehittämisestä aiheutuvien menojen sekä niistä aiheutuvien palkkioiden maksamiseen.

1991 menoarvio.....	32 200 000
1990 menoarvio.....	29 700 000
1989 tilinpäätös.....	29 597 064

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös yksikköhinnaltaan vähintään 30 000 markan hintaisten kalusteiden ja laitteiden hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 5 000 000 mk arvioidaan käytettävän atk-laite- ja kalustohankintoihin sekä 1 000 000 mk muiden laitteiden ja kaluston uusimiseen.

1991 menoarvio.....	6 000 000
1990 menoarvio.....	5 300 000
1989 tilinpäätös.....	4 500 000

54. Pankkitarkastusvirasto

Selvitysosa: Pankkitarkastusviraston valvontatehtävä sisältää tällä hetkellä johdannaismarkkinoiden, arvopaperipörssin, OTC- ja meklarilistojen, välittäjien ja pörssiyhtiöiden toiminnan sekä sisäpiiriläisten valvonnan. Valvonta-alue on edelleen laajentumassa kattamaan arvo-osuusjärjestelmän ja joukkovel-

kakirjarekisterit. Panttilainaamot ovat tulosviraston valvonnan piiriin. Perinteiseen valvontatyöhön aiheuttaa muutoksia laki talutuspankkien toiminnasta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 13 196 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	9 941 500	63
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	21 100	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	61 000	—
Sosiaaliturvamaksu	666 500	—
Eläkemaksu	2 505 900	—
Yhteensä	13 196 000	63

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 594 100 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien sekä kolmen viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien vaativia tarkastustehtäviä varten.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakiinnuttamiseksi sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 133 100 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tarkastustehtäviä varten ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 105 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 238 100 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävältä.

1991 menoarvio	13 196 000
1990 menoarvio	9 216 000
1989 tilinpäätös	7 421 884

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 180 000 mk.

1991 menoarvio.....	7 180 000
1990 menoarvio.....	5 314 000
1989 tilinpäätös.....	4 518 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 790 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio.....	790 000
1990 menoarvio.....	250 000
1989 tilinpäätös.....	1 400 000

(56.) Taloudellinen suunnittelukeskus

Selvitysosa: Vuoden 1990 tulo- ja menoarvion luvun 28.03 selvitysosaan viitaten luku on poistettu menoarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	3 136 000	1990 menoarvio.....	1 380 000
1989 tilinpäätös.....	3 807 893	1989 tilinpäätös.....	1 600 988

(29.) *Muut kulutusmenot*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

Rakennushallinto

(luvut 60 ja 64)

Selvitysosa: Rakennushallinnon organisaatiouudistusta jatketaan hallinto-, kiinteistö- ja ylläpitotoimen sekä piirihallinnon osalta siten, että käynnissä oleva uudistus on kokonaisuudessaan toteutettavissa vuoden 1991 loppuun mennessä.

60. Rakennushallinto01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 502 472 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	69 683 200	586
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	212 500	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	308 292 300	3 782
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	3 461 900	—
Muut palkat ja palkkiot.....	22 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	25 381 400	—
Eläkemaksu.....	95 418 100	—
Yhteensä.....	502 472 000	4 368

Virkarakenteen tarkistamiseksi tehtäviä vastaavaksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 110 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien kiinteistöhoitotehtäviä varten. Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 106 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtävälta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1.4.1991 lukien 74 800 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta vahtimestaritehtävistä. Vastaavasti momentilla

29.40.01 perustetaan yksi virka.

Kiinteistönhoidon ja siivoustoiminnan keskittämisen johdosta työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 1 659 900 mk 20 kokopäivätoimisen ja 4 osa-aikaisen henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien kiinteistöhoitotehtäviin. Vastaava palkkausmenojen säästö syntyy muilla hallinnonaloilla.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 70 700 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien kiinteistöhoitoteh-

täviin. Vastaavasti vähennetään työsopimus-suhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 74 800 mk yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtävälueelta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 3 500 000 mk 45 henkilön palkkauksina.

1991 menoarvio	502 472 000
1990 menoarvio	381 254 000
1989 tilinpäätös	371 218 890

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 30 380 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien edustusmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	30 380 000
1990 menoarvio	28 200 000
1989 tilinpäätös	26 485 692

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

1991 menoarvio	2 500 000
1990 menoarvio	1 400 000
1989 tilinpäätös	1 158 221

64. Eräät valtion kiinteistömenot

10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 305 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen, rakennusten, huonetilojen tai alueiden hoitamisesta ja omistamisesta sekä kiinteistönhoidon kehittämiseen aiheutuvien menojen maksamiseen. Valtiovarainministeriön erikseen määräämissä tapauksissa määrärahaa saa käyttää myös käyttäjille annettavista palveluksista aiheutuvien menojen tai käyttäjien puhelinmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistöllä toimivan hoito- ja siivoushenkilöstön työpaikkaterveydenhuolto-, matka- ja koulutusmenojen ja muiden vastaavien henkilöstömenojen, varsinaisia palkkauksia lukuun ottamatta, maksamiseen.

Selvitysosa: Kiinteistönhoidon keskimääräisen laajuuden (ml. osakehuoneistot) arvioidaan vuonna 1991 kasvavan 16 066 296 m³:iin eli 3,2 % vuodesta 1990. Siivouksen keskimääräisen laajuuden arvioidaan kasvavan vuonna 1991 3 083 700 m²:iin eli 3,2 % vuodesta 1990.

Ulkopuolisille suoritettavien siivous- ja kiinteistönhoitopalveluiden tulot on merkitty momentille 12.28.61.

1991 menoarvio	305 000 000
1990 menoarvio	290 000 000
1989 tilinpäätös	239 800 116

11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion virastojen ja laitosten toimitilojen vuokramenojen maksamiseen siltä osin kuin vuokrameno ei ollut tiedossa tulo- ja menoarvioesitystä annettaessa. Määrärahaa saa käyttää vastaavin edellytyksin myös vuokrauksesta aiheutuvien muutto-, siivous-, puhelin- ym. vastaavien menojen maksamiseen. Vuoden 1991 aikana saa tehdä ensi sijassa toimitiloja koskevia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1991 jälkeen siten, että huonetilojen lisäys on enintään 12 000 m².

1991 menoarvio	4 000 000
1990 menoarvio	3 000 000
1989 tilinpäätös	5 785 375

13. (28.64.13 ja 75) Korjaukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 248 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen korjaus- ja kunnossapitotöistä, perusparannus- ja muutostöistä, perusparannusten edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä ja puhelinvaihdhankinnoista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjaustöistä aiheutuvien menojen, mukaanlukien työmaiden keskimää-

rin 300 henkilön palkkausmenot, maksamiseen. Virkistyskäytössä olevien rakennusten ja tilojen korjauksiin määrärahasta saa käyttää enintään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös korjaustoiminnan edellyttämistä selvitys- ja suunnittelutehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1991 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle

menoja myöhemminä vuosina enintään 110 000 000 mk.

Selvitysosa: Rakennushallinnon korjaushuollossa olevan rakennuskannan arvioidaan kasvavan vuoden 1991 alkuun mennessä 21,5 milj. m³:ksi eli 1,9 % vuodesta 1990.

Valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja v. 1992—94 seuraavasti:

	1992 1000 mk	1993 1000 mk	1994 1000 mk	yht. 1000 mk
Aiemmat valtuudet (1989,1990).....	10 000			10 000
Valtuus v. 1991	89 000	20 000	1 000	110 000
Yhteensä	99 000	20 000	1 000	120 000

1991 menoarvio 248 000 000
1990 menoarvio 231 000 000
1989 tilinpäätös 221 500 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työmaiden palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ulkopuolisille suoritettaviin rakentamis- ja rakennuttajapalveluihin. Töistä aiheutuvat kustannukset, lukuun ottamatta viraston palveluksessa olevan pysyvän henkilöstön palkka- ja sosiaalikulunnuksia sekä viraston yleiskustannuksia, kirjataan tälle momentille. Kaikki

näistä töistä perittävät korvaukset on merkitty momentille 12.28.61.

1991 menoarvio 3 000 000
1990 menoarvio 10 000 000
1989 tilinpäätös 5 189 337

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 19 020 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen ylläpidosta aiheutuvien kone-, laite- ja autohankintamenojen, yhteistilojen kalustomenojen, puhelinvaihteiden ja turvalaitteiden hankintamenojen sekä puhelinvaihdohankintojen edellyttämien selvitys- ja suunnittelumenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hankinnat	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Pasilan virastokeskuksen puhelinvaihteen uusiminen	10 020 000	3 000 000	7 020 000
2. Hakaniemenkatu 2, puhelinvaihteen uusiminen.	3 700 000		1 200 000
3. Muut rakennushankkeisiin sisältymättömät puhelinvaihte- ja laitehankinnat sekä liittymis- ja asennuskustannukset			4 600 000
4. Turvallisuustekniset laitehankinnat			2 250 000
5. Yhteistilojen kalustehankinnat			2 050 000
6. Ylläpidon työkone-, auto- ja kalustohankinnat.			1 900 000
Yhteensä			19 020 000

1991 menoarvio 19 020 000
1990 menoarvio 17 590 000
1989 tilinpäätös 11 700 000

76. *Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 209 720 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Virastotalon Mariankatu 23 - Liisankatu 8, peruskorjaus, Helsinki	4 570	28 300	6 193	25 700 000	3 500 000
2. Rauman virastotalo	4 524	53 300	11 782	17 700 000	28 000 000
3. Kuopion oikeus- ja poliisitalo	7 777	81 000	10 415	27 700 000	43 000 000
4. Keskusrikospoliisin toimitalo, Vantaa...	12 069	153 000	12 677	9 000 000	10 000 000
5. Kemijärven virastotalo		40 800		28 500 000	5 000 000
— uudisrakennus	2 004	18 900	9 431		
— peruskorjaus ja laajennus	4 416	21 900	4 959		
6. Virastotalo Korkeavuorenkatu 21, Helsinki		80 770		78 900 000	1 870 000
— uudisrakennus	1 237	18 900	15 279		
— peruskorjaus	3 478	31 500	9 057		
— väestönsuoja	1 203	30 370	25 245		
7. Virastotalon Aleksanterinkatu 4-10 peruskorjaus, Helsinki		76 000		48 300 000	25 000 000
— I vaihe	3 280	43 700	13 323		
— II vaihe	2 870	32 300	11 254		
8. Otaniemen virastotalo	2 704	33 000	12 204	21 300 000	1 000 000
9. Espoon virastotalon I vaihe	6 400	79 000	12 344	4 100 000	500 000
10. Mikkelin virastotalo	4 997	51 000	10 206	34 600 000	1 000 000
11. Itä-Suomen hovioikeus ja Itä-Suomen vesioikeus, Kuopio		27 580		14 000 000	5 000 000
— lisärakennus	1 335	15 280	11 446		
— muutostyö	2 060	12 300	5 971		
12. Joensuun virastotalon peruskorjaus	10 649	30 500	2 864	12 600 000	17 000 000
13. Virastotalon Koulukatu 19 peruskorjaus, Vaasa	2 398	14 300	5 963	8 270 000	6 030 000
14. Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, vaiheet IV-V, Helsinki	5 841	103 400	17 702	41 150 000	1 000 000
15. Kotkan virastotalo	5 600	59 000	10 536	3 500 000	4 500 000
16. Porvoon virastotalo	5 600	64 000	11 429	3 600 000	5 000 000
17. Oriveden virastotalo	2 600	26 000	10 000	1 500 000	4 500 000
18. Virastotalon Uudenmaankatu 1-5 peruskorjaus, Helsinki	6 370			2 000 000	1 000 000
19. Tilastokeskuksen toimitalo, Vantaa	18 500	270 000	14 595	7 000 000	4 000 000
20. Kokkolan virastotalon peruskorjaus	2 560	13 200	5 156	7 800 000	5 400 000
21. Tampereen poliisitalon peruskorjaus				1 000 000	1 000 000
22. Kanavakatu 4, peruskorjaus, Helsinki	720	13 000	18 056	1 000 000	4 000 000
23. Raision virastotalo	2 600	25 000	9 615	2 200 000	3 200 000
24. Kurikan virastotalo	2 700	27 000	10 000	1 500 000	500 000
25. Virastotalo Kirkkokatu 4-6, Helsinki	10 000	130 000	13 000	1 500 000	2 000 000
26. Mikkelin virastotalon peruskorjaus	13 203			600 000	1 200 000
27. Ortopediasairaalan peruskorjaus virastotiloiksi, Jyväskylä	1 288	13 700	10 637	500 000	4 000 000
28. Parikkalan virastotalon muutostyö	1 740	5 150	2 960	130 000	5 020 000
29. Kuusamon vanhan virastotalon perusparannus	1 522	9 500	6 242	500 000	9 000 000
30. Valtion talonrakennusten suunnittelu					6 000 000
31. Koerakentaminen					1 500 000
				Yhteensä	209 720 000

Selvitysosa:

1. Virastotalon Mariankatu 23 - Liisankatu 8 peruskorjauksen kustannusarviota on tarkistettu viimeisen vaiheen osalta. Myönne-

tyistä määrärahoista on peruuntunut 853 662 mk.

2. Rauman virastotalon kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella.

Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 124 477 mk.

3. Kuopion oikeus- ja poliisitalon kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella.

4. Keskusrikospoliisin toimitalon kustannusarvio on tarkistettu. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 371 979 mk.

6. Virastotalon Korkeavuorenkatu 21 väestönsuojan kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella. Hankkeen yhteydessä toteutettavat puolustusministeriön lisätilat, jotka eivät sisälly hankkeen kustannusarvioon ja hyötyalaaan, rahoitetaan luvun 27.27 määrärahoista. Hankkeen suunnitteluun on lisäksi käytetty 137 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

7. Virastotalon Aleksanterinkatu 4—10 peruskorjauksen suunnitteluun on lisäksi käytetty 512 200 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

8. Otaniemen virastotalon laajuus ja kustannusarvio on tarkistettu.

9. Espoon virastotalon I vaiheen laajuus ja kustannusarvio perustuvat rakennushallituksessa laadittuun esisuunnitelmaan.

10. Mikkelin virastotalon kustannusarvio on tarkistettu.

11. Itä-Suomen hovioikeuden lisärakennuksen kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten ja turvajärjestelyjen perusteella.

12. Joensuun virastotalon peruskorjauksen laajuus ja kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella. Jakamatonta suunnittelumäärärahaa on lisäksi käytetty 110 341 mk.

13. Virastotalon Koulukatu 19 kustannusarvio perustuu urakkatarjouksiin. Suunnitteluun on käytetty 40 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

14. Valtioneuvoston linnan peruskorjauksen vaiheiden IV—V kustannusarvio on tarkistettu. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 1 289 422 mk.

15. Kotkan virastotalon laajuus ja kustannusarvio on tarkistettu esisuunnitelman muutoksen perusteella.

16. Porvoon virastotalon kustannusarvio on tarkistettu.

17. Oriveden virastotalon laajuus ja kustannusarvio on tarkistettu.

18. Virastotalon Uudenmaankatu 1—5 peruskorjaus on tarkoitus toteuttaa käyttäjäjärjestelyjen yhteydessä.

19. Tilastokeskuksen toimitalon suunnitteluun on lisäksi käytetty 572 000 mk jakamattomista suunnittelumäärärahoista.

20. Kokkolan virastotalon suunnitteluun on lisäksi varattu 250 000 mk jakamattomista suunnittelumäärärahoista.

21. Tampereen poliisitalon peruskorjauksen luonnossuunnittelu on tarkoitus toteuttaa poliisitalon uudisrakennuksen (ostohanke) luonnossuunnittelun yhteydessä. Suunnitteluun on lisäksi käytetty 194 100 mk jakamattomista suunnittelumäärärahoista.

22. Kanavakatu 4 peruskorjauksen laajuus ja kustannusarvio on tarkistettu luonnossuunnitelmien perusteella.

23. Raision virastotalon kustannusarvio on tarkistettu ehdotuspiirustusten perusteella. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 106 003 mk.

24. Kurikan virastotalon laajuus ja kustannusarvio perustuvat hyväksytyyn perustamissuunnitelmaan ja tonttitietoihin.

28. Parikkalan virastotalon muutostyö aiheutuu käyttäjämuutoksesta. Suunnitteluun käytetty 130 000 mk on osoitettu momentilta 28.64.13.

29. Kuusamon vanhan virastotalon perusparannus aiheutuu käyttäjämuutoksista uuden virastotalon valmistuessa. Suunnitteluun käytetty 500 000 mk on osoitettu momentilta 28.64.13.

30. Suunnittelumäärärahaa on tarkoitus käyttää perustamis- ja esisuunnitelmista, niitä edeltävistä maankäyttösuunnitelmista sekä muusta suunnittelusta ja niihin liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahalta aloitetaan Keuruun, Seinäjoen, Tammisaaren ja Uudenkaupungin virastotalojen sekä autorekisterikeskuksen virastotalon suunnittelu.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 290 milj. mk, vuonna 1993 enintään 290 milj. mk, vuonna 1994 enintään 170 milj. mk ja vuonna 1995 enintään 70 milj. mk sekä sen jälkeen yhteensä enintään 15 milj. mk. Uusien valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 15 milj. mk.

1991 menoarvio	209 720 000
1990 menoarvio	177 650 000
1989 tilinpäätös	175 880 000

87. *Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 136 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaihdhankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen. Kouvolan kaupungin kanssa saadaan tehdä sopimus toimitilojen hankkimisesta Kouvolan hovioikeudelle, mistä aiheutuu myöhemmin vuosina menoja enintään 48 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtio maksaa Kouvolan kau-

pungille toimitilojen rakennus- ja tonttikustannukset kertasuorituksena korkoineen, kun kuusi vuotta on kulunut tilojen käyttöönotosta. Maksamattomalle kauppahinnalle lasketaan korkoa tilojen käyttöönotosta lähtien siten, että korkoprosentti on kulloinkin Suomen pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Tilojen laajuus on noin 3 200 m² ja arvio kauppahinnasta on noin 48 000 000 mk.

1991 menoarvio	136 800 000
1990 menoarvio	120 000 000
1989 tilinpäätös	115 000 000

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus

Selvitysosa: Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen (VKK) koulutus-, konsultointi- sekä tutkimus- ja tuotekehittelytoiminnan painopistealueet ovat

- johtamisen kehittäminen tulos- ja palvelutavoitteita painottavaksi
- talousjohdon ja laskentatoimen koulutus ja konsultointi sekä
- organisaation palvelutason ja joustavuuden parantaminen.

Painopistealueiden palvelujen toteuttamiseksi kiinnitetään erityistä huomiota tuotekehitykseen.

Hallinnon kehittämisen keskeisenä hankkeena on budjettiuudistuksen ja tulosohjauksen kehittäminen, joka toteutuu vuosina 1991—95. Hanke toteutetaan kaikissa virastoissa ja sen suunnittelu ja toteutus edellyttää useimmissa tapauksissa ulkopuolisen koulutus- ja konsultointiasiantuntemuksen hyväksikäyttöä, josta aiheutuu VKK:n palvelujen lisäkysyntää.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 595 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	1 439 200	5
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	10 988 600	69
Muut palkat ja palkkiot	177 700	—
Sosiaaliturvamaksu	838 100	—
Eläkemaksu	3 151 400	—
Yhteensä	16 595 000	74

1991 menoarvio	16 595 000
1990 menoarvio	12 299 000
1989 tilinpäätös	11 506 510

26. *Koulutus-, kehittämis-, julkaisu-, tutkimus- ja tuotekehittelytoiminnan erityismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulutus-, kehittämis-, tuotekehittely-, julkaisu- ja tutkimustoiminnan palkkioista, matkoista, materiaalihankinnoista ja ulkopuolisten palvelusten ostoista aiheutuviin sekä muihin kulutusmenoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koulutus-, kehittämis-, tuotekehittely-, julkaisu-, tutkimus- ja opetusmateriaalitehtäviin palkattavan henkilöstön palkkauksiin enintään kahden henkilötyövuoden verran.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaaksi.

1991 menoarvio.....	5 450 000
1990 menoarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 600 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää virastokohtaisen koulutuksen, konsultoinnin ja julkaisutoiminnan palkkioiden, matka-, materiaalihankinta-, ulkopuolisten palvelusten ostosekä muiden kulutusmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koulutus- ja konsultointitehtäviin palkattavan henkilöstön palkkauksiin enintään kuuden henkilötyövuoden verran. Määrärahaa saa käyttää lisäksi Valtionhallinnon kehittämiskeskukseen toiminnan tehostamiseen enintään kuuden henkilötyövuoden verran sekä maksullisessa palvelutoiminnassa tarvittavien työvälineiden hankintaan enintään sen verran kuin kehittämiskeskukseen maksullisesta palvelutoiminnasta saadut tulot ovat vuonna 1990 olleet suuremmat kuin maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahasta suoritettujen menot, joihin on lisätty maksullisen palvelutoiminnan laskennalliset eläkekustannukset.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on budjetoitu momentille 12.28.70. Maksullisen palvelutoiminnan tuloylijäämän, vähennettynä kuutta henkilötyövuotta vastaavilla laskennallisilla eläkekustannuksilla, arvioidaan olevan vuodelta 1990 1 600 000 mk.

1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 120 914

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien edustusmenojen sekä tiedotus- ja markkinointitoiminnasta aiheutuvien palkkioiden maksamiseen sekä yksittäiseltä arvoltaan yli 50 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 180 000 markan meno Pohjoismaisen kouluttajakonferenssin ja RAKO 90 -konferenssin järjestämiseksi.

1991 menoarvio.....	5 550 000
1990 menoarvio.....	3 500 000
1989 tilinpäätös.....	3 151 428

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta. Määräraha on otettu huomioon momentilla 28.70.29.

1990 menoarvio.....	1 325 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Keilaniemen toimitilojen peruskorjauksen kustannusarvio on 8 850 000 mk ja hyötyala 2 000 m², jolloin yksikkökustannus on 4 425 mk/m².

Selvitysosa: Määräraha käytetään Keilaniemen toimitilojen suunnittelu- ja rakennuskustannuksiin. Korjaustyöt ajoittuvat vuosille 1991—92.

1991 menoarvio.....	1 000 000
---------------------	-----------

88. Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää osakkeiden hankkimiseen hallinnon kehittämisen alalla toimivista tai muodostettavista konsulttiyhtiöistä.

Selvitysosa: Yhteistyön tarkoituksena on kehittää ja monipuolistaa kehittämiskeskusten asiantuntija-, tuotekehittely- ja palvelutoimintaa erityisesti valtionhallinnon tulostuotuksen konsultoinnissa ja johdon koulutuksessa.

1991 menoarvio.....	500 000
---------------------	---------

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet

02. (28.80.02, osa) *Eräät muut palkat ja palkkiot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 583 000 mk. Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkaamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ollut tiedossa varsinaista tulo- ja menoarvioesitystä laadittaessa, sekä henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Välttämätön lisähenkilökunta	2 000 000
Lisäpalkkiot	3 000 000
Sosiaaliturvamaksu	333 000
Eläkemaksu	1 250 000
Yhteensä	6 583 000
1991 menoarvio	6 583 000
1990 menoarvio	22 156 000
1989 tilinpäätös	20 521 640

20. *Kehittämisen ja koulutustoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkajen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaan tehtäviin.

1991 menoarvio	12 600 000
1990 menoarvio	12 900 000
1989 tilinpäätös	12 200 000

21. *Virastojen kehittämistoiminnan erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää virasto- tai hallinnonalakohtaisten kehittämis- ja koulutuspalvelujen hankkimiseen tai tuottamiseen, atk- ja muun kaluston hankintamenoihin sekä ryhmä- tai henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen virkamies- ja virkaehtosopimuslainsäädännön mukaisesti. Määrärahan käytön edellytyksenä on, että viraston henkilöstö ja palkkausmenot ovat vähentyneet. Käytävissä olevan määrärahan suuruus lasketaan palkkausmenojen säästöstä osuuksina, jotka valtiovarainministeriö vahvistaa.

1991 menoarvio..... 5 000 000

(22.) *Valtion henkilöstön uudelleensijoituksen ja työkyvyn edistäminen* (siirtomääräraha)

Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 28.05.25 laskelmissa.

23. *Työsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 655 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahaa saa palkata enintään viittä henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaan työsopimussuhteisiin tällä määrärahaa rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1991 menoarvio.....	6 655 000
1990 menoarvio.....	6 071 000
1989 tilinpäätös.....	5 563 000

24. *Henkilöstöruokailun järjestäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 15 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion henkilöstöruokailun ja valtion ravitsemistoiminnan kehittämiseen liittyvien tutkimus- ja suunnittelumenojen, henkilöstöruokalatojen hankintamenojen sekä muutos- ja korjaustyömenojen ja henkilöstöruokaloiden koneiden, laitteiden ja välineiden hankintamenojen, henkilöstöruokailupalvelujen hankintamenojen, erityisryhmien ateriapalvelujen kustannusten ja ruoan kuljetusmenojen, henkilöstöruokailun käytön edistämiseen tähtäävän tiedotus- ja valistustoiminnan menojen sekä keskuskeittiöiden sellaisten kiinteistömenojen maksamiseen, joita ei voida osoittaa yksittäisten virastojen suoritettavaksi. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstöruokailun järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, jotka aiheutuvat siitä, että valtion virastot ja laitokset käyttävät valtion liikelaitosten, kunnallisen

tai valtionapusektorin työnantajan henkilöstöruokaloita.

Selvitysosa: Henkilöstöruokailun järjestämiseen varattavan määrärahan tarkoituksena on, että valtio voi ruokailun eri järjestämistavoissa vastata sille kuuluvista kustannuksista ja että ruokailijalta perittävä hinta voidaan eri järjestämistavoissa ja -olosuhteissa sovittaa sellaiseksi, että se vastaa henkilöstöruokalassa keskimäärin perittävää hintaa. Kustannusten kohdentaminen niille virastoille, joiden henkilöstö viime kädessä käyttää palveluja, ei ole kaikilta osin mahdollista.

1991 menoarvio	15 700 000
1990 menoarvio	15 700 000
1989 tilinpäätös	19 300 000

60. *Valtion osuus erorahastosta johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 111 000 mk. Määrärahaa saa käyttää erorahalain (947/78) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen erorahastolle.

Selvitysosa: Erorahalain mukaan työntekijälle maksetaan työsuhteen päättyessä erorahaa laissa tarkemmin säädettyjen perusteiden mukaan. Erorahan maksamisesta huolehtii erorahasto, jolle lain 4 §:n 1 momentin

mukaan valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa, nykyisin työttömyyskassalaissa (603/84), tarkoitettu työttömyyskassojen keskuskassa suorittaa varoistaan menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalkoista. Saman pykälän 2 momentin mukaan valtio suorittaa edellä tarkoitettun maksun erikseen erorahastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama kyseessä oleva prosenttimäärä vuodeksi 1990 on 0,04 %.

Kun valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsuhteissa olevien palkkasumma vuonna 1991 arvioidaan 7 777 milj. markaksi, vuodelle 1990 vahvistettua prosenttimäärää laskentaperusteena käyttäen erorahastolle vuonna 1991 suoritettava maksu olisi 3 111 000 mk. Vuonna 1991 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1992 suoritettavassa maksussa kysymyksessä olevan palkkasumman tultua valtion osalta lopullisesti selvitettyksi.

1991 menoarvio.....	3 111 000
1990 menoarvio.....	5 200 000
1989 tilinpäätös.....	4 888 535

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

(21.) *Valtion virastojen ja laitosten puolesta postisiirtoliikkeestä suoritettavat maksut* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta sen johdosta, että vuoden 1991 alusta lukien maksuliikkeen palvelumaksujen ja niihin liittyvien lomakkeiden osalta siirrytään tilivirastokohtaiseen veloitukseen.

1990 menoarvio	16 000 000
1989 tilinpäätös	19 036 746

74. *Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kus-

tannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	9 048 950

95. *Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten menoarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten menoarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	318 455

96. *Edeltä arvaamattomat tarpeet*

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisiin hallitusmuodon 68 §:n 1 momentissa tarkoitetuista edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien menojen maksamiseen, joita varten tulo- ja menoarviossa ei ole määrärahaa.

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	295 156

97. *Tileistä poistot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, joita ei ole velallisen todetun varattomuuden tai muun siihen verrattavan syyn takia saatu perityksi ja joita varten virastolla tai laitoksella ei ole tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen soveltuvaa määrärahaa. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, jotka aiheutuvat siitä, että hankintasopimukseen liittyvä tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista tuotekehitystyön tekijän ei

voida katsoa olevan vastuussa, vaikka kysymys ei ole sopijapuolen maksukyvyttömyydestä.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 123 397

98. *Eräät virastojen hoitomenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion liikelaitosten menoja sekä palkkauksia, maksullisen palvelutoiminnan menoja ja momentilta 28.64.11 suoritettavia vuokramenoja lukuunottamatta, sellaisten ennakoimattomien tai vaikeasti arvioitavien, siirto- tai kiinteästä määrärahasta suoritettavien virastojen ja laitosten hoitomenojen maksamiseen, joita ei ole otettu riittävässä määrin huomioon asianomaisten momenttien määrärahojen mitoituksessa ja joiden maksaminen näistä määrärahoista ei ole viraston tai laitoksen toimintaa tarkistamalla mahdollista.

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 244 473

82. Postipankki Oy

43. *Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutusta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakoiden maksamiseen.

Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan

Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	6 044 668

88. *Postipankki Oy:n osakepääoman korotus* (siirtomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää osakkeiden merkintähinnan maksamiseen.

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

1991 menoarvio 50 000 000

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

66. *Suomen maksuosuus Kansainvälisen jälleenrakennuspankin osakepääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

1991 menoarvio 11 500 000
1990 menoarvio 12 000 000
1989 tilinpäätös 12 046 869

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleenrakennuspankin vuonna 1988 toimeenpannun osakepääoman korotuksen Suomen vuonna 1991 suoritettavan neljännen, 2,25 milj. vuoden 1944 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

(68.) (28.85.68) *Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Määrärahaa saa käyttää myös Kansainvälisen jälleenrakennuspankin pääoman markkoina suoritettuihin maksuihin sisältyvästä arvonsäilytysveloitteesta suhteessa Yhdysvaltain dollariin mahdollisesti aiheutuvien tasausmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio..... 4 200 000
1989 tilinpäätös..... 4 124 840

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Kansainvälisen jälleenrakennuspankin hallintoneuvosto on 27.4.1988 tehnyt päätöksen pankin yleisestä pääomakorotuksesta. Korotuksen määrä on 74,8 mrd Yhdysvaltain dollaria.

69. (28.85.67) *Suomen osuus perushyödykkeiden yhteisrahaston osakemerkinnästä* (arviomääräraha)

Suomella on oikeus merkitä vuosina 1988—92 pankin uusia osakkeita 375,6 milj. vuoden 1944 Yhdysvaltain dollarin arvosta. Osakemerkinnän vasta-arvo on noin 1 820 milj. mk. Osakemerkinnästä 3 % on maksettavaa pääomaa, josta 10 % maksetaan Yhdysvaltain dollareina ja 90 % maksetaan antamalla valtion puolesta markkamääräisiä korottomia velkakirjoja. Merkinnän jäljelle jäävää osaa ei tarvitse maksaa, vaan se jää voimaan omistajavaltioiden takausvastuuna pankin antolainauspohjan laajentamiseen.

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää perushyödykkeiden yhteisrahaston osakepääoman Suomen vuonna 1991 suoritettavan kolmannen 3 215 377 Ranskan frangin määräisen osuuden maksamiseen.

Eduskunta on vuoden 1988 ensimmäisessä lisämenoarviossa hyväksynyt Suomen suoritettavaksi tulevan pääoman korotuksen. Osakemerkinnästä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja yhteensä 13,6 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 55 milj. mk, joka tulee maksettavaksi viitenä eränä vuosina 1988—92.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Yhdistyneiden Kansakuntien kauppa- ja kehityskonferenssin (UNCTAD) yhteydessä toimivaa perushyödykkeiden yhteisrahastoa koskeva sopimus astui voimaan 19.6.1989. Suomi ratifioi sopimuksen joulukuussa 1981. Sopimuksen astuttua voimaan rahastoon osallistuvien maiden oli 60 päivän kuluessa suoritettava ensimmäinen 30 prosentin erä maksettavan pääoman osuudestaan. Toinen 30 prosentin maksuerä oli suoritettava vuoden kuluessa ja 40 prosentin loppuerä kahden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Suomella on oikeus merkitä 196 maksettavaa osaketta ja 46 vaadittaessa maksettavaa osaketta. Osakkeiden ni-

mellisarvo on 7 566,47 yhteisrahaston tiliyksikköä kappaleelta. Tiliyksikkö vastaa Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeutta (SDR). Suomen maksut on sidottu 27.6.1980 vallinneeseen SDR:n ja Ranskan frangin väliseen kurssiin. Maksettavien osak-

keiden arvo on siten yhteensä 8 038 442 Ranskan frangia eli noin 5,6 milj. mk.

1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 menoarvio.....	1 670 000
1989 tilinpäätös.....	1 608 369

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 6 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman Suomen toisen vuonna 1991 suoritettavan 1 234 000 SDR:n (Kansainvälisen valuuttarahaston erityisnosto-oikeus) määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto on maaliskuussa 1990 päättänyt Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön perustamisesta. Yhtiön tarkoituksena on edistää Pohjoismaiden kannalta merkityksellisiä ympäristöinvestointeja Itä-Euroopassa sekä rahoittaa yhteistyöyrityksiä näissä maissa. Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoma on 36 000 000 SDR, jonka jäsenmaat maksavat kuudessa erässä vuosina 1990—95. Suomen osuus peruspääomasta on 7 400 000 SDR.

1991 menoarvio.....	6 700 000
1990 lisämenoarvio.....	6 700 000

69. (28.85.69) *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 980 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää Länsipohjola-rahaston peruspääoman Suomen vuonna 1991 suoritettavan viidennen 232 000 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Länsipohjolan eli Fär-saarten, Grönlannin ja Islannin elinkeinoelämän kehittämistä varten perustetun Länsipohjola-rahaston peruspääoma on 14,1 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 57 milj. markkaa, josta Suomen osuus on 2,7 milj. dollaria eli noin 11 milj. markkaa. Maksuosuus suoritetaan yhdeksässä erässä vuosina 1987—95.

1991 menoarvio.....	980 000
1990 menoarvio.....	855 000
1989 tilinpäätös.....	697 945

(88.) *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	17 100 000
1989 tilinpäätös	16 230 001

85. Sitoumusten lunastaminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1981—86 annettujen sitoumusten lunas-

tamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kirjataan tasetilille. Vuosina 1981—86 annet-

tuja sitoumuksia oli vuoden 1990 helmikuun lopussa lunastamatta 313,7 milj. mk.

1991 menoarvio	60 000 000
1990 menoarvio	80 000 000
1989 tilinpäätös	112 496 710

(67.) Suomen osuus perushyödykkeiden yhteisrahaston osakemerkinnästä (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.83.69.

(68.) Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.83.(68).

(69.) Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 28.84.69.

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: Laki Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta tulee voimaan 1.1.1991. Lailla muutetaan nykyinen Suomen Pankin omistuksessa ja hallinnassa oleva Suomen itsenäisyyden juhluvuoden 1967 rahasto itsenäiseksi

eduskunnan vastattavana olevaksi julkisoikeudelliseksi rahastoksi, jolle siirtyvät nykyisen rahaston oikeudet ja velvoitteet. Lain 6 §:n mukaan valtion tulo- ja menoarvioon voidaan ottaa määräraha paitsi rahaston peruspääoman kartuttamiseen myös sen toiminnan rahoittamiseen.

1991 menoarvio 20 000 000

90. Valtion painatuskeskus

1. Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Painatuskeskuksen palvelu- ja muut toimintatavoitteet on esitetty Valtion painatuskeskuksesta annetun lain (727/88) 2 §:ssä. Laissa määriteltyjen tavoitteiden lisäksi ei ole tarpeen asettaa muita keskeisiä palvelu- tai toimintatavoitteita.

2. Investointien enimmäismäärä

Valtion painatuskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 49 000 000 mk vuonna 1991. Lisäksi painatuskeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina yhteensä enintään 28 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvionsityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Valtion painatuskeskuksen tulostavoitteeksi 4 000 000 markan voiton. Tavoitteena on, että painatuskeskus

tulouttaa vuonna 1992 vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 1 200 000 mk. Tuloutus vastaa 12 prosentin tuottoa peruspääomalle. Vuonna 1991 tuloutetaan vuoden 1990 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 1 000 000 mk. Valtiolle suoritetaan vuonna 1991 valtion lainojen korkoina sekä kuoletuksina 2 175 000 mk. Painatuskeskuksen liikevaihtotavoite on 224 000 000 mk, jossa on kasvua edellisen vuoden tuloarviosta 5 prosenttia.

Investointeihin on tarkoitus käyttää enintään 49 000 000 mk, josta rahoitetaan noin 18 000 000 mk painatuskeskuksen tulo-rahoituksella ja noin 31 000 000 mk lainavaltuutuksella ja pääomamarkkinoilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Suunnitellut investoinnit perustuvat liiketoiminnan kehittämiseen ja tuotantoprosessien uusimiseen jakautuen ryhmittäin: talonrakennukset 10 000 000 mk, koneet ja kalusto 27 000 000 mk sekä aineeton käyttöomaisuus 12 000 000 mk.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuoslaskelma vuodeksi 1991

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		224
Kulut		
Aineet	65	
Palkat	74	
Muut henkilökulut ..	23	
Vuokrat	3	
Muut kulut	33	
Valmistus omaan käyttöön	-2	
Varaston muutos	-	-196
Käyttökate		28
Poistot		-21
Liikevoitto		7
Korkotuotot		3
Muut tuotot		-
Muut kulut		-
Korkokulut		-6
Tilikauden voitto		4

Tunnuslukutaulukko

	1989 toteutuma	1990 ennakoitu	1991 TMAE
Liikevaihto Mmk	201	213	224
— muutos %	-2	6	5
Käyttökate %	8	12	13
Voitto Mmk	3	3	4
— liikevaihdosta %	2	2	2
— peruspääomasta %	35	30	40
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI) ¹⁾	2,5 (1,3)	7,1 (3,9)	8,5 (4,9)
Investoinnit liikevaihdosta %	8	14	22
Omavaraisuusaste % ¹⁾ ..	42 (64)	41 (62)	36 (56)
Quick ratio	1,4	1,3	1,0
Current ratio	1,8	1,7	1,5
Tuottavuuden muutos % ..	7	11	9
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	554	569	530

¹⁾ Ilman arvostuseriä (suluissa arvostuserät mukaan lukien)

92. Valtion tietokonekeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion tietokonekeskuksen toiminta ja tehtävät on määritelty Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain (729/88) 2 §:ssä. Laissa määriteltyjen tavoitteiden lisäksi ei ole tarpeen asettaa muita keskeisiä palvelu- tai toimintatavoitteita.

2. Investointien enimmäismäärä

Bruttoinvestoinnit ovat enintään 101 000 000 mk ja investoinneista saa aiheutua menoja enintään 71 000 000 mk vuonna 1991. Lisäksi tietokonekeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina yhteensä enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Valtion tietokonekeskuksen tulostavoitteeksi 15 000 000 markan voiton. Tavoitteena on, että tietokonekeskus tulouttaa vuonna 1992 vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 5 000 000 mk, mikä vastaa noin 10 prosentin

tuottoa peruspääomalle. Loput voitosta jää tietokonekeskuksen käytettäväksi investointien rahoitukseen ja toiminnan kehittämiseen vuonna 1992. Lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainan korkoina 3 000 000 mk ja lyhennyksinä 2 100 000 mk.

Tietokonekeskuksen asettama myynnin kasvutavoite vuonna 1991 on 12 prosenttia, mikä merkitsee noin 653 000 000 markan liikevaihtoa. Valtionhallinnon osuus liikevaihdosta on noin 75 prosenttia.

Bruttoinvestoinnit on suunniteltu 101 000 000 markaksi, mistä Jyväskylän toimitalon velkaosuuden 30 000 000 markan lisäksi aiheutuu vuonna 1991 maksettavia menoja 71 000 000 mk. Jyväskylän toimitalon rahoittamiseen ja muuhun rakentamiseen käytetään 9 500 000 mk. Atk-laitteiden ja muun kaluston korvaus- ja lisähankintoihin käytetään 61 500 000 mk.

Investointien rahoitukseen sekä käyttöpääoman lisäystä varten tietokonekeskus tarvitsee tulo-rahoituksen lisäksi 45 000 000 markan lainavaltuudet raha- ja pääomamarkki-

noilta otettavia pitkäaikaisia lainoja varten. Vuoden 1991 lopussa tietokonekeskuksella on pitkäaikaisia rahalaitoslainoja yhteensä 55 000 000 mk.

Valtion tietokonekeskuksella on valtuus tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 50 000 000 mk.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1991

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		653
Kulut		
Aineet	213	
Palkat	182	
Muut henkilökulut ..	53	
Vuokrat	25	
Muut kulut	108	—581
Käyttökate		72
Poistot		—54
Liikevoitto		18
Korkotuotot		3
Korkokulut		—6
Tilikauden voitto		15

Tunnuslukutaulukko

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto Mmk	509	583	653
— muutos %	12,5	14,6	12,0
Käyttökate %	12,8	12,5	11,0
Voittotavoite Mmk	7	9	15
— liikevaihdosta %	1,4	1,5	2,3
— peruspääomasta % ..	14,0	18,0	30,0
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI)	3	4	5
Bruttoinvestoinnit liike- vaihdosta %	7	9	15,5
Omavaraisuusaste %	62	67	59
Quick ratio	1,5	1,5	1,5
Current ratio	1,7	1,7	1,7
Tuottavuuden muutos % ¹⁾	6	7	7
Hintojen muutos %	0	0	2
Henkilöstömäärä (keski- määrin)	947	1006	1053

¹⁾ tuottavuuden muutoksen laskentaperuste: myyntituotot kiintein hinnoin jaettuna keskihenkilöstömäärällä

94. Valtion ravitsemiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ravitsemiskeskuksen palvelu- ja muut toimintatavoitteet on esitetty Valtion ravitsemiskeskuksesta annetun lain (752/88) 2 §:ssä. Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi ei ole tarpeen asettaa muita keskeisiä palvelu- tai toimintatavoitteita.

2. Investointien enimmäismäärä

Investoinneista saa aiheutua menoja enintään 7,0 milj. mk vuonna 1991.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Valtion ravitsemiskeskuksen tulostavoitteeksi 400 000 markan voiton. Tavoitteena on, että ravitsemiskeskus tulouttaa vuonna 1992 vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 120 000 mk, mikä vastaa 6 prosentin tuottoa peruspääomalle. Lisäksi valtiolle suoritetaan lai-

nojen korkoina 180 000 mk ja lyhennyksinä 200 000 mk.

Ravitsemiskeskuksen asettama liikevaihdon kasvutavoite vuonna 1991 on 6,5 %, mikä merkitsee 452,5 milj. markan liikevaihtoa. Liikevaihdon kasvusta arvioidaan aiheutuvan 2,5 % myynnin lisäyksestä ja 1,5 % uusien henkilöstö- ja opiskelijaruokaloitten avaamisesta. Palvelujen hintatason nousuksi arvioidaan 3 %. Valtion henkilöstöruokailun ja valtion rahoittaman opiskelijaruokailun osuus liikevaihdosta on noin 97 % ja kuntien henkilöstöruokailun osuus on noin 3 %.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 7,0 milj. mk, mistä 3,7 milj. mk käytetään ravitsemiskeskuksen hankittavaksi kuuluvan ruokalakaluston uusimiseen ja 3,3 milj. mk kassajärjestelmien uusimiseen. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1991

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		452,5
Kulut		
Palkat	158,0	
Eläkemaksut	31,2	
Muut henkilökulut ..	24,2	
Raaka-aineet	210,4	
Tarvikkeet	12,6	
Muut kulut	10,8	—447,2
Käyttökate		5,3
Poistot		—4,9
Liikevoitto		0,4
Korkotuotot		0,4
Muut tuotot		1,0
Muut kulut		—0,9
Korkokulut		—0,5
Tilikauden voitto		0,4

Ravitsemiskeskuksen kehitys 1989—1991

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto	396,9	424,7	452,5
— muutos %	10,4	7,0	6,5
Käyttökate %	—0,2	1,0	1,1
Voitto Mmk		1,7	0,4
— liikevaihdosta %		0,4	0,1
— peruspääomasta %		85,0	20,0
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI)	0,6	4,6	1,1
Investoinnit liikevaihdos- ta %	0,5	1,5	1,5
Omavaraisuusaste %		34,9	35,1
Quick ratio		1,8	1,9
Current ratio		2,6	2,6
Hintojen muutos %	6,7	6,0	3,0
Henkilöstömäärä (keski- määrin)	1 875	1 910	1 938

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

40. *Ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaan kuorma-autoliikenteen vuonna 1991 käyttämän polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

Selvitysosa: Ulkomaan kuorma-autoliikenteessä arvioidaan käytettävän verollisena hankittua dieselöljyä noin 24 milj. litraa. Polttoaineen hinnan on arvioitu nousevan noin 10 %:lla, jolloin korvauksen määrä nousee nykyisestä 35 pennistä 39 penniin litralta.

1991 menoarvio	9 400 000
1990 menoarvio	8 500 000
1989 tilinpäätös	7 251 740

50. *Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle*

Momentille myönnetään 219 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Veljesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä vuonna 1989 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoinen, mistä johtuva viljan hin-

nan alentuminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle. Määrärahaa tarkoitukseen on myönnetty vuosien 1970—90 tulo- ja menoarvioissa.

1991 menoarvio	219 000
1990 menoarvio	176 000
1989 tilinpäätös	29 426

58. *Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen taiteellisesti merkittävien kulttuuritapahtumien järjestäjille rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) säännösten soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta, opetusministeriötä kuultuaan, avustuksia edellä mainituissa kulttuuritapahtumissa esiintyneistä, ulkomailla asuvista ja taiteellisesti ansioituneista esiintyjistä aiheutuviin palkkakustannuksiin.

1991 menoarvio	3 000 000
1990 menoarvio	3 000 000
1989 tilinpäätös	2 122 918

ritapahtumissa esiintyneistä, ulkomailla asuvista ja taiteellisesti ansioituneista esiintyjistä aiheutuviin palkkakustannuksiin.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 122 918

61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää veron takaisin mak-

samiseen niissä tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1991 menoarvio	22 000 000
1990 menoarvio	19 000 000
1989 tilinpäätös	21 502 025

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989	v. 1990	v. 1991	± 1000 mk	± %
	1000 mk	1000 mk	1000 mk		
01. Valtiovarainministeriö (020)....	100 168	87 973	106 238	+ 18 265	+ 21
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	—	5 854	18 493	+ 12 639	+ 216
05. Valtiokonttori (020).....	308 833	361 100	1 305 654	+ 944 554	+ 262
07. Eläkkeet (950)	5 525 583	12 903 458	10 044 160	—2 859 298	— 22
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020).....	16 263	18 074	23 619	+ 5 545	+ 31
18. Verohallinto (020)	1 267 884	1 285 337	1 532 370	+ 247 033	+ 19
37. Eräät hinnanerokorvaukset (670).....	413 117	390 000	450 000	+ 60 000	+ 15
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960)	448 910	485 800	549 700	+ 63 900	+ 13
40. Tullilaitos (020).....	369 382	395 970	505 710	+ 109 740	+ 28
50. Suomen rahapaja (020)	49 596	76 337	118 758	+ 42 421	+ 56
52. Tilastokeskus (050)	129 983	143 723	186 068	+ 42 345	+ 29
54. Pankkitarkastusvirasto (820) ...	13 340	14 780	21 166	+ 6 386	+ 43
(56.) Taloudellinen suunnittelukeskus (050).....	5 409	4 516	—	— 4 516	— 100
60. Rakennushallinto (050)	398 863	410 854	535 352	+ 124 498	+ 30
64. Eräät valtion kiinteistömenot (050).....	800 367	849 240	925 540	+ 76 300	+ 9
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	22 379	25 124	33 095	+ 7 971	+ 32
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990).....	68 295	62 027	49 649	— 12 378	— 20
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	35 067	32 000	14 500	— 17 500	— 55
82. Postipankki Oy (840)	6 045	3 000	53 000	+ 50 000	+ 1 667
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040).....	17 780	17 870	13 800	— 4 070	— 23
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	16 928	17 955	7 680	— 10 275	— 57
85. Sitoumusten lunastaminen (040).....	112 497	80 000	60 000	— 20 000	— 25

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				±1000 mk	±%
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	—	—	20 000	+ 20 000	—
(94.) Valtion ravitsemiskeskus (050) .	13 000	—	—	—	—
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020).....	34 273	30 676	34 619	+ 3 943	+ 13
Yhteensä	10 173 960	17 701 668	16 609 171	-1 092 497	— 6

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Valtioneuvosto teki 8.3.1990 periaatepäätöksen opetustoimen keskushallinnon uudelleenjärjestämisestä. Tämä on tar-

koitus toteuttaa siten, että kouluhallitus ja ammattikasvatushallitus yhdistetään ja niistä muodostetaan opetushallitus 1.4.1991 lukien.

01. Opetusministeriö

Selvitysosa: Opetusministeriön organisaation uudistaminen aloitettiin vuonna 1990. Ministeriö on jaettu koulutus- ja tiedepolitiikan linjaan sekä kulttuuripolitiikan linjaan.

Ministeriön organisaation uudistamista jatketaan kehittämällä ministeriön hallinto- ja esikuntatoimintoja. Aiemmin muodostetun

taloushallintoyksikön lisäksi perustetaan hallintoyksikkö. Yleinen osasto lakkautetaan.

Opetushallituksen perustamiseen liittyen eräitä virkoja perustetaan keskusviraston sijasta opetusministeriöön.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 60 462 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	41 152 500	238
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	4 672 500	24
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	79 600	—
Muut palkat ja palkkiot.....	21 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	3 054 500	—
Eläkemaksu.....	11 481 500	—
Yhteensä.....	60 462 000	262

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten voidaan 1.3.1991 lukien perustaa sopimuspalkkainen hallintojohtajan virka (S 30) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan sopimuspalkkaisen osastopäällikön virka (S 30).

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten ja virkarakenteen kehittämiseksi voidaan perustaa 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen rakennusneuvoksen virka (S 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan

peruspalkkainen toimistopäällikön virka (A 28).

Kulttuuri- ja vapaa-aikapolitiikan alaan kuuluvien tehtävien lisääntymisen johdosta voidaan 1.4.1991 lukien perustaa kulttuuri-asiainneuvoksen virka (A 27).

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten voidaan 1.4.1991 lukien perustaa hallitusneuvoksen virka (A 28), neuvottelevan virkamiehen virka (A 28) ja sopimuspalkkainen opetusneuvoksen virka (S 26). Lisäksi peruspalk-

kaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 424 100 mk kolmen viran perustamiseksi 1.4.1991 lukien hallintotehtäviin. Vastaavasti vähennetään 379 800 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtävältä.

Luvun selvitysoosan perusteluihin viitaten voidaan siirtää ministeriön yhteiseksi yleiseen osastoon, kouluosastoon sekä korkeakoulu- ja tiedeosastoon perustetut hallitusneuvoksen virat (A 28). Samoin voidaan ministeriön yhteiseksi siirtää kouluosastoon perustetut opetusneuvoksen virka (A 26) ja opetusneuvoksen virka (A 25).

Luvun 29.98 selvitysoosan perusteluihin viitaten vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 215 700 mk kolmen viran lakkauttamiseksi 1.6.1991 lukien kansainvälisen henkilövaihdon esittely- ja toimitustehtävistä.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon yhden viran siirto momentilta 28.80.02.

1991 menoarvio	60 462 000
1990 menoarvio	44 661 000
1989 tilinpäätös	41 087 503

21. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulutuksen suunnittelu-, kokeilu- ja kehittämismenojen sekä tutkimusmenojen maksamiseen sekä avustusten maksamiseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan sekä taloushallinnon automaattisen

tietojenkäsittelyn menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ammattikorkeakoulukokeilujen ja nuorisosaasteen koulutuksen kehittämisen suunnittelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 32 tilapäisen tai työsopimussuhteisen henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin sekä satunnaisen aputyövoiman palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 markan siirto momentille 29.40.21 opetushallituksen kokeilu- ja kehittämistoiminnan menoina. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 200 000 mk ammattikorkeakoulukokeiluihin ja nuorisosaasteen koulutuksen kehittämiseen sekä 1 000 000 mk työelämän tutkimustoimintaan.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	9 300 000
1989 tilinpäätös	6 951 959

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 300 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kasvivoitiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällynyt 150 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	12 300 000
1990 menoarvio	12 050 000
1989 tilinpäätös	11 291 334

02. Luterilainen kirkko

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 887 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	7 936 900	47
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	254 200	3
Muut palkat ja palkkiot	837 800	—
Sosiaaliturvamaksu	600 900	—
Eläkemaksu	2 257 200	—
Yhteensä	11 887 000	50

1991 menoarvio	11 887 000
1990 menoarvio	8 986 000
1989 tilinpäätös	8 181 266

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 810 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien ja -lehtorin koulutus- ja toimintamenojen sekä koulutuksesta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 810 000
1990 menoarvio.....	1 750 000
1989 tilinpäätös.....	1 618 756

50. Avustus Suomen Merimieslähetykseuralle

Momentille myönnetään 540 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieslähetykseuran toimintaan.

Selvitysosa: Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon otettiin 80 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	540 000
1990 menoarvio.....	610 000
1989 tilinpäätös.....	530 000

05. Ortodoksinen kirkko

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 295 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	4 428 700	33
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	146 600	3
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	72 500	—
Muut palkat ja palkkiot	134 000	—
Sosiaaliturvamaksu	317 700	—
Eläkemaksu	1 195 500	—
Yhteensä	6 295 000	36

1991 menoarvio.....	6 295 000
1990 menoarvio.....	4 775 000
1989 tilinpäätös.....	3 781 314

1991 menoarvio.....	385 000
1990 menoarvio.....	370 000
1989 tilinpäätös.....	370 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 700 000 mk.

1991 menoarvio.....	700 000
1990 menoarvio.....	680 000
1989 tilinpäätös.....	719 691

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 385 000 mk. Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille sekä avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle.

51. Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Valamon luostarin kalustohankintoihin ja Ilomantsin ortodoksisen kirkon korjaustöihin.

1991 menoarvio.....	200 000
1990 menoarvio.....	300 000
1989 tilinpäätös.....	600 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää atk-laitteiston hankkimiseen kirkollishallitukseen väestörekisterikeskuksen ja ortodoksisien seurakuntien välistä yhteydenpitoa sekä kirkollishallituksen omia toimintoja varten.

1991 menoarvio..... 150 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Joensuun ortodoksisen

pappiseminaarin rakennuksen suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen laajuus on 960 m² ja kustannusarvio 8 100 000 mk, jolloin yksikkökustannukset ovat 8 438 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeen suunnitteluun on vuoden 1989 menoarvion momentilla 29.05.29 myönnetty 100 000 mk, mikä on käytetty tontinkäyttösuunnitelman laatimiseen.

1991 menoarvio..... 300 000

06. Valtion audiovisuaalinen keskus

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 407 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	349 100	2
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 248 100	14
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	468 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	522 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	172 200	—
Eläkemaksu.....	647 000	—
Yhteensä.....	3 407 000	16

1991 menoarvio..... 3 407 000
1990 menoarvio..... 2 580 000
1989 tilinpäätös..... 2 240 960

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 060 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kolmen määräaikaisen henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.06.

1991 menoarvio..... 2 060 000
1990 menoarvio..... 2 000 000
1989 tilinpäätös..... 1 737 597

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 4 200 000 mk.

1991 menoarvio..... 4 200 000
1990 menoarvio..... 4 000 000
1989 tilinpäätös..... 3 283 546

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.06.29.

1990 menoarvio..... 250 000
1989 tilinpäätös..... 500 000

Korkeakoululaitos

(Luvut 29.10 ja 37)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämistä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneuvoston 25.9.1986 tekemään päätökseen korkeakoululaitoksen kehittämisestä vuosina 1988—91 sekä valtioneuvoston vahvistamaan korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1987—92.

Lain mukaan korkeakoulujen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan korkeakoululaitoksen valtion tuloja menoarviossa osoitettujen määrärahojen yhteismäärää vuosina 1987—96 vuosittain vähintään kustannustason nousua vastaavasti. Kohdennettaessa määrärahojen lisäystä otetaan erityisesti huomioon tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen tarpeet sekä saavutetut tulokset.

Valtioneuvoston päätöksen mukaan korkeakoululaitoksen työsuhdemäärärahoja, opetus- ja tutkimusmenoja, muita kulutusmenoja, apurahoja ja tutkimusvälinemäärärahoja lisätään siten, että niiden yhteismäärä kasvaa vuosittain reaalisesti vähintään 15 prosenttia. Päätöksen mukaan korkeakoulujen uudet voimavarat osoitetaan pääosin tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen edellytysten parantamiseen ja korkeakoulujen toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan.

Korkeakouluissa oli opiskelijoita, opettajia ja muuta henkilökuntaa sekä suoritettiin tutkintoja vuonna 1989 seuraavasti:

	Opiskelijat*)	Jatko-opiskelijat	Uudet*) opiskelijat
Helsingin yliopisto.....	25 579	2 040	3 334
Jyväskylän yliopisto.....	7 160	811	1 254
Oulun yliopisto.....	8 621	902	1 482
Joensuun yliopisto.....	4 410	313	812
Kuopion yliopisto.....	2 502	581	550
Turun yliopisto.....	9 593	1 007	1 470
Tampereen yliopisto.....	10 102	730	1 481
Åbo Akademi.....	4 335	434	728
Vaasan korkeakoulu.....	1 976	72	344
Lapin korkeakoulu.....	1 382	90	269
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu.....	311	14	46
Teknillinen korkeakoulu.....	8 931	1 330	1 365
Tampereen teknillinen korkeakoulu.....	4 057	522	766
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.....	1 938	152	403
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	2 884	330	400
Svenska handelshögskolan.....	1 686	102	264
Turun kauppakorkeakoulu.....	1 489	105	241
Sibeliuksen Akatemia.....	1 218	25	173
Teatterikorkeakoulu.....	237	4	31
Taideteollinen korkeakoulu.....	1 021	65	158
Yhteensä	99 432	9 629	15 571

*) Perus- ja alempia tutkintoja opiskelevat.

	Perus- tutkinnot	Jatko- tutkinnot	Opettajat	Muu henkilö- kunta
Helsingin yliopisto ..	2 220	326	1 787	2 640
Jyväskylän yliopisto.	977	66	566	690
Oulun yliopisto	862	78	839	1 050
Joensuun yliopisto ..	406	25	345	330
Kuopion yliopisto ..	373	43	298	390
Turun yliopisto	944	83	784	880
Tampereen yliopisto.	976	53	617	640
Åbo Akademi	377	26	320	340
Vaasan korkeakoulu.	234	4	120	100
Lapin korkeakoulu .	124	5	104	120
Eläinlääketieteelli- nen korkeakoulu....	41	4	52	150
Teknillinen korkea- koulu	592	113	586	960
Tampereen teknilli- nen korkeakoulu....	270	43	282	430
Lappeenrannan tek- nillinen korkeakoulu.	149	12	156	170
Helsingin kauppa- korkeakoulu	301	10	154	190
Svenska handels- högskolan	205	5	97	90
Turun kauppakor- keakoulu	165	2	77	80
Sibelius-Akatemia...	135		315	100
Teatterikorkeakoulu.	8		68	60
Taideteollinen kor- keakoulu	56		177	110
Yhteensä	9 415	898	7 744	9 520

*) Sisältää myös alemmat tutkinnot.

Opiskelijamäärään sisältyvät korkeakouluissa järjestettävään lastentarhanopettajakoulutukseen osallistuvat (740 opiskelijaa) ja opettajankoulutuksen erillisiä opintoja suorittavat (800 opiskelijaa).

Korkeakoulujen täydennyskoulutuskursseille osallistui vuonna 1989 noin 54 000 opiskelijaa ja avoimeen korkeakouluopetukseen noin 35 000 opiskelijaa.

Valtioneuvoston vahvistaman korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelman 1987—92 mukaan korkeakoulujen uusien opiskelijoiden määrä on suunnitelmakaudella 14 000, minkä korkeakoulut ovat ylittäneet. Uudessa koulutuksen kehittämissuunnitelmassa annettavat suositukset muuttuvat opintonsa aloittavien määrää koskevien suositusten sijasta korkeakoulukohtaisiksi suosituksiksi tutkintotavoitteista. Vuonna 1991 kokonaisopiskelijamääräksi arvioidaan 110 000, perus- ja alempien tutkintojen suoritustavoitteeksi 10 000 ja jatkotutkintojen suoritustavoitteeksi 1 000.

Korkeakoulujen kehittämisen painopisteenä on tutkimustoiminnan ja tutkijankoulutuksen kehittäminen, kansainvälisten yhteyksien luominen ja ylläpitäminen. Tutkimustoiminnan edellytyksiä parannetaan lisäämällä joustavuutta käytännön järjestelyissä. Perustutkintojen suoritusajkoja pyritään edelleen lyhentämään opetusministeriön antaman toimenpideohjelman mukaisesti. Opiskelijavalinnan ja koulutuksen laadullisen arvioinnin tehostamiseksi on laadittu toimenpideohjelma. Korkeakoulujen perusvoimavarojen kehittämistä jatketaan tavoitteena luoda korkeakouluille samantasoiset toimintaedellytykset. Kehittämisessä otetaan huomioon tutkimuksen sekä tieteellisen ja taiteellisen jatkokoulutuksen tarpeet suunnattaessa voimavaroja korkeakoulujen välillä ja korkeakoulun sisällä. Korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1987—92 on tutkimuksen kehittämisen painopisteenä määriteltä erityisesti biotekniikka, molekyylibiologia sekä syöpätutkimus. Tietotekniikan ja sen sovellutusalueiden kehittämistä jatketaan edelleen. Myös muiden alojen tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen edellytyksiä parannetaan kehittämällä tutkijankoulutusohjelmia ja korkeakoulujen välistä työnjakoa ja yhteistyötä. Erityishuomiota kiinnitetään taidekorkeakoulujen jatkokoulutuksen kehittämiseen. Tutkimuksen asemaa koulutuksen kehittämis- ja arviointityössä vahvistetaan. Korkeakoululaitoksen osalta vahvistetaan korkeakoulupolitiikan, -opetuksen ja tieteen tutkimusta sekä kansainvälisiä vertailuja. Korkeakoulujen välisiä sekä korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten välisiä yhteistyöhankkeita tuetaan.

Lappeenrannan kaupunki ja Viipurin taloudellinen korkeakouluseura sitoutuvat rahoittamaan Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa aloitettavasta kauppatieteellisestä koulutuksesta aiheutuvat kustannukset viiden vuoden ajalta valtion kanssa tehtävän sopimuksen mukaisesti. Tarvittavat määrärahat sisältyvät Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun määrärahoihin. Kokonaiskustannusarvio on vuoden 1990 hintatason mukaan 16 milj. mk ja vuonna 1991 tuloutettava osuus on 1,3 milj. mk.

Valtioneuvoston kehittämissääntönsä tarkoitettu, aikaisemmin työsuhdepalkkoihin kohdennettu lisäys esitetään nyt osoitettavaksi tilapäisten virkamiesten palkkauksiin, koska tarkoituksena on saada korkeakouluihin

joustavia henkilöstövoimavaroja. Määrärahat kohdennetaan pääosin tutkimuksen, tutkijankoulutuksen edellytysten ja kansainvälisten yhteyksien parantamiseen. Määrärahojen lisäyksen korkeakouluittaisessa jaossa on otettu huomioon pyrkimys saattaa korkeakoulut perusvoimavaroiltaan samantasoisiksi sekä kehittämishankkeet ja toiminnan tuloksellisuus.

Perusvoimavarojen täydentämiseen on palkkaus-, kulutus- ja laitemäärärahojen lisäyksestä osoitettu 45 milj. mk sekä tutkimuksen ja koulutuksen kehittämishankkeisiin 70 milj. mk. Tuloksellisuuden perusteella on jaettu 75 milj. mk, mikä on 8 % korkeakoulujen näiden määrärahojen kokonaismäärästä. Tuloksellisuuden arvioinnissa on käytetty tunnuslukuina suoritettujen tutkintojen ja opettajien määrän suhdetta erikseen perus- ja jatkotutkintojen osalta. Nämä tunnusluvut on yhdistetty tavoitteellisiin tutkintojen määriin. Korkeakoulujen määrärahojen sisäisestä kohdentamisesta päättää kukin korkeakoulu oman arviointinsa ja jakoperusteidensa mukaisesti. Tarkoituksena on jatkaa toiminnan arvioinnin ja määrärahojen kohdentamisperusteiden kehittämistä muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Kehittämistyö on ensisijaisesti tiedeyhteisön tehtävä.

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin ehdotetaan yhteensä 241 milj. mk. Määrärahat osoitetaan pääosin keskeneräisiin työkohteisiin. Vuonna 1991 henkilöstövoimavarojen lisäys koostuu pääosin tilapäisten virkamiesten palkkausten lisäyksestä. Korkeakoulujen pysyvää henkilöstöä ehdotetaan lisättäväksi 319 henkilöllä. Lisäksi tuntiopetuksen vakinaistamiseksi perustetaan 50 virkaa. Henkilöstölisäyksestä uusien virkojen osuus on 54, josta 14 perustetaan lahjoitusvaroin. Yleislääketieteen erikoislääkärikoulutuksen tehostamiseksi perustettavien virkojen osuus on kahdeksan ja Seinäjoen keskussai-

raalassa toteutettavan kliinisen vaiheen opetuksen virkojen osuus neljä. Sosiaalityön ammatillisen koulutuksen virkojen osuus on kahdeksan. Uuden tilapäisen henkilöstön laskennallinen osuus on noin 265. Henkilöstövoimavarojen mitoitus perustuu siihen, että henkilöstövoimavaroja kohdennetaan uudelleen.

Hallituksen tarkoituksena on edelleen lisätä korkeakoulujen mahdollisuuksia itse päättää niille osoitettujen määrärahojen käytöstä. Samalla pyritään luopumaan virkojen ja määrärahojen osoittamisesta yksityiskohtaisesti tiettyihin toimintoihin. Täten edistetään myös korkeakoulujen pyrkimyksiä keskinäiseen yhteistoimintaan ja päätösvallan lisäystä rahoitusvastuun jakautumisessa.

Korkeakoulujen toiminnan tavoitteellisuuden ja suunnitelmallisuuden lisäämiseksi sekä tulosten ja kustannusten seurannan ja arviointimenettelyn kehittämiseksi budjetoidaan kahdessa korkeakoulussa määrärahat toimintamenomomentille. Tätä varten momenttien 29.10.01 ja 20 käyttösuunnitelmasta siirretään Joensuun yliopiston ja Helsingin kaupparkeakoulun määrärahat uudelle momentille 29.10.21. Eräiden korkeakoulujen toimintamenot.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kokeiluun osallistuville korkeakouluille on asetettu seuraavat tavoitteet:

Kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta lisätään, parannetaan tutkimuksen edellytyksiä ja kehitetään tutkimusyhteistyötä.

Perustutkintojen suorittamisaikoja lyhennetään, opintojen keskeyttämistä vähennetään ja kehitetään opetusta ja opiskelijavaihtoja.

Jatkokoulutusta tehostetaan, ohjausta ja koulutuspaikkoja lisätään sekä osallistutaan valtakunnallisiin jatkokoulutusohjelmiin.

Toiminnan kansainvälistymistä edistetään ja lisätään tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden vaihtoa.

Tutkintotavoitteet

	1989	1991—94 keskimäärin vuodessa	Uudet opiskelijat 1985—86 keskimäärin vuodessa
Joensuun yliopisto			
— sisäännotot			675
— perustutkinnot	318	450	
— jatkotutkinnot	25	60	
Helsingin kauppakorkeakoulu			
— sisäännotot			403
— perustutkinnot	301	315	
— jatkotutkinnot	10	15	

Tarkoituksena on jatkossa kehittää myös taloudellisuustavoitteita.

Luokanopettajakoulutuksen lisääntyminen, kaikille tieteenaloille muodostettavat tutkijankoulutusohjelmat ja uudet koulutusohjelmat on otettu huomioon määrärahojen mitoituksessa. Valtioneuvoston 24.3.1988 päätös ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämistä ja sen nojalla annettu toimenpideohjelma edellyttävät, että korkeakoulut suuntaavat määrärahoja aikuiskoulutukseen.

Taideteollisen korkeakoulun sivutoimipisteiden asema selvitetään.

Biotekniikan rahoitus on sisällytetty luvun 29.10 momenttien käyttösuunnitelmiin sekä lukuun 29.88 (Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen).

Lahjoitusten vastaanottamisessa on tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä, mutta siirtyä menettelyyn, jossa lahjoitusvirka voidaan perustaa myös lahjoitusta vastaavaksi ajaksi.

Opiskelijaruokaloiden ylläpitäjille voidaan edelleen luovuttaa valtion korkeakouluista tiloja vastikkeetta käytettäväksi opiskelijaruokalan tarkoituksiin edellyttäen, että ravintolatoiminnan harjoittaja käyttää ruokalatoiminnasta saamansa tulot yksinomaan ruokailun järjestämiseen. Opiskelijaruokaloiden kalustomenot sekä toiminnasta aiheutuvat siviili-, vesi- ja jätehuoltokustannukset saadaan edelleen suorittaa asianomaisen korkeakoulun määrärahoista.

Korkeakoulujen yhteydessä toimivien kesäyliopistojen toimintaedellytysten turvaamiseksi korkeakoulujen tiloja ja laitteita voidaan vastikkeetta käyttää kesäyliopistotarkoitukseen.

Korkeakoulujen monistepalvelutoiminnassa vallitsevan käytännön mukaan opiskelijatyöt saadaan edelleen monistaa vastikkeetta opiskelijoille käytettävissä olevien määrärahojen ja muiden resurssien puitteissa. Opiskelijayhteisöille voidaan vastikkeetta luovuttaa tiloja opetusohjelmiin liittyvän moniste-toiminnan harjoittamiseen edellyttäen, että toiminnalla ei pyritä taloudellisen voiton saavuttamiseen.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle voidaan toistaiseksi vastikkeetta luovuttaa korkeakoulujen omia ja vuokratiloja sekä niihin kuuluvia laitteita terveydenhuollon järjestämiseksi.

Korkeakoulujen yhteydessä toimivien yhteispohjoismaisten laitosten ja tutkimusprojektien käyttöön voidaan tilat luovuttaa vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkipäätämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

10. Korkeakoulut

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 785 246 000 mk.
Korkeakoulut voivat perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksia lukuunot-

tamatta käyttää määrärahojen rajoissa muita palkkausmäärärahoja joustavasti eri käyttö-
tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 729 859 300	11 711
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	41 101 300	238
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	112 323 600	1 039
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	26 475 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	205 885 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	140 690 100	—
Eläkemaksu.....	528 911 200	—
Yhteensä.....	2 785 246 000	12 988

Korkeakouluihin voidaan 1.8.1991 lukien, ellei perustamisajankohtaa toisin mainita, perustaa seuraavat perus- ja sopimuspalkkaiset virat:

	Palkkaus- luokka
<i>Jyväskylän yliopisto</i>	
1 professori (soveltava kemia, lahjoitusvaroin).....	A 28
<i>Oulun yliopisto</i>	
1 professori (yrityksen taloustiede).....	A 28
<i>Kuopion yliopisto</i>	
1 professori (sosiologia).....	A 28
<i>Tampereen yliopisto</i>	
2 apulaisprofessoria (tiedotusoppi, sähköinen viestintä, vero-oikeus).....	A 26
<i>Åbo Akademi</i>	
1 professori (alaltaan vaihtuva, Vaasa).	S 28
1 apulaisprofessori (ranska).....	A 26
<i>Vaasan korkeakoulu</i>	
1 professori (informatiikka).....	A 28
1 apulaisprofessori (talousmaantiede)...	A 26
<i>Lapin korkeakoulu</i>	
1 apulaisprofessori (kuvaamataito).....	A 26
<i>Tampereen teknillinen korkeakoulu</i>	
1 professori (prosessitekniikka).....	A 28

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

1 professori (paperitekniikka).....	A 28
1 professori (liiketaloustiede, 10 kk, lahjoitusvaroin).....	A 28
1 professori (liiketaloustiede, lahjoitusvaroin).....	A 28

Turun kaupparkeakoulu

1 professori (alaltaan vaihtuva).....	S 28
---------------------------------------	------

Sibelius-Akatemia

1 professori (kamarimusiikki).....	A 28
------------------------------------	------

Teatterikorkeakoulu

1 professori (valosuunnittelu).....	S 28
-------------------------------------	------

Taideteollinen korkeakoulu

1 apulaisprofessori (taidepedagogiikka).	A 26
--	------

Korkeakouluihin voidaan 1.8.1991 lukien perustaa lahjoitusta vastaavaksi ajaksi seuraavat virat:

	Palkkaus- luokka
<i>Oulun yliopisto</i>	
1 professori (metallurgia).....	A 28
<i>Vaasan korkeakoulu</i>	
1 professori (tietotekniikka).....	A 28
1 apulaisprofessori (matematiikka).....	A 26
<i>Lapin korkeakoulu</i>	
1 professori (kansainväliset suhteet)....	A 28

Teknillinen korkeakoulu

1 professori (yhdyskuntasuunnittelu)...	A 28
1 professori (ympäristönsuojelutekniikka).....	A 28
1 professori (teollisuusautomaatio).....	A 28

Lisäksi perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 474 400 mk seitsemän viran, joista neljä lahjoitusvaroin, perustamiseksi 1.8.1991 lukien, ellei perustamisajankohtaa toisin mainita, opetus-tehtäviä, opetusta ja tutkimusta avustavia tehtäviä ja hallintotehtäviä varten, mistä yksi Lapin korkeakouluun, yksi Svenska handelshögskolan -nimiseen korkeakouluun, yksi Turun yliopistoon, neljä Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun, mistä yksi virka 1.3.1991 lukien.

Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kahden professuurin ja neljän muun viran palkkauksesta aiheutuvat kustannukset maksetaan valtiolle vuosittain lukuperusteluissa mainitun sopimuksen mukaisesti.

Korkeakoulujen henkilöstörakenteen kehittämiseksi voidaan 1.8.1991 lukien perustaa seuraavat peruspalkkaiset virat:

	Palkkaus- luokka
<i>Helsingin yliopisto</i>	
2 professoria (metsäpatologia, tietokone- nelingvistiikka)	A 28
3 apulaisprofessoria (ruotsin kielen kääntäminen ja tulkinta, Kouvola, val- tio-oppi, erityisesti kansainvälinen poli- tiikka, kansantaloustiede).....	A 26
<i>Jyväskylän yliopisto</i>	
1 professori (valtio-oppi).....	A 28
<i>Oulun yliopisto</i>	
1 apulaisprofessori (hoidon didaktiikka).	A 26
<i>Kuopion yliopisto</i>	
1 apulaisprofessori (korva-, nenä- ja kurkkutaudit).....	A 26
<i>Turun yliopisto</i>	
1 apulaisprofessori (venäjän kieli ja kir- jallisuus).....	A 26
<i>Tampereen yliopisto</i>	
1 professori (psykologia).....	A 28
2 apulaisprofessoria (lastentautioppi, ranskan kieli).....	A 26
<i>Åbo Akademi</i>	
1 professori (valtio-oppi).....	A 28

Lapin korkeakoulu

1 professori (kansainvälinen oikeus)....	A 28
--	------

Teknillinen korkeakoulu

1 professori (polymeeriteknologia)	A 28
--	------

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu

1 professori (fysiikka)	A 28
-------------------------------	------

Sibelius-Akatemia

1 professori (esittävän säveltaiteen tut- kimus)	A 28
---	------

Teatterikorkeakoulu

2 professoria (alaltaan vaihtuva).....	S 28
--	------

Vastaavasti lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien Jyväskylän yliopistosta yksi apulaisprofessorin (yhteiskuntatiede) virka (A 26), Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta yksi apulaisprofessorin (valtio-oppi) virka (A 26), Lapin korkeakoulusta yksi apulaisprofessorin (kansainväliset suhteet) virka (A 26), teknillisestä korkeakoulusta yksi apulaisprofessorin (teknillinen kemia) virka (A 26), Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta yksi apulaisprofessorin (fysiikka) virka (A 26) ja teatterikorkeakoulusta rehtorin virka (S 28) sekä apulaisrehtorin virka (A 24). Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 857 900 mk 13 viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien opetus- ja tutkimustehtävistä, mistä kuusi Helsingin yliopistosta, yksi Oulun yliopistosta, yksi Kuopion yliopistosta, yksi Turun yliopistosta, kolme Tampereen yliopistosta ja yksi Sibelius-Akatemiasta.

Tuntiopetuksen vakinaistamiseksi voidaan Kuopion yliopistoon perustaa 1.8.1991 lukien apulaisprofessorin (sosiaalitutkimuksen menetelmät) virka (A 26), Åbo Akademi -nimiseen yliopistoon apulaisprofessorin (sosiaalifarmasia) virka (A 26) ja taideteolliseen korkeakouluun apulaisprofessorin (graafinen suunnittelu) virka (A 26). Lisäksi tuntiopetuksen vakinaistamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 2 627 400 mk 41 viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetus- ja tutkimustehtäviä varten, mistä viisi Helsingin yliopistoon, neljä Jyväskylän yliopistoon, neljä Oulun yliopistoon, kaksi Kuopion yliopistoon, kaksi Turun yliopistoon, yksi Åbo Akademi -nimiseen yliopistoon, kolme Vaasan korkeakouluun, kak-

si Lapin korkeakouluun, kolme teknilliseen korkeakouluun, viisi Tampereen teknilliseen korkeakouluun, neljä Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun, yksi Svenska handelshögskolan -nimiseen korkeakouluun, yksi Turun kauppakorkeakouluun, kaksi Sibelius-Akatemiaan ja kaksi teatterikorkeakouluun.

Yleislääketieteen erikoislääkärikoulutuksen lisäämiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 604 000 mk kahdeksan viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten, mistä yksi Helsingin yliopistoon, yksi Oulun yliopistoon, kaksi Kuopion yliopistoon, kaksi Turun yliopistoon ja kaksi Tampereen yliopistoon.

Lääkärikoulutuksen kliinisen vaiheen osittaiseksi toteuttamiseksi Seinäjoen keskussairaalaan myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 276 400 mk neljän viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetus- ja hallintotehtäviä varten.

Sosiaalityön ammatillisen opetuksen, erityisesti käytännön opetuksen, tehostamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 496 900 mk seitsemän viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten, mistä kaksi Helsingin yliopistoon, yksi Jyväskylän yliopistoon, yksi Kuopion yliopistoon, yksi Turun yliopistoon, yksi Tampereen yliopistoon ja yksi Lapin korkeakouluun.

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 737 900 mk 26 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien opetus-, tutkimus-, suunnittelu-, toimisto- ja kiinteistöhoitotehtäviä varten, mistä viisi Kuopion yliopistoon, kymmenen Vaasan korkeakouluun, yksi Lapin korkeakouluun, kolme teknilliseen korkeakouluun ja seitsemän Sibelius-Akatemiaan.

Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 2 737 900 mk samasta ajankohdasta lukien 26 henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 23 008 600 mk 233 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu-, tutkimus-, toimisto-, laboratorio-, virasto- ja avustavia tehtäviä varten, mistä yhdeksän Helsingin yliopistoon, 55 Oulun yliopistoon, 11 Kuopion yliopistoon, 26 Turun yliopistoon, 23 Tampereen yliopistoon, 16 Åbo

Akademi -nimiseen yliopistoon, kymmenen Vaasan korkeakouluun, yksi eläinlääketieteelliseen korkeakouluun, 19 teknilliseen korkeakouluun, 16 Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun, yhdeksän Svenska handelshögskolan -nimiseen korkeakouluun, seitsemän Turun kauppakorkeakouluun, seitsemän Sibelius-Akatemiaan ja 24 teatterikorkeakouluun.

Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 22 587 000 mk 233 henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään kokovuotisena palkkasummana 37 000 000 mk noin 230 henkilön palkkaamiseksi opetus- ja tutkimustehtäviä sekä hallintotehtäviä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Helsingin yliopisto, mistä 250 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimiselle yksikölle	6 337 000
Jyväskylän yliopisto	2 775 000
Oulun yliopisto	3 145 000
Kuopion yliopisto	2 452 000
Turun yliopisto	3 330 000
Tampereen yliopisto	2 405 000
Åbo Akademi, mistä 300 000 mk Österbottens högskola -nimiselle yksikölle	1 712 000
Vaasan korkeakoulu	1 110 000
Lapin korkeakoulu	1 665 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	602 000
Teknillinen korkeakoulu	2 775 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu ...	2 405 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	1 618 000
Svenska handelshögskolan	555 000
Turun kauppakorkeakoulu	1 016 000
Sibelius-Akatemia	1 063 000
Teatterikorkeakoulu	787 000
Taideteollinen korkeakoulu	1 248 000

Tuntiopetuspalkkioihin myönnettävästä määrärahasta käytetään vähintään 13 500 000 mk luokanopettajien koulutukseen ja 8 000 000 mk avoimeen korkeakouluopetukseen.

Lisäksi tuntiopetuspalkkioihin myönnettävästä määrärahasta Helsingin yliopiston osuudesta saa käyttää 685 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimiselle yksikölle

ja Åbo Akademi -nimisen yliopiston osuudesta 100 000 mk Österbottens högskola-nimiselle yksikölle.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 136 696 000 mk Joensuun yliopiston ja Helsingin kaupakorkeakoulun palkkauksina.

Yleislääketieteen alan erikoislääkärikoulutusta varten perustettavat kahdeksan virkaa on otettu huomioon momentin 33.34.30 mitoituksessa.

Seinäjoen keskussairaalassa toteutettavan kliinisen vaiheen opetusta varten perustettavat neljä virkaa on otettu huomioon momentin 33.34.30 mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 44 tuntiopettajan palkkiot 2 000 000 mk virkasuhteeseen siirtymisen johdosta.

1991 menoarvio	2 785 246 000
1990 menoarvio	2 141 054 000
1989 tilinpäätös	2 020 831 966

20. *Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistön käyttö* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 070 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen rakennusten vuotuisten korjausmenojen, tutkimus- ja opetusvälineiden ja kaluston hankintamenojen, muiden kulutusmenojen, opetuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien laitojen menojen, yliopistollisten keskussairaaloitten vapaapaikoista ja terveystieteiden keskeisten toimintojen aiheuttamien menojen, vierailevista opettajista aiheutuvien menojen sekä korkeakoulujen opettajille, tutkijoille ja opis-

kelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen sekä kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 20 henkilötyövuotta vastaavien palkkausten maksamiseen erikoislaitteiden ja -koneiden suunnitteluun ja valmistamiseen, valtioneuvoston vahvistamien periaatteiden mukaisesti prototyyppien ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisten tuotekehitysmenojen sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menojen maksamiseen.

Opetusministeriö saa korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston uusimiseksi tehdä sellaisia tilauksia ja sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1991 enintään 5 000 000 mk ja vuonna 1992 enintään 4 000 000 mk.

Oulun yliopisto saa puhelinkeskuksen uusimiseksi tehdä sellaisia tilauksia ja sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuosina 1991—92 enintään 4 000 000 mk kumpanakin vuonna.

Tampereen yliopisto saa puhelinkeskuksen uusimiseksi tehdä sellaisia tilauksia ja sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuosina 1991—92 enintään 3 000 000 mk kumpanakin vuonna.

Lapin korkeakoulu saa tehdä Arktikum-talon ja sen näyttelyiden laitteiston ja välineistön hankkimiseksi sellaisia tilauksia ja sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 4 680 000 mk.

Korkeakoulujen toimitiloja lisääviä vuokrasopimuksia saa tehdä vuoden 1991 aikana enintään siten, että tilojen määrä on korkeintaan 10 000 m² ja niistä aiheutuu menoja vasta vuoden 1991 jälkeen.

Käyttösuunnitelma:

	Opetus-, ja tutkimusmenot mk	Tutkimus- ja opetusvälineiden sekä kaluston hankinta mk	Kiinteistöjen käyttö mk	Yhteensä mk
Helsingin yliopisto	106 000 000	61 250 000	111 370 000	278 620 000
Jyväskylän yliopisto	37 400 000	24 700 000	14 450 000	76 550 000
Oulun yliopisto	50 400 000	47 700 000	11 200 000	109 300 000
Kuopion yliopisto	23 000 000	14 400 000	820 000	38 220 000
Turun yliopisto	40 100 000	26 900 000	12 000 000	79 000 000
Tampereen yliopisto	34 500 000	18 600 000	15 750 000	68 850 000
Åbo Akademi	21 950 000	12 000 000	11 720 000	45 670 000
Vaasan korkeakoulu	9 700 000	4 900 000	3 900 000	18 500 000
Lapin korkeakoulu	10 600 000	6 100 000	3 220 000	19 920 000

Eläinlääketieteellinen korkeakoulu.....	9 100 000	2 500 000	1 000 000	12 600 000
Teknillinen korkeakoulu	48 500 000	53 400 000	6 140 000	108 040 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	22 750 000	30 150 000	4 640 000	57 540 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu..	14 100 000	16 200 000	1 350 000	31 650 000
Svenska handelshögskolan.....	7 050 000	2 400 000	2 920 000	12 370 000
Turun kauppakorkeakoulu.....	8 300 000	2 400 000	910 000	11 610 000
Sibelius-Akatemia.....	6 900 000	11 600 000	10 140 000	28 640 000
Teatterikorkeakoulu.....	4 200 000	2 300 000	9 070 000	15 570 000
Taideteollinen korkeakoulu.....	9 150 000	5 700 000	19 400 000	34 250 000
Opetusministeriön käytettäväksi.....	5 300 000	17 800 000	—	23 100 000
Yhteensä	469 000 000	361 000 000	240 000 000	1 070 000 000

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määrärahoja suunnattaessa on otettu erityisesti huomioon kansainvälisten toimintojen, tutkimuksen sekä tieteellisten jatkokoulutusohjelmien rahoitus.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon Joensuun yliopiston ja Helsingin kauppakorkeakoulun menot sekä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 250 000 markan määräraha.

Apurahoihin tarkoitettua määrärahaa käytetään erityisesti korkeakoulujen kansainvälisen ja kotimaisen yhteistyön kehittämiseen, oppimateriaalien laatimiseen sekä opiskelijoiden pakollisesta harjoittelusta aiheutuviin matka-apurahoihin.

Helsingin yliopiston käytettäväksi osoitetusta määrärahasta on tarkoitus käyttää 3 000 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimisen yksikön menoihin. Åbo Akademin käytettäväksi osoitetusta määrärahasta on tarkoitus käyttää 750 000 mk Österbottens högskola -nimisen yksikön menoihin.

Opetusministeriön käyttöön tarkoitettusta määrärahasta 5 300 000 mk ja korkeakouluille osoitetuista määrärahoista arviolta 4 260 000 mk on tarkoitettu supertietokonepalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Opetusministeriön määrärahasta 17 800 000 mk on tarkoitus käyttää korkeakoulujen kirjastojen atk-hankintamenoihin, korkeakoulujen tietoliikenneverkon kehittämismenoihin, korkeakoulujen keskustietokoneen uusimisesta aiheutuviin menoihin sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menoihin. Kirjastojen atk-hankintamenoihin on tarkoitus käyttää 10 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	1 070 000 000
1990 menoarvio.....	991 250 000
1989 tilinpäätös.....	543 242 913

21. Eräiden korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 259 618 000 mk. Määrärahaa saa käyttää momenttien 29.10.01 ja 20 käyttötarkoitusten mukaisten menojen maksamiseen Joensuun yliopiston ja Helsingin kauppakorkeakoulun osalta.

Joensuun yliopistoon voidaan 1.8.1991 lukien perustaa kaksi peruspalkkaista professorin virkaa (A 28) (systemaattinen teologia, kieliteoria ja kääntäminen).

Korkeakoulujen henkilöstörakenteen kehittämiseksi voidaan 1.8.1991 lukien perustaa seuraavat peruspalkkaiset virat:

	Palkkausluokka
<i>Joensuun yliopisto</i>	
3 apulaisprofessoria (psykologia, yleinen kielitiede, kirjallisuustiede).....	A 26
<i>Helsingin kauppakorkeakoulu</i>	
1 apulaisprofessori (tietojenkäsittelyoppi).....	A 26

Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 250 000 mk viiden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien opetus- ja puhtaanapitotehtävistä, joista kolme Joensuun yliopistosta ja kaksi Helsingin kauppakorkeakoulusta.

Tuntiopetuksen vakinaistamiseksi perustetaan kuusi virkaa 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten, mistä viisi Joensuun yliopistoon ja yksi Helsingin kauppakorkeakouluun.

Sosiaalityön ammatillisen opetuksen, erityisesti käytännön opetuksen tehostamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 71 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten Joensuun yliopistoon.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 715 500 mk 31 viran

perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu-, tutkimus-, toimisto-, laboratorio-, virasto- ja avustavia tehtäviä varten, mistä 29 Joensuun yliopistoon ja kaksi Helsingin kauppakorkeakouluun.

Vastaavasti vähennetään työsopimussuh- teisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 2 715 500 mk 31 henki- lön palkkauksina.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään kokovuotisena palkkasummana 5 000 000 mk noin 35 henkilön palkkaami- seksi, mistä 3 000 000 mk Joensuun yliopis- tolle ja 2 000 000 mk Helsingin kauppakor- keakoululle.

Määrärahaa saa käyttää enintään 895 hen- kilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimus- suhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutu- vien menojen maksamiseen.

Selvitysoa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää 170 618 000 mk Joensuun yliopiston ja 89 000 000 mk Helsingin kauppakorke- koulun menoihin.

1991 menoarvio 259 618 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomää- räraha)

Momentille myönnetään 574 128 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön antamien ohjeiden mukaisesti tutkimus- ja muihin palvelutehtäviin liittyvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen, mak- sulliseen palvelutoimintaan tarvittavien tutki- mus- ja opetusvälineiden hankintamenojen ja opetus- ja koetilojen tuotantotoiminnan vaa- timien pienehköjen perusparannustöiden me- nojen maksamiseen sekä konsertti- ja opetus- teatteritoiminnasta aiheutuvien erillismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös korkeakou- lun muun toiminnan, mukaan lukien ulko- maanmatkat sekä opetus- ja tutkimusvälinei- den hankintamenojen maksamiseen enintään sen verran kuin korkeakoulun varainhoito- vuotta edeltävänä vuonna maksullisesta pal- velutoiminnasta saamat tulot, lukuun otta- matta lääketieteellisistä, hammaslääketieteel- lisistä ja eläinlääketieteellisistä tutkimuksista perittäviä maksuja, ovat olleet suuremmat kuin maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa suoritettut menot, joihin on lisätty maksullisen palvelutoiminnan lasken- nalliset eläkekustannukset sekä pääoma- ja

kiinteistömenoina erä, joka on 10 % tältä momentilta maksettavista palkkauksista sil- loin kun kiinteistömenoja ei makseta tältä momentilta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Helsingin yliopisto, mistä 250 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimiselle yksi- kölle	112 578 000
Jyväskylän yliopisto.....	26 050 000
Oulun yliopisto	45 150 000
Joensuun yliopisto	7 900 000
Kuopion yliopisto	27 600 000
Turun yliopisto	51 150 000
Tampereen teknillinen yliopisto	26 900 000
Åbo Akademi	23 050 000
Vaasan korkeakoulu	3 300 000
Lapin korkeakoulu	7 300 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu.....	6 300 000
Teknillinen korkeakoulu	90 900 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu ...	60 500 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakou- lu	13 400 000
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	27 200 000
Svenska handelshögskolan	1 200 000
Turun kauppakorkeakoulu.....	6 000 000
Sibeliuksen Akatemia.....	1 050 000
Teatterikorkeakoulu.....	900 000
Taideteollinen korkeakoulu	6 800 000
Opetus- ja koetilojen maatalousmenot	4 900 000
Opetusministeriön käytettäväksi	24 000 000
Yhteensä	574 128 000

Määrärahaa on 24 000 000 mk tarkoitettu opetusministeriön käytettäväksi kulutusme- nojen maksamiseen siltä osin kuin korkea- kouluilta tilatuista tutkimuksista ja muista palvelutehtävistä perittävistä maksuista an- netun asetuksen (997/82) 6 a §:n 3 momentissa tarkoitetuista koulutuspoliittisista syistä täy- dennyskoulutukseen osallistuvilta ei peritä koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia täysi- määräisinä, korkeakoulujen yrityspalvelutoi- minnan käynnistämiseen ja laajentamiseen liittyvien palkkaus- ja kulutusmenojen sekä laitteistojen hankintamenojen maksamiseen sekä yliopistojen hammasklinikoiden potilas- maksujen alentamiseen.

Korkeakoulujen toteuttama avoin korkea- kouluopetus järjestetään opetuksen osalta maksuttomana. Korkeakoulut voivat kuiten- kin periä monimuoto-opetuksesta aiheutuvia järjestelyistä sekä oppimateriaali-, neuvon- ta-, ohjaus-, tiedotus- ja kuulustelupalveluista koulutukseen osallistuvilta korvauksen kor-

keakoulujen maksuasetuksen mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 100 000 000 mk oikaisuna aikaisempina vuosina tapahtuneen toiminnan laajentumisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 150 000 markan määräraha.

Momentille 12.29.10 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot. Momentille 12.29.10 ei kerry opetusministeriön käytettäväksi osoitettuja määrärahoja vastaavia tuloja.

Maksullisen palvelutoiminnan ns. tuloylijäämän arvioidaan vuoden 1990 osalta olevan 55 000 000 mk.

Määrärahalta palkataan arviolta 1 700 henkilöä.

1991 menoarvio	574 128 000
1990 menoarvio	410 150 000
1989 tilinpäätös	493 633 460

71. *Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käytöstä poistetun tilalle hankittavien tutkimus- ja opetusvälineiden sekä kaluston hankintamenojen maksamiseen. Uutta laitteistoa ja kalustoa saa hankkia niin paljon kuin vanhentuneen laitteiston ja kaluston myynnistä kertyy tuloja.

Selvitysosa: Tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 633 742

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 241 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Kumpulan II rakennusvaihe (kemialue)	10 700	216 000	20 817	3 500 000	4 500 000
2. Helsingin yliopisto, Unioninkatu 37, peruskorjauksen suunnittelu	2 500			700 000	1 000 000
3. Jyväskylän yliopisto, luonnontieteen laitosten I rakennusvaihe (kemialue)	6 260	92 300	14 744	64 850 000	27 450 000
4. Jyväskylän yliopisto, kiihdytinlaboratorio — II rakennusvaihe	2 227	19 500	8 756	1 400 000	11 000 000
5. Oulun yliopisto, Linnanmaan VII rakennusvaihe (humanistinen ja kasvatustieteiden tiedekunta)	11 655	111 500	9 567	12 100 000	40 000 000
6. Oulun yliopisto, Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen laajennus	1 290	11 900	9 225	3 500 000	8 400 000
7. Joensuun yliopisto, opettajankoulutuslaitoksen taitoaineet	1 135	12 100	10 661	2 700 000	9 400 000
8. Kuopion yliopisto III rakennusvaihe — vapautuvien tilojen muutostyöt	1 290	4 400	3 411	1 500 000	2 900 000
9. Kuopion yliopisto, koe-eläintuotantorakennus, Karttula	1 081	16 100	14 894	4 600 000	11 500 000
				(peruuntunut 39 584)	
10. Turun yliopisto, kasarmialueen II rakennusvaihe	6 635	107 900	16 262	16 000 000	40 000 000
11. Vaasan korkeakoulu I rakennusvaihe	6 978	68 000	9 745	2 100 000	2 000 000
12. Teknillinen korkeakoulu, virtauslaboratorion laajennus	2 815	35 300	12 540	7 000 000	5 000 000
				(peruuntunut 410 868)	

13. Teknillinen korkeakoulu, rakennusosaston monitoimivarasto.....	434	4 800	11 060	4 100 000 (peruuntunut 296 746)	1 000 000
14. Lapin korkeakoulu, II rakennusvaihe...	6 148	64 100	10 426	15 500 000	36 500 000
15. Sibelius-Akatemian tilojen peruskorjaus, Pohjoinen Rautatienkatu 9.....	3 127	50 100	16 022	36 460 000 (peruuntunut 154 569)	13 800 000
16. Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt.....					25 000 000
17. Suunnittelu.....					1 550 000
				Yhteensä	241 000 000

Käynnissä oleviin perusparannustöihin ja pienehköihin hankkeisiin liittyviä, lain 423/88 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1991 tehdä siten, että vuoden 1991 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 16 000 000 mk.

Selvitysosa:

17. Määrärahaa on tarkoitus käyttää lä-

hinnä Turun yliopiston fysiikan laboratorio-rakennuksen peruskorjauksen suunnitteluun sekä teatterikorkeakoulun toimitilaratkaisun suunnitteluun siten, että päätös asiassa voidaan tehdä viimeistään vuonna 1991.

Käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä kohteista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	1992	1993	1994	1995—
Hankkeet 1—15.....	180	70	70	110
Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet.....	13	3		
Yhteensä	193	73	70	110

1991 menoarvio..... 241 000 000
1990 menoarvio..... 163 000 000
1989 tilinpäätös..... 149 540 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 195 350 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kokonaiskustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaihe.....	116 000		7 000 000
2. Jyväskylän yliopisto, liikuntalaboratorio.....	17 230	6 400 000	6 850 000
3. Oulun yliopisto, osuus liikuntahallista.....	8 500	1 700 000	3 500 000
4. Turun yliopisto ja Åbo Akademi, Bio-city....	173 000		90 000 000
5. Tampereen teknillinen korkeakoulu, Hermia..	68 000		68 000 000
6. Lapin korkeakoulu, Arktikum.....	33 110	10 440 000	20 000 000
Yhteensä			195 350 000

Valtion ja Kouvolan kaupungin välillä tehdään sopimus, jonka mukaan Kouvolan kaupunki kunnostaa Kouvolan varuskunta-alueella olevat yhteensä noin 4 500 m²:n suuruiset rakennukset Helsingin yliopiston käyttöön. Valtio maksaa korjauskustannukset rakennusaikaisine korkoineen 10 vuoden

kuluessa tilojen käyttöönotosta. Maksamattomalle hinnalle valtio maksaa korkoa siten, että korko on kulloinenkin Suomen Pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Tampereen yliopiston III rakennusvaiheen, jonka rakentamisesta on tehty sopimus val-

tion ja Tampereen Yliopiston Tukisäätiön kesken, tarkistettu hyötyala on noin 5 790 m² ja kustannusarvio 61 milj. mk kevään 1990 kustannustasossa.

Selvitysosa:

Vuoden 1990 ensimmäisen lisämenoarvion mukaisesti on tehty sopimukset tilojen hankkimisesta Tampereen teknillisen korkeakoulun ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen, Turun yliopiston ja Åbo Akademin sekä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun

käyttöön. Sopimuksista aiheutuu valtiolle hankintamenoja noin 83 000 000 mk vuonna 1992 sekä noin 40 000 000 mk vuonna 1997. Lisäksi aiheutuu korkomenoja vuosina 1992—1996.

6. Kustannusarvio perustuu urakkasopimuksiin.

1991 menoarvio	195 350 000
1990 menoarvio	16 100 000
1989 tilinpäätös	2 000 000

11. Valtion harjoittelukoulu

Selvitysosa: Harjoittelukouluissa on vuonna 1990 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukioasteella 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu. Peruskoulun ja lukion menojen lisäksi harjoittelukoulujen määrärahoihin sisältyy myös eräitä opettajankoulutuksen menoja.

Harjoittelukoululain nojalla kunnat suorittavat osuutensa harjoittelukoulun käyttömenoista sekä koulurakennusten hankinta- ja perusparannuskustannuksista. Tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 233 265 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	138 101 500	687
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	2 638 500	35
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	1 069 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	35 376 300	—
Sosiaaliturvamaksu	11 783 100	—
Eläkemaksu	44 296 400	—
Yhteensä	233 265 000	722

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 525 200 mk kuuden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimisto-, ruokala-, laboratorio-, virasto- ja avustavia tehtäviä varten, mistä yksi Oulun yliopiston harjoittelukouluihin, yksi Joensuun yliopiston harjoittelukouluihin, kaksi Tampereen yliopiston harjoittelukouluihin ja kaksi Åbo Akademin harjoittelukouluun.

Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 407 000 mk kuuden

henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Tuntiopetuksen vakinaistamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 824 400 mk kymmenen viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten, mistä yksi Helsingin yliopiston harjoittelukouluihin, yksi Jyväskylän yliopiston harjoittelukouluun, kaksi Oulun yliopiston harjoittelukouluihin, kaksi Joensuun yliopiston harjoittelukouluihin, yksi Turun yliopiston harjoittelukouluihin, yksi Tampereen yliopiston harjoittelukouluihin, yksi Lapin korkeakou-

lun harjoittelukouluun ja yksi Åbo Akademin harjoittelukouluun.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä kymmenen tuntiopettajan palkkiot 444 000 mk virkasuhteeseen siirtymisen johdosta.

1991 menoarvio	233 265 000
1990 menoarvio	173 808 000
1989 tilinpäätös	162 776 200

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilashuollosta aiheutuvien lakisääteisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10.

1991 menoarvio	16 220 000
1990 menoarvio	15 000 000
1989 tilinpäätös	14 189 152

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilaille ja opettajille jaettaviin apurahoihin sekä kuntien maksettavaksi harjoittelukoululain 18 §:n nojalla tulevien osuuksien ja kuntien suoraan kustantamien menojen erotuksesta aiheutuvien palautusten suorittamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Muut kulutusmenot mk	Kaluston hankinta mk	Yhteensä mk
Helsingin yliopiston harjoittelukoulut	2 000 000	850 000	2 850 000
Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulu	1 850 000	2 050 000	3 900 000
Oulun yliopiston harjoittelukoulut	1 600 000	1 300 000	2 900 000
Joensuun yliopiston harjoittelukoulut	1 750 000	450 000	2 200 000
Turun yliopiston harjoittelukoulut	1 400 000	550 000	1 950 000
Tampereen yliopiston harjoittelukoulut	1 700 000	500 000	2 200 000
Åbo Akademin harjoittelukoulu	1 050 000	550 000	1 600 000
Lapin korkeakoulun harjoittelukoulu	1 500 000	300 000	1 800 000
Yhteensä	12 850 000	6 550 000	19 400 000

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 500 000 mk Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulun peruskorjauksen ajaksi tarvittavien tilojen vuokramenoina ja 3 000 000 mk Jyväskylän yliopiston ja Oulun yliopiston harjoittelukoulujen peruskorjattujen koulutilojen kalustohankintoina.

1991 menoarvio	19 400 000
1990 menoarvio	12 700 000
1989 tilinpäätös	12 028 207

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.11.29.

1990 menoarvio	4 500 000
1990 lisämenoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	3 800 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 16 200 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Jyväskylän normaalikoulun yläaste		62 200		27 700 000 (peruuntunut 1 694 815)	15 000 000
— laajennus.....	2 335	23 500	10 064		
— muutos- ja korjaustyö.....	4 225	38 700	9 160		
2. Rauman normaalikoulun laajennus ja peruskorjaus.....				200 000	800 000
3. Suunnittelu.....					400 000
				Yhteensä	16 200 000

1991 menoarvio	16 200 000
1990 menoarvio	17 600 000
1989 tilinpäätös.....	10 900 000

12. Kuvataideakatemia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 257 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 896 400	13
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	518 600	5
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	13 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	805 100	—
Sosiaaliturvamaksu	214 700	—
Eläkemaksu	808 500	—
Yhteensä	4 257 000	18

Henkilöstörakenteen kehittämiseksi voidaan 1.8.1991 lukien perustaa professorin virka (S 27). Vastaavasti perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 69 900 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien opetustehtävistä.

1991 menoarvio.....	4 257 000
1990 menoarvio.....	3 057 000
1989 tilinpäätös.....	2 834 069

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös vierailevista opettajista aiheutuvien menojen sekä opettajille ja opiskelijoille myönnettävien koulutusta ja tutkimusta edistävien apurahojen maksamiseen.

Selvitysoasa: Apurahoihin tarkoitettua määrärahaa käytetään erityisesti opiskelijoiden matka-apurahoihin, oppilaitoksen kansainvälisen ja kotimaisen yhteistyön kehittämiseen ja oppimateriaalin laatimiseen.

1991 menoarvio.....	4 300 000
1990 menoarvio.....	3 900 000
1989 tilinpäätös.....	2 620 385

37. Muut korkeakoulumenot

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 50 397 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää 2 330 opiskelijan

palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuu-
kaudeksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Muut palkat ja palkkiot	38 281 000	—
Sosiaaliturvamaksu	2 545 700	—
Eläkemaksu	9 570 300	—
Yhteensä	50 397 000	—

1991 menoarvio 50 397 000
1990 menoarvio 38 624 000
1989 tilinpäätös 36 445 532

21. (29.37.21 ja 51, osa) *Tutkimus- ja ke-
hittämistoiminta*

Momentille myönnetään 20 400 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen opis-
kelijavalinnan, perus-, jatko- ja täydennys-
koulutuksen, hallinnon kehittämisen sekä
avoimen korkeakouluopetuksen valtakunnal-
listen kehittämishankkeiden palkkaus- ja mui-
den menojen, korkeakoulujen toiminnan ar-
vioinnin ja tietohallinnon sekä korkeakoulu-
laitosta koskevan tutkimustoiminnan palk-
kaus-, tiedosto- ja muiden menojen sekä
opintoja ja valintoja koskevan valtakunnal-
lisen tiedotusmateriaalin toimitus-, painatus-
ja palkkausmenojen maksamiseen sekä avus-
tusten maksamiseen korkeakoulujen oppima-
teriaalituotantoa harjoittaville kustantajille.
Määrärahaa saa käyttää 85 henkilön palk-
kaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990
tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt
250 000 markan määräraha. Määrärahan mi-
toituksessa on otettu huomioon lisäyksenä
tietohallinnon uudistamisesta, koulutuksen
laadullisen arvioinnin tehostamisesta sekä
korkeakoulu laitosta ja -opetusta koskevan
tutkimuksen ja kansainvälisten vertailujen
monipuolistamisesta aiheutuvat menot.

1991 menoarvio 20 400 000
1990 menoarvio 14 650 000
1989 tilinpäätös 13 355 727

24. *Kansainvälisen toiminnan kehittäminen*

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen kan-
sainvälisestä toiminnasta aiheutuvien palkka-
matka- ja muiden menojen, apurahojen ja
suunnittelumenojen maksamiseen sekä ulko-
maisten opettajien ja tutkijoiden palkkioiden
ja matka- ja majoitusmenojen maksamiseen.
Määrärahaa saa käyttää myös EY:n vaihto-
ohjelmiin, COMETT II ja ERASMUS, osal-
listumisesta aiheutuvien Suomen rahoitus-
osuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa
käyttää enintään viiden henkilön palkkaami-
seen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990
tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt
70 000 markan määräraha. Määrärahan mi-
toituksessa on otettu huomioon lisäyksenä
korkeakoulujen kansainvälisen opiskelijain-
ja opettajainvaihdon laajentaminen ja EY:n
ERASMUS-ohjelman osallistumismaksu sekä
2 000 000 mk Itä-Euroopan avustusohjelman
TEMPUS menoihin.

1991 menoarvio 14 000 000
1990 menoarvio 8 570 000
1989 tilinpäätös 3 614 111

25. *Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta*

Momentille myönnetään 3 700 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tieteellisten kirjas-
tojen atk-järjestelmiin liittyvien kehittämis-
ylläpito- ja käyttömenojen sekä matkojen,
atk-laitteiden hankintamenojen ja kansainvä-
liseen yhteistyöhön liittyvien menojen mak-
samiseen. Määrärahaa saa käyttää 10 henki-

lön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Ulkopuolisille myytävistä järjestelmän palveluista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.99.

1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 menoarvio.....	3 200 000
1989 tilinpäätös.....	3 037 441

26. Eräät opettajankoulutuksen menot

Momentille myönnetään 28 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksen ja opettajankoulutusyksiköiden opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen menojen maksamiseen mukaan lukien apurahat ja opintomatkakustannukset, erillisiä aineenopettajien kasvatustieteellisiä opintoja suorittavien opiskelijoiden koulutuksen sekä opetusharjoittelun ohjaajina toimivien opettajien koulutuksen menojen maksamiseen ja ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien menojen maksamiseen sekä suomalaisruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen sekä terveydenhuollon opettajien poikkeuskoulutuksen aloittamiseen. Määrärahaa saa käyttää 80 henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1991 menoarvio	28 000 000
1990 menoarvio	18 000 000
1989 tilinpäätös	13 327 021

27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 520 000 mk Suomen osuutena kansainvälisen Cosine-tietoverkon kustannuksista vuonna 1991.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	10 000 000

(51.) Avustukset kesäyliopistoille ja kustantajille

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 29.37.21 ja 29.68.56 laskelmissa.

39. Valtion opintotukikeskus

Selvitysosa: Oppivelvollisuuden jälkeisten opintojen tukemiseen tarkoitettu opintotukilain (28/72) mukainen opintotuki sisältää valtion varoista maksettavan opintorahan (perusosa, asumislisä, perusosan huoltajakorotus) sekä opintolainan valtiontakauksen ja

korkotuen. Opintotukilain muuttamisesta annetun lain (684/90) mukaan aikuisopiskelijalle voidaan lisäksi myöntää aikuisopintorahaa.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1988—89 seuraavasti:

	Saajien lkm (opisk.)	Opintorahan perusosat % opisk. määrästä ¹⁾	Määrä yht. milj.mk	Keskim. saajaa kohden mk/kk	Saajien lkm (opisk.)	Opintolainat % opisk. määrästä	Takausten määrä yht. milj.mk	Keskim. saajaa kohden mk/v
Lukiot.....	38 500	39	58	167	2 800	3	12	4 100
Kansanopistot ja ammatilliset oppilaitokset.....	123 900	78	276	239	90 700	57	940	10 400
Korkeakoulut.....	54 100	53	187	385	52 300	51	664	12 700
Ulkomaiset oppilaitokset.....	2 500	—	8	353	2 600	—	35	13 600
Yhteensä	219 000		529	265	148 400		1 651	11 100

¹⁾ Lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tuen saajamääriä pienentää se, että alle 17-vuotiaille ei myönnetä opintorahan perusosaa.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1988—89 yhteensä 71,5 milj. mk kaikkiaan 16 100 lapsesta.

Opintorahan asumislisää myönnettiin opintovuonna 1988—89 noin 82 000 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 343 mk/kk.

Takausvastuun nojalla on pankeille maksettu vuosittain noin 1 500 henkilön opintolainat. Takausvastuun olivat vuonna 1989 noin 21,7 milj. mk eli 0,2 prosenttia koko opintolainakannasta. Takausvastuun nojalla maksettuja lainoja perittiin valtiolle takaisin vuoden 1989 aikana 12,6 milj. mk, mistä pääomien lyhennysten osuus oli 7,0 ja korkojen osuus 5,6 milj. mk.

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan perusosien enimmäismääriä ehdotetaan korotettavaksi 1.7.1991 lukien 80 markalla 640 markkaan kuukaudessa ja ammatillisten opilaitosten opiskelijoiden opintorahan perusosien enimmäismääriä 60 markalla 490 markkaan kuukaudessa. Lukiolaisten opintorahan perusosaa ehdotetaan korotettavaksi 40 markalla 340 markkaan kuukaudessa. Kodin ulkopuolella asuvien lukiolaisten opintorahan perusosaa ehdotetaan korotettavaksi 170 markalla 470 markkaan kuukaudessa.

Pakolaisten peruskoulutusvaiheen jälkei-

sen koulutuksen tuki ehdotetaan siirrettäväksi opintotukijärjestelmään siten, että opintolainan valtiontakauksen sijasta pakolaisille myönnetään harkinnanvaraista opintotukea.

Korkotukimääräraha on mitoitettu opintolainan saajan 3,75 prosentin korko-osuuden pohjalta. Korkotukilainoja koskevan kokonaisselvityksen valmistuttua päätetään opiskelijan korko-osuudesta. Tarkoituksena on muuttaa opintolainoja koskevia säännöksiä siten, että opintolainan takaisinmaksun alkaminen, takaisinmaksuaika ja korkotukiaika määräytyisivät korkeakouluissa opintojen aloitusajankohdan ja muissa opinnoissa normaalin koulutuspituuden perusteella.

Opiskelijoiden asumisen tuen kehittämiseksi hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta siten, että yksin omistusasunnossa asuvat ja alivuokralaisina asuvat opiskelijat tulevat asumistukilain piiriin.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 004 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	5 380 800	50
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	140 900	1
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	136 900	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	302 300	—
Muut palkat ja palkkiot	118 700	—
Sosiaaliturvamaksu	404 500	—
Eläkemaksu	1 519 900	—
Yhteensä	8 004 000	52

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 160 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien hallintotehtäviä varten aikuisopintotuen vakinaistamisen johdosta. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 150 200 mk samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta yhden henkilön palkkauksena.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 37 100 mk yhden viran

perustamiseksi 1.9.1991 lukien aikuisopintotuen toimistotehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	8 004 000
1990 menoarvio.....	5 991 000
1989 tilinpäätös.....	5 378 711

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 240 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomäärärahasiksi.

1991 menoarvio.....	6 240 000
1990 menoarvio.....	6 150 000
1989 tilinpäätös.....	5 968 484

52. Opintolainojen valtiontakaus ja korko- tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 501 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/
72) mukaiseen opintolainojen valtiontakau-
seen ja korkotukeen sekä korkotukilainoista
annetun lain (1015/77) 10 §:n nojalla luotto-
laitoksille lääkärin ja hammaslääkärin ul-
komailla tapahtuvasta koulutuksesta suori-
tettaviin korkohyvityksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Opintolainojen korkotuki	441 000 000
Hoitokorvaus	31 000 000
Takausvastuusuoritukset	25 000 000
Korkoavustukset.....	4 000 000
Yhteensä	501 000 000

1991 menoarvio	501 000 000
1990 menoarvio	375 000 000
1989 tilinpäätös	273 860 521

55. Opintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 197 600 000 mk.
Momentin määrärahaa saa käyttää opinto-
tukilain (28/72, muut. 88/74, muut. 65/77,
muut. 23/80, muut. 36/81, muut. 550/82,
muut. 48/83, muut. 39/84, muut. 166/85,
muut. 14/86, muut. 95/87, muut. 1222/89,
muut. 684/90) 10 §:n (HE) mukaisten opin-
torahojen maksamiseen sekä pakolaisille
myönnettävän harkinnanvaraisen opintotuen
maksamiseen.

Opintorahojen perusosien kuukausittaisia
enimmäismääriä korotetaan 1.7.1991 lukien
seuraavasti: Lukio 300 markasta 340 mark-
kaan, kansanopistot ja ammatilliset oppilai-
tokset 430 markasta 490 markkaan sekä
korkeakoulut 560 markasta 640 markkaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lukiolaisten opintorahan perusosa....	76 000 000
Kansanopistojen ja ammatillisten oppi- laitosten opiskelijoiden opintorahan pe- rusosa	448 500 000

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan perusosa	314 600 000
Huoltajalisä.....	81 000 000
Asumislisä.....	277 000 000
Pakolaisten opintotuki	500 000
Yhteensä	1 197 600 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu lisäyksenä huomioon 500 000 mk pa-
kolaisten opintorahoista aiheutuvina menoi-
na siirtana momentilta 33.29.61 sekä vähen-
nyksenä 26 000 000 mk asumismenojen siir-
tona momentille 35.45.54.

1991 menoarvio	1 197 600 000
1990 menoarvio	1 121 000 000
1989 tilinpäätös	941 411 700

56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 161 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/
72, muut. 684/90) mukaisen aikuisopintotuen
maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vuoden 1990 tulopoliittisen
kokonaisratkaisun yhteydessä tehty sopimus
aikuissopintotuen vakinaistamisesta ja tuen
tason korottamisesta 1.1.1991 lukien. Vuonna
1990 aikuisopintorahaa sai noin 9 000 hen-
kilöä. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan
vuonna 1991 olevan 11 000.

1991 menoarvio	161 000 000
1990 menoarvio	77 000 000
1989 tilinpäätös	68 481 896

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksa-
miseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioi-
den hinnan alentamiseksi. Avustuksen edel-
lytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa
alennetaan 5 markalla aterialle kohti perus-
tutkintoa suorittaville korkeakouluopiskeli-
joille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatilli-
siin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka
poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskeli-
joille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä
ateriakohtaista avustusta enintään 1 700 000
mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toi-
mivien opiskelijaruokaloiden energia-,
siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä
1 000 000 mk kertaluonteista avustusta opis-
kelijaruokalatojen rakentamiseen. Avustuk-

set voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

1991 menoarvio	31 500 000
1990 menoarvio	29 000 000
1989 tilinpäätös	28 427 459

40. Opetushallitus

Mikäli määrärahojen tarve ei jakaudu lukujen 40, 41 ja 59 kesken budjetoidulla tavalla, opetushallitus voi käyttää momenttien 41.01, 22 ja 29 sekä 59.01, 23, 24, 25 ja 29 määrärahoja 1.4.1991 lukien.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opetushallituksesta siten, että opetusministeriön alaisuuteen perustetaan 1.4.1991 lukien opetushallitus-niminen koulutuksen asiantuntijakeskusvirasto. Opetushallituksen tarvitsema henkilöstö siirretään kouluhallituksesta ja ammattikasvatushallituksesta.

Hallinnon uudistamisen tavoitteena on integroida koulutuksen keskushallinto yhdeksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi, jolloin keskusviraston ja ministeriön välistä yhteistyötä

tiivistetään sekä muodollista ja hierarkista eroa yksiköiden välillä vähennetään.

Opetushallitus toimii pääasiassa asiantuntijana ja valmistelijana. Opetushallitus on linjavastuussa opetuksen tavoitteiden, sisältöjen, menetelmien ja opetuksen organisoinnin kehittämisessä ja uudistamisessa. Tavoitteena on, että opetushallitus on lähinnä pedagoginen keskus, jonka päätehtävänä on koulutuksen valtakunnallinen kehittäminen ja yhteensovittaminen. Hallinnonuudistuksen yhteydessä kehitetään myös henkilöstörakennetta paremmin vastaamaan viraston tehtäviä. Tavoitteena on asteittain saavuttaa noin 300 virkamiehen keskushallintoyksikkö.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 73 507 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	52 798 100	428
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	1 082 900	11
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	746 400	7
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	150 500	—
Muut palkat ja palkkiot	1 057 000	—
Sosiaaliturvamaksu	3 713 400	—
Eläkemaksu	13 958 700	—
Yhteensä	73 507 000	446

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32), neljä sopimuspalkkaista ylijohdajan virkaa (S 29), sopimuspalkkainen hallintojohtajan virka (S 29), sopimuspalkkainen suunnittelujohtajan virka (S 29) sekä kuusi sopimuspalkkaista johtajan virkaa (S 28) voidaan perustaa 1.4.1991 lukien.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 49 606 500 mk 414 viran perustamiseksi 1.4.1991 lukien esittely-, suunnittelu-, tarkastus-, talous-, atk-, tiedo-

tus-, kielenkääntäjä-, tutkimus-, virastomes-tari- ja toimistotehtäviä varten. Sopimuspalkkaisista viroista on neljä määräaikaista.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 83 400 mk yhden viran perustamiseksi 1.4.1991 lukien vahtimestari-tehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 082 900 mk 11 henkilön palkkaamiseksi 1.4.1991 lukien tarkastus-, suunnittelu- ja lähettitehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 746 400 mk seitsemän henkilön palkkaamiseksi 1.4.1991 lukien tarkastus-, arkkitehti-, insinööri- ja pääluottamusmiestehtäviä varten.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon yhden viran siirto momentilta 28.60.01.

1991 menoarvio 73 507 000

21. *Opetuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetussuunnitelmien ja oppiohjelmien laadintamenojen, kokeilutoimintaan, tutkimus- ja kehittämistoimintaan, oppimateriaalin kehittämiseen, valmistamiseen ja oppikirjojen hyväksymiseen sekä opetusväline- ja kalustosuunnitteluun liittyvien palkkojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää viiden henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 1 500 000 mk on tarkoitettu teknillisten oppilaitosten ja teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien yhteisen koulutus- ja palvelutoiminnan kehittämismenoihin. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 1 000 000 mk siirtona

momentilta 29.01.21 aikaisemmin opetusministeriön maksamina kokeilu- ja kehittämismenoina.

1991 menoarvio 19 400 000

24. *Oppilasvalinta*

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskiasteen oppilaitosten oppilasvalinnasta aiheutuvien menojen, ammatinvalintaa palvelevan tietoinen julkaisumenojen ja tiedottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään kolmen tilapäisen virkamiehen ja satunnaisen henkilöstön palkkaamiseen.

1991 menoarvio..... 6 500 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden matka-apurahojen ja stipendien sekä opetushallituksen ja sen alaisten valtion oppilaitosten kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio 12 600 000

41. Kouluhallitus

Selvitysosa: Luvun 29.40 selvitysosan perusteluihin viitaten kaikki kouluhallituksen 230 virkaa ja tehtävää lakkautetaan 1.4.1991 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 639 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	8 805 600	—
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	230 500	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	346 300	—
Muut palkat ja palkkiot.....	218 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	638 500	—
Eläkemaksu.....	2 400 100	—
Yhteensä.....	12 639 000	—

Luvun 29.40 selvitysosan perusteluihin viitaten lakkautetaan 1.4.1991 lukien sopimus-

palkkainen pääjohtajan virka (S 32), kaksi peruspalkkaista ylijohdajan virkaa (A 29) ja

kuusi peruspalkkaista osastopäällikön virkaa (A 28).

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 21 705 100 mk 205 viran lakkauttamiseksi 1.4.1991 lukien esittely-, suunnittelu-, tarkastus-, talous-, atk-, kielenkääntäjä-, vahtimestari-, autonkuljettaja- ja toimistotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 921 100 mk 11 henkilön palkkauksina 1.4.1991 lukien tarkastus-, suunnittelu- ja lähettitehtävistä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 593 900 mk viiden henkilön palkkauksina 1.4.1991 lukien arkitehti- ja insinööri-tehtävistä.

1991 menoarvio	12 639 000
1990 menoarvio	35 394 000
1989 tilinpäätös	33 388 330

22. *Suunnittelutoiminta ja muut yhteiset menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 620 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa eritellyistä toiminnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös asiantuntijapalkkioiden maksamiseen sekä kolmen henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset	150 000
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	810 000
Suunnittelutoiminta sekä kouluhallituksen ja sen alaisen piirihallinnon tietojenkäsittelyn kehittäminen	140 000

Erityisopetuksen tietotekniikan kehittäminen	60 000
Oppimateriaalin tuottaminen	1 300 000
Oppimateriaalin kehittäminen	160 000
Yhteensä	2 620 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 20 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Määrärahaa saa käyttää 810 000 mk peruskoulun ja lukion opetuskäyttöön tarkoitettuna kotimaisen tietokoneohjelmiston tuottamiseen, 100 000 mk ruotsinkielisen ja 150 000 mk saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

1991 menoarvio	2 620 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	9 700 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kouluhallituksen ja sen alaisten valtion oppilaitosten kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	1 400 000
1990 menoarvio	5 300 000
1989 tilinpäätös	3 874 040

(50.) *Avustus kodin ja koulun yhteistyöhön*
Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.43.52 laskelmissa.

42. Eräät valtion oppilaitokset

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun toiminnasta aiheutuvat menot. Oppilaita näissä kouluissa oli syksyllä 1989 yhteensä 1 510,

mistä peruskouluasteella 1 240 ja lukioasteella 270.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 392 000 mk.

Käyttösunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	13 243 200	98
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	4 854 900	37
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	29 100	—
Muut palkat ja palkkiot.....	4 198 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 484 900	—
Eläkemaksu.....	5 581 400	—
Yhteensä.....	29 392 000	135

1991 menoarvio..... 29 392 000
 1990 menoarvio..... 22 172 000
 1989 tilinpäätös..... 20 694 386

1991 menoarvio..... 4 400 000
 1990 menoarvio..... 3 900 000
 1989 tilinpäätös..... 3 638 271

21. *Oppilashuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaiden ruokailu- ja matkamenojen maksamiseen sekä yksityisen päiväkodin ruokailun järjestämiseen Suomalais-venäläisessä koulussa.

1991 menoarvio..... 2 500 000
 1990 menoarvio..... 2 360 000
 1989 tilinpäätös..... 2 229 908

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasvaih-
 dosta sekä koti- ja ulkomaisesta leirikoulu-
 toiminnasta aiheutuvien menojen maksami-
 seen.

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
 viosta ja sen määräraha on budjetoitu mo-
 mentille 29.42.29.

1990 menoarvio..... 500 000
 1989 tilinpäätös..... 610 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun peruskorjauksen ja lisä-
 rakennuksen suunnittelumenojen maksami-
 seen.

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin
 myönnetty 2 000 000 mk.

1991 menoarvio..... 1 000 000
 1989 tilinpäätös..... 2 000 000

43. **Lukiot**

Selvitysosa: Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1989 noin 102 700. Päivälukioiden oppilasmäärä väheni 3,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukioiden oppilasmäärän arvioi-
 daan lukuvuonna 1990—91 olevan noin
 98 100 ja lukuvuonna 1991—92 noin 101 400. Vuoden 1989 syksyllä oli toiminnassa 481 lukioasteen koulua, mistä iltalukioita oli 13. Lukion iltalinjoja oli 35. Lukion aloituspaik-
 kamäärä oli syksyllä 1989 54,7 % 16-vuo-
 tiaiden ikäluokassa.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys

lukiolain muuttamisesta siten, että lukiossa voidaan järjestää vieraskielistä ja tehostaa kaksikielisten oppilaiden toisen kotimaisen kielen ja äidinkielen opetusta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustan-
 nukset olivat vuonna 1989 noin 18 200 mk oppilasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 5 §:n nojalla valtionosuutta ja yksityinen lukio 6 §:n nojalla valtionavustusta lukion säädetty-
 jen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyt-

tökustannuksiin 50—86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 67 % valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylioppilastutkintolautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää yhteensä enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa vastaavat tulot on merkitty momentille 12.29.43.

1991 menoarvio	13 100 000
1990 menoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	11 506 254

24. Eräät yhteiset menot

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaanohjausmenojen, ammatinvalinnanohjausmenojen, kansainvälisen ylioppilastutkinnon kokeilumenojen, koululaisten matematiikan, fysiikan ja kemian olympialaisten valmentautumisen menojen ja koululaishakkimienojen sekä lukio- ja kansainväliseen oppilasvaihtoon liittyvien apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 980 000 mk ylioppilaskirjoitusten valvonnasta aiheutuvien palkkioiden valtionosuuden piiriin siirtymisen johdosta.

1991 menoarvio.....	700 000
1990 menoarvio.....	1 735 000
1989 tilinpäätös.....	1 185 056

30. Valtionosuus lukioiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 403 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 60 000 000 mk opettajien palvelussuhteen ehtojen tarkistamisen, 20 000 000 mk lukiolain (477/83) 21 §:n muutokseen perustuvan tuntikehyksen korotuksen ja oppilasmäärän lisäyksen ai-

heuttaman virkojen määrän lisäyksen ja 93 000 000 mk määrärahan oikaisun johdosta.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opettajien palkkaus-	
kustannuksiin	975 000 000
Valtionosuus koulumatkakustan-	
nuksiin	47 000 000
Valtionosuus muihin käyttökustan-	
nuksiin	381 000 000
Yhteensä	1 403 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 1 275 500 000 mk valtionosuuksien ennakoiden sekä 82 000 000 mk osasuoritusten ja 45 500 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	1 403 000 000
1990 menoarvio	1 197 600 000
1989 tilinpäätös	1 161 548 616

32. Lukioiden rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 150 000 mk vuonna 1992, 110 000 mk vuonna 1993, 90 000 mk vuonna 1994 ja 50 000 mk myöhempiä vuosina.

1991 menoarvio.....	110 000
1990 menoarvio.....	200 000
1989 tilinpäätös.....	250 000

52. (29.41.50 ja 43.52) Eräät avustukset

Momentille myönnetään 1 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille ja koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen sekä avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle ja myös muuhun kesälukiotointaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä Kesälukioseura ry:n ulkosuomalistoiminnan avustus 750 000 mk siirtona momentilta 29.98.50 sekä vähenyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	1 650 000
1990 menoarvio.....	990 000
1989 tilinpäätös.....	1 119 693

46. Peruskoulut

Selvitysosa: Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1989 noin 587 000, mistä noin 390 000 ala-asteella ja noin 197 000 yläasteella. Lukuvuonna 1990—91 oppilasmäärän arvioidaan olevan noin 582 600. Vuoden 1989 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 868, joista ala-asteen kouluja 3 849, yläasteen kouluja 615, erityiskouluja 362 ja muita kouluja 42. Peruskoulussa annettavaan tilapäiseen lisäkoulutukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan vuonna 1991 noin 6 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 1 500 oppilasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1989 noin 18 000 mk oppilasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 4 §:n nojalla valtionosuutta peruskoulun lakisäästeisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin 50—86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 70 % valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys peruskoululain muuttamisesta, jolla monipuolistetaan peruskoulun kieliohjelmaa, mahdollistetaan vieraskielisen opetuksen järjestäminen ja tehostetaan kaksikielisten oppilaiden toisen kotimaisen kielen ja äidinkielen opetusta sekä tarkistetaan suurten yläasteiden tuntekehystä.

Syvästi ja vaikeasti kehitysvammaisten opivelvollisten opetus siirretään 1.8.1992 sosiaalishallinnosta opetushallintoon.

Peruskoulun ja lukion rakentamislupien myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 280 milj. mk, mistä lääninhallitusten päätettävien hankkeiden osuus on 30 milj. mk. Vuonna 1990 vastaavia valtuuksia myönnettiin yhteensä 277 milj. mk.

Lakisääteistä valtionapua saavissa Steiner-

kouluissa oli syksyllä 1989 1 505 oppilasta. Englantilaisessa koulussa oli 300, Helsingin kansainvälisessä koulussa 103 ja Helsingin Saksalaisessa koulussa 515 oppilasta. Ulkomailla toimii peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja 12, joissa oppilaita oli noin 330.

30. Valtionosuus peruskoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 615 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden maksamiseen sekä enintään 5 000 000 mk ylimääräisen avustuksen maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistointaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, Ruotsista ja muualta ulkomailta muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen, pakolaisopetuksen erityisjärjestelyihin sekä vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Selvitysosa: Käyttökustannukset ovat kasvaneet edellisinä vuosina arvioitua enemmän, mikä lisää reaalisesti määrärahan tarvetta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 323 000 000 mk opettajien palvelussuhteen ehtojen tarkistamisen, 17 000 000 mk koulukuljetuksessa toteutettavan turvavöiden käyttöä koskevan ajokertojen määrää lisäävän uudistuksen, 9 000 000 mk kieliohjelman kehittämisen ja suurten yläasteiden tuntekehysten tarkistamisen johdosta sekä 633 000 000 mk määrärahan oikaisun johdosta. Määrärahan mitoituksessa

on otettu vähennyksenä huomioon 5 000 000 mk koulukuljetusmäärärahan siirtana momentille 31.57.30.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opettajien palkkauskustannuksiin.....	5 211 000 000
Valtionosuus kuljetus- ja majoituskustannuksiin sekä koulunkäyntiavustajien palkkauskustannuksiin.....	453 000 000
Valtionosuus muihin käyttökustannuksiin.....	2 946 000 000
Ylimääräinen avustus.....	5 000 000
Yhteensä	8 615 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 8 027 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden, 489 000 000 mk osasuoritusten ja 99 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio.....	8 615 000 000
1990 menoarvio.....	7 481 500 000
1989 tilinpäätös.....	7 228 779 805

34. Valtionosuus peruskoulujen ja lukioden perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 245 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen peruskoulun ja lukion perustamiskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1991 saa myöntää rakentamislupia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1991 hintatason mukaisista normaalihinnoista laskien ovat yhteensä enintään 250 000 000 mk.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää 30 000 000 mk lääninhallituksen päätöksellä toteutettavien peruskoulu- ja lukiohankkeiden ja niiden ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuonna 1991 myönnettävien rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet.....	38 000 000
Aikaisemmin myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet.....	89 000 000

Jälkirahoitteisten hankkeiden vuotuismaksut.....	73 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden korot ...	12 000 000
Lääninhallituksen päätöksellä vuonna 1991 rahoitettavat hankkeet.....	30 000 000
Muut menot, kuten yksinkustannettavien hankkeiden ensikertainen kalustaminen.....	3 000 000
Yhteensä	245 000 000

Rakentamisluvista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992	1993	1994	1995	1996—
Vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyt luvat					
Valtionosuus Mmk	90	109	135	118	285
Vuonna 1991 myönnettävät luvat					
Valtionosuus Mmk	35	9	18	22	116
Yhteensä	125	118	153	140	401

Tarkoituksena on, että lainmuutoksen (1147/88) edellyttämä koulurakentamisen lisäys toteutuu suurimmillaan vuosina 1992 ja 1993.

1991 menoarvio.....	245 000 000
1990 menoarvio.....	186 000 000
1989 tilinpäätös.....	165 998 982

35. Lisäavustus yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleissivistävää ja ammatillista koulutusta varten kunnille myönnettävistä lisäavustuksista annetun lain (497/83) mukaisen lisäavustuksen maksamiseen vuonna 1988 ja sen jälkeen syntyneisiin menoihin.

1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 menoarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 951 788

51. Valtionapu Steiner-kouluille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77) 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 100 000 mk

määrärahan oikaisun johdosta. Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu palkkausmenoihin.....	13 100 000
Valtionapu muihin käyttömenoihin....	9 400 000
Yhteensä	22 500 000
1991 menoarvio.....	22 500 000
1990 menoarvio.....	20 000 000
1989 tilinpäätös.....	19 872 000

52. Avustus vieraskielisille kouluille

Momentille myönnetään 3 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen englantilaiselle koululle enintään 2 450 000 mk ja Helsingin kansainväliselle koululle enintään 1 250 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 menoarvio.....	2 700 000
1989 tilinpäätös.....	2 370 000

(53.) Avustus rakennustoimintaan

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio..... 700 000

55. Avustus ulkomailla toimiville kouluille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81) 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen, enintään 160 000 mk ylimääräisen avustuksen maksamiseen mainitun lain säännösten mukaan toimivien koulujen oppimateriaali- ja vuokramenoihin sekä enintään 250 000 mk avustuksen maksamiseen Tukholmassa järjestettävästä suomenkielisestä opetuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 60 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	2 650 000
1990 menoarvio.....	2 360 000
1989 tilinpäätös.....	2 063 560

50. Eräät opettajankoulutuksen menot

Selvitysosa: Kouluhallituksen alaisessa Heinolan kurssikeskuksessa järjestetään vuosittain noin 190 kurssia, joihin osallistuu yhteensä noin 7 000 henkilöä. Koulutettavapäiviä on vuosittain noin 26 000.

Vuoden 1991 aikana annetaan esitys laiksi Heinolan kurssikeskuksesta annetun lain

muuttamisesta, jolla mahdollistetaan toimiminen maksullisen palvelutoiminnan periaatteella.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 276 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	3 330 200	24
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	736 900	8
Muut palkat ja palkkiot.....	1 459 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	367 600	—
Eläkemaksu.....	1 381 700	—
Yhteensä.....	7 276 000	32

1991 menoarvio.....	7 276 000
1990 menoarvio.....	5 432 000
1989 tilinpäätös.....	4 571 404

27. Kouluhenkilöstön täydennyskoulutus (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kouluhallituksen alaisten oppilaitosten opettajien ja muun kouluhenkilöstön sekä lääninhallitusten kouluosastojen henkilöstön täydenniskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä apurahojen maksamiseen opettajille heidän koulutustaan varten. Määrärahaa saa käyttää myös viiden henkilön palkkaukseen määräaikaisiin tehtäviin ja lääninohjaajien palkkaukseen lyhytaikaisiin tehtäviin.

1991 menoarvio	12 300 000
1990 menoarvio	12 300 000
1989 tilinpäätös	11 548 474

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 3 800 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 800 000
1990 menoarvio.....	3 700 000
1989 tilinpäätös.....	3 520 943

51. Lastentarhanopettajaopistot

Selvitysosa: Maan viidessä lastentarhanopettajaopistossa oli lukuvuonna 1989—90 yhteensä 1 860 opiskelijaa. Opistoista yksi on ruotsinkielinen.

Oppilaan kotikunta suorittaa valtiolle op-

ilaskohtaisen korvauksen, jonka perusteet valtioneuvosto vahvistaa vuosittain.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 208 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	16 535 400	124
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 397 100	20
Muut palkat ja palkkiot.....	7 291 600	—
Sosiaaliturvamaksu	1 677 900	—
Eläkemaksu	6 306 000	—
Yhteensä	33 208 000	144

1991 menoarvio	33 208 000
1990 menoarvio	22 767 000
1989 tilinpäätös	22 041 748

1991 menoarvio.....	5 500 000
1990 menoarvio.....	4 000 000
1989 tilinpäätös.....	3 182 692

10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lastentarhanopettajaopistojen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	6 600 000
1990 menoarvio.....	6 450 000
1989 tilinpäätös.....	5 850 001

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 3 700 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 menoarvio.....	2 450 000
1989 tilinpäätös.....	2 005 690

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.51.29.

1990 menoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 900 000

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opiskelijoiden ruokailu- ja matkamenojen maksamiseen.

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Helsingin lastentarhanopettajaopiston peruskorjaukseen. Hankkeen hyötയാല on 2 755 m² ja kustannusarvio 22 300 000 mk, jolloin yksikkökustannus on 8 094 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aiemmin myönnetty 900 000 mk.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset

50. (29.90.54) *Valtionosuus musiikin ammatillista koulutusta antaville oppilaitoksille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista annetun lain (402/87) 2 §:ssä tarkoitettujen musiikin ammatillista koulutusta antavien musiikkioppilaitosten valtionosuuksien maksamiseen.

Lisäksi konservatorioissa saa tuntiopetusta muuttaa viroiksi ja toimiksi edellyttäen,

että valtionosuusmenot eivät sen johdosta nouse.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 55 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 9 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	64 000 000
1990 menoarvio	56 650 000
1989 tilinpäätös	52 099 992

55. Vammaisten lasten koulut

Selvitysosa: Valtion ylläpitämiä vammaisten lasten kouluja on yhdeksän, joista kaksi on ruotsinkielistä. Kouluissa on yhteensä noin 500 oppilasta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 86 036 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	54 615 100	449
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	77 300	1
Työopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	6 593 700	78
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	230 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	3 835 600	—
Sosiaaliturvamaksu	4 345 500	—
Eläkemaksu	16 338 100	—
Yhteensä	86 036 000	528

1991 menoarvio	86 036 000
1990 menoarvio	65 056 000
1989 tilinpäätös	61 045 154

Määrärahaa saa käyttää oppilaiden ravinto-, majoitus-, kuljetus- ja terveydenhuoltomenojen sekä kurssitoiminnan ja kuulonäkövammaisten lasten kuntoutuskeskuksen ravinto- ja majoitusmenojen maksamiseen.

21. *Oppilashuolto* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 12 700 000 mk.

1991 menoarvio	12 700 000
1990 menoarvio	11 500 000
1989 tilinpäätös	11 714 250

1991 menoarvio.....	8 500 000
1990 menoarvio.....	6 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 531 505

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 8 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasstipendien ja apurahojen maksamiseen sekä apurahojen maksamiseen opettajille ja opetusharjoittelussa oleville koti- ja ulkomailta tapahtuvaan opiskeluun.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 880 000 mk Ruskeasuon koulun peruskorjauksen ajaksi tarvittavien tilojen vuokramenoina.

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.55.29.

1990 menoarvio.....	1 300 000
1989 tilinpäätös.....	1 500 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 9 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ruskeasuon koulu.....		47 100		4 400 000	1 000 000
— lisärakennus.....	1 241	15 300	12 329		
— peruskorjaus	3 501	31 800	9 083		
2. Mikkelin kuulovammaisten koulu					
— peruskorjaus	2 532	12 000	4 739	3 100 000	8 900 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>9 900 000</u>

1991 menoarvio.....	9 900 000
1990 menoarvio.....	6 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

56. Kirjastotoimi

Selvitysosa: Vuonna 1988 kouluhallituksen valvontaan kuului 1 204 yleistä kirjastoa, joista pääkirjastoja oli 445, muita kirjastoja 558 ja laitoksissa toimivia kirjastoja 201. Kirjastoautoja oli toiminnassa 233. Rekisteröityjä lainaajia oli noin 2,1 miljoonaa ja vuotuisia kirjastokäyntejä noin 49 miljoonaa.

Vuonna 1988 yleisissä kirjastoissa tehtiin noin 4 444 henkilötyövuotta. Päätoimisia kirjastonhoitajia oli 1 759 ja muun kirjastoammatillisen henkilökunnan päävirkoja 1 776. Työllisyysvaroin palkatun henkilökunnan

työpanos oli lisäksi 757 henkilötyövuotta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1989 koko maassa keskimäärin noin 174 mk asukasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 8 §:n nojalla valtionosuutta 50—86 %, keskimäärin 66 %, niihin kirjaston käyttömenoihin, joiden kunnan asukasta kohti lasketun määrän valtioneuvosto vahvistaa etukäteen vuosittain todennäköisten keskimääräisten kustannusten perusteella erityyppisiä kuntia varten.

30. Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 665 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös 850 000 mk avustuksen maksamiseen keskitettyihin palveluihin ja kokeilutoimintaan, 450 000 mk kirjastolain (237/86) mukaisen avustuksen maksamiseen kunnille yhteis pohjoismaiseen kirjastotoimintaan, 56 000 mk avustuksen maksamiseen yksityisin varoin ylläpidettyyn kirjastotoimintaan sekä 110 000 mk avustuksen maksamiseen saamelaiskirjastolle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä oikaisu 53 000 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 623 900 000 mk valtionosuuksien ennakoiden, 31 500 000 mk osasuoritusten ja 10 400 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	665 800 000
1990 menoarvio	566 000 000
1989 tilinpäätös	565 033 800

31. Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen kirjastojen perustamiskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1991 saa myöntää kirjastohankkeille rakentamislupia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1991 hintatason mukaisista normaalihinnoista laskien ovat yhteensä 25 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää yhteensä 3 000 000 mk lääninhallituksen päätöksellä toteutettavien hankkeiden ja niiden ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen valtionosuuden maksamiseen sekä 11 000 000 mk valtionosuuden maksamiseen kirjastoautojen hankkimiseen ja ensikertaiseen varustamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

mk

Vuonna 1991 myönnettävien rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	8 000 000
Vuonna 1990 ja sitä aikaisemmin myönnettujen rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	11 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden vuotuismaksut	6 500 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden korot ...	1 500 000
Lääninhallituksen päätöksellä vuonna 1991 rahoitettavat hankkeet	3 000 000
Kirjastoautojen hankkimisesta ja ensikertaisesta varustamisesta aiheutuvat valtionosuudet	11 000 000
Muut menot, kuten yksinkustannettavien hankkeiden ensikertainen kalustaminen	1 500 000
Yhteensä	42 500 000

Rakentamisluvista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992	1993	1994	1995	1996—
Vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyt luvat					
Valtionosuus Mmk	8	9	9	9	33
Vuonna 1991 myönnettävät luvat					
Valtionosuus Mmk	10	1	2	2	8
Yhteensä	18	10	11	11	41

1991 menoarvio	42 500 000
1990 menoarvio	41 500 000
1989 tilinpäätös	35 486 844

51. Avustus kuurojen tiedonsaannin edistämiseen

Momentille myönnetään 1 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Kuurojen liitolle kuurojen tiedonsaannin edistämiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1991 menoarvio	1 400 000
1990 menoarvio	1 400 000
1989 tilinpäätös	—

(57.) Yhteiskunnallinen sivistystyö

Selvitysosa: Luku on siirretty luvuksi 29.68.

58. Näkövammaisten kirjasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 983 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	4 834 800	44
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	62 400	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	688 300	—
Muut palkat ja palkkiot.....	1 238 200	—
Sosiaaliturvamaksu.....	453 400	—
Eläkemaksu.....	1 705 900	—
Yhteensä.....	8 983 000	44

1991 menoarvio.....	8 983 000
1990 menoarvio.....	6 220 000
1989 tilinpäätös.....	6 264 610

hasta saa käyttää 600 000 mk avustuksen maksamiseen Näkövammaisten Keskusliitto r.y:lle painolaitteiston hankintaan vuonna 1989 myönnetyn valtuuden perusteella.

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 8 050 000 mk. Momentin määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon menojen sekä piste- ja äänikirjahankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	8 050 000
1990 menoarvio.....	7 700 000
1989 tilinpäätös.....	6 649 907

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 450 000 mk ruotsinkielisten äänilehtien toimittamiseen. Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon otettiin 120 000 markan ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio.....	2 550 000
1990 menoarvio.....	2 520 000
1989 tilinpäätös.....	2 250 000

50. *Näkövammaisten tiedonsaannin avustaminen*

Momentille myönnetään 2 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen näkövammaisjärjestöille ääni- ja pistekirjoituslehtien julkaisemiseen, äänikirjojen tuotantoon ja välitykseen sekä näkövammaisten tiedonsaannin kehittämiseen. Määrära-

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.58.29.

1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	200 000

59. Ammattikasvatushallitus

Selvitysosa: Luvun 29.40 selvitysoosan perusteluihin viitaten kaikki ammattikasvatushallituksen 257 virkaa tai tehtävää lakkautetaan 1.4.1991 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 13 259 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	9 483 300	—
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	62 300	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	336 700	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	55 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	134 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	669 900	—
Eläkemaksu.....	2 517 800	—
Yhteensä.....	13 259 000	—

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32), peruspalkkainen ylijohtajan virka (A 29), viisi sopimuspalkkaista osastopäällikön virkaa (S 28), peruspalkkainen osastopäällikön virka (A 28) ja sopimuspalkkainen apulaisosastopäällikön virka (S 27) lakkautetaan 1.4.1991 lukien.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 26 271 900 mk 246 viran lakkauttamiseksi 1.4.1991 lukien esittely-, suunnittelu-, tarkastus-, talous-, atk-, kielenkääntäjä-, vahtimestari-, autonkuljettaja-, offset-painaja- ja toimistotehtävistä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 152 900 mk kahden henkilön palkkauksina 1.4.1991 lukien tarkastus- ja luottamusmiestehtävistä.

1991 menoarvio 13 259 000
1990 menoarvio 38 529 000
1989 tilinpäätös 35 928 140

23. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetussuunnitelmien ja oppiohjelmien perusteiden laadintamenojen ja kokeilutoiminnan kulutusmenojen, ammatillisen koulutuksen koti- ja ulkomaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan palkkojen ja kulutusmenojen sekä opetuksen kehittämismenojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 1 100 000
1990 menoarvio..... 4 300 000
1989 tilinpäätös..... 3 800 000

24. *Oppilasvalinta*

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskiasteen oppilaitosten oppilasvalinnasta aiheutuvien menojen ja ammatinvalintaa palvelevan tietoaisteiston julkaisumenojen, enintään kolmen tilapäisen virkamiehen ja satunnaisen henkilöstön palkkausmenojen sekä tiedottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 2 500 000
1990 menoarvio..... 8 500 000
1989 tilinpäätös..... 7 999 173

25. *Oppimateriaalin kehittäminen ja valmistaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppimateriaalin kehittämiseen, valmistamiseen, oppikirjojen hyväksymiseen, oppimateriaalitutkimukseen, tietokoneohjelmien hankintaan, koulutuksen järjestämiseen sekä opetusväline- ja kalustus suunnitteluun liittyvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisestä oppimateriaaliyhteistyöstä aiheutuvien matka- ja päivärahajen maksamiseen sekä kahden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	3 000 000
1990 menoarvio	11 300 000
1989 tilinpäätös	10 500 000

29. Muut kulutusmenot
Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

1991 menoarvio	3 000 000
1990 menoarvio	11 700 000
1989 tilinpäätös	9 227 180

Ammatilliset oppilaitokset

(Luvut 29.60, 29.65 ja 29.67)

Selvitysosa: Nuorison ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia on vuonna 1991 toiminnassa 489, joista 167 valtion, 261 kuntien tai kuntainliittojen ja 61 yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä. Ammatillisen koulutuksen laajeneminen perustuu valtioneuvoston hyväksymään keskiasteen koulutuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1989—1991 ja valtioneuvoston tekemään periaatepäätökseen ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä. Taulukossa esitetyn oppilasmäärän lisäksi arvioidaan väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa olevan vuonna 1991 noin 8 000 oppilasta. Ammatillisessa koulutuksessa olisi näin ollen vuonna 1991 yhteensä noin 165 000 oppilasta.

Ammatillisten oppilaitosten vakinaisen koulutuksen opiskelijamäärä lisääntyy vuonna 1991 yhteensä 6 500 opiskelijalla, mikä aiheutuu erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalialan koulutuksen oppilasmäärän kasvusta sekä aikuiskoulutuksen laajenemisesta. Lisäyksestä 3 000 on nuorten peruskoulutuksen, 2 700 aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen ja 800 jatkolinjojen opiskelijoiden osuutta.

Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeli noin 7 600 ja jatkolinjoilla noin 2 000 opiskelijaa vuonna 1989. Lisäksi oppilaitoksissa oli lähes 1 600 yksityisopiskelijaa. Vuonna 1991 opiskelijamäärän arvioidaan peruskoulutuksessa olevan 12 600, jatkolinjoilla 4 700 opiskelijaa ja yksityisopiskelijoiden määrän arvioidaan olevan 2 000.

Väliaikaisen ammatillisen koulutuksen ja tuntiopetuksena järjestetyn opetuksen vakinaistamisen johdosta ehdotetaan perustettavaksi valtion oppilaitoksiin 247 virkaa ja tointa sekä hyväksyttäväksi valtionavun pii-

riin 129 opettajan virkaa, jotka eivät lisää nykyistä henkilöstömäärää.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan muodostamalla nykyistä toimintakykyisempiä sekä koulutustehtävältään jäsentyneempiä oppilaitosyksiköitä. Rationalisoiminen toteutetaan mm. oppilaitosten välistä työnjakoa tarkistamalla, oppilaitosyksiköitä yhdistämällä ja lakkauttamalla toimintakykynsä menettäviä yksiköitä.

Vuonna 1991 on tarkoituksena lakkauttaa kuusi metsä- ja puutalousoppilaitoksen sivutoimipaikkaa, yksi valtion koti- ja laitostalousoppilaitos, yksi kunnallinen maatalousalan oppilaitos ja yhden kunnallisen ammattioppilaitoksen kaksi toimipistettä. Tarkoituksena on kunnallistaa yksi yksityinen koti- ja laitostalousoppilaitos ja valtion Hämeenlinnan opettajaopiston ammattikoulu. Edelleen tarkoituksena on yhdistää yksi yksityinen koti- ja laitostalousoppilaitos yksityiseen maatalousalan oppilaitokseen sekä perustaa yksi valtion ammatillinen oppilaitos yhdistämällä Lapin ammattioppilaitoksen Kemijärven sivukoulu, Kemijärven kotitalousoppilaitos ja alueella toimivat muut valtion eri alojen ammatillisten oppilaitosten sivupisteet. Eräiden maatalousoppilaitosten siirtämistä korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen käyttöön selvitetään.

Lisäksi selvitetään kymmenen valtion ammatillisen oppilaitoksen kunnallistamista Pohjois-Karjalan läänissä sekä perustettavan Koillis-Lapin yhdistetyn ammatillisen oppilaitoksen kunnallistamista.

Tarkoituksena on perustaa yksi kunnallinen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, yksi kunnallinen kuvataideoppilaitos ja yksi yksi-

tyinen kuvataideoppilaitos sekä yksi kunnallinen viestintäkulttuurioppilaitos.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen ammatillisista oppilaitoksista annetun lain ja ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että taide- ja viestintäkulttuurioppilaitoksia voidaan perustaa.

Oppilaspaikkojen lisäämiseksi ja tarpeellisten muutos- ja peruskorjaustöiden suorittamiseksi valtion ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointeihin ehdotetaan käytettäväksi vuonna 1991 yhteensä noin 288 milj. mk. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointien valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan yhteensä 105 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan, että perus-

tamissuunnitelmia, joiden valtionosuus tai -avustus maksetaan jälkirahoituksena, voidaan hyväksyä yhteensä 260 milj. markan kustannusarvioita vastaavasti. Rakennushankkeiden rahoituksessa ovat edelleen etusijalla oppilaspaikkoja lisäävät kohteet.

Ammatillisen koulutuksen muita painopisteitä ovat toiminnan kansainvälistäminen ja opettajiston kehittäminen, ammatillisten oppilaitosten ja lukion sekä ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoiminta sekä valmistautuminen nuorisosaasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilutoimintaan. Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuuden arviointia valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla tehostetaan.

Ammatillista aikuiskoulutusta käsitellään luvussa 29.69.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1989—91 vakinaisessa koulutuksessa
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1991	Opiskelijoiden lukumäärä		1991	Opiskelijämäärän muutos 1990/91
		1989	1990		
Ammattioppilaitokset.....	7	5 470	5 500	6 000	500
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset.....	4	1 060	1 160	1 160	—
Koti- ja laitostalousoppilaitokset.....	21	2 450	2 350	2 150	—200
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.....	6	1 260	1 260	1 220	—40
Maatalousalan oppilaitokset.....	43	4 580	4 580	4 580	—
Merenkulkuoppilaitokset.....	3	460	460	460	—
Metsä- ja puutalousoppilaitokset.....	25	2 650	2 650	2 600	—50
Teknilliset oppilaitokset.....	19	13 630	14 100	14 300	200
Terveystieteiden oppilaitokset.....	30	17 300	20 300	22 200	1 900
Ammatilliset erityisoppilaitokset.....	6	450	450	450	—
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus.....	1	40	50	50	—
Ammatilliset opettajakorkeakoulut.....	2	730	780	730	—50
Yhteensä	167	50 080	53 640	55 900	2 260

65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1991	Opiskelijoiden lukumäärä		1991	Opiskelijämäärän muutos 1990/91
		1989	1990		
Ammattioppilaitokset.....	85	38 100	38 500	39 500	1 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset.....	8	1 430	1 600	1 700	100
Kauppapilaitokset.....	59	24 730	24 900	24 900	—
Koti- ja laitostalousoppilaitokset.....	18	1 440	1 440	1 640	200
Kuvataideoppilaitokset.....	4	110	110	130	20
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.....	37	3 390	3 500	3 540	40
Maatalousalan oppilaitokset.....	9	500	500	450	—50
Sosiaalialan oppilaitokset.....	19	4 380	5 800	7 000	1 200
Teknilliset oppilaitokset.....	11	4 480	4 600	4 700	100
Terveystieteiden oppilaitokset.....	10	1 930	2 600	3 600	1 000
Viestintäkulttuurioppilaitokset.....	1	—	—	40	40
Yhteensä	261	80 490	83 550	87 200	3 650

67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä	Opiskelijoiden lukumäärä		Opiskelijämäärän muutos	
	1991	1989	1990	1991 1990/91	
Ammattioppilaitokset	4	250	250	250	—
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	1	310	340	340	—
Kauppaooppilaitokset	9	5 980	6 100	6 100	—
Koti- ja laitostalousooppilaitokset	10	1 260	1 360	1 010	—350
Kuvataideoppilaitokset	1	—	—	20	20
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	2	450	450	500	50
Maatalousalan oppilaitokset	6	420	420	420	—
Sosiaalialan oppilaitokset	9	1 590	2 000	2 600	600
Teknilliset oppilaitokset	1	370	370	370	—
Terveydenhuolto-oppilaitokset	8	620	670	870	200
Ammatilliset erityisoppilaitokset	10	1 370	1 370	1 420	50
Yhteensä	61	12 620	13 330	13 900	570
Kaikki oppilaitokset yhteensä (vakainainen koulutus)	489	143 190	150 520	157 000	6 480

60. Valtion ammatilliset oppilaitokset

Aikaisemmin lakkautetun Turun suomenkielisen merenkulkuoppilaitoksen käytössä ollut koululaiva Suomen Joutsen luovutetaan Turun kaupungin omistukseen opetusministeriön määräämin ehdoin.

Selvitysoasa: Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä eräitä oppilaitosyksiköitä sekä lakkauttamalla toimintakykyä menettäneitä yksiköitä. Brahelinnan kotitalousoppilaitos lakkautetaan ja Hämeenlinnan opettajaopiston ammattikoulu kunnallistetaan 1.8.1991 lukien. Lapin ammattioppilaitoksen Kemijärven sivukoulusta, Kemijärven kotitalousoppilaitoksesta, Rovaniemen käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen Kemijärven sivupisteestä, Kemijärven terveydenhuolto-oppilaitoksen Kemijärven sivupisteestä, Sodankylän metsäoppilaitoksen Kemijärven ja Sallan sivupisteistä sekä Rovaniemen metsäoppilaitoksen Posion sivupisteestä perustetaan yhdistetty valtion ammatillinen oppilaitos 1.8.1991 lukien. Seuraavat valtion metsä- ja puutalousooppilaitosten sivutoimipaikat lakkautetaan ja toiminta siirretään pääoppilai-

toksen yhteyteen: Ekenäs skogsläroanstalt-nimisen oppilaitoksen Pohjan toimipaikka, Sodankylän metsäoppilaitoksen Kittilän toimipaikka, Rovaniemen metsäoppilaitoksen Pellon toimipaikka, Siilinjärven metsäoppilaitoksen Kiuruveden toimipaikka, Mikkelin metsäoppilaitoksen Mäntyharjun toimipaikka sekä Selkolan metsäoppilaitoksen Anjalankosken Raussin toimipaikka.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 708 268 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös opetusministeriön määräämin perustein ammatillisten oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoiminnasta, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeilusta, ammattikorkeakoulukokeiluista sekä tietotekniikan kehittämisoppilaitoksista aiheutuviin lisäkustannuksiin, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, monimuoto-opetukseen, vieraskielisen koulutuksen järjestämisen aiheuttamiin lisäkustannuksiin, ulkomaalaisten opiskelijoiden ja pakolaisten tukiovetuksen järjestämiseen sekä tulkkien, koulunkäyntiavustajien ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	889 304 400	5 823
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	853 900	10
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	146 266 600	1 769
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	2 431 500	—
Muut palkat ja palkkiot.....	258 726 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	86 289 200	—
Eläkemaksu.....	324 395 800	—
Yhteensä.....	1 708 268 000	7 602

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 634 300 mk kahdeksan viran perustamiseksi aikuiskoulutuksen johtamistehtäviin 1.8.1991 lukien. Viroista yksi on tarkoitettu yhteisenä kahteen maatalousalan oppilaitokseen, yksi merenkulualan oppilaitokseen, kaksi teknillisiin oppilaitoksiin ja neljä terveydenhuolto-oppilaitoksiin.

Väliaikaisen koulutuksen vakinaistamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 2 031 600 mk 30 viran perustamiseksi opetustehtäviä varten terveydenhuolto-oppilaitoksiin 1.8.1991 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 406 700 mk kahdeksan viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien terveydenhuolto-oppilaitoksiin apulaisrehtoritehtäviin. Vastaavasti voidaan peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähentää 1 060 100 mk kahdeksan viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien terveydenhuolto-oppilaitoksista opetustehtävistä.

Tuntiopetuksen vakinaistamiseksi myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 15 847 400 mk 210 viran perustamiseksi 1.8.1991 lukien opetustehtäviä varten. Viroista neljä on tarkoitettu hotelli- ja ravintolaoppilaitoksiin, yksi merenkuluooppilaitokseen, 30 teknillisiin oppilaitoksiin ja 173 terveydenhuolto-oppilaitoksiin, yksi ammatilliseen erityisoppilaitokseen ja yksi ammatilliseen opettajakorkeakouluun.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 6 800 100 mk 88 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien informaatiopalvelu-, huolto-, taloudenhoito- ja toimistotehtäviä varten. Viroista 19 on tarkoitettu ammattioppilaitoksiin, yksi hotelli- ja ravintolaoppilaitokseen, neljä koti- ja laitostalousoppilaitokseen, yksi käsi- ja taideteollisuusoppilaitokseen, 16 maatalousalan oppilaitoksiin, 21 metsä- ja puutalousoppilaitoksiin, seitsemän teknillisiin oppilaitoksiin, kymmenen terveydenhuolto-oppilaitoksiin, kaksi ammatillisiin erityisoppilaitoksiin ja seitsemän ammatillisiin opettajakorkeakouluihin.

Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 6 475 000 mk 88 henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 136 500 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta 1.8.1991 lukien koti- ja laitostalousoppilaitoksen johtamis- ja opetustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 290 500 mk kymmenen viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien maatalousalan oppilaitosten opetustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 466 200 mk 23 viran lakkauttamisen johdosta Ammattikoulujen Hämeenlinnan opettajaopiston ammattikoulun kunnallistamisen johdosta 1.8.1991 lukien johtamis- ja opetustehtävistä.

Momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 159 600 mk kahden viran lakkauttamiseksi 1.3.1991 lukien kiinteistönhoitotehtävistä.

Väliaikaisen koulutuksen vakinaistamisen johdosta työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 240 000 mk seitse-

män henkilön palkkaamiseksi 1.8.1991 lukien siivous- ja huoltotehtäviä varten terveydenhuolto-oppilaitoksiin.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 36 400 mk 1.3.1991 lukien ruokailutehtävistä yhden osa-aikaisen henkilön palkkauksina maatalousalan oppilaitoksesta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 41 600 mk yhden henkilön palkkausmenoina 1.8.1991 lukien Ammattikoulujen Hämeenlinnan opettajainopiston ammattikoulun kunnallistamisen johdosta kiinteistöhoitotehtävistä.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon 37 tehtävän siirto momentilta 29.60.23 ja vähennyksenä 24 viran ja tehtävän siirto momentille 29.65.30. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 210 tuntiopettajan palkkiot 11 000 000 mk virkasuhteeseen siirtymisen johdosta.

1991 menoarvio	1 708 268 000
1990 menoarvio	1 224 811 000
1989 tilinpäätös	1 133 911 402

21. *Oppilashuolto (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 215 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaisten etujen maksamiseen sekä ammatillisten oppilaitosten oppilaiden terveydenhuollon menojen, ammatillisten erityisoppilaitosten oppilaiden viikkorahojen, opiskelijavaihtoon osallistuvien suomalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden lisättyjen opintososiaalisten etujen, työvaatetusmenojen, perhehuoltorahojen, metsätyömiesten ammattiopetuksen opinto- ja perheavustusten sekä terveydenhuolto-oppilaitosten oppilaiden vuokra-apujen ja suoja-vaatetuksen hankinta- ja huoltomenojen sekä muiden oppilashuoltomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	22 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	4 200 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	13 300 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	3 150 000
Maatalousalan oppilaitokset	19 750 000
Merenkulkueppilaitokset	2 200 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	22 900 000
Teknilliset oppilaitokset	38 300 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset	82 200 000

Ammatilliset erityisoppilaitokset	4 200 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	2 600 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	200 000
Yhteensä	215 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon yhden ammattioppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuvat menot, jotka suoritetaan momentilta 29.65.30.

1991 menoarvio	215 000 000
1990 menoarvio	210 280 000
1989 tilinpäätös	174 157 851

23. *Väliaikainen ammatillinen koulutus*

Momentille myönnetään 232 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten järjestämään väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen, valtion oppilaitosten käyttö- ja kalustomenoihin, välttämättömiin atk-menoihin, ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostettavan väliaikaisen koulutuksen maksamiseen sekä ulkomaalaisten opiskelijoiden lisätyistä opintososiaalisista eduista aiheutuvien menojen maksamiseen ja tulkkien palkkaamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kymmenen tilapäisen virkamiehen palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus kouluttaa keskimäärin 8 000 opiskelijaa. Tavoitteena on 4 500 nuorison koulutuksen ja 1 600 aikuisten ammatillisen koulutuksen aloituspaikkaa. Väliaikaisen koulutuksen painopistealueina ovat terveydenhuolto ja sosiaaliala. Alueellisenä painopisteenä on Uudenmaan lääni ja erityisesti pääkaupunkiseutu. Ammattikasvatushallitus päättää ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutuksen aloittamisesta ja määrärahojen jaosta.

1991 menoarvio	232 000 000
1990 menoarvio	228 000 000
1990 lisämenoarvio	4 500 000
1989 tilinpäätös	201 051 562

24. *Harjoittelutoiminta*

Momentille myönnetään 9 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaitosten harjoittelutoiminnan menojen maksamiseen ja yhden henkilön palkkausmenojen maksamiseen sekä ammatillisten oppilaitosten oppi-

laiden palkkaamiseksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon.

1991 menoarvio	9 700 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	9 929 920

26. Opettajankoulutus

Momentille myönnetään 26 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajakokelaiden apurahojen, opettajanvalmistuksen palkkioiden, muiden kulutusmenojen sekä välttämättömien opetusvälineiden ja -tarvikkeiden hankintamenojen maksamiseen, kaikille yhteisten aineiden opettajien ammattipedagogisen koulutuksen järjestämiseen sekä ammatillisissa opettajakorkeakouluissa ja muualla järjestettävään päteväntävään koulutuksen, oppilaanohjaajakoulutuksen, opettajien kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan työelämään osallistumisen, opettajien kansainvälisen vaihtotoiminnan menojen maksamiseen sekä opettajien sapattilukukausijärjestelmän käynnistämiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitosten työpöytäopettajien päteväntävä koulutus	2 200 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitosten opettajankoulutus	300 000
Koti- ja laitostalousoppilaitosten opettajankoulutus	1 000 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitosten opettajankoulutus	500 000
Maatalousalan oppilaitosten opettajankoulutus	1 200 000
Metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajankoulutus	1 500 000
Teknillisten oppilaitosten opettajankoulutus	2 700 000
Terveystenhoito-oppilaitosten opettajankoulutus	1 000 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	400 000
Sosiaalialan opettajankoulutus	500 000
Aikuiskoulutuskeskusten opettajankoulutus	3 000 000
Harvinaisten alojen opettajien koulutus ulkomailla	300 000
Ruotsinkielinen opettajankoulutus	400 000
Muu päteväntävä koulutus	3 400 000
Käytännön työelämään tutustuminen ..	7 200 000
Sapattilukukausijärjestelmän käynnistäminen	500 000
Yhteensä	26 100 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 mk

suomalaisten opettajien ulkomaalaisissa oppilaitoksissa työskentelyä ja ulkomaalaisiin yrityksiin tutustumista varten sekä 3 000 000 markan siirto momentilta 29.69.32.

1991 menoarvio	26 100 000
1990 menoarvio	20 030 000
1989 tilinpäätös	6 398 867

27. *Oppilaitosten henkilöstön lisäkoulutus*
Momentille myönnetään 22 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ja valtion-apuoppilaitosten kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan henkilöstökoulutuksen menojen sekä suunnittelumenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 13 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 markan siirto momentilta 29.69.32 aikuiskoulutuskeskusten henkilöstön lisäkoulutuksen osuutena.

1991 menoarvio	22 600 000
1990 menoarvio	18 500 000
1989 tilinpäätös	20 581 763

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 203 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen, mukaan lukien opetukseen liittyvän tilapäisen ja työsuhteisen henkilökunnan palkat, maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten opetustoiminnan menojen ja opetusvälineiden hankintamenojen sekä kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen siinä määrin kuin varainhoitovuotta edeltävänä vuonna maksullisesta palvelutoiminnasta saavat tulot ovat ylittäneet momentilta suoritettujen menot, joihin on lisätty maksullisen palvelutoiminnan eläkekustannukset, hallinto- ja toimitilakustannukset sekä koneiden ja laitteiden pääomakustannukset. Määrärahasta saa käyttää 4 000 000 mk hankekohtaisena tukena maksullisen palvelutoiminnan käynnistämisen laajentamisesta teknisissä oppilaitoksissa ja 1 000 000 mk muissa oppilaitoksissa aiheutuviin menoihin. Mainittua hankekohtaista määrärahaa saa käyttää myös oppilaitosten kehittämisprojekteihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	4 300 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	38 900 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	5 300 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	1 700 000
Maatalousalan oppilaitokset	10 400 000
Merenkulkuoppilaitokset	2 000 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	14 500 000
Teknilliset oppilaitokset	38 500 000
Terveystenhoolto- ja sosiaalialan laki- säätäinen ja siihen verrattava täyden- nykoulutus	9 500 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	1 900 000
Ammattikasvatustahallinnon koulutus- keskus	4 000 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	4 000 000
Forestry training programme (FTP)...	55 000 000
Agriculture and home economics train- ing programme (AHTP)	13 000 000
Yhteensä	203 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 40 000 000 mk valtion ammatillisten oppilaitosten järjestämän täydennyskoulutuksen muuttamisesta maksulliseksi palvelutoiminnaksi sekä 68 000 000 mk kehitysmaakoulutuksen (FTP ja AHTP) muuttamisesta maksulliseksi palvelutoiminnaksi. Momentin määrärahalta pal-
kataan arviolta 245 henkilöä, joista arviolta 26 kehitysmäihin. Vuoden 1990 osalta maksullisen palvelutoiminnan tuloylijäämän arvioidaan olevan 6 000 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot 198 000 000 mk on merkitty momentille 12.29.60. Palvelutoiminnan käynnistämävaiheen osalta ei kerry tuloja.

1991 menoarvio	203 000 000
1990 menoarvio	89 425 000
1989 tilinpäätös	65 596 480

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 280 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työtoiminnan menojen, oppilaille suoritettavien työkorvausten, henkilökunnan ulkomaisten virkamatkamenojen sekä metsäkoneiden ja kuljettajakoulutukseen käytettävän ajoneuvokaluston vuokrausmenojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää oppilaitosten kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	38 600 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	8 400 000

Koti- ja laitostalousoppilaitokset	14 850 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	12 350 000
Maatalousalan oppilaitokset	33 650 000
Merenkulkuoppilaitokset	3 350 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	29 700 000
Teknilliset oppilaitokset	25 750 000
Terveystenhoolto-oppilaitokset	91 800 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	5 950 000
Ammattikasvatustahallinnon koulutus- keskus	5 550 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	5 950 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutus- keskus	1 150 000
Maksuliike ja kirjanpito	2 950 000
Yhteensä	280 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 25 000 000 mk oppilaitosten vuokramenojen lisäyksenä sekä vähennyksenä yhden ammattioppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuvat menot, jotka suoritetaan momentilta 29.65.30. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oppilasmäärän kasvu, väliaikaisen koulutuksen vakinaistaminen ja oppilaitosten maksuliike-, kirjanpito- ja kuukausipalkkasysteemin käyttökustannukset.

Työkorvausten maksaminen on tarpeen, jotta metsä- ja puutalousoppilaitosten oppilaille voidaan maksaa palkka heidän työharjoituksina suorittamastaan tuottavasta työstä voimassa olevien työehtosopimusten mukaisesti. Työtoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.60.

1991 menoarvio	280 000 000
1990 menoarvio	260 000 000
1989 tilinpäätös	224 015 749

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 127 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	18 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	2 000 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	5 500 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	7 500 000
Maatalousalan oppilaitokset	8 000 000
Merenkulkuoppilaitokset	2 500 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	14 000 000
Teknilliset oppilaitokset	39 000 000
Terveystenhoolto-oppilaitokset	24 200 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	2 000 000

Ammattikasvatustalouden koulutus-	
keskus.....	1 000 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	3 000 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutus-	
keskus.....	300 000
Yhteensä	127 000 000

1991 menoarvio.....	127 000 000
1990 menoarvio.....	117 200 000
1989 tilinpäätös.....	103 500 000

71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtion ammatillis-

ten oppilaitosten ja niiden koulutilojen käytöstä poistetun tilalle hankittavien laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen. Uutta laitteistoa ja kalustoa saa hankkia enintään niin paljon kuin vanhentuneen laitteiston ja kaluston myynnistä kertyy tuloja.

Selvitysosa: Tulot on merkitty momentille 12.29.60.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 287 860 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Ammattioppilaitokset					
1.1. Etelä-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Seinäjoki.....		49 400		7 200 000	17 000 000
				(peruuntunut 1 500 000)	
— lisärakennus.....	2 788	25 000	8 967		
— peruskorjaus.....	4 299	24 400	5 676		
				Yhteensä	17 000 000
2. Hotelli- ja ravintola-oppilaitokset					
2.1. Vaasan hotelli- ja ravintolaoppilaitos					
— uudisrakennus.....	4 420	49 000	11 086	4 200 000	28 000 000
				Yhteensä	28 000 000
3. Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
3.1. Kauhajoen koti- ja laitostalousoppilaitos.		33 200		14 600 000	13 000 000
— lisärakennus.....	2 388	25 800	10 804		
— peruskorjaus.....	1 104	7 400	6 703		
3.2. Limingan koti- ja laitostalousoppilaitos					
— asuntola.....	748	5 600	7 487	1 550 000	4 050 000
3.3. Kotkan koti- ja laitostalousoppilaitos					
— uudisrakennus.....	1 796	20 100	11 192	15 800 000	4 600 000
				(peruuntunut 286 271)	
3.4. Keski-Suomen kotitalousopettajaopisto		25 700		800 000	500 000
— lisärakennus.....	1 800	16 600	9 222		
— peruskorjaus.....	1 867	9 100	4 874		
3.5. Lepaan kotitalousoppilaitos.....		28 500		600 000	500 000
— lisärakennus.....	2 305	19 500	8 460		
— peruskorjaus.....	1 499	9 000	6 004		
				Yhteensä	22 650 000
4. Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset					
4.1. Lahden muotoiluinstituutti					
— peruskorjaus.....	4 981	31 000	6 224	5 500 000	16 000 000
4.2. Jurvan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos.		38 300		1 000 000	500 000
— lisärakennus.....	3 620	30 500	8 425		
— muutostyöt.....	1 049	7 800	7 436		
				Yhteensä	16 500 000

5.	Maatalousalan oppilaitokset					
5.1.	Kokemäen maatalous- ja puutarhaoppi- laitos		31 500		26 900 000	4 600 000
	— lisärakennus.....	2 861	25 500	8 913		
	— muutostyöt.....	1 047	6 000	5 731		
5.2.	Suonenjoen maatalousoppilaitos		36 200		27 275 000	9 120 000
					(peruuntunut 196 262)	
	— lisärakennus.....	2 786	27 600	9 907		
	— peruskorjaus	978	6 300	6 442		
	— aluetyöt.....		2 300			
5.3.	Lepaan puutarhaoppilaitos		40 100		15 970 000	10 000 000
	— lisärakennus.....	4 068	30 500	7 498		
	— korjaus- ja muutostyöt	1 680	9 600	5 714		
5.4.	Valtion kalatalousoppilaitos					
	— kalankasvatushalli ja ulkoaltaat		7 000		5 300 000	1 700 000
					Yhteensä	25 420 000
6.	Merenkuoppilaitokset					
6.1.	Rauman merenkuoppilaitoksen työti- lojen peruskorjaus.....	2 246	13 100	5 833	3 080 000	10 020 000
					Yhteensä	10 020 000
7.	Metsä- ja puutalousoppilaitokset					
7.1.	Rajamäen metsäoppilaitos					
	— lisärakennus.....	2 511	27 300	10 872	1 300 000	500 000
7.2.	Rovaniemen metsäopisto					
	— peruskorjaus	2 871	12 300	4 284	3 200 000	9 370 000
					(peruuntunut 270 000)	
7.3.	Ekenäs skogsläroanstalt		16 000		2 500 000	4 000 000
	— lisärakennus.....	935	10 000	10 695		
	— peruskorjaus	1 274	6 000	4 709		
					Yhteensä	13 870 000
8.	Teknilliset oppilaitokset					
8.1.	Helsingin teknillinen oppilaitos, Hietalahden rakennusten peruskorjaus ..				58 700 000	30 000 000
					(peruuntunut 1 225 000)	
	— päärakennus	6 690	90 000	13 450		
	— konelaboratoriot	4 640	38 000	8 190		
	— uusi kemia	2 410	21 500	8 120		
8.2.	Turun teknillinen oppilaitos		76 000		14 900 000	20 000 000
					(peruuntunut 23 082)	
	— lisärakennus.....	5 137	53 900	10 493		
	— peruskorjaus	6 253	22 100	3 534		
8.3.	Kotkan teknillinen oppilaitos		37 200		1 300 000	1 500 000
	— lisärakennus.....	2 753	24 000	8 718		
	— perusparannus	2 156	13 200	6 122		
8.4.	Vasa tekniska läroanstalt					
	— peruskorjaus	617	4 200	6 807	500 000	3 700 000
8.5.	Mikkelin teknillinen oppilaitos.....		48 000		800 000	1 000 000
	— lisärakennus.....	4 174	40 500	9 703		
	— perusparannus	800	7 500	9 375		
					Yhteensä	56 200 000
9.	Terveystenhoito-oppilaitokset					
9.1.	Hämeenlinnan terveystenhoito-oppilai- tos					
	— peruskorjaus	5 657	39 100	6 912	22 090 000	6 500 000

9.2. Oulun terveydenhuolto-oppilaitos					
— lisärakennus.....	10 092	83 500	8 274	51 200 000	32 300 000
9.3. Keski-Suomen terveydenhuolto-oppilaitos		61 200		3 545 000	4 000 000
— lisärakennus.....	6 084	57 200	9 402		
— peruskorjaus	896	4 000	4 464		
9.4. Porin terveydenhuolto-oppilaitos		45 400		39 700 000	5 700 000
— lisärakennus.....	3 610	38 800	10 748		
— muutostyöt.....	1 526	6 600	4 325		
9.5. Pohjois-Karjalan terveydenhuolto-oppilaitos		74 400		4 835 000	20 000 000
— lisärakennus.....	4 917	52 600	10 698		
— muutostyöt.....	3 304	21 800	6 598		
9.6. Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos		57 000	10 966	2 000 000	4 000 000
— lisärakennus.....	5 198				
9.7. Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitos		45 700			500 000
— lisärakennus.....	1 820	18 000	9 890		
— peruskorjaus	5 230	27 700	5 296		
9.8. Helsingin IV terveydenhuolto-oppilaitos				500 000	2 200 000
— uudisrakennus I.....	5 820	70 000	12 027		
9.9. Vasa svenska hälsovårdsläroanstalt, suunnittelu.....					500 000
9.10. Helsingin sairaanhoito-opisto					3 500 000
— muutos	800	3 500	4 375		
				<u>Yhteensä</u>	<u>79 200 000</u>
10. Ammatilliset erityisoppilaitokset					
10.1. Arlainstituutti, Espoo					
— asuntola	1 812	17 200	9 492	<u>2 700 000</u>	<u>13 000 000</u>
				<u>Yhteensä</u>	<u>13 000 000</u>
11. Ammatilliset opettajakorkeakoulut					
11.1. Hämeenlinnan ammatillisen opettajakorkeakoulun peruskorjaus				<u>12 100 000</u>	<u>1 000 000</u>
				<u>Yhteensä</u>	<u>1 000 000</u>
12. Pienet hankkeet ja niiden suunnittelu sekä tilapäisten rakennusten siirto- ja kunnostustyöt					<u>5 000 000</u>
				<u>Yhteensä</u>	<u>5 000 000</u>
				<u>Yhteensä</u>	<u>287 860 000</u>

Selvitysosa: Kohdan 12 määrärahasta on 300 000 mk tarkoitettu Perttulan erityisammattikoulun kasvihuoneen suunnittelua varten.

1991 menoarvio..... 287 860 000
 1990 menoarvio..... 200 660 000
 1989 tilinpäätös..... 169 730 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen kiinteistöjen maksamattoman kauppahinnan korkomenoihin.

1991 menoarvio..... 3 500 000
 1990 menoarvio..... 3 700 000
 1989 tilinpäätös..... 3 900 000

61. Koulutilat ja metsät

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 388 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	34 388 200	327
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	6 924 700	—
Sosiaaliturvamaksu	2 746 900	—
Eläkemaksu	10 328 200	—
Yhteensä	54 388 000	327

1991 menoarvio	54 388 000
1990 menoarvio	41 624 000
1989 tilinpäätös	42 424 241

1991 menoarvio	40 000 000
1990 menoarvio	41 500 000
1989 tilinpäätös	39 585 976

21. Metsien hoito (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsien hoidon edellyttämien palkkaus-, kulutus- ja hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	800 000
1990 menoarvio.....	800 000
1989 tilinpäätös.....	649 420

22. Puutavaran hankinta ja myynti (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puutavaran korjausta ja myynnistä aiheutuvien palkkaus-, kulutus- ja hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot 10 000 000 mk on merkitty momentille 12.29.61.

1991 menoarvio.....	2 200 000
1990 menoarvio.....	2 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 846 693

28. Maatilatalouden menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousalan oppilaitosten ja koti- ja laitostalousoppilaitosten koulutilojen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot 70 000 000 mk on merkitty momentille 12.29.61.

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teiden ja tieosuuksien kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Koulutilat	200 000
Metsät.....	1 300 000
Yhteensä	1 500 000

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	1 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 393 501

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös koulutilojen kaluston ja metsien arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	6 000 000
1989 tilinpäätös.....	6 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Mäntsälän koulutila — kotieläinrakennus	800	3 800	4 750	3 600 000	200 000
2. Mustialan koulutila — kotieläinrakennuksen peruskorjaus...	800	3 200	4 000	2 100 000	1 100 000
3. Loimaan koulutila — konehalli	700	3 000	4 286	800 000	2 200 000
4. Vehmaan koulutila — viljankuivaamo	300	1 500	5 000	1 000 000	500 000
5. Ruoveden koulutila — kotieläinrakennuksen laajennus ja pe- ruskorjaus	1 750	4 800	2 743	500 000	1 300 000
6. Sammatin koulutila — kotieläinrakennus	1 000	4 500	4 500		800 000
7. Peruskorjaukset ja pienehköt rakennus- työt					2 000 000
8. Suunnittelu					400 000
				<u>Yhteensä</u>	8 500 000

1991 menoarvio.....	8 500 000
1990 menoarvio.....	8 263 000
1989 tilinpäätös.....	7 500 000

87. *Maa-alueiden hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-alueiden hankintamenojen maksamiseen.

77. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion koulutilojen ja metsien perusparannusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Koulutilat	550 000
Metsät	450 000
<u>Yhteensä</u>	1 000 000

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 400 000

Käyttösuunnitelma:	mk
Koulutilat	250 000
Metsät	250 000
<u>Yhteensä</u>	500 000

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 500 000

65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

30. *Valtionosuus käyttökustannuksiin* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 2 155 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein myös ammatillisten oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, am-

matillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeiluihin, ammattikorkeakoulukokeiluihin, tietotekniikan kehittämisoppilaitosten aiheuttamiin lisämenoihin, monimuoto-opetuksen järjestämismenoihin, ulkomaalaisten asiantuntijoiden ja tulkkien palkkauksesta eräisiin oppilaitoksiin aiheutuviin menoihin, maanrakennuskoneen kuljettajien koulutusmenoihin, opiskelijavaihtoon

osallistuvien suomalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden lisättyihin opintososiaalisiin etuihin, opettajien kotimaassa ja ulkomailla työelämään osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin, vieraskielisen koulutuksen järjestämismenoihin, vieraskielisten opiskelijoiden tukipetuksesta aiheutuviin kustannuksiin, opetussuunnitelman mukaisesta, opiskelijoiden kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvasta harjoittelutoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin,

urheilijoiden ammatillisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä apulaisrehtoreiden ja opettajien virkarakennemuutosten aiheuttamiin kustannuksiin suoritettavien valtionosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 5 945 rehtorin ja opettajan virkojen palkkauskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Rehtorien ja opettajien uusien virkojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Rehtorit ja opettajat

	Virat ja toimet 1990	Muutos 1991/90	Muutoksesta aiheutuu Tuntiop. vakin.
Ammattioppilaitokset.....	3 283	34	10
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset.....	84	5	5
Kauppaoppilaitokset.....	1 307	10	10
Koti- ja laitostalousoppilaitokset.....	146	11	
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.....	307	7	5
Maatalousalan oppilaitokset.....	80	—6	
Sosiaalialan oppilaitokset.....	232	40	40
Teknilliset oppilaitokset.....	194	10	10
Terveystieteiden oppilaitokset.....	171	20	20
Kuvataideoppilaitokset.....	6	2	
Viestintäkulttuurioppilaitokset.....	—	2	
Yhteensä	5 810	135	100

Muutoksesta aiheutuu 35 viran lisäys kahden oppilaitoksen kunnallistamisen johdosta, kuuden viran lisäys yhden käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen, yhden viestintäkulttuurioppilaitoksen ja yhden kuvataideoppilaitoksen perustamisesta sekä kuuden viran vähenys yhden maatalousalan oppilaitoksen lakauttamisen johdosta.

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 6 §:n nojalla valtionosuutta 51—86 % ammatillisen oppilaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvista käyttökustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 70 % kustannuksista.

Käyttökustannukset ovat kasvaneet edellisinä vuosina arvioitua enemmän, mikä lisää määrärahan tarvetta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden yksityisen koti- ja laitostalousoppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuva 3 500 000 markan siirto momentilta 29.67.50 ja yhden valtion ammattioppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuva 24 viran ja tehtävän palkkausmenojen siirto momentilta 29.60.01 sekä

toiminnasta aiheutuvat muut menot, jotka on aiemmin suoritettu momenteilta 29.60.21 ja 29.60.29.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin.....	1 095 000 000
Valtionosuus koulukuljetuksiin.....	75 000 000
Valtionosuus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin.....	30 000 000
Valtionosuus vuokriin ja vuokra-arvoihin.....	210 000 000
Valtionosuus muihin menoihin.....	745 000 000
Yhteensä	2 155 000 000

Määräraha arvioidaan tarvittavan 1 934 000 000 mk valtionosuuksien ennakkoihin, 160 000 000 mk osasuorituksiin ja 61 000 000 mk loppusuorituksiin.

1991 menoarvio.....	2 155 000 000
1990 menoarvio.....	1 873 750 000
1989 tilinpäätös.....	1 724 995 462

32. Kunnallisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 4 600 000 mk vuonna 1992, 3 500 000 mk vuonna 1993, 3 000 000 mk vuonna 1994, 1 900 000 mk vuonna 1995 ja 2 400 000 mk myöhempinä vuosina.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	7 400 000
1989 tilinpäätös.....	6 661 680

35. (29.65.33, 34 ja 35) Eräät avustukset

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 400 000 mk lisäavustuksen maksamiseen Lapin läänin kunnille ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden pitkämatkaisten oppilaiden koulunkäyntiin liittyvistä viikonloppumatkoista aiheutuviin menoihin, 2 680 000 mk ylimääräisen hankekohdaisen avustuksen maksamiseen kunnallisten ammatillisten oppilaitosten palvelutoiminnan käynnistämiseen sekä 320 000 mk Suomesta lähetettävien opiskelijoiden kustannusten kattamiseen Örebron kuulovammaisten oppilaitoksessa.

1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 menoarvio.....	3 200 000
1989 tilinpäätös.....	3 681 629

37. Valtionosuus ja -avustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 250 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 4 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja

-avustuksen maksamiseen. Vuonna 1991 saa hyväksyä kunnallisten ammatillisten oppilaitosten huoneistojen hankkimiseen liittyviä perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia enintään sellaisen määrän, että valtionosuuksien osuus vastaa perustamissuunnitelmien kustannusarvioista enintään 10 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien kustannusarvioista enintään 45 000 000 mk. Perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia, joiden valtionosuus suoritetaan jälkirahoituksena, saadaan hyväksyä vuonna 1991 enintään siten, että niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden määrä perustamissuunnitelmien osalta on 220 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien osalta 330 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus huoneistojen hankkimiseen	
Ammattioppilaitokset.....	47 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset...	7 000 000
Kauppaoppilaitokset	3 700 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	4 000 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	7 000 000
Maatalousalan oppilaitokset	3 300 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	11 000 000
Teknilliset oppilaitokset	9 000 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset	5 000 000
Yhteensä	97 000 000

Valtionosuus laitehankintoihin	
Ammattioppilaitokset.....	97 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset...	6 000 000
Kauppaoppilaitokset	13 000 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	1 500 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	5 000 000
Maatalousalan oppilaitokset.....	2 000 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	6 500 000
Teknilliset oppilaitokset	14 500 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset	5 000 000
Yhteensä	150 500 000

Valtionosuus ja -avustus maatilan ja harjoitusmetsän perustamiskustannuksiin	
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	150 000
Maatalousalan oppilaitokset.....	3 000 000
Yhteensä	3 150 000
Kaikki yhteensä	250 650 000

Selvitysosa: Vuonna 1991 hyväksyttävistä laitehankinnoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 30 000 000 mk ja vuonna 1993 ja sen jälkeen 10 000 000 mk. Vuonna 1991 hyväksyttävistä maatilan ja

harjoitusmetsän perustamiskustannuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 1 100 000 mk ja vuonna 1993 700 000 mk. Huoneistojen hankkimiseen myönnetystä määrärahasta jälkirahoituserien ja niiden

korkojen osuus on noin 83 300 000 mk.

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamishjelmista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1992	1993	1994	1995	1996-
Ennen vuotta 1991 vahvistetut toteuttamishjelmat.	108	117	112	105	150
Vuonna 1991 vahvistettavat toteuttamishjelmat...	17	26	26	27	98

1991 menoarvio	250 650 000
1990 menoarvio	227 200 000
1989 tilinpäätös	199 700 000

67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

50. *Valtionavustus käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 240 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen ammatillisten oppilaitosten ja opettajankoulutuslaitosten valtionavustuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös opetusministeriön määräämin perustein ammatillisten oppilaitosten ja opettajankoulutuslaitosten kokeilu- ja kehittämistoiminnan, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeiluiden, ammattikorkeakoulukokeiluiden sekä tietotekniikan kehittämisoppilaitosten aiheuttamiin lisämenoihin, monimuoto-opetuksen järjestämismenoihin, ulkomaalaisten asiantuntijoiden ja tulkkien palkkauksesta aiheutuviin menoihin, opiskelijavaihtoon osallistuvien suomalaisten ja ul-

komaalaisten oppilaiden lisätyihin opintosiaaliisiin etuihin, opettajien työelämään kotimaassa ja ulkomailla osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin, vieraskielisen koulutuksen järjestämismenoihin, vieraskielisten opiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuviin kustannuksiin, opetussuunnitelman mukaisen, opiskelijoiden kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan harjoittelutoiminnan kustannuksiin, urheilijoiden ammatillisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä opettajien toimikennemuutosten aiheuttamiin kustannuksiin suoritettavien valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 738 rehtorin ja opettajan toimien palkkauskustannusten valtionavustuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Rehtorien ja opettajien uudet toimet arvioidaan myönnettävän seuraavasti:

Rehtorit ja opettajat

	Toimet 1990	Muutos 1991/90
Ammattioppilaitokset	26	
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	24	
Kauppaoppilaitokset	305	
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	113	—18
Kuvataideoppilaitokset	—	2
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	43	
Maatalousalan oppilaitokset	58	1
Sosiaalialan oppilaitokset	96	17
Teknilliset oppilaitokset	12	
Terveystieteiden oppilaitokset	56	3
Yhteensä	733	5

Muutos aiheutuu 20 toimen lisäyksestä tuntiopetuksen vakinaistamisen johdosta, kahden toimen lisäyksestä yhden kuvataideoppilaitoksen perustamisen johdosta, 11 toimen vähennyksestä yhden koti- ja laitostalousoppilaitoksen kunnallistamisen johdosta, kahden toimen vähennyksestä vuonna 1989 toteutetun yhden maatalousalan oppilaitoksen lakkauttamisen johdosta sekä neljän toimen vähennyksestä kahden oppilaitoksen yhdistämisen johdosta.

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 8 §:n nojalla valtionavustusta ammatillisen oppilaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin 51—86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 65 % kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon yhden koti- ja laitostalousoppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuva 3 500 000 markan siirto momentille 29.65.30.

Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin	133 000 000
Valtionavustus koulukuljetuksiin	6 800 000
Valtionavustus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin	4 500 000
Valtionavustus vuokriin ja vuokra-arvoihin	21 200 000
Valtionavustus muihin menoihin	74 500 000
Yhteensä	240 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 189 800 000 mk valtionavustusten ennakkoihin, 19 200 000 mk osasuorituksiin ja 31 000 000 mk loppusuorituksiin. Loppusuorituksista arvioidaan saatavan vastaavasti tuloa valtiolle 25 000 000 mk eräistä valtion varoin suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisena eläkekustannusosuutena.

1991 menoarvio	240 000 000
1990 menoarvio	189 220 000
1989 tilinpäätös	176 497 757

51. *Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 679/89) 10 b §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen, aikaisemmin voimassa olleiden valtionapuseännösten mukaisten loppusuoritusten maksamiseen sekä avustusten maksamiseen monimuoto-opetuksen järjestämiseen. Valtionavustuksen piiriin saa vuonna 1991 hyväksyä yhdeksän uutta opettajaa väliaikaisen koulutuksen vakinaistamisen johdosta. Valtionavustusta saa maksaa enintään 155 valtionavustukseen oikeutetun opettajan ja rehtorin palkkauskustannuksiin ja enintään 9 000 000 mk rakennuslainojen korko- ja kuoleusmenoihin.

Selvitysosa: Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin	43 000 000
Valtionavustus koulukuljetuksiin	400 000
Valtionavustus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin	12 000 000
Valtionavustus vuokriin	3 800 000
Valtionavustus muihin menoihin	57 000 000
Yhteensä	116 200 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan valtionavustuksen ennakkoihin 115 100 000 mk sekä aikaisempien vuosien osasuorituksiin ja loppusuorituksiin 800 000 mk. Määrärahasta arvioidaan lisäksi käytettävän 300 000 mk ammatillisista erityisoppilaitoksista annetun asetuksen (677/89) 1 §:n mukaiseen kehittämis- ja tutkimustoimintaan.

1991 menoarvio	116 200 000
1990 menoarvio	96 500 000
1989 tilinpäätös	90 061 174

52. *Ylimääräinen avustus*

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten avustusten maksamiseen erälle ammatillisille oppilaitoksille. Määrärahasta saa käyttää ylimääräisen hankekohtaisen avustuksen maksamiseen yksityisten ammatillisten oppilaitosten palvelutoiminnan käynnistämiseksi enintään 700 000 mk, toiminnan turvaamiseksi Vetelin kotitalousoppilaitokselle enintään 500 000 mk, Päijät-Hämeen maatalousoppilaitokselle enintään 450 000 mk, Anna Tapion koululle enintään 500 000 mk, opettajankou-

lutuslaitosten opettajakokelaiden apurahoihin 500 000 mk, opettajien sapattilukukausijärjestelmän kokeiluun 100 000 mk sekä ohjelmistotuotantoa ja ohjelmien hankinnan ohjausta varten tarvittaviin menoihin enintään 150 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvion ehdollisena sisällytynyt 50 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	2 900 000
1990 menoarvio.....	3 100 000
1989 tilinpäätös.....	2 731 615

53. Yksityisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuonna 1990 ja sitä ennen hyväksytyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 320 000 mk, vuonna 1993 228 000 mk, vuonna 1994 162 000 mk, vuonna 1995 120 000 mk ja vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 300 000 mk.

1991 menoarvio.....	550 000
1990 menoarvio.....	800 000
1989 tilinpäätös.....	740 105

57. Valtionavustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 21 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 7 §:n ja (674/89) 10 a §:n mukaisten perustamiskustannuksiin suoritettavien valtionavustusten maksamiseen.

Vuonna 1991 saa hyväksyä yksityisten ammatillisten oppilaitosten huoneistojen hankkimiseen liittyviä perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia enintään sellaisen

määrän, että valtionavustuksien osuus vastaa perustamissuunnitelmien kustannusarvioista enintään 3 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien kustannusarvioista enintään 5 000 000 mk. Perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia, joiden valtionavustus suoritetaan jälkirahoituksena, saa hyväksyä vuonna 1991 enintään siten, että niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden määrä perustamissuunnitelmien osalta on enintään 40 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien osalta enintään 30 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus huoneistojen hankkimiseen	
Kauppaoppilaitokset	2 500 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	1 800 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.	500 000
Maatalousalan oppilaitokset	200 000
Sosiaalialan oppilaitokset	2 500 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset ...	900 000
Yhteensä	8 400 000

Valtionavustus laitehankintoihin	
Ammattioppilaitokset	800 000
Kauppaoppilaitokset	6 200 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	900 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.	200 000
Maatalousalan oppilaitokset	500 000
Sosiaalialan oppilaitokset	2 200 000
Teknilliset oppilaitokset	500 000
Terveystieteiden oppilaitokset	500 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset ...	700 000
Yhteensä	12 500 000

Valtionavustus maatilan perustamiskustannuksiin	
Koti- ja laitostalousoppilaitokset ..	150 000
Maatalousalan oppilaitokset	500 000
Yhteensä	650 000
Kaikki yhteensä	21 550 000

Selvitysosa: Vuonna 1991 hyväksyttävistä laitehankinnoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 2 600 000 mk.

Huoneistojen hankkimiseen tarkoitettua valtionavustusta jälkirahoituserien ja niiden korkojen osuus on noin 5 130 000 mk. Vahvistetuista toteuttamisohjelmista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1992	1993	1994	1995	1996—
Ennen vuotta 1991 vahvistetut toteuttamisohjelmat.	8,9	11,8	11,6	10,9	23,2
Vuonna 1991 vahvistettavat toteuttamisohjelmat...	5,7	6,6	6,3	5,9	17,0

1991 menoarvio	21 550 000
1990 menoarvio	18 270 000
1989 tilinpäätös.....	20 000 000

68. Yleissivistävä aikuiskoulutus

Selvitysosa: Luvun nimike ja numerotunnus on muutettu.

Kansanopistoja oli työvuonna 1988—89 yhteensä 92. Opiskelijamäärä perusoppijaksoilla oli noin 5 800 ja kursseilla noin 64 000. Opistot saavat valtionapua kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) 2 §:n nojalla 80 % käyttökustannuksista ja 2 a §:n nojalla siinä tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen sekä peruskoulu- ja lukiokoulutukseen 51—86 % käyttökustannuksista.

Työvuonna 1988—89 kansalais- ja työväenopistoja oli 278 ja niissä opiskeli noin 645 000 henkilöä. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutena kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain (521/62) 2 §:n nojalla 70 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1989 opintokeskuksia oli toiminnassa 11. Valtionapua saaneiden opintokerhojen määrä oli noin 16 600 ja valtionapuun oikeuttavien kurssien määrä noin 9 600. Opintokeskus saa valtionapua opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) 2 §:n nojalla noin 80 % käyttökustannuksista.

30. *Valtionosuus ja -avustus kansalais- ja työväenopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 421 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain (521/62) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 1 509 henkilön palkkauskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 29 000 000 mk määrärahan oikaisun johdosta ja vähennyksenä 724 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus palkkauskustannuksiin...	277 000 000
Valtionosuus ja -avustus muihin käyttökustannuksiin.....	144 000 000
Yhteensä	421 000 000

Määräraha arvioidaan tarvittavan 342 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden sekä 64 000 000 mk osasuoritusten ja 15 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	421 000 000
1990 menoarvio	362 100 000
1989 tilinpäätös	366 482 431

50. *Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 285 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk lisäavustusten maksamiseen ja 400 000 mk ulkomaisten opiskelijoiden tukiopestuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Kokonaistyöaikaan ja -palkkaukseen saadaan siirtää 10 kansanopiston opettajat. Lisäksi valtionavun piiriin saadaan määrärahojen ja nykyisten tuntimäärien puitteissa tuntiopetuksen vakinaistamiseksi hyväksyä 10 uutta henkilöä. Määrärahaa saa käyttää 1 707 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 36 000 000 mk määrärahan oikaisun johdosta sekä vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon

ehdollisena sisältynyt 280 000 markan määräraha ja 300 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu palkkausmenoihin	173 000 000
Valtionapu muihin menoihin	112 000 000
Yhteensä	285 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 251 000 000 mk valtionavun ennakoiden ja 34 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	285 000 000
1990 menoarvio	240 610 000
1989 tilinpäätös	243 060 320

52. Eräät rakennusavustukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kansanopistojen rakennustöihin.

Käyttösuunnitelma:	Myönnetty mk	Myönnetään mk		
1. Eurajoen kristillinen opisto				
— opiskelija-asuntola	—	300 000		
2. Haapaveden opisto				
— kivirakennuksen saneeraus	200 000	150 000		
3. Hartolan opisto				
— opetus- ja majoitusrakennuksen peruskorjaus	400 000	150 000		
4. Inarin opisto				
— uudisrakennus	1 150 000	400 000		
5. Itä-Karjalan kansanopisto				
— opiskelija-asuntola-ruokalarakennus	1 150 000	400 000		
6. Kainuun opisto				
— opetustila Arvolan perusparannus	100 000	150 000		
7. Kalajoen kristillinen kansanopisto				
— uudisrakennus ja perusparannus	1 700 000	100 000		
8. Kankaanpään opisto				
— asuntola ja päärakennuksen saneeraus	500 000	150 000		
9. Kanneljärven opisto				
— asuntola ja kirjastorakennus	350 000	350 000		
10. Karhunmäen kristillinen kansanopisto				
— uudisrakennus	3 250 000	500 000		
11. Kauhajoen evankelinen opisto				
— päärakennuksen perusparannus	1 200 000	100 000		
12. Kaustisen evankelinen kansanopisto				
— päärakennuksen perusparannus	850 000	100 000		
13. Keski-Suomen opisto				
— perusparannus	450 000	300 000		
14. Lehtimäen opisto				
— päärakennuksen perusparannus	—	100 000		
15. Loimaan evankelinen opisto				
— opiskelija-asuntola	450 000	100 000		
16. Länsi-Suomen opisto				
— uusi asuntola	200 000	150 000		
17. Oriveden opisto				
— asuntolan perusparannus	200 000	200 000		
18. Otavan opisto				
— puisen päärakennuksen perusparannus	700 000	200 000		
19. Paasikivi-opisto				
— muutos- ja perusparannustyö	5 750 000	2 250 000		
20. Pohjois-Karjalan opisto				
— päärakennuksen perusparannus	800 000	300 000		
21. Portaanpään kristillinen kansanopisto				
— kirjasto- ja liikuntasalirakennus	600 000	350 000		
22. Päivölän kansanopisto				
— ruokala- ja hallintorakennus	—	100 000		
23. Ranuan kristillinen kansanopisto				
— uudisrakennus	2 400 000	500 000		
24. Reisjärven kristillinen opisto				
— lisärakennus ja päärakennuksen perusparannus	800 000	300 000		
25. Työväen Akatemia				
— muutos- ja perusparannustyö	600 000	600 000		
26. Valamon kansanopisto				
— opisto- ja majoitusrakennus	500 000	500 000		

27. Valkealan kristillinen kansanopisto		
— perusparannus...	150 000	150 000
28. Varsinais-Suomen kansanopisto		
— asuntola ja vanhan päära- kennuksen peruskor- jaus	—	150 000
29. Voionmaan opisto		
— uudisrakennus sekä muutos- ja perusparannus- työ	5 765 000	1 650 000
30. Evangeliska folk- högskolan i södra Finland		
— uudisrakennus ja perusparannus...	400 000	250 000
31. Evangeliska folk- högskolan i Österbot- ten		
— perusparannus...	300 000	100 000
32. Fria kristliga folk- högskolan		
— perusparannus...	—	150 000
33. Kristliga folkhögsko- lan i Nykarleby		
— perusparannus...	200 000	200 000
34. Kronoby folkhög- skola		
— perusparannus...	—	100 000
35. Svenska folkakade- min i Borgå.....	—	200 000
36. Vörs folkhögskola- Breibadblick		
— uudisrakennus ja perusparannus...	—	250 000
Yhteensä		12 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneet yhteensä 3 150 000 markan määrärahat. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä loppuosa vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneistä määrärahoista.

1991 menoarvio	12 000 000
1990 menoarvio	11 200 000
1989 tilinpäätös	11 825 000

54. *Avustus järjestöjen vapaata sivistystyötä varten*

Momentille myönnetään 19 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen järjestöille vapaaseen sivistystyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	13 000 000
Avustus laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille	3 020 000
Avustus eräille sivistysjärjestöille	1 920 000
Avustus Karjalan Liitto r.y:lle	920 000
Avustus yleissivistävää pohjakoulutusta täydentävän kirjeopetuksen järjestämiseen	540 000
Avustus mustalaisten aikuiskoulutukseen	120 000
Avustus Kuivajärven ja Hietajärven vienankarjalaiskylien sivistystyöhön ja elvytykseen	80 000
Yhteensä	19 600 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 1 160 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	19 600 000
1990 menoarvio	17 040 000
1989 tilinpäätös	16 207 000

55. *Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 72 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 209 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 600 000 mk määrärahan oikaisun johdosta ja vähennyksenä 100 000 mk siirtona momentille 29.69.25.

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu opintokeskusten yleismenoihin	31 000 000
Valtionapu ohjaajakoulutukseen	3 880 000
Valtionapu opintokerhotoimintaan	7 320 000
Valtionapu luentotoimintaan	3 270 000
Valtionapu kurssitoimintaan	27 330 000
Yhteensä	72 800 000

Määrarahasta arvioidaan tarvittavan 65 000 000 mk valtionavun ennakoiden ja 7 800 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1991 menoarvio	72 800 000
1990 menoarvio	64 600 000
1989 tilinpäätös	61 699 063

56. (29.37.51, osa) *Avustukset kesäyliopistoille*

Momentille myönnetään 5 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille niiden toiminnasta sekä yhteisestä tiedotus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin.

1991 menoarvio.....	5 100 000
1990 menoarvio.....	4 900 000
1989 tilinpäätös.....	3 300 000

57. *Kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamisen korkotuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 980 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista

myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen tarkoitettujen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 4 000 000 mk aikaisempina vuosina aloitettuja rakennushankkeita varten.

Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992 mk	1993 mk	1994 mk	1995 mk	1996- mk
Vuoden 1991 korkotukilainoista.....	144 000	128 000	112 000	96 000	40 000
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista.....	669 000	472 000	298 000	176 000	114 000
Yhteensä	813 000	600 000	410 000	272 000	154 000

1991 menoarvio.....	980 000
1990 menoarvio.....	1 050 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

69. Ammatillinen aikuiskoulutus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Ammattikasvatushallituksen alaista ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi lähinnä luvuista 29.60, 29.65 ja 29.67, joihin sisältyy aikuisten ammatillinen peruskoulutus ja jatkolinjat.

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi oppisopimuskoulutuksena, korkeakoulujen avoimena opetuksena ja täydennyskoulutuksena sekä kesäyliopistojen järjestämänä koulutuksena. Yleissivistävää aikuiskoulutusta annetaan kansanopistoissa, kansalais- ja työväenopistoissa, iltalukioissa sekä opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa ja korkeakouluissa.

Aikuiskoulutukseen tarkoitettuja määrärahoja sisältyy tulo- ja menoarvion tehtäväluokituksessa yleissivistävän aikuiskoulutuksen ohella yleissivistävän opetuksen (iltalukio),

ammattiopetuksen (ammatillinen peruskoulutus ja jatkolinjat, maksullinen täydennyskoulutus), korkeakouluopetuksen (maksullinen täydennyskoulutus ja avoin korkeakouluopetus) ja opintotuen (normaali opintotuki ja aikuisopintoraha) tehtäväryhmiin.

Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan ammatillisten oppilaitosten järjestämässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla 15 900:sta noin 19 400:aan.

Valtio osallistuu omaehtoisen lisäkoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskunnallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin, johon ei muutoin olisi riittävästi maksullista kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaisuudessaan

työnantaja. Maksullisen palvelutoiminnan käynnistämiseen tarvittavat määrärahat ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.28, 29.65.35 ja 29.67.52.

Ammatilliset kurssikeskukset muuttuvat 1.1.1991 lukien ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi, jotka ovat ammattikasvatushallituksen alaisia ammatillisia oppilaitoksia. Niiden keskeisenä tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskus rahoittaa toimintansa pääasiassa koulutuksesta ja muusta toiminnasta saamallaan tuloilla. Se myy koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä myös työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Aikaisemmin työllisyyskoulutukseen budjetoiduista määrärahoista siirretään 421,5 milj. mk työministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Opetusministeriön määrärahoilla rahoitetaan aikuiskoulutuskeskusten tarvitsemat perusresurssit.

Ammatillisiin oppilaitoksiin on tarkoitus perustaa 23 uutta aikuiskoulutus- tai kursiosastoa.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten toimintaa rahoitetaan edelleen tästä luvusta. Ammatillisia erikoisoppilaitoksia on vuonna 1991 toiminnassa yhteensä 53 ja niissä arvioidaan olevan vähintään vuoden pituisessa koulutuksessa noin 2 200 opiskelijaa. Erikoisoppilaitosten järjestämän kurssitoiminnan opiskelijatyöpäivien määrä oli vuonna 1989 yhteensä noin 300 000. Vuonna 1991 lukumäärän arvioidaan olevan noin 500 000 opiskelijatyöpäivää. Kolme ammatillisten erikoisoppilaitosten yhteydessä toimivaa kirjeoppilaitosta on tarkoitus yhdistää vuonna 1991 pääoppilaitokseen. Kirjeopiskelun ja -opetuksen valtionavusta annetun lain (1079/79) alaista kirjeopetusta järjestää vuonna 1991 edelleen neljä oppilaitosta. Kirjeopetuslainsäädäntöä ajanmukaistetaan ja muutokset on tarkoitus saattaa voimaan vuonna 1992.

Ammattikurssien päätöksentekoa ja määrärahojen jakoa koskevat säädökset muutetaan niin, että lääninhallitukset ostavat vuoden 1991 alusta lähtien ammatillisten oppilaitosten järjestämää omaehtoista ja yhteiskunnallisesti tärkeää täydennyskoulutusta. Oppilaitosten kannalta täydennyskoulutus on aina maksullista palvelutoimintaa. Ammatti-

kasvatushallitus päättää kuitenkin ammatillisten erityisoppilaitosten kurssitoiminnan valtionrahoituksesta.

Vuonna 1989 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän kurssitoiminnan opiskelijapäivien määrä oli yhteensä 690 000. Vuonna 1991 vastaavan luvun arvioidaan olevan noin 990 000.

25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palkkausten ja asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtioneuvoston 24.3.1988 tekemä periaatepäätös ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä sekä ammatillisten kurssikeskusten muuttuminen ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi ja työllisyyskoulutuksen muuttuminen työvoimapolitiittiseksi aikuiskoulutukseksi 1.1.1991.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 20 000 mk siirtona momentilta 29.41.22, 724 000 mk siirtona momentilta 29.68.30, 300 000 mk siirtona momentilta 29.68.50 ja 100 000 mk siirtona momentilta 29.68.55 yleissivistävän aikuiskoulutuksen kehittämismenojen osuutena.

1991 menoarvio	18 000 000
1990 menoarvio	16 000 000
1989 tilinpäätös	6 852 780

26. Ammatilliset pätevyystutkinnot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain (32/73) mukaisen menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk tutkintojen suunnittelu-, kehittämis- ja tarkastusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkittavien määrän arvioidaan vuonna 1991 olevan 4 000 henkilöä. Vuonna 1989 tutkintoihin osallistui 2 436 henkilöä. Määrärahasta arvioidaan käytettä-

vän valtionavun ennakkoihin 4 500 000 mk ja vuosien 1989—90 loppusuorituksiin 1 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 800 000
1990 menoarvio.....	3 600 000
1989 tilinpäätös.....	3 701 604

30. *Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten huoneistojen hankkimisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 660 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annettun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainan saajalta perittävässä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 550 000 mk vuonna 1992, 470 000 mk vuonna 1993, 420 000 mk vuonna 1994, 350 000 mk vuonna 1995 ja 640 000 mk myöhempinä vuosina.

1991 menoarvio.....	660 000
1990 menoarvio.....	520 000
1989 tilinpäätös.....	298 822

31. *Valtion korvaus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyskoulutuksesta annettun lain (31/76) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun harkinnanvaraisen korvauksen maksamiseen sekä ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettun lain (760/90) 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtionavustuksen maksamiseen ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten omien rakennusten perustamiskustannuksiin. Perustamissuunnitelmia saadaan hyväksyä vuonna 1991 enintään siten, että

niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden määrä on 210 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Perustamissuunnitelmien valtuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 16 000 000 mk vuonna 1992, 22 000 000 mk vuonna 1993 ja 20 000 000 mk vuonna 1994.

1991 menoarvio.....	9 740 000
1990 menoarvio.....	4 600 000
1989 tilinpäätös.....	4 000 000

32. (29.69.27 ja 70) *Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 271 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyskoulutuksesta annettun lain (31/76) mukaisten, edellisiin vuosiin kohdistuvien osa- ja loppusuoritusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen maksamiseen sekä ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annettun lain (761/90) mukaisiin toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toiminta-avustukset	156 500 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen	81 000 000
Vuokra-arvojen korvaaminen	11 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat osasuoritukset sekä muut loppusuoritukset.	8 000 000
Erityisavustukset (enintään).....	15 000 000
Yhteensä	271 500 000

Selvitysosa: Ammatilliset kurssikeskukset muuttuvat 1.1.1991 lukien ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi, joiden tehtävänä on tarjota ja järjestää ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Amatillinen aikuiskoulutuskeskus myy koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle sekä myös työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Osa aikaisemmin momentille 29.69.27 budjetoiduista määrärahoista siirretään aikuiskoulutuskeskusten perustamisen johdosta työministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Opetusministeriön määrärahoilla rahoitetaan aikuiskoulutuskeskusten tarvitsemat perusresurssit. Työvoimahallinto ostaa aikuiskoulutuskeskuksilta työvoimapolitiikan

hoitamisen kannalta tarpeellista aikuiskoulutusta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 81 500 000 markan siirto momentille 34.06.50 ja 340 000 000 markan siirto momentille 34.06.51 työvoimahallinnon ostamaa työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta varten sekä 3 000 000 markan siirto momentille 29.60.26 ja 3 000 000 markan siirto momentille 29.60.27 opettajien lisäkoulutuksen menojen maksamista varten.

1991 menoarvio	271 500 000
1990 menoarvio	710 000 000
1989 tilinpäätös	720 212 495

33. (29.69.28 ja 33) Ammatillinen täydennyskoulutus

Momentille myönnetään 89 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (674/89) 10 d §:n mukaisen ammatillisen kurssitoiminnan valtionavustuksen ja 12 §:n mukaisten aikuiskoulutusosaston tai vastaavan johtajan palkkauksista aiheutuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä vuoden 1990 valtionosuuden ja -avustuksen loppusuoritusten maksamiseen ja lain (766/90) 12 a §:n mukaisen lääninhallitusten ostaman täydennyskoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös yksityisopiskelijoiden tukiovetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Valtion rahoitus tulee kohdistaa siten, että ns. omaehtoisen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus saa olla enintään 85 prosenttia kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että ammatillisten erityisoppilaitosten kurssitoiminnan menot korvataan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89) 10 d §:n perusteella kokonaisuudessaan valtion varoista. Vuonna 1991 saa hyväksyä valtionosuuden ja -avustuksen piiriin enintään 15 uutta aikuiskoulutus- tai kurssiosaston johtajaa. Määrärahaa saa käyttää enintään 110 henkilön palkkaukseen.

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että täyden-

nyskoulutuksen valtion rahoitukseen liittyvä päätösvalta siirretään ammatikasvatushallitukselta lääninhallituksille. Lääninhallituksen tehtäväksi tulee ostaa tätä koulutusta eri ammatillisilta oppilaitoksilta. Ostot voivat suuntautua sekä kunnallisiin, yksityisiin että valtion oppilaitoksiin. Oppilaitosten kannalta täydennyskoulutus on aina maksullista palvelutoimintaa. Rahoituksen muutos on otettu huomioon valtion oppilaitosten momenteilla 29.60.28 ja 12.29.60.

1991 menoarvio	89 000 000
1990 menoarvio	79 500 000
1989 tilinpäätös	56 824 482

50. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 123 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 11 §:n ja 12 §:n 3 momentin mukaisten valtionavustusten maksamiseen sekä monimuoto-opetuksen järjestämiseen liittyvien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Ammatillisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 11 §:n ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen perusteella valtionavustusta 65—75 % lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 700 000 markan siirto momentilta 29.69.59 kolmen ammatillisen erikoisoppilaitoksen yhteydessä toimivan kirjeoppilaitoksen pääoppilaitokseen yhdistämisen johdosta.

Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkaukseen	48 000 000
Valtionavustus oppilaitosten aineellisiin kustannuksiin	2 200 000
Valtionavustus vuokrista ja vuokra-arvoista aiheutuviin kustannuksiin	14 500 000
Valtionavustus muihin menoihin	59 000 000
Yhteensä	123 700 000

Määrärahaa arvioidaan tarvittavan 98 700 000 mk valtionavustuksen ennakoihin, 4 300 000 mk osasuorituksiin ja 20 700 000

mk vuosien 1988—89 loppusuorituksiin. Loppusuorituksista arvioidaan saatavan vastaa-
vasti tuloa valtiolle 8 500 000 mk eräistä
valtion varoin suoritettavista eläkkeistä an-
netun lain (382/69) mukaisena eläkekustan-
nusosuutena.

1991 menoarvio	123 700 000
1990 menoarvio	99 500 000
1989 tilinpäätös	89 741 274

51. Ylimääräiset avustukset

Momentille myönnetään 8 050 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-
miseen käyttösuunnitelmassa mainittuihin
tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma: mk

Ammattienedistämislaitokselle	4 500 000
Finnairin ilmailuopistolle	1 600 000
Pohjois-Suomen teollisuusopistolle ...	1 200 000
Pohjanmaan yrittäjäopistolle	750 000
Yhteensä	8 050 000
1991 menoarvio	8 050 000
1990 menoarvio	8 050 000
1989 tilinpäätös	11 718 500

52. Ammatillisten erikoisoppilaitosten ra- kentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 mk. Mää-
rärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista
myönnettävistä eräistä korkotukilainoista an-
netun lain (1015/77) mukaisten ammatillisten
erikoisoppilaitosten rakentamiseen vuonna
1986 ja sitä ennen myönnettujen rakennus-
lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen
neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksik-
köä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosent-
tiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jäl-
keen korkotukea ei makseta.

1991 menoarvio	50 000
1990 menoarvio	100 000
1989 tilinpäätös	29 336

53. Avustus kotitalousneuvontajärjestöille

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-
miseen Maatalouskeskusten Liitto ry:lle,
Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselle ja
Marttaliitto ry:lle sekä näiden piirijärjestöille
ja Finlands Svenska Martha-förbund rf:lle,

Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:lle ja
Kunnallisen kotitalous- ja kuluttajaneuvon-
nan keskus ry:lle sekä koti- ja laitostalousop-
pilaitosten neuvontapalvelulle. Avustuksia saa
maksaa keskimäärin 193 henkilön palkkaus-
menoihin. Kotitalousneuvonnan uudelleenjär-
jestämiseksi ja tehostamiseksi supistetaan val-
tionavustuksen piirissä olevien henkilöiden
määrä 185 henkilöksi vuoden 1991 loppuun
mennessä siten, että supistuksesta neuvotela-
an avustettavien neuvontajärjestöjen kansa-
sa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutet-
tu.

1991 menoarvio	20 000 000
1990 menoarvio	20 465 000
1989 tilinpäätös	20 991 617

54. Avustukset kotiteollisuusneuvontajärjes- töille

Momentille myönnetään 22 400 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-
miseen Kotiteollisuuden keskusliitolle ja ko-
titeollisuusyhdistyksille. Avustuksia saa mak-
saa 249 henkilön palkkausmenoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990
tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt
410 000 markan määräraha ja lisäksi Sappelas
Dवादjarat ry -nimisen yhdistyksen
toiminnan tukeminen.

1991 menoarvio	22 400 000
1990 menoarvio	21 310 000
1989 tilinpäätös	20 270 000

57. Valtionavustus ammatillisten erikoisop- pilaitosten perustamiskustannuksiin (siirto- määräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppi-
laitosten rahoituksesta annetun lain (494/83)
mukaisen ammatillisten erikoisoppilaitosten
perustamiskustannusten valtionavustuksen
maksamiseen.

1991 menoarvio	9 000 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	9 000 000

59. Valtionapu kirjeopiskelua varten

Momentille myönnetään 3 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kirjeopiskelun ja
-opetuksen valtionavusta annetun lain (1079/

79) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 4 §:n mukaiseen valtionapuun enintään 3 300 000 mk sekä lain 7 §:n mukaiseen harkinnanvaraiseen valtionapuun enintään 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 700 000 markan siirto momentille 29.69.50 kolmen am-

matillisen erikoisoppilaitoksen yhteydessä toimivan kirjeoppilaitoksen pääoppilaitokseen yhdistämisen johdosta.

1991 menoarvio.....	3 600 000
1990 menoarvio.....	4 000 000
1989 tilinpäätös.....	7 200 000

74. Koulutussopimus- ja oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

27. Kurssitoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) mukaisen tietopuolisen koulutuksen järjestämismenojen sekä siinä tarvittavien koneiden, laitteiden ja opetusvälineiden hankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kurssiopetuksen järjestäminen	51 000 000
Kalusto-, kone- ja opetusvälinehankinnat (enintään)	1 000 000
Yhteensä	52 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oppisopimuskoulutuksen uusittujen oppiohjelmien aiheuttama tietopuolisen koulutuksen osuuden lisääntyminen. Tietopuolisessa koulutuksessa arvioidaan olevan noin 7 000 oppilasta vuonna 1990 ja vuonna 1991. Määrärahasta arvioidaan käytettävän valtionavun ennakoihin 32 000 000 mk, vuoden 1990 osasuorituksiin 10 000 000 mk ja vuosien 1988—89 loppusuorituksiin 10 000 000 mk.

1991 menoarvio	52 000 000
1990 menoarvio	38 000 000
1989 tilinpäätös	43 234 510

30. Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) 22, 27 ja 28 a §:n mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuutta saa maksaa enintään 74 henkilön palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille	5 300 000
Lisätty valtionosuus kehitysalueella oleville kunnille	600 000
Yhteensä	5 900 000

1991 menoarvio.....	5 900 000
1990 menoarvio.....	5 500 000
1989 tilinpäätös.....	5 737 122

40. Korvaus työnantajille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppi- ja koulutussopimuksista aiheutuviin korvauksiin työnantajille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Oppisopimukset	99 000 000
Koulutussopimukset	66 000 000
Lisäkorvaus kehitysalueella oppisopimuksiin	5 000 000
Yhteensä	170 000 000

Selvitysosa: Vuonna 1991 on tavoitteena 8 500 voimassa olevaa oppisopimusta sekä 11 000 vuotuista koulutussopimusta. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen koulutussopimustoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi ja oppisopimuslain väliaikaisten säännösten muuttamiseksi siten, että koulutussopimustoiminta vakinaistetaan ja oppisopimuslain väliaikaisten säännösten voimassaoloaikaa jatketaan.

1991 menoarvio.....	170 000 000
1990 menoarvio.....	175 000 000
1989 tilinpäätös.....	145 509 828

80. Varastokirjasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 234 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 463 400	11
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	982 300	—
Muut palkat ja palkkiot.....	11 100	—
Sosiaaliturvamaksu.....	163 000	—
Eläkemaksu.....	614 200	—
Yhteensä.....	3 234 000	11

1991 menoarvio.....	3 234 000
1990 menoarvio.....	2 427 000
1989 tilinpäätös.....	1 048 553

1991 menoarvio.....	1 350 000
1990 menoarvio.....	620 000
1989 tilinpäätös.....	337 491

10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 510 000 mk. Määrärahaa saa käyttää varastokirjaston käytössä olevien kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	510 000
1990 menoarvio.....	1 280 000
1989 tilinpäätös.....	794 791

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.80.29.

1990 menoarvio.....	800 000
1989 tilinpäätös.....	300 000

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 350 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksiuotiseksi siirtomäärärahaksi.

87. *Osakkeiden hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 5 370 000 mk.

Selvitysosa: Varastokirjaston käytössä olevien tilojen lunastushinta on yhteensä noin 12 370 000 mk. Tarkoitusta varten on aikaisemmin myönnetty 7 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 370 000
1990 menoarvio.....	7 000 000

81. Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 896 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 399 600	10
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	31 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	9 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	96 000	—
Eläkemaksu.....	360 000	—
Yhteensä.....	1 896 000	10

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta myönnetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 85 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tekstinkäsittelytehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 65 500 mk yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtävälueelta.

1991 menoarvio.....	1 896 000
1990 menoarvio.....	1 384 000
1989 tilinpäätös.....	1 284 334

29. (29.81.29 ja 50) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 232 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maksullisesta

tutkimus- ja julkaisutoiminnasta sekä siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja apurahojen maksamiseen kansainvälisen tutkijanvaihdon menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon otettiin 50 000 markan ehdollinen määräraha. Maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.99.

1991 menoarvio.....	1 232 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	988 703

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 383 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	6 079 200	40
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	125 500	1
Muut palkat ja palkkiot.....	162 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	423 700	—
Eläkemaksu.....	1 591 900	—
Yhteensä.....	8 383 000	41
1991 menoarvio.....	8 383 000	1 545 000
1990 menoarvio.....	6 043 000	1 350 000
1989 tilinpäätös.....	5 633 812	770 452

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 545 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin kahdeksan henkilön palkkaamiseen lyhytaikaiseen palvelussuhteeseen.

Selvitysosa: Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettu asetus (158/81) säätelee suoritteista perittävät maksut. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.99.

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio.....	4 500 000
1990 menoarvio.....	4 300 000
1989 tilinpäätös.....	4 190 640

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.82.29.

1990 menoarvio.....	150 000
1989 tilinpäätös.....	100 000

83. Arkistolaitos

Joensuun maakunta-arkiston uudet tilat otetaan käyttöön vuonna 1991. Tiloista noin 100 m² on tarkoitus luovuttaa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran perinnearkiston käyttöön korvauksetta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 27 902 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	19 922 900	169
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	903 700	3
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	41 100	—
Muut palkat ja palkkiot	326 300	—
Sosiaaliturvamaksu	1 409 500	—
Eläkemaksu	5 298 500	—
Yhteensä	27 902 000	172

Pysyväisluonteisissa tehtävissä toimivien tilapäisten virkamiesten aseman vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 78 800 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien arkistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 78 800 mk samasta ajankohdasta lukien yhden henkilön palkkauksena samalta tehtäväalueelta.

1991 menoarvio	27 902 000
1990 menoarvio	20 409 000
1989 tilinpäätös	18 279 121

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää arkistolaitoksen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 menoarvio.....	3 935 000
1989 tilinpäätös.....	3 806 402

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 525 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös yhden henkilön palkkaamiseen sekä henkilökunnan palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoimin-

nasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.83.

1991 menoarvio.....	525 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	313 765

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 100 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahas- ta on tarkoitus käyttää 900 000 mk Joensuun maakunta-arkiston uudisrakennuksen kalustamiseen.

1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 menoarvio.....	2 800 000
1989 tilinpäätös.....	2 456 425

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.83.29.

1990 menoarvio.....	700 000
1989 tilinpäätös.....	700 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 750 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Joensuun maakunta-arkisto.....	2 453	20 200	8 235	11 150 000	9 050 000
2. Mikkelin maakunta-arkisto.....		21 830		800 000	700 000
— lisärakennus.....	1 576	15 460	9 810		
— muutostyö.....	1 619	6 370	3 935		
				Yhteensä	9 750 000
1991 menoarvio.....				9 750 000	
1990 menoarvio.....				8 000 000	
1989 tilinpäätös.....				2 674 000	

84. Museovirasto

Selvitysosa: Museoviraston asemaa ja tehtäviä maamme muinaismuistohallinnossa selvittäneen toimikunnan ehdotusten pohjalta museoviraston organisaatiota on tarkoitus muuttaa vuonna 1992.

Tarkoituksena on kiirehtiä toimenpiteitä

kansallisesti arvokkaiden alusten kunnostamiseksi ja museoimiseksi sekä selvittää tämän toiminnan kustannusten jakoa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 501 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	23 084 300	183
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	4 467 000	44
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	5 220 900	—
Muut palkat ja palkkiot.....	271 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 197 000	—
Eläkemaksu.....	8 260 800	—
Yhteensä	43 501 000	227

1991 menoarvio 43 501 000
1990 menoarvio 31 892 000
1989 tilinpäätös 30 593 739

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentille 12.29.84 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot.

1991 menoarvio..... 1 600 000
1990 menoarvio..... 1 400 000
1989 tilinpäätös..... 1 120 076

29. (29.84.10, 13, 21 ja 29) Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös museoviraston toimintaan liittyvien erityismenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisissa kaivaustehtävissä ja meriarkeologisissa tutkimuksissa tarvittavan henkilökunnan palkkausten ja matkajen maksamiseen sekä kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Määrärahaa saa käyttää rakennusten korjausmenoihin 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toiminnan erityismenot.....	4 800 000
Muut kulutusmenot.....	2 200 000
Kaluston hankinta.....	1 100 000
Kiinteistöjen käyttö.....	4 800 000
Yhteensä	12 900 000

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahasi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon mahdollisena sisältynyt 650 000 markan määräraha. Määrärahasta on tarkoitettu käyttä 300 000 mk Antellin kokoelmien kartuttamiseen, 500 000 mk Kansallismuseon kiinteiden kalusteiden hankintamenojen maksamiseen ja 1 000 000 mk atk-laitteiden ja muun kaluston hankintamenojen maksamiseen. Museotoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.84.

1991 menoarvio.....	12 900 000
1990 menoarvio.....	11 500 000
1989 tilinpäätös.....	10 233 214

30. Museoiden valtionosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää museoiden valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1146/88) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden piiriin kuuluvan museoammatillisen henkilökunnan määrä on 212.

1991 menoarvio.....	31 500 000
1990 menoarvio.....	30 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 512 488

50. Rakennusten entistämisyavustukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten omistajille myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon mahdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	5 200 000
1990 menoarvio.....	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	4 000 000

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.84.29.

1990 menoarvio.....	1 300 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kymmenen henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Linnojen ja linnoitusten sekä muiden muinaisjäännostösten korjaus- ja perusparannustyöt.....	2 600 000
2. Pienet korjaus- ja perusparannushankkeet.....	300 000
3. Suitian kartanolinnan peruskorjaus.....	1 000 000
4. Linnojen ja linnoitusten korjaustöiden suunnittelu- ja rakennuttajatehtävät.....	1 400 000
5. Saamelaismuseon suunnittelu.....	200 000
Yhteensä	5 500 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 323 000 mk henkilöstön eläkemaksuina.

Kohdan 4 määräraha on tarkoitettu käyttä pääosin Turun linnan ja Haminan linnoituksen suunnittelu-, tutkimus- ja rakennuttajatehtävien menoihin. Turun linnan ja Haminan linnoituksen korjaustyöt on tarkoitettu tehdä vankeinhoitolaitoksen siirtolatyönä.

1991 menoarvio.....	5 500 000
1990 menoarvio.....	4 900 000
1989 tilinpäätös.....	10 250 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1991 menoarvio.....	300 000
1990 menoarvio.....	300 000
1989 tilinpäätös.....	135 000

85. Suomenlinnan hoitokunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 10 392 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	994 800	5
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	5 880 200	58
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	918 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	99 900	—
Sosiaaliturvamaksu.....	524 900	—
Eläkemaksu.....	1 973 400	—
Yhteensä.....	10 392 000	63

1991 menoarvio..... 10 392 000
1990 menoarvio..... 7 788 000
1989 tilinpäätös..... 7 282 487

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Suomenlinnan hoitokunnasta annetun asetuksen (168/89) 1 §:n 2 kohdan mukaisista tehtävistä aiheutuvien kiinteistöjen hoito- ja ylläpitomenojen, lukuunottamatta henkilöstömenoja, maksamiseen.

1991 menoarvio..... 4 500 000
1990 menoarvio..... 4 400 000
1989 tilinpäätös..... 4 333 369

13. *Rakennusten korjaus ja kunnossapito* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 700 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Suomenlinnan hoitokunnasta annetun asetuksen (168/89) 1 §:n 2 kohdan mukaisista tehtävistä aiheutuvien rakennusten korjaus- ja kunnossapitomenojen, henkilöstömenoja lukuunottamatta, maksamiseen.

1991 menoarvio..... 3 700 000
1990 menoarvio..... 3 600 000
1989 tilinpäätös..... 3 500 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiesten aiheuttamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio..... 600 000
1990 menoarvio..... 380 000
1989 tilinpäätös..... 346 217

40. *Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappioista.

1991 menoarvio..... 800 000
1990 menoarvio..... 780 000
1989 tilinpäätös..... 756 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.85.29.

1990 menoarvio..... 150 000
1989 tilinpäätös..... 100 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahalla saa palkata 12 henkilöä kunnostustöihin.

Selvitysosa: Perusparannustyöryhmän uu-

det työntekijät on tarkoitus ottaa pitkäaikaisesti työttöminä olleista henkilöistä.

1991 menoarvio.....	7 000 000
1990 menoarvio.....	6 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 400 000

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90 ja 91)

Vuonna 1989 ja sitä ennen kertyneistä säästöissä olevista voittovaroista käytetään 35 000 000 mk vuoden 1991 menoihin seuraavasti: urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen 8 000 000 mk, tieteen tukemiseen 16 000 000 mk, mistä 15 000 000 mk Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoitukseen, taiteen tukemiseen 9 000 000 mk ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1991 kertyvän 1 264 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuolentuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 38 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilla 29.91.50 urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen 469 milj. mk, momentilla 29.88.53 tieteen tukemiseen 155,75 milj. mk, momentilla 29.90.52 taiteen

tukemiseen 525,91 milj. mk ja momentilla 29.91.51 nuorisonkasvatustyön tukemiseen 151,34 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauksien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon. Asetuksen 2 §:n mukaan määrärahasta käytetään vuosittain 36,6 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen sekä 8 prosenttia Suomen Kansallisoopperan Säätiön ja 3 prosenttia Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiön tukemiseen kuitenkin niin, että niille tarvittaessa annetaan myös lisävastusta, sekä jäljelle jäävä osa tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen.

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen

Suomen Akatemian yhteyteen perustetaan tulevaisuudentutkimuksen keskus. Keskuksen tehtävänä on tehdä tulevaisuudentutkimusta sekä siihen liittyvää teknologian arviointia, edistää tämän tutkimuksen tulosten hyväksikäyttöä sekä kehittää alan yhteistyötä. Alan tutkimustyötä on tarkoitus keskittää Turun korkeakouluihin. Kaupunki vastaa tutkimus-

syksiköiden toimitiloista aiheutuvista kustannuksista viiden vuoden ajan.

Selvitysosa: Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 382 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	86 404 200	545
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	562 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	1 436 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	5 878 700	—
Eläkemaksu.....	22 100 700	—
Yhteensä.....	116 382 000	545

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 187 200 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tulevaisuudentutkimuksen tehtäviä varten.

1991 menoarvio	116 382 000
1990 menoarvio	82 856 000
1989 tilinpäätös	75 841 278

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kasvuvuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio.....	7 400 000
1990 menoarvio.....	6 700 000
1989 tilinpäätös.....	6 396 746

50. *Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 228 870 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusmäärärahojen, tutkimussopimuksista aiheutuvien menojen, tutkijankoulutusmenojen, varttuneiden tieteenharjoittajien apurahojen, tutkimuksen erityisrahoitusmenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 500 000 mk tulevaisuudentutkimuksen keskuksen toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Käyttösuunnitelma: mk

Tutkimusmäärärahoihin, tutkimussopimuksiin, tutkijankoulutukseen ja tutkimuksen erityisrahoitukseen sekä tutkimuksen ja tutkimusedellytysten muuhun edistämiseen	142 447 000
Kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön	46 423 000
Varttuneiden tieteenharjoittajien apurahat (laki 865/84)	13 600 000
Eläkemaksu	26 400 000
Yhteensä	228 870 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eri hallinnonalojen yhteistyönä toteutettavan ilmakehän muutosten laajapohjaisen tutkimusohjelman menoina 15 milj. mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa

on otettu huomioon lisäksi integraatio- tutkimuksen tehostamisesta sekä heikompiosaisen väestön asemaa koskevasta tutkimusohjelmasta aiheutuvat menot, elinkeinoelämässä ja tutkimuslaitoksissa toimivien henkilöiden tutkijankoulutuksen tukemisesta, tutkijankoulutusohjelmista sekä biotekniikan, molekyylibiologian, avaruustutkimuksen ja tietotekniikan tutkijankoulutuksesta aiheutuvat menot.

Kansainvälisen tutkimusyhteistyön määrärahoissa on otettu huomioon lisäksi osallistuminen Euroopan tiedesäätiön (ESF) ja Euroopan yhteisöjen Science-, lääketiede-, Spes- sekä Human Genome Analysis ohjelmiin, osallistuminen kolmanteen tutkimus- ja kehitystyön puiteohjelmaan, ICSU:n (International Council of Scientific Unions) Global Change ja Maailman Ilmatieteen Järjestön (WMO) World Climate Programme tutkimusohjelmiin sekä Neuvostoliiton tiedeakatemian kanssa yhteistyönä suoritettavaan pohjoisten alueiden luonnon uudistumiskykyyn liittyvään tutkimusohjelmaan. Näiden ohjelmien osuus määrärahan lisäyksestä on noin 15 milj. mk.

Suomen Akatemian tutkimustoiminnan tuloksellisuuteen tähtäävän arviointitoiminnan, seurannan sekä johtamisjärjestelmien kehittämiseen arvioidaan tarvittavan 1 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi tieteentutkimuksen yksikön perustamisesta aiheutuvat menot sekä vähennyksenä Euroopan molekyylibiologian laboratorion (EMBL) Suomen maksuisuuden siirto momentille 29.88.66. Käyttösuunnitelman kohtien 1 ja 2 määrärahoista käytetään arviolta 75 % palkkausmenoihin.

1991 menoarvio	228 870 000
1990 menoarvio	198 500 000
1989 tilinpäätös	176 852 434

53. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voitot varat tieteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 155 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, Suomen Akatemian tutkimushankkeiden menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tut-

kimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomalaiselle Tiedekatemialle Sodankylän observatoriota varten.....	4 200 000
Suomen Museoliitolle.....	1 270 000
Kotiseututoimintaan, mistä Suomen Kotiseutuliitolle 980 000 mk.....	1 200 000
Kansallispukuneuvostolle.....	270 000
Tieteellisen kirjallisuuden edistämiseen ja kääntämiseen.....	650 000
Työväen taloudelliselle tutkimuslaitokselle.....	750 000
Pellervon taloudelliselle tutkimuslaitokselle.....	750 000
Siirtolaisuusinstituutille.....	1 380 000
Suomen ja eräiden muiden maiden välisen stipendien vaihdon menoihin.....	1 200 000
Kansainvälisten tieteellisten konferenssien järjestämiseen Suomessa.....	4 800 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin.....	13 000 000
Kotimaisten kielten tutkimusprojekteihin ja sanakirjatöihin.....	8 000 000
Tieteellisten seurain yhteistyöelimille.	5 100 000
Väestöliiton väestöpoliittiselle tutkimuslaitokselle.....	860 000
Jyväskylän Talvi -nimiselle kulttuuritapahtumalle.....	220 000
Institutum Romanum Finlandiae-säätiölle.....	1 450 000
Suomen Ateenan-Instituutin säätiölle.	790 000
Ulkopolitiikan tutkimuksen säätiölle.	3 100 000
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle kirjastotoimintaan, sanakirjatyöhön ja matriikelin julkaisemiseen.....	1 700 000
Työväenperinne—Arbetartradition r.y:lle kirjastotoimintaan.....	800 000
Työväen keskusmuseoyhdistys r.y:lle museotoimintaan.....	300 000
Kriittiselle korkeakoululle.....	490 000
Suomen Kotiteollisuusmuseolle.....	1 150 000
Tekniikan Museon säätiölle.....	1 150 000
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen....	82 010 000
Suomen Syöpäinstituutin Säätiölle...	300 000
Tiedekeskuksen perustamiskustannuksiin.....	6 000 000
Tiedonjulkistamisen edistämiseen....	620 000
Eräisiin tutkimus-, selvitys- ja julkaisuprojekteihin.....	590 000
Museoviraston käytettäväksi museoiden avustamiseen.....	2 550 000
Museoviraston käytettäväksi museoiden rakentamisavustuksiin.....	500 000
Föreningen Brage r.f. -nimiselle yhdistykselle leikearkiston avustamiseen.	800 000

Svenska Litteratursällskapet i Finland -nimiselle yhdistykselle perinnettutkimukseen.....	240 000
Suomen Historialliselle Seuralle käytettäväksi bibliografiatyöhön.....	320 000
Eräät kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menot ja jäsenmaksut.....	4 400 000
Tietohuollon tutkimus-, selvitys- ja kokeiluapurahoihin.....	250 000
Kansalaisjärjestöille tulevaisuudentutkimustoimintaan.....	300 000
Avustus Ruotsinsalmen merikeskuksen suunnitteluun.....	100 000
Eräiden yhdistysten avustamiseen....	400 000
Saamelaismuseolle.....	100 000
Suomen hotelli- ja ravintolamuseon kannatusyhdistykselle.....	100 000
Ylä-Savon instituutille.....	440 000
Maalahden konservointikeskukselle..	250 000
Encyclopedia Iuridica Fennica -nimisen tietosanakirjan ja Unkarin historia -teoksen laatimiseen.....	400 000
Opetusministeriön käytettäväksi.....	500 000
Yhteensä	155 750 000
1991 menoarvio.....	155 750 000
1990 menoarvio.....	123 250 000
1989 tilinpäätös.....	116 777 594

(54.) Eräät lisäavustukset tieteiden tukemiseen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mihin vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa sisältyi 1 020 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 940 000
1989 tilinpäätös.....	1 380 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuden maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN) ja Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL).

Selvitysosa: Sopimuksen mukaan Suomi liittyy CERNin jäseneksi 1.1.1991. Jäsenmaksuosuus määräytyy Suomen bruttokansantuotetuosuuden mukaisesti. Vuoden 1989 arvion mukaan se olisi noin 2,2 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista. Vuosittainen jäsenmaksuosuus porrastetaan siten, että täysi jäsenmaksu noin 45 milj. mk maksetaan vuonna 1995. Vuoden 1991 osuus on arviolta 9 000 000 mk. Euroopan molekyylibiologian

laboratoriolle (EMBL) maksettava Suomen maksuosuus on aikaisemmin suoritettu momentilta 29.88.50.

1991 menoarvio 11 900 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.88.29.

1990 menoarvio..... 250 000
1989 tilinpäätös..... 800 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Ateenan-instituutin käyttöön Ateenasta ostetun kiinteistön muutos- ja peruskorjaustöiden menojen maksamiseen. Tilojen laajuus on 216 m² ja rakennustöiden kustannusarvio 3 300 000 mk eli 15 278 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 2 700 000 mk.

1991 menoarvio..... 600 000
1990 menoarvio..... 1 500 000
1989 tilinpäätös..... 1 000 000

90. Taiteen tukeminen

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 512 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	3 071 300	19
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	356 000	1
Sosiaaliturvamaksu	227 900	—
Eläkemaksu	856 800	—
Yhteensä	4 512 000	20

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 139 400 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien taiteen keskus-toimikunnan hallinto- ja esittelytehtäviä varten.

1991 menoarvio..... 4 512 000
1990 menoarvio..... 3 291 000
1989 tilinpäätös..... 2 702 906

30. *Kuntien kulttuuritoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (1045/80, muut. 948/81) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata sivu- ja yhdistelmävirat mukaan lukien 204 valtionosuuteen oikeutettua henkilöä.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Valtionosuus palkkausmenoihin.....	15 100 000
Valtionosuus paikalliseen kulttuuritoimintaan.....	25 500 000
Valtionavustukset kulttuuritoimintaan tarvittavia tiloja ja laitteita varten.	4 000 000
Yhteensä	44 600 000

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämistä ja tukemista varten on tarkoitus vahvistaa valtionosuusperuste edelleen 9 markkaan asukasta kohden. Lisäksi kunnat saavat valtionosuutta kulttuuritoimen viranhaltijoiden palkkauskustannuksiin. Vuonna 1990 valtionosuuteen oikeuttavia virkoja on 204 ja asukaskohtainen valtionosuusperuste on 9,0 mk. Kulttuuritoimintalain mukaan valtionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaisesti 39—75 %, keskimäärin 59 %.

Valtionavustusta voidaan myöntää kulttuuritoimintaan liittyviä perustamiskustannuksia varten.

1991 menoarvio	44 600 000
1990 menoarvio	42 680 000
1989 tilinpäätös	41 066 277

51. Valtion taiteilija-apurahat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 066 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) ja lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE) mukaisen 112 yksivuotisen, 41 kolmivuotisen, 22 viisivuotisen ja 10 viisitoistavuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1991 myönnetään kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Käyttösuunnitelma:	mk
112 yksivuotista apurahaa	7 976 000
123 kolmivuotista apurahaa	8 771 000
103 viisivuotista apurahaa	7 183 000
100 viisitoistavuotista apurahaa	6 942 000
50 taiteilija-apurahaa vastaava määräraha kohdeapurahoina	3 194 000
Yhteensä	34 066 000

Selvitysosa: Taiteilija-apurahat maksetaan valtion A 9 palkkausluokan mukaisen vuosipalkkion suuruisena.

1991 menoarvio	34 066 000
1990 menoarvio	30 871 000
1989 tilinpäätös	27 259 504

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 525 910 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen, apurahojen ja tukimäärärahojen sekä taiteenalan selvitys- ja julkaisu toiminnan menojen maksamiseen. Taiteen alan tutkimus- ja julkaisu toimintaan käytettävällä määrärahalta saadaan palkata enintään neljä määräraikaista työsopimussuhteista tutkijaa. Lisäksi läänien taidetoimikuntien käyttöön myönnettävällä määrärahalta saadaan palkata enintään 44 määräraikaista työsopimussuhteista ohjaavaa läänintaiteilijaa.

Määrärahaa saa käyttää myös musiikin perusopetusta antavien musiikkikoulujen ja

-opistojen valtionosuuksien maksamiseen. Tuntiovetusta saa muuttaa viroiksi ja toimiksi edellyttäen, että valtionosuuskustannukset eivät sen johdosta nouse. Musiikkioppilaitosten valtionosuuksiin ja -avustuksiin tarkoitusta määrärahasta saa käyttää 4 350 000 mk harkinnanvaraisiin avustuksiin.

Kotimaisen elokuva- ja ohjelmatuotannon sekä jakelun tukemiseen osoitettua määrärahaa saa käyttää myös audiovisuaalisen Eurokan kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kotimaisen elokuva- ja ohjelmatuotannon sekä jakelun tukemiseen ...	43 000 000
Suomen elokuvasäätiölle, mistä 1 800 000 mk säätiön osuutena pohjoismaisesta elokuva- ja TV-rahastosta	7 500 000
Suomen elokuvasäätiön ja televisioyhtiöiden välisten, esitysoikeuksia koskevien ennako-ostosopimusten edellyttämään säätiön rahoitusosuuteen	2 500 000
Alueellisille elokuvakeskuksille ja kuntien elokuvatoimintaan	1 800 000
Elokuva-alan teknisiä laitteita ja hankintoja varten	1 050 000
Elokuvateatteritukeen	3 700 000
Elokuva-alan järjestöille	2 150 000
Suomenkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen	105 000
Ruotsinkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen	100 000
Kirjailijajärjestöille	1 050 000
Suomen maakuntakirjailijat ry:lle ...	305 000
Suomen nuorisokirjallisuuden instituutille	400 000
Kirjailija- ja kirjoittajakoulutukseen ..	300 000
Lukemisharrastuksen edistämiseen ...	500 000
Suomalaisen kirjallisuuden kääntämiseen ja julkaisemiseen	700 000
Kirjallisuuden julkaisutukeen	750 000
Kirjallisuuden ostotukeen	1 650 000
Taideteosten hankkiminen julkisiin rakennuksiin, josta uuden oopperatalon taidehankintoihin 1 400 000 mk.	4 200 000
Taidemuseoille	1 100 000
Kuvataidejärjestöille	1 700 000
Taidekouluille	2 100 000
Kuvataidenäyttelytoimintaan	1 800 000
Kansainvälisen näyttelytoiminnan kehittämiseen	200 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle raha-arpa- ja veikkauksen ylijäämän käytöstä annetun asetuksen mukaiseen avustukseen, mistä säästöön valtioneuvoston käytettäväksi 3 650 000 mk	39 050 000
Teattereiden valtionapu	32 300 000
Alueteatteritoimintaa varten	26 700 000

Lastenteattereiden valtionapu	6 600 000	Tanssin harrastustoimintaan ja kansantanssin säännölliseen esitystoimintaan	550 000
Svenska teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille	8 500 000	Tanssiteattereiden ja -ryhmien teknisiä laitteita ja perushankintoja varten .	150 000
Tampereen Työväen Teatteri Oy:lle..	18 600 000	Tanssitaiteen produktiokokeiluja varten	170 000
Teatteriryhmien tukemiseen ja kiertuetoimintaan	4 100 000	Alueellisen valokuvatoiminnan kehittämiseen	850 000
Teatteriryhmien kiertuetukseen ja laitehankintoihin	750 000	Valokuvajärjestöille ja valokuvanäytelyihin	700 000
Teattereiden teknisiä laitteita ja perushankintoja varten	300 000	Valokuvateosten laatutuki	240 000
Teatteriohjaaja- ja skenografivierailuja varten	120 000	Suomen valokuvauksen 150-juhlavuoden valmisteluun	150 000
Lyhytaikaisia ammattiteatterikokeiluja varten	500 000	Valtionpalkintoihin	750 000
Näyttelijänkoulutuksen ja teattereiden koulutukselliseen yhteistoimintaan .	110 000	Taiteen alan erikoismuseoille	13 500 000
Näyttämötaidejärjestöille	5 400 000	Taide- ja museoesineiden varastointiin.	2 500 000
ITI:n ja PTU:n Suomen keskus r.y:n toimintaan, mistä 375 000 mk kansainvälistä balettikilpailua varten ..	600 000	Valtakunnalliset kulttuuritapahtumat.	10 500 000
Näytelmäkirjallisuuden edistämiseen .	1 000 000	Läänien taidetoimikuntien käytettäväksi taiteen edistämiseen	23 500 000
Vierailuteatteritoimintaan	300 000	Taidelaitosten rakentamisavustuksia varten	5 000 000
Arkkitehtuurinäyttelyihin ja alan julkaisuotoimintaan	1 400 000	Wasa Teater -nimisen teatterin rakennuksen suunnitteluun	100 000
Ympäristötaiteen säätöille	100 000	Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamiseen	5 000 000
Suomen Kansallisoopperan Säätöille raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käytöstä annetun asetuksen mukaiseen avustukseen	101 100 000	Lisämääräraha taiteen keskustuomikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänien taidetoimikuntien hallintomenoihin	5 100 000
Suomen Kansallisoopperan Säätöön lisäavustukseen	10 320 000	Taiteen alan tutkimus- ja julkaisuotoimintaan, mistä 300 000 mk viestinnän ja kulttuurin tilastoinnin kehittämiseen	1 300 000
Oopperajuhlia varten	3 500 000	Lastenkulttuurin edistämiseen	700 000
Konserttitoiminnan edistämiseen	1 000 000	Lasten ja nuorten kuvataidekouluja varten	2 200 000
Orkestereille ja yhtyeille sekä niiden aluetoimintaan	7 500 000	Kansainvälistä taiteen alan yhteistoimintaa varten	2 000 000
Musiikkioppilaitosten valtionosuuksiin ja -avustuksiin	75 740 000	Elias Lönnrotin valittujen teosten julkaisemiseen	210 000
Säveltaidejärjestöille	700 000	Eräiden taidelaitosten ja järjestöjen tukemiseen	400 000
Säveltaiteen harrastustoimintaan	3 800 000	Opetusministeriön käytettäväksi, mistä 200 000 mk leikki- ja lelumuseon suunnittelua varten	6 100 000
Musiikkileirejä varten	1 300 000		
Musiikin mestarikurssseille	300 000		
Musiikki-instituuteille	1 900 000		
Oopperayhdistyksille	1 600 000		
Suomen oopperaliitolle toimintaan ja solistivierailujen järjestämiseen	650 000		
Säveltilauksiin ja musiikkikilpailuihin.	470 000		
Luovan säveltaiteen edistämissäätöille.	100 000		
Äänitetuotannon tukemiseen	100 000		
Jazz-musiikin edistämistä varten	750 000		
Musiikin tiedotuskeskukselle	350 000		
Suomen taideteollisuusyhdistykselle ..	2 100 000		
Teollisuustaitteen Liitto Ornamolle, mistä 150 000 mk juhlavuoden menoihin	1 100 000		
Taideteollisuusjärjestöille	150 000		
Taidekäsityön laatutuki	170 000		
Taideteollisuuden kotimaisiin näyttelyihin	150 000		
Tanssiteattereiden tukemiseen	3 400 000		
Säännöllisesti toimivien tanssiryhmien tukemiseen	400 000		
Tanssin alan järjestöille	500 000		
		Yhteensä	525 910 000

Selvitysosa: Tarkoituksena on edelleen kehittää kotimaisen ohjelmatuotannon ja -jake-
lun tukea lisäämällä siihen osoitettavia avus-
tusmäärärahoja. Lisääntyvästä tuesta merkit-
tävä osa ohjataan Suomen elokuvasäätöön
kautta. Elokuvasäätöstä kehitetään elokuva-
televisio- ja videotuotantoa ja -jakelua tukeva
ja edistävä organisaatio. Vuoden 1990 tulo- ja
menoarviossa tarkoitukseen on osoitettu
10 500 000 markkaa. Vuodelle 1991 määrä-
rahaa esitetään edelleen lisättäväksi
11 500 000 markalla.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vuoden 1992 alusta lukien. Uudistuksesta tehtyjen päätösten mukaisesti teatterit sisällytetään laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään.

Taiteen alan erikoismuseoille osoitetusta määrärahadista on tarkoitettu käyttäen avustukseen Helsingin teatterimuseolle 1 260 000 mk, Suomen rakennustaiteen museolle 3 440 000 mk, Suomen valokuvataiteen museolle 2 750 000 mk ja Taideteollisuusmuseolle 4 580 000 mk.

Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle merkittyyn avustukseen sisältyy 1 130 000 markan suuruinen lisäavustus.

Elokuva-alan järjestöille osoitetun määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 90 000 mk siirtana momentilta 29.98.50.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 350 000 mk ITI:n ja PTU:n Suomen keskus r.y:n toiminta-avustuksen siirtana momentilta 29.98.50.

1991 menoarvio	525 910 000
1990 menoarvio	466 200 000
1989 tilinpäätös	425 436 939

(53.) *Eräät lisäavustukset taiteen tukemiseen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mihin vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa sisältyi 8 900 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	13 110 000
1989 tilinpäätös	10 970 000

(54.) *Valtionosuudet musiikkioppilaitoksille ja musiikin ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 29.52.50.

55. *Kirjailijoille ja kääntäjille jaettavat apurahat ja avustukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 17 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Mainitun lain 1 §:n mukaan apurahojen kokonaismäärä on 10 prosenttia edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena myönnetty 150 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	17 500 000
1990 menoarvio	16 650 000
1989 tilinpäätös	16 141 682

(58.) *Valtionavustus Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamiseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 29.90.52.

1990 menoarvio.....	3 000 000
---------------------	-----------

74. *Talonrakennukset (siirtomääräraha)*
Momentille myönnetään 11 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ateneum-rakennus.....		219 800		209 600 000	10 200 000
— peruskorjaus	6 548	171 400	26 176		
— lisärakennus.....	2 020	48 400	23 960		
2. Taideteollisuusmuseo, Korkeavuorenkatu 23, peruskorjaus.....				1 400 000	600 000
3. Nykytaiteen museo, suunnittelukilpailu .		1 600			500 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>11 300 000</u>

Selvitysosa:

1. Ateneum-rakennuksen kustannusarvion nousu aiheutuu valmistumisen viivästyisestä sekä arvioitua suuremmista lisä- ja muutostöistä.

3. Määräraha on tarkoitettu yhteishankkeena Helsingin kaupungin kanssa järjestettävää suunnittelukilpailua varten. Nykytaiteen museo on tarkoitettu toteuttaa kiinteistönvaihtona, jossa Helsingin kaupunki raken-

nuttaa museotilat vastineena valtion kaupungille luovuttamille rakennusmaille.

1991 menoarvio	11 300 000
1990 menoarvio	44 300 000

76. Oopperatalon rakennustyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 180 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oopperatalon rakennustyöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Hankkeen kustannusarvio on 687 000 000 mk ja pinta-ala 25 570 m² eli 26 870 mk/m².

Selvitysosa: Hanketta varten on aikaisemmin myönnetty 497 000 000 mk, mistä on peruuntunut 187 403 695 mk.

Kustannusarvion lisäys 37 000 000 mk aiheutuu pienen näyttämön varustamisesta.

1991 menoarvio	180 000 000
1989 tilinpäätös	240 000 000

91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 469 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liikuntalakiin (984/79) ja urheiluopistojen valtionavusta annettuun lakiin (946/78) perustuvien valtionosuuksien, -avustusten ja halpakorkoisten lainojen sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion urheiluneuvoston, valtion liikuntatieteellisen neuvoston, erityisryhmien liikunnan neuvottelukunnan, kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, läänien liikuntalautakuntien menojen, liikuntatieteellisen suunnittelu- ja tutkimustyön menojen sekä neuvostojen ja neuvottelukunnan sihteerien palkkausten maksamiseen.

Liikuntapaikkojen perustamiskustannuksiin osoitetusta 103 400 000 markan määrärahasta jätetään 30 000 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston päätöksellä seuraavan viiden vuoden aikana.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustukset, mistä 3 000 000 mk olympiavalmentajien palkkaukseen	126 000 000
Avustukset liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatilojen perustamiskustannuksiin, mistä enintään 2 000 000 mk urheilulaitosten rakentamiseen liittyvään tutkimustyöhön	96 400 000
Avustukset urheiluopistojen perustamiskustannuksiin	14 000 000
Valtionosuudet kunnille urheiluseurojen toimintaan sekä liikuntatoimen yleiseen toiminnalliseen kehittämiseen ja kuljetuskustannuksiin	72 000 000

Valtionosuuksiin kunnille viranhaltijain palkkauksiin	36 300 000
Avustukset olympiavalmennukseen, mistä 600 000 mk vammaisten olympiavalmennukseen	11 200 000
Avustuksiin urheiluopistojen toimintaan, mistä 2 400 000 mk harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin	72 000 000
Avustukset liikuntatieteelliseen suunnittelu- ja tutkimustyöhön sekä toimintaan	14 500 000
Avustukset urheilun ja liikunnan opettajien, valmentajien, ohjaajien sekä tutkijain ulkomaisiin opintomatkoihin	600 000
Avustus urheilijoiden ammattienedistämistäitiölle	650 000
Avustukset suunnistuskarttojen valmistukseen	1 000 000
Läänien liikuntalautakuntien toimintaan	1 500 000
Avustukset Suomen Urheilumuseon toimintaan	1 860 000
Avustus kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle	4 500 000
Avustukset anti-dopingtoimintaan	1 500 000
Kansainväliseen liikunta-alan yhteistyöhön	1 850 000
Liikunnan alan kokeilu- ja kehittämistoimintaan	2 000 000
Valtion urheiluneuvoston, valtion liikuntatieteellisen neuvoston ja erityisryhmien liikunnan neuvottelukunnan toimintaan sekä muihin urheilua ja liikuntakasvatustyötä edistäviin tarkoituksiin opetusministeriön käytettäväksi, mistä 635 000 mk neuvostojen kahden sihteerin ja neuvottelukunnan sihteerin palkkaukseen, 300 000 mk näkövammaisten maalipallon EM-kilpailujen järjestämiseen sekä 1 400 000 mk Eurooppa-Cup-kilpailuihin ja tappiointakuisiin.	11 140 000
Yhteensä	469 000 000

Selvitysosa: Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustusmäärärahalla on tarkoitus

tukea noin 100 liikuntajärjestöä sekä 52 piirijärjestöä. Keskimääräinen valtionapurprosentti on 50.

Momentin määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 000 000 mk avustuksena Hyvinkään pesäpallostadionin ja 2 000 000 mk Seinäjoen pesäpallostadionin perustamiskustannuksiin.

Kuntien urheiluseuroille myönnettäviä avustuksia sekä kuntien liikuntatoimen yleistä kehittämistä ja kuljetuskustannuksia varten valtioneuvoston on tarkoitus vahvistaa valtionosuusperusteeksi 24 mk asukasta kohden. Liikuntalain mukainen valtionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaan 39—75 prosenttia, keskimäärin 59 prosenttia.

Tarkoituksena on myöntää vuonna 1991 valtionavustusta urheilumuseon laajennushanketta varten 2 000 000 mk. Hankkeen kustannusarvio on 10 000 000 mk.

1991 menoarvio	469 000 000
1990 menoarvio	418 300 000
1989 tilinpäätös	397 923 650

51. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 151 340 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nuorisotyölain (1068/85) mukaisten valtionapujen sekä aikaisemmin voimassa olleen vastaavan lainsäädännön mukaisten valtionapujen loppuerien sekä nuorisonkasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen valtionavustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion nuorisoneuvoston, läänien nuorisolautakuntien, kansainvälisen nuorisotoiminnan ja tutkimus- ja kokeilutoiminnan menojen, lasten ja nuorten taideharrastukseen myönnettävien avustusten sekä nuorison leiri- ja kurssikeskuksille myönnettävien avustusten maksamiseen.

Kuntien valtionosuuteen oikeutetun henkilökunnan määrä on pääviroiksi muutettuna enintään 429.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapu	43 000 000
Valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionapu	4 200 000
Avustukset muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen toimintaan	700 000
Valtionosuus kuntien nuorisotyöhön ..	75 300 000

Valtionavustukset kuntien nuorisotilojen perustamiskustannuksiin	2 100 000
Valtionavustukset valtakunnallisten nuorison leiri- ja kurssikeskusten perustamiskustannuksiin	5 000 000
Valtionavustukset valtakunnallisten nuorison leiri- ja kurssikeskusten käyttökustannuksiin	2 700 000
Kansainväliseen nuorisoyhteistyöhön sekä nuorisotyöntekijäin ja tutkijain ulkomaisiin opintomatkoihin	2 600 000
Avustukset nuorten tiedotuksen, neuvonnan ja matkailun palvelutoimintaan.	800 000
Avustukset nuorisotutkimuksen edistämiseen	660 000
Avustukset nuorisopoliittisen kirjaston tukemiseen	450 000
Nuorison valtakunnallisen taidetapahtuman järjestämiseen	1 200 000
Avustukset lasten ja nuorten taidekeskuksen säätötoiminnan tukemiseen .	360 000
Valtionavustukset valtakunnallisten nuoriso- ja palvelujärjestöjen toimisto- ja kokoustilojen hankkimista ja varustamista varten	400 000
Valtionavustukset valtakunnallisia tapahtumia ja kokeiluhankkeita varten..	400 000
Läänien nuorisolautakuntien toimintaan	1 820 000
Valtion nuorisoneuvoston menoihin, mistä 310 000 mk sihteerien palkkaamiseen	550 000
Aholansaari-säätötoimintaan	100 000
Avustus nuorisotyön palvelukeskuksen perustamiskustannuksiin	8 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi, mistä 300 000 mk käytettäväksi nuorisotyön palvelutoiminnan uudelleen järjestämisestä aiheutuviin menoihin ja 100 000 mk Miljö — skola -hankkeen tukemiseen	1 000 000
Yhteensä 151 340 000	

Selvitysosa: Kuntien nuorisotyön valtionosuuden perusteena olevaksi asukaskohtaiseksi käyttömenoksi on tarkoitus vahvistaa edelleen 8,50 markkaa. Lisäksi kunnille myönnetään valtionosuutta nuorisotyön viranhaltijoiden palkkauskustannuksiin. Nuorisotyölain mukainen valtionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaan 39—75 prosenttia, keskimäärin 59 prosenttia. Vuonna 1990 valtionosuuteen oikeuttavia virkoja on 429, ja asukaskohtainen valtionosuusperuste on 8,50 markkaa.

Tarkoituksena on Itsenäisyyden juhlavuoteen liittyvänä hankkeena tukea nuorisotyön palvelukeskuksen rakentamista ja sen toiminnan käynnistämistä.

1991 menoarvio	151 340 000
1990 menoarvio	135 250 000
1989 tilinpäätös	138 057 046

mihin vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa sisältyi 4 295 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	4 795 000
1989 tilinpäätös.....	5 300 000

52. Urheiluopistojen valtionapu

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää urheiluopistojen valtionavusta annetun lain (946/78) mukaisten valtionapujen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

(54.) Valtionapu urheiluun ja liikuntakasvatustyöhön

Selvitysosa: Momentti ja sille vuoden 1990 menoarviossa ehdollisena myönnetty 940 000 markan määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	940 000
1989 tilinpäätös.....	720 000

(53.) Valtionapu nuorisonkasvatustyöhön

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha,

92. Valtion taidemuseo

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 499 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	10 857 100	80
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	106 100	—
Muut palkat ja palkkiot.....	50 000	—
Sosiaaliturvamaksu	732 500	—
Eläkemaksu	2 753 300	—
Yhteensä	14 499 000	80

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 338 100 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien museoammatillisia ja puhelinkestustehtäviä varten.

1991 menoarvio	14 499 000
1990 menoarvio	3 744 000

21. (29.92.29, osa) Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää museokokoelmien tutkimuksesta ja hoidosta, taideteosten konservoinnista, säilytysolosuhteiden valvonnasta, turvalaitteiden hoidosta, teosten siirroista ja kuljetuksista, kokoelmien esilläpidosta, vaihtuvasta näyttelytoiminnasta, taidekasvatustoiminnasta, museon kokoelmia ja kuva-

taidetta koskevien tietojen luetteloinnista, dokumentoinnista ja arkistoinnista, julkaisujen hankinnasta ja kirjaston hoidosta, avohjelmiston tuottamisesta, valokuvien ja filmien hankinnasta, museo-julkaisujen toimitamisesta, painattamisesta ja myynnistä, tiedotustoiminnasta, museoiden valtakunnallisten yhteyksien hoidosta, kansainvälisestä toiminnasta, tutkija- ja yleisöpalvelusta aiheutuvien menojen sekä museon toiminnasta aiheutuvien muiden erityismenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-vuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio.....	3 800 000
1990 menoarvio.....	370 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää neljän henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.92.

1991 menoarvio..... 2 500 000

29. (29.92.29, osa) *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös avajaismenoihin liittyvien palkkioiden sekä siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon turvapalvelujen ostomenoja 1 200 000 mk.

1991 menoarvio..... 2 700 000
1990 menoarvio..... 1 088 000
1990 lisämenoarvio..... 1 600 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ateneum-rakennuksen kalusto- ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien myös arvoltaan vähäinen kalusto.

1991 menoarvio..... 2 000 000
1990 menoarvio..... 8 000 000

72. *Museokokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 2 500 000

95. Suomen elokuva-arkisto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 994 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	3 423 400	27
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	232 500	2
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	285 900	—
Muut palkat ja palkkiot.....	610 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	303 200	—
Eläkemaksu.....	1 138 200	—
Yhteensä.....	5 994 000	29

1991 menoarvio..... 5 994 000
1990 menoarvio..... 4 546 000
1989 tilinpäätös..... 3 657 663

1991 menoarvio..... 1 600 000
1990 menoarvio..... 1 600 000
1989 tilinpäätös..... 1 676 390

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää seitsemän päätoimisen henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.95.

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 700 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää Suomen elokuva-arkiston kalustohankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen Kansallisfilmografia -hankkeesta ja siviilipal-

velusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 menoarvio.....	3 467 000
1989 tilinpäätös.....	3 579 180

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

96. Elokuvienv tarkastus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 102 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	948 300	8
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	340 300	4
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	129 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	178 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	106 100	—
Eläkemaksu.....	399 200	—
Yhteensä.....	2 102 000	12

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 40 300 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.9.1991 lukien suunnittelutehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	2 102 000
1990 menoarvio.....	1 536 000
1989 tilinpäätös.....	1 177 969

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 355 000 mk.

1991 menoarvio.....	355 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	877 692

97. Neuvostoliittoinstituutti

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 089 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	2 243 300	18
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	76 800	1
Muut palkat ja palkkiot.....	25 900	—
Sosiaaliturvamaksu.....	156 500	—
Eläkemaksu.....	586 500	—
Yhteensä.....	3 089 000	19

1991 menoarvio..... 3 089 000
1990 menoarvio..... 2 328 000
1989 tilinpäätös..... 2 192 607

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 450 000 mk. Mää-

rä rahaa saa käyttää myös pienehköjen palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 450 000
1990 menoarvio..... 450 000
1989 tilinpäätös..... 433 144

98. Kansainvälinen yhteistyö

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansainvälisen henkilövaihdon keskukselta. Opetusministeriön alaisuuteen perustettaisiin 1.6.1991 alkaen kansainvälisen henkilövaihdon keskus -niminen valtion laitos, jonka tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa opiskelijain- ja harjoittelijainvaihtoa sekä muuta kansainvälistä henkilövaihtoa. Pääosa tehtävistä siirretään keskukselle opetusministeriöstä, työministeriöstä sekä kauppa- ja teollisuusministeriöstä.

Keskuksen perustamisen tavoitteena on

edistää koulutuksen ja työelämän kansainvälistymistä. Sen päätehtäviä ovat henkilövaihtojärjestelmien suunnittelu, toimeenpano ja yhteensovittaminen sekä alan tieto- ja koulutuspalvelut. Keskus palvelee sekä Suomesta ulkomaille lähteviä että muualta Suomeen saapuvia henkilöitä. Lisäksi keskus palvelee viranomaisia ja muita tahoja henkilövaihtoon liittyvissä kysymyksissä.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 8 206 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	377 200	2
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 893 000	24
Muut palkat ja palkkiot.....	3 962 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	414 900	—
Eläkemaksu.....	1 558 200	—
Yhteensä.....	8 206 000	26

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen voidaan 1.3.1991 lukien perustaa johtajan virka (S 28).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 131 100 mk yhden viran perustamiseksi 1.6.1991 lukien hallintotehtäviin.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 1 893 000 mk 24 henkilön palkkaamiseksi 1.6.1991 lukien tietopalvelu-, toimisto- ja kiinteistöhoitotehtäviin.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon kolmen tehtävän siirto momentilta 29.01.01, yhdeksän tehtävän siirto momentilta 29.98.25, 10 tehtävän siirto momentilta 34.01.21 ja kahden tehtävän siirto momentilta 32.46.22.

Muiden palkkojen ja palkkioiden määrärahaa on tarkoitus käyttää ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien, yhteensä enintään 50 henkilöä, kotimaan palkkoja varten ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti.

1991 menoarvio..... 8 206 000
1990 menoarvio..... 3 955 000

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 730 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen toimintaan osallistumisen, kulttuuri-vaihtosopimusten, vaihto-ohjelmien, kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen ja muun kansainvälisen kulttuuriyhteistyön sekä ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämien palkkaus- ja muiden menojen sekä valtion avustuksien ja apurahojen maksamiseen. Määrärahalla saa palkata 16 henkilöä 31.5.1991 asti, jonka jälkeen seitsemän henkilöä määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Osallistuminen Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon toimintaan	2 600 000
Osallistuminen muiden multilateraalisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen toimintaan.....	2 400 000
Kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanoa sekä stipendiaattien ja asiantuntijoiden kustannuksia varten.....	30 030 000

Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen ja tuntemuksen edistämiseen.....	2 400 000
Ulko-suomalaisien koulutus- ja sivistysolojen edistämiseen	3 800 000
Osallistuminen pohjoismaisten laitosten toimintaan sekä muuhun pohjoismaiseen sivistykselliseen yhteistyöhön ja stipendiaattien sekä asiantuntijoiden vaihtoon.....	4 500 000
Itsenäisyyden juhlavuoden 1992 ulkomaisten hankkeiden valmistelukuluhin.....	1 000 000
Yhteensä	46 730 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 150 000 mk Suomen liittymisestä Euroopan Neuvostoon aiheutuvina kustannuksina opetusministeriön osalta, 1 000 000 mk Itsenäisyyden juhlavuoden 1992 ulkomaisten hankkeiden valmistelukuluja varten, 900 000 mk siirtomomentilta 32.46.22, 1 200 000 mk momentilta 32.46.43 ja 1 600 000 mk momentilta 34.06.25 sekä vähennyksenä 470 000 mk yhdeksän henkilön palkkauksen siirtomomentilla 29.98.01.

1991 menoarvio 46 730 000
1990 menoarvio 38 500 000
1989 tilinpäätös 39 500 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 38 530 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidystä käyttötarkoituksista aiheutuvien avustusten maksamiseen. Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle saa maksaa avustusta palkkausmenoihin enintään 50 henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kasvatus-, tiede- ja kulttuuri-aloilla toimivien, hallituksista riippumattomien järjestöjen toimintaan osallistumista varten.....	420 000
Eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen.....	850 000
Esittävän säveltaiteen edistämiskeskuksen toimintaan.....	1 050 000
Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige-nimisen liiton toimintaan ..	420 000
Hansaaren kulttuurikeskuksen toimintaan	465 000
Kansainväliseen aikuiskasvatustoimintaan.....	610 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukemiseen.....	2 900 000

Pohjola-Norden ry:n toimintaan, mistä 1 200 000 mk pohjoismaista opettaja- ja oppilaskorvausta varten.....	3 430 000
Pohjola-Nordenin Nuorisoliitolle Nordjobb-projektia varten.....	210 000
Pohjola-Norden ry:n piirien toimintaan.....	820 000
Pohjola-Norden ry:lle uuden toimiston huoneisto-osakkeiden hankintaan ..	1 000 000
Pohjoismaiden saamelaisneuvoston ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	210 000
Ruotsin Suomalaisen Opettajaliiton toimintaan	135 000
Ruotsin Suomalaisseurojen Keskusliiton sekä Haaparannan kansankorkeakoulun toimintaan	2 000 000
Finnstigen-hanketta varten.....	200 000
Ruotsinsuomalaisen kielilautakunnan toimintaan	140 000
Ruotsinsuomalaisten arkiston toimintaan.....	145 000
Suomen Kalottiyhdistys ry:n toimintaan.....	30 000
Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskuksen toimintaan	850 000
Suomen Merimieslähetyksestä ry:n kansainväliseen tiedotustoimintaan.....	75 000
Suomen Lontoon Instituutin säätiölle.....	1 800 000
Suomen Ranskan Instituutin säätiölle.....	2 200 000
Suomi-Amerikka yhdistysten liiton toimintaan.....	1 000 000
Suomi-Neuvostoliitto-Seura ry:n toimintaan.....	11 300 000
Naapurit tutuksi-projektin jatkamiseen.....	400 000
Suomi-Seura ry:n ulkosuomalaislehdistön tukemiseen.....	900 000
Tukholman Suomi-talo Säätiölle kulttuuritoimintaan.....	1 000 000
Ulkomaanyhdistysten kansainväliseen toimintaan, mistä 260 000 mk Suomi-Unkari seura r.y:n toimintaan..	3 370 000
Visuaalisten taiteiden työskentelykeskus Yhdysvalloissa -säätiön toimintaan.....	600 000
Yhteensä	38 530 000

Selvitysosa: Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle maksettavan avustuksen mitoituksessa on otettu huomioon palkkausmenoina 8 213 000 mk ja eläkemenoina 746 000 mk sekä kulttuurivaihto- ja muina toimintamenoina (mukaan lukien Kuhmon kulttuurikornitsa -nimisen laitoksen toimintamenot sekä historiaprojektin, nuorisotoiminnan ja YYA-vuosijuhlan menot) 2 641 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 750 000 mk Kesälukioseura r.y:n ulkosuomalaistoiminta-avustuksen siirtona momentille 29.43.52 ja 90 000 mk Walhalla

-pohjoismaisen elokuvan Suomen näyttämön toiminta-avustuksen siirtona momentille 29.90.52. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 350 000 mk ITI:n ja PTU:n Suomen keskuksen toiminta-avustuksen siirtona momentille 29.90.52. Vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältyi 2 180 000 markan ehdollinen määräraha, mistä momentin mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 840 000 mk.

1991 menoarvio	38 530 000
1990 menoarvio	36 680 000
1989 tilinpäätös	30 338 300

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 228 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön sekä Unescon ja muiden hallitustenvälisen monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen rahoitusosuuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen osuus pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menoista.....	29 000 000
Unescon jäsenmaksu	5 460 000
Suomen maksuosuus European Training Foundationille	2 000 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	120 000
Suomen jäsenmaksu WIPOLle/Bernin unionille	400 000
Suomen jäsenmaksuosuus ICCROMille	54 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno.....	54 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	60 000
OECD/CERI jäsenmaksu.....	100 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES -rahastoon..	800 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	180 000
Yhteensä	38 228 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menojen osalta otettu huomioon Suomen maksuosuuden nousu 20,7 %:sta 21,2 %:iin, pohjoismaisen kulttuuritoimintaohjelman, Nordplus-ohjelman sekä pohjoismaisen TV- ja elokuvarahaston menot.

1991 menoarvio	38 228 000
1990 menoarvio	30 924 000
1989 tilinpäätös	26 688 503

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kaluston, mukaanlukien arvoltaan vähäinen kalusto, hankinnasta Antti Korpintien stipendiaattiasuntoon, Hanasaaren kulttuurikeskukseen, kansainvälisen henkilövaihdon keskukseen ja Suomen Lontoon instituuttiin aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 500 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 100 000
1990 lisämenoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	8 100 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtiontalo Messeniuksenkatu 1 b:n tilojen peruskorjaukseen.
1991 menoarvio..... 3 000 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Helsinkiin Viikin alueelle rakennettavan asuntolan osakkeiden lunastamiseen.

Selvitysosa: Helsinkiin Viikin alueelle rakennettavasta asuntolarakennuksesta tehdään sopimus yhteensä 55 asuntolapaikkaa vastaavan osakemäärän lunastamisesta ulkomaisia opettajia ja tutkijoita varten. Valtion käyttöön tulevien tilojen kokonaismäärä on 1 640 m².

1991 menoarvio.....	2 200 000
---------------------	-----------

(89.) *Kulttuurirahastojen peruspääomien kartuttaminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	250 000
1989 tilinpäätös.....	1 250 000

99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa mainittujen teossarjojen laadinta- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 15 määräaikaisen henkilön palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen itsenäisyyden alku -teossarjan laatiminen	1 950 000
Opetusministeriön historiateossarjan laatiminen	250 000
Ruotsinsuomalaisten historiateossarjan laatiminen	200 000
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen.....	800 000
Risto Rytin elämäkerran laatiminen...	150 000
Urho Kekkosen koottujen teosten laatiminen	300 000
Suomen siirtolaisuuden historiateossarjan laatiminen	200 000
Yhteensä	3 850 000

1991 menoarvio.....	3 850 000
1990 menoarvio.....	2 750 000
1989 tilinpäätös.....	2 500 000

26. *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*

Momentille myönnetään 13 580 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	13 580 000
1990 menoarvio	9 968 000
1989 tilinpäätös	8 550 000

27. *Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuudessa koulutusyksikössä järjestettävän väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen järjestämisme-

nojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 60 henkilön palkkaukseen määräaikaisiin tehtäviin.

1991 menoarvio	15 000 000
1990 menoarvio	11 700 000
1989 tilinpäätös	11 239 424

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 18 695 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käytösuunnitelmissa yksilöityihin muihin käytötarkoituksiin myönnettävien avustusten ja apurahojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Opetusmenetelmien kehittäminen.....	1 000 000
Toimittajien opintomatka-apurahat ..	100 000
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 500 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin	1 680 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito.....	100 000
Suomi-Neuvostoliitto-Seura r.y. -nimiselle yhdistykselle Lenin-Museon ylläpitoon.....	530 000
Vakaumuksensa puolesta vuonna 1918 kaatuneiden hautapaikkojen kunnostamiseen	15 000
Suomen Rauhanpuolustajat r.y.	1 300 000
Suomen Rauhan liitto-YK-yhdistys r.y., Finlands Fredsförbund-Förening för FN r.f. -niminen yhdistys.	1 250 000
YK:n aseidenriisuntaviikon järjestäminen	180 000
Rauhantyyden edistämiseen kansalaisjärjestöille ja rauhantyyöhön liittyviin matka-apurahoihin	370 000
Saamenkielinen kulttuuri- ja julkaisu-toiminta	600 000
Paasikivi-Seura	240 000
UKK perinneyhdistys -nimisen yhdistyksen toiminnan tukemiseen	75 000
Maaseudun kulttuuriperinteen tallentaminen ja tutkiminen	290 000
Paikallislehtien koulutustoiminta	80 000
Vapaa-ajattelijain liitto	160 000
Työväenperinteen kerääminen ja tutkiminen	550 000
Kuurojen Liiton kulttuuritoiminta ...	580 000
Yrjö Kallisen Rauhanopiston kannatusyhdistys r.y.....	520 000
Mannerheim-säätiölle Mannerheim-museon ylläpitoon.....	150 000
Ihmisoikeuksien instituutti	360 000

Näkövammaisten kulttuuripalvelu r.y:lle kulttuuritoimintaan	130 000
Snellman-korkeakoulu	220 000
PAND-taiteilijat rauhan puolesta -järjestö	150 000
Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen.....	220 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry	300 000
Evakkokeskukselle	200 000
Luontokoulutoimintaan Nauvossa ...	150 000
Lääkärit ydinsotaa vastaan -järjestö .	100 000
Sivistystyön järjestämiseksi erällä työmailla	500 000
Yleisradion opetusohjelmien suunnittelu.....	800 000
Karjalatalon rakentamislainojen lyhentämiseen	375 000
Uskonnolliset lehdet	2 100 000
Mielipidelehdet, mistä jakelun tehostamista varten 300 000 mk	2 500 000
Suomen Humanistiliiton toiminnan tukemiseen	40 000
Ihmisoikeuksien ja kansalaisvapauksien liitto ry:n toiminnan tukemiseen	150 000
Selkokielisen kirjallisuuden tukemiseen	180 000
Suomalaisten sotavankien hautausmaakerkin rakentamiseen	120 000
Venäläisten sotavankien hautapaikkojen kunnostamiseen	80 000
Sosiaalipedagogiikan säätiön toiminnan tukemiseen	100 000
Eurooppa-instituutille	150 000
Yhteensä	18 695 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvion ehdollisena sisältynyt 4 540 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	18 695 000
1990 menoarvio	23 485 000
1990 lisämenoarvio	1 500 000
1989 tilinpäätös	22 512 102

51. Avustus työväen- ja seurantalojen korjaukseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 16 800 000 mk. Määrärahasta saa käyttää avustusten maksamiseen työväentalojen korjauksiin 6 270 000 mk, nuorisoseurantalojen korjauksiin 6 270 000 mk sekä muiden vastaavalaisten yhdistysten ja järjestöjen vanhojen rakennusten korjauksiin 4 260 000 mk, mistä korjaustoimintaan liittyvään selvitystyöhön 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen sellaisten ta-

lojen korjauksiin, jotka edellä mainitut järjestöt yhdessä muiden yhteisöjen kanssa omistavat.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	16 800 000
1990 menoarvio	16 100 000
1989 tilinpäätös	16 110 000

52. *Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen*

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 6 000 000 mk avustuksen maksamiseen Helsingin kulttuuritalon peruskorjauksesta sekä 5 000 000 mk Helsingin Työväentalon peruskorjauksesta aiheutuviin menoihin.

Valtio osallistuu Helsingin Työväentalon peruskorjaushankkeen kustannuksiin vuosina 1991—93 yhteensä enintään 20 000 000 markalla, kuitenkin enintään neljäsosalla hankkeen kustannuksista.

Selvitysosa: Vuoden 1990 lisämenoarvion mukaan valtio osallistuu vuosina 1990—92 Helsingin kulttuuritalon peruskorjauksen kustannuksiin enintään 17 500 000 markalla.

1991 menoarvio	11 000 000
1990 lisämenoarvio	5 000 000

71. *Tutkimus- ja opetusvälineiden hankinta Neuvostoliitosta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Neuvostoliitosta korkeakouluille ja muille, lähinnä opetusministeriön alaisille opetus- ja tutkimuslaitoksille tehtävien laitehankintojen menojen maksamiseen.

Vuonna 1991 saa tehdä tutkimus- ja opetusvälineiden tilauksia ja hankintasopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 30 000 000 mk. Hankintojen kaupasumma maksetaan vuonna 1992.

Määrärahalla hankittuja laitteita voidaan luovuttaa myös kunnallisille ja yksityisille ammatillisille oppilaitoksille edellyttäen, että oppilaitoksen ylläpitäjä suorittaa valtiolle korvauksena luovutetun laitteen hankintahinnasta sen osuuden, mikä perustamiskustannusten valtionosuuksia koskevien säännösten mukaan oppilaitoksen osuudeksi tulisi muussa hankinnassa.

Määrärahaa saa käyttää kahden henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa myönnettiin valtuus hankkia tutkimus- ja opetusvälineitä 40 000 000 markalla, mikä maksetaan vuonna 1991. Aikaisemmin myönnettyistä valtuuksista aiheutuu vuonna 1991 valtiolle menoja 30 000 000 mk.

1991 menoarvio	70 000 000
1990 menoarvio	58 000 000
1989 tilinpäätös	33 560 000

Pääluokan 29 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1990—1991	
	v. 1989 1000 mk	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Opetusministeriö (210)	59 331	66 011	82 762	+ 16 751	+ 25
02. Luterilainen kirkko (310)	10 430	11 346	14 237	+ 2 891	+ 25
05. Ortodoksinen kirkko (310).....	5 471	6 125	8 030	+ 1 905	+ 31
06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210).....	7 762	8 830	9 667	+ 837	+ 9
10. Korkeakoulut (240).....	3 511 782	3 724 554	5 128 342	+1 403 788	+ 38
11. Valtion harjoittelukoulut (220) ..	203 694	223 608	285 085	+ 61 477	+ 27
12. Kuvataideakatemia (240).....	5 554	6 957	8 557	+ 1 600	+ 23
37. Muut korkeakoulumenot (240) ..	79 780	93 044	126 497	+ 33 453	+ 36
39. Valtion opintotukikeskus (260) ..	1 323 529	1 614 141	1 905 344	+ 291 203	+ 18
40. Opetushallitus (210).....	—	—	112 007	+ 112 007	—
41. Kouluhallitus (210)	48 762	50 694	16 659	— 34 035	— 67
42. Eräät valtion oppilaitokset (220) ..	34 073	28 932	37 292	+ 8 360	+ 29
43. Lukiot (220).....	1 175 610	1 212 525	1 418 560	+ 206 035	+ 17
46. Peruskoulut (220).....	7 426 124	7 698 260	8 892 350	+1 194 090	+ 16
50. Eräät opettajankoulutuksen menot (230)	19 641	21 432	23 376	+ 1 944	+ 9
51. Lastentarhanopettajaopistot (230) ..	35 980	37 367	49 508	+ 12 141	+ 32
52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset (230) ..	52 100	56 650	64 000	+ 7 350	+ 13
55. Vammaisten lasten koulut (220) ..	80 791	90 056	117 136	+ 27 080	+ 30
56. Kirjastotoimi (280).....	601 498	608 900	709 700	+ 100 800	+ 17
58. Näkövammaisten kirjasto (280) ..	15 365	17 440	19 583	+ 2 143	+ 12
59. Ammattikasvatushallitus (210) ..	77 481	74 329	22 859	— 51 470	— 69
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)	2 112 774	2 384 606	3 118 028	+ 733 422	+ 31
61. Koulutilat ja metsät (230).....	102 300	104 087	111 888	+ 7 801	+ 7
65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset (230).....	1 935 039	2 111 550	2 414 050	+ 302 500	+ 14
67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230).....	290 031	307 890	381 200	+ 73 310	+ 24
68. Yleissivistävä aikuiskoulutus (250) ..	703 574	701 500	816 480	+ 114 980	+ 16
69. Ammatillinen aikuiskoulutus (250) ..	953 741	977 645	581 500	— 396 145	— 41
74. Koulutussopimus- ja oppisopimus- koulutus (230).....	194 481	218 500	227 900	+ 9 400	+ 4
80. Varastokirjasto (280).....	5 181	12 127	10 464	— 1 663	— 14
81. Rauhan- ja konfliktintutkimus- laitos (270)	2 273	2 384	3 128	+ 744	+ 31
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	10 695	11 843	14 428	+ 2 585	+ 22
83. Arkistolaitos (280).....	28 230	36 344	46 377	+ 10 033	+ 28
84. Museovirasto (280)	59 845	85 792	100 501	+ 14 709	+ 17
85. Suomenlinnan hoitokunta (280) ..	21 718	23 098	26 992	+ 3 894	+ 17
88. Suomen Akatemia ja tieteen tuke- minen (270)	379 048	414 996	520 902	+ 105 906	+ 26
90. Taiteen tukeminen (290)	803 677	620 102	817 888	+ 197 786	+ 32
91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300).....	550 613	559 785	620 840	+ 61 055	+ 11
92. Valtion taidemuseo (290).....	—	13 202	27 999	+ 14 797	+112
95. Suomen elokuva-arkisto (290) ..	9 913	10 113	11 794	+ 1 681	+ 17
96. Elokuvien tarkastus (820).....	2 056	2 036	2 457	+ 421	+ 21
97. Neuvostoliittoinstituutti (030) ..	2 626	2 778	3 539	+ 761	+ 27
98. Kansainvälinen yhteistyö (030) ..	107 377	112 609	138 894	+ 26 285	+ 23
99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210).....	94 472	122 003	148 925	+ 26 922	+ 22
Yhteensä	23 144 418	24 486 191	29 197 725	+4 711 534	+ 19

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Maa- ja metsätalousministeriö

Selvitysosa: Ministeriön metsäosaston organisaatiota täydennetään luvun 30.95 selvitysosaan viitaten.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen puutarvanmittauslaiksi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 693 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	25 531 800	152
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	735 500	4
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	84 900	—
Sosiaaliturvamaksu	1 752 700	—
Eläkemaksu	6 588 100	—
Yhteensä	34 693 000	156

Metsäosastolle voidaan perustaa 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen apulaisosastopäällikön virka (S 29) ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 542 300 mk 12 viran perustamiseksi samasta ajankohdasta lukien asiantuntija-, tarkastus- ja toimistotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 256 400 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntijasekä laskenta- ja tarkastustehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 201 500 mk samasta ajankohdasta lukien kahden viran lakkauttamisen johdosta suunnittelu- sekä laskenta- ja tarkastustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 202 100 mk yhden viran perustamiseksi asiantuntijatehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauk-

siin myönnetään 76 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien esittelytehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 258 400 mk kolmen viran perustamiseksi 1.6.1991 lukien puutarvanmittaustehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 243 100 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 243 600 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 203 600 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu- ja tarkastustehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin

myönnetään 97 000 mk yhden osa-aikaisen henkilön palkkaamiseksi asiantuntijatehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 155 000 mk yhden henkilön palkkauksena 1.3.1991 lukien tutkimustehtävistä. Vastaavasti momentilla 33.02.01 perustetaan yksi virka.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon 13 viran siirto momentilta 30.95.01, yhden viran siirto momentilta 30.10.(01) ja kahden tehtävän siirto momentilta 30.37.42.

1991 menoarvio	34 693 000
1990 menoarvio	23 569 000
1989 tilinpäätös	21 523 812

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös vähäisten pakkioiden ja eräiden valtion vastattavaksi kuuluvien kalataloushallinnon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta

annetun lain (HE) perusteella aiheutuvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää kulutusmenoiksi luettavan kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 580 000 mk siirtona momentilta 30.95.21.

1991 menoarvio.....	7 800 000
1990 menoarvio.....	7 545 000
1989 tilinpäätös.....	7 000 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoiksi luettavan kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 900 000
1989 tilinpäätös.....	148 580

08. (30.08, 10, 12 ja 15) Maatilahallinto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu vastaamaan maatilahallituksen ja maatalouspiirien organisaatiouudistusta, joka on tarkoitus toteuttaa maatilahallinnosta annettavalla lailla (HE) ja samannimisellä asetuksella. Uudistuksen yhteydessä valtion maatalouskemian laitos, valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos ja valtion siementarkastuslaitos liitetään maatilahallitukseen erillisiksi yksiköiksi. Maatalouspiirit on tarkoitus muuttaa maaseutupiireiksi, joiden nimet vastaisivat piirin toimialueen maakunnallista sijaintia. Uudistus saatetaan voimaan 1.1.1991 lukien.

Maatilahallinnon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu vuosien 1989 ja 1990 tulo- ja menoarvioiden yleisperusteluissa selostettuun tulosbudjetointikokeiluun. Tämän vuoksi maatilahallituksen ja maatalouspiirien palkkauksia, muita kulutusmenoja, kaluston hankintaa, maankäyttötoimintaa, maatilatilastoa ja tarkastustoimintaa sekä maatilahallitukseen kuuluvien laitosten vas-

taavaa toimintaa koskevat momentit ja niiden määrärahat on yhdistetty toimintamomentiksi 21, joka kattaa maatilahallituksen ja maaseutupiirien toiminnan lukuun ottamatta vuosina 1990—1991 toteutettavaa maatalouslaskentaa.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti maatilahallinnolle seuraavat tulosavoitteet:

Maatilahallinnon toimialana ovat maaseutuelinkeinoihin, maaseutuympäristön kehittämiseen, maataloustuotannon määrään ja laatuun sekä maataloustukeen liittyvät tehtävät sekä suunnittelu- ja tietotuotantotehtävät, ohjaus-, valvonta-, tarkastus-, tutkimus- ja hallintotehtävät. Maatilahallituksen ja maatalouspiirien kokonaistyöpanos oli vuonna 1989 736 henkilötyövuotta, josta maatalouspiirien osuus oli 435 henkilötyövuotta. Hallintotehtävien osuus maatalouspiireissä oli vuonna 1989 noin 31 % eli 137 henkilötyö-

vuotta. Maatilahallituksen hallinto-osaston tehtävien osuus vuonna 1989 oli 138 henkilötyövuotta. Hallintotehtävien osuus koko maataloushallinnossa oli vuonna 1989 siten yhteensä 275 henkilötyövuotta. Tarkastuslaitoksissa kokonaistyöpanos oli vuonna 1989 yhteensä 197 henkilötyövuotta, josta hallintotehtävien osuus oli noin 11 % eli 22 henkilötyövuotta.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut hallintotehtäviin käytettävän työvoiman tavoitteeksi vuonna 1991 yhteensä 292 henkilötyövuotta, mikä merkitsee hallintotehtäviin käytettävän työvoiman vähentämistä 2 %:lla eli noin 6 henkilötyövuodella. Tämän johdosta vähennetään vuonna 1991 hallintotehtävistä viisi virkaa sekä muutoin kaksi virkaa. Tarkastuslaitoksissa suunnataan työpanos yh-

teensä yhden henkilötyövuoden verran hallintotehtävistä muihin tehtäviin.

Tärkeimpien mittauskelpoisten suoritteiden määrä vuonna 1989 oli maatalouspiireissä 87 867 kappaletta, minkä avulla voidaan kuvata noin 70 % maatalouspiirien toiminnasta. Suoritteiden määrän ja toiminnan kokonaistuotoksen arvioidaan olevan vuonna 1991 samalla tasolla kuin vuosina 1989 ja 1990. Maaseutuelinkeinoihin liittyvien tehtävien ryhmässä käyttösuunnitelmien yksikkökustannukset pysyvät vuoden 1989 tasolla käyvin hinnoin. Vuonna 1991 yksikkökustannukset alenevat reaalisesti noin 4 prosenttia. Maatilahallinnon palvelukykyä parannetaan asiakkaita koskevien asioiden käsittelyaikoja lyhentämällä.

Maatilahallinnon tulosalueiden kustannusten kehitys 1989—91 (1 000 mk):

	Toteutunut 1989	Arvio 1990	Arvio 1991
1. Maaseutuelinkeinoihin liittyvät tehtävät	42 780	44 843	48 427
2. Maaseutuympäristön kehittämistehtävät	2 358	2 528	2 676
3. Maataloustuotannon määrään ja laatuun liittyvät tehtävät	10 887	11 871	12 857
4. Tukipoliittiset tehtävät	4 090	4 469	4 958
5. Valvonta- ja tarkastustehtävät	10 713	11 568	12 615
6. Suunnittelu- ja tietotuotanto	11 593	12 209	15 199
7. Hallintotehtävät	43 433	47 179	49 623
8. Valtion maatalouskemian laitos	13 140	14 630	15 074
9. Valtion siementarkastuslaitos	9 916	14 266	12 872
10. Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos	11 907	12 406	14 833
Maatilahallinnon kokonaiskustannukset	160 817	175 969	189 134

Tuloilla katetaan vuonna 1991 valtion maatalouskemian laitoksen kustannuksista noin 65 %, valtion siementarkastuslaitoksen kustannuksista noin 80 % ja valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksen kustannuksista noin 55 %. Maatilahallitukseen kuuluvien laitosten tulostavoitteet vuodelle 1991 maa- ja metsätalousministeriö on asettanut seuraavasti.

Tarkastuslaitosten tärkeimmät suoritelmäärät olivat vuonna 1989

Valtion maatalouskemian laitos	33 700 määritystä
Valtion siementarkastuslaitos	22 000 tarkastettua näytettä
Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos	24 200 tarkastus- ym. todistusta

Suoritemäärien arvioidaan vuonna 1991 pysyvän suunnilleen vuoden 1989 tasolla.

Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitoksen palvelukykyä parannetaan nopeuttamalla voin ja juuston tarkastustulosten toimittamista asiakkaille ja lisäämällä eräitä vierasaine- ja vitamiinianalyyssejä.

Vastaavasti valtion siementarkastuslaitoksessa parannetaan palvelukykyä lyhentämällä tarkastusaikaa ja valtion maatalouskemian laitoksessa kohdentamalla tarkastuksia uudelleen.

21. (30.08.01, 22, 23, 24, osa, 29, 70, 10.01, 29, 70, 12.01, 29, 70, 15.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 193 168 000 mk. Maatilahallitukseen perustetaan kaksi so-

pimuspalkkaista johtajan virkaa (S 30) ja kaksi sopimuspalkkaista johtajan virkaa (S 29). Vastaavasti lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien kaksi sopimuspalkkaista osastopäällikön virkaa (S 30) ja kaksi sopimuspalkkaista osastopäällikön virkaa (S 29).

Perustetaan kolme sopimuspalkkaista johtajan virkaa (S 29).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 22 422 000 mk 193 viran perustamiseksi ja tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 538 000 mk kuuden henkilön palkkaamiseksi johto-, tarkastus-, tutkimus-, työnjohto-, teknisen alan, kiinteistöhoito-, laboratorio-, asiantuntija- ja toimistotehtäviä varten.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 4 008 700 mk 21 viran perustamiseksi keski johdon ja suunnittelutehtäviä varten. Samalla perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 4 084 100 mk 28 viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavilta tehtävälueilta.

Määrärahaa saa käyttää enintään 930 henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluonteisen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös maaseutulinkeinlain (HE), maatilain (188/77), luontaiselinkeinoinlain (610/84), kolttilain (611/84) ja porotalouslain (312/90) mukaisesta maankäyttötoiminnasta aiheutuvien menojen sekä jakolain (604/51) 263 §:ssä tarkoitettujen toimituskustannusten, muiden maanmittausmaksujen ja asiakirjojen lunastusmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää porotilain (590/69), luontaiselinkeinoinlain, kolttilain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtiolle hankittujen ja sen hallinnassa olevien tilojen ja alueiden sekä virkatalojen hoidosta sekä koltta-asetuksen (716/84) 15 §:n mukaisesti valtion hallinnassa olevien kolttilojen hoitoon liittyvistä rakennusten välttämättömistä korjaustoista ja käyttökuluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Edelleen määrärahaa saa käyttää myös maatilatilastosta (675/75) ja maataloushallinnon maatilarekisteristä (1077/89) annettujen lakien edellyttämistä vuosittain tehtävästä maatilarekisteristä, muusta maatilatilastosta, metsätilarekisteristä, puutarhayritysrekisteristä, maatalouden tietokannan ylläpitokustannuk-

sista ja muilta laitoksilta hankittavista tilastollisista selvityksistä sekä tilastoasiamiehille maksettavista palkkioista ja heidän koulutuksestaan aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

	mk
Maatilahallitus ja maaseutupiirit	148 600 000
Valtion maatalouskemian laitos	14 000 000
Valtion siementarkastuslaitos	16 440 000
Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos	14 128 000
Yhteensä	193 168 000

Henkilöstön määrässä on otettu huomioon 202 viran tai tehtävän siirto momenteilta 30.10.01, 12.01 ja 15.01.

1991 menoarvio	193 168 000
1990 menoarvio	149 852 000
1989 tilinpäätös	134 310 211

(24.) *Tarkastustoiminnan erillismenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 30.08.21 ja 30.08.41 laskelmissa.

25. *Maatalouslaskenta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuoden 1990 maatalouslaskennasta annetun lain (1076/89) mukaisesta laskennasta ja sitä koskevien tilastojen laatimisesta, laskennan julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Laskenta on osa vuonna 1990 suoritettavaa seitsemättä maailman maatalouslaskentaa. Laskenta toteutetaan vuosina 1990—91. Sen kustannusarvio on noin 20 000 000 mk. Maatalouslaskentaa täydennetään vuosina 1991—1992 suoritettavien otantatiedustelujen yhteydessä. Siitä aiheutuvat kulut on otettu huomioon momentin 30.08.21 mitoituksessa. Maatalouslaskennan suunnitteluun ja toteuttamiseen on aikaisemmin myönnetty 18 564 000 mk.

1991 menoarvio	2 000 000
1990 menoarvio	18 000 000

41. (30.08.24, osa ja 41) *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 055 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (HE) 47 §:ssä ja luontaiselinkeinoasetuksen (715/84) 52 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen ja maaseutuelinkeinolain mukaisen maankäyttötoiminnan yhteydessä hankittavien maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelmien laatimiskustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kasvinsuojeluasetuksen (442/82) 27 §:ssä, kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetun asetuksen (173/81) 16 §:ssä, kasvinsuojelulain (127/81) 7 §:ssä ja siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetun lain (1010/88) 11 §:ssä sekä maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 7 §:n mukaisten Ahvenanmaan kunnille suoritettavien korvausten maksamiseen, maidon tuotantokiintiöistä annetun asetuksen (649/84) 20 §:ssä tarkoitettujen rekisterin pitämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, maaseudun asunto-olojen parantamiseen osoitetuista varoista kuntien välityksellä myönnettyjen lainojen sekä siirtoväen ja rintamasotilaiden asuttamisen rahoittamisesta annetun lain (398/45) mukaisten lainojen hoitopalkkioiden maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille maaseutuelinkeinolain ja vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukaan perustettujen yhteismetsien ensimmäisten metsätaloussuunnitelmien laatimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kasvinsuojelukorvaukset.....	1 500 000
Korvaukset maaseutuelinkeino- ja luontaiselinkeinolain mukaisista tehtävistä.....	40 000
Toimenpidekorvaukset tarkastajille ja neuvontajärjestöille.....	300 000
Korvaukset maataloustuen jako- ja valvontatehtävistä Ahvenanmaalla.....	10 000
Korvaukset maidon kaksihintarekisterin pitämisestä (enintään).....	85 000
Lainojen hoitopalkkiot.....	20 000
Korvaukset metsälautakunnille (enintään).....	100 000
Yhteensä	2 055 000

1991 menoarvio.....	2 055 000
1990 menoarvio.....	1 855 000
1989 tilinpäätös.....	2 333 226

74. (30.12.74) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 23 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Siementarkastuslaitoksen uuden toimitalon rakentamiseen. Hankkeen tarkistettu kustannusarvio on 46 730 000 mk ja hyötyala 4 286 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 10 903 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeen laajuutta ja kustannusarviota on tarkistettu 8 030 000 markalla hyväksytyjen luonnossuunnitelmien mukaisesti. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 15 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	23 500 000
1990 menoarvio.....	12 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 400 000

(10.) Valtion maatalouskemian laitos

Selvitysosa: Luvun 30.08 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu menoarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Peruspalkkainen johtajan virka (A 29) lakkautetaan, minkä johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 275 900 mk. Lisäksi peruspalkkaisten virka-

miesten palkkauksista vähennetään 6 787 100 mk 62 viran lakkauttamisen johdosta johto-, tarkastus-, tutkimus-, työnjohto-, teknisen alan, kiinteistöhoito-, laboratorio-, asiantuntija- ja toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(70.) Kaluston hankinta

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(12.) Valtion siementarkastuslaitos

Selvitysosa: Luvun 30.08 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu menoarviosta.

viosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Peruspalkkainen johtajan virka (A 29) lakkautetaan, minkä johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 275 900 mk. Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 7 724 800 mk 78 viran lakkauttamisen johdosta johto-, tarkastus-, tutkimus-, työnjohto-, teknisen alan, kiinteistöhoito-, laboratorio-, asiantuntija- ja toimistotehtävistä.

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.08.74.

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-

14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 706 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	5 447 900	42
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	96 500	1
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	169 500	2
Muut palkat ja palkkiot.....	139 300	—
Sosiaaliturvamaksu.....	389 500	—
Eläkemaksu.....	1 463 300	—
Yhteensä.....	7 706 000	45

1991 menoarvio..... 7 706 000
1990 menoarvio..... 5 745 000
1989 tilinpäätös..... 5 145 712

28. Maksullinen palvelutoiminta (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 550 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää myös sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään yhden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.14.

1991 menoarvio.....	550 000
1990 menoarvio.....	450 000
1989 tilinpäätös.....	243 756

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään kahden henkilön metsätöistä aiheutuvien palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 100 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 093 321

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 260 000 mk.

1991 menoarvio.....	260 000
1990 menoarvio.....	200 000
1989 tilinpäätös.....	200 000

(77.) Maanrakennustyöt (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	210 000

(15.) Valtion maitovalmisteiden tarkastuslaitos

Selvitysosa: Luvun 30.08 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu menoarviosta.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Peruspalkkainen johtajan virka (A 29) lakkautetaan, minkä johdosta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 275 900 mk. Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 5 576 300 mk 55 viran lakkauttamisen johdosta johto-, tarkastus-, tutkimus-, työnjohto-, teknisen alan, kiinteistönhoito-, laboratorio-, asiantuntija- ja toimistotehtävistä.

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sille budjetoitu määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

29. Viljan varmuusvarastointi

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Valtion viljavarastosta annetun lain mukaan viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siemen varmuusvaraston tulee olla vuoden 1992 loppuun mennessä 701 200 tn. Varmuusvaraston määrä arvioidaan olevan vuoden 1990 lopussa noin 640 000 tn. Vuoden 1991 aikana tätä määrää lisätään. Valtio korvaa varmuusvarastojen hoitokustannukset ja varastoihin sitoutuvan pääoman korkokustannukset.

61. Siirto siementuotannon edistämisarvoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nurmikasvien kylvösiemenhuollon turvaamisesta annetun lain

(566/86) 3 §:n mukaisesti tasausmaksuista perittyä liikevaihtoveroa vastaavan määrän siirtämiseen viljavarastorahaston siementuotannon edistämisarvoihin.

1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 menoarvio.....	1 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 455 399

64. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 218 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtion viljavarastosta annetun lain (1124/89) 10 ja 11 §:ien mukaisesti viljan, siemenviljan ja nurmikas-

vien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Varmuusvarastoihin sitoutuvan pääoman korkokustannusten korvausten määräksi on arvioitu 142 000 000 mk ja

varastojen hoitokorvaukseksi 76 000 000 mk.

1991 menoarvio	218 000 000
1990 menoarvio	89 255 000
1989 tilinpäätös	38 493 400

30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Maaseudun elinkeinojen neuvonnan voimavarojen käyttöä on tarkoitettu tehostaa. Tavoitteena on siirtää neuvonnan voimavaroja perinteisen kotieläintuotannon ja kasvinviljelyn supistuvista neuvontatarpeista uusille tai laajeneville neuvonta-aloille sekä maatilatalouden ympäristönsuojeluun ja puutarhatalouteen. Lisäksi toimintoja tehostamalla on mahdollista supistaa neuvontajärjestöjen henkilöstömäärää. Vuoden 1989 lopussa tässä luvussa valtionapua saavien järjestöjen valtionavun piirissä olevan henkilöstön määrä oli noin 1 600. Vuosien 1990 ja 1991 aikana tämän määrän arvioidaan supistuvan noin 50 henkilöllä ja vähentäminen jatkuu seuraavina vuosina. Henkilöstön vähentäminen ja uudelleenkohdentaminen toteutetaan luonnollisen poistuman ja uudelleen koulutuksen avulla. Neuvonnan valtionapujärjestelmiä muutetaan siten, että valtionavun myöntämisperusteissa siirrytään kustannuksiin perustuvasta järjestelmästä toiminnan määrästä johdettuihin laskennallisiin yksiköihin. Tarkoituksena on selvittää, voidaanko maaseudun elinkeinojen neuvonnan valtionavun lisäyksiä ottaa huomioon maatalouden tulona.

Neuvonnan rakenteiden kehittäminen on aloitettu vuoden 1990 menoarviossa ja sitä on tarkoitettu jatkaa siten, että ainakin aluetasolla neuvontaorganisaatiot yhdistyvät. Karjan-tarkkailuyhdistykset, Maatalouskeskusten Liitto ja sen jäseninä olevat maatalouskeskukset sekä toisaalta Svenska lantbrukssällskapetens förbund ja sen jäseninä olevat maanviljelys- ja talousseurat ovat päättäneet yhdistää neuvontatoiminnat perustettaviin maaseudun neuvontajärjestöihin. Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen ja keinosiemennisyhdistysten toimintojen yhdistämisestä osuuskunniksi neuvotellaan. Valtionavun myöntämisen edellytyksenä on neuvontaorganisaatioiden tarkoituksenmukainen raken-

ne ja neuvontahenkilöstön vähentäminen. Ehdotukset näistä sisällytetään vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitykseen.

40. (30.30.40, 41, 42, 43, 45 ja 46) *Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan*

Momentille myönnetään 153 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa eriteltyjen järjestöjen ja toimintojen menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää henkilöstön uudelleen kohdentamiseen myös tuloja menoarvion yhteydessä aikaisemmin perustettujen toimien osalta.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuneuvonnan alueellisina neuvontakeskuksina ja neuvontakeskusten keskusjärjestöinä toimiville järjestöille eräiden maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavun ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (340/90) 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuun toimintaan sekä siipikarjatalouden ja salaajituksen tukemiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein karjan- ja sianjalostustoiminnan kehittämiseen myönnettävien valtioapujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää Työtehoseuralle maatalouden rationalisoinnin tutkimista, kehittämistä ja neuvontaa sekä atk-laitehankintoja varten myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää puutarhatalouteen liittyvään neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot ..	103 740 000
Siipikarjatalous	1 000 000
Salaajitus	410 000
Karjan- ja sianjalostus	7 000 000
Maatalouden rationalisoinnin kehittäminen	1 800 000

Puutarhatalouden kehittäminen	2 150 000
4H-toiminta	33 000 000
Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto	1 200 000
Suomen Mehiläishoitajain Liitto	500 000
Luonnonmukainen viljely	2 200 000
Yhteensä	153 000 000

Selvitysosa: Karjantarkkailuyhdistysten, Maatalouskeskusten Liiton ja sen jäseninä olevien maatalouskeskusten sekä toisaalta Svenska lantbrukssällskapens förbundin ja sen jäseninä olevien maanviljelys- ja talousseurojen neuvontatoiminnat on tarkoitus yhdistää perustettaviin maaseudun neuvontajärjestöihin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi maa- ja metsätalousministeriön osuus maatilatalouden vesiensuojelun edistämiskampanjan menoista. Yhdistettävien järjestöjen palveluksessa oli vuonna 1989 yhteensä noin 1 380 henkilöä, joista 1 053 toimihenkilön palkkausmenoihin saatiin myöntää valtionapua. Suomen Siipikarjaliitossa toimi vuonna 1989 16 henkilöä, joista 10 oli valtionavun piirissä. Salaojakeskukselle myönnetty valtionapu oli 1,8 % järjestön kokonaismenoista.

Karjanjalostuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maidon rasvapitoisuuden alentamiseen. Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen ja keinosiemennisyhdistysten muuttaminen osuuskunniksi on vireillä. Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen palveluksessa oli vuonna 1989 136 henkilöä, joista 118 henkilön palkkausmenoihin saatiin myöntää valtionapua. Valtionavun suuruus oli 29 % järjestön varsinaisen toiminnan kokonaismenoista. Keinosiemennyhdistyksissä toimi vuonna 1989 noin 700 henkilöä ja yhdistykselle myönnetyn valtionavun suuruus oli keskimäärin 1,6 % valtionavun piiriin kuuluneiden kymmenen yhdistyksen menoista.

Työtehoseuralle myönnetyn valtionavun suuruus oli vuonna 1989 23 % järjestölle maatalouden rationalisoinnin kehittämisestä aiheutuneista kokonaismenoista. Järjestössä toimi kyseisissä tehtävissä 24 henkilöä, joista valtionavun piiriin kuului 22 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen 160 000 markan määräraha puutarhatalouden kehittämistä varten. Määrärahaa on tarkoitus käyttää Puutarhaliiton, Svenska Trädgårdsförbundet -nimisen

järjestön ja Martens Trädgårdsstiftelsen sekä Suomen Siirtolapuutarhaliitto ry:n tukemiseen. Valtionavun osuus vuonna 1989 oli 32—34 % järjestöjen varsinaisen toiminnan kokonaismenoista. Järjestöissä toimii yhteensä 25 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen 325 000 markan määräraha 4H-toiminnan kehittämistä varten sekä vähennyksenä 400 000 mk Maaseudun kehittämiskeskus Partalan valtionapuna. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös palkkauksesta aiheutuviin menoihin. Tarkoituksena on selvittää, voidaanko 4H-toiminnan valtionapu myöntää toiminnalle asetettujen tavoitteiden ja palvelujen kysynnästä johdettujen suoritteiden perusteella. 4H-järjestöjen toiminnan tehostamiseksi selvitetään myös yhteistyömahdollisuudet maaseutuneuvonnan neuvontajärjestöjen kanssa. 4H-toimintaan osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää myös muovisten lannoitesäkkien keräämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen ja maatalousopistojen opiskelijoiden kesäharjoittelupalkkioihin ja metsäkerhotoimintaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen. 4H-järjestöille myönnetyn valtionavun suuruus oli vuonna 1989 41 % järjestöjen varsinaisen toiminnan kokonaismenoista. 4H-järjestöissä toimi yhteensä vuonna 1989 398 henkilöä, joista valtionavun piiriin kuului 368 henkilöä. Luonnonmukaisen viljelyn neuvonnan tarpeet selvitetään maaseudun neuvontajärjestöjen voimavarojen uudelleen kohdentamisen yhteydessä. Valtionavun suuruus vuonna 1989 oli 4 % Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liiton ja 25 % Suomen Mehiläishoitajain Liiton varsinaisen toiminnan kokonaismenoista.

1991 menoarvio	153 000 000
1990 menoarvio	149 111 000
1989 tilinpäätös	151 243 818

44. *Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arvion määräraha)*

Momentille myönnetään 42 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annetun asetuksen (122/66) 5 §:ssä tarkoitettusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen valtionavusta hevosjalostuksen ja

hevosurheilun edistämiseen annetun asetuksen (768/73) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen. Vuonna 1991 saa hyväksyä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia korkotukilainoja enintään 20 000 000 mk. Korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus palkkausmenoihin.....	2 050 000
Korkotuki.....	1 820 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen.....	10 700 000
Avustus hevospasvatukseen.....	10 523 000

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995— mmk
Vuoden 1991 korkotukilainat.....	0,72	0,64	0,56	1,04
Aikaisemmin myönnettyt korkotukilainat.....	1,20	1,05	0,69	0,97
Yhteensä	1,92	1,69	1,25	2,01

Määrärahaa on tarkoitus käyttää enintään 30 henkilön palkkausmenojen avustamiseen.

Avustus suomenhevosten varsarahoihin.....	4 600 000
Avustus muihin varsarahoihin.....	5 900 000
Palkintotuki ja muut avustukset.....	6 400 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot	7 000
Yhteensä	42 000 000

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtion osuutena kertyvän 51 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti maatalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimusaseman menojen maksamiseen arviolta 9 000 000 mk, missä on vähennyksenä otettu huomioon arvioitu tulokertymä 4 000 000 mk, valtion osuudesta momentille jää 42 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

1991 menoarvio.....	42 000 000
1990 menoarvio.....	39 250 000
1989 tilinpäätös.....	38 169 830

31. Maataloustuotteiden hintatuki

Selvitysosa: Valtion myöntämän maataloustulolain mukaisen tuen, tuotannon tasapainottamiseen ja ohjaukseen liittyvän tuen, rajoitustoimenpiteiden ja rakennepoliittisen rahoituksen sekä maataloudelta perittävien verojen ja maksujen yhteensovitusta maatalouspolitiikan hoidossa parannetaan.

Hallitus selvittää mahdollisuudet lisätä ja helpottaa maataloustuotteiden tiloilta tapahtuvaa suoramyyntiä.

Maataloustulolain (736/89) perusteella myönnettävän valtion tuen rakenteeseen ja tarpeeseen vaikuttaa mahdollisesti vuoden 1991 lopussa tehtävä GATT-sopimus. Tehtävillä sitoumuksilla arvioidaan olevan sekä

hinta- että tukipoliittisia vaikutuksia, jotka otetaan huomioon jo vuotta 1991 koskeissa ratkaisuisissa. Siirtymävaiheena vuonna 1991 maataloustulolain mukaisia tukimuotoja yhdistetään suoraksi tulotueksi ja sovitetaan yhteen kesannoimispalkkiojärjestelmän kanssa. Tavoite- ja tuottajahinnat määräytyvät suoran tuen mitoituksen ja maataloustulolain kehityksen edellyttämällä määrällä. Ns. erikoiskasvilainsäädäntöä jatketaan vuodelle koskemaan entisenlaisena vielä vuoden 1991/92 satoa. Seuraavassa taulukossa on kuvattu luvun tukien kehittymistä vuosina 1988—91 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1988 TP	1989 TP	1990 TMA	1991 TMAE
Maataloustulolain mukainen tuki yht. (30.31.41)	2 097,9	2 642,3	2 583,3	3 320,5
Ns. erikoiskasvien tuki:				
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45)	183,8	189,6	205,0	205,0
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46)	357,8	383,2	390,0	410,0
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47)	56,0	75,0	69,8	73,5
Erikoiskasvien tuki yht.	597,6	647,8	664,8	688,5
Markkinoinnin edistäminen (30.31.40)	129,0	14,9	12,0	6,5
Satovahinkokorvaus (30.31.44)	1 430,0	130,0	30,0	50,0

40. *Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen ja hintatason vakaannuttaminen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla käyttösuunnitelmassa mainittuihin tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jalostuseläinten vientituki	1 000 000
Maataloustuotteiden markkinoinnin tukeminen (enintään)	1 000 000
Ruoka- ja ruokateollisuusperunan hintatason vakaannuttaminen	2 500 000
Villan hintatuki	2 000 000
Yhteensä	6 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvion sisältynyt ehdollinen 50 000 markan määräraha sekä 1 100 000 mk siirtana momentille 30.31.41.

1991 menoarvio	6 500 000
1990 menoarvio	11 950 000
1989 tilinpäätös	14 910 299

41. (30.31.41 ja 43) *Maataloustulolain mukainen valtion tuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 320 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) 1 §:ssä tarkoitettua valtion tuen maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös hinnoitteluvuoteen 1989/90 sekä aiempiin vuosiin kohdistuvaa maataloustulolain (629/82) mukaista hintapoliittista tukea. Tuotannon tasapainottamistoimenpiteistä saa aiheutua menoja vuonna 1992 ja sen jälkeen yhteensä enintään 350 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Varsinainen tulotuki ja aluetuki	2 242 000 000
Muu maataloustulolain mukainen tuki	1 078 500 000
Yhteensä	3 320 500 000

Selvitysosa: Maataloustulolain (736/89) perusteella tarkemmat määräykset tuen jakoperusteista antaa valtioneuvosto. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Pohjois-Suomen keinosiemennystoiminnan tukemiseen ja maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain mukaisten tuotantopalkkioiden maksamiseen.

Vuonna 1990 tehdyn maataloustuloratkaisun mukaan maatalousväestön aikuiskoulutuksen tukemiseksi vuonna 1991 varataan 10 000 000 markan määräraha, joka katsotaan maatalouden saamaksi tuloksi hinnoitteluvuoden 1991/92 maataloustuloratkaisussa. Osa nykyisistä tukimuodoista on tarkoitus yhdistää suoraksi tulotueksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1990 tehdyn maataloustuloratkaisun mukaisesti 576 100 000 mk sekä varaus 150 000 000 mk vuodelle 1991, 1 100 000 mk siirtana momentilta 30.31.40 naudanlihan tuotannon edistämistä koskevan tutkimuksen menoina ja 17 000 000 mk siirtana momentilta 30.34.(40) maidon kuljetusavustuksina sekä 1 000 000 mk maidon koostumusta koskevan tutkimuksen menoina ja vähennyksenä varaus 8 000 000 mk vuodelle 1990.

1991 menoarvio	3 320 500 000
1990 menoarvio	2 583 300 000
1990 lisämenoarvio	558 100 000
1989 tilinpäätös	2 642 300 000

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75, muut. 947/86) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen satovahinkolain muuttamisesta mm. siten, että lain mukaan tulo- ja menoarvioon otettava määräraha on 50 milj. mk ja että korvausjärjestelmän piiriin otetaan avomaalla sopimustuotannossa viljeltävät vihannekset ja herukat sekä poikkeuksellisten tulvien aiheuttamat satovahingot.

1991 menoarvio	50 000 000
1990 menoarvio	30 000 000
1989 tilinpäätös	130 000 000

45. Sokerintuotannon tukeminen (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 205 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sokerilain (1327/87) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen sokerilain jatkamisesta koskemaan satovuonna 1991/92 tuotettua sokeria. Lain mukaan tukea maksetaan sokerijuurikkaan vuotuisen perusmäärään 750 milj. kg ja lisämäärään 100 milj. kg sisältyvästä sokerista. Määrärahaa on tarkoitus käyttää satovuosina 1990/91 ja 1991/92 tuotetuista sokerijuurikkaista valmistetun sokerin hinnan alentamiseen. Vastaavia tuloja kertyy momentille 11.08.09 sokerituotteiden valmisteverona.

1991 menoarvio	205 000 000
1990 menoarvio	205 000 000
1989 tilinpäätös	189 600 000

46. Öljykasvituotannon tukeminen (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 410 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain (1338/87) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain jatkamisesta koskemaan satovuonna 1991/92 tuotettuja siemeniä. Lain mukaan öljykasvien tuettu siemenmäärä on satovuosittain enintään 115 milj. kiloa. Valtioneuvosto on lain 2 §:n 2 momentin perusteella päättänyt tarkistaa tuetun määrän satovuodelle 1990/91 120 milj. kiloksi.

1991 menoarvio	410 000 000
1990 menoarvio	390 000 000
1989 tilinpäätös	383 244 467

47. Tärkkelystuotannon tukeminen

Momentille myönnetään 73 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain (1334/87) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain jatkamisesta koskemaan vuoden 1991 sadosta valmistetun perunatärkkelyksen markkinointia. Lain mukaan valtion tukea myönnetään satovuotta kohti yhteensä 24 milj. tärkkelyskilon markkinointiin.

1991 menoarvio	73 500 000
1990 menoarvio	69 800 000
1989 tilinpäätös	74 999 977

49. Puutarhatuotteiden ja ruokaperunan menekin edistäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla puutarhatuotteiden ja perunan menekin edistämistoiminnasta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta 6 000 000 mk katetaan lannoiteveron tuotolla. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös palkkauksesta aiheutuviin menoihin.

1991 menoarvio	12 000 000
1990 menoarvio	6 000 000
1989 tilinpäätös	4 000 000

32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Selvitysosa: Hinnotteluvuosia 1990/91—1994/95 koskevan maataloustulolain (736/89) 14 ja 15 §:ssä määritellään ne perusteet, joilla valtion ja maataloustuottajien osuudet maataloustuotteiden vientikustannuksista jaetaan, ja lain 17 §:ssä säädetään maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varattavien määrärahojen mitoituksesta.

Vuosien 1989 ja 1990 erittäin hyvät sadot ja erityisesti maitorasvan kotimaisen kulutuksen voimakas supistuminen johtivat Maatalous 2000 -ohjelmassa ennustettua suurempaan ylituotantoon ja vientituen tarpeeseen. Maataloustuotannon tasapainottaminen edellyttää myös voimakkaampia toimenpiteitä kuin mitä mm. maataloustulolakia valmisteltaessa arvioitiin.

Maitovalmisteiden ja lihan osalta vuonna 1990 otettiin käyttöön kiinteät vientituet samalla kuin yksikkökohtaisia hinnanerokorvauksia supistettiin. Järjestelmien muutokset kannustavat viejäliikkeitä mahdollisimman hyviin kauppoihin. Viennin ei tule olla maataloudelle ja yrityksille kotimaista myyntiä kannattavampaa. Vuonna 1991 kiinteän vientituen järjestelmää jatketaan ja vientitukea kehitetään edelleen kilpailua edistäväksi ja kannustavaksi. Nykyisen hinnanerokorvauksen vaikutusta jalostavan teollisuuden kykyyn maksaa tuottajille maataloustulosopimuksen mukaisesti seurataan.

Hallitus valmistelee tarvittavat toimenpiteet, joiden avulla tavoitehintatuotteiden kotimainen kysyntä ja tarjonta nykyistä paremmin tasapainottuvat markkinoilla. Tavoitteena on valtion rahoittaman vientituen ja maatalouden ylituotannosta valtiolle aiheutuvien muiden kustannusten olennainen vähentäminen.

Hallitus on asettanut elintarvikepoliittisessa kannanotossaan tavoitteeksi sopeuttaa maataloustuotanto vastaamaan kotimaista kulutusta Maatalous 2000 -ohjelmassa ehdotettu nopeammin. Tuotannon supistamisen edellyttämät erityistoimenpiteet aloitetaan vuonna 1991. Kotieläintuotannon vähentäminen edellyttää viljeltävän peltoalan huomattavaa pienentämistä.

Maatalous 2000 -tarkistustyöryhmän tehtävänä on selvittää sekä kotimaisen tuotannon ja kulutuksen että kansainvälisen kehi-

tyksen mahdollisesti edellyttämät maatalouspolitiikan muutostarpeet.

Maataloustuotannon ohjaamiseksi ja tasapainottamiseksi kotieläintuotannon perustamista ja laajentamista säädellään edelleen lupajärjestelmällä ja maidontuotantoa rajoitetaan kaksihintajärjestelmällä sekä meijereitä koskevalla kiintiöjärjestelmällä.

Viljaylijäämän supistamiseksi kesantoalaa on tarkoitus lisätä 350 000–400 000 hehtaariin ja sovittaa yhteen kesannoimispalkkiojärjestelmä ja maataloustulolain mukainen valtion tuki. Lisäksi otetaan käyttöön peltoalaperusteinen vientikustannusmaksu, jota ei peritä, jos viljelijä kesannoi tai metsittää vähintään 15 prosenttia peltoalasta. Leipäviljan tuotannon ohjaamiseksi on tarkoitus siirtyä sopimustuotantoon. Peltoalan kasvun estämiseksi jatketaan pellon raivauksen rajoittamista. Tavoitteena on 13 000 peltohehtaarin metsittäminen. Metsätalouteen siirtymistä tuetaan edelleen. Pellon metsitys on tarkoitus rahoittaa suunnittelu- ja työnjohtotöitä lukuunottamatta maataloustulolain mukaisista maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen osoitetuista määrärahoista. Vuonna 1991 on tavoitteena vähentää maidon tuotantoa noin 300 milj. litralla. Tämän vuoksi on tarkoitus tehdä maidon tuotannon vähentämissopimuksia. Maataloustuotantoa ohjataan myös tavoitehintojen muutosten ja maataloustuottajilta perittävien verojen ja maksujen avulla.

Maataloustulolain 17 §:n 1 momentin perusteella tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen vuonna 1991 käytettävissä olevalla 550 milj. markan määrärahalta voidaan tehdä uusia sopimuksia siten, että niistä aiheutuu vuonna 1991 noin 135 milj. markan meno. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin arvioidaan tarvittavan yhteensä 687 milj. mk vuonna 1991. Maataloustulolain 17 §:n 2 momentin mukainen tuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen tarvittava määrärahalisäys on siten 552 milj. mk. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen varataan vuonna 1991 yhteensä 1 102 milj. markan määräraha, mistä maataloustulolain 17 §:n mukaista maataloustuottajien osuutta on 276 milj. mk. Tästä 130 milj. mk on luettu

maatalouden tuloksi ja 146 milj. mk peritään maataloustuottajilta veroina ja maksuina.

Seuraavassa on esitetty maidon tuotantomäärä sekä kotieläintuotteiden vientimäärät

sekä valtion ja maataloustuottajien varoin markkinoidut viljan määrät (pl. mallasohra) vuosina 1987—1991 (vuosia 1990 ja 1991 koskevat tiedot ovat arvioita):

	1987	1988	1989	1990	1991
Maito, milj. l					
— meijereiden vastaanottama määrä	2 692	2 530	2 547	2 600	2 300
— maitovalmisteiden vienti, milj. kg					
voi	18	19	20	26	20
juusto	36	32	26	32	26
maitojauhe (rasvaton ja rasvainen)	32	19	8	23	11
Kananmunat, milj. kg	21,7	18	20	22	11
Sianliha, milj. kg	17,1	8	14	22	18
Naudanliha, milj. kg	18,4	10	5	8	8
Vilja yhteensä, milj. kg	408,1	160,3	490,3	650	840
— leipävilja	97,0	103,5	37,1	25	55
— rehuvilja	311,1	56,8	453,2	625	785

Vuoden 1990 viljasadoksi arvioidaan 3,9 mrd kg. Valtion ja maataloustuottajien rahoittaman viljan markkinointitarpeen ennustetaan olevan yli 1 100 milj. kg, mistä markkinoidaan syksyllä 1990 noin 120 milj. kg ja

vuonna 1991 noin 880 milj. kg. Varastojen lisäys olisi yli 100 milj. kg. Kotieläintuotteiden omavaraisuusprosenttien, jotka kuvaavat tuotannon osuutta kulutuksesta, kehitys arvioidaan seuraavaksi:

	1987	1988	1989	1990	1991
Maito					
— nestemäärän mukaan	126	121	119	117	111
— rasvamäärän mukaan	130	129	132	139	131
Kananmunat	136	133	136	133	120
Sianliha	109	105	110	111	109
Naudanliha	119	108	106	105	103

Jalostamattomien maataloustuotteiden vientituesta osa on vuoden 1983 alusta lukien suoritettu liikevaihtoverotukena. Tämä on aiheutunut siitä, että kotimaisen hintatason alentamista varten alkutuotevähennyksen avulla saatua liikevaihtoveroetua ei ole tarvinnut palauttaa valtiolle silloin, kun tuotteet on viety ulkomaille. Liikevaihtoverotuki on otettu huomioon vientitukea vähentävänä

tekijänä momentin 30.32.40 määrärahasa. Jaettaessa maataloustuotteiden vientikustannuksia maataloustulolain 14 ja 15 §:n mukaisesti valtion ja maataloustuottajien vastuulle liikevaihtoverotuen määrää ei oteta huomioon vientikustannuksina.

Tavoitehintatuotteiden vientituen määrän ja maataloudelta perittävän osuuden arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

Momentti	1987 TP	1988 TP	1989 ¹⁾ TP	1990 TMA	1991 TMAE	1991/90 muutos
30.31.40	138	—	—	—	—	—
30.32.40	2 347	1 568	2 398	2 421	3 090	+ 669
28.37.40	398	390	—	—	—	—
Yhteensä	2 883	1 958	2 398	2 421	3 090	+ 669
Arvioitu lvv-tuki	650	460	490	700	760	+ 60
Vientituki yhteensä	3 533	2 418	2 888	3 121	3 850	+ 729
Maatalouden osuus 2)	274	—	—	518	700	+ 182

1) Vuodesta 1989 alkaen vientikustannuksiin sisältyvät myös maltaan hinnanerokorvaukset

2) Maatalouden laskennallinen osuus kyseisen vuoden vientikustannuksista

Vuoden 1990 vientituen tarve muodostuu tulo- ja menoarviossa arvioitua suuremmaksi. Vuonna 1991 vientituen määrän 2 533 milj.

mk arvioidaan jakautuvan tuontimaksut huomioon ottaen tuotteittain valtion ja maataloustuottajien kesken seuraavasti (milj. mk):

	Maitovalmisteet	Liha		Kananmunat	Vilja	Yhteensä
		Nauta	Sika			
Valtio	1 210	140	90	70	880	2 390
Maataloustuottajat	40	40	130	20	470	700
Yhteensä	1 250	180	220	90	1 350	3 090

Kun maataloustuottajilta on tarkoitus periä lisäksi maataloustuotannon ohjaamisen ja tasapainottamisen rahoittamiseksi 146 milj. mk ja puutarhatuotteiden markkinoimismenojen kattamiseksi 6 milj. mk sekä vuodelta 1990 perimättä jäänyttä osuutta, maataloustuottajilta ehdotetaan perittäväksi vuonna 1991 yhteensä 950 milj. mk. Tämän osuuden kattamiseksi on tarkoitus periä maidon kiintiömaksua, maidon ja sianlihan vientikustannusmaksua, suurilta sika- ja kanatalousyrityksiltä perittävä markkinoimismaksua, viljan vientikustannusmaksua, rehujen rasva- ja valkuaisveroa sekä lannoiteveroa.

40. Maataloustuotteiden vientituki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 3 090 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) perusteella maataloustuotteiden vientituen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maitovalmisteiden vientituki	1 240 000 000
Kananmunien vientituki	90 000 000
Lihan ja lihavalmisteiden vientituki ..	400 000 000
Viljan vientituki	1 350 000 000
Muu vientituki	10 000 000
Yhteensä	3 090 000 000

Selvitysosa: Määräraha arvioidaan voitavan markkinoida luvun perusteluissa esitetyt määrät kotieläintuotteita sekä 880 milj. kg viljaa, missä on 645 milj. kg vientiin tarkoitettua rehuviljaa (tuki noin 940 milj. mk), 170 milj. kg viljaa kotimaassa käytettäväksi (tuki noin 285 milj. mk) ja 40 milj. kg mallasohraa (tuki noin 75 milj. mk) ja elintarvikeapuna toimitettavaa viljaa 25 milj. kiloa.

1991 menoarvio	3 090 000 000
1990 menoarvio	2 421 000 000
1990 lisämenoarvio	570 000 000
1989 tilinpäätös	2 403 016 591

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 102 000 000 mk, mistä maataloustulolain (736/89) 17 §:n 1 momentin perusteella 550 000 000 mk ja 2 momentin perusteella 552 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) (HE) mukaisista toimenpiteistä ja pellon metsityspalkkioista, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisista sopimuksista ja pellon

metsityspalkkioista sekä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisista metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain mukaisista vuoden 1991 toimenpiteistä ja aiempina vuosina tehdyistä sopimuksista saa aiheutua kassamenoja vuonna 1991 enintään 1 102 000 000 mk, vuonna 1992 enintään 750 000 000 mk ja sen jälkeen enintään 600 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin.

Selvitysoa: Aikaisempina vuosina tehdyistä sopimuksista arvioidaan aiheutuvan vuonna 1991 menoja 415 000 000 mk, joten uusia toimenpiteitä arvioidaan voitavan tehdä siten, että niistä aiheutuu vuonna 1991 menoja 687 000 000 mk.

1991 menoarvio	1 102 000 000
1990 menoarvio	750 000 000
1990 lisämenoarvio	60 000 000
1989 tilinpäätös	683 903 370

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Selvitysoa: Maatilatalouden rahoitusta ja rakennekehitystä koskeva lainsäädäntö on tarkoitettu uudistaa. Esitys maaseutuelinkeinoiksi on annettu eduskunnalle. Uusi laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1991 ja se korvaisi maatilalain (188/77), maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86), valtioneuvoston päätökset käynnistystuen maksamisesta nuorille viljelijöille ja maataloustuotevarastojen korkotukilainoista (19/77) annetun lain. Tavoitteena on luoda yhtenäinen lainsäädäntö sekä saada maatilatalouden rakennepolitiikan tavoitteet selkeämmiksi.

Yrityskoon kasvua pyritään edistämään tiloilla, joilla katsotaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Valtion myöntämässä rahoituksessa otetaan huomioon maataloustuotannon supistaminen asteittain omavaraisuustasolle ja kustannusten alentaminen tuotannon saamiseksi kestäväälle pohjalle. Tuotannon supistamisen sallimissa rajoissa rahoitetaan ensisijaisesti nuoria viljelijöitä. Etusijalle on tarkoitettu asettaa jo toimivien kotieläinyritysten koon kasvattami-

nen, jotta niiden kannattavuus ja muut toimintaedellytykset paranisivat.

Maatalouden harjoittamisedellytysten puolesta heikkojen ja kooltaan pienten tilojen kehittymistä edistetään yritystoiminnan pohjaa laajentamalla ottaen huomioon edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä.

Sukupolvenvaihdosten rahoituksessa tavoitteena on kannattavien ja rakenteeltaan kehittämiskelpoisten maatilojen toiminnan tukeminen.

Maatalousmaan hinta on liian korkea suhteessa sen tuottavuuteen. Valtion toimenpiteillä hillitään maatalousmaan hintoja, edistetään maatilataloudellista yhteistoimintaa, edesautetaan tuotannontekijöiden järkipäisyyttä käyttöä sekä parannetaan pääomarakennetta ja tuetaan maatalouden ympäristöinvestointeja.

Valtion rahoitustuen kehittyminen tärkeimmässä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa vuosina 1988—1991, milj. mk:

	1988 tp	1989 tp	1990 TMA	1991 TMAE
Maatilatalouden kehittämisrahasto				
— käytettävissä olevat varat yhteensä	978	1 025	1 015	950
— siirto momentilta 30.33.60.....	390	300	250	10
LAINAT:				
Kehittämisrahasto				
— maatilatalouteen, porotalouteen ja luontaiselinkeinoihin.....	727	746	730	680
— erikoismaatalouteen ja pienyritystoimintaan	77	87	95	95
Maatalouden korkotukilainat				
— maatilatalouteen	760	875	900	875
— erikoismaatalouteen ja pienyritystoimintaan	25	50	65	70
— korkotuen määrä, (30.33.49)	167	202	213	321
Lainavaltuudet, yht. (30.33.49, 60)	1 589	1 758	1 790	1 720
AVUSTUKSET:				
Maaseudun pienyritystoiminnan avustukset (30.33.44)				
— myöntämisvaltuus.....	115	125	130	125
— maksatukset.....	61	70	97	120
Maatilojen aloittamisavustus (30.33.40)				
— myöntämisvaltuus.....	150	105	135	135
— määräraha	150	85	25 ¹⁾	85
Maatilojen investointiavustus (30.33.43)				
— myöntämisvaltuus.....	—	—	—	80
— määräraha	—	—	—	43
Maatalouden avustukset (30.33.60)	51	60	75	—
Avustukset luontaiselinkeinoihin (30.33.60)	21	21	26	25
Avustusvaltuudet, yht. (30.33.40, 43, 44, 60)	337	311	366	365
Vuotuiset valtion menot, yht.....	768	657	585	536

1) Avustusten budjetoinnissa on otettu valtuusmenettely käyttöön vuodesta 1990 lukien

40. Aloittamisavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (HE) 14 §:n mukaisten aloittamisavustusten sekä käynnistystuen maksamisesta nuorille viljelijöille annetun valtioneuvoston päätöksen (323/90) mukaisten käynnistysavustusten maksamiseen. Maaseutuelinkeinolain mukaisia avustuksia saa vuonna 1991 myöntää enintään 135 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maaseutuelinkeinolaiksi. Lain mukainen aloittamisavustus korvaa nuorille viljelijöille maksetun käynnistysavustuksen ja aloittamis-

avustuksen suuruus on enintään 75 000 mk. Vuoden 1991 avustusten myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 60 000 000 mk ja vuonna 1993 50 000 000 mk. Vuonna 1990 myönnettyistä nuorten viljelijöiden käynnistysavustuksista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1992 50 000 000 mk.

1991 menoarvio	85 000 000
1990 menoarvio	25 000 000
1989 tilinpäätös	85 000 000

41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77, muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotukilainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mukaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1991 uusia lainoja ei myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävässä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Lainapääoma oli vuoden 1989 lopussa 120 000 000 mk. Tarkoituksena on, että maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annettu laki kumotaan 1.1.1991 lukien. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen lainasta perimän koron ja lainan saajalta perittävän koron erotusta. Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 1 500 000 mk vuonna 1992, 1 200 000 mk vuonna 1993, 900 000 mk vuonna 1994, 700 000 mk vuonna 1995 ja yhteensä 1 000 000 mk vuodesta 1995 eteenpäin.

1991 menoarvio.....	2 750 000
1990 menoarvio.....	3 185 000
1989 tilinpäätös.....	3 399 555

42. Valtion osuus luopumiseläkelain mukaisista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 314 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87 ja 998/88) (HE) mukaan valtion vastattavaksi jäävien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen luopumiseläkelain jatkamisesta kahdella vuodella. Maidontuotannon vähentämissopimuksiin liitetään mahdollisuus siirtyä luopumiseläkkeelle, mistä arvioidaan vuonna 1991 aiheutuvan menoja 15 000 000 mk. Vuotuisista noin 30 000 000 markan menoista puolet luetaan hinnoitteluvuosina 1991/92—1993/94 maatalouden tuloksi.

1991 menoarvio.....	314 000 000
1990 menoarvio.....	280 500 000
1989 tilinpäätös.....	247 898 619

43. Avustukset maatilojen investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (HE) 15 § mukaisten maatilojen investointiavustusten maksamiseen. Avustuksia saa vuonna 1991 myöntää enintään 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maaseutuelinkeinolaiksi. Investointiavustusta voidaan myöntää maatalouden tuotannollisiin ja tuotantotoiminnan edellyttämiin ympäristön- ja työsuojelullisiin investointeihin. Avustusten myöntämismenot menojen käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 26 000 000 mk ja vuonna 1993 12 000 000 mk. Avustuksia maatalouden vesiensuojelutoimenpiteisiin on aikaisemmin budjetoitu momentilla 35.25.41.

1991 menoarvio	43 000 000
----------------------	------------

44. Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisten avustusten sekä maaseutuelinkeinolain (HE) 19—21 §:ien mukaisten pienyritystoiminnalle myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa lisäksi käyttää enintään 15 000 000 mk maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla maaseutuprojektista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Avustuksia saa vuonna 1991 myöntää enintään 125 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maaseutuelinkeinolaiksi, jonka mukaan voidaan maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseksi myöntää investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksia. Maaseudun kehittämisprojektin työ on tarkoitus lopettaa vuonna 1991.

Avustusvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk
Vuoden 1991 avustuksista	45	22	8
Aikaisempien vuosien avustuksista	26	6	—
Yhteensä	71	28	8

1991 menoarvio	120 000 000
1990 menoarvio	112 000 000
1989 tilinpäätös	74 464 141

47. Turkisnahkojen väliaikainen hintatuki (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuonna 1991 tuotettavien ja myyntikautena 1991/92 markkinoitavien turkisnahkojen hintatuen maksamiseen. Tukea maksetaan enintään 70 prosenttia kustannusperusteisen tavoitteellisen myyntihinnan ja toteutuneen hinnan erotuksesta.

Selvitysosa: Turkisnahkojen hintojen laskettua selvästi alle tuotantokustannusten turkistarhauselinkeino joutui vakavaan taloudelliseen kriisiin. Vuoden 1990 ensimmäisessä lisämenoarviossa turkisnahkojen väliaikaiseen hintatukeen osoitettiin 110 000 000 mk. Turkisnahkojen markkinoiden ennustetaan myyntikauden 1991/92 jälkeen tasapainottuvan.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 lisämenoarvio	110 000 000

48. Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Yksikkökustannuksiltaan korkeita kuivatushankkeita ei toteuteta, jolleivät erityisen painavat syyt edellytä hankkeen toimeenpanoa. Valtion myöntämien avustusten osuutta vähennetään.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	10 000 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 321 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinonlain (HE) ja maatilain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemmin lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatalousluottojen vakauttamisesta annetun lain (79/79) ja eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86 muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1991 korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 875 000 000 mk maatilatalouteen ja enintään 70 000 000 mk muihin maaseutuelinkeinolaisten mukaisiin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1989 lopussa yhteensä 4 197 654 000 mk. Maatilain mukaisille lainoille korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 6,5 prosenttia. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain mukaisten lainojen korkohyvitys on 2,25 prosenttia. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maaseutuelinkeinolaiksi, jonka mukaan korkotukilainoja voidaan myöntää maatilatalouden, maaseudun pienyritystoiminnan sekä asuntojen rahoittamiseen. Korkotuen määrä on 50 prosenttia luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 6,5 prosenttia lainapääomasta.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	55,0	55,0	50,0	43,0	155,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista					
— lainat pienyritystoimintaan	2,0	1,8	1,6	1,4	4,0
— muut lainat	264,0	243,0	221,0	200,0	890,0
Yhteensä	321,0	299,8	272,6	244,4	1 049,0

1991 menoarvio	321 000 000
1990 menoarvio	213 000 000
1989 tilinpäätös	202 088 975

60. Siirto maatilatalouden kehittämisraha-

toon
Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/66) 2 §:ssä tarkoitettua siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Rahaston varoja käytetään maaseutuelinkeinolain (HE), maatilalain (188/77), luontaiselinkeinolain (610/84), kolttalain (611/84), porotalouslain (161/90), samoin kuin aikaisemman porotilalain, maankäyttö-, kolta- ja maanhankintalainsäädännön mukaisista lainoitus-, avustus-, palkkio-, maanhankinta- ja muista tukitoimenpiteistä aiheutuviin sekä niihin liittyviin hoito- ja muihin menoihin. Rahaston varoja käytetään myös maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) ja eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annetun lain (511/85) mukaisiin kehittämisrahaston varoista maksettaviin lainamenoihin sekä oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain (391/78) mukaisiin samoin kuin pakko- huutokauppojen lunastushintoihin.

Rahaston varoista suoritetaan myös luotolaitoksille ja kunnille lainoituksen hoitamisesta maksettavat hoitopalkkiot sekä maan ja muun valtiolle hankitun omaisuuden hoitamisesta ja kunnostamisesta aiheutuvat menot mukaan luettuna myös peltojen metsittämissä kustannukset sekä metsämaiden metsänhoito- ja metsänparannustyöt, samoin kuin kunnallis- ja kirkollisverot sekä metsänhoitomaksut. Lisäksi rahastosta maksetaan maatilatalouden ja luontaiselinkeinojen kehittämistoimintaa koskevasta tutkimuksesta aiheutuvat sekä rahaston neuvottelukuntien menot.

Rahaston lainapääoma oli vuoden 1989

lopussa 7 090 070 249 mk. Rahastolla arvioidaan olevan käytettävissä varoja vuonna 1990 noin 1 170 000 000 mk ja siirto 10 000 000 mk huomioon ottaen vuonna 1991 noin 950 000 000 mk. Rahaston muiden tulojen lisäyksessä on otettu huomioon 30 000 000 mk Teijon alueen käyttämisestä koskevan lain mukaisena korvauksena. Rahaston varoista aikaisemmin myönnetty avustukset on siirretty pääosin momentille 30.33.43.

Maaseutuelinkeinolain mukaisilla valtion varoista myönnettävillä lainoilla on tarkoitus tukea noin 1 700 maatalan sukupolvenvaihdoksia. Lainoitus toiminnalla on tarkoitus myötävaikuttaa noin 1 000 uuden maataloutta korvaavan työpaikan syntymiseen. Määräyksillä ja ohjeilla edelleen hillitään maatalouden kustannusten nousua. Lainoja myönnettäessä varmistetaan tilojen riittävä maksuvalmius ja tuotannollisissa investoinneissa toiminnan kannattavuus pitkällä aikavälillä. Maaseutuelinkeinolain mukaiseen lainoitus toimintaan arvioidaan olevan käytettävissä 750 milj. mk. Asuntolainoitus ja maatalouden investointien rahoitus on tarkoitus ohjata korkotukilainoituksen piiriin.

Valtion maanostotoimintaan arvioidaan käytettävän 100 milj. mk sekä porotalous-, luontaiselinkeino- ja kolttalain mukaisiin lainoihin 25 milj. mk. Rahaston sijoitusmenoiksi arvioidaan siten yhteensä 875 milj. mk ja kulutusmenoiksi 75 milj. mk.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	250 000 000
1990 lisämenoarvio	—70 000 000
1989 tilinpäätös	300 000 000

83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettu-

jen maankuivatustöiden lainojen maksami-
seen.
Selvitysosa: Momentin nimike on muutet-
tu.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	8 000 000

34. Muut maatalouden menot

(40.) *Maidon kuljetusavustukset* (siirtomää-
räraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määrärahaa 17 000 000 mk on
budjetoitu momentille 30.31.41.

1990 menoarvio.....	32 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—15 000 000
1989 tilinpäätös.....	35 000 000

42. *Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat
menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää hukkakauran tor-
junnasta annetun lain (178/76) ja asetuksen
(541/76) mukaisiin tarkoituksiin. Momentin
määrärahasta saa maksaa myös edellisiin
vuosiin kohdistuvia hukkakauran torjunta-
korvauksia.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hukkakauralain 10 §:n mukaiset kus- tannukset ja 11 §:n mukaiset kor- vaukset.....	10 430 000
Toimenpidekorvaukset neuvontajär- jestöille (enintään).....	70 000
Yhteensä	10 500 000
1991 menoarvio	10 500 000
1990 menoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	8 939 380

43. *Satovahinkojen johdosta myönnettävien
korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää vuoden 1987 sato-
vahinkojen johdosta myönnettävistä korko-
tukilainoista annetun lain (882/87) mukaisten
korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Lainapääoma oli vuoden 1989
lopussa 1 222 615 000 mk. Vuoden 1990 lo-
pussa lainapääoman arvioidaan olevan 870
milj. mk.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 menoarvio	68 000 000
1989 tilinpäätös	76 457 581

44. *Kotimaisen energian käytön edistäminen*
(siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsäta-
lousministeriön määräämin perusteiden
ennen vuotta 1991 saapuneiden hakemusten perus-
teella myönnettävien avustusten maksamiseen
maatilakiinteistöjen ja kasviuoneviljelmien
lämmitysjärjestelmien rakentamiseen ja muut-
tamiseen kotimaista energiaa käyttäväksi sekä
kasviuoneviljelmillä myös muihin energiata-
loutta parantaviin investointeihin. Avustuk-
sen suuruus on enintään 15 prosenttia inves-
tointien hyväksyttävistä kokonaiskustannuk-
sista.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustukset maatilakiinteistöille	3 500 000
Avustukset kasviuoneviljelmille	500 000
Yhteensä	4 000 000

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyt-
tää vuoden 1990 aikana tulleiden hakemusten
perusteella myönnettäviin avustuksiin. Vuon-
den 1991 alusta lukien energiainvestointien
rahoitus tapahtuu maaseutuelinkeinolin-
(HE) perusteella.

1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 menoarvio.....	8 000 000
1989 tilinpäätös.....	8 000 000

46. *Metsämarjojen ja sienien varastoinnin
tukeminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-
miseen valtioneuvoston tarkemmin määrää-
min perusteiden metsämarjojen ja sienien pit-

käaikaisen varastoinnin aiheuttamien kustannusten alentamiseksi.

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen sekä kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrä-

rahan vähimmäismäärä on 8 800 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1991 menoarvio	11 500 000
1990 menoarvio	11 000 000
1989 tilinpäätös	9 067 327

48. Aggregaattivastukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tarkemin määräämin perustein avustusten maksamiseen yksinäistalouksien sähköaggregaattien hankkimiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

35. Metsästys ja porotalous

40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämisen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 354 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsästyslain (872/73) (HE) 52 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Metsästäjien keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot.....	12 198 000
Riistanhoitopiirien palkkaus- ja muut kulutusmenot.....	10 519 000
Riistanhoitoyhdistyksien palkkaus- ja muut kulutusmenot.....	4 657 000
Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistyksien toiminnasta aiheutuvat sijoitusmenot.....	700 000
Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä riistanhoidon edistämistä tarkoittavat avustukset.....	700 000
Riistanhoitorekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat menot.....	1 350 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot.....	1 230 000
Yhteensä	31 354 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen

60 000 markan määräraha Kuhmon Eräpäivät-tapahtuman tukemiseen. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsästyslain muuttamisesta siten, että riistanhoitomaksun enimmäismäärää korotetaan ja riistanhoitomaksun lunastusmaksu siirretään maksajan suoritettavaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 285 038 vuosina 1987—1989, ja riistanhoitomaksun korottaminen kymmenellä markalla 110 markkaan. Määrärahalla on tarkoitus palkata 64 valtionapuun oikeutettua pysyväisluonteista henkilöä, joista kolme metsästysmuseotoimintaa varten. Vuonna 1991 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

1991 menoarvio	31 354 000
1990 menoarvio	28 288 000
1989 tilinpäätös	27 923 859

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämistä tarkoittavista toimenpiteistä sekä hirvieläinten metsästyslupamaksujen palautuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vahinkojen korvaaminen	20 500 000
Metsästyslupamaksujen palautukset ..	800 000
Vahinkojen estämistä tarkoittavat toimenpiteet	850 000
Yhteensä	22 150 000

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35.

1991 menoarvio	22 150 000
1990 menoarvio	22 150 000
1989 tilinpäätös	26 010 561

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saimaanhylyksen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja saimaanhylykannan suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 mk tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saimaanhylyje	900 000
Petoeläimet	2 600 000
Yhteensä	3 500 000
1991 menoarvio	3 500 000
1990 menoarvio	4 050 000
1989 tilinpäätös	2 255 233

45. Porotalouden edistäminen

Momentille myönnetään 2 390 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merkkipiireittäin suoritettavaan jalostushirvaiden palkitsemiseen ja avustusten maksamiseen porotalouden koetoimintaan, porotaloudesta saatavien tuotteiden tuotekehittelyyn, tuotteiden mainontaan sekä porotaloudessa käytettävien moottorikelkkojen käyttökustannuksiin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten

maksamiseen tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Porotalouden koetoiminta	280 000
Jalostushirvaiden palkitseminen	40 000
Porotalouskulttuurin tallentaminen ja porotaloustuotteiden markkinointi ..	1 650 000
Moottorikelkkojen käyttökustannusten alentaminen	420 000
Yhteensä	2 390 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon porotaloutta koskevan elokuvan rahoittaminen. Elokuvan kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin 6 000 000 mk, josta maa- ja metsätalousministeriön osuus olisi enintään 3 000 000 mk. Vuoden 1991 osuutena määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 000 000 mk.

1991 menoarvio	2 390 000
1990 menoarvio	1 305 000
1989 tilinpäätös	2 934 668

46. Paliskuntain yhdistyksen tukeminen (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 3 402 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Paliskuntain yhdistyksen palkkaus- ja toimistomenoihin sekä poromiesten työterveyshuoltotutkimuksesta sekä poronhoitolain (448/48) 49 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä aiheutuviin muihin menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 14 henkilön palkkausmenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkausmenot	2 317 000
Muut käyttömenot (enintään)	1 085 000
Yhteensä	3 402 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1991 menoarvio	3 402 000
1990 menoarvio	2 819 000
1989 tilinpäätös	3 090 146

47. Poroaitojen kunnossapito

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää poronhoitolain (448/48) 37 §:n sekä Suomen-Norjan porosopimuksen mukaisesti valtakunnan rajalle ra-

kennettujen poroaitojen peruskorjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen tilapäisluonteisen

henkilöstön palkkioista aiheutuviin menoihin.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	2 987 000
1989 tilinpäätös.....	2 620 249

37. Kalatalous

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 673 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	7 184 700	50
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	163 000	—
Sosiaaliturvamaksu	488 400	—
Eläkemaksu	1 836 900	—
Yhteensä	9 673 000	50

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 516 000 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien johtotehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	9 673 000
1990 menoarvio.....	6 517 000
1989 tilinpäätös.....	4 711 185

23. Alueellinen kalataloussuunnittelu ja kalatalouden kehittäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää alueellisen kalataloussuunnittelun ja suunnitelmien toteuttamisen edellyttämien palkkaus- ja muiden kulumenomenojen sekä suunnitteluvälineistön hankintamenojen ja ulkopuolisilta ostettavien palvelusten ostomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään yhdeksän henkilön sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 550 000
1990 menoarvio.....	1 420 000
1989 tilinpäätös.....	1 600 000

25. Kalakannan hoitovelvoitteet ja kalatalousselvitykset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk vesilain (264/61, muut. 467/87) mukaisesti määrättyjen kalakannan hoitoa ja säilyttämistä koskevien velvoitteiden valvonnasta aiheutuvien palkkaus- ja matkakustannusten sekä enintään 2 000 000 mk yleisen kalatalousedun valvonnasta, vesioikeudellisten lupapäätösten toteuttamisesta ja tarkistamiseen liittyvistä selvityksistä sekä katselmustoimituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa velvoitteiden toteuttamista ja niiden valvontaa sekä kalatalousselvityksiä varten käyttää keskimäärin enintään 11 henkilön sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 12.30.40 kertyviksi arvioidut sekä aiemmin kertyneet kalakannan hoitoa varten valtiolle maksettaviksi määrättyt maksut.

1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 menoarvio.....	3 709 000
1989 tilinpäätös.....	3 123 263

26. *Tenojoen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalakantojen kehittäminen, kalastuksen valvonta ja kalataloustutkimukset*

Momentille myönnetään 1 330 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Norjan välillä tehtyjen sopimusten tarkoittamasta kalastuksen valvonnasta, valvontavälineistön hankkimisesta ja kalastusta koskevien tietojen keräämisestä sekä näiden vesistöjen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalataloudellisesta tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tilapäisluonteisen henkilöstön palkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valvonta ja kalastustietojen kerääminen	
Tenojoki	360 000
Näätämöjoki	130 000
Kalataloustutkimukset	840 000
Yhteensä	1 330 000

Selvitysosa: Suomen ja Norjan välillä ovat voimassa Tenojoen kalastusta koskeva sopimus (SopS 94/89) ja Näätämöjoen kalastusta koskeva sopimus (SopS 17—18/78, muut. 33/84). Sopimuksiin sisältyy kalastuksen seuranta ja valvontaa koskevia tavoitteita, joiden toteuttaminen edellyttää myös paikalla tehtäviä tutkimuksia ja kalastuksen valvontaa ja seuranta. Tenojokeen kohdistuvaan valvontaan ja kalastustietojen keräämiseen osoitetun määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1990 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 204 000 mk.

1991 menoarvio.....	1 330 000
1990 menoarvio.....	1 250 000
1989 tilinpäätös.....	857 251

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 254 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 254 000
1990 menoarvio.....	3 148 000
1989 tilinpäätös.....	2 700 000

40. *Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 796 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 89 §:n mukaisesti vuonna 1990 ja aiempina

vuosina kertyneitä pilkintämaksutuloja vastaavasti vesialueiden omistajille palautettavan osuuden ja pilkintämaksujen perimisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pilkintämaksut	8 200 000
Tenojoen kalastuslupamaksut	596 000
Yhteensä	8 796 000

Selvitysosa: Pilkintämaksupalautusten mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk aiempina vuosina kertyneiden pilkintämaksujen palautuksina. Pilkintämaksusta saatavat tulot on merkitty momentille 12.30.36. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1990 kertyväksi arvioitu Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettava osuus 596 000 mk. Tenojoen kalastuslupamaksuista vuonna 1991 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

1991 menoarvio.....	8 796 000
1990 menoarvio.....	7 869 000
1989 tilinpäätös.....	8 365 166

41. *Kalatalouden edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 757 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 91 §:n ja kalastuslain (503/51 muut. 759/72) 101 §:n mukaisesti kalatalouden edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kalastusalan järjestöjen toimista suoritettavasta kalatalouden edistämistyöstä ja kalataloustutkimuksesta aiheutuvien palkkaus- ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1987—89 oli 615 204 ja että kalastuslain (503/51, muut. 909/77) 83 §:n mukainen Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa suoritettava ruokakuntakohtainen kalastuksenhoitomaksu ja kalastuslain (286/82) 88 §:n mukainen muualla maassa suoritettava henkilökohtainen kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pitää edelleen 30 markan

suuruisena. Lakien mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 18 457 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 300 000 mk aiempina vuosina kertyneitä tuloja vastaavasti.

Vuonna 1991 kertyväksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1991 menoarvio	18 757 000
1990 menoarvio	18 524 000
1989 tilinpäätös	16 748 822

42. *Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastustulolain (1157/88) mukaisten menojen sekä kotimaisen kalansaaliin ja viljellyn kalan talteenoton ja käytön edistämiseksi aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 600 000 mk kalan kuljetusavustuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Momentin määrärahaa saadaan käyttää enintään 500 000 mk avustuksina perustettavan kalatalouden tiedotuskeskuksen toimintamenoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kahden henkilön palkkausmenojen siirto 1.3.1991 lukien momentille 30.01.01. EFTA-sopimuksen voimaantulon edellyttämää kalastukseen liittyvien tukien uudelleen kohdentamista selvitetään työryhmässä. Kansainvälisten sopimusten johdosta joudutaan muuttamaan kalan hintatukijärjestelmää. Hallitus ottaa vuoden 1991 aikana kantaa siihen, miten järjestelmää muutetaan.

1991 menoarvio	33 000 000
1990 menoarvio	31 500 000
1990 lisämenoarvio	2 500 000
1989 tilinpäätös	29 900 000

44. *Kalastusvakuustoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastusvakuutuslain (331/58) mukaisesti kalastusvakuutusyhdistyksille maksettavan vuotuisen valtion-

avustuksen ja pääoma-avustuksen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalastusvakuutuksen vakuutuskanta on noussut ja vahinkotapahtumat ovat lisääntyneet.

1991 menoarvio.....	6 500 000
1990 menoarvio.....	4 400 000
1989 tilinpäätös.....	6 360 353

45. *Kalastusmatkailun kehittäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kalastusmatkailun kohdealueilla tehtävistä kalanistutuksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Kalastusmatkailuhankkeiden kehittämistä on tarkoitus tukea kalanistutuksista aiheutuviin menoihin myönnettävillä määrärahoilla vuosina 1991 ja 1992 yhteensä 5 milj. markalla.

1991 menoarvio.....	3 000 000
---------------------	-----------

46. *Korvaukset lohenkalastuksen rajoituksen johdosta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein lohenkalastusta koskevista rajoituksista ja suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission antamasta Tornionjoen kalastusalueesta koskevasta päätöksestä johtuvien korvausten maksamiseen ammattikalastajille.

1991 menoarvio.....	900 000
1990 menoarvio.....	1 100 000
1989 tilinpäätös.....	1 200 000

47. *Kalatalouden korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) mukaisten kalastajalainojen ja kalan markkinointilainojen korkohyvityksen sekä muiden sanotusta laista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1991 saa korkohyvitykseen oikeuttaviksi hyväksyä kalastajalainoja enintään 12 000 000 mk ja kalan markkinointilainoja enintään 12 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kalastajalainojen menot.....	1 700 000
Kalan markkinointilainojen menot...	1 400 000
Yhteensä	3 100 000

Selvitysosa: Vuoden 1989 lopussa kalastajalainojen pääomakanta oli 44 450 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 21 850 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista.....	1,1	1,0	0,8	0,6	0,7
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista.....	1,6	1,5	1,4	1,3	2,4
Yhteensä	2,7	2,5	2,2	1,9	3,1

1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 045 133

48. Eräät korvaukset ja maksut

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesien saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden kalavahinkojen korvaamisesta annetun lain (208/74) tarkoittamien korvausten maksamiseen sekä kalastuslain (286/82) 14 §:ssä tarkoitetuista kalastusoikeuksien luovuttamisesta suoritettavien korvausten ja lunastusten aiheuttamien muiden menojen sekä vaelluskalajoissa, näiden jokien jokisuissa ja niiden edustan merialueilla suoritettavien vaelluskalakantojen säilyttämisen kannalta muistakin merkityksellisistä kalastusjärjestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	100 000
1990 menoarvio.....	550 000
1989 tilinpäätös.....	58 427

49. Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen

Momentille myönnetään 12 880 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmas- sa mainittujen kalastusalan järjestöjen ja niiden jäsenjärjestöjen toimintaa varten myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kalatalouden Keskusliitto ry.....	10 420 000
Suomen Kalamiesten Keskusliitto ry.	1 470 000
Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto ry.....	720 000
Suomen Lohenkasvattajain liitto ry..	270 000
Yhteensä	12 880 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt Suomen Kalamiesten Keskusliitolle tarkoitettu 150 000 markan määräraha. Määrärahaa on tarkoitus käyttää 72 henkilön palkkausmenoihin sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioihin.

1991 menoarvio.....	12 880 000
1990 menoarvio.....	12 200 000
1989 tilinpäätös.....	11 329 110

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 350 000 mk.

1991 menoarvio.....	350 000
1990 menoarvio.....	350 000
1989 tilinpäätös.....	306 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 menoarvio.....	2 500 000
1989 tilinpäätös.....	2 800 000

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 296 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	27 937 000	204
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	881 200	11
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	3 045 000	—
Muut palkat ja palkkiot	264 300	—
Sosiaaliturvamaksu	2 136 600	—
Eläkemaksu	8 031 900	—
Yhteensä	42 296 000	215

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 773 800 mk 12 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien toimisto-, kalanviljely- ja tutkimustehtäviä varten. Vastavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 1 375 800 mk 12 henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

1991 menoarvio	42 296 000
1990 menoarvio	29 993 000
1989 tilinpäätös	27 685 116

14. Kalanviljelylaitosten lammikkoalueiden ja vesitysjärjestelmien sekä luonnonravintolammikoiden kunnossapito (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalanviljelylaitosten lammikkoalueiden ja vesitysjärjestelmien sekä luonnonravintolammikoiden kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	500 000

23. Valtion kalanviljelytoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta annetun lain mukaisen kalanviljelytoiminnan menojen maksami-

seen. Määrärahaa saa käyttää tilapäisten kausityöntekijöiden palkkauksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 9 100 000 mk muihin kuin rodunjalostuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Valtion kalanviljelytoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38. Suunnitellun rodunjalostuslaitoksen rakentamisen sijaan rodunjalostustoimintaa varten on tarkoitettu vuokrata kalanviljelylaitostiloja.

1991 menoarvio	11 000 000
1990 menoarvio	8 500 000
1989 tilinpäätös	7 199 661

24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä istutuspoikasten lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin viiden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	7 600 000
1990 menoarvio.....	7 000 000
1989 tilinpäätös.....	9 900 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kuuden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 294 864

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 900 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomäärärahasi.

1991 menoarvio	10 900 000
1990 menoarvio	9 997 000
1989 tilinpäätös	8 666 530

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 menoarvio.....	2 394 000
1989 tilinpäätös.....	1 400 000

74. *Kalanviljelylaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 17 250 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Kainuun kalanviljelylaitos, Paltamo.....				43 590 000 (peruuntunut 198 000)	14 400 000
— talonrakennustyöt	2 511	19 600	7 805		
— maa- ja vesirakennustyöt.....	—	50 200	—		
2. Lohiemokalojen pyynti- ja säilytystilat (Selkämeri, Merikarvia)					
— Merikarvian yksikön maa- ja vesira- kennustyöt.....	—	2 246		1 396 000	850 000
3. Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja kalan- viljelylaitosten maa- ja vesirakennustöi- den peruskorjaukset				3 700 000	2 000 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>17 250 000</u>

Selvitysosa:

1. Kainuun kalanviljelylaitoksen maa- ja vesirakennustöitä jatketaan ja niiden kustannusarviota on tarkistettu 3 400 000 markalla kustannustason nousun johdosta. Hankkeen toteuttamiseen myönnettyistä varoista on peruuntunut 198 000 mk.

2. Hankkeen Merikarvian yksikkö on tarkoitus rakentaa valmiiksi. Hankkeen rakentamiseen on aikaisemmin myönnetty 1 396 000 mk.

3. Määrärahaa on tarkoitus käyttää Por-raskosken ja Inarin kalanviljelylaitosten, Evon kalastuskoegaseman ja kalanviljelylaitoksen, Pohjois-Suomen keskuskalanviljelylaitoksen sekä Merenviljelyn tutkimusyksikön suunnit-

teluun sekä kalanviljelylaitosten toiminnan kannalta välitöntä peruskorjausta vaativiin ennalta-arvaamattomiin maa- ja vesirakennustöihin, joihin ei voida käyttää momentin 30.38.14 määrärahaa. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Särkijärven kalanviljelylaitoksen peruskorjauksen suunnitteluun. Rakentamistyöt suoritetaan vuosien 1992 ja 1993 aikana.

1991 menoarvio	17 250 000
1990 menoarvio	17 600 000
1989 tilinpäätös	18 254 000

75. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Porotutkimusasema, Inari	900	11 250	12 500	550 000	1 000 000
2. Tenojoen tutkimusasema, Utsjoki	680	5 640	8 294	500 000	3 700 000
				Yhteensä	4 700 000

1991 menoarvio.....	4 700 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	700 000

40. Vesivarojen käyttö

14. *Vesistöjen hoito* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen sekä valtion työohjelmaan sisältyvien työntekijöiden palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhden projektihenkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Säännöstelyjen käyttö	1 000 000
Vesistö rakenteiden kunnossapito ja patoturvallisuuden valvonta	3 000 000
Patojen perusparannuskorjaukset	1 800 000
Säännöstelyjen vaikutusten selvittäminen	1 000 000
Vesialueiden hoito	400 000
Jääpatojen ja äkillisten tulvien torjunta	800 000
Yhteensä	8 000 000
1991 menoarvio.....	8 000 000
1990 menoarvio.....	6 100 000
1989 tilinpäätös.....	5 000 000

15. *Vesioikeudelliset velvoitteet* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista sekä laitteiden hankinnasta, kalanviljely- ja istutustoiminnasta ja velvoitetutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 162 000 mk velvoitteiden edellyttämiin tehtäviin palkattavan tilapäisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Inarijärven säännöstelystä johtuvat hoitotoimenpiteet	2 750 000
Inarin rantavyörymiä koskevat rakentamisvelvoitteet	1 200 000
Muista lainvoimaisista lupapäätöksistä johtuvat hoitotoimenpiteet	2 000 000
Muista lainvoimaisista lupapäätöksistä johtuvat rakentamisvelvoitteet ..	2 500 000
Yhteensä	8 450 000
1991 menoarvio.....	8 450 000
1990 menoarvio.....	6 700 000
1989 tilinpäätös.....	7 350 000

23. *Vesien käytön suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista sekä niihin liittyvästä laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kenttätöntyöntekijöiden sekä keskimäärin enintään 19 projektihenkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vesistösuunnittelu	1 000 000
Vesihuollon suunnittelu	750 000
Vedenhankinnan pohjavesiselvitykset ..	2 800 000
Valtakunnallinen kaivovesiselvitys....	300 000
Valvonta	100 000
Yhteensä	4 950 000
1991 menoarvio.....	4 950 000
1990 menoarvio.....	3 475 000
1989 tilinpäätös.....	3 150 000

30. *Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista luottolaitoksille sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/68) mukaisista lainoista Postipankille suoritettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1991 hyväksyä enintään 100 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvytys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978

myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitysluottolaitosten obligatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1989 lopussa korkotukilainakanta oli 530 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	2,4	3,9	3,9	3,4	8,7
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	20,0	18,0	16,0	14,0	23,0
Yhteensä	22,4	21,9	19,9	17,4	31,7

1991 menoarvio	24 000 000
1990 menoarvio	25 000 000
1989 tilinpäätös	20 248 104

31. *Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 42 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen sekä pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin hankkeisiin. Taajamien vesihuollon avustustarpeen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1991 menoarvio	42 000 000
1990 menoarvio	39 000 000
1989 tilinpäätös	31 000 000

43. *Eräät vesioikeudelliset korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Saimaan poikkeusjuoksutuksesta aiheutuvan energianmenetyksen johdosta sekä muiden oikeudellisten päätösten perusteella maksettaviin korvauksiin.

Selvitysosa: Saimaassa on toteutettu vuosina 1987—1989 poikkeusjuoksutus tulvavahinkojen vähentämiseksi, mistä aiheutuu korvattavaa energianmenetystä neuvostoliittolaisille voimalaitoksille. Tarkoitukseen on myönnetty aikaisemmin 7 000 000 mk.

1991 menoarvio	5 000 000
1990 menoarvio	7 000 000

77. *Vesistö- ja vesihuoltotyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 78 455 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa eriteltyjen työkohteiden rakentamismenojen, hankekohtaisesta suunnittelusta sekä vesistöjen koekalkituksesta ja niihin liittyvistä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Kunkin työkohteen rakentamiseen tar-

koitettuja määrärahoja saa käyttää myös hankkeista johtuvien matka-, tarkastus- ja velvoitetarkkailumenojen, työmaiden toimitusten ja atk-laitteiden hankintamenojen, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen hankinta-, ylläpito- ja varustamismenojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja

kuljetuskaluston hankintamenojen sekä käyttö- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Pitkään jatkuneiden keskeneräisten vesistöiden perusteet ja suunnitelmien tarkistamistarve arvioidaan erityisesti ympäristönäkökohtien ja maaseudun rakennemuutosten kanalta.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Aloitusvuosi	Työn kokonaiskustannusarvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
01. Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Kirkko-, Niemen- ja Sopajärven järjestely, Myrskylä	1989	3 850 000	3 400 000	1 800 000	1 600 000
2. Taasianjoen järjestely, Lapinjärvi ym.	1990	23 200 000	23 000 000	1 500 000	6 000 000
				Yhteensä	7 600 000
02. Turun vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Sirppujoen vesistön järjestely, Kalanti ja Laitila	1982	17 200 000	15 100 000	4 830 000	4 000 000
2. Vesihuoltotyö, Eteläisen Vakka-Suomen yhdysvesijohdot, Taivassalo ym.	1987	21 200 000	11 300 000	6 060 000	2 500 000
3. Vesihuoltotyö, Naantalin—Merimaskun—Rymättylän yhdysvesijohto, Merimasku ym.	1989	4 600 000	2 400 000	700 000	1 700 000
4. Vesihuoltotyö, Pyhärannan—Kodisjoen—Rauman mlk:n yhdysvesijohdot, Pyhäranta ym.	1991	3 800 000	2 000 000	—	500 000
				Yhteensä	8 700 000
03. Tampereen vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Vesihuoltotyö, Kyröspohja—Vesajärven syöttövesijohto, Hämeenkyrö . . .	1990	4 980 000	2 400 000	900 000	1 500 000
2. Vesihuoltotyö, Leväsjoen syöttövesijohto, Siikainen.	1990	1 900 000	1 100 000	850 000	250 000
				Yhteensä	1 750 000
04. Kymen vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Urpаланjoen järjestely, Luumäki ym.	1986	16 800 000	16 800 000	8 650 000	1 000 000
2. Vesihuoltotyö, Kymenlaakson syöttövesijohdot, Anjalankoski ym.	1988	156 000 000	50 300 000	28 250 000	14 000 000
				Yhteensä	15 000 000

05. *Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri*

1. Vesihuoltotyö, Varkauden kaupungin syöttövesijohto, Jäppilä ym.	1991	22 500 000	8 600 000	—	1 500 000
				Yhteensä	1 500 000

07. *Pohjois-Karjalan vesi- ja ympäristöpiiri*

1. Vesihuoltotyö, Lieksan syöttövesijohto, Lieksa	1991	15 300 000	4 200 000	—	800 000
				Yhteensä	800 000

08. *Vaasan vesi- ja ympäristöpiiri*

1. Lapuanjoen järjestelyn III ja IV vaihe, Lapua	1968	48 350 000	48 250 000	44 950 000	2 100 000
2. Kyrönjoen alaosan järjestelyn täydennys, Mustasaari	1981	18 800 000	18 800 000	9 000 000	3 500 000
3. Kyrönjoen vesistötalousuunnitelma, Seinäjoki ym.	1968	393 000 000	278 000 000	186 295 000	5 000 000
4. Närpiönjoen järjestelyn muutos, vaihe I, Närpiö ja Jurva	1985	10 700 000	10 700 000	9 700 000	1 000 000
5. Kuortaneenjärven säännöstelypadon peruskorjaus, Kuortane	1989	2 850 000	2 850 000	2 120 000	730 000
6. Lehmäjoen perkaus, Isokyrö	1973	6 740 000	6 740 000	4 590 000	2 150 000
7. Vesihuoltotyö, Laihia—Mustasaaren syöttövesijohto, Laihia ym.	1987	26 600 000	11 700 000	8 375 000	3 325 000
8. Vesihuoltotyö, Vaasan kaupungin syöttövesijohto ja raakavesialtaan saneeraus, Vaasa	1988	16 700 000	6 400 000	1 100 000	1 000 000
9. Vesihuoltotyö, Kyrönjokilaakson yhdyssvesijohdot, Seinäjoki	1991	112 000 000	37 500 000	—	1 000 000
				Yhteensä	19 805 000

10. *Kokkolan vesi- ja ympäristöpiiri*

1. Kalajoen keskiosan järjestely, Nivala, Ylivieska ja Alavieska	1967	73 500 000	73 500 000	65 500 000	3 000 000
2. Vesihuoltotyö, Emet-Storåsen yhdys- ja syöttövesijohto, Kruunupyö	1990	4 600 000	2 000 000	500 000	1 500 000
3. Ullavanjoen alaosan järjestely, Kruunupyö	1991	2 200 000	2 200 000	—	1 000 000
				Yhteensä	5 500 000

11. *Oulun vesi- ja ympäristöpiiri*

1. Tyrnävän- ja Ängeslevänjoen järjestely, Tyrnävä ym.	1980	12 800 000	12 000 000	8 100 000	1 000 000
2. Tähtiänjoen perkaus, Haarajoen perkaus ja Merijärven eteläpuolisen penkereen korotus, Merijärvi	1986	8 400 000	8 000 000	7 200 000	800 000
3. Siikajoen Hyttikosken ilmastuspato, Rantsila	1984	2 040 000	2 040 000	1 040 000	1 000 000
4. Vesihuoltotyö, Haapaveden syöttövesijohto, Haapavesi	1990	9 300 000	3 700 000	300 000	2 500 000
				Yhteensä	5 300 000

14. *Vesi- ja ympäristöpiireille yhteisesti maa- ja metsätalousministeriön käytettäväksi*

1. Pienehköt vesistötyöt	5 000 000
2. Kokemäenjoen ja Kymijoen vesistöjen rantapengerrykset	1 500 000
3. Pienehköt vesihuoltotyöt	1 000 000
Yhteensä	7 500 000

15. *Hankekohtainen suunnittelu*

4 500 000

16. *Koekalkitukset*

500 000

Rahoitustarve, yhteensä 78 455 000

Selvitysosa: Momentin yhteensä 78 455 000 markan määrärahasta arvioidaan käytettävän 61 155 000 mk keskeneräisten töiden jatkamiseen, 4 800 000 mk nimettyjen uusien töiden aloittamiseen, 7 500 000 mk vesi- ja ympäristöpiireille yhteisesti maa- ja metsätalousministeriön käytettäväksi pienehköihin vesistö- ja vesihuoltotöihin, 4 500 000 mk hankekohtaiseen suunnitteluun ja 500 000 mk koekalkituksiin. Esitetyn rahoituksen jälkeen on keskeneräisten töiden loppurahoitustarve 138 865 000 mk ja nimettyjen uusien töiden loppurahoitustarve 49 700 000 mk. Momentin määrärahasta maksetaan myös pitkäaikaisten työntekijöiden laskennalliset eläkkeet, jotka ovat noin 4 700 000 mk.

01.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota on tarkistettu 650 000 mk ja valtion osuutta 600 000 mk, mistä 200 000 mk johtuu laskennallisista eläkkeistä ja kustannustason noususta ja 400 000 mk täydentävistä viimeistely- ja ympäristötöistä.

01.2. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 2 000 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

02.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota on tarkistettu 1 300 000 mk ja valtion osuutta 1 100 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

02.2. Hankkeen kokonaiskustannusarviota on tarkistettu 4 750 000 mk ja valtion osuutta 4 450 000 mk rakennusteknisesti vaikeiden toteutusolosuhteiden sekä laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

02.4. Kodisjoen kunnan vesilaitos ottaa

vettä kunnan keskustassa sijaitsevista porakaivoista, joiden veden laatu on huonoa rauta- ja mangaanipitoisuuden takia. Pyhärannan kunta ottaa vettä Ihoden taajamassa sijaitsevasta Ropan pohjavedenottamosta, josta riittää vettä myös Kodisjoen keskustan asutukselle sekä Pyhärannan Lahdenvainion ja Rauman maalaiskunnan Kulamaan ja Vermuntilan kyliin. Rakentamalla Pyhärannan ja Kodisjoen sekä mainittujen kylien välille yhteensä noin 18 km pituiset yhdysvesijohdot turvataan alueen asutukselle hyvälaatuisen talousveden saanti.

03.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 100 000 mk laskennallisten eläkkeiden johdosta.

04.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 1 000 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

05.1. Varkauden kaupunki käyttää nykyisin vedenhankintaansa pintavettä. Talousveden laadussa on ajoittain esiintynyt ongelmia. Lisäksi raakaveden ottokohta sijaitsee lähellä Saimaan syväväylää, mikä merkitsee riskiä vedenotolle. Hyvälaatuisen pohjaveden käyttöön saamiseksi tarkoituksena on rakentaa noin 16 km pituinen syöttövesijohto Tervaruukinsalosta Varkauteen.

07.1. Puolet Lieksan kaupungin keskustajaman vesilaitoksen jakamasta vedestä otetaan nykyisin Lieksanjoesta, jonka vesi on yläpuolisen teollisuuden jätevesikuormituksen takia erittäin huonoa raakavedeksi. Tarkoituksena on siirtyä kokonaan pohjaveden käyttöön siten, että nykyinen pintavesilaitos muutetaan pohjaveden käsittelylaitokseksi ja

rakennetaan kolme pohjavedenottamoita ja noin 30 km pituinen syöttövesijohto. Samalla saadaan johdon varressa olevalle haja-asutukselle riittävästi hyvälaatuisia talousvettä.

08.1. Lapuanjoen järjestelyn III ja IV vaiheeseen on lisätty Haapojanluoman pengertämisen yhteydessä syntyneen tulva-alueen kuivattaminen, minkä johdosta hankkeen kustannusarvio ja valtion osuus nousee 3 200 000 mk. Haapojanluoman pengerrys on rakennettu Lapuan- ja Nurmonjoen järjestelyn IV vaiheen ja III vaiheen muutosta koskevan vesioikeuden päätöksen perusteella. Pengerrysalue on luovutettu hyödynsajille kunnossapidettäväksi vuonna 1979. Tämän 850 hehtaarin suuruisen pengerrysalueen ohi johdetaan ulkopuolisia vesiä Haapojanluoman eristysojaa myöten. Eristysojan varrella on kuivatustilanne jatkuvasti huonontunut ja noin 40 hehtaarin peltoalue kärsii tulvasta vuosittain. Pääosa tästä alueesta on tarkoitettu pengertää ojan varteen tehtävällä penkereellä ja alueen tehokkaampi kuivatus hoidetaan alijohdolla Haapojanluoman pengerrysalueelle. Eristysojan muutostyössä on kysymys 1970-luvulla valtion toimesta rakennetun pengerrysosan parantamisesta.

08.2. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on korotettu 1 400 000 mk, mistä 1 000 000 mk aiheutuu kustannustason noususta ja laskennallisten eläkkeiden huomioon ottamisesta ja 400 000 mk Lappsundinjoen perkauksesta. Lappsundinjoen perkaus käsittää uoman siivousta ja perkausta kaikkiaan 9 kilometrin matkalla. Perkauksen tarkoituksena on saattaa uoma suunnitelman mukaiseen kuntoon.

08.3. Hankkeen kokonaiskustannusarviota on korotettu 20 000 000 mk ja valtion osuutta 13 000 000 mk. Kokonaiskustannusarvion korotuksesta 17 200 000 mk aiheutuu kustannustason noususta ja laskennallisten eläkkeiden huomioon ottamisesta, mistä valtion osuus on 11 800 000 mk. Lisäksi kustannusarviota korottavat valmiiden osahankkeiden korjaustyöt mm. Kyrkösjärven altaan maapadon alla olevan kallion tiivistäminen 1 300 000 mk, Pitkämön alapuolisen Jalasjoen rantasyöpymien korjaukset 900 000 mk, Seinäjoen suuosan oikaisun penkereiden korotus sekä pumppaamon etualtaan suurentaminen 400 000 mk sekä Kalajärven altaan täydennystyöt ja vettymishaittojen korvaukset

200 000 mk. Valtion osuus näistä kustannuksista on 1 200 000 mk.

08.4. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 1 000 000 mk, mistä 450 000 mk aiheutuu kustannustason noususta ja laskennallisten eläkkeiden huomioon ottamisesta, 100 000 mk Närpiönjoen yläosan perkaustyön työaikaisista velvoitteista ja veden laadun ja määrän tarkkailusta ja 450 000 mk Tainusluoman pohjan lisävahvistuksesta ja siivouksesta.

08.5. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 730 000 mk, mistä 130 000 mk aiheutuu kustannustason noususta ja laskennallisten eläkkeiden huomioon ottamisesta ja 600 000 mk virtapilarien ja kynnysten tarkkuuslouhinnasta, kallion tiivistämisestä sekä automaattiohjauksella toimivan kaksiosaisen säännöstelyluokun rakentamisesta.

08.6. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 340 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

08.7. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 2 600 000 mk vaikeiden rakentamisolosuhteiden sekä laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

08.8. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 300 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

08.9. Seinäjoen ja Kurikan kaupungit, Ilmajoen ja Jalasjärven kunnat sekä Oy Alko Ab ovat perustaneet suunnitteluyhtiön nimeltä ”Kyrönjokilaakson Vesi Oy”, jonka tarkoituksena on valmistella vedenhankintaa Kurikan ja Kauhajoen hyvälaatuisista pohjavesivarjoista. Vuonna 2010 hankkeella turvattaisiin noin 60 000 asukkaan vedensaanti. Valtion vesihuoltotyönä on tarkoitus rakentaa yhteensä 103 km pituiset johtolinjat Kauhajoen Heikkurinkankaalta Seinäjoelle ja Kurikasta Jalasjärvelle. Perustettavan yhtiön osuudeksi tulisivat materiaalihankinnat sekä johtolinjoihin välittömästi liittyvät neljä paineenkorotuslaitosta. Hanke mahdollistaa kuntien alueella toimivien vesilaitosten hyvälaatuisen talousveden saannin ja samalla niiden toimintavarmuus paranee.

10.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota

ja valtion osuutta on tarkistettu 1 100 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

10.2. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 100 000 mk laskennallisten eläkkeiden johdosta.

10.3. Hankkeen vaikutusalueella on kevät-, kesä- ja syystulvien vaivaamaa aluetta noin 140 ha, josta peltoa noin 100 ha. Suunnitelman mukaan tulvat on tarkoitus poistaa perkaamalla Ullavanjokea 2 kilometrin matkalla ja rakentaa samalla kaksi pohjapatoa. Emmes-Storträsket ja Emmes-Lillträsket -nimisten järvien kunnostamiseksi joki on tarkoitus samalla kääntää virtaamaan kyseisten järvien läpi, kun se nyt kulkee vain järvien alaosan kautta. Hankkeesta saatavan hyödyn arvioidaan vastaavan suunnilleen kustannuksia.

11.1. Hankkeen kokonaiskustannusarviota on tarkistettu 500 000 mk ja valtion osuutta 400 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

11.2. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 200 000 mk laskennallisten eläkkeiden ja kustannustason nousun johdosta.

11.3. Uljuan tekoaltaan alapuolisen vesistön happitilanteen parantamiseksi on Siikajoen Hyttikoskeen suunniteltu pohjapato. Pohjois-Suomen vesioikeus on myöntänyt hankkeelle luvan 28.12.1982, minkä KHO on 15.12.1983 päätöksellään vahvistanut. Kun työtä ei saatu toteutetuksi luvan voimassaoloaikana, on vesioikeus vesi- ja ympäristöhallituksen hakemuksesta antanut uuden päätöksen 5.1.1990. Päätöksen mukaan hanke tulee toteuttaa 5 vuoden kuluttua siitä,

kun vesioikeuden päätös on saanut lainvoiman.

11.4. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu 200 000 mk laskennallisten eläkkeiden johdosta.

14.1. Määräraha käytetään ennalta nimeämättömiin, pienehköihin vesistöihin sekä sellaisiin loppurahoituksen saaneiden hankkeiden vähäisiin viimeistely-, korjaus- tai muutos- ja täydennystöihin, joiden uudelleen ottamista nimettyinä tulo- ja menoarvioon ei pidetä perusteltuna. Määrärahaa käytetään myös toteutettujen töiden vaatimiin kunnostuksiin.

14.2. Määrärahaa käytetään Kokemäenjoen ja Kymijoen vesistöjen varsilla pysyvässä viljelyssä olevien rantapeltojen suojaamiseen haitallisilta tulvilta pengerryksin. Keskenäisiä hankkeita on kaksi, joiden lisäksi aloittamattomia hankkeita on noin 15.

14.3. Määrärahaa käytetään ennalta nimeämättömiin, pienehköihin valtion vesihuoltoihin sekä sellaisiin keskeneräisten hankkeiden vähäisiin töihin, joiden johdosta hankkeen sisällyttämistä tulo- ja menoarvioon nimettyinä ei enää pidetä perusteltuna. Myös pienehköjen vesihuoltotöiden toteuttaminen edellyttää erillistä sopimusta valtion ja toteuttamiseen osallistuvien tahojen kesken.

15. Määrärahaa käytetään ensisijaisesti tulvasuojeluhankkeiden ja niihin liittyvien kunnostusten suunnitteluun sekä vesistö- ja ojitushankkeiden ympäristöselvityksiin.

1991 menoarvio	78 455 000
1990 menoarvio	73 820 000
1990 lisämenoarvio	—7 000 000
1989 tilinpäätös	56 400 000

(50.) Yleismetsätalous

Selvitysosa: Luvun 30.95 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu menoarviosta.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.95.01 laskelmissa.

(21.) *Metsien erityiskäyttö ja metsänjalostustyöt (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.95.21 laskelmissa.

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-

viosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.95.21 laskelmissa.

(40.) *Valtionapu metsätalouden rationalisointimistyön tukemiseen*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.58.45 laskelmissa.

(41.) *Valtionapu metsäpuiden jalostustoimintaan*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.58.45 laskelmissa.

(43.) *Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätoista aiheutuvat korvaukset* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.99.43.

(50.) *Eräät metsätaloudelliset valtionavut*
Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.58.50.

(77.) *Yleiset uittoväylätyöt* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 30.95.78.

58. (30.50, osa ja 58) Yksityismetsätalous

Selvitysosa: Metsälautakuntien toiminnan tehostamista jatketaan vähentämällä henkilökunnan määrää, tarkistamalla henkilöstörakennetta sekä henkilöstövoimavarojen alueellista ja toiminnallista suuntaamista. Tehtävien hoitoa parannetaan jatkamalla tietojärjestelmien käyttöönottoa laite- ja ohjelmistohankinnoin. Metsätalouden suunnittelua tehostetaan ja suunnitelmien hyväksikäyttöä lisätään. Muut metsälautakuntien ja keskusmetsälautakuntien toiminnan tehostamiseen ja kustannusten alentamiseen tähtäävät toimenpiteet ovat selvitettävänä.

Viime vuosien runsaisiin hakkuisiin liittyvien metsänhoito- ja metsänparannustöiden tarve säilyy edelleen korkeana. Metsäteolli-

suuden suunnitellut laajennukset lisäävät puun tarvetta lähivuosina lähelle Metsä 2000 -ohjelman tarkistettuja hakkuutavoitteita. Tästä johtuen on metsänparannusmäärärahoina tarpeen säilyttää suunnilleen vuoden 1990 taso eli 424 milj. mk. Metsä 2000 -ohjelmaa tarkistetaan toimikuntatyönä. Luvun 30.32 selvitysoosan perusteluihin viitaten peltojen metsityksiin on tarkoitus osoittaa maataloustuotannon ohjaamis- ja tasapainotamismäärärahoja. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 2 450 henkilötyövuotta.

Vertailuna vuosien 1989—1991 metsänparannustoiminnasta esitetään seuraavaa:

Työlaji	Suoritteet km tai 1 000 ha			Metsänparannusvarat v.1991		
	1989	1990	1991	milj. mk	%	työvoima-arvio
Metsänuudistamistyöt	35	41	42	115	27	480
Taimikonhoito ja pystypuiden karsinta	70	90	100	77	18	1 100
Metsänlannoitus	19	20	15	10	2	15
Metsäojitustyöt	62	67	75	60	14	330
Metsätien tekeminen	1 915	1 730	1 600	82	20	350
Suunnittelu ja työnjohto	—	—	—	80	19	175
Yhteensä				424	100	2 450

Metsänparannushankkeiden suunnittelua ja toteuttamista koskevia menettelytapoja yksinkertaistetaan ja rahoitusehtoja tarkistetaan metsänparannussäännöksiä muuttamalla. Sa-

moin kevennetään yksityismetsälain valvontaan liittyviä metsälautakuntien tehtäviä. Metsänparannusvaroja on tarkoitus käyttää maaperän kunnostuslannoituksiin sekä myös

muiden lannoitusten suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin. Selvitetään mahdollisuudet siirtäjä lannoitekustannusten osalta metsänparannusvaroilla tapahtuvasta tukemisesta tilakohtaiseen verovähennysmenettelyyn.

41. Valtionapu keskusmetsälautakunnille

Momentille myönnetään 24 460 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskusmetsälautakunnille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkioihin ja keskimäärin enintään 88 pysyväisluonteisen henkilön sekä tilapäisten henkilöiden palkkausmenoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkausmenot	14 100 000
Sosiaaliturvamaksut	840 000
Eläke- yms. menot	3 700 000
Matkakustannusten korvaukset	720 000
Atk-menot	1 700 000
Toimisto- yms. menot	2 800 000
Muut menot	600 000
Yhteensä	24 460 000

Selvitysosa: Metsähallinnon uudelleenjärjestelyyn liittyen keskusmetsälautakunnat muutetaan metsäkeskuksiksi 1.3.1991 lukien ja tiivistetään niiden yhteistyötä ja yksinkertaistetaan organisaatioita. Tämän vuoksi voidaan vähentää kahdeksan tointa valtionavun piiristä.

1991 menoarvio	24 460 000
1990 menoarvio	23 488 000
1989 tilinpäätös	22 821 000

42. Valtionapu metsälautakunnille

Momentille myönnetään 304 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 1 510 pysyväisluonteisen henkilön palkkausmenoihin, palkkioihin sekä määräaikaisten tilapäisten toimihenkilöiden palkkausmenoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkausmenot	185 000 000
Sosiaaliturvamaksut	11 100 000
Eläke- yms. menot	49 100 000
Matkakustannusten korvaukset	26 300 000
Atk-menot	7 200 000
Toimisto- yms. menot	19 200 000
Muut menot	2 600 000
Toimitilahankinnat	4 000 000
Yhteensä	304 500 000

Selvitysosa: Toimenpiteet, joilla metsälautakuntien tehtävien hoitoa ja menettelytapoja sekä aluejakoa ja rahoitusperusteita voidaan kustannusten alentamiseksi kehittää, selvitetään vuoden 1990 aikana. Valtionavun piiriin kuuluvia toimia voidaan vähentää 30—35 vuonna 1991.

1991 menoarvio	304 500 000
1990 menoarvio	291 640 000
1989 tilinpäätös	280 672 000

44. Valtionapu metsänparannustöihin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 238 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 47 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1991 menoarvio	238 000 000
1990 menoarvio	224 000 000
1989 tilinpäätös	213 000 000

45. (30.50.40 ja 41) Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin

Momentille myönnetään 15 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 12 000 000 mk Metsänjalostussäätiölle ja 3 900 000 mk Työtehosuralle myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsänjalostussäätiölle osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää perintötekijöiltään korkealaatuisen metsänviljelyaineiston, sen tuotantovälineiden ja -menetelmien kehittämistä sekä niitä koskevasta tiedotus- ja koulutustoiminnasta aiheutuviin

menoihin. Määrärahaa myönnetään valtionapua keskimäärin 50 pysyväisluonteisen henkilön ja lisäksi projekteissa työskentelevien ja tilapäisluonteisen henkilöstön palkkaamiseen. Valtionapu kattoi vuonna 1989 noin 90 % Metsänjalostussäätiön metsänjalostustoiminnan menoista.

Työtehosuralle osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää metsätöiden, -koneiden ja -työvälineiden sekä työturvallisuuden tutkimus- ja kehittämistyöhön, tiedotustoimintaan, kotimaisen energiankäytön, maatalojen hankintahakkuiden ja maatilametsätalouden koneellistamisen edistämistoimintaan sekä toimitilojen peruskorjauksen rahoittamiseen. Määrärahaa myönnetään valtionapua 19 pysyväisluonteisen henkilön ja projektihenkilöstön palkkaamiseen. Valtionapu kattoi vuonna 1989 noin 90 % Työtehosuran metsätalouden menoista.

1991 menoarvio	15 900 000
1990 menoarvio	14 621 000
1989 tilinpäätös	13 966 300

50. (30.50.50) Eräät metsätaloudelliset valtionavut

Momentille myönnetään 4 925 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rovalan Kannatusyhdistys ry.....	2 080 000
Metsämuseosäätiö	2 000 000
Pohjois-Karjalan Metsäyömiestö	
Kannatusyhdistys ry.....	455 000

Mustilan Kotikunnas-säätiö.....	60 000
Kainuun metsätyömiestöyhdistys ry.	80 000
Suomen Metsäyhdistys ry.....	250 000
Yhteensä	4 925 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen 50 000 markan määräraha. Metsämuseosäätiölle myönnettävä avustus on tarkoitettu Punkaharjulle rakennettavan metsämuseo- ja metsätietokeskuksen suunnitteluun ja rakentamiseen. Tarkoitus on, että valtio myöntäisi enintään 33 milj. markan avustuksen perustamiskustannuksiin ja 50 prosentin avustuksen vahvistetun talousarvion mukaisiin käyttökustannuksiin.

1991 menoarvio.....	4 925 000
1990 menoarvio.....	5 219 000
1989 tilinpäätös.....	3 204 000

83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 186 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslainan (140/87) mukaisten lainojen ja ennakkorahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsänparannustöiden rahoituksen ja hallinnon tuloksellisuuden lisäämistä selvitetään. Tarkoitus on korvata lainamuotoinen rahoitus korkotukilainoituksella vuodesta 1992 alkaen.

1991 menoarvio.....	186 000 000
1990 menoarvio.....	186 000 000
1989 tilinpäätös.....	130 000 000

60. Maanmittaushallinto

Selvitysosa: Maanmittaushallinnon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointikokeiluun. Tämän vuoksi momentit 01, 28, 29 ja 70 on yhdistetty yhdeksi toimintamenomomentiksi, joka kattaa maanmittauslaitoksen toiminnan lukuunottamatta kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvia menoja (mom. 80). Maanmittaushallinnon toiminta jakautuu kiinteistötehtäviin, kartastotehtäviin ja tietopalvelutehtä-

viin, joille maa- ja metsätalousministeriö tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen on asettanut alustavasti seuraavat vaikuttavuus- ja suoritetaivoitteet:

Kiinteistötehtävät:

Maanmittaustoimitusten toimitusajat lyhenevät edelliseen vuoteen verrattuna ja alueelliset erot toimitusajoissa supistuvat. Maanmittaustoimituksia suoritetaan vuonna 1991

28 100 kpl, missä on kasvua 1 %. Lohkomi-
sia maanmittaustoimituksista on 22 200 kpl.
Lohkomisten käsittelyaikataavoite on 1,3
vuotta.

Kartastotehtävät:

Kaukokartoitusaineistoa tulee olla saata-
villa kaikista luonnonvaroja kuvaavista sa-
telliiteista. Lisäksi maankäyttö- ja puustoluo-
kituksen ikä tulee olla enintään 4 vuotta.
Maaperäkarttatehtävien ja muiden kartasto-
tehtävien osuutta supistetaan. Seuraavassa
taulukossa on suoritetaavoitteet:

	1990	1991
Kolmio- ja korkeuspisteet, kpl	1 950	2 150
Peruskartat, km ²	34 000	36 000
Pohjakartat, km ²	7 000	9 000
Topografiset kartat 1:50 000, km ²	14 400	30 000

Tietopalvelutehtävät:

Vuoden 1991 lopussa otteet atk-pohjaisista
rekistereistä tulee olla saatavilla reaaliai-
kaisina ja 80 % maan tilamäärästä tulee olla
kiinteistörekisterikäytössä. Numeerista kiin-
teistörajakarttaa ylläpidetään 30 %:ssa
maan pinta-alasta. Numeerisen kiinteistöraja-
kartan tuotantoa aletaan kehittää siten,
että tuotannon lopputuloksena on sijainti-
tarkka kartta. Paikkatietojen yhteiskäyttöä
varten kehitetään avoimeen käyttöön paik-
katietohakemisto ja tiedonsiirrossa tarvittava
atk-ohjelmisto.

Kiinteistörekisterissä käyttöön otetaan
258 500 tilatietoa. Numeerista kiinteistöraja-
karttaa valmistuu 36 800 km²:n alueelta.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut
seuraavat taloudellisuustavoitteet: Yksikkö-
kustannukset kiinteistötehtävissä laskevat
koko tuotannon osalta keskimäärin 0,5 %.
Kartastotehtävissä yksikkökustannukset las-
kevat kolmio- ja korkeuskiintopisteiden osalta
keskimäärin 2 %, peruskartan osalta 6 %
ja pohjakartan osalta 10 % ja topografisen
kartan osalta 19 %. Tietopalvelutehtävien
yksikkökustannukset kohoavat 3,4 %.

Kiinteistötehtävät (mk/toimitus):	1990	1991
Koko tuotanto.....	8 947	8 906

Kartastotehtävät (mk/suorite):	1990	1991
Kiintopisteverkko — kolmio- ja korkeuskiinto- pisteet	8 980	8 820
Peruskartta, (100 km ²).....	153 600	144 300
Pohjakartta, (100 km ²).....	267 700	240 900
Topografinen kartta 1:50 000, (100 km ²).....	36 200	29 300
Tietopalvelutehtävät (mk/suorite):	1990	1991
Kiinteistörekisteri, käyttööno- tetut ja tallennetut tilat.....	30,69	31,74

Vuonna 1991 maanmittaushallinnon orga-
nisaatiota kevennetään selkeyttämällä tehtä-
väjakoa, muuttamalla organisaatio kaksipor-
taiseksi ja siirtämällä päätösvaltaa piirihal-
lintoon. Tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen
hallitus antaa eduskunnalle tätä tarkoittavan
esityksen laiksi maanmittaushallinnosta.

21. (30.60.01, 28, 29 ja 70) *Toimintamenot*
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 491 000 000 mk.
Sopimuspalkkainen osastopäällikön virka
(S 29) voidaan lakkauttaa 1.9.1991 lukien
sekä muutetaan sopimuspalkkaisen osasto-
päällikön viran nimike sopimuspalkkaiseksi
johtajan viraksi. Lisäksi perustetaan 1.9.1991
lukien viisi sopimuspalkkaista kartastajohta-
jan virkaa (S 28) ja kuusi sopimuspalkkaista
kartastajohtajan virkaa (S 27) edellyttäen,
että samasta ajankohdasta lukien lakkautta-
taan viisi sopimuspalkkaista lääninmaanmit-
tausinsinöörin virkaa (S 29) ja kuusi sopi-
muspalkkaista lääninmaanmittausinsinöörin
virkaa (S 28).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkau-
siin myönnetään 3 077 000 mk 40 viran
perustamiseksi 1.3.1991 lukien maanmittaus-
tehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään pe-
ruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista
2 797 000 mk samasta ajankohdasta lukien 40
viran lakkauttamisen johdosta vastaavalta
tehtäväalueelta.

Määrärahaa saa käyttää enintään 2 376
henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluontei-
sen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön
palkkauksista aiheutuvien menojen maksami-
seen.

Selvitysosa: Vuonna 1991 henkilötyövuoi-
sien määrää supistetaan 43 henkilötyövuoa-
della. Määrärahan mitoituksessa on otettu

huomioon JLn 263.1 §:n mukainen rajamerkkien rahoittaminen, automaation käytön lisääntyminen ja käyttöomaisuuden hankkiminen sekä kaavoitustehtävien lopettaminen ja henkilöstömäärän vähentäminen.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

	mk
Kiinteistötehtävät	207 000 000
Kartastotehtävät	101 000 000
Tietopalvelutehtävät	107 000 000
Yleishallintotehtävät	33 000 000
Tilaustehtävät	25 000 000
Käyttöomaisuuden hankinta	18 000 000
Yhteensä	491 000 000

Tilaustehtävistä aiheutuvat tulot on merkitty momentille 12.30.60.

1991 menoarvio	491 000 000
1990 menoarvio	390 826 000
1989 tilinpäätös	371 505 644

80. *Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/90) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilujärjestelyistä annetun lain (31/80) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	30 000 000
1990 menoarvio	23 000 000
1989 tilinpäätös	29 000 000

65. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Laitos on tarkoitus siirtää Kirkkonummelle vuonna 1994.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 964 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	4 528 200	25
Muut palkat ja palkkiot	1 700	—
Sosiaaliturvamaksu	301 600	—
Eläkemaksu	1 132 500	—
Yhteensä	5 964 000	25

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 54 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien painovoimaston tarkkavaaitustehtäviä varten.

1991 menoarvio	5 964 000
1990 menoarvio	4 306 000
1989 tilinpäätös	4 105 253

mustyöhön liittyvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 10 henkilön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	2 100 000
1990 menoarvio	2 000 000
1989 tilinpäätös	1 538 164

21. *Mittaus- ja tutkimustyöt*
Momentille myönnetään 2 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mittaus- ja tutki-

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 120 000 mk. Mää-

rä rahaa saa käyttää enintään yhden henkilön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.65.

1991 menoarvio.....	120 000
1990 menoarvio.....	80 000
1989 tilinpäätös.....	74 445

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 900 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 900 000
1990 menoarvio.....	2 394 000
1989 tilinpäätös.....	2 048 098

70. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen toiminnan tavoitteita selkeytetään ja toiminnan organisointia kehitetään siten, että tuottavuus ja tuloksellisuus paranevat. Voimavaroja kohdennetaan erityisesti ympäristötutkimukseen, biotekniikkaan ja elintarviketutkimukseen. Vuoden 1990 aikana aloitetaan selvitys maatalousteknologisen ja maa-

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	1 400 000
1989 tilinpäätös.....	500 000

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	550 000
---------------------	---------

talouden taloudellisen tutkimuksen uudelleenjärjestämisestä sekä maatalouden tutkimuksen ja neuvonnan yhteistyön kehittämisestä siten, että käytännön maatalouden edellyttämää palvelutasoa voidaan parantaa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 102 072 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	54 341 800	428
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	36 600	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	16 934 300	167
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	5 670 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	549 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	5 155 600	—
Eläkemaksu.....	19 383 300	—
Yhteensä.....	102 072 000	595

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 156 300 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tutkimustehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 183 200 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina vastaavalta tehtäväalueelta.

Selvitysosa: Tarkoituksena on lakkauttaa kolme virkaa tai tehtävää vuoden 1991 aikana.

1991 menoarvio.....	102 072 000
1990 menoarvio.....	73 529 000
1989 tilinpäätös.....	67 472 713

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (211/84) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 20 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.08.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	1 350 000
1989 tilinpäätös.....	1 365 610

24. Kasvinjalostustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 760 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pelto- ja puutarhakasvien jalostustoimintaan liittyvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 49 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti momentille 12.30.32 ja puutarhakasvien jalosteiden markkinoinnista momentille 12.30.70 kertyvien tulojen perusteella.

1991 menoarvio.....	4 760 000
1990 menoarvio.....	6 440 000
1989 tilinpäätös.....	4 540 000

26. Maatalouden sääpalvelu

Momentille myönnetään 3 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sääpalvelusta aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenoiksi luettavien laitteiden ja palvelusten hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalouden sääpalvelusta aiheutuvat kustannukset katetaan sääpalvelumaksuilla. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä sääpalvelutoiminnan laajeneminen Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Mikkelin maatalouskeskusten alueille, jo-

ten vuonna 1991 maatalouden sääpalvelu kattaa koko Suomen. Määrärahaa käytetään noin 10 henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen maksamiseen. Sääpalvelusta aiheutuvia menoja varten on määrärahoja myös liikenneministeriön hallinnonalalla luvussa 31.50. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.50.

1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 menoarvio.....	3 140 000
1989 tilinpäätös.....	2 763 224

28. (30.70.23, 25 ja 28) Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimussopimuksista ja sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 49 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Tutkimussopimustoiminnassa ulkopuolisen tahon rahoituksella katetaan osa tutkimuksen kustannuksista.

1991 menoarvio.....	8 800 000
1990 menoarvio.....	8 100 000
1989 tilinpäätös.....	4 075 371

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 880 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimusprojekteissa ja geenipankkitoiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkausten ja lakisääteisten työeläkevakuutusmaksujen sekä hallinnon kehittämisestä aiheutuvien palkkauksenluonteisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	38 880 000
1990 menoarvio.....	37 600 000
1989 tilinpäätös.....	35 900 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 500 000
1990 menoarvio.....	5 200 000
1989 tilinpäätös.....	5 300 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ypäjällä sijaitsevan hevostalouden tutkimusaseman konehallin rakentamiseen, jonka hyötyala on 450 m² ja kustannusarvio 1 550 000 mk eli 3 444 mk/m².

Selvitysosa: Konehallin rakentamiseen on aiemmin myönnetty 50 000 mk.

1991 menoarvio	1 500 000
1990 menoarvio	2 300 000
1989 tilinpäätös	12 350 000

77. *Maa- ja vesirakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimuslaitoksen

maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 400 000
1990 menoarvio.....	1 300 000
1989 tilinpäätös.....	2 590 000

87. *Maa-alueet* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimustarkoituksia varten ostettavien maa-alueiden hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	150 000
1989 tilinpäätös.....	150 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 725 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	4 757 900	36
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	202 300	2
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	83 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	64 500	—
Sosiaaliturvamaksu	340 100	—
Eläkemaksu	1 277 000	—
Yhteensä	6 725 000	38

1991 menoarvio.....	6 725 000
1990 menoarvio.....	5 021 000
1989 tilinpäätös.....	4 333 190

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 395 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maatalouskirjanpito toiminnan ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus

käyttää noin 3 500 000 mk maatalouskirjanpito toiminnan menoihin.

1991 menoarvio.....	4 395 000
1990 menoarvio.....	4 400 000
1989 tilinpäätös.....	4 054 755

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

1991 menoarvio.....	300 000
---------------------	---------

76. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Tutkimuslaitos tehostaa toimintaansa muodostamalla ajankohtaisten tut-

kimusongelmien selvittämiseksi uusia tutkimusohjelmia ja -projekteja sekä uudistamalla

organisaatorakennettaan. Lähivuosien tärkeimmät painoalat ovat ilman epäpuhtauksien metsävaikutusten ja kasvihuoneilmiön tutkiminen, metsien tilaa ja metsävaroja koskevien tietokantojen kehittäminen, metsien hoidon ja uudistamisen tutkimuksellisen perustan vahvistaminen, metsien monikäyttö-tutkimukset, metsätalouden ympäristövaikutusten tutkimus sekä Metsä 2000-ohjelman tarkistuksen aiheuttamat tutkimustarpeet. Tehtävien toteutus edellyttää laboratoriolaitteiden, maastomittaus- ja tiedonkeruuvälineiden ja tiedonhallintalaitteiston hankintoja.

Organisaation uudistaminen merkitsee tutkimusosastojen ja -suuntien kokoamista suu-remmiksi toimintayksiköiksi. Perustettavat

uudet osastot parantavat laitoksen palvelutasoa. Yhteistyö edistyy laitoksen sisällä. Ongelmalähtöisen monitieteellisen tutkimuksen edellytykset lisääntyvät ja resursseja vapautuu hallinnosta tutkimukseen. Uusia osastoja on tutkimusaihealueiden mukaisesti kolme (metsäekologia, puuntuotanto ja metsien käyttö). Niiden johtajina toimivat tutkimusjohtajat. Tutkimusasemien alueellista jakoa ja erikoistumista selvennetään ja laitoksen tutkimusmetsät liitetään suurimpien tutkimusasemien yhteyteen.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 483 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	55 223 700	440
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	25 269 600	158
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	241 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	148 100	—
Sosiaaliturvamaksu.....	5 379 000	—
Eläkemaksu.....	20 220 800	—
Yhteensä.....	106 483 000	598

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 752 200 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien johtotehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 423 100 mk samasta ajankohdasta lukien kahden viran lakkauttamisen johdosta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 883 100 mk 24 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien kiinteistönhoito-, huolto- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 1 711 600 mk 24 henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

1991 menoarvio.....	106 483 000
1990 menoarvio.....	79 492 000
1989 tilinpäätös.....	72 323 001

24. *Tutkimus- ja metsätalousmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 56 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja tarkastustoiminnasta, metsätalouden harjoittamisesta ja maa-alueiden hoidosta sekä näitä avustavista toiminnoista aiheutuvien kulutusmenojen sekä aineiden, tarvikkeiden ja laitteiden hankinnasta, ulkopuolisilta ostettavista palveluksista aiheutuvien menojen sekä tilapäisluonteisen henkilökunnan palkkausten ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 180 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tutkimusmenot.....	23 400 000
Metsätalousmenot.....	15 900 000
Muut kulutusmenot.....	16 700 000
Yhteensä.....	56 000 000

Selvitysosa: Metsätalouden tuloina arvioidaan kertyvän 17 150 000 mk, jotka on merkitty momentille 12.30.76.

1991 menoarvio	56 000 000
1990 menoarvio	44 000 000
1989 tilinpäätös	39 795 893

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kolme henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.76.

1991 menoarvio.....	300 000
1990 menoarvio.....	300 000
1989 tilinpäätös.....	146 326

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Rovaniemen ja Parkanon tutkimusasemien lisärakennusten sekä Suomenjoen tutkimusaseman muutostöiden vaatimat kalustohankinnat sekä keskustietokonekapasiteetin ja laboratorioden ajantasais-tamistarve.

1991 menoarvio	13 000 000
1990 menoarvio	6 300 000
1989 tilinpäätös	3 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 23 740 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Vantaan Jokiniemen toimitilojen kunnos-tus	2 852	9 800	3 436	7 900 000	1 900 000
2. Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toi-mitilat (I vaihe)	2 720	33 400	12 276	1 700 000	3 000 000
3. Parkanon tutkimusasema	1 297	11 700	9 021	9 800 000	1 900 000
— lisärakennus.....	897	9 740	10 858		
— muutostyöt.....	400	1 460	3 650		
— aluetyöt.....		500			
4. Rovaniemen tutkimusasema		28 800		16 000 000	12 800 000
— lisärakennus.....	2 168	24 800	11 439		
— muutostyöt.....	1 162	4 000	3 442		
5. Suomenjoen tutkimusasema, muutostyöt.	615	6 740	10 959	3 100 000	3 640 000
6. Joensuun tutkimusasema, lisärakennus..		20 700		—	500 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>23 740 000</u>

Selvitysosa:

2. Hankkeen kustannusarviota on tarkis-tettu 11 580 000 mk.

4. Hankkeen kustannusarviota on tarkis-tettu urakkatarjousten perusteella 2 800 000 mk ja laajuustietoja muutettu luonnossuun-nitelmien mukaisesti.

5. Hankkeen kustannusarviota on tarkis-tettu 800 000 mk.

1991 menoarvio	23 740 000
1990 menoarvio	19 000 000
1989 tilinpäätös	9 000 000

77. *Metsien perusparannukset* (siirtomää-räraha)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäteiden raken-tamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuiva-tuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksis-ta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 800 000
1990 menoarvio.....	1 600 000
1989 tilinpäätös.....	1 500 000

87. *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 500 000 mk. Mää-

rärahää saa käyttää maiden ja rakennusten	1991 menoarvio.....	500 000
hankinnasta aiheutuvien menojen maksami-	1990 menoarvio.....	500 000
seen.	1989 tilinpäätös.....	500 000

80. Eläinlääkintätoimi

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 25 868 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	10 262 700	48
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	606 700	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	7 908 100	81
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	871 800	—
Sosiaaliturvamaksu	1 306 400	—
Eläkemaksu	4 912 300	—
Yhteensä	25 868 000	129

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 155 000 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien tarkastustehtävistä. Vastaavasti momentilla 30.84.01 perustetaan yksi virka.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 30 000 mk siirtona momentille 30.84.01. Palkkauksista aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.80 kertyvillä lihantarkastusmaksuilla.

1991 menoarvio	25 868 000
1990 menoarvio	19 144 000
1989 tilinpäätös	18 175 841

29. (30.80.25 ja 29) *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 030 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta sekä toimituspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon rabies-taudin

vastustamistoimenpiteiden supistuminen ja 100 000 mk siirtona momentille 32.30.21 elintarviketutkimustoiminnan menoina ja lisäyksenä 1 400 000 mk poronlihan tarkastustoiminnan menoina. Tarkastuksista aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.80 kertyvillä lihantarkastusmaksuilla. Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyvään tutkimukseen.

1991 menoarvio.....	8 030 000
1990 menoarvio.....	7 890 000
1989 tilinpäätös.....	5 405 636

50. *Valtionapu eläinsuojelutyöhön*

Momentille myönnetään 216 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vapaaehtoista eläinsuojelutyötä tekevien valtakunnallisten yhteisöjen toiminnan tukemiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	216 000
1990 menoarvio.....	200 000
1989 tilinpäätös.....	349 307

84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos

Selvitysosa: Lappeenrannan aluelaboratorion tehtävät on tarkoitettu siirtämään vuoden 1991 aikana laitoksen muihin laboratorioihin.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 22 040 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	15 782 800	124
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	448 200	4
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	125 400	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	347 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	38 100	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 112 900	—
Eläkemaksu.....	4 185 400	—
Yhteensä	22 040 000	128

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 128 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 309 500 mk neljän viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien laboratorio-tehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 309 500 mk samasta ajankohdasta lukien neljän henkilön palkkauksina vastaavalta tehtäväalueelta.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon yhden viran siirto momentilta 30.80.01, jonka palkkauksesta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.84 kertyvillä tarkastusmaksuilla. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 30 000 mk siirtona momentilta 30.80.01 tuontitarkastuksiin liittyvinä palkkioina.

1991 menoarvio..... 22 040 000
1990 menoarvio..... 16 159 000
1989 tilinpäätös..... 14 486 204

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kuuden henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon lemmikkieläinten ja hevosten rokotteiden lisääntynyt tarve, rokotetustausten tarve ja kalatautitarkkailun tutkimusmenot sekä turkiseläinten rokotustarpeen väheneminen lähinnä eläinten määrän vähentymisen johdosta. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1991 menoarvio..... 15 700 000
1990 menoarvio..... 21 000 000
1989 tilinpäätös..... 11 571 198

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 8 370 000 mk.

1991 menoarvio..... 8 370 000
1990 menoarvio..... 8 575 000
1989 tilinpäätös..... 7 400 327

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 060 000 mk.

1991 menoarvio..... 2 060 000
1990 menoarvio..... 2 000 000
1989 tilinpäätös..... 2 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää laitoksen päärakennuksen peruskorjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Päärakennuksen peruskorjaushankkeen hyötypinta-ala on 1 495 m² ja alustava kustannusarvio 22 100 000 mk eli 14 783 mk/m².

Selvitysosa: Päärakennuksen peruskorjaus-hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 11 200 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	9 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 200 000

90. Valtion margariinitehdas

Selvitysosa: Valtion margariinitehtaan tehtävänä on margariinien ja kasviöljyjen valmistus, pakkaus sekä markkinointi. Liikevaihdon tavoitteeksi tehdas on asettanut 28 000 000 mk.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Valtion margariinitehtaan tulosta-voitteeksi 3,1 prosentin käyttökateen liikevaihdosta sekä 6 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa 298 000 markan ylijäämää.

Valtion margariinitehtaan käyttötuloiksi arvioidaan kertyvän 35 000 000 mk. Käyttömeneihin ehdotetaan osoitettavaksi 33 186 000 mk, jolloin käyttötalouden rahoituskate on 1 814 000 mk. Valtion margariinitehtaan investointimeneihin myönnetään 250 000 mk.

Valtion margariinitehtaan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991:

	mk	mk
Myyntituotot		34 900 000
Myyntien oikaisuerät		
Alennukset	1 286 000	
Luottotappiot	30 000	
Välilliset verot	5 584 000	— 6 900 000
Liikevaihto		28 000 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	20 720 000	
Palkat ja muut henkilökulut	3 127 000	
Vuokrat	85 000	
Muut kulut	3 178 000	— 27 110 000
Käyttökate		890 000
Poistot		
Rakennuksista	22 000	
Koneista ja kalustosta	570 000	— 592 000
Liikeylijäämä		298 000

Muut tuotot ja kulut		
Korkotuotot	10 000	
Muut tuotot	90 000	+ 100 000
Välittömät verot		— 100 000
Tilikauden ylijäämä...		298 000

Valtion margariinitehtaan kehitys vuosina 1989—1991

	1989 toteu- tuma*)	1990 enna- koitu*)	1991 TMAE*)
Liikevaihto milj. mk .	24,6 (+ 14,9)	26,0 (+ 5,7)	28,0 (+ 7,7)
Käyttökate liikevaihdosta %	1,6	3,7	3,1
Ylijäämä			
— milj. mk	0,07	0,4	0,3
— sidotusta pääomas- ta %	1,7	8,9	6
— liikevaihdosta % ..	0,3	1,5	1,1
Hintojen muutos % ..	4,0	4,0	4,0
Investoinnit liikevaihdosta %	1,5	1,5	0,9
Volyymin muutos % ..	14,9	3,0	3,0
Tuottavuuden muutos %	38,7	6,2	2,2
Henkilöstön määrä...	19	19	19

*) suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

(05.) Eläkkeet (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentin 28.07.05 ja 06 perusteluihin viitaten momentti on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 236 000
1989 tilinpäätös.....	1 237 727

22. Käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 186 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkojen ja muiden liiketoiminnan käyttömenojen maksamiseen. Momentin määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 19 henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkat	2 443 000
Eläkemaksu	684 000
Raaka-aineet	20 720 000
Muut kulut	9 339 000
Yhteensä	33 186 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon eläkemenot momentin 28.07.05 perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio	33 186 000
1990 menoarvio	29 026 000
1989 tilinpäätös	30 118 952

92. Karttakeskus

1. Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet.

Karttakeskuksen toiminta ja tehtävät on määritelty Karttakeskuksesta annetun lain (1016/89) 2 §:ssä ja sen perusteella annetussa asetuksessa.

2. Investointien enimmäismäärä

Karttakeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 3 000 000 mk vuonna 1991. Lisäksi Karttakeskus voi tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina yhteensä enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Karttakeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 markan voiton. Karttakeskus tulouttaa vuonna 1992 vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 500 000 mk, mikä vastaa noin 9 prosentin tuottoa peruspääomalle. Tarkoituksena on, että vuonna 1991 tuloutetaan vuodelta 1990 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 500 000 mk. Lisäksi valtiolle suoritetaan vuonna 1991 lainojen korkoina 472 000 mk ja lyhennyksiä 1 180 000 mk. Karttakeskuksen asettama liikevaihdon kasvutavoite vuonna 1991 on 7 %, mikä merkitsee noin 50,5 milj. markan liikevaihtoa.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 3 000 000 mk lähinnä koneiden ja laitteiden sekä kaluston korvaus- ja lisähankintoihin.

Karttakeskus tarvitsee vuonna 1991 1 500 000 mk Karttakeskuksesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja lainoja.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1991:

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoiksi luettavan kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	250 000
1990 menoarvio	250 000
1989 tilinpäätös	250 000

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		50.5
Kulut		
Aineet	12.8	
Palkat	19.5	
Muut henkilökulut	5.8	
Vuokrat	3.8	
Muut kulut	4.8	— 46.7
Käyttökate		3.8
Poistot		— 2.2
Liikevoitto		1.6
Korkotuotot		0.1
Korkokulut		0.8
Muut tuotot		0.1
Tilikauden voitto		1.0

Tunnuslukutaulukko

	1989 toteutuma	1990 enna-*) koitu	1991 TMAE
Liikevaihto Mmk	49,3	47,2	50,5
— muutos %	7,9	—4,3	7,0
Käyttökate %	19,0	7,4	7,5
Voitto Mmk		0,5	1,0
— liikevaihdosta %		1	1,8
— peruspääomasta %		9	17,5
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI)		7	10,3
Investoinnit liikevaihdosta %		4	5,9
Omavaraisuusaste %		40	38,4
Quick ratio		1,3	1,3
Current ratio		3,3	2,5
Tuottavuuden muutos %	8,2	—4,8	7,0
Hintojen muutos %	5,0	10,0	7,0
Henkilöstön määrä (keskimäärin)	149	149	150

*) tiedot eivät ole vertailukelpoisia edelliseen vuoteen verrattuna liikevaihtoverollisuuden takia

95. (30.50, osa ja 95) Metsähallitus

Selvitysosa: Metsähallinnon organisaatiota uudistetaan. Viitaten hallituksen esitykseen metsähallintoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi metsähallituksesta muodostetaan 1.3.1991 lukien valtion budjettisidonnainen liikelaitos, jonka tehtävänä on hallinnas- saan olevien valtion maa-, metsä- ja vesialueiden käyttö, hoito ja suojele. Metsähallitus huolehtii valtion luonnonsuojelualueiden hoidosta ja muista palvelutehtävistä nykyisillä toimintatavoilla. Metsähallitukselle kuuluvat yksityismetsätalouteen liittyvät tehtävät siirretään maa- ja metsätalousministeriölle ja eräiltä osin myös metsälautakunnille. Metsähallituksen yleismetsätalouden osasto lakkautetaan 1.3.1991 lukien, uittotehtävät jäävät metsähallitukselle. Metsähallituksen luonnonsuojelualue toimisto muutetaan samasta ajankohdasta lukien luonnonsuojeluosastoksi luonnonsuojeluun liittyvien tehtävien lisääntymisen johdosta.

Tavoitteena on, että metsähallituksessa tehtäviä ja toimivaltaa siirretään hoitoalueille, joista kehitetään entistä selvemmin tulosvastuullisia toimintayksiköitä. Metsähallituksen organisaatiota kehitetään asteittain mm. keskusyksikköä ja piirikuntakonttoreita keventämällä. Metsähallituksen virkojen ja tehtävien määrää on tarkoitus vähentää arviolta noin 150 henkilöllä 1990-luvun puoliväliin mennessä.

Metsähallituksen uudelleenjärjestelyjen johdosta luku 30.(50) on yhdistetty tähän lukuun ja lukuun 30.58. Momentilta 30.50.(01) tähän lukuun siirretyistä viroista ja tehtävistä 13 siirretään 1.3.1991 lukien momentille 30.01.01. Metsähallituksen hallintoa kevennetään vuonna 1991 lakkauttamalla 25 virkaa tai tehtävää. Sisäisin järjestelyin on tarkoitus lisätä luonnonsuojelutehtävissä toimivia henkilöitä.

Metsähallituksen hallinnassa on noin 9 milj. ha valtion maa- ja vesialueita. Tästä määrästä on taloustoiminnan piirissä olevaa metsämaata 3,3 milj. ha. Metsän kasvuun ja hakkuumahdollisuuksiin vaikuttaa valtion maiden sijainti pääosin Pohjois- ja Itä-Suomessa. Tämä heijastuu osaltaan taloudelliseen tulokseen. Taloudellista tulosta on tarkoitus parantaa edelleen nostamalla tuottavuutta ja keventämällä johto- ja hallinto-organisaatio-

ta. Myös metsänparannustöiden taloudellisuuteen kiinnitetään enemmän huomiota.

Metsähallituksen tarkoituksena on myydä puuta vuonna 1991 noin 4,6 milj. m³, mikä vastaa 1 205 000 000 markan liikevaihtoa. Muiksi tuotoiksi arvioidaan 68 000 000 mk, joten liikevaihdoksi muodostuu 1 273 000 000 mk.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsähallituksen tulostavoitteeksi 141 000 000 mk eli 11 % liikevaihdosta. Metsähallituksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän 1 275 000 000 mk ja kun käyttömenoihin myönnetään 1 094 971 000 mk, käyttötalouden rahoituskatteeksi muodostuu 180 029 000 mk. Metsähallituksen menojen arvioidaan lisääntyvän noin 36 000 000 mk lähinnä uitto- ja luonnonsuojelutehtävien siirtoma luvusta 30.(50). Koska näistä tehtävistä ei kerry tuloja, metsähallituksen ylijäämä heikkenee näitä menoja vastaavalla määrällä. Metsähallituksen sijoitusmenoihin myönnetään 67 000 000 mk.

Metsähallituksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991:

	mk	mk
Puutavaran myyntituotot.....	1 205 000 000	
Muut myynti- yms. tuotot	68 000 000	1 273 000 000
Liikevaihto		1 273 000 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet.....	41 000 000	
Palkat ja muut henkilökulut	538 000 000	
Vieraat palvelukset	337 000 000	
Muut kulut.....	72 000 000	— 988 000 000
Käytökate		285 000 000
Poistot		
Rakennuksista ja rakennelmista.....	7 000 000	
Koneista ja kalustosta	12 000 000	
Muista pitkävaikutteisista menoista....	17 000 000	— 36 000 000
Liikeylijäämä		249 000 000
Muut tuotot		
Korkotuotot.....		+ 2 000 000
		251 000 000
Välittömät verot		— 110 000 000
Tilikauden ylijäämä...		141 000 000

Metsähallituksen kehitys vuosina 1989-1991 tunnuslukuina:

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto milj. mk	1 192	1 244	1 273
Käyttökate liikevaihdosta %	24	26	22
Ylijäämä			
— milj. mk	168	195	141
— liikevaihdosta	14,1	15,7	11

Investoinnit liikevaihdosta % (ei sisällä maanostoa)	2,8	3,0	4,3
Puun myynti milj. m ³	4,5	4,6	4,6
Tuottavuus metsätöissä m ³ /mtpv	15,4	15,5	15,6
Henkilöstön määrä	3 900	3 700	3 800

01. (30.50.01 ja 95.01) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 131 338 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	95 023 300	733
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	16 200	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	4 899 200	35
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	381 400	—
Muut palkat ja palkkiot	206 000	—
Sosiaaliturvamaksu	6 685 400	—
Eläkemaksu	24 126 500	—
Yhteensä	131 338 000	768

Metsähallituksesta lakkautetaan 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen ylijohdajan virka (S 30). Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 283 800 mk 15 viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien asiantuntija- ja toimistotehtävistä sekä tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 152 100 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina toimistotehtävistä.

Metsähallitukseen perustetaan 1.3.1991 lukien luonnonsuojeluasioita varten sopimuspalkkainen osastonjohtajan virka (S 30). Vastaavasti lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien sopimuspalkkainen toimistopäällikön virka (S 27).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 680 200 mk 13 viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien asiantuntija-, tarkastus- ja toimistotehtävistä. Vastaavasti momentilla 30.01.01 perustetaan 13 virkaa.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 95 500 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien luonnonsuojelualueiden valvontatehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankoh-

dasta lukien 60 600 mk yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

1991 menoarvio	131 338 000
1990 menoarvio	104 040 000
1989 tilinpäätös	102 328 188

(05.) *Eläkkeet* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentin 28.07.05 ja 06 perusteluihin viitaten momentti on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	115 000 000
1989 tilinpäätös	99 282 390

21. (30.50.21, 29 ja 95.21) *Liiketoiminnan ja muut käyttömenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 853 633 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puun korjuusta ja markkinoinnista, metsänhoidosta, metsien terveydentilan seurannasta sekä kalavesien ja riistan hoidosta aiheutuvien menojen ja muiden metsähallituksen liiketoimintaan kuuluvien käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työnjohdon palkka- ja matkakustannusten ja tileistä poistojen sekä kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää suojametsälain

mukaisista tehtävistä aiheutuvien, valtion maiden ulkoilu- ja retkeilyalueiden sekä luonnonuojelualueiden hoidon ja maisemanhoidon aiheuttamien kulutusmenojen maksamiseen sekä metsäpuiden siementen saannin turvaamisesta ja metsänjalostusohjelman mukaisten metsänjalostustöiden toteuttamisesta sekä Suomen ja Neuvostoliiton välisen koesiemenviljelysten perustamisprojektin toteuttamisesta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk	mk
Liiketoiminta		
Puun korjuu ja markkinointi	591 000 000	
Metsänhoito ja metsätalouden järjestely.	146 300 000	
Kalavesien ja riistan hoito.....	11 700 000	
Muut käyttömenot..	80 000 000	829 000 000
Metsien erityiskäyttö		
Suojametsälain mukaiset tehtävät	300 000	
Metsänjalostustyöt ..	8 918 000	
Ulkoilu ja maiseman hoito.....	9 000 000	
Muut kulutusmenot.	6 415 000	24 633 000
Yhteensä		853 633 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luvun selvitysosan perusteluihin viitaten vähennys 580 000 mk siirtoma momentille 30.01.29 sekä seitsemän tehtävän vähentäminen metsätalouden johtamistehtävistä.

Määrärahalla on tarkoitus suorittaa uudistusalan raivausta 16 000 ha, maan kunnostusta 27 000 ha, kylvöä 8 000 ha, istutusta 18 000 ha, lannoitusta 16 000 ha ja taimikohoittoa 36 000 ha sekä kunnostusohjelmasta 24 000 ha. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä koneurakkakatsokojen arvioitu nousu sekä metsähallituksen atk-suunnitelmaan liittyvien projektien toteuttaminen. Määrärahalla työllistetään keskimäärin 3 000 työntekijää.

1991 menoarvio	853 633 000
1990 menoarvio	749 389 000
1989 tilinpäätös	766 322 128

24. *Verot ja metsänhoitomaksut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää verojen ja veroluonteisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	110 000 000
1990 menoarvio	95 000 000
1989 tilinpäätös	86 335 454

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon metsähallituksen uusien toimitilojen edellyttämä kalusto.

1991 menoarvio	21 000 000
1990 menoarvio	13 400 000
1989 tilinpäätös	14 600 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää talonrakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnostuksesta sekä siemen- ja taimituotannon investoinneista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 000 000

77. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää teiden suunnittelusta, perusparannuksista ja rakentamisesta sekä uudisojituksista aiheutuvien menojen ja yksityisten rakentamisosuuksien maksamiseen sekä kalatalouden edellyttämien rakenteiden ja laitteiden rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus rakentaa uusia teitä noin 230 km, peruskunnostaa teitä noin 390 km sekä tehdä metsien uudisojitusta noin 4 200 ha:n alalla. Määrärahalla työllistetään keskimäärin noin 150 työntekijää.

1991 menoarvio	22 000 000
1990 menoarvio	22 000 000
1989 tilinpäätös	21 900 000

78. (30.50.77) *Yleiset uittoväylätyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsätaloutta pal-

velevien uittoväylätöiden toteuttamisesta, rakennustöissä tarvittavan kaluston hankkimisesta, laitteiden ja rakenteiden kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä käytöstä poistetuilla uittoväylillä olevien raskaiden uittorakenteiden hoitomenoihin.

Selvitysosa: Määrärahalta työllistetään noin 30 työntekijää. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti metsähallitus ja Kemijoen Uittoyhdistys toimittavat vesioikeuteen vuoden 1990 loppuun mennessä hakemuksen uittosäännön muuttamiseksi ja suunnitelman irtouiton toteuttamiseksi. Alustavan arvion mukaan irtouiton haittojen poistamisen ja uittojärjestelyjen kustannukset ovat yhteensä noin 80 milj. mk, minkä vuoksi laaditaan suunnitelma Kemijoen uiton lopettamisen varalta.

1991 menoarvio.....	9 000 000
1990 menoarvio.....	6 000 000
1989 tilinpäätös.....	3 000 000

87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maan hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsähallituksen hallinnassa olleiden ja myytyjen maa- ja vesialueiden sekä rakennusten myyntitulot on merkitty momentille 14.60.02.

1991 menoarvio	12 000 000
1990 menoarvio	9 300 000
1989 tilinpäätös	9 000 000

98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta käsittää Jokioisten siemenkeskuksen ja Siemenperunakeskuksen (Tyrnävä).

Jokioisten siemenkeskuksen päätarkoituksena on edistää Maatalouden tutkimuskeskuksen kasvinjalostuslaitoksen lajikkeiden viljelyä. Siemenkeskus tuottaa ja markkinoi ko. lajikkeiden siementavaraa. Ensisijaisesti siemenkeskus vastaa sanottujen lajikkeiden kanta-aineistosta sekä perus- ja valiosiemennäytännöstä. Tuotantoa supistetaan ja kustannuksia alennetaan vuonna 1991, mikä aiheutuu yleisestä siementavaran kysynnän vähenemisestä. Siemenkeskuksen asettama liikevaihtotavoite on 15 258 000 mk, mikä on noin 13 % vuoden 1990 määrää pienempi. Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tulostavoitteen, jonka mukaan Jokioisten siemenkeskuksen alijäämä voi olla enintään 2 % jälleenhankintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa noin 143 000 markan alijäämää. Käyttökäteen arvioidaan olevan 1 % liikevaihdosta. Siemenkeskuksen käyttötuloiksi arvioidaan kertyvän 15 258 000 mk. Siemenkeskuksen sijoitusmenoihin myönnetään 100 000 mk.

Siemenperunakeskuksen tehtävänä on terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotan-

to maassamme viljeltävistä perunalajikkeista. Valtion ohella Siemenperunakeskuksen toimintaan osallistuvat ns. jäsenyhteisöinä maataloustuottajat, perunateollisuus ja kaupan keskusliikkeet.

Vuonna 1991 tulevat toiminnan painopistealueina olemaan terveen kantasiemenaineiston tuotannon edelleen kehittäminen ja -tehostaminen sekä siemenen laatutason parantaminen. Valtakunnallisen ruokaperunan ylituotannon sekä perunateollisuuden supistuneen tuotannon seurauksena on siemenen tuotantotarve Siemenperunakeskuksessa pienentynyt. Perus- ja valiosiemennäytännön arvioidaan muodostuvan 300 hehtaariksi, mikä merkitsee vähennystä aikaisempaan tasoon verrattuna noin 20 %. Toimitettavan siemenmäärän arvioidaan olevan noin 5 500 tonnia, mikä on noin 22 prosenttia vähemmän kuin vuoden 1990 budjetoitu taso. Siemenperunakeskuksen tehtäviä ja rahoitusta selvitetään.

Siemenperunakeskuksen liikevaihtotavoite on 19 030 000 mk, mikä on noin 18 % vuoden 1990 määrää pienempi. Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tulostavoitteen, jonka mukaan Siemenperunakeskuksen alijäämä voi olla enintään 5 % jälleenhankintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen

sidotusta pääomasta. Tämä vastaa noin 1 568 000 markan alijäämää. Käyttökate arvioidaan olevan 2 % liikevaihdosta.

Käyttötuloina arvioidaan kertyvän 19 130 000 mk. Siemenperunakeskuksen sijoitusmenoihin myönnetään 400 000 mk.

Käyttötuloina arvioidaan kertyvän yhteensä 34 388 000 mk ja kun käyttömenoihin myönnetään yhteensä 34 211 000 mk, käytötalouden rahoituskatteeksi muodostuu 177 000 mk.

Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991:

	mk	mk
Liikevaihto		34 288 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet.	24 164 000	
Palkat ja muut henkilökulut	6 727 000	
Vuokrat	95 000	
Muut kulut	4 107 000	
Varaston kasvu	-563 000	34 530 000
Käyttökate		-242 000
Poistot		
Rakennuksista	1 058 000	
Salaojituksista	16 000	
Koneista ja kalustosta	680 000	-1 754 000
Liikealijäämä		1 996 000
Muut tuotot ja kulut		
Muut tuotot	300 000	
Muut kulut	—	+ 300 000
Välittömät verot		-15 000
Tilikauden alijäämä...		1 711 000

22. Jokioisten siemenkeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 666 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoiminnan käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää viiden peruspalkkaisen ja keskimäärin enintään 11 työsopimussuhteisen henkilön sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Käyttövaroihin saa käyttää yhteensä enintään 0,1 % ennakoidusta liikevaihdosta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkat	1 596 000
Eläkemaksu	373 000
Siemenviljan ostot	11 536 000
Muut menot	1 111 000
Muun kaluston hankinta	50 000
Yhteensä	14 666 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon eläkemenot momentin 28.07.05 perusteluihin viitaten. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 14.47.01.

1991 menoarvio	14 666 000
1990 menoarvio	16 762 000
1989 tilinpäätös	13 621 544

24. Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 545 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoiminnan käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 11 peruspalkkaisen virkamiehen ja keskimäärin enintään kahdeksan työsopimussuhteisen henkilön sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Käyttövaroihin saa käyttää yhteensä enintään 0,1 % ennakoidusta liikevaihdosta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkat	4 213 000
Eläkemaksu	545 000
Sopimusviljelytoiminta	13 439 000
Muut menot	1 283 000
Atk-kaluston hankinta	40 000
Muun kaluston hankinta	25 000
Yhteensä	19 545 000

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 14.47.02.

1991 menoarvio	19 545 000
1990 menoarvio	22 065 000
1989 tilinpäätös	20 271 834

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 400 000 mk Siemenperunakeskuksen ja 100 000 mk Jokioisten siemenkeskuksen kalustohankintoihin.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	695 000
1989 tilinpäätös.....	700 000

(77.) *Maa- ja vesirakennustyöt* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	175 000
---------------------	---------

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

(24.) *Happamoitumistutkimus* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 699 841

25. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten erityissopimusten velvoitteisiin, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja muiden kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkaus- ja kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 5 950 000 mk muista kuin jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut.....	7 400 000
Kansainväliset erityissopimukset	497 000
Yhteistyö valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.....	1 685 000
Matkat kansainvälisiin kokouksiin...	2 500 000
Muut kansainvälisen yhteistyön menot.....	1 268 000
Yhteensä	13 350 000

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi.

1991 menoarvio	13 350 000
1990 menoarvio	13 399 000
1989 tilinpäätös	11 498 468

27. *Yhteistutkimukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 26 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa tarkemmin yksilöityjen tutkimusalojen yhteistutkimuksina tapahtuvan tutkimustoiminnan palkkaus- ja muista kulutusmenoista,

tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinnista sekä korkeakouluihin ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 200 henkilön palkkauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Luonnonvarojen kestäväään käyttöön liittyvät tutkimukset.....	1 200 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitustutkimukset	1 600 000
Maataloudelliset tutkimukset	10 800 000
Metsätaloudelliset tutkimukset	10 800 000
Kalataloudelliset tutkimukset	1 600 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	400 000
Yhteensä	26 400 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennen vuotta 1991 aloitetujen keskeneräisten tutkimusten määräraha-tarpeena 18 000 000 mk, mistä 3 500 000 mk aiheutuu laskennallisista eläkemenoista. Momentin käyttötarkoitukset sisältävät Itä-Lapin metsävaurioprojektin, jota varten vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon otettiin 2 000 000 markan ehdollinen määräraha. Luonnonvarojen kestäväään käyttöön liittyviin tutkimuksiin osoitettuja määrärahoja on tarkoitus käyttää alkutuotannossa käytettävien ja muiden kemikaalien ympäristövaikutusten tutkimiseen. Maataloudellisiin tutkimuksiin varattuja määrärahoja on tarkoitus kohdentaa edelleen lisäämällä erityisesti elintarvike- ja ympäristötutkimuksen sekä biotekniikan tutkimushankkeiden osuutta. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös maatalous- ja elintarvikealan kansainvälisen tutkimusyhteistyön hankkeiden rahoittami-

seen. Metsätaloudellisia tutkimusmäärärahoja on tarkoitus käyttää mm. metsätalouden vesistövaikutuksia selvittävän tutkimusprojektin, Itä-Lapin metsävaurioprojektin, metsäteollisuustuotteiden vientiä tukevan tutkimuksen ja yksityismetsätalouden rakenneuutosten vaikutuksia selvittävän tutkimuksen tehostamiseen. Kalataloudellista tutkimusmäärärahaa on tarkoitus käyttää lähinnä Saimaa-tutkimukseen, kalanviljelyn kehittämistä palvelevaan tutkimukseen ja sisävesikalastuksen toimialatutkimukseen sekä kalkitsemistutkimukseen. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 5 800 000 mk bioteknisestä tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Erillisen yhteistutkimusmäärärahan tarvetta on tarkoitus pienentää suuntaamalla tutkimusyksiköiden tutkimusta nykyistä koordinoitummin uusille aloille monitieteisillä laajoilla tutkimusprojekteilla.

1991 menoarvio	26 400 000
1990 menoarvio	21 620 000
1990 lisämenoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	19 881 133

43. (30.50.43) *Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätöistä aiheutuvat korvaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Iijoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Menot ja korvaukset arvioidaan 31 500 000 markaksi. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 26 553 000 mk. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös palkkauksista aiheutuviin menoihin.

1991 menoarvio	500 000
1990 menoarvio	2 000 000
1989 tilinpäätös	15 000 000

48. *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten maksamiseen metsälautakunnille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Aiempina vuosina korvausten tarve on arvioitu vuoden aikana ja määrarahat otettu lisämenoarvioihin. Vuosittain maksettujen korvausten määrä on vaihdellut 0,7 milj. markasta 11,2 milj. markkaan.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1989 tilinpäätös.....	6 000 000

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ±1000 mk ±%	
01. Maa- ja metsätalousministeriö (650).....	28 672	31 114	44 393	+ 13 279	+ 43
08. Maatilahallinto (670).....	147 500	181 707	220 723	+ 39 016	+ 21
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos (660).....	7 893	8 495	10 616	+ 2 121	+ 25
29. Viljan varmuusvarastointi (670).....	49 949	90 755	220 300	+ 129 545	+143
30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta (670).....	189 414	188 361	195 000	+ 6 639	+ 4
31. Maataloustuotteiden hintatuki (670).....	3 454 194	3 296 050	4 077 500	+ 781 450	+ 24
32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoinenpiteet (670).....	3 086 920	3 171 000	4 192 000	+1 021 000	+ 32
33. Maatilatallouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670).....	954 351	903 685	955 750	+ 52 065	+ 6
34. Muut maatalouden menot (670).....	139 464	132 000	67 500	— 64 500	— 49
35. Metsästäys ja porotalous (690).....	79 335	61 599	65 796	+ 4 197	+ 7
37. Kalatalous (690).....	92 105	98 037	110 390	+ 12 353	+ 13
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690).....	76 200	78 484	98 846	+ 20 362	+ 26
40. Vesivarojen käyttö (560).....	123 148	161 095	170 855	+ 9 760	+ 6
(50.) Yleismetsätalous (680).....	28 997	26 296	—	— 26 296	—100
58. Yksityismetsätalous (680).....	663 663	744 968	773 785	+ 28 817	+ 4
60. Maanmittaushallinto (550).....	400 506	413 826	521 000	+ 107 174	+ 26
65. Geodeettinen laitos (550).....	8 266	10 730	12 084	+ 1 354	+ 13
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	136 507	138 959	168 762	+ 29 803	+ 21
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660).....	8 388	9 421	11 420	+ 1 999	+ 21
76. Metsäntutkimuslaitos (660).....	126 665	151 192	201 823	+ 50 631	+ 33
80. Eläinlääkintätoimi (670).....	23 931	27 234	34 114	+ 6 880	+ 25
84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670).....	37 658	56 734	50 170	— 6 564	— 12
90. Valtion margariinitehdas (850).....	969	250	250	—	—
(92.) Karttakeskus (550).....	2 099	—	—	—	—
95. Metsähallitus (680).....	51 000	52 700	67 000	+ 14 300	+ 27
98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660).....	1 149	870	500	— 370	— 43
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).....	57 179	38 019	45 250	+ 7 231	+ 19
Yhteensä	9 976 121	10 073 581	12 315 827	+2 242 246	+ 22

Pääluokan 30 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ±1000 mk ±%	
90. Valtion margariinitehdas (850).....	31 357	30 262	33 186	+ 2 924	+10
(92.) Karttakeskus (550).....	36 523	—	—	—	—
95. Metsähallitus (680).....	1 031 371	1 037 133	1 094 971	+57 838	+ 6
98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660).....	33 893	38 827	34 211	— 4 616	—12
Yhteensä	1 133 144	1 106 222	1 162 368	+56 146	+ 5

Pääluokka 31

LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Liikenne on yhteiskunnan kasvavia sektoreita. Viime vuosikymmenellä pääteiden liikennemäärä kasvoi 65 % ja muiden teiden liikenne noin 35 %. Lentoliikenne kasvoi 1980-luvulla yli kaksinkertaiseksi. Rautatieliikenteen lisäys oli runsaan prosentin ja vesiliikenteen noin 15 %. Myös tietoliikenteen kasvu oli erittäin nopeaa. Teleliikenteen volyymi yli kaksinkertaistui 1980-luvulla ja postiliikenne kasvoi noin neljänkaksellä.

Liikenneministeriön hallinnonalalla on tar-

koitus jatkaa vuonna 1991 edellisinä vuosina aloitettuja hallinnon kehittämistoimenpiteitä. Tavoitteena on hallinnon rationalisointi ja keventäminen. Jatkotoimenpiteet laajentavat entisestään siirtymistä virastojen ja laitosten resurssiohjauksesta tulos- ja tavoiteohjaukseen sekä lisäävät palvelutuotannon markkinaohjausta.

Vuonna 1991 ilmailuhallinto muutetaan uusimuotoiseksi liikelaitokseksi, ilmailulaitokseksi. Tielaitoksen ohella merenkulkulaitos siirtyy käyttämään tulosbudjetointia.

01. Liikenneministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 30 309 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	22 835 600	134
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	108 500	2
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	78 200	—
Sosiaaliturvamaksu	1 531 100	—
Eläkemaksu	5 755 600	—
Yhteensä	30 309 000	136

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 147 600 mk yhden viran perustamiseksi tarkastustehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 66 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tarkastus- ja esittelytehtäviin.

Muutetaan 1.3.1991 lukien yli-insinöörin,

toimistopäällikkönä viran nimike apulais-osastopäällikköksi, toimistopäällikkönä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista voidaan vähentää 344 200 mk kahden henkilön, joista toinen 1.6.1991 lukien ja toinen 1.3.1991 lukien, palkkauksina komiteasihteeritehtäviä.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otet-

tu lisäyksenä huomioon yhden viran siirto momentilta 28.80.02.

1991 menoarvio	30 309 000
1990 menoarvio	23 006 000
1989 tilinpäätös	20 479 042

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 9 200 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon merenkulun kansainvälisestä yhteistyöstä (IMO) aiheutuva matkamenojen siirto 230 000 mk momentille 31.30.21.

1991 menoarvio.....	9 200 000
1990 menoarvio.....	8 023 000
1989 tilinpäätös.....	8 033 887

24. Tielaitos

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Tielaitoksen budjetin rakenteen uudistusta jatketaan. Tienpitoon osoitettavat määrärahat budjetoidaan viidelle tehtäväkokonaisuuksien mukaiselle momentille: perustienpito, talonrakennukset, tieverkon kehittäminen, ulkopuolisille tehtävät työt sekä maa-alueiden hankinta ja tielain mukaiset korvaukset. Luku 31.24 sisältää ainoastaan yleisten teiden tienpitoon osoitettavat määrärahat. Yksityisille ja kunnille maksettavat avustukset on siirretty omaksi luvuksi 31.25.

Momentilta 31.24.21 rahoitetaan yleisten teiden perustienpito, jolla tarkoitetaan teiden hoitoa, kunnostusta, peruskorjauksia sekä kustannuksiltaan pieniä liikenneympäristön parannustoimenpiteitä. Momentilta rahoitetaan myös tielaitoksen kaluston hankinta, perustienpidon suunnittelu, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä hallinto- ja viranomais-toiminta.

Tieverkon merkittävät kehittämishankkeet on budjetoitu ilman määrärahojen piirijakoa momentille 31.24.77.

Yleisten teiden merkittävimmät liikenteelliset ongelmat ovat lähitulevaisuudessa liikenneturvallisuus, pääteiden ruuhkautuminen ja päällystettyjen teiden kunto.

Vuonna 1989 tapahtui yleisillä teillä 4 832 (vuonna 1988 4784) henkilövahinkoihin johtanutta onnettomuutta. Ruuhkaisissa olosuhteissa ajettava liikennesuoriteosuus oli vuonna 1989 7 % (vuonna 1988 6,4 %). Ruuhkaisia tiekilometrejä oli vuonna 1989 noin 1 000 km (vuonna 1988 720 km). Pääteiden päällysteiden urautuneisuutta on viimevuosien laajennetuilla ohjelmilla saatu vähennetyksi. Syksyllä 1989 päällystyskauden päättyessä oli vilkkaasti liikennöidyillä pääteillä yli 20 mm:n

uria 200 km:llä (vuonna 1988 120 km). Päällystettyjen teiden suurimmat ongelmat ovat kantavuudessa. Kantavuudeltaan puutteellisia päällystettyjä teitä oli vuonna 1989 noin 8 800 km.

Yleisten teiden tienpitotoimintaa lisätään esityksessä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon verrattuna reaaliarvoltaan yhteensä noin 400 milj. mk.

Luvun rahoitustarvetta lisää myös eläkemaksut sekä maksuliikekulujen rahoituksen siirto tielaitoksen momenteille noin 290 milj. markalla.

Liikenneministeriö asettaa tielaitokselle annettuun rahoitukseen liittyen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1991:

- henkilövahinkoihin johtavia onnettomuuksia tapahtuu vähemmän kuin vuonna 1990,
- vilkasliikenteisillä teillä ei sallita päällystyskauden päättyessä yli 20 mm:n syviä uria,
- rakenteeltaan ja pinnaltaan huonokuntoisten teiden määrä ei saa kasvaa ja alkavien uusien hankkeiden tulee olla tehokkaasti tienpidon tavoitteita toteuttavia,
- tielaitos kiinnittää entistä enemmän huomiota ympäristökysymyksiin teiden suunnittelussa, kunnossapidossa, parantamisessa ja rakentamisessa,
- tienpidon taloudellisuuden tulee parantua keskimäärin 1,0 % organisatorisista vaikeuksista huolimatta eikä yleiskustannusten määrä saa reaalisesti lisääntyä sekä
- tielaitos kehittää tulosoajasta ja tavoitteiden mittausmenetelmiä nykyistä luotettavimmiksi.

Tielaitos parantaa edelleen kustannusarvionsa pysyvyyttä siten, että alkavien hank-

keiden kustannusarviosumma pysyy tulo- ja menoarvioesityksen mukaisena. Tavoitteiden toteuttamisessa tielaitos ottaa huomioon asiakkaiden edun.

Tiet pidetään yleisistä teistä annetun lain 11 §:n mukaisessa liikennettä tyydyttävässä kunnossa päivittäisellä hoidolla sekä määräajoin kunnostamalla ja peruskorjaamalla. Liikenteen lisääntymisen vuoksi ja teiden kunnossa olevien puutteiden poistamiseksi on perustustienpidon rahoitusta lisätty reaalisesti noin 190 milj. mk.

Liikenneturvallisuuden parantamiseksi kohotetaan talvihoidon tasoa edelleen. Vuonna 1991 lisätään myös paikallisten, vaaralliseksi todettujen tiekohtien parantamista. Toimenpidetarpeita on erityisesti taajama-alueilla. Kolmessa taajamassa aloitetaan turvallisuutta parantava merkittävä kehittämishanke. Lisäksi aloitetaan erillisenä hankkeena kahden suurehkon turvallisuuteen vaikuttavan eritason rakentaminen.

Päälystettyjen teiden kunnostusta lisätään reaalisesti noin 50 milj. mk. Määrä riittää pysäyttämään teiden pinnan huononemisen.

Ruuhkautuvien pääteiden määrä lisääntyy noin 100 km vuosittain. Vuoden 1991 rahoitus on sidottu pääosin keskeneräisiin hankkeisiin, joiden yhteispituus on 200 km. Ruuhkia vähentäviä uusia hankkeita aloitetaan vuonna 1991 kolme yhteispituudeltaan noin 25 kilometriä. Yleisen tieverkon kehittämisen reaalin rahoituslisäys on noin 210 milj. mk, josta alkavien hankkeiden osuus on 120 milj. mk.

Yleisten teiden tienpidon merkitys työllisyyden hoidossa oli paikallisesti merkittävää aina 1970-luvun puoliväliin asti. Työmenetelmien kehittyessä ja rahoituksen supistuessa on erityisesti ammattitaidottoman työvoiman tarve vähentynyt. Kokonaisuutena tienpidon rahoitus työllistetään vuonna 1991 noin 13 500 henkilöä. Näistä tielaitoksen omaa henkilö-

kuntaa on noin 10 500. Noin 3 000 on sellaisia henkilöitä, joilla on työsuhde urakoitsijaan tai työhön otetun työkoneneen tai kuljetusvälineen omistajaan.

Lisäksi tielaitos työllistää momentin 25.50.77 noin 5 milj. markan määrärahalla keskimäärin 30 vankia. Myös työllisyysvaroin momenteilta 34.06.02 ja 34.06.77 rahoitetaan tien tekemistä vaikeimmilla työttömyysalueilla.

Pääkaupunkiseudun yleisten teiden kehittämiseen osoitetaan aikaisempaa enemmän rahoitusta. Kantatien 50 eli ns. Kehä III:n parantamista jatketaan lähes 100 milj. markalla ja kantatien 51 parantamista välillä Helsingin raja — Haukilahti 15 milj. markalla. Pääkaupunkiseudun ulosmenoteihin Kehä III:n ulkopuolella käytetään Uudenmaan alueella lähes 300 milj. mk.

Vuoden 1991 alussa on keskeneräisenä perustustienpidon ja kehittämisen hankkeita kustannusarviosummaltaan yhteensä noin 9 400 milj. markan edestä. Näitä on rahoitettu aikaisemmin 3 900 milj. markalla. Vuodelle 1991 on keskeneräisille hankkeille suunniteltu yhteensä noin 1 950 milj. markan rahoitus, joten myöhemmille vuosille jää rahoitettavaksi yhteensä noin 3 550 milj. mk, joka lähes kokonaan on merkittäviä kehittämishankkeita.

Uusien perustustienpidon ja tieverkon kehittämishankkeiden kustannusarviosumma on yhteensä noin 1 300 milj. mk. Niiden alkurahoitukseen käytetään noin 300 milj. mk, joten myöhemmin rahoitettavaksi jää noin 1 000 milj. mk.

Aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa on esitetty rahoituksen alueittainen jako vain entisen yleisten teiden tekemisen momentin osalta. Seuraavassa asetelmassa esitetään tulempien päämomenttien suunniteltu alueellinen rahoitusjakauma.

	Perustustienpito milj. mk	Kehittäminen milj. mk	Yhteensä milj. mk
1. Uudenmaan tiepiiri.....	430	445	875
2. Turun tiepiiri.....	485	265	750
3. Hämeen tiepiiri.....	365	320	685
4. Kymen tiepiiri.....	215	110	325
5. Mikkelin tiepiiri.....	240	125	365
6. Pohjois-Karjalan tiepiiri.....	190	25	215
7. Kuopion tiepiiri.....	230	135	365
8. Keski-Suomen tiepiiri.....	255	110	365

9. Vaasan tiepiiri	345	115	460
10. Keski-Pohjanmaan tiepiiri	165	10	175
11. Oulun tiepiiri	250	100	350
12. Kainuun tiepiiri	165	20	185
13. Lapin tiepiiri	315	105	420
14. Tiehallitus	245	20	265
Yhteensä	3 895	1 905	5 800

21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 895 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta sekä yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstön tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tielaitoksen tuloyksiköiden tulospalkkiosumma on enintään 3,5 % niiden vuoden 1991 palkkasummasta ja että tulospalkkioiden kasvamienot maksetaan vuoden 1992 määrärahasta. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin sekä alan museotoiminnan tukemiseen.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemmin vuosina menoja vuoden 1991 kustannustasossa 500 milj. mk. Näistä sitoumuksista aiheutuu noin 100 milj. mk kaluston tilauksista.

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 284 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien johtotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 689 000 mk viiden viran lakkauttamisen johdosta tarkastus- ja toimitotehtävistä.

Määrärahaa saa käyttää enintään 2 645 henkilötyövuotta vastaavan virkasuhteisen sekä noin 7 000 henkilötyövuotta vastaavan työsuhteisen henkilöstön palkkoihin.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus ja nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon aikaisemmin momentille 31.24.77 budjetoidut teiden peruskorjaukset ja kustannusarvioltaan vähäiset liikenneympäristön parantamistoimenpiteet sekä niiden tie- ja siltasuunnittelu, tienpidon ja tieverkon suunnittelu sekä liikenteen ja tienpidon tutkimus- ja kehittämistoiminta.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty suun-

nitelma rahoituksen suuntaamisesta tienpidon tehtäviin.

	milj. mk
Hoito	1140
Ylläpito	1505
Pienet liikenneympäristön parantamishankkeet	540
Tie- ja siltasuunnittelu	110
Yleiskustannukset	600
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	70
Maksulliset palvelut	25
Mom. 31.24.77 töiden virkapalkat	30
Laskennalliset vähennyserät	-125
Rahoitustarve	3895

Hoitotoimenpiteiden määrää lisätään sekä 5 %:n lisärahoituksella että työn tuottavuuden noususta syntyvillä säästöillä.

Päällysteiden kunnostusta on liikenteen kasvun ja tapahtuneen jälkeenjäämän vuoksi lisättävä. Sekä öljysora- että kestopäällysteiden ylläpitoa lisätään 5 %. Kokonaispäänsäilyksen noston vuoksi on siltojen peruskorjauksia lisättävä 10 %:lla.

Uuden momenttijaon mukaisesti tältä momentilta rahoitetaan kaikki pienehköt tie- ja siltatyöt. Viime vuosien onnettomuuskehitys edellyttää määrärahojen kohdentamista liikenneturvallisuutta parantaviin paikallisiin hankkeisiin.

Sorateiden parantamisessa keskitytään kaikkein vilkkaimmin liikennöityihin teihin ja pahoista kelirikko-ongelmista kärsiviin tieosuuksiin. Sorateiden kunnostus ja rakenteen parantaminen säilyy likimain ennallaan, mutta päällystämismäärät vähenevät noin kolmanneksella.

Tielaitoksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa tehostetaan vuoden 1990 aikana tutkimus- ja kehittämisstrategian perusteella laadittavan ohjelman avulla.

Tielaitoksen tavoitteena on yleiskustannusten vähentäminen järjestelemällä tehtäviä tehokkaammin, vähentämällä byrokratiaa sekä

luopumalla vähemmän tärkeistä tehtävistä. Vuoden 1991 aikana tehtävien virkajärjestelyjen yhteydessä tapahtuvaksi vakanssien nettovähennyksiksi arvioidaan 40 virkaa.

Toimenpiteiden kustannukset sisältävät kaluston ja toimitilojen pääomakulut. Toimitilojen uusiminen rahoitetaan momentilta 31.24.74. Uutta kalustoa hankitaan likimain poistoja vastaavasti.

Laitoksen monitoimikiinteistöjen lomakäytöstä peritään henkilöstöltä välittömät kulut, jotka merkitään tuloina momentille 12.31.24. Järjestöt vastaavat niille osoitettujen tilojen tavanomaisista käyttökuluista.

1991 menoarvio	3 895 000 000
1990 menoarvio	2 545 627 000
1989 tilinpäätös	2 543 103 292

(31.) *Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.31.

(33.) *Korvaukset katujen kestopäällystämistä (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.33.

(34.) *Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.34.

(35.) *Katumaksulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	36 000 000
1989 tilinpäätös	30 000 000

(50.) *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.50.

(51.) *Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.25.51.

(52.) *Tielain mukainen korkotuki (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 31.24.87 laskelmissa.

74. *Talonrakennukset (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 14 150 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Taivassalon tiemestaripiirin tukikohta ja hiekkavarasto	1 740	10 500	6 034	6 900 000	3 600 000
2. Turun piirin konekorjaamo, Turku	3 474	33 000	9 499	5 500 000	1 400 000
3. Keski-Suomen piirin maatutkimuslaboratorio, Jyväskylä	520	5 600	10 769	4 800 000	800 000
4. Kymen piirin johtokeskus, Kouvola	600	4 500	7 500	2 750 000	1 250 000
5. Kiteen tiemestaripiirin tukikohta ja hiekkavarasto	1 980	8 600	4 343	6 300 000	2 300 000
6. Iisalmen tiemestaripiirin tukikohta ja hiekkavarasto	2 305	12 100	5 249	—	1 000 000
7. Hämeen piirin keskusvarasto, Tampere	1 112	6 400	5 755	—	1 000 000
8. Suolahden tiemestaripiirin tukikohta, Suolahti	1 402	9 400	6 705	—	500 000
9. Pienehköt talonrakennustyöt ja rakennussuunnittelu		4 000			2 300 000
				Yhteensä	14 150 000

1991 menoarvio	14 150 000
1990 menoarvio	28 000 000
1989 tilinpäätös	32 250 000

77. *Tieverkon kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 905 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyssä mainittujen, kustannusarvioltaan merkittävien tiestön kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta, työnsuunnittelusta ja muista valmis- televista töistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi

momentilta saa rahoittaa alueellisesti rajat- tujen liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien laa- timista.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstön tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tu- losyksiköiden tulospalkkiosumma on enin- tään 3,5 % vuoden 1991 palkkasummasta. Tulospalkkiosta aiheutuvat kassamenot on tarkoitus maksaa vuoden 1992 määrärahasta.

Hanke-erittelyihin sisältyivistä hankkeista ja tie- ja siltasuunnitelmista saa tehdä sitou- muksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhempinä vuosina menoja vuoden 1991 kustannustasossa 2 000 milj. mk.

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kust. arvio Mmk	Jo budjetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
PÄÄTIET				
1 Keskenäiset hankkeet				
— Vt 1 Paimio—Turku moottoritie, Turku, Kaarina, Piikkiö, Paimio	1997	1060	16	70 000 000
— Vt 2 Nakkilan eritasoliittymä, Nakkila	1993	29	4	12 000 000
— Vt 3 Vantaankoski—Hämeenlinna, Vantaa, Nur- mijärvi, Hyvinkää, Riihimäki, Janakkala, Hä- meenlinna	1993	1580	880	320 000 000
— Vt 3 Hämeenlinna—Lempäälä, liikenneturvalli- suusjärjestelyt, Hämeenlinna, Hattula, Kalvola, Valkeakoski, Lempäälä	1991	20	13	7 000 000
— Vt 3 Rautaharkon eritasoliittymä, Tampere	1992	76	2	28 000 000
— Vt 4 Pukkiniitty—Pumperi, Jyväskylä, Muurame	1992	96	29	40 000 000
— Vt 4 Kello—Räinänpää, Haukipudas, Ii, Oulu	1994	267	17	80 000 000
— Vt 4, kt 81 Rovaniemi—Saarenkylä, Rovaniemen mlk, Rovaniemi	1995	148	6	28 000 000
— Vt 5 Vierumäki—Heinolankylä, Heinola ja Hei- nolan mlk	1993	413	139	94 000 000
— Vt 5 Pitkälampi—Jynkkä, Kuopio	1992	96	43	37 000 000
— Vt 5 Vuorela—Siilinjärvi, Siilinjärvi	1992	289	147	71 000 000
— Vt 7 Uudenmaan piirin raja—Heinola, Pyhtää	1992	36	7	14 000 000
— Vt 9 Lakalaiva—Alasjärvi, Tampere	1994	353	14	80 000 000
— Vt 17 Ylämyllyn ohitus, Liperi	1991	35	26	9 000 000
— Vt 18 Mäkrö—Sudensuu, Kajaani	1991	20	4	13 000 000
— Kt 40, mt 2012 Raisio—Kausela tiejärjes- telyineen, Raisio, Turku	1995	414	78	69 000 000
— Kt 50 Tikkurila—Hakunila, Vantaa, Helsinki	1993	345	88	95 000 000
— Kt 51 Helsingin raja—Haukilahti, Espoo	1995	227	2	15 000 000
— Kt 51 Kirkkonummen kohdalla, Kirkkonummi	1991	87	76	11 000 000
— Kt 59 Oravakivensalmen silta, Hartola, Joutsa	1992	24	3	12 000 000
— Kt 60 Heparo—Voikkaa, Valkeala, Kuusankoski	1991	106	54	48 000 000
— Kt 64 Munakan sillan kohdalla, Ylistaro, Nurmo, Seinäjäki	1991	28	15	5 000 000
— Kt 67 Rintalanmäki—Itikka, Seinäjäki	1992	69	36	18 000 000
— Kt 69 Kivisalmi—Rautalampi, Rautalampi	1992	26	3	12 000 000
— Liikenteelle avattujen hankkeiden viimeistelytöt ja päällystekerrokset		1194	1133	31 000 000
Keskenäiset päätiehankkeet yhteensä		7038		1 219 000 000

PÄÄTIET

2 Alkavat hankkeet

— Vt 3 Helsingby—Pitkämäki, Vaasa, Mustasaari	1994	197		20 000 000
— Vt 7 Otsola—Summa, Kotka, Vehkalahti.....	1995	332		25 000 000
— Vt 8 mt 2052 Rauma E:n eritasoliittymä, Rauma	1993	55		20 000 000
— Vt 12 Hälvälä—Soramäki, Hollola	1993	70		5 000 000
— Vt 17 Noljakan eritasoliittymä, Joensuu, Kontio- lahti	1993	31		7 000 000
— Kt 76 Sotkamon keskustan kohdalla, Sotkamo	1993	19		6 000 000

Alkavat päätiehankkeet yhteensä 704 83 000 000

MUUT TIET

1 Keskenäiset hankkeet

— Mt 137 Tammisto—Hyrylä tiejärjestelyineen, Vantaa, Tuusula	1994	585	150	77 000 000
— Mt 213, 210 Loimaa—Alastaro, Loimaan kunta, Alastaro	1991	33	23	10 000 000
— Mt 216, 2172, pt 12786, 12783 Panelia—Eura- koski, Kiukainen.....	1992	19	4	9 000 000
— Mt 258 Kiikoinen—Lavia, Kiikoinen, Lavia....	1991	37	22	13 000 000
— Mt 338 Aitovuori—Teisko, Tampere	1991	53	26	24 000 000
— Mt 408 Kuivinsaari—Taipalsaari, Taipalsaari...	1991	15	8	7 000 000
— Mt 542 Mikkelin piirin raja—Pajumäki, Tuusniemi	1993	37	4	6 000 000
— Mt 624 Petäjavesi—Multia, Petäjavesi, Multia	1993	68	3	26 000 000
— Mt 637 Kuusaan ja kt 69 Kapeenkosken sillat tiejärjestelyineen, Laukaa, Äänekoski	1991	24	8	13 000 000
— Mt 664 Isojoen keskustassa ja Isojoki—Dags- mark, Isojoki, Kristiinankaupunki.....	1992	40	4	21 000 000
— Mt 669 Kauhajärvi—Turun piirin raja, Kauha- joki	1991	13	3	10 000 000
— Mt 705 Alavus—Töysä, Alavus, Töysä	1991	29	19	10 000 000
— Mt 939 Ylläsjärvi—Ruottama, Kolari, Kittilä ..	1992	45	32	6 000 000
— Mt 940, 9401 Äkäslompolon kylän kohta, Kolari	1991	22	13	9 000 000
— Mt 970 Kaamanen—Petsikko, Inari	1991	44	24	19 000 000
— Mt 971 Jäniskoski—Norjan raja, Inari	1992	28	5	11 000 000
— Mt 2501 Kutalan silta, Vammala	1991	11	2	9 000 000
— Mt 3134 Nastola—Urheiluoopisto, kevyen liiken- teen väylä, Nastola.....	1991	12	3	9 000 000
— Mt 6375 Vehniä—Rokkasuo, Laukaa	1991	21	3	16 000 000
— Pt 15782 Polvijärven liikenneturvallisuusjärjeste- lyt, Polvijärvi	1992	13	3	8 000 000
— Pt 19798 Suvannon silta, Pelkosenniemi	1991	23	10	13 000 000
— Pt Lampaluoto—Ahlainen, Pori	1993	64	5	27 000 000
— Liikenteelle avattujen hankkeiden viimeistelytyöt ja päällystekerrokset.....		16	14	2 000 000

Keskenäiset muiden teiden hankkeet yhteensä 1252 355 000 000

MUUT TIET

2 Alkavat hankkeet

— Mt 154 Kuggsundin silta, Porvoon mlk	1993	35		7 000 000
— Mt 349 Virrat—Ähtäri, Virrat, Ähtäri.....	1994	82		5 000 000
— Mt 798, 793 ja pt 18322 Haapaveden tiejärjestelyt, Haapavesi	1992	24		4 000 000
— Mt 970 Utsjoen silta, Utsjoki	1993	35		8 000 000
— Pt 13785 Sääksjärvi—Hervanta, Lempäälä, Tam- pere.....	1993	41		5 000 000
— Pt 18693 Sangin silta, Oulu	1992	14		5 000 000

Alkavat muiden teiden hankkeet yhteensä 231 34 000 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärähaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon momentille 31.24.21 siirretyt teiden peruskorjaukset ja kustannusarvioltaan vähäiset liikennepäristön parantamistoimenpiteet sekä niiden tie- ja siltasuunnittelu, tienpidon ja tieverkon suunnittelu sekä liikenteen ja tienpidon tutkimus- ja kehittämistoiminta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 50 000 markan määräraha.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto hanke-erittelyn kustannuksista vuonna 1991 ja hankkeista aiheutuvat kustannukset sekä rahoitustarve vuosille 1992 ja 1993 vuoden 1991 kustannustasossa. Lisäksi laskelmassa on esitetty kehittämishankkeiden tie- ja siltasuunnittelun kustannukset sekä laskennalliset vähennyserät.

	Arvioidut kustannukset		
	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk
Päätiet			
— keskeneräiset hankkeet.....	1219	1251	787
— vuonna 1991 alkavat hankkeet.....	83	261	211
Yhteensä.....	1302	1512	998
Muut tiet			
— keskeneräiset hankkeet.....	355	210	176
— vuonna 1991 alkavat hankkeet.....	34	110	53
Yhteensä.....	389	320	229
Kaikki hankkeet yhteensä.....	1691	1832	1227
Tie- ja siltasuunnittelu.....	290	300	310
Laskennalliset vähennyserät.....	—76	—90	—80
Rahoitustarve.....	1905	2042	1457

Tulo- ja menoarvioesityksessä on jatkorahoitus kaikille muille vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa oleville hankkeille paitsi Hämeen tiepiirin hankkeelle mt 3051 Parolan ylikulkusilta, Hattula, josta vuodelle 1990 myönnettyin varoin toteutetaan vain tiejärjestelyt. Ylikulkusillan rakentaminen siirtyy muutamalla vuodella junanopeuksien nosta-

misen siltasuunnitelmiin aiheuttamien muutosten vuoksi.

Muille vuoden 1990 TMA:ssa oleville hankkeille, joita ei ole mainittu edellä olevassa hanke-erittelyssä, on jatkorahoitus esitetty perustienpidon momentilta. Keskeneräisiin hankkeisiin sisältyy syksyllä 1991 jatkorahoitus Kuopion tiepiirin hankkeelle mt 542 Mikkelin piirin raja—Pajumäki, joka on aloitettu vuonna 1990 momentin 34.50.77 määrärahoihin osuudella Mikkelin piirin raja—Ruskila. Hanke ei aiemmin ole ollut menoarviossa.

Alkavien kustannusarvioltaan yli 25 milj. markan hankkeiden perusteluina esitetään seuraavaa:

PÄÄTIET

Valtatie 3 Helsingby—Pitkämäki.

Hankkeen tavoitteena on liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen ruuhkautuvalla tiellä. Tien liikennesuoritteesta ajetaan ruuhkaolosuhteissa jo noin 38 %. Rakentamalla uusi moottoritie mahdollistetaan maankäytön tehostaminen nykyisen tien varrella. Kustannusarvioon sisältyy eritasoliittymä maantielle 673. Eduskunta kiirehti hanketta vuoden 1990 tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä ja edellytti, että uusi tie saadaan liikenteelle vuonna 1994.

Valtatie 7 Otsola—Summa.

Hankkeen tavoitteena on liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen ruuhkautuvalla tiellä rakentamalla uusi moottoritie sekä viisi eritasoliittymää. Tien liikennesuoritteesta ajetaan ruuhkaolosuhteissa jo noin 56 %. Hankkeen vaikutusalueella tapahtuu vuosittain keskimäärin 10 henkilövahinkoon johtavaa onnettomuutta.

Valtatie 8 ja maantie 2052 Rauman eteläinen eritasoliittymä.

Hankkeen tavoitteena on liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden parantaminen rakentamalla Rauman eteläinen liittymä eritasoon ja siihen liittyvät tiejärjestelyt. Tien liikennesuoritteesta ajetaan ruuhkaolosuhteissa jo nyt noin 40 %. Tilanne vaikeutuu lähivuosina merkittävästi, kun rakenteilla olevan Repola Oy:n tehtaana laajennus valmistuu vuonna 1992 ja sisäänajoportti siirtyy liittymän välittömään läheisyyteen. Jo muutenkin ruuh-

kautunutta ja turvatonta liittymää käyttää silloin päivittäin lähes 1 000 perävaunullista kuorma-autoa nykyistä enemmän.

Valtatie 12 Hälvälä—Soramäki.

Hankkeen tavoitteena on liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden parantaminen sekä liikenteen asutukselle aiheuttamien haittojen vähentäminen. Rakentamalla uusi moottoriliikennetie eritasoliittymineen ja rinnakkais-tiejärjestelyineen saadaan alueen liikenneturvallisuutta ja viihtyisyyttä merkittävästi parannettua. Samalla saadaan tien nopeustaso nostetuksi osalla tietä 100 km/h. Tien liikennesuoritteesta ajetaan ruuhkaolosuhteissa jo noin 54 %.

Valtatie 17 Noljakan eritasoliittymä.

Hankkeen tavoitteena on liikenteen turvallisuuden ja sujuvuuden lisääminen rakentamalla eritasoliittymä nykyisen turvattoman tasoliittymän tilalle. Ongelmat liittymässä lisääntyvät nopeasti valtatie molemminpuolin sijaitsevien asuntoalueiden kasvaessa. Samassa yhteydessä rakennetaan Onttolaan kevyen liikenteen väyliä noin 5 kilometriä.

MUUT TIET

Maantie 154 Kuggsundin silta.

Hankkeen tavoitteena on parantaa liikenneolosuhteita Emäsalon saaren korvaamalla nykyinen huonokuntoinen lossi sillalla. Liikenteen ajansäästön lisäksi hanke on merkittävä tienpitokustannuksien säästämiseksi, sillä lossin ylläpitokustannukset ovat suuret. Hankkeen aloittaminen juuri nyt on välttämätöntä lossin laitureiden hajoamisen vuoksi.

Maantie 349 Virrat—Ähtäri.

Hankkeen tavoitteena on parantaa hajoava öljysoratie lisääntyneen liikenteen tarpeita vastaavaksi. Samalla parannetaan liikenneturvallisuutta siirtämällä tie kulkemaan useamman taajaman ohi. Hanke alkaa Vaasan tiepiirin puoleisella osuudella vuonna 1991 ja Hämeen tiepiirin puoleisella osuudella vuonna 1992.

Maantie 970 Utsjoen silta.

Hankkeen tavoitteena on parantaa Pohjois-Suomessa yhteyksiä Norjaan ja tukea Utsjoen kuntakeskuksen kehittymistä. Maantie 970

on jo lähes kokonaan parannettu. Viimeinen osuus Kaamanen—Petsikko Inarin kunnan puolella valmistuu vuonna 1991. Utsjoen sillan rakentamisen jälkeen voidaan siirtää valtatie 4 rajanylityspaikka Karigasniemestä Utsjoen keskustan välittömään läheisyyteen. Hanke on Norjan ja Suomen yhteishanke. Hankkeen kustannusarvio on noin 35 milj. mk, josta kumpikin maa maksaa puolet. Sopimusluonnoksen mukaan sillan toteuttaa se maa, jonka laatima suunnitelma valitaan parhaimmaksi.

Paikallistie 13785 Sääksjärvi—Hervanta.

Hankkeen tavoitteena on parantaa nykyinen geometrialtaan huono ja hajoava tie kasvaneen liikenteen vaatimuksia vastaavaksi. Hervannan kaupunginosan asukasluku on jo yli 20 000 henkeä ja sinne on sijoittunut runsaasti teollisuutta sekä maaliikenteen rahtiterminaali. Sen yhteydet valtateiden 3 ja 9 suuntaan ovat erittäin huonot. Nykyisellä kapealla tiellä on liikennettä jo noin 4 500 autoa vuorokaudessa ja tiellä tapahtuu vuosittain keskimäärin 2—3 henkilövahinkoihin johtavaa onnettomuutta. Hanke käsittää tien uudelleen rakentamisen sekä kevyen liikenteen väylät eritasojärjestelyineen.

1991 menoarvio	1 905 000 000
1990 menoarvio	2 318 050 000
1990 lisämenoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	2 078 000 000

78. Ulkopuolisille tehtävät työt (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisille tehtävistä töistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää maksullisena palvelutoimintana liikenneonnettomuuksien teiden rakenteille aiheuttamien vaurioiden korjauksiin, yksityistieliittymien parantamisiin, valtionapua saavien yksityisteiden avaruksiin ja eräille valtion laitoksille ja muille ulkopuolisille tehtäviin pienehköihin rakennus- ja kunnossapitotöihin sekä muihin sekalaisiin maksullisiin palveluihin.

Käyttösuunnitelma:	milj. mk
Maksullinen palvelutoiminta	25
Muut ulkopuolisille tehtävät työt	75
Yhteensä	100

Selvitysosa: Ulkopuolisille tehtävistä töistä perittävät korvaukset ja maksut on merkitty tuloina momenteille 12.31.25 ja 26.

1991 menoarvio	100 000 000
1990 menoarvio	72 000 000
1989 tilinpäätös	68 194 365

87. (31.24.52 ja 87) *Maa-alueiden hankinta ja tielain mukaiset korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-alueiden hankintamenojen, yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (482/57) mukaisten

korvausten ja maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen tiesuunnitelman vahvistamista tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

1991 menoarvio	200 000 000
1990 menoarvio	160 100 000
1989 tilinpäätös	163 176 992

25. Tienpidon valtionavut

Selvitysosa: Tähän lukuun on siirretty luvusta 31.24 muille tienpitäjille myönnettävät valtionavut ja -osuudet. Tarkoituksena on selkeyttää vastuunjakoa tulosohtaukseen perustuvan, yleisten teiden tienpidon ja toisaalta avustustoiminnan piiriin kuuluvien katujen, kaavateiden, paikallisteiden ja yksityisten teiden tienpidon välillä.

31. (31.24.31) *Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista*

Momentille myönnetään 3 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionapujen maksamiseen erityisesti vähävaraisille kunnille tielain (243/54) perusteella määrättyjen, paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta aiheutuvien kustannusosuuksien alentamiseen.

1991 menoarvio	3 800 000
1990 menoarvio	3 800 000
1989 tilinpäätös	3 195 346

33. (31.24.33) *Korvaukset katujen kestopäällystämisestä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) 136 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen kunnille kauko- ja kauttakulkuliikenteelle tärkeiden katujen ja kaavateiden kestopäällystämiskustannuksiin.

1991 menoarvio	3 100 000
1990 menoarvio	3 000 000
1989 tilinpäätös	2 700 000

34. (31.24.34) *Valtionapu katujen rakentamiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 52 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) 136 a §:n mukaisten, harkinnanvaraisten avustusten maksamiseen kunnille katujen ja kaavateiden rakentamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on suurissa kaupungeissa tarkoitus painottaa joukkoliikenteen kehittämisen kannalta tärkeiden kauko- ja kauttakulkuliikenteen katujen rakentamiseen.

1991 menoarvio	52 000 000
1990 menoarvio	51 200 000
1989 tilinpäätös	49 700 000

50. (31.24.50) *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 123 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden kunnossapitokustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 500 000 mk teiden ja rautateiden tasoristeysten turvallisuusjärjestelyihin ja noin 1 500 000 mk sorateiden päällystämiskokeluihin.

1991 menoarvio	123 000 000
1990 menoarvio	104 000 000
1989 tilinpäätös	105 006 430

51. (31.24.51) *Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten teiden tekemisen valtionapujen maksamiseen.

1991 menoarvio	35 000 000
1990 menoarvio	33 000 000
1989 tilinpäätös	30 000 000

(27.) Vesitiet

Selvitysosa: Viitaten vuoden 1990 tulo- ja menoarvion luvun 31.27 selvitysosan perusteluihin luku ja sen momentit 01, 14 ja 29 on

poistettu menoarviosta. Lisäksi momentti 21 on siirretty momentiksi 31.30.22.

30. Merenkululaitos

Selvitysosa: Merenkululaitoksen vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointikokeiluun. Tämän vuoksi momentit 01, 29 ja osittain momentit 70 ja 77 on yhdistetty yhdeksi toimintamenomomentiksi, joka kattaa merenkululaitoksen toiminnan lukuunottamatta yli 5 milj. markan alushankintoja (mom. 70), talonrakennuksia (mom. 74) sekä keskeneräisten ja alkavien väylien ja kanavien rakentamista (mom. 77), Keitele-Päijänne kanavan rakentamista (mom. 78) sekä maa- ja vesialueiden hankkimista (mom. 87).

Merenkululaitoksen päätulosalueet ovat jäänmurtajatoiminta, luotsaustoiminta sekä väylätoiminta.

Vesitse tapahtuvan ulkomaantavaraliikenteen arvioidaan vuonna 1991 kasvavan 2 prosenttia 59 milj. tonniin (vuonna 1990 arvio 3 prosenttia) satamakäyntien määrän kasvaessa 26 500 käyntikertaan (vuonna 1990 arvio 26 000). Kotimaan liikenteessä kuljetaan vuosittain 5 000 aluksella 6 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä.

Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan vuonna 1991 kasvavan 24,3 milj. tonniin (vuonna 1990 arvio 24 milj. tonnia). Talvikauden liikennettä avustetaan edelleen 22 talvisatamaan yhdeksän jäänmurtajan avulla. Vesiliikenteen turvallisuutta edistetään niin, että aluskantaan suhteutettu merionnettomuuksien määrä ei ylitä muiden pohjoismai-

den vastaavaa tasoa. Tuottavuuden tulee parantua vuonna 1991 3 prosenttia. Liikenneministeriö on lisäksi asettanut merenkululaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

	1989	1990	1991
SUORITTEET			
Luotsausten määrä kpl ..	35000	35000	35000
Ylläpidettävien väylien pituus km			
— kauppamerenkulku ...	5690	5770	5770
— muut väylät	8190	8200	8200

KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS

— mk/kuljetettu tonni rannikko	—	8.6	9.0
— mk/kuljetettu tonni (Saimaa)	—	36.3	36.7

MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS

— Kustannukset mk/väyläkm	—	12500	13400
---------------------------------	---	-------	-------

KAUPPAMERENKULUN KUSTANNUSVASTAAVUUS %

— Luotsausmaksu	25,3	25,3	26,3
— Väylämaksu	56,4	55,3	53,3

21. (31.30.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 726 450 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 518 300 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta ja työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1 901 000 mk 20 henkilön palkkoina 1.3.1991 lukien vesiliikennetehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 235 000 mk seitsemän viran lakkauttamisen johdosta toimisto- ja asiantuntijatehtävistä.

Perustetaan 1.3.1991 lukien yksi ylijohdajan virka (S 31), kaksi merenkulkuneuvoksen virkaa (S 30) ja yksi merenkulkuneuvoksen virka (S 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan yksi ylijohdajan virka (A 31), kaksi merenkulkuneuvoksen virkaa (A 30) ja yksi merenkulkuneuvoksen virka (A 29).

Määrärahaa saa käyttää enintään 2 379 henkilötyövuotta vastaavan virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää merenkulun hätä- ja turvallisuuspalvelun viestintäpalvelujen järjestämiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös prototyypin ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti sekä avustuksena alan museotoimintaan. Avustuksena hinaaja Arppen muutostöitä varten momentin määrärahaa saa käyttää enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon aikaisemmin momentille 31.30.70 budjetoidut pienehköt kalustohankinnat ja momentille 31.30.77 budjetoidut pienehköt väylien ja satamien suunnittelu- ja rakentamistyöt yms. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 230 000 markan siirto momentilta 31.01.29 (IMO matkat) sekä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 150 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	726 450 000
1990 menoarvio	507 902 000
1989 tilinpäätös	464 479 729

22. (31.27.21) Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 941 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan palkkausten, puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden, toimistokaluston hankintojen ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 507 000 mk 1.3.1991 lukien viiden viran perustamista varten johto-, tarkastus- ja toimistotehtäviin edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 507 000 mk viiden henkilön palkkauksina vastaavilta tehtäväalueilta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset	741 000
Muut menot	200 000
Yhteensä	941 000
1991 menoarvio	941 000
1990 menoarvio	753 000
1989 tilinpäätös	755 153

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhteysalusten hankinnasta ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyypin ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisten tuotekehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon momentille 31.30.21 siirretyt pienehköt kalustohankinnat.

1991 menoarvio	7 000 000
1990 menoarvio	156 200 000
1989 tilinpäätös	170 841 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Pärnäisten luotsiasema.....	505	6 100	12 079	—	3 000 000
2. Isokarin luotsiaseman lisärakennus ja peruskorjaus.....	735	5 200	7 075	—	1 200 000
3. Pienehköt rakennustyöt.....					5 400 000
4. Tukimukset ja suunnittelu.....					400 000
				Yhteensä	10 000 000

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	5 900 000
1989 tilinpäätös	8 950 000

tehtävien töiden ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta ja peruskorjauksista sekä turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työsopimus-suhteisen henkilöstön palkkaukseen.

77. Väylätyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 45 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, satamien, kanavien, ulkopuolisille

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kust. arvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset 1000 mk
<i>Meriväylät</i>				
Kauppamerenkulun väylät				
1. Raahen väylä.....	1990—92	32 000	10 800	18 000 000
2. Paraisten väylä	1991—93	25 000	—	5 000 000
3. Mäntyluodon väylä.....	1991—93	26 000	—	2 000 000
	Kauppamerenkulun väylät yhteensä			25 000 000
Muun vesiliikenteen väylät				
4. Veneväylät				900 000
5. Suomenlahden nippuhinausväylä.....	1978—94	9 500	5 530	500 000
6. Merenkurkun ja Selkämeren nippuhinausväylät	1980—92	15 600	7 720	1 500 000
	Muun vesiliikenteen väylät yhteensä			2 900 000
<i>Sisävesiväylät</i>				
1. Heinäveden laiva- ja uittoväylän parantaminen, Heinävesi	1989—92	6 300	2 150	1 600 000
2. Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.....	1991—96	10 000	—	2 200 000
3. Vihtakannan kanavan parantaminen, Savonranta ..	1991—92	6 000	—	1 100 000
	Sisävesiväylät yhteensä			4 900 000
<i>Satamat</i>				
1. Houtskarlin yhteysliikennelaitureiden uusiminen	1972—92	3 000	1 370	550 000
2. Velkuan yhteysliikennelaitureiden uusiminen, Rymättylä, Merimasku	1974—92	6 500	5 486	650 000
3. Björköbyn kalasataman huoltohallin rakentaminen, Mustasaari	1991—92	4 100	—	1 300 000
4. Pienehköt satamatyöt.....				6 000 000
5. Tutkimus- ja suunnittelu.....				1 000 000
	Satamat yhteensä			9 500 000
	Ulkopuolisille tehtävät työt			3 000 000
	Kaikki yhteensä			45 300 000

Selvitysosa: Suurimpien alkavien hankkeiden perustelut:

Paraisten väylä

Partek Oy:n omistamaan Paraisten satamaan johtaa 6,7 metrin väylä. Väylä on mutkainen, kapea ja puutteellisesti merkitty. Paraisilla on tutkittuja kaivosvaroja vielä yli 100 vuodeksi. Yhtiön suunnitelmien mukaan tuotanto kasvaa ja keskittyy Paraisille. Sataman liikenne tulee olemaan pysyvästi noin 1.0 milj. tonnia vuodessa.

Paraisten väylä on tarkoitus syventää 7,5 metrin väyläksi. Valtion väylätyön kustannusarvio on 25,0 milj. mk. Väylä on kuljetustaloudellisesti kannattava ja turvallisuuden vuoksi kiireellinen.

Mäntyluodon väylä

Porin kaupungin Mäntyluodon satamaan johtaa tällä hetkellä 8,0 metrin väylä. Suunnitelmien mukaisesti laajennetaan Mäntyluodon satamaa Kallonlahden alueelle ja samalla saadaan uusi satamaosa ja tuloväylä 10 m:n kulkusyvyyttä vastaavaksi. Muutos on perusteltu Mäntyluodon sataman nykyisten kuljetusten taloudellisuuden parantamisen lisäksi Outokumpu Oy:n rikastekuljetuksilla sekä Kemira Oy:n Vuorikemian tehtaiden ilmeniitti- ja ferrosulfaattikuljetuksilla. Mäntyluodon satama on Suomen suurin sahatavaran viennin satama. Hankkeen kannattavuutta parantaa lisäksi se, että ruoppausmassoja voitaisiin käyttää Tahkoluodon hiilivoimalan pengerryksiin. Hankkeen kustannusarvio on 26 milj. mk.

Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.

Saimaan syväväylät ovat useassa kohdin puutteellisesti viitoitettuja. Linjatauluja ei ole väylän molemmissa päissä tai väylillä on vaikeasti navigoitavia jyrkkiä kaarteita. Lisäksi viittojen ja linjataulujen sijoittelussa on ristiriitaisuuksia.

Parantamistoimenpiteet sisältävät linjataulujen lisäämistä, väylävalaistuksen parantamista, viittojen uudelleen asettamista ja ruoppauksia. Työn tavoitteena on väylien kulkukelpoisuuden parantaminen siten, että liiken-

teen turvallisuus lisääntyy, liikennekatkokset harvenevat ja liikenteen nopeus, varmuus ja joustavuus paranevat.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon momentille 31.30.21 siirretyt pienehköt väylien ja satamien suunnittelu- ja rakentamistyöt yms.

1991 menoarvio	45 300 000
1990 menoarvio	60 200 000
1990 lisämenoarvio	7 300 000
1989 tilinpäätös	79 200 000

78. Keitele-Päijänne kanava (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Keiteleen-Päijänteen kanavan tutkimus- ja suunnittelutöistä sekä rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Keitele-Päijänteen kanavahankkeen rakentamisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 75 000 000 mk vuonna 1991, 86 000 000 mk vuonna 1992, 26 000 000 mk vuonna 1993 ja 13 000 000 mk vuonna 1994.

Kanavahanke toteutetaan suomalais-neuvostoliittolaisena yhteistyönä. Hankkeen kustannusarvio on noin 230 milj. mk.

1991 menoarvio	75 000 000
1990 menoarvio	30 000 000

87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 600 000 mk Keiteleen-Päijänteen kanavahankkeen rakentamiseen liittyviin lunastuksiin.

1991 menoarvio.....	800 000
1990 menoarvio.....	3 300 000
1989 tilinpäätös.....	300 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksen toimintaan vaikuttaa perinteisten tehtävien lisäksi lisääntyvä kansainvälinen teknologiayhteistyö. Kaukokartoituksen hyväksikäytön lisääminen uuden kuvankäsittelylaitteen avulla ja suomalais-ruotsalaisena yhteistyönä toteutettava Pohjanlahtivuosi ovat vuoden merkittävimmät erillishankkeet. Säädöspohjaisia tutkimusohjelmia ja tehtäviä ovat erityisesti Itämeren seurantaohjelma (SopS 11—12/1980) ja jääpalvelu (A 1260/87, 4 §).

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 13 973 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	9 276 000	65
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	553 800	4
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	372 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	411 300	—
Sosiaaliturvamaksu.....	705 700	—
Eläkemaksu.....	2 653 500	—
Yhteensä.....	13 973 000	69

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 19 200 mk yhden osa-aikaisen viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien toimistotehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	13 973 000
1990 menoarvio.....	10 492 000
1989 tilinpäätös.....	9 268 094

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan palkka- ja muiden menojen maksamiseen. Momentin määrärahalla saa palkata enintään seitsemän henkilöä määrääkiksiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentin määrärahalla rahoitetaan pääasiassa kansainvälisen ja kotimaisen teknologiayhteistyön rahoittamien projektien ja muiden tilaustöiden menoja. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	664 395

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 11 050 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös vieraiden palvelujen ostoista aiheutuvien merentutkimusaluksen käyttömenojen sekä enintään kahden tutkimushenkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 200 000 mk kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnasta siirtyvän Aboa-tutkimusaseman ylläpitomenoina.

1991 menoarvio.....	11 050 000
1990 menoarvio.....	10 580 000
1989 tilinpäätös.....	12 165 218

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus korvata vanhentunutta tutkimuslaitteistoa sekä hankkia laitokselle kuvankäsittelylaitteisto.

1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 menoarvio.....	1 250 000
1989 tilinpäätös.....	1 200 000

72. *Alusten peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merentutkimusa-

luksen rakentamisen loppuunsaattamiseen ja peruskorjausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n konkurssin vuoksi alus jäi osittain keskeneräiseksi, mm. laivan melu-, ilmastointi- ja

tärinätaaso eivät täytä vaatimuksia. Samoin useat tutkimuslaitteet jäivät keskeneräisiksi.

1991 menoarvio..... 2 000 000

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

Selvitysosa: Suomalaisen kauppalaivaston kilpailuedellytysten edistämiseksi on tarkoitus ryhtyä maksamaan Suomen lipun alla purjehtiville ulkomaanliikenteen lastialuksille 1.1.1991 alkaen kolmen vuoden ajan valtion avustusta. Avustuksen maksaminen on tarpeen, jotta nykyisen lastialustonniston säilyminen Suomen lipun alla voidaan turvata. Eduskunnalle annetaan esitys laiksi ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämisestä.

Ehdotettu avustus on väliaikainen ratkaisu Suomen merenkulun toimintaedellytysten turvaamiseksi. Avustuksen voimassaoloaikana selvitetään muita merenkulun edistämistoinmenpiteitä, jotka ottavat huomioon kilpailijamaissa toteutetut järjestelyt ja jotka mahdollistavat ehdotettua pysyvämmän merenkulun harjoittamisen edellytykset Suomen lipun alla.

Lisäksi on tarkoitus jatkaa lastialusten hankintojen tukemista voimassa olevien järjestelyjen mukaisesti. Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetaan lain (1015/77) nojalla myönnetään korkotukea ensisijaisesti kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten hankintoihin. Sen lisäksi jatketaan avustusten maksamista ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen.

30. Piensatamien rakentamisen valtionapu (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille veneilyretkeilyä palvelevien satamien rakentamiseen ja kunnostamiseen sekä kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille kalasatamien parantamiseen ja rakentamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Veneilysatama-avustukset	1 300 000
Kalasadama-avustukset	1 500 000
Yhteensä	2 800 000

Selvitysosa: Veneilyn kotisatamien rakentamiseen ei ole tarkoitus myöntää valtiontukea.

1991 menoarvio	2 800 000
1990 menoarvio	3 000 000
1990 lisämenoarvio	— 300 000
1989 tilinpäätös	2 700 000

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annettun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnettävistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1991 saa myöntää kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen korkotukilainoja enintään 25 000 000 mk. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 400 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	4 800 000
1990 menoarvio.....	4 300 000
1989 tilinpäätös.....	3 713 379

32. Tahkoluodon syväsataman rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuosina 1983—86 myön-

netyistä yhteensä 66 000 000 markan suuruisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 3 1/2 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 1 1/4 prosenttiyksikköä.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	600 000
1989 tilinpäätös.....	1 059 231

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Momentin määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Momentin määrärahasta enintään 50 000 000 mk saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

b) Momentin määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 965/85) perusteella suomalaisille varustamotointaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten tai yksinomaan lastin kuljetukseen tarkoitettun muun

vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuviin uudishankintoihin.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi kotimaasta tapahtuvaan aluksen hankintaan myönnettävistä korkotukilainoista annettua lakia (1093/85).

Vuonna 1991 saadaan hyväksyä uusia korkotukilainoja enintään 400 000 000 markan edestä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja neljän seuraavan lainavuoden aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkotukilainan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista saa olla enintään 80 prosenttia.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Tuen tarkoituksena on luoda kilpailukykyiset edellytykset hankkia Suomen kauppalaivastoon uusia lastialuksia sekä turvata vuosina 1988—89 hankituille tai tilatuille pienaluksille kilpailukykyiset toimintaedellytykset Suomen lipun alla kilpailijamaissa tapahtunut kehitys huomioon ottaen. Tarkoitus on, että vuoden 1991 korkotukilainojen myöntämisvaltuudesta enintään 50 000 000 mk saadaan käyttää rannikko-, sisävesi- ja Saimaan kanavan liikenteeseen soveltuvan proomu- ja muun lastialuskaluston uudistushankintoihin ja peruskorjauksiin.

Tarkoitus on, että korkotuen piiriin hyväksyttävät uudet uudishankintalainat kohdistuvat ensisijaisesti kotimaisilta telakoilta tilattaviin aluksiin. Erittäin painavista syistä tästä voitaisiin kuitenkin poiketa.

Korkotukilainoista sekä vuosina 1988—89 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1991	1992	1993	1994
Vuoden 1991 korkotukilainoista	4,0	15,0	13,0	12,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	26,0	25,0	20,0	17,0
Pientonnistoavustuksista	50,0	44,0	38,0	33,0
Yhteensä	80,0	84,0	71,0	62,0

1991 menoarvio	80 000 000
1990 menoarvio	54 500 000
1990 lisämenoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	24 497 344

41. *Avustus ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämiseksi annetun lain (HE) mukaisten avustusten maksamiseen sellaisille suomalaisille varustamoille, jotka hoitavat ulkomaankaupan kuljetuksia Suomen lipun alla purjehtivilla lastialuksilla ja työllistävät pääasiallisesti suomalaisia merenkulkijoita.

Vuonna 1991 avustusta maksetaan enintään 50 000 mk avustuksen piiriin hyväksytyllä aluksella työskentelevää työntekijää kohden. Mikäli samaan hankkeeseen on myönnetty muuta valtion avustusta tai korkotukea, valtioneuvosto antaa tarkemmat määräykset siitä, miten eri avustusmuodot yhteensovitaan.

Selvitysosa: Tuen tarkoituksena on luoda Suomen lipun alla purjehtiville ulkomaankaupan lasteja kuljettaville aluksille kilpailukyiset toimintaedellytykset ottaen huomioon kilpailijamaissa tapahtunut kehitys. Liikenneministeriön tehtävänä on seurata avustuksen vaikutuksia ja kilpailijamaissa tapahtuvaa kehitystä, jotta Suomessa voidaan riittävän ajoissa valmistautua mahdollisesti tarvittaviin uusiin merenkulun kehittämiskäytäntöihin.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ulkomaanliikenteen kilpailuedellytysten turvaamisesta. Laki on voimassa vuoden 1993 loppuun. Lain mukaisia avustuksia voidaan maksaa 1.1.1991 jälkeen syntyvien käyttökustannusten alentamiseksi.

1991 menoarvio	80 000 000
----------------------	------------

44. *Saaristoliikenteen avustaminen*

Momentille myönnetään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

1991 menoarvio.....	600 000
1990 menoarvio.....	1 380 000
1989 tilinpäätös.....	433 280

45. *Saaristoliikenteen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Vuonna 1991 korkotukilainoja saa hyväksyä saaristoliikennettä hoitaville liikennöitsijöille enintään 700 000 mk saariston kulkuyhteyksien turvaamiseksi tarkoitettuihin peruskorjauksiin ja uudishankintoihin. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1988 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta.

1991 menoarvio	25 000
1990 menoarvio	25 000
1989 tilinpäätös	12 813

50. *Lästimaksuista suoritettavat avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) (HE) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lästimaksuista annetun lain (189/36) 1 §:n muuttamisesta siten, että lästimaksua korotetaan 50 prosentilla. Maksua on tätä ennen korotettu vuonna 1976. Lisätulot käytetään pääosin meripelastustoiminnan tukemiseen. Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1991 menoarvio.....	3 200 000
1990 menoarvio.....	2 680 000
1989 tilinpäätös.....	1 926 805

40. Autorekisterikeskus

Selvitysosa: Sekä katsastus- että rekisteröintitoiminta ruuhkautuivat pahoin syksyn 1989 — kevään 1990 aikana. Katsastuksen varausaika venyi keskimäärin yli kuukauden mittaiseksi ja paikallisesti 2—3 kuukauteen. Syinä ruuhkautumiseen olivat ajoneuvojen ja ajokorttien rekisteröintijärjestelmän uudistus ja sen käyntiinlähövaikkeudet sekä vuoden 1990 alkuun ajoittunut ajoneuvojen painojen korotus ja siihen liittyvät jarru- ym. teknilliset määräykset. Rekisteröinnin ruuhka purkautui keväällä 1990.

Autorekisterikeskuksen voimavarojen tarve on ruuhkien purkauttuakin lähes suoraan sidoksissa ajoneuvokannan arviolta 4—5 %:n vuotuiseseen kasvuun. Katsastuksen uudeksi tehtäväksi lähivuosina tulee lisäksi pakokaasun puhdistuslaitteiston toimintakunnon valvonta.

Tässä menoarviossa myönnettyjen henkilö-

ja muiden resurssien lisäysten avulla tehostetaan ja laadullisesti parannetaan asiakaspalvelua.

Autorekisterikeskuksen organisaatiota uudistetaan perustamalla vuoden 1991 alusta sen ylimmäksi johtoelimeksi viraston johdon ja tärkeimpien yhteistyöryhmien edustajista koostuva valtioneuvoston nimeämä johtokunta.

Eräiden toimintojen hajauttamiseksi, hallinnon tehostamiseksi sekä tulosjohtamisen edellytysten parantamiseksi autorekisterikeskuksen piirihallintoa on tarkoitus uudelleenorganisoida muodostamalla läänikohtaisia katsastusalueita laajempia alueyksiköitä.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 193 798 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	134 050 800	1 139
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	249 400	1
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	3 210 200	29
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	3 705 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	5 990 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	9 789 700	—
Eläkemaksu.....	36 801 700	—
Yhteensä.....	193 798 000	1 169

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 3 013 300 mk 27 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien katsastustoimipaikkoihin katsastus- ja toimistotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 184 900 mk 21 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien opetus- ja toimistotehtäviä varten edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 448 500 mk 20 viran lakkauttamiseksi samasta ajankohdasta lukien toimistotehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 348 600 mk 18 viran

perustamiseksi 1.3.1991 lukien keskustoimipaikkaan toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 1 348 600 mk samasta ajankohdasta lukien 18 henkilön palkkauksina vastaavalta tehtäväalueelta.

1991 menoarvio.....	193 798 000
1990 menoarvio.....	137 810 000
1989 tilinpäätös.....	125 855 787

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 88 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kilpien hankintamenojen, tutkimusmenojen, rekisteri-ilmoitusten käsittelykulujen, polttonestekupon-

kien hankinnan, alan museotoiminnan käytömenojen sekä virkamieslautakunnan ja johdokunnan jäsenten kokouspalkkioiden ja ulkopuolisten kouluttajien palkkioiden maksamiseen.

1991 menoarvio	88 700 000
1990 menoarvio	81 600 000
1989 tilinpäätös	54 794 669

(50.) *Valtionavut ajoharjoitteluratojen rakentamiseksi* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 000 000

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Pulkkiila	360	6 200	17 222	3 100 000	3 100 000
2. Pudasjärvi	360	6 600	18 333	2 100 000	4 500 000
3. Virrat	360	6 200	17 222	1 900 000	4 300 000
4. Nokia	615	10 380	16 878	9 700 000	680 000
5. Rakennussuunnittelu				1 300 000	3 020 000
6. Pienehköt rakennustyöt ja peruskorjaukset					
				535 000	1 000 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>16 600 000</u>

Selvitysosa: Hankkeiden kustannusarvioita on tarkistettu hintatason nousun johdosta.

Rakennussuunnitteluun varatulla määrärahalta on tarkoitus suunnitella mm. Vantaan ja Raahen uudisrakennushankkeet sekä Porin lisärakennus- ja peruskorjaushanke.

1991 menoarvio	16 600 000
1990 menoarvio	20 800 000
1989 tilinpäätös	19 755 000

87. *Maa-alueiden ja kiinteistöjen hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 707 000 mk.

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	9 000 000
1989 tilinpäätös	6 488 000

74. *Katsastusasemien rakentaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 16 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös katsastusasemien kiinteän laitteiston ja pakokaasunpoistolaitteiden hankintamenojen sekä pysäköintialueiden ja koeajoratojen rakentamismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää katsastusasemien rakentamista varten tarvittavien maa-alueiden hankintamenojen sekä kuntien omistamien katsastusasemakiinteistöjen hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntien omistamista katsastusasemakiinteistöistä on vuonna 1991 tarkoitus ostaa valtiolle Mäntän, Viitasaaren ja Outokummun kiinteistöt.

1991 menoarvio.....	8 707 000
1990 menoarvio.....	5 600 000
1989 tilinpäätös.....	5 800 000

50. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitoksessa lisätään sää- ja ilmanlaatu palvelun saatavuutta perustamalla sääpalvelua varten Kaakkois-Suomen alueyksikkö sekä ilmanlaadun seuraamista varten kaksi havaintoasemaa alueille, joilla ilmanlaadun seurantarve ilmansuojelun

kannalta on suurin. Muita painopistealueita ovat avaruustoiminnan, ilmanlaatu tutkimuksen ja teknisten tukipalvelujen kehittäminen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 88 866 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	47 072 700	328
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	759 200	7
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	13 031 900	87
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	4 663 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	1 974 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	4 488 600	—
Eläkemaksu.....	16 875 500	—
Yhteensä.....	88 866 000	422

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 936 400 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tutkimustehtäviä varten, kuuden viran perustamiseksi 1.5.1991 lukien sääpalvelutehtäviä varten ja kolmen viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tutkimustehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 37 400 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.9.1991 lukien laitteistojen huolto- ja ylläpitotehtäviä varten.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon lisäyksenä kahden tehtävän siirto momentilta 31.50.29.

1991 menoarvio	88 866 000
1990 menoarvio	62 857 000
1989 tilinpäätös	60 166 159

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 55 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen tilapäiseen virkasuhteeseen tai työsopimussuhteeseen maksullisen palvelutoiminnan tehtäviin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät maksut on merkitty momentille 12.31.50.

1991 menoarvio	11 000 000
1990 menoarvio	7 700 000
1989 tilinpäätös	5 945 897

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 49 000 000 mk.

Määrärahaa saadaan käyttää enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksuperusteiden muutokset 820 000 mk, Kaakkois-Suomeen perustettava sääpalveluyksikkö 1 040 000 mk, Lapin ilmanlaadun seurannan tehostaminen 650 000 mk ja avaruustoiminnan tehostaminen sekä vähennyksenä kahden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 31.50.01.

1991 menoarvio	49 000 000
1990 menoarvio	45 900 000
1989 tilinpäätös	42 675 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 400 000 mk. Laitteiden hankkimiseksi saa tehdä tilauksia ja sitoumuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja seuraavina vuosina enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla maksetaan aikaisempina vuosina myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyjen hankintasopimusten mukaisesti viesti- ja tietokonelaitteita 2 500 000 markalla. Uusi tilausvaltuus käytetään säätutkien ja niiden oheislaitteiden hankkimiseen sekä tarvittavien rakennusten ja rakenteiden pystyttämiseen. Siitä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoa 5 000 000 mk vuonna 1992 ja 5 000 000 mk vuonna 1993.

1991 menoarvio	11 400 000
1990 menoarvio	9 500 000
1989 tilinpäätös	10 000 000

52. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Radiotaajuusosaston toiminnan painopisteenä on radiotaajuushallinnon atk-järjestelmien rakentaminen ja kehittäminen. Tarkastusosaston toiminta painottuu tele- ja radioalan tarkastus- ja valvontatehtävien tehostamiseen sekä standardoinnin ja tyyppihyväksynnän hoitamiseen kansallisten ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

Molempien osastojen toimintaa pyritään tehostamaan mm. atk:n käyttöä lisäämällä. Televisiolupatoiminnassa uudistetaan tv-luopien atk-järjestelmä.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 36 617 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	11 754 400	95
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	11 252 000	76
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	401 300	—
Muut palkat ja palkkiot.....	4 406 200	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 849 600	—
Eläkemaksu.....	6 953 500	—
Yhteensä.....	36 617 000	171

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 36 400 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien toimistotehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 270 000 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien sekä kahden henkilön palkkaamiseksi 1.9.1991 lukien teknisen alan tehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	36 617 000
1990 menoarvio.....	27 439 000
1989 tilinpäätös.....	22 418 617

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 39 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	39 500 000
1990 menoarvio.....	35 428 000
1989 tilinpäätös.....	29 290 799

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 5 300 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 300 000
1990 menoarvio.....	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 800 000

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

1991 menoarvio.....	400 000
1990 menoarvio.....	400 000
1989 tilinpäätös.....	400 000

22. Korvaus radiotoiminnan valvonnasta

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Telehallintokeskukselle sen suorittamasta radiotoiminnan valvonnasta.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

41. Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 122 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Määrärahasta on tarkoitettu jaettavaksi 48 800 000

mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus. Loppuosa määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi avustuksien maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin.

1991 menoarvio	122 000 000
1990 menoarvio	111 000 000
1989 tilinpäätös	105 250 000

42. Lehdistön yleinen kuljetustuki

Momentille myönnetään 320 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleisen kuljetustuen maksamiseen Posti- ja telelaitokselle sen toimesta vuonna 1991 kuljetettavien, lehtilueteloon merkittyjen sanoma- ja aikakauslehtien, kuljetusmaksujen alentamiseksi siten, kuin valtioneuvosto sanoma- ja aikakauslehtien postimaksuista päättää. Yleistä kuljetustukea saa myöntää vain sellaisten lehtien julkaisijoiden hyväksi, jotka antavat kokonaan ko. lehtien jakelun Posti- ja telelaitoksen tehtäväksi. Tämä rajoitus ei kuitenkaan koske sanomalehtien erillisjakelua.

1991 menoarvio	320 000 000
1990 menoarvio	331 000 000
1989 tilinpäätös	357 533 266

43. Uutis- ja tietotoimistotuki

Momentille myönnetään 6 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen uutis- ja tietotoimistoille.

1991 menoarvio	6 900 000
1990 menoarvio	6 010 000
1989 tilinpäätös	5 700 000

44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisjakeluihin osallistuvien sanomalehtien sekä yhteisjakeluja järjestävien sanomalehtien ja Posti- ja telelaitoksen jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin sekä yhteisjakeluihin liittyviin kehittämishankkeisiin.

Määrärahasta saa käyttää 6 500 000 mk avustusten maksamiseen pääkaupunkiseudun kakkoslehtien lentokuljetuksiin.

1991 menoarvio	21 000 000
1990 menoarvio	15 500 000
1989 tilinpäätös	9 300 000

52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen televisio-ohjelmien välityksestä Suur-Tukholman alueelle aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Kustannukset muodostuvat tekijänoikeuskorvauksista, Oy Yleisradio Ab:lle korvattavista teknisestä toteutuksesta aiheutuvista kustannuksista ja Posti- ja telelaitoselle maksettavasta linkkiyhteyden vuokhasta.

1991 menoarvio	4 000 000
1990 menoarvio	4 343 000
1989 tilinpäätös	4 220 000

(53.) Vammaisten tiedonsaannin tuki (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mistä 1 000 000 mk on sisältynyt ehdollisena vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon, on poistettu menoarviosta. Tarkoituksena on, että menot suoritetaan avustuksena Raha-auto-maattiyhdistyksen tuotosta.

1990 menoarvio	1 700 000
1989 tilinpäätös	700 000

(54.) Ruotsin televisio-ohjelman jakeluverkon rakentaminen Etelä-Suomeen (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	12 500 000
1989 tilinpäätös	8 050 000

56. Vammaisten postiliikennepalvelut

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Posti- ja telelaitokselle vammaisten postiliikennepalvelujen hoitamisesta aiheutu-neista kustannuksista.

1991 menoarvio	5 000 000
----------------------	-----------

58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen telelaitoksille valtakunnallisen varayhteysjärjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta, verkkojen ja keskusten suojaamisesta, erityisyhteysien rakentamisesta ja ylläpidosta sekä Oy Yleisradio Ab:lle Pasilaan rakennettavan väestönsuojan ja viestikeskuksen rakentamisesta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi. Telelaitoksille poikkeusoloihin varautumisesta aiheutuvat tehtävät on aiemmin pääosin hoidettu Posti- ja telelaitoksen toimenpitein. Laitoksen muututtua liikelaitok-

seksi mainituista tehtävistä aiheutuvat kustannukset korvataan valtion tulo- ja menoarviosta osoitetulla määrärahalla. Varautumiskustannuksiin sisältyy liikenneministeriön määrittelemien verkkojen ja vaihteiden suojaukset. Korvauksia maksetaan tarvittaessa myös muille telelaitoksille. Oy Yleisradio Ab:lle maksettava korvaus sisältää ne rakenteelliset kustannukset, jotka aiheutuvat valtion yleisistä tarpeista hankkeen mitoituksessa ja tekniikassa.

1991 menoarvio.....	9 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000

56. Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä

23. *Korvaus virkalähetysvoikeuden käytöstä postiliikenteessä (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 150 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen virkalähetyksistä Posti- ja telelaitokselle aiheutuvista kustannuksista.

1991 menoarvio.....	150 000 000
1990 menoarvio.....	143 000 000
1989 tilinpäätös.....	130 000 000

24. *Korvaus erityispalveluina toimitettavista virkalähetyksistä ja postiennakkolähetyksistä (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 42 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen valtion viranomaisten erityispalveluina toimitettavien virkalähetysten ja postienakkolähetysten toimittamisesta Posti- ja telelaitokselle aiheutuviin erilliskustannuksiin.

1991 menoarvio.....	42 000 000
1990 menoarvio.....	40 000 000
1989 tilinpäätös.....	40 000 000

57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Tähän lukuun on koottu kaikki henkilö- ja tavaraliikenteelle maksetut korvaukset. Valtionrautateiden radanpito on siirretty lukuun 58 ja muut aikaisemmin tästä luvusta maksetut korvaukset on siirretty lukuun 31.99.

30. (31.58.30) *Valtionapu joukkoliikenteen kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 264 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruspalvelutasoisen liikenteen, joksi katsotaan ensisijaisesti

koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenne, tukemiseen sekä lakkautettavaa rautateiden paikallisliikennettä korvaavan liikenteen järjestämiseen ja saariston erityisolosuhteissa hoidettavan liikenteen tukemiseen silloin, kun tarpeellista liikennettä ei ole itsekannattavasti luotavissa tai ylläpidettävissä.

Määrärahaa saa käyttää myös joukkoliikenteen kehittämisen ja ylläpitämisen kannalta tarpeelliseen suunnitteluun sekä joukkoliikenteen aikatauluneuvonnan ja maksuväline-tekniikan kehittämiseen samoin kuin liikennekokeiluihin ja joukkoliikennevälineiden varustamiseen vammaisten tarpeisiin sopivaksi

sekä matkustuskustannusten alentamiseen linja-autojen linjaliikenteessä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirto 5 000 000 mk momentilta 29.46.30 ja haja-asutusalueiden kannattamattoman peruspalveluliikenteen lisääntyminen.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 135 milj. mk haja-asutusalueiden peruspalvelua turvaavan joukkoliikenteen ylläpitoon ja muu osa matkustuskustannusten alentamiseksi.

Lääninhallitukset hoitavat liikenneministeriön asettamien kiintiöiden puitteissa peruspalvelutasoisen joukkoliikenteen valtionavun maksatuksen ja käytön valvonnan siltä osin, kun kyse on linja-autoliikenteestä, sekä myöntämisen, kun kyse on taksiliikenteestä.

Joukkoliikennevälineiden varustamisen vammaisten tarpeisiin sopivaksi koskevien valtionapujen myöntämisen, maksatuksen ja valvonnan hoitaa liikenneministeriön asettaman kiintiön puitteissa autorekisterikeskus.

1991 menoarvio	264 000 000
1990 menoarvio	241 500 000
1989 tilinpäätös	215 000 000

34. (31.58.34) *Valtionavustus pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille Itäkeskus-Ala-Vuosaari metroradan suunnitteluun.

Selvitysosa: Helsingin kaupunki jatkaa metrorataa Itäkeskuksesta Ala-Vuosaareen. Rakennustyö on suunniteltu toteutettavaksi vuosina 1991—1996. Hankkeen alustava kustannusarvio on 669 milj. mk.

Tarkoituksena on, että valtio osallistuisi aikaisemmin noudatettujen periaatteiden mukaisesti Vuosaaren metroradan rakentamisen kustannuksiin.

1991 menoarvio.....	8 000 000
1990 menoarvio.....	3 300 000
1989 tilinpäätös.....	1 000 000

40. *Korvaus Valtionrautateiden henkilöliikenteestä*

Momentille myönnetään 350 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää henkilöliikenteen ylläpidosta aiheutuvan tappion korvaamiseen

Valtionrautateista annetun lain (747/89) 7 §:n mukaisesti.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kiinteäksi määrärahaksi. Korvaus sisältää omakustannushintaa alhaisemman tariffitason mahdollistavan tuen 170 000 000 mk, matkustajamääriltään vähäisten junavuorojen säilyttämiseksi tarvittavan tuen 109 000 000 mk ja sosiaali- tai yhteiskuntapoliittisin perustein myönnettävien alennusten edellyttämän tuen 71 000 000 mk.

Omakustannushintaa alhaisemman tariffitason mahdollistavan tuen suuruus on 17 % kustannuksista.

Matkustajamäärältään vähäisiin junavuoroihin Valtionrautatiet on sisällyttänyt yhteensä 115 junaa, joiden yhteinen junakilometrimäärä vuonna 1991 on 4,1 miljoonaa ja arvioitu henkilökilometrimäärä 175 miljoonaa. Korvattavista junista aiheutuviksi kustannuksiksi Valtionrautatiet on arvioinut 178 milj. mk ja tuotoiksi tariffi- ja sosiaalituloisuus mukaan lukien 68 milj. mk. Henkilökilometriä kohti kustannukset ovat 102 penniä ja tulot noin 40 penniä. Alijäämä on 109,5 milj. mk eli 62 % kustannuksista. Valtionrautateista annetun lain (747/89) mukaan, jos Valtionrautateille määrätään merkittävä kannattamaton tehtävä tai velvoite, sen korvausta varten otetaan määräraha valtion tulo- ja menoarvioon tai siitä aiheutuva rasitus otetaan huomioon asetettaessa laitokselle tulostavoitteet. Valtionrautatiet hoitaa tällaisen tehtävän liiketaloudelliset näkökohdat ja asetettu tulostavoite huomioon ottaen myönnetyn korvauksen ja tehtävästä kertyvien tulojen rajoissa. Lain periaatteiden mukaisesti esitetään kannattamattomien junien korvaamiseen 109 milj. mk.

Määräraha mahdollistaa alennusten myöntämisen sosiaali- ja yhteiskuntapoliittisin perustein vähintään 40 prosentilla yleisestä tariffitasosta.

1991 menoarvio	350 000 000
1990 menoarvio	315 000 000
1989 tilinpäätös	81 768 337

41. *Korvaus tavaraliikenteen kuljetusalennuksista*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Valtionrautateista annetun lain (747/89) 7 §:n mukaisesti muilla kuin liiketalou-

dellisilla perusteilla tehtävästä tavaraliikenteen kuljetusmaksujen alentamisesta.

1991 menoarvio	15 000 000
1990 menoarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	21 600 000

(42.) *Korvaus koulutuksesta*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.99.42.

(62.) *Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.58.62.

(63.) *Radanpidon varaston perustaminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	50 000 000
----------------------	------------

(80.) *Tertiäärilaina Valtionrautateiden asuinrakennusten peruskorjaukseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.99.(80).

58. Radanpito

Radanpidon tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ja kunnossapitotasossa taloudellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Rataverkon kehittämisellä pyritään luomaan edellytykset kannattavan liikenteen harjoittamiselle sekä parantamaan liikenneturvallisuutta. Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään rataverkkoa yhteiskuntataloudellisin perustein ja siten, että se mahdollistaa matkanopeuksien nostamisen liiketaloudellisesti kannattavalla tavalla. Rataverkon sähköistystä laajennetaan ja tärkeimpien ratojen kantavuutta vahvistetaan tavoitteena alentaa rautatieliikenteen kustannuksia.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaan:

1. Valtionrautatiet hoitaa radanpitoon kuuluvat tehtävät eduskunnan ja valtioneuvoston hyväksymien tavoitteiden mukaisesti valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen ja radanpidon omaisuuden myynnistä saatujen tulojen sallimassa laajuudessa.

2. Vuosittain tulo- ja menoarvion käsittely yhteydessä eduskunta päättää rataverkosta ja hyväksyy radanpitoon osoitettujen määrärahojen käyttösuunnitelman.

3. Valtioneuvosto päättää Valtionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävästä maksusta ottaen huomioon radanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikennemuotojen

tarkoituksenmukaisen ja tasapuolisen kehittämisen vaatimukset.

(30.) *Valtionapu joukkoliikenteen kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.57.30.

(31.) *Valtionapu taseyhteisöjen poistamiseen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.99.31.

(33.) *Tahkoluodon radan rakentamisen korotuksi (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.99.33.

(34.) *Valtionavustus pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.57.34.

62. (31.57.62) *Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 505 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää edellä lukuperusteissa mainittujen tavoitteiden mukaisesti siirtona Valtiorautateiden radanpitoon. Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Valtionrautatiet tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemmin vuosina enintään 600 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannus- arvio 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
PERUSRADANPITO			
Ylläpito			667 750 000
Lielähti—Pori	308 000	293 000 000	15 000 000
Kontiomäki—Oulu	166 000	118 000 000	29 000 000
Hyvinkää—Karjaa	130 000	27 000 000	20 000 000
Kouvola—Luumäki	197 000	66 000 000	30 000 000
Helsingin ratapihan raiteet	19 000	17 000 000	2 000 000
Muut perusparannushankkeet			65 000 000
Vaihteet, pölkyt, kiskot			65 000 000
Asemajärjestelyt			30 000 000
Sähkölaitteet			24 000 000
Ohjaus- ja turvalaitteet			54 000 000
Talonrakennus			6 000 000
Työkoneet			50 000 000
Yhteensä	820 000	521 000 000	1 057 750 000
KEHITTÄMINEN			
<i>Keskeneräiset:</i>			
Helsinki—Tikkurila, 4. raide	345 000	8 000 000	14 500 000
Martinlaakso—Tyttökumpu	14 000	2 000 000	11 500 000
Helsinki—Turku, tason nosto	1 652 000	741 000 000	140 000 000
Kirkkonummi—Turku, sähköistys	162 000	24 000 000	50 000 000
Tampere—Pieksämäki, sähköistys	280 000	5 000 000	30 000 000
Tampere—Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	320 000	34 000 000	70 000 000
Helsinki—Tampere, tason nosto	2 800 000	67 000 000	90 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	167 000	2 000 000	15 000 000
<i>Uudet hankkeet:</i>			
Idän yhdysliikenteen ratapihojen kehittäminen			21 000 000
Suunnittelu			6 000 000
Yhteensä	5 740 000	883 000 000	448 000 000
YHTEENSÄ	6 560 000	1 404 000 000	1 505 750 000

Selvitysosa: Radanpidon hankkeiden jaoteltua on muutettu. Radanpito jaetaan nyt perusradanpitoon ja kehittämiseen. Perusradanpito sisältää rataverkon vuotuisen ylläpidon sekä uusimisinvestoinnit, joilla säilytetään radan nykyinen kunto ja liikennöimistaso. Kehittämisinvestoinneilla lisätään rataosan kapasiteettia tai kohotetaan sen tasoa, mutta kehittämishankkeisiin sisältyy myös peruskorjauksen osuus. Radanpitoon käytetään vuonna 1991 kaikkiaan noin 1 506 milj. mk, josta 448 milj. mk käytetään kehittämiseen ja noin 1 058 milj. mk ylläpitoon ja rataverkon uusimisinvestointeihin. Ehdotus merkitsee radanpidon määrärahojen lisäämistä noin 14 prosentilla vuoden 1990 menoarviosta.

Helsinki—Turku -rataosan uusi kustannusarvio on 1 652 milj. mk. Reaalista 440 milj. markan noususta 275 milj. mk aiheutuu liikenneturvallisuuden parantumisesta aiemmin suunniteltua enemmän ja samalla mahdollistetaan nopeustason nosto 160—200 km tunnissa. Loppuosa aiheutuu suunnitelmien tarkentumisesta.

Helsinki—Tampere -radan kustannusarvio on noussut 2 800 milj. markkaan, mikä merkitsee reaalista kasvua 1 444 milj. mk. Lisäys aiheutuu nopeustason nostosta 140 kilometristä 200 kilometriin tunnissa. Radan kaarregeometria rakennetaan 160 km tunnissa tasolle, jolloin erikoiskalustolla saavutetaan 200 kilometrin tuntinopeus.

Suunnittelumäärärahaa on tarkoitus käyt-

tää mm. Itä-Suomen uusien ratayhteyksien selvittämiseen.

Tarkoituksena on uudistaa ratakankkeiden suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmää. Valtionrautateiden organisaatiota on tarkoitettu kehittää siten, että valtion tulo- ja menoarviosta rahoitettava radanpito eriytetään varsinaisesta liiketoiminnasta. Radanpidosta

vastaavalla päälliköllä olisi radanpitoon liittyvissä asioissa itsenäinen päätösvalta. Lisäksi selvitetään erillisen ratalaitoksen muodostamisen edellytykset.

1991 menoarvio	1 505 750 000
1990 menoarvio	1 318 000 000
1989 tilinpäätös	5 500 000

85. Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin

88. *Finnair Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk valtioneuvoston määräämin perustein käytettäväksi Finnair Oy:n osakeannissa.

Selvitysosa: Finnair Oy:n osakepääoma on 246 405 000 mk, mikä suhteessa liikevaihtoon ja taseen loppusummaan on alhainen. Valtion välitön osuus osakepääomasta on noin 70 %.

Kun yhtiöllä on meneillään suuret investoinnit, tulee rahoitusrakenteen parantamiseksi ja investointien rahoittamiseksi osakepääomaa korottaa. Valtion osuus osakepääoman korottamisesta on vuonna 1991 enintään 100 milj. mk.

1991 menoarvio	100 000 000
1989 tilinpäätös	36 000 000

90. Valtionrautatiet

1. Palvelu- ja toimintatavoitteet

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet on sanottu Valtionrautateista annetun lain (747/89) 4 §:ssä.

Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi tavaraliikenteen tavoitteena on tuottaa ja kehittää liiketaloudellisesti kannattavia, kilpailukyisiä ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia palveluja. Toimenpiteinä on keskittyminen voimakkaisiin tavaravirtoihin ja yhdistettyjen kuljetusten kehittäminen.

Henkilöliikennettä kehitetään osana koko maan tarpeita palvelevasta pitkämatkaisesta joukkoliikennejärjestelmästä sekä osana pääkaupunkiseudun lähiliikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Henkilöliikenteen kaluston uusiminen aloitetaan vastaamaan 2000-luvun palvelutasovaatimuksia ja nopeuksien nostoa. Joukkoliikenteen markkinaosuuksien nostaminen toteutuu palvelua parantamalla, liikenne- ja yhteiskuntapoliittisin perustein tuetulla hinnoittelulla sekä rataverkon tasoa parantamalla.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtionrautateiden liiketoiminnan inves-

toinneista saa aiheutua menoja vuonna 1991 enintään 650 000 000 mk.

Valtionrautatiet saa tehdä vuonna 1991 liiketoiminnan investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 1 000 000 000 mk.

Tärkeimmät liiketoiminnan investointikohteet ovat vaunukaluston sekä aikaisemmin tilattujen vetureiden ja niiden kulunvalvontalaitteiden hankinta, rautatiekaluston saneeraus ja liiketoiminnan talonrakennukset.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksynyt alustavasti Valtionrautateiden tulostavoitteeksi 12 000 000 markan voiton.

Valtionrautateiden hinnoittelupoliittikan joustavuuden lisäämiseksi tarkoituksena on muuttaa Valtionrautateista annetun asetuksen (936/89) 7 §:ää siten, että henkilöliikenteen matkalippujen yleisestä hintatasosta päättäminen siirretään valtioneuvostolta Valtionrautateiden hallituksen päätettäväksi.

Investointeihin on tarkoitus käyttää

518 000 000 mk. Rautatiekaluston hankintaan ja saneerukseen käytetään 343 500 000 mk, talonrakennuksiin 71 200 000 mk ja muihin investointeihin 103 300 000 mk. Investoinnit rahoitetaan tulo-rahoituksella, valtion myöntämällä pääoman korotuksella ja pitkäaikaisilla lainoilla.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1991

	Mmk	Mmk
TUOTOT		
Tavaraliikennetuotot	2 082	
Tavaraliikenteen kuljetusalanuskorvaus.....	15	
TAVARALIIKENNETUOTOT YHTEENSÄ	2 097	
Henkilöliikennetuotot	1 087	
Henkilöliikenteen korvaus...	350	
HENKILÖLIIKENNETUOTOT YHTEENSÄ	1 437	
LIKEVAIHTO.....		3 534
KULUT		
Henkilökulut.....	2 649	
Aineet yms. kulut	724	
Valmistus omaan käyttöön ..	-180	
Ratamaksu.....	1	3 194
KÄYTTÖKATE.....		340
POISTOT.....		453
LIKEALIJÄÄMÄ.....		-113
Nettokorot.....	-30	
Koulutuskorvaus.....	31	
Muut tuotot/kulut.....	127	
Verot	-3	125
LIKETOIMINNAN TULOS		12

Tunnuslukutaulukko

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto, milj. mk	2 932	3 357	3 534
— muutos %.....	3,2	14,5	5,3
Käyttökate %	0,4	9,2	9,6
Voitto, milj. mk	-164	24	12
— liikevaihdosta % ..	-5,6	0,7	0,3
Sijoitetun pääoman tuotto %		0,4	0,2
Omavaraisuusaste.....		91,0	90,5
Quick ratio		3,88	4,13
Current ratio		5,06	5,31
Investoinnit liikevaihdosta %	16,9	11,3	14,7
Tuottavuuden muutos %*)	5,2	8,0	3,3
Liiketoiminnan henkilöstö.....	17 491	16 465	15 685

*) Liikevaihto/liiketoiminnan henkilöstö

Valtionrautatiet ottaa lainaa vuoden 1991 aikana käyttöpääomaa varten sekä vuoden aikana esiin tuleviin investointikohteisiin. Valtionrautateille on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 400 000 000 mk.

(89.) Valtionrautateiden oman pääoman korotus

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio..... 150 000 000

92. Ilmailulaitos

1. Aloitustaiheen järjestelyt

Ilmailuhallinnosta muodostetaan tammi-kuun 1. päivänä 1991 lain Ilmailulaitoksesta (HE) tultua hyväksytyksi valtion liikelaitoksesta annetun lain (627/87) mukainen liikelaitos. Uudelle liikelaitokselle luovutetaan nykyisen ilmailuhallinnon käytössä oleva vaihto- ja käyttöomaisuus. Lisäksi Ilmailulaitokselle siirretään oikeus myynti- ja muihin saamisiin sekä vastuu veloista. Jos edellä

mainitut saamiset, kassavarat sekä varastotililtä rahoitetun varaston arvo ovat suuremmat kuin lyhytaikaiset velat, ilman lomapalkkavarausta Ilmailulaitos tilittää valtion kassaan niiden erotuksen. Jos edellä mainitut lyhytaikaiset velat ylittävät saamisten ja varastotilin arvon, valtio maksaa Ilmailulaitokselle niiden erotuksen.

Ilmailulaitoksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääo-

maksi 715 milj. mk sekä ottaen huomioon käyttöomaisuuden arvo ja lyhytaikaiset velat loput pääomasta muuksi omaksi pääomaksi arvioilta noin 1 130 milj. mk.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen peruspääomaksi ja mikä muuksi omaksi pääomaksi sekä muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia toimialansa ja tehtäviensä palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä alueelliset ja muut yhteiskunnan tarpeet siten, että nykyisten lentoasemien toimintaedellytykset ja kehittäminen turvataan. Kaikki nykyiset lentoasemat ylläpidetään ja niitä kehitetään siten, että lentoliikenteen toimintaedellytykset ovat alueellisesti tasapuoliset sekä kysyntää vastaavat.

Tavoitteena ilmaliikenteessä on huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia, että lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelut täyttävät palvelujen kysyntätarpeet sekä kansainväliset palvelutaso- ja turvallisuusvaatimukset. Näitä palveluja kehitetään huomioon ottaen palvelujen kysyntä, kannattavuus ja suomalaisten lentoyhtiöiden kilpailukyky.

3. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1991 enintään 500 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1991 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 700 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusinta ja tähän liittyvät lennonvarmistushankkeet koko maassa sekä Helsinki-Vantaan lentoaseman kotimaan liikenteen asemarakennuksen rakentaminen liitännäisalueineen.

4. Virkojen perustaminen ja lakkauttaminen

Ilmailulaitokseen perustetaan 1.1.1991 lukien toimitusjohtajan virka (S 33) ja osastopäälliköiden virkojen nimikkeet muutetaan johtajien viroiksi. Toimitusjohtajalle annetaan pääjohtajan arvonimi. Samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan pääjohtajan virka (S 32).

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Tarkoitus on antaa esitys laiksi ilmailulaitoksesta. Ilmailuhallinnon siirtyessä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiseksi liikelaitokseksi luovutetaan sen käytössä vuoden 1990 lopussa oleva vaihto- ja käyttöomaisuus sekä rahoitusomaisuus ja lyhytaikaiset velat siten kuin päätösosassa on esitetty. Ilmailulaitoksen omaisuuden arvon arvioidaan olevan siirtymävaiheessa noin 1 945 milj. mk.

Ilmailulaitoksen käyttöomaisuuden arvon arvioidaan olevan siirtymävaiheessa noin 1 866 milj. mk. Käyttöomaisuudesta maa-alueet, rakennukset ja maarakenteet on arvioitu uudelleen pääasiallisesti niiden käypään arvoon.

Ilmailulaitokselle siirrettävien maa-alueiden käypä arvo olisi noin 320 milj. mk. Koska em. arvoa käytettäessä Helsinki-Vantaan lentoaseman tonttiarvo kertaantuu käyttöomaisuutta kokonaisuutena tarkasteltaessa, merkitään aloittavaan taseeseen maa-alueiden arvoksi 200 milj. mk.

Ilmailuhallinnon rakennusten ja rakennelmien käyväksi arvoksi on arvioitu 725 milj. mk. Maarakenteiden käyväksi arvoksi saadaan 950 milj. mk.

Kun osa rakennuksista ja maarakennustoista on toteutettu työllisyys- ja työsiirtolämäärärahoihin sekä -perustein ja osa sotilasilmailutarpeita vastaamaan ja kun osa näistä investoinneista ei varsinaisesti palvele Ilmailulaitoksen liiketoimintaa, on aloittavassa taseessa tarkoitus vähentää edellä mainitusta rakennusten arvosta 100 milj. mk ja maarakenteiden arvosta noin 100 milj. mk. Tällöin rakennusten arvoksi muodostuu 625 milj. mk ja maarakenteiden arvoksi 850 milj. mk.

Kalusto- ja muu käyttöomaisuus, suuruudeltaan 191 milj. mk, sekä vaihto-omaisuus, jonka suuruudeksi arvioidaan 10 milj. mk, on arvostettu alkuperäisiin hankintahintoihin ja ne on tarkoitus siirtää kirjanpitoarvon mukaisena.

Ilmailulaitoksen hallintaan siirrettävästä

valtion omaisuudesta merkitään Ilmailulaitoksen peruspääomaksi aktiivisessa liikelaitoskäytössä olevaa käyttöomaisuutta vastava arvo 715 milj. mk, joka on tuottovaateen alaista pääomaa, ja muuksi omaksi pääomaksi noin 1 130 milj. mk. Peruspääomaan on laskettu noin 85 % rakennusten arvosta eli 525 milj. mk sekä koko kaluston arvo 190 milj. mk. Rakennuksista 100 milj. markan osuus, mikä vastaa vähäliikenteisten lentoasemien rakennusten arvoa sekä kaikki maarakenteet on tarkoitettu merkitä muun pääoman ehdoin annetuksi.

Ilmailulaitoksen arvioitu aloittava tase 1.1.1991:

	Mmk	Mmk
VASTAAVAA		
Rahoitusomaisuus.....		69
Vaihto-omaisuus.....		10
Käyttöomaisuus		
Maa-alueet.....	200	
Rakennukset.....	625	
Kalusto.....	190	
Maarakenteet.....	850	
Aineeton käyttöomaisuus .	1	1 866
Yhteensä		1 945
VASTATTAVAA		
Vieras pääoma.....		99
Oma pääoma		
Peruspääoma.....	715	
Muu oma pääoma.....	1 131	1 846
Yhteensä		1 945

Hallitus on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioehdotuksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 28 milj. markan ylijäämän vuonna 1991.

Ilmailulaitos maksaa siirtymävaiheessa olevien kassavarojen, saamisten ja varastotililtä rahoitetun liiketoiminnan varaston arvon sekä velkojen erotuksen, tämän hetken arvion mukaan noin 60 milj. mk valtion kassaan vuoden 1991 loppuun mennessä.

Matkustajamäärien on arvioitu kasvavan kansainvälisessä liikenteessä 8 prosenttia ja kotimaan liikenteessä 6 prosenttia eli keskimäärin 7 prosenttia vuodessa. Muun liiketoiminnan volyymin on arvioitu kasvavan liiketoiminnan laadusta riippuen vuosittain 5—10

prosenttia. Hintoja on tarkoitus korottaa keskimäärin 7 %. Kansainvälisen liikenteen maksuja on tarkoitus korottaa 6 % ja kotimaisen liikenteen maksuja 9 %.

Ilmailulaitoksen tulostavoite on 3 prosentin vuotuinen tuotto peruspääomalle. Voittoa ei ole tarkoitus 3—5 vuoden siirtymäkauden aikana tulouttaa valtiolle.

Valtio maksaa Ilmailulaitokselle vuosittain korvauksia sen suorittamista yleisistä palveluista noin 59 milj. mk, josta 57 milj. mk sotilasilmailulle annettavista palveluista ja 2 milj. mk Ilmailulaitoksen hoitaman peruskoulutuksen luonteisen ammattikoulutuksen kustannusten korvaamisesta. Rahoituskulut on arvioitu esitetyn aloittavan taseen ja rahoituseriaatteiden mukaisesti.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan 410 milj. mk, josta rahoitetaan tulo-rahoituksella noin 200 milj. mk, 80 milj. mk valtion myöntämällä peruspääoman korotuksella ja loput 130 milj. mk rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusinnan kokonaiskustannusarvio on noin 300 milj. mk ja se toteutetaan vuosina 1991—1995.

Helsinki-Vantaan lentoaseman kotimaan liikenteen talon- ja maanrakennustyöt liitännäistöineen on tarkoitus toteuttaa vuosina 1991—1992 ja niiden kustannusarvio on lähes 300 milj. mk, mistä asemarakennuksen osuus on 200 milj. mk.

Lisäksi vuonna 1991 on tarkoitus toteuttaa Rovaniemen lentoaseman uusi asemarakennus sekä aloittaa eräitä muita asemarakennuksien laajennuksia.

Investointisuunnitelma vuodeksi 1991

	milj. mk
Kaluston hankinta.....	110
Lentokenttien talonrakennustyöt.....	200
Lentokenttien rakentaminen.....	100
Yhteensä	410

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1991

	milj. mk	milj. mk
Tuotot.....	670	
Korvaus ilmavoim.....	57	
Liikevaihto.....		727

Kulut			
Palkat	256		
Muut henkilökulut	90		
Muut kulut	181	—527	
Käyttökate	200		
Poistot		—178	
Liikevoitto	22		
Korkotuotot	1		
Korkokulut		—11	
Muut tuotot	7		
Muut kulut		—1	
Tilikauden voitto	18		

Käyttöpääomaa varten Ilmailulaitos ottaa vuoden 1991 aikana noin 80 milj. markan lainan saamisten ja velkojen erotuksen sekä varastotililtä rahoitetun vaihto-omaisuuden maksamiseksi valtiolle. Investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseen tarvitaan noin 130 milj. markan laina sekä ennalta arvaamattomia rahoitustarpeita varten 40 milj. markan laina.

Edellä esitetyin perustein Ilmailulaitokselle on tarpeen antaa valtuus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 250 milj. markan määrään.

Tunnuslukutaulukko

	1989 toteuma	1990 TMA	1991 TMAE
Liikevaihto milj. mk	497	566	727
— muutos %	24	14	28*
Käyttökate %	15	20	27
Voitto Mmk	—67	—22	18
— liikevaihdosta %	—13	—4	2
Sijoitetun pääoman tuotto %	—	—	1
Investoinnit liikevaihdosta %	26	30	56
Omavaraisuusaste %	—	—	88
Quick ratio	—	—	1,8
Current ratio	—	—	2,2
Tuottavuuden muutos %	7	8	8
Hintojen muutos %	5	15	7
Henkilöstömäärä	1553	1570	1609

*) Liikevaihdon kasvusta aiheutuu 12 % sotilasilmailun korvauksista sekä loput volyymin ja hintojen muutoksesta.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	237 171 000
1989 tilinpäätös	222 254 402

(05.) Eläkkeet (arviomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	35 000 000
1989 tilinpäätös	29 209 343

(21.) Muut käyttömenot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	166 000 000
1989 tilinpäätös	155 948 170

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	71 000 000
1989 tilinpäätös	60 400 000

71. *Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää aikaisemmin hyväksytyjen integroitua lennonvarmistusjärjestelmää koskevien tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu liikenneministeriön käyttöön. Valtuutusten käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1992 25 milj. mk ja vuonna 1993 35 milj. mk.

1991 menoarvio	25 000 000
1990 menoarvio	20 000 000
1989 tilinpäätös	20 000 000

(74.) *Lentokenttien talonrakennustyöt* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	31 600 000
1990 lisämenoarvio	3 400 000
1989 tilinpäätös	34 300 000

(77.) *Lentokenttien rakentaminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	67 200 000
1989 tilinpäätös	34 650 000

(87.) *Maa- ja esterajoitusalueiden hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 500 000

88. *Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus*
Momentille myönnetään 80 000 000 mk.
Ilmailulaitos saa käyttää peruspääoman korotusta investointien rahoitukseen.

1991 menoarvio	80 000 000
----------------------	------------

94. Posti- ja telailaitos

1. *Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet*

Posti- ja telailaitoksen tulee huolehtia posti- ja teletoiminnan tarkoituksenmukaisesta kehittämisestä ja palvelutarjonnasta asiakkaiden ja koko yhteiskunnan tarpeita vastaavasti. Posti- ja telailaitoksen tulee erityisesti huolehtia peruspalvelujen saatavuudesta koko maassa tasapuolisin ehdoin.

Postin peruspalveluihin kuuluvat tavallinen 1. luokan kirje ja lehti normaalissa postinkannossa. Tavoitteena on, että kuljetettavaksi määräaikaan mennessä jätetyistä 1. luokan kirjeistä on 95 % perillä lähettämistä seuraavana työpäivänä. Lehdet toimitetaan perille vaihtoehtoisesti 16, 48 tai 72 tunnin peruspalvelutason mukaisesti postiinjättöajankohdasta lukien. Peruspalvelutason valitsee palvelun tilaava lehti.

Telen peruspalveluihin kuuluvat puhelinliittymän saanti ja perusteleverkon tarjoamat yhteydet. Tavoitteena on, että puhelinliittymät toimitetaan kohtuullisessa ajassa, vähin-

tään 80 % toimituksista neljässä viikossa. Kaukoyhteyksistä johtuva puheluyritysten esto (kiiretunnin aikana verkon normaalitilassa) saa olla korkeintaan 3 %.

2. *Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet*

Posti- ja telailaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1991 enintään 2 060 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat tietoliikenteen kasvusta johtuvat televerkkojen investoinnit ja Postin lajittelukeskukset. Kaukoverkkotoimintaan investoidaan noin 240 milj. mk, paikallisverkkotoimintaan noin 350 milj. mk sekä matkaviestiverkkotoimintaan noin 480 milj. mk.

Posti- ja telailaitos saa tehdä vuonna 1991 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 650 milj. markan arvosta.

Selvitysosa:

Postipankki Oy:n päätöksen johdosta pankkipalvelut lakkaavat noin 1 900 postikonttorissa. Näissä konttoreissa Postipankin palve-

lujen osuus on keskimäärin 70 % työmäärästä. Kyseiset konttorit ovat jo nykyisinkin huomattavan vajaatyöllistettyjä, joten palvelujen tarjonta on tarkoituis järjestää uudella tavalla. Postin jakeluverkon kattavuutta parannetaan erityisesti maaseudulla. Pankkipalveluja on tarkoitus tarjota 1 000 kiinteässä postitoimipaikassa. Noin tuhannen muun toimipaikan palvelut sijoitetaan kauppohenkilöstön ja muiden yritysten yhteyteen. Näistä toimipaikoista saa kaikki postipalvelut. Niille alueille, joille ei jää kiinteää toimipaikkaa, Posti järjestää korvaavat postipalvelut autolla hoidettujen postijakelulinjojen avulla. Lisäksi näillä jakajalinjoilla välitetään pankkipalveluja.

Henkilöstömuutokset hoidetaan Posti- ja telelaitoksesta annetussa laissa säädetty palvelussuhteen erityissuoja huomioon ottaen ensisijaisesti tehtävien uudelleen järjestelyjen avulla. Vaihtoehtoisesti tuetaan sijoittumista muuhun työhön valtion yleisin työvoimapolitiittisin keinoin ja valtion sisäisen uudelleensijoituksen avulla. Henkilöstön uudelleensijoituksen edistämiseksi ehdotetaan momentilla 28.05.25 7 milj. markan määrärahaa.

Hallituksen tarkoituksena on, että kirjelmaksuja korotetaan enintään 5 % ja lehtimaksuja 9 %. Kaukoliikenteen puhelumaksuja alennetaan 9 %. Paikallispuhelujen hintaa on tarkoitus korottaa 7 %.

Hallitus on ottanut huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Posti- ja telelaitoksen tulostavoitteeksi 470 milj. markan voiton. Tulostavoitteessa ei ole otettu huomioon lomapalkkavelan lisäystä. Postin tilikauden voiton arvioidaan olevan 50 milj. mk ja telen tilikauden voiton 420 milj. mk. Tavoitteena on, että Posti- ja telelaitos tulouttaa voittoa valtion tulo- ja menoarvioon 340 milj. mk. Voiton tuloutus maksetaan ennakkona. Sen lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainojen korkoina 94 milj. mk ja lyhennyksinä 102 milj. mk.

Posti- ja telelaitoksen arvioima sijoitetun pääoman tuotto on 8 %. Toiminnan tuottavuuden Posti- ja telelaitos arvioi kasvavan edelliseen vuoteen verrattuna 3 %.

Posti- ja telelaitoksen henkilöstön määrä vähenee jonkin verran ja on noin 44 100 henkeä. Postin henkilöstö kasvaa hieman. Telen ja yhteisten tehtävien henkilöstö vähenee. Palkkapolitiikkaa kehitetään kannustavaksi muun muassa tulospalkkiojärjestelmän avulla.

Posti- ja telelaitos on asettanut liikevaihtotavoitteeksi 10 040 milj. mk, josta Postin liikevaihto on 4 920 milj. mk ja Telen liikevaihto 5 120 milj. mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan 1 910 milj. mk, josta rahoitetaan noin 90 % Posti- ja telelaitoksen tulo-rahoituksella ja muu osa lainavaltuuksin otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Lisäksi esitykseen sisältyy 150 milj. markan varaus ennakoimattomia tarpeita varten sekä valtuus tehdä vuonna 1991 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 650 milj. mk. Postin osuus investoinneista on noin 14 % ja Telen osuus noin 86 %.

Investointisuunnitelma vuodeksi 1991

	Mmk
Televerkot	1 330
— kaukoverkkotoiminta	240
— paikallisverkkotoiminta	350
— matkaviestinverkkotoiminta	480
— muu liiketoiminta	260
Rakennukset ja rakennelmat sekä tontit ja huoneisto-osakkeet	280
Kalusto, autot, atk ym	300
Yhteensä	1 910

Lisäksi saadaan käyttää ennakoimattomiin investointeihin 150 milj. mk, joka rahoitetaan joko tulo-rahoituksella tai ottamalla lainaa.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991

	POSTI	TELE	PTL
Liikevaihto	4 920	5 120	10 040
Kulut	4 660	3 130	7 790
Aineet	10	350	360
Palkat	3 020	1 360	4 380

Eläkemaksut	660	330	990
Muut henkilökulut	280	210	490
Vuokrat	220	90	310
Muut kulut	470	790	1 260
Käyttökate	260	1 990	2 250
Poistot	—180	—1 430	—1 610
Liikevoitto	80	560	640
Rahoitustuotot	10	10	20
Rahoituskulut	—40	—170	—210
Muut tuotot		20	20
Tilikauden voitto	50	420	470

Yhteensä investointien rahoitukseen sekä käyttöpääoman lisäystä varten on Posti- ja telelaitokselle tarpeen antaa valtuus pitkäai-

kaisen lainan ottamiseen enintään 590 milj. markan määrään.

Tunnuslukutaulukko:

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto Mmk.....	8 436	9 340	10 040
— muutos %	6	10 ²⁾	8
Käyttökate %		22	22
Voitto Mmk.....	875	480	470
— liikevaihdosta %		5	5
Sijoitetun pääoman tuotto-%		7	8
Investoinnit liikevaihdosta %	19	19	19
Tuottavuuden muutos 1)	3	3	3
Omavaraisuusaste %	—	70	70
Hintojen muutos %	—1,5	2,0	2,0
— posti	+2	+6	+6
— tele	—4,5	—1	—3
Henkilöstömäärä	44 200	44 250	44 100

1) Tuottavuuden laskentaperuste: Liikennetulojen volyymin muutos kiintein hinnoin/kiinteähintaisten kulujen muutos

2) Kasvusta noin 4 % johtuu tilinpidollisesta muutoksesta

95. Turun Asennuspaja

Turun Asennuspajan toiminnan kehitysnäkymät ovat tyydyttävät, vaikka sähköasennustöiden eri aloilla vallitsee kova kilpailu. Rationalisointitoimenpitein mm. organisaatiota uudistamalla laitos pyrkii parantamaan tuottavuuttaan. Laitoksen ylijäämäksi vuonna 1991 arvioidaan noin 1,5 milj. mk eli runsaat 1,9 % liikevaihdosta.

Turun Asennuspajan ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991.

	mk	mk
Liikevaihto		78 800 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet...	35 220 000	
Palkat	29 500 000	
Muut henkilökulut....	8 500 000	
Vuokrat	950 000	
Muut kulut	2 880 000	
Varastojen muutos....	— 300 000	— 76 750 000
Käyttökate		+ 2 050 000

Poistot koneista ja ka- lustosta	—500 000
Liikelylijäämä	+ 1 550 000
Muut tuotot ja kulut	
Muut tuotot	+ 200 000
Välittömät verot	—250 000
Tilikauden voitto	+ 1 500 000

Turun Asennuspajan kehitys vuosina 1989—1991

	1989 toteu- tuma	1990 enna- koitu	1991 TMAE
Liikevaihto milj. mk	73,1	65,0	78,8
Käyttökate liikevaihdosta %	0,5	4,5	2,6
Ylijäämä			
— milj. mk	0,2	2,3	1,5
— sidotusta pääomasta %	0,5	8,0	4,7
— liikevaihdosta %	0,3	3,5	1,9
Investoinnit			
— milj. mk	0,7	0,5	1,0
— liikevaihdosta %	1,0	0,6	1,3
Henkilöstön määrä	187	188	189

21. *Käyttömenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 78 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Asennuspajan palk-
kaus- ja muiden kulutusmenojen maksami-
seen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
vähennyksenä otettu huomioon eläkemenot
momentin 28.07.05 perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio	78 600 000
1990 menoarvio	62 700 000
1989 tilinpäätös	69 178 537

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1991 menoarvio	1 000 000
1990 menoarvio	500 000
1989 tilinpäätös	830 261

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on
poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	8 500 000
----------------------	-----------

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. *Tutkimus ja suunnittelu* (siirtomäärära-
ha)

Momentille myönnetään 8 750 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja suun-
nittelumenojen sekä enintään yhden henkilön
palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Liikennetaloudelliset tutkimukset	2 450 000
Liikenneturvallisuustutkimus	900 000
Viestintätutkimukset	1 200 000
Yleinen tietoverkko	3 000 000
Pääkaupunkiseudun liikennetutkimus.	600 000
Merenkulun tutkimustoiminta	400 000
Keski-Pasilan suunnittelu	100 000
Muu liikennetutkimus	100 000
Yhteensä	8 750 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990
tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt
1 000 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	8 750 000
1990 menoarvio	9 200 000
1989 tilinpäätös	7 700 000

31. (31.58.31) *Valtionapu tasoristeysten
poistamiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-
miseen kuntien rahoitusosuuksien alentami-
seksi Valtionrautateiden laatiman tasoristeys-
ten poistamis- ja turvajärjestelyohjelman to-
teuttamisessa.

Selvitysosa: Määrärahan käytössä otetaan
huomioon junaliikenteen nopeuttaminen ja
liikenneturvallisuuden parantamistavoitteet.

1991 menoarvio	5 000 000
1990 menoarvio	5 000 000
1989 tilinpäätös	4 000 000

33. (31.58.33) *Tahkoluodon radan rakenta-
misen korkotuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Mää-

rärahää saa käyttää avustuksen maksamiseen Porin kaupungille Tahkoluodon satamarataa varten otetun lainan korkokustannusten alentamiseksi siten, että Porin kaupungin mak-suosuudeksi jää 5 prosentin korko.

1991 menoarvio.....	300 000
1990 menoarvio.....	200 000
1989 tilinpäätös.....	600 000

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 255 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhdistyksille, alan museotoiminnan rakennushankkeiden tukeen sekä Kukkolan kosken jakokunnalle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon liikenneministeriön hallinnonalan museotoiminnan avustuksen laajentaminen sekä vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena myönnetty 1 175 000 markan määräraha.

Käyttösuunnitelma:	mk
Liikennealan museoiden avustukset ..	3 000 000
Kukkolan kosken jakokunta.....	15 000
Liikennealan yhdistykset ja muu toiminta	240 000
Yhteensä	3 255 000
1991 menoarvio.....	3 255 000
1990 menoarvio.....	1 770 000
1989 tilinpäätös.....	885 000

41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 11 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin ilmailulaitoksen ylläpitämien lähinnä reitti- tai kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienehköjen lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelukustannusten avustamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 500 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	11 200 000
1990 menoarvio	11 200 000
1989 tilinpäätös	8 200 000

42. (31.57.42) Korvaus koulutuksesta

Momentille myönnetään 32 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Valtionrautateille ja Ilmailulaitokselle niiden hoitaman ammattikoulutuksen kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Määrärahasta on arvioitu Valtionrautateille maksettavan korvauksen olevan noin 30 500 000 mk ja Ilmailulaitokselle maksettavan korvauksen noin 2 000 000 mk.

1991 menoarvio	32 500 000
1990 menoarvio	29 000 000

44. Hyvitys ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverosta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein hyvityksenä liikevaihtoverosta ulkomaan liikenteessä käytössä olleelle maantie- ja rautatievaunukalustolle. Hyvityksen määrä on enintään 75 prosenttia kaluston hankintaan tai vuokraukseen sisältyvästä liikevaihtoverosta.

Selvitysosa: Ulkomaan liikenteen kilpailuedellytysten parantamiseksi ulkomaan liikenteessä käytössä olleelle maantie- ja rautatievaunukalustolle on tarkoitus myöntää hakemuksesta hyvitystä kaluston hankintaan tai vuokraukseen sisältyvästä liikevaihtoverosta.

1991 menoarvio	20 000 000
----------------------	------------

50. Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen

Momentille myönnetään 1 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Suomen Ilmailuliitto ry:lle sekä erämaa-alueiden asukkaille tärkeiden liikenneyhteyksien ylläpitoon vaikeissa olosuhteissa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen Ilmailuliitto ry:lle tehtäväksi annettu ilmailuviranomaisia avustava valvonta. Tehtävien siirtämistä koskeva ilmailulain muutosesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle.

1991 menoarvio.....	1 250 000
1990 menoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	1 100 000

(80.) (31.57.80) *Tertiäärilaina Valtionrautateiden asuinrakennusten peruskorjaukseen* ja sen määräraha on poistettu menoarvios-
(siirtomääräraha) ta.

Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti 1990 menoarvio..... 6 000 000

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1989—1991⁹⁾

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ±1000 mk ±%	
01. Liikenneministeriö (710).....	28 513	31 029	39 509	+ 8 480	+ 27
24. Tielaitos (720).....	4 914 725	5 159 777	6 114 150	+ 954 373	+ 18
25. Tienpidon valtionavut (720)....	190 602	195 000	216 900	+ 21 900	+ 11
30. Merenkulkulaitos (730).....	724 526	764 255	865 491	+ 101 236	+ 13
31. Merentutkimuslaitos (830).....	68 609	23 322	32 423	+ 9 101	+ 39
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730).....	34 343	66 485	171 925	+ 105 440	+ 159
40. Autorekisterikeskus (720).....	217 693	255 810	317 805	+ 61 995	+ 24
50. Ilmatieteen laitos (830).....	118 787	125 957	160 266	+ 34 309	+ 27
52. Telehallintokeskus (710).....	55 109	67 367	81 417	+ 14 050	+ 21
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	492 713	484 453	488 300	+ 3 847	+ 1
56. Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä (050).....	170 000	183 000	192 000	+ 9 000	+ 5
57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750).....	319 368	629 800	637 000	+ 7 200	+ 1
58. Radanpito (750).....	5 500	1 318 000	1 505 750	+ 187 750	+ 14
85. Sijoitukset valtionemmistöisiin osakeyhtiöihin (740).....	36 000	—	100 000	+ 100 000	—
(90.) Valtionrautatiet (750).....	2 274 839	150 000	—	— 150 000	—100
92. Ilmailulaitos (740).....	151 850	192 800	105 000	— 87 800	— 46
(94.) Posti- ja telelaitos (760).....	1 446 752	—	—	—	—
95. Turun Asennuspaja (760).....	830	9 000	1 000	— 8 000	— 89
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	22 485	63 570	82 255	+ 18 685	+ 29
Yhteensä	11 273 245	9 719 625	11 111 191	+ 1 391 566	+ 14

Pääluokan 31 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1989—1991⁹⁾

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ±1000 mk ±%	
(90.) Valtionrautatiet (750).....	4 908 914	—	—	—	—
(92.) Ilmailulaitos (740).....	407 412	438 171	—	—438 171	—100
(94.) Posti- ja telelaitos (760).....	6 407 288	—	—	—	—
95. Turun Asennuspaja (760).....	86 952	62 700	78 600	+ 15 900	+ 25
Yhteensä	11 810 567	500 871	78 600	—422 271	— 84

⁹⁾ Luvut eivät kaikilta osin ole vertailukelpoisia, koska ilmailuhallinto muuttuu vuoden 1991 alussa uusimuotoiseksi liikelaitokseksi, ilmailulaitokseksi.

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 63 609 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	46 053 700	283
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	252 900	1
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 412 400	3
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	537 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	59 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	3 213 200	—
Eläkemaksu.....	12 079 200	—
Yhteensä.....	63 609 000	287

Sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen virka (S 30) voidaan perustaa 1.3.1991 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien vähennetään 301 600 mk työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista yhden henkilön palkkauksena. Lisäksi voidaan perustaa 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen kaupallisen neuvoksen virka (S 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan peruspalkkaisen kaupallisen neuvoksen, toimistopäällikönä virka (A 28).

Energia-osastolle voidaan 1.3.1991 lukien perustaa sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen virka (S 29) edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 159 300 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien tutkimustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 138 000 mk yhden viran

perustamiseksi 1.3.1991 lukien esittelytehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 341 400 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien esittelytehtäviin. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 332 700 mk kahden henkilön palkkauksina vastaavalta tehtävälueelta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 140 000 mk kausiapulaisten palkkauksista yhden viran perustamisen johdosta.

1991 menoarvio.....	63 609 000
1990 menoarvio.....	47 356 000
1989 tilinpäätös.....	45 116 122

22. (32.46.21) *Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka liittyvät valtioiden väliseen taloudelliseen yhdenmukaisuuteen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja kotimaankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin. Määrärahasta saa käyttää 1 000 000 mk matkailua koskeviin selvityksiin sekä 800 000 mk pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kuttajatutkimustoimintaan, julkaisumenojen maksamiseen sekä enintään 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numero-tunnus on muutettu.

1991 menoarvio.....	7 000 000
1990 menoarvio.....	6 000 000
1989 tilinpäätös.....	5 250 000

26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 967 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen. Käyttösuunnitelman kohdasta "Muut menot" saa maksaa myös edustusluonteisia menoja.

Käyttösuunnitelma:	mk
Osallistuminen Pohjoismaiden ministerineuvoston energiatutkimustoimintaan ja muuhun pohjoismaiseen energiayhteistyöhön.....	5 200 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut.....	1 820 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu.....	3 800 000
OECD:n energia-alan järjestöjen ja sen eräiden tutkimus- ym. projektien jäsenmaksut.....	4 487 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu.....	3 000 000
COSINE-projekti.....	300 000
IAEA:n Sähkö ja ympäristö -symposio.....	600 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksusuudet.....	1 060 000
Kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät matkat.....	3 000 000

Euroopan yhteisöjen (EC) sovelletun metrologian ja kemiallisten analyysien alan tutkimus- ja kehitysohjelman (BCR) jäsenmaksu.....	1 400 000
FAO:n ja KTM:n yhteisprojektin Rooman konferenssin järjestelyt.....	100 000
Muut menot.....	200 000
Yhteensä	24 967 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon menot 600 000 mk Helsingissä vuonna 1991 pidettävän Kansainvälisen Sähkö ja ympäristö -symposion järjestelyihin, 2 700 000 mk Pohjoismaiden energiatutkimusyhteistyöhön, 2 500 000 mk Pohjoismaiden ydinturvallisuusalan tutkimustyöhön sekä 300 000 mk ns. COSINE-projektiin sekä vähennyksenä 400 000 mk ns. OSART-tarkastuksen menoina.

1991 menoarvio.....	24 967 000
1990 menoarvio.....	20 566 000
1989 tilinpäätös.....	17 325 401

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksesta, tiedotustoiminnasta ja konsulttipalveluista aiheutuvien palkkioiden maksamiseen sekä korvausten maksamiseen Imatran Voima Oy:lle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 56 000 mk matkamenojen siirtona momentille 32.31.29.

1991 menoarvio.....	21 400 000
1990 menoarvio.....	21 920 000
1989 tilinpäätös.....	17 658 996

66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen rahoitusosuuden maksamiseen IAEA:n teknisen avun rahastoon.

1991 menoarvio.....	1 050 000
1990 menoarvio.....	968 000
1989 tilinpäätös.....	887 054

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 600 000 mk.

1991 menoarvio.....	600 000
1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	79 000

92. (32.55.92) *Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määräajoin valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Valtiovarastoon näin siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa. Kor-

ko on toistaiseksi Suomen Pankin peruskorko lisättynä 2 prosenttiyksiköllä.

Korvausta maksetaan 31.3—31.12.1990 väliseltä ajalta. Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista annettavien lainojen yleisiä ehtoja koskevaa valtioneuvoston päätöstä (166/88) on muutettu siten, että lainojen korot/korvaukset maksetaan kerran vuodessa maaliskuun loppuun mennessä (282/90). Koska vuosi 1991 on siirtymävaihe uuteen järjestelmään, ei varautuminen vuoden kolmen ensimmäisen kuukauden korvaukseen ole tarpeen.

1991 menoarvio	50 000 000
1990 menoarvio	50 000 000

02. Yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Tarkoituksena on jatkaa vuosien 1989 ja 1990 tulo- ja menoarvioissa aloitettua kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalveluorganisaation kehittämistä siten, että kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistot voivat nykyistä paremmin huolehtia yritysten kehittämisspalveluista kuten yrittäjäkoulutuk-

sesta, konsultoinnista, yritysneuvonnasta sekä yritysrahoituksesta.

Henkilöstövoimavarojen käyttöä on tarkoitus keventää lisäämällä ulkopuolisten palvelujen ostoa.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 489 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	22 256 400	158
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	143 200	—
Sosiaaliturvamaksu	1 489 500	—
Eläkemaksu	5 599 900	—
Yhteensä	29 489 000	158

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 466 900 mk kolmen viran perustamiseksi tutkimus- ja tarkastustehtäviä varten.

Selvitysosa: Kolmen viran perustamisen johdosta momentilla 32.40.01 vähennetään kolme tehtävää.

1991 menoarvio	29 489 000
1990 menoarvio	20 639 000
1989 tilinpäätös	19 699 819

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoihin, jotka liittyvät yrittäjäkoulutukseen, yritysneuvontaan sekä yritystoimintaa edistäviin alueellisiin kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaan työsuhteeseen.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.02.

1991 menoarvio	1 000 000
1990 menoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	—

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkopuolisilta ostettavista palveluista sekä piiri- ja paikallistoimistojen johtamisen kehittämiseen pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedelly-

tysten selvittämiseen liittyvien tutkimusten teettämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio	13 000 000
1990 menoarvio	11 680 000
1989 tilinpäätös	10 373 873

70. *Kaluston hankinta*

Momentille myönnetään 700 000 mk.

1991 menoarvio.....	700 000
---------------------	---------

04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 611 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	2 732 000	16
Muut palkat ja palkkiot.....	10 500	—
Sosiaaliturvamaksu	182 900	—
Eläkemaksu	685 600	—
Yhteensä	3 611 000	16

1991 menoarvio.....	3 611 000
1990 menoarvio.....	2 732 000
1989 tilinpäätös.....	2 547 376

kuten tutkimuspalkkioista sekä yritysten, kuntien ja valtionhallinnon poikkeusolojen toimintavalmiuden parantamiseen tähtäävästä tiedotuksesta, koulutuksesta ja suunnitellusta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 150 000
1990 menoarvio.....	2 008 000
1989 tilinpäätös.....	1 738 788

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös elinkeinotoiminnan ja kunnallisteknisten palvelujen turvaamiseksi poikkeusoloissa tehtyjen sopimusten mukaisista korvauksista ja tutkimuksista,

06. Taloudellinen huoltovarmuus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

41. *Korkotuki turvavarastojen perustamiseksi ja ylläpitämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksa-

miseen turvavarastolain (970/82) 5 §:n ja luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77, muut. 971/86) nojalla hyväksytyille turvavarastolainoille. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 150 000 000 mk. Korkotuen määrä on enintään 5 prosenttia ja sitä maksetaan enintään kymmeneltä vuodelta.

Selvitysosa: Korkotuen määrittelytapaa on muutettu siten, että aiemman kiinteän korkotuen sijasta tuelle on asetettu vain yläraja. Vuoden 1990 hyväksymisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuosina 1992—1996 kunakin vuonna 8 000 000 mk. Vastaavasti aiemmin myönnettujen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan

valtiolle aiheutuvan menoja vuosina 1992—1996 kunakin vuonna 11 000 000 mk.

1991 menoarvio	11 500 000
1990 menoarvio	13 500 000
1989 tilinpäätös	6 061 144

42. Turvavarastoinnin varastointiavustus

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää turvavarastolain (970/82) 7 §:n nojalla avustuksen maksamiseen ministeriön määräämällä tavalla yrityksille turvavarastoinnista aiheutuviin, varastoitavan hyödykkeen laadusta johtuviin poikkeuksellisen suuriin varastointikustannuksiin.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	25 406

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kuluttajavirasto tulee ensimmäisenä täytenä toimintavuotenaan painottamaan kuluttajanäkökulman esiintuomista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Tuoteturvallisuuslain edellyttämällä valvonnalla pyritään ennalta ehkäisemään kulutustavaroiden aiheuttamat vaarat. Kuluttajan aseman turvaaminen kansainvälisesti yhdentyvillä markkinoilla on viraston keskeinen painoalue. Valistustoiminnassaan virasto korostaa kulu-

tukseen ja ympäristöön liittyvien asioiden yhteyttä ja kannustaa kuluttajia ympäristöä säästävien valintojen tekemiseen. Kunnallisen kuluttajaneuvonnan laajentuminen koko maahan 1.1.1992 mennessä merkitsee palvelujen kysynnän kasvua.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 024 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	9 676 400	63
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	937 300	6
Muut palkat ja palkkiot.....	39 100	—
Sosiaaliturvamaksu	708 000	—
Eläkemaksu	2 663 200	—
Yhteensä	14 024 000	69

1991 menoarvio	14 024 000
1990 menoarvio	6 379 000

21. Eräät kuluttaja-asiain menot

Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulutustarvike-, hinta- ja kuluttajatutkimuksista, niihin liittyvistä näytteiden hankinnasta, koulutuksesta, valistuksesta, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä elinkeinovalvonnan aluehallinnon erityistehävistä aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kulutustarvikevalvonta	1 100 000
Kuluttajavalistus ja -tutkimus.....	2 900 000
Julkaisut- ja tiedotustoiminta	900 000
Yhteensä	4 900 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 600 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	4 900 000
1990 menoarvio.....	2 645 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1991 menoarvio.....	150 000
---------------------	---------

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 988 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös viraston ulkopuolelta hankittavista asiantuntijapalveluista aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien edustusluonteisten menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 988 000
1990 menoarvio.....	1 661 000

50. *Valtionavustus kuluttajärjestöille*

Momentille myönnetään 4 190 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry	2 500 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry.....	160 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto ..	1 530 000
Yhteensä	4 190 000

1991 menoarvio.....	4 190 000
1990 menoarvio.....	1 868 000

(28.) **Elinkeinohallitus**

Selvitysosa: Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa tämän luvun selvitysosaan viitaten luku on poistettu menoarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	5 755 000
1989 tilinpäätös	12 538 319

(21.) *Eräät elinkeinovalvonnan ja kuluttajasiain menot*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mihin sisältyi vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa 200 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	2 540 000
1989 tilinpäätös.....	3 921 555

(29.) *Muut kulutusmenot*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on

poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	2 450 969

(31.) *Valtionosuus kuluttajaneuvonnan järjestämiseen kunnissa* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	857 893

(50.) *Valtionavustus kuluttajärjestöille*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	862 000
1989 tilinpäätös.....	1 575 000

29. Kilpailuvirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 761 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	8 151 900	47
Muut palkat ja palkkiot.....	22 300	—
Sosiaaliturvamaksu.....	543 200	—
Eläkemaksu.....	2 043 600	—
Yhteensä.....	10 761 000	47

1991 menoarvio.....	10 761 000
1990 menoarvio.....	8 162 000
1989 tilinpäätös.....	7 270 907

pailututkimusten projektiluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Kansainvälisen yhteistyön osuutta määrärahasta saa käyttää myös edustusluonteisiin menoihin.

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 4 670 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös viraston ulkopuolelta hankittavista asiantuntija- ja tutkimuspalveluista sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän kil-

1991 menoarvio.....	4 670 000
1990 menoarvio.....	4 389 000
1989 tilinpäätös.....	3 998 905

30. Elintarvikevirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 534 000 mk

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	3 443 600	21
Sosiaaliturvamaksu.....	229 500	—
Eläkemaksu.....	860 900	—
Yhteensä.....	4 534 000	21

1991 menoarvio.....	4 534 000
1990 menoarvio.....	1 994 000

Määrärahaa saa käyttää elintarvikevalvonnan tutkimuksista, niihin liittyvistä näyttöiden hankinnasta, valvontahenkilöstön täydennyskoulutuksesta, valistuksesta, julkaisuja tiedotustoiminnasta sekä elintarvikevalvonnan aluehallinnon erityistehtävistä aiheutu-

21. Elintarvikevalvonnan menot

Momentille myönnetään 2 580 000 mk.

viin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän elintarvikevalvonnan projektiluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon siirtona momentilta 30.80.29 100 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1991 menoarvio.....	2 580 000
1990 menoarvio.....	1 500 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 050 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 050 000
1990 menoarvio.....	1 058 000

31. Kuluttajansuoja

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 873 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	5 906 900	46
Muut palkat ja palkkiot.....	73 500	—
Sosiaaliturvamaksu.....	397 500	—
Eläkemaksu.....	1 495 100	—
Yhteensä.....	7 873 000	46

1991 menoarvio.....	7 873 000
1990 menoarvio.....	5 618 000
1989 tilinpäätös.....	4 986 441

ja selvitysten teettämisestä sekä tiedotustoitinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 56 000 mk matkamenojen siirtona momentilta 32.01.29.

1991 menoarvio.....	3 139 000
1990 menoarvio.....	2 755 800
1989 tilinpäätös.....	2 302 122

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 3 139 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä, kuluttaja-asiamiehen päätösten ja kuluttajavalituslautakunnan suositusten valmistelussa tarvittavien tutkimusten

32. Patenti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patenti- ja rekisterihallitukselle jätettävien hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan noin 9 %. Patenttihakemusten kasvun arvioidaan olevan 5 %, kaupparekisteri-ilmoitusten noin 10 % ja tavaramerkkihakemusten 10 %.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen patenti- ja rekisterihallituksen esitet-

tyä toiminnalleen asetettavat tulostavoitteet kauppa- ja teollisuusministeriö on hyväksynyt alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1991.

Käsittelyaikatavoitteiksi asetetaan kaupparekisteri-ilmoitusten osalta 1,1 kk (v.1990 arvio 2,6 kk), kotimaisten patenttihakemusten osalta 2,5 v (v.1990 arvio 2,5 v), ulko-

maisten patenttihakemusten osalta 5,5 v (v.1990 arvio 5,3 v) ja tavaramerkkihakemusten osalta 2,1 v (v.1990 arvio 2,4 v).

Tuottavuuden kasvuksi ministeriö on asettanut 1 % (v.1990 4,5 %). Tuottavuusprosentin määrään v. 1991 vaikuttavat keskeisesti vireillä olevat resursseja sitovat kehittämiss Hankkeet sekä myös se, että kokeilun alla olevat laskentaperusteet ovat osin muuttuneet.

Yksikkökustannukset saavat nousta keskimäärin 9,7 %. Patenti- ja rekisterihallitus arvioi yksikkökustannusten nousevan v. 1990 6,5 %.

Edellämainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi virastossa on meneillään uudistusohjelma, jonka keskeisimpiä kohtia ovat tietotekniikan lisääminen, toimintojen uudelleen organisointi sekä lainsäädännön uudistaminen. Ministeriö on asettanut tavoitteeksi henkilöstömäärän pysymisen vuoden 1990 tasolla, koska tehtäviä vähentää huomattavasti niiden siirto kihlakuntien rekisteritoimistoille ja kos-

ka virastossa on meneillään myös palkkausjärjestelmien laajoja kokeiluhankkeita, jotka osaltaan lisäävät tuottavuutta. Lisääntyvät tehtävät voidaan hoitaa nykyisten henkilöstöresurssien puitteissa.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 116 312 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 730 800 mk kuuden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-, esittely- ja toimistotehtäviä varten.

Määrärahaa saa käyttää enintään 454 henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluonteisen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstömäärän palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1991 menoarvio	116 312 000
1990 menoarvio	93 850 000
1989 tilinpäätös	76 791 639

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Maksullisen tutkimustoiminnan tarjontaa ja markkinointia lisätään. Kansainvälistyminen ja kuluttajien aktivoituminen nostavat esille uusia ongelmia. Tämän seurauksena tutkimuspalvelujen kysyntä kasvaa. Toimeksiannosta ja muulla ulkopuoli-

sella rahoituksella tehtävillä tutkimuksilla ja selvityksillä vastataan kulloinkin ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 402 000 mk

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	3 343 400	19
Sosiaaliturvamaksu	222 700	—
Eläkemaksu	835 900	—
Yhteensä	4 402 000	19

1991 menoarvio.....	4 402 000
1990 menoarvio.....	1 949 000

henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin kolmea

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.33.

1991 menoarvio.....	900 000
1990 menoarvio.....	500 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 820 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 820 000
1990 menoarvio.....	2 500 000

34. Lisenssivirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 922 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	4 259 200	32
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	110 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	128 200	—
Sosiaaliturvamaksu.....	299 400	—
Eläkemaksu.....	1 124 500	—
Yhteensä	5 922 000	32

1991 menoarvio.....	5 922 000
1990 menoarvio.....	4 399 000
1989 tilinpäätös.....	3 392 307

den valmiusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 2 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös atk-tarvikkei-

1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 menoarvio.....	2 300 000
1989 tilinpäätös.....	1 755 120

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi Mittatekniikan keskuksista, minkä mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen ehdotetaan perustettavaksi teknillisen tarkastuskeskuksen organisaatiouudistukseen liittyen 1.6.1991 Mittatekniikan keskus. Virastoon siirretään teknillisen tarkastuskeskuksen nykyisin hoitamat metrologia- ja akkreditointitoiminnot.

Metrologian kehittämiseksi ja akkreditointitoiminnalle asetettujen kansainvälisten vaatimusten saavuttamiseksi keskitetään metro-

logia- ja akkreditointitoiminnot testaus-, tarkastus- ja sertifiointilaitoksista erilliseen itsenäiseen laitokseen.

Virasto aloittaa toimintansa teknillisen tarkastuskeskuksen yhteydessä. Teknillinen tarkastuskeskus hoitaa viraston hallintotehtävät.

Keskuksen henkilöstö siirretään teknillisestä tarkastuskeskuksesta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 627 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 585 600	14
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	360 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	50 000	—
Sosiaaliturvamaksu	132 500	—
Eläkemaksu	498 900	—
Yhteensä	2 627 000	14

Mittatekniikan keskukseseen voidaan 1.6.1991 lukien perustaa sopimuspalkkainen johtajan virka (S29).

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 396 700 mk 13 viran perustamiseksi johto-, tutkimus-, tarkastus- ja toimistotehtäviin 1.6.1991 lukien.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon 14 viran siirto momentilta 32.39.01.

1991 menoarvio..... 2 627 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 960 000 mk. Mää-

rä rahaa saa käyttää myös toiminnan kehittämis- ja muusta tutkimuksesta, atk-laitteiden ja kopiokoneiden vuokraamisesta, pitempikäisestä työskentelystä ulkomailla, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä tileistä poistoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 960 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 465 000 mk.

1991 menoarvio..... 465 000

39. Teknillinen tarkastuskeskus

Selvitysosa: Tarkastuskeskuksen organisaatiota uudistetaan yhdistämällä keskushallinnossa paineastia- ja koneosasto sekä yleisteknillinen osasto teollisuuden turvallisuusasioista vastaavaksi turvallisuustekniikan osastoksi. Nykyisin eri yksiköissä tehtävät testaus-toiminnot ja vakaustoiminta keskitetään uuteen teknilliseen osastoon. Metrologia- ja akkreditointitoiminnot siirretään teknillisestä tarkastuskeskuksesta kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuuteen perustettavaan Mitta-

tekniikan keskukseseen. Organisaatiomuutokset ehdotetaan toteutettaviksi 1.6.1991 lukien.

Teknillinen tarkastuskeskus hoitaa myös perustettavan Mittatekniikan keskuksen eräät hallintotehtävät.

Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta siirretään teknilliseen tarkastuskeskukseen ns. NDT-sertifiointitoiminnot 1.6.1991 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 54 471 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	34 419 000	228
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 499 800	13
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	3 406 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	2 050 800	—
Sosiaaliturvamaksu	2 751 500	—
Eläkemaksu	10 343 900	—
Yhteensä	54 471 000	241

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 172 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.6.1991 lukien johtotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 53 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tarkastustehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 341 000 mk kolmen henkilön palkkaamiseksi 1.6.1991 lukien päteväntoimintasuhteisiin.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 371 700 mk 14 viran lakkauttamisen johdosta 1.6.1991 lukien johto-, tarkastus- ja toimistotehtävistä. Vastaavasti momentilla 32.38.01 perustetaan 14 virkaa.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on lisäyksenä otettu huomioon kolmen tehtävän siirto momentilta 32.42.21.

1991 menoarvio	54 471 000
1990 menoarvio	41 106 000
1989 tilinpäätös	35 780 939

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 17 530 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös vauriotutkimustoiminnasta, toiminnan kehittämisen-, luotettavuus- ja turvallisuustutkimuksesta, atk-laitteiden ja kopiokoneiden vuokraamisesta, pitempiaikaisesta työskentelystä ulkomailla, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä tileistä poistoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu muun muassa rakennusten käytöstä aiheutuvat lisäkustannukset 1 150 000 mk, Valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta ns. NDT-sertifioinnin siirtymisestä aiheutuvat kalustohankinnat 590 000 mk, maksullisen virkapostin kustannukset 300 000 mk sekä ostopalveluista aiheutuvat lisäkustannukset 200 000 mk.

1991 menoarvio	17 530 000
1990 menoarvio	16 082 000
1989 tilinpäätös	14 576 480

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 400 000 mk.

1991 menoarvio	2 400 000
1990 menoarvio	2 405 000
1989 tilinpäätös	1 700 000

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Tutkimuskeskus suuntaa toimintaansa yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti ottaen samalla aiempaa laajemmin vastuuta geologisen tiedon ja osaamisen hyödyntämisestä mm. maankäytön suunnittelussa sekä kallio- ja maaperän aineiden hyväksikäytössä. Tutkimuskeskuksessa on käynnistetty tutkimuspoliittisen ohjelman laatiminen raaka-aineiden etsimiseksi ja inventoimiseksi.

Tiedon käyttäjien tarpeiden huomioon ottaminen merkitsee myös kansainvälisen toiminnan ja maksullisen palvelutoiminnan kehittämistä.

Tutkimuskeskuksen toimintapolitiikan muutosten edellyttämä organisaation uudistaminen aluehallinnon osalta jatkuu vuonna 1991. Tarkoituksena on lisätä toiminnan

tehokkuutta ja joustavuutta, joka on edellytyksenä tulostietoisesti johdetulle organisaatiolle.

Tutkimuksen painoaloina ovat raaka-ainetalouden tietoperustan laajeneminen sekä maaperään ja pohjaveteen kohdistuvien ympäristön muutosten havainnointi. Palvelututkimuksessa malminetsintä ja turvetutkimuksen voimavaroja kohdennetaan uudelleen teollisuusmineraalien etsintään, maa- ja kallioperän muiden raaka-ainevarojen tutkimukseen ja inventointiin sekä ympäristötutkimukseen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 456 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	32 968 500	229
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	60 200 800	520
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	7 113 600	—
Muut palkat ja palkkiot.....	329 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	6 691 100	—
Eläkemaksu.....	25 153 000	—
Yhteensä.....	132 456 000	749

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 295 400 mk 1.3.1991 lukien yhden viran lakkauttamisen johdosta tutkimustehtävistä ja kahden viran lakkauttamisen johdosta tutkimusta avustavista ja toimistotehtävistä sekä työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 390 000 mk kuuden henkilön palkkauksina tutkimus-, työnjohtaja tutkimusta avustavista tehtävistä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 940 000 mk 13 henkilön palkkauksina turvetutkimustoiminnasta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 130 000 mk yhden henkilön palkkauksena tutkimustehtävistä. Vastaavasti momentilla 32.40.28 palkataan yksi henkilö.

1991 menoarvio.....	132 456 000
1990 menoarvio.....	104 995 000
1989 tilinpäätös.....	98 974 063

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin 36 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Henkilöstömäärän ja määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 32.40.01.

Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1991 menoarvio.....	11 750 000
1990 menoarvio.....	6 500 000
1989 tilinpäätös.....	4 695 427

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 63 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimuskeskukselle toimitetuista näytteistä tai tiedoista maksettaviin palkkioihin sekä enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen tutkimuskeskuksen kehittämistoimintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon eräiden kairaus- ja mittaus tehtävien päättymisen vuoksi ulkopuolisten palvelujen ostoa varten tarvittava määräraha 1.9.1990 lukien.

1991 menoarvio.....	63 100 000
1990 menoarvio.....	58 180 000
1989 tilinpäätös.....	54 000 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	6 000 000
1990 menoarvio.....	6 800 000
1989 tilinpäätös.....	11 900 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 520 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Lopen kairasydänarkiston laajennukseen. Rakennettavan varastohallin pinta-ala on 960 m² ja kustannusarvio 1 520 000 mk eli 1 583 mk/m².

1991 menoarvio.....	1 520 000
1989 tilinpäätös.....	15 800 000

42. (32.42 ja 43) Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, jonka tulee osaltaan ylläpitää ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää julkisia ja yksityisiä tutkimus- ja testaustarpeita.

Toiminta-ajatustaan toteuttaakseen tutkimuskeskus suorittaa päätehtävinään

— yhteiskunnan ja elinkeinoelämän, erityisesti teollisuuden kehityksen kannalta tarpeellista teknillistä tutkimus- ja kehitystyötä sekä oma-aloitteisesti, yhteishankkeina että toimeksiannosta,

— teknologian siirtoa tutkimus- ja kehitystyönsä yhteydessä sekä informaatiopalvelu-, julkaisu- ja neuvontatoimintaa,

— tutkimusalojensa kansallista ja kansainvälistä yhteistoimintaa sekä

— testausta.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointikokeiluun. Tämän johdosta momentit 32.42.01, 29 ja 70 ja momentit 32.43.21 ja 70 on yhdistetty toimintamomentiksi 32.42.21, joka kattaa tutkimuskeskuksen toiminnan lukuunottamatta talonrakennuksia (mom.32.42.74) ja toimitilojen ostamista (mom.32.42.88). Maksullisen palvelutoiminnan osalta on kysymys tulosohjaukseen liittyvästä kokeilusta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on hyväksynyt tutkimuskeskuksen esityksestä seuraavat toiminnalliset ja taloudelliset päätavoitteet vuodelle 1991.

Tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään tiede- ja teknologiapolitiikan valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti niin, että tutkimustoiminnan osalta noudatetaan valtion tutkimus- ja kehitysmenojen keskimääräistä kasvuvauhtia. Maksullisessa tutkimustoiminnassa on tavoitteena tyydyttää tutkimuskeskuksen palveluihin kohdistuva kysyntä.

Toimintamenojen rahoituksesta arviolta kolmannes käytetään omarahoitteeseen tut-

kimustoimintaan ja valmiuksien luomiseen ja loput maksulliseen tutkimustoimintaan.

Toiminnan kehittämisen kannalta keskeiset teknologia-alat ovat informaatiotekniikka, biotekniikka ja materiaalitekniikka. Avaintulosalueet vaikuttavuustavoitteineen ovat tutkimus- ja kehitystyö:

— energiahuollon toimivuuden sekä energian tuotannon ja käytön tehostamiseksi ja ympäristöhaittojen minimoimiseksi

— informaatiotekniikan hyväksikäytön tehostamiseksi sekä teollisuudessa, muussa elinkeinoelämässä että hallinnossa ja laite- ja ohjelmistotuotannon edistämiseksi

— tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien aikaansaamiseksi

— teollisen rakentamisen edistämiseksi ja rakennetun ympäristön laadun parantamiseksi

— yleensä uusien, kilpailukykyisten tuotteiden aikaansaamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi.

Tutkimustyön tuottavuutta kohotetaan vahvistamalla tutkimuslaiteresursseja, nostamalla tutkijoiden koulutustasoa, lisäämällä erikoistumista ja alihankintojen käyttöä sekä tehostamalla hallintoa. Laatujärjestelmiä otetaan käyttöön. Testaustoiminnalle hankitaan kansainvälinen hyväksyntä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa.

Pienen ja keskisuuren teollisuuden erityistarpeet otetaan tutkimuspalvelujen järjestämisessä huomioon. Tutkimuskeskuksen toiminnan kasvua suunnataan pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Maksullisen tutkimustoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot valtionhallinnon alennusten jälkeen kattavat kustannukset esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvia menoja lukuunottamatta, joiden osuus ei saa olennaisesti muuttua vuoden 1990 tasosta.

Tutkimuskeskuksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1991 seuraavat:

	Omarahoitteinen tutkimustoiminta	Maksullinen tutkimustoiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet	880	1 894	2 774
— muutos 1991/90, htv	15	66	81
— muutos 1991/90, %	2	4	3
Toimintamenot (Mmk)	305,8	627,2	933,0
— muutos 1991/90, %	21	29	26

— muutos ilman eläkemaksuja, %	7	14	11
Kustannukset (Mmk).....	314,3	681,5	995,8
— muutos 1991/90, %	13	14	14
Tulot (Mmk).....	—	580	580
— muutos 1991/90, %	—	15	15

21. (32.42.01, 29 ja 70, 43.21 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 933 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää omarahoitteisen ja maksullisen tutkimustoiminnan toimintamenoihin.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 190 000 mk kahden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tutkimustehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 341 000 mk kolmen hankilön palkkauksina 1.6.1991 lukien tarkastustehtävistä. Vastaavasti momentilla 32.39.01 palkataan kolme henkilöä.

Palvelussuhteen lajin tarkistamisen johdosta työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 971 700 mk kahdeksan henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien tutkimustehtäviin. Vastaavasti perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 971 700 mk kahdeksan viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien vastaavalta tehtäväalueelta. Määrärahaa saa käyttää esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuviin menoihin enintään

20 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää omarahoitteiseen tutkimustoimintaan enintään 880 henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluonteisen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luvun selvitysojan perusteissa esitetyt päätavoitteet.

Määrärahalta arvioidaan palkattavan maksulliseen tutkimustoimintaan 1 894 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen tutkimustoiminnan menoihin 627 200 000 mk. Maksullisen tutkimustoiminnan arvioidut tulot 580 000 000 mk on merkitty momentille 12.32.42.

1991 menoarvio	933 000 000
1990 menoarvio	681 521 000
1990 lisämenoarvio	10 621 000
1989 tilinpäätös	640 277 295

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 38 200 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Tampere 2	4 244	60 000	14 138	42 000 000	18 000 000
2. Oulu 2	5 381	72 400	13 455	3 000 000	3 500 000
3. Pakokaasulaboratorio, Espoo	1 419	25 800	18 182	18 000 000	7 800 000
4. Puulaboratorio, koehalli 4, Espoo	677	8 200	12 112	6 000 000	3 200 000
				(peruuntunut 1 000 000)	
5. Ydinvoimatekniikan laboratorio ja keskitettyjen palvelutilojen laajennus, Espoo.	3 200	40 000	12 500	500 000	1 500 000
6. Elintarvikelaboratorion laajennus, Espoo.	1 100				1 000 000
7. Perusparannus- ja muutostyöt sekä niiden suunnittelu					3 200 000
				Yhteensä	38 200 000

1991 menoarvio	38 200 000
1990 menoarvio	62 872 000
1989 tilinpäätös	53 200 000

88. *Toimitilojen ostaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tampereen kaupungin tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian teknologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen kauppahinnan vuoden 1991 osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Tilojen kauppahinta on 16 000 000 mk, josta on maksettu 8 271 000

mk. Kauppahinta maksetaan 20 vuoden kuluessa, 1 700 000 mk vuosittain.

1991 menoarvio.....	1 700 000
1990 menoarvio.....	1 700 000
1989 tilinpäätös.....	1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Tutkimus- ja kehitystoiminnan määrärahojen lisäys perustuu sekä vienti- että kotimarkkinoillamme jatkuvasti kiristyvän kilpailun asettamiin vaatimuksiin, teollisuuden rakennemuutoksen välttämättömyyteen, teknologisen murroksen ja ympäristökysymysten aiheuttamiin teknisen ja teollisen tutkimus- ja kehitystoiminnan kasvaneeseen tarpeeseen sekä kansainvälisen tutkimus- ja kehitysyhteistyön laajenemiseen. Tutkimus- ja kehitystoimintaa vahvistetaan sekä tuoteke-

hityksen että tuotantomenetelmien kehittämisen osalta. Tukea myönnettäessä kiinnitetään huomiota rahoituksen tavoitteellisuuteen ja tuloksellisuuteen sekä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten tarpeisiin uuden teknologian käyttöönoton ja kansainvälistymisen osalta.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 819 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	8 298 200	49
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	14 652 300	68
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	92 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	367 100	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 556 700	—
Eläkemaksu.....	5 852 500	—
Yhteensä.....	30 819 000	117

1991 menoarvio.....	30 819 000
1990 menoarvio.....	23 038 000
1989 tilinpäätös.....	18 340 561

21. Tavoitetutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä

teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyseista, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä tutkimushankkeiden edellyttämistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Selvitysosa: Tavoitetutkimustoiminnan määrärahoilla on vuonna 1990 käynnissä kahdeksan kansallista teknologiaohjelmaa, joihin käytetään n. 85 milj. mk. Kansainväliseen yhteistyöhön käytetään n. 25 milj. mk, teollisuuden riskianalyysiin, esiselvityksiin ja tilaustutkimustoimintaan n. 13 milj. mk sekä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten ennalta sitomattomiin tavoitetutkimuksiin n. 47 milj. mk.

1991 menoarvio	200 000 000
1990 menoarvio	175 100 000
1989 tilinpäätös	160 000 000

22. Avaruustutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista avaruustutkimuksen teknisen tutkimuksen kansallisista tai kansainvälisistä hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja tutkimustulosten julkaisu- ja tiedotustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Avaruustutkimuksen monivuotisiin kansainvälisiin hankkeisiin osallistumiseksi Teknologian kehittämiskeskus voi tehdä sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina yhteensä enintään 66 000 000 mk.

Selvitysosa: Avaruustutkimustoiminnan määrärahoilla rahoitetaan vuonna 1990 Euroopan avaruusjärjestön ohjelmiin osallistumismaksuja 25 milj. markalla ja tutkimushankkeita 5,8 milj. markalla, Neuvostoliiton kanssa tapahtuvaa yhteistyötä 13,8 milj. markalla sekä teknologiaprojekteja 5 milj. mar-

kalla. Lisäksi myöntämisvaltuuksien puitteisissa osallistutaan ESA:n tutkimusohjelmiin.

Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 4,6 milj. mk vuonna 1991, 6,6 milj. mk vuonna 1992, 13,2 milj. mk vuonna 1993, 11,7 milj. mk vuonna 1994, 10,8 milj. mk vuonna 1995 ja 19,2 milj. mk vuodesta 1996 lähtien. Ennen vuotta 1991 myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 10,9 milj. mk, vuonna 1992 17,3 milj. mk, vuonna 1993 12,4 milj. mk, vuonna 1994 24,2 milj. mk ja vuodesta 1995 lähtien 37,1 milj. mk.

1991 menoarvio	67 000 000
1990 menoarvio	49 600 000
1989 tilinpäätös	30 000 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 26 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuussihteerien kotimaan toimintaan ja teknologiatiedottamiseen ulkomailla, teknologiapäivien järjestämiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja asiantuntijapalveluihin. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen Eureka-puheenjohtajuuden aiheuttamiin sekä delegaatioiden vierailujen järjestelykuluihin. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen Eureka-toimintaa varten. Käyttövaroihin saa käyttää enintään 50 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahojen kasvussa on otettu huomioon Suomen Eureka-puheenjohtajuuden vuonna 1991 aiheuttamat kustannukset. Teknologiapäivistä kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1991 menoarvio	26 500 000
1990 menoarvio	24 700 000
1989 tilinpäätös	18 509 200

40. Avustukset teollisuuden tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 255 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisten avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille uusia kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia myönnettäessä tulee ottaa huomioon erityisesti vaativat hankkeet, uuden teknologian

hyväksikäyttöhankkeiden alkuvaiheissa sekä pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille ulkomaisten tuotevalmistusoikeuksien ja tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien hankkimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edistetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tuetaan uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuotaja- ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa.

Määrärahasta saa käyttää 3 000 000 mk avustusten maksamiseen pienten ja keskisuuren yritysten teknologiapainotteisten hankkeiden konsultointipalveluihin Teknologian kehittämiskeskuksen vahvistamien ehtojen mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimus-, tuotekehitys- ja koetoiminnan ja kansainvälisen tutkimusyhteistyön lisäämisestä aiheutuvat menot. Teollisuuden tuotekehitysavustuksilla tuetaan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teollisia kehityshankkeita. Teknologian kehittämiskeskuksen tuen avulla käynnistyi vuonna 1989 408 teollista tuotekehityshanketta. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 150 000 markan määräraha.

1991 menoarvio	255 000 000
1990 menoarvio	212 250 000
1989 tilinpäätös	182 000 000

42. *Avustukset alueellisiin teknologiahankkeisiin, yritysten uuden teknologian käyttöönottoon ja kansainvälistymiseen sekä avustukset teknologia- ja tietotekniikkakeskuksille (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen teknologiahankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös pienten ja keskisuuren yritysten uuden teknologian käyttöönottoon ja kansainvälistymiseen liittyviin hankkeisiin Teknologian kehittämiskeskuksen vahvistamien ehtojen mukaisesti.

Myönnettäessä avustuksia teknologiahankkeisiin alueellisesti soveltuvan kilpailukykyisen teknologian kehittämiseksi tulee erityisesti ottaa huomioon kansallisten teknologiaohjelmien synnyttämät lähtökohdat, paikallisen yritystoiminnan tarpeet sekä alueelliset koulutus- ja yhteistyömahdollisuudet.

Myönnettäessä avustuksia pienille- ja keskisuurille yrityksille uuden tarkoituksenmukaisen teknologian käyttöönottamiseksi tulee ottaa huomioon alueellisesti tasapainoinen kehitys. Avustuksia kohdistetaan erityisesti hankkeisiin, joissa tähdätään usean yrityksen saamaan hyötyyn käyttämällä tietoverkkoja, yritysverkkoja ja tehokasta informaation leviytystä.

Teknologiakeskuksille ja -kylille sekä tietotekniikkakeskuksille myönnettävät avustukset suunnataan projektimuotoisiin hankkeisiin, jotka tähtäävät uusiin kilpailukykyisiin tuotteisiin, valmistusmenetelmiin tai palveluksiin. Työssä hyödynnetään korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa tehtävää perus- ja soveltavaa tutkimusta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuonna 1989 myönnettiin alueellisiin teknologiahankkeisiin yhteensä 6,8 milj. mk. Tietotekniikkakeskusavustuksia perustamis- ja kehittämishankkeisiin myönnettiin 1,3 milj. mk ja teknologiakeskusavustuksia 2,2 milj. mk.

1991 menoarvio	7 000 000
1990 menoarvio	8 000 000
1989 tilinpäätös	11 500 000

70. *Kaluston hankinta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 200 000 mk.

1991 menoarvio	1 200 000
1990 menoarvio	1 200 000
1989 tilinpäätös	1 940 000

83. *Teollisuuden tuotekehityslainat (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 216 000 000 mk. Momentin määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-

aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Teknologian kehittämiskeskuksesta on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää laina kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Teollisuuden tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtäviä teollisia tuotekehityshankkeita. Vuonna 1989 Teknologian kehittämiskeskusten tuen avulla käynnistyi 408 teollista tuotekehityshanketta.

1991 menoarvio.....	216 000 000
1990 menoarvio.....	216 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—15 000 000
1989 tilinpäätös.....	180 000 000

46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen

(21.) *Ulko- ja kotimaan kauppaan liittyvä tutkimustoiminta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 32.01.22.

1991 menoarvio.....	16 950 000
1990 menoarvio.....	15 300 000
1990 lisämenoarvio.....	1 200 000
1989 tilinpäätös.....	26 800 000

22. *Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 16 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä kansainvälisestä asiantuntijavaihdosta ja valtuuskuntien vierailuista, ulkomaalaisten kouluttamisesta Suomessa, Etelämannertoiminnasta ja muusta arktisesta tutkimustoiminnasta sekä yhteistyöstä aiheutuviin palkka- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaan matkoihin, asumiskustannuksiin, seminaari- ja konferenssimenoihin, julkaisu- ja tiedotusmenoihin, laite- ja kalustomenoihin sekä muihin vastaaviin menoihin, kauppa- ja teollisuusministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään 30 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen 31.5.1991 asti, jonka jälkeen 28 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Itä-Euroopan maiden kanssa tapahtuvan koulutusyhteistyön käynnistymisen sekä vähennyksenä siirto 150 000 mk kahden henkilön palkkauksina momentille 29.98.01 ja siirto 900 000 mk momentille 29.98.25.

24. *Meriteknisen tutkimuksen tukeminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää meriteknisen tutkimuksen turvaamisesta ja uudelleenjärjestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu siirtomäärärahaksi. Valtion ja Oy Wärtsilä Ab:n (sittemmin Wärtsilä Meriteollisuus Oy) välillä vuonna 1982 solmitun sopimuksen mukaan valtion teknillinen tutkimuskeskus, teknillinen korkeakoulu ja Oulun yliopisto saavat käyttää määrärahalta Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n jäänmurtamislaboratorioita tutkimuksiinsa. Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n konkurssin myötä sopimus raukesi. Määrärahalta ja tutkimustoiminnan uudelleenjärjestelyllä on tarkoitus turvata toiminnan jatkuvuus lähiuosien aikana. Uudelleenjärjestelyn tavoitteena on koko maan meriteknisen tutkimuksen resurssien koordinoitu yhteiskäyttö.

1991 menoarvio.....	2 800 000
1990 menoarvio.....	1 609 000

25. *Kansallisten mittauspaikkojen sekä mitata- ja turvallisuustekniikan kehittäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat mittauspalvelutoiminnasta anne-

tussa asetuksessa (489/78) tarkoitettujen kansallisten mittauspaikkojen sekä testaus- ja kalibrointilaboratorioiden toiminnan kehittämiseksi tarpeellisista tutkimus- ja kehityshankkeista ja toiminnan teknisen tason ylläpidosta, niiden edellyttämistä laitehankinnoista, palkkaus- ja julkaisumenoista, asiantuntijapalkkioista, ulkomaanmatkoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä. Määrärahaa saa käyttää myös turvallisuustekniikan tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Euroopan integraatiokehitys edellyttää kaupan teknisten esteiden poistamista ja siten myös kansallisen mittaus- ja testaustoiminnan voimakasta kehittämistä. Teollisuuden toimintaedellytysten varmistaminen edellyttää myös alan turvallisuustekniikan kehittämistä.

1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 menoarvio.....	2 500 000
1989 tilinpäätös.....	2 000 000

(27.) *Kuluttajatutkimustoiminta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 200 000
---------------------	-----------

41. *Avustus Suomen Standardisoimisliitto ry:lle*

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Standardisoimisliitto ry:lle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon eurooppalaiseen standardisointiin osallistumisesta aiheutuvat menot sekä ympäristömerkintäjärjestelmän käynnistämisestä aiheutuvat menot.

1991 menoarvio.....	12 000 000
1990 menoarvio.....	5 400 000
1989 tilinpäätös.....	4 000 000

43. *Avustukset kansainvälisiin teknisiin yhteistyöhankkeisiin sekä kansainvälistymiskoulutukseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 15 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille kansainvälisten teknisten yhteistyöhankkeiden ja kansainvälisten avaruusyhteistyöhankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksa-

miseen yrityksille, korkeakoulujen henkilöstölle ja korkeakoulututkinon suorittaneille henkilöille harjoitteluun ulkomaisissa yrityksissä sekä tutkimus- ja oppilaitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksina yrityksille ja muille yhteisöille kansainvälisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen järjestämiseen sekä avustuksina ulkomaalaisen liikkeenjohdon kouluttamiseen Suomessa, ulkomaalaisten asiantuntijoiden kutsumiseen Suomeen ja asiantuntijavierailuihin ulkomaille.

Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon koulutusyhteistyön käynnistäminen Itä-Euroopan maiden kanssa sekä vähennyksenä 1 200 000 mk siirtoma momentille 29.98.25.

1991 menoarvio.....	15 800 000
1990 menoarvio.....	12 500 000
1990 lisämenoarvio.....	1 500 000
1989 tilinpäätös.....	2 500 000

44. *Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisöille taitotiedon edistämishankkeista aiheutuviin kustannuksiin, keksintötoiminnan tukemiseen sekä tunnustuspalkintojen keksijöille.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	4 850 000
1989 tilinpäätös.....	4 150 000

49. *Avustus Keksintösäätiölle* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Keksintösäätiön toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan lisäys perustuu säätiön ylläpitämien palvelujen laajentamiseen koko maan kattavaksi.

1991 menoarvio.....	7 000 000
1990 menoarvio.....	6 500 000
1989 tilinpäätös.....	6 500 000

48. Teollisuussihteerit

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 25 733 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	2 223 900	26
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset	5 692 600	26
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	880 300	—
Muut palkat ja palkkiot	10 750 000	—
Sosiaaliturvamaksu	1 299 500	—
Eläkemaksu	4 886 700	—
Yhteensä	25 733 000	52

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 197 600 mk kahden henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 teollisuussihteeritehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 150 300 mk kahden henkilön palkkauksina samasta ajankohdasta lukien teollisuussihteeritehtävistä.

Selvitysosa: Teollisuussihteerien palkkojen vuokratavastikkeen kirjaamisen menettelyssä on siirrytty bruttoperiaatteeseen, mikä aiheuttaa 3 363 905 mk lisämääräraharatteen palkkausmomentille. Vuokratavastikkeet on kirjattu tuloksi momentille 12.32.99.

1991 menoarvio	25 733 000
1990 menoarvio	15 419 000
1989 tilinpäätös	15 619 734

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 700 000 mk. Momentin määrärahaa saa käyttää enintään

seitsemää henkilötyövuotta vastaavaan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.32.99.

1991 menoarvio	2 700 000
1990 menoarvio	2 500 000
1989 tilinpäätös	2 300 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuussihteerien neuvottelupäivien järjestämisestä aiheutuviin menoihin sekä ulkomaanedustuksen virkamiesten muutto- ja kotilomamatkakustannusten korvaamisesta annetun asetuksen (478/76) mukaisiin kulutusmenoihin.

1991 menoarvio	8 300 000
1990 menoarvio	8 000 000
1989 tilinpäätös	7 441 244

49. Kehitysaluerahasto Oy

Selvitysosa: Kehitysaluerahasto Oy:n toiminnassa on korostunut riskirahoituksen osuus. Yhtiön ilman turvaavaa vakuutta myöntämien lainojen ja takausten määrä vuotuisesta rahoituksesta on noussut vuoden 1987 50 prosentista noin 70 prosenttiin.

Kehitysaluerahasto Oy:n ulkoisessa rahoituksessa vuonna 1991 painopiste on kotimaisissa lainoissa ja niihin myönnettävässä valtion korkotuessa.

Yritysten mahdollisuuksia riskipääomarahoitukseen käyttämiseen esitetään parannettavaksi erityisen valtakunnallisen rahaston avulla.

42. *Korkotuki Kehitysaluerahasto Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 830 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää yhtiön toimintansa rahoittamiseen vuosina 1988—

1991 ottamien lainojen korkotukeen Kehitys-
aluerahasto Oy:stä annetun lain 11 §:n (muut.
610/88) mukaisesti. Uusia korkotukilainoja
saadaan vuonna 1991 hyväksyä enintään
315 000 000 mk. Korkotuen määrä sidotaan
kolmen vuoden markkinakoron muutoksiin.
Momentin määrärahaa saa myös käyttää
Kehitysalue-rahasto Oy:n vuosina 1972—1981
kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lai-
noihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen
yhtiölle Kehitysalue-rahasto Oy:stä annetun
lain (65/70, muut. 566/72, 492/73, 577/75 ja
842/81) mukaisesti.

1991 menoarvio	28 830 000
1990 menoarvio	14 900 000
1989 tilinpäätös	5 530 358

43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaami- nen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto-
ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden
ja ulkomaisten luottojen kurssitappioiden kor-
vaamisesta aiheutuvien menojen maksami-
seen.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja
takaustappioiden arvioidaan olevan
46 000 000 mk ja kurssitappioiden 17 000 000
mk vuonna 1991. Valtioneuvosto on yhtiöstä
annetun lain 11 §:n nojalla antamansa sitou-
muksen mukaan sitoutunut korvaamaan osan
yhtiön luottotappioista siten, että valtion-
osuus luotto- ja takaustappioista on 70 %
ensimmäisellä perusvyöhykkeellä ja erityisa-
lueilla, 60 % toisella perusvyöhykkeellä ja 50
% kolmannella ja neljännellä perusvyöhyk-
keellä.

1991 menoarvio	63 000 000
1990 menoarvio	57 000 000
1989 tilinpäätös	42 537 735

45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teolli-
suusministeriön vahvistamien perusteiden mu-
kaisesti Kehitysalue-rahasto Oy:n pienten ja
keskisuurten yritysten tuotteiden ja palvelujen
kehittämiseen ja kaupallistamiseen sekä yri-
tysten perustoimintojen kehittämiseen vuon-
na 1991 tai aikaisemmin myöntämien avus-
tusten maksamiseen. Kehitysalue-rahasto Oy:n
vuonna 1988 tai aikaisemmin myöntämien
avustusten maksamiseen määrärahaa saa
käyttää siten, että valtion osuus näiden
avustusten maksamisesta on 65 prosenttia.
Vuonna 1991 saadaan Kehitysalue-rahasto
Oy:lle myöntää valtion avustusta edellä mai-
nittuun tarkoitukseen enintään 30 000 000
mk.

1991 menoarvio	34 000 000
1990 menoarvio	38 000 000
1989 tilinpäätös	25 146 236

46. Avustus riskipääomarahaston perusta- mista varten Kehitysalue-rahasto Oy:lle

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston
määräämiin perustein avustuksen maksami-
seen Kehitysalue-rahasto Oy:lle perustettavan
tytäryhtiön osakepääoman merkitsemiseen ja
yhtiöön muodostettavan pienten ja keskisuur-
ten yritysten riskipääomarahaston perustami-
seen.

Selvitysosa: Pienten ja keskisuurten yri-
tysten rahoituksen parantamiseksi tuotantoi-
dean kehittämisyhteisöissä ja tuotantotoimin-
nan alkuvaiheessa perustetaan erityinen ris-
kirahastoyhtiö.

1991 menoarvio	30 000 000
----------------------	------------

50. Teollisuuden edistäminen

21. Malminetsintää ja esiintymien hyödyn- tämistä palveleva tutkimus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää pääasiassa kehitys-
alueella suoritettavan, malminetsintää palve-

levan geologisen tutkimuksen sekä esiinty-
mien hyödyntämistä edistävän teknisen tut-
kimuksen menojen maksamiseen. Määrära-
haa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta
vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen
määräaikaiseen työsuhteeseen.

1991 menoarvio.....	1 800 000
1990 menoarvio.....	2 800 000
1989 tilinpäätös.....	2 847 020

23. Teollisuustutkimukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön, teollisuusneuvottelukunnan ja läänineuvottelukuntien suorittamiin teollisuusyritysten kansainvälistymisen estettä, teollisuuspolitiikkaa ja teollisuuden kehittämisedellytyksiä koskeviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kauppa- ja teollisuusministeriön toimintaan liittyvien alojen koulutustarpeiden selvittämistä palveleviin tutkimuksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 2 800 000 mk kotimaisen tuotannon yleistä edistämistä tarkoittavien tilaustutkimusten ja kampanjoiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Teollisuusalojen erikoistuminen, uuden teknologian käyttö ja tuotannon sopeuttaminen kansainvälisten toimintaedellytysten muutoksiin lisäävät huomattavasti teollisuuspoliittisen tutkimus- ja selvitystyön tarvetta.

1991 menoarvio.....	6 100 000
1990 menoarvio.....	5 690 000
1989 tilinpäätös.....	5 350 000

41. Kaivannaisteollisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää malminlöytöpalkkioiden ja malminetsintään ja sen toimialarationalisointiin sekä kaivostoiminnan tekniseen tutkimukseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 150 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	12 000 000
1990 menoarvio.....	22 250 000
1989 tilinpäätös.....	24 515 000

44. Kehitysalueluottojen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 mk. Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina kehitysalueiden kunnille yritystoiminnan edistämiseksi myönnettävistä korkotukiluotoista annetun lain (67/71, muut. 579/75 ja 327/79) nojalla hyväksytyjen kunnan tuotantorakennusten korkotukiluottojen korkotuen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	15 000
1990 menoarvio.....	15 000
1989 tilinpäätös.....	12 422

45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Kemijoki Oy:n Porttipahdan tekojärven rakentamisen edistämistä annetun lain (80/69) mukaisen korkotuen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	250 000
1990 menoarvio.....	2 980 000
1989 tilinpäätös.....	10 787 108

(49.) Maakaasuverkon rahoittamislainojen korkotuki (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	30 000 000
1989 tilinpäätös.....	31 247 681

60. Siirto valtioneuvoston rahoitukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Valtiontakuuskeskuslain (111/89) ja valtioneuvoston toimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) nojalla valtioneuvoston toiminnassa annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85) perusteella myönnettävien takuiden aiheuttamia korvausmenoja varten määrärahaa saa käyttää siirron maksamiseen valtioneuvoston rahoitukseen.

1991 menoarvio.....	100 000 000
1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	—

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 540 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämiin perustein niiden osakkeiden mer-

kintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtionyhtiöiden osakeanneissa. Määrärahaa saa käyttää myös muista tarpeellisista osakejärjestelyistä aiheutuvien osakehankintamenojen sekä vaihtovelkakirjalainojen merkintähinnan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saadaan merkitä vakuutta vaatimatta.

Selvitysosa: Osinkotulot 610 000 000 mk on merkitty momentille 13.03.01.

1991 menoarvio	540 000 000
1990 menoarvio	540 000 000
1989 tilinpäätös	470 000 000

90. *Valvilla Oy:n tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valvilla Oy:n rahoitusasemaa tukevista valtion toimenpiteistä

annetun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1991 suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

1991 menoarvio	24 500 000
1990 menoarvio	25 500 000
1989 tilinpäätös	26 715 589

95. *Maanomistajien osuus puolustusmaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 83 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maanomistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1991 menoarvio	83 000
1990 menoarvio	83 000
1989 tilinpäätös	55 000

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

Selvitysosa: Yritystoiminnan alueellisessa kehittämisessä pääpaino on pienyritystoiminnan tukijärjestelmän selkeyttämisessä ja kehittämisessä sekä sijainninhjauksen menetelmän tukijärjestelmän uudistamisessa. Yritystoiminnan aluetukea on tarkoitus suunnata kunkin paikkakunnan elinkeinorakennetta parantaviin ja yritysten uudistamista edistäviin hankkeisiin sekä työttömyysalueilla uusia työpaikkoja luoviin investointeihin. Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä parantavien kehittämishankkeiden osuutta aluetuesta edelleen lisätään. Vuoden 1991 aikana on tarkoitus selvittää mahdollisuudet uudistaa yritystoiminnan aluetuesta annettua lakia (1297/88) siten, että käynnistysavustukset muutettaisiin kehittämispainotteiseksi alueellista innovointikapasitettia tukevaksi tukimuodoksi. Samalla selvitetään kehittämisavustusten ja Kehitysaluerahasto Oy:n yritysten tutkimustoiminnan tukemismäärärahan selkeyttämistarpeet.

44. *Liikevaihtoveron huojennusta vastaavat avustukset kunnille ja kiinteistöyrityksille* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uusien tuotantorakennusten liikevaihtoveron huojennusta vas-

taavan avustuksen maksamiseen kunnille ja kiinteistöyrityksille tuotantorakennushankkeisiin. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että toimitilat vuokrataan yrityksen käyttöön. Avustus myönnetään sen suuruisena kuin liikevaihtoveron arvioidaan olevan kyseisen laatusissa hankkeissa keskimäärin.

Selvitysosa: Avustuksella on tarkoitus kompensoida kunnille ja pääsääntöisesti kunnallisille kiinteistöosakeyhtiöille liikevaihtoveron huojennus, joka myönnetään yrityksille liikevaihtoverolain (848/80, muut., 971/84 ja 946/85) nojalla, niiden itse hankkimiin rakennuksiin.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 menoarvio	40 000 000
1989 tilinpäätös	40 000 000

46. (32.51.47, osa) *Sijainninhjauksen menetelmän tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen pääkaupunkiseudulta työssäkäyntialueen ulkopuolelle toimintaansa siirtäville yrityspalveluyrityksille valtioneuvoston yrityspalveluyrityksien siirtymistuesta antaman päätöksen (126/89) mukaisesti sekä sijainninhjauksen menettelyyn liittyvästä tiedotustoiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa

saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen pääkaupunkiseudun yrityksille suunnattavaa tiedotus- ja palvelutoimintaa varten. Määrärahaa saa käyttää enintään 300 000 mk tiedotustoiminnasta aiheutuviin menoihin. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1991 enintään 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tukea maksetaan käynnistysavustuksena avainhenkilöiden palkkakustannuksiin toiminnan siirtymisen jälkeen enintään kahdelta vuodelta.

Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 10 000 000 mk, vuonna 1993 10 000 000 mk ja vuonna 1994 2 000 000 mk. Vastaavasti aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 14 000 000 mk, vuonna 1992 8 000 000 mk ja vuonna 1993 2 000 000 mk.

1991 menoarvio	14 300 000
1990 menoarvio	4 000 000
1989 tilinpäätös	—

47. (32.51.46 ja 32.51.47, osa) *Pienyritysten tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (177/88) mukaisten pienyritysten avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienyritysten perustamisen edistämiseen yrityshautomotoiminnan avulla kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (145/89) mukaisesti. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1991 enintään 65 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1989 pienyritystukea myönnettiin 59 878 000 mk 1 651 hankkeeseen, joissa arvioidaan syntyvän noin 1 650 työpaikkaa erityisaluekuntiin ja maaseudulle.

Määrärahaa käytetään myös pienyritysten perustamisen edistämiseen erityisesti oppilaitosten ja teknologiakylien yhteydessä toimivien ns. yrityshautomoiden avulla. Avustus myönnetään yritystoimintaa aloittavan yrittäjän tarvitsemiin lähinnä toimistotilojen, koneiden ja laitteiden vuokriin sekä toimistopalvelujen ja asiantuntijoiden käyttämisessä syntyviin kustannuksiin. Lisäksi voidaan yrittäjälle myöntää toimintatukea.

Vuoden 1991 avustusten myöntämisvaltuu-

den käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 11 000 000 mk, vuonna 1992 26 000 000 mk, vuonna 1993 15 000 000 mk, vuonna 1994 7 000 000 mk, vuonna 1995 5 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 1 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1991 39 000 000 mk, vuonna 1992 22 000 000 mk, vuonna 1994 3 500 000 mk, vuonna 1995 500 000 mk.

1991 menoarvio	50 000 000
1990 menoarvio	51 000 000
1989 tilinpäätös	26 776 461

48. *Alueellinen kuljetustuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 165 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrityksille kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetussa laissa (954/81, muut. 901/84 ja 111/89) tarkoitetun kuljetustuen sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (311/82, muut. 621/83 ja 1233/89) tarkoitetun kuljetustuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 380 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Alueellisen kuljetustuen piirissä on vuosittain noin 1 100 yritystä. Tuesta noin 39 % suuntautui rautatiekuljetuksiin, 44 % kuorma-autokuljetuksiin ja 17 % laivakuljetuksiin. Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain voimassaoloaikaa on jatkettu vuoden 1993 loppuun. Vuonna 1991 on tarkoitus selvittää mahdollisuudet kehittää kuljetustukea infrastruktuurirahan suuntaan.

1991 menoarvio	165 000 000
1990 menoarvio	155 000 000
1989 tilinpäätös	148 198 717

49. *Yritystoiminnan aluetuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 545 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja sitä edeltäneen tuotantotoiminnan alueellisesta tukemisesta annetun lain (533/81) mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustusten maksamiseen. Vuonna 1991 saa myöntää uusia avustuksia työllisyysnäkökohdat ja erityisaluekuntien tarpeet huomioon ottaen enintään 600 000 000 mk.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuo-

don osuuden myöntämisvaltuudesta sekä kauppa- ja teollisuusministeriön oikeudesta muuttaa mainittua osuutta. Avustukset on tarkoitettu erityisesti pienten- ja keskisuurten yritysten hankkeisiin. Käynnistysavustusten osuutta supistetaan.

Selvitysosa: Vuonna 1991 tukea on tarkoitettu suunnata edelleen hankkeisiin, joilla kohotetaan yritysten tuotannon ja tuotteiden teknistä tasoa, parannetaan elinkeinorakennetta ja luodaan uusia työpaikkoja vaikeille työttömyysalueille. Vuonna 1989 momentin myöntämisvaltuudella rahoitetuissa 1 487 investointi- ja käynnistysavustushankkeissa arvioidaan syntyvän lähivuosina yhteensä 6 700 uutta työpaikkaa, joista yli 50 % vaikeimmilla alueilla 1. ja 2. perusvyöhykkeellä. Tämän lisäksi 1 125 rahoitetuissa liikkeenjohdon, markkinoinnin sekä tuotteiden ja tuotantotekniikan kehittämishankkeissa paran-

netaan pienten ja keskisuurten yritysten sopeutumista muuttuviin toimintaolosuhteisiin.

Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 295 000 000 mk, vuonna 1992 125 000 000 mk, vuonna 1993 80 000 000 mk, vuonna 1994 63 000 000 mk ja vuonna 1995 17 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 20 000 000 mk. Vastaavasti aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 250 000 000 mk, vuonna 1992 200 000 000 mk, vuonna 1993 105 000 000 mk, vuonna 1994 50 000 000 mk, vuonna 1995 20 000 000 mk ja sen jälkeen 5 000 000 mk.

1991 menoarvio	545 000 000
1990 menoarvio	530 000 000
1989 tilinpäätös	529 890 451

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisessä on tarkoitus korostaa yritysten henkilöstön ammattitaidon kehittämistä ja kansainvälistymistä. Tämän johdosta lisätään pienten ja keskisuurten yritysten henkilöstökoulutuksen, yritysneuvonnan ja muun kehittämispalvelutoiminnan määrärahoja.

24. Yrittäjäkoulutus ja -neuvonta

Momentille myönnetään 27 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiri- ja paikallistointien järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden, oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös piiri- ja paikallistointien järjestämisen yrittäjäkoulutuksen kehittämisestä ja alueellisista elinkeinon kehittämissuhteista sekä pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaan työsopimus-suhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen tarkoitettujen määrärahojen 4 200 000 mk siirtona momentille 32.52.25.

Vuonna 1989 kauppa- ja teollisuusministeriö järjesti yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiri- ja paikallistointien kanssa 508 yrittäjäkoulutustilaisuutta, joihin osallistui 7 937 osanottajaa. Koulutus- ja konsultointipäiviä kertyi yhteensä 3 121. Vuoden 1989 määrärahoilla rahoitettiin lisäksi yhteensä 10 koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishanketta sekä alueellista elinkeinon kehittämissuhteista.

Koulutukseen osallistuvilta perittävänä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 kertyvän 8 000 000 mk.

1991 menoarvio	27 000 000
1990 menoarvio	28 000 000
1989 tilinpäätös	19 008 395

25. Pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen henkilöstökoulutuspalvelujen osto

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen henkilöstökoulutuspalvelujen ostamiseen.

rille yrityksille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 4 200 000 mk siirtona momentilta 32.52.24.

1991 menoarvio..... 5 000 000

(30.) *Valtionosuus ja -avustus kuntien elinkeinoasiamiesten palkkaukseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio 100 000
1989 tilinpäätös 24 952 210

40. *Valtionavustus pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille*

Momentille myönnetään 7 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään 1 200 000 mk Kansainvälisen nuorkauppakamarijärjestön maailmankokouksen järjestelyjen avustamiseen. Avustus voi olla korkeintaan 25 % järjestelyjen kokonaiskustannuksista.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää enintään 1 800 000 mk Suomen Taideteollisuusyhdistyksen ylläpitämän Muotoilun tiedotuskeskuksen toimintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 600 000 mk siir-

tona momentilta 32.85.41.

1991 menoarvio..... 7 600 000
1990 menoarvio..... 5 600 000
1989 tilinpäätös..... 4 144 000

47. (32.52.43 ja 47) *Valtionavustus pienten ja keskisuuren yritysten kehittämispalvelutoimintaan* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen myöntämiseen pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Pienen ja Keskisuuren Teollisuuden Edistämissätiölle kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt määräraha 150 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitettujen uusien neuvontapalvelujen, koulutusohjelmistojen ja konsultoinnin kehittämistä. Lisäksi määrärahasta myönnetään avustuksia eri yhteisöille sellaisiin aluetasolla suunniteltuihin ja yhteistyössä eri yhteisöjen kanssa toteutettaviin neuvonta- ja koulutushankkeisiin, joiden tavoitteena on tehostaa pienissä ja keskisuurissa yrityksissä tapahtuvaa kehittämistyötä.

1991 menoarvio..... 6 200 000
1990 menoarvio..... 6 307 000
1989 tilinpäätös..... 6 950 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteena on turvata energiahuolto ja rajoittaa energiatalouden ympäristövaikutuksia edistämällä monipuolista ja hajautettua energiantuotantoa, energian tuotantoteknologian ja käytön tehostamista sekä energian säästöä. Samalla tavoitteena on turvata teollisuuden sähköenergian häiriötön ja edullinen saanti. Kasvavaa huomiota joudutaan kiinnittämään ympäristön tilan energiatalouden kehittämiseksi asettamiin rajoituksiin. Valtion tuki kohdis-

tuu sekä tutkimus- ja kehitystyöhön että investointeihin.

21. *Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 79 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiataloudellisista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinener-

giaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin tutkimustehtäviin projekti-kohtaiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Energian käytön ja tuotannon tutkimus.....	54 600 000
Energialouden suunnitteluun liittyvät selvitykset.....	3 500 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta.....	20 000 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot....	900 000
Yhteensä	79 000 000

Selvitysosa: Energiatutkimusrahoitus suunnataan pääasiassa tutkimusohjelmiin, jotka pyrkivät uusien teknisten vaihtoehtojen löytämiseen sekä tuottamaan energiapolitiikan vaatimaa tietopohjaa.

1991 menoarvio	79 000 000
1990 menoarvio	77 500 000
1989 tilinpäätös	75 000 000

27. *Energiatiedotus, tietohuolto ja neuvontatoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energian tehokkaan tuotannon ja käytön sekä energiansäästön edistämiseen sekä muusta energialouteen liittyvästä tiedotuksesta, tietohuollosta ja neuvontatoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Rahoitus suunnataan energiututkimuksesta tiedottamiseen, energiututkimuksen tietohuoltoon ja teknologian siirtoon.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	9 500 000
1989 tilinpäätös	5 000 000

40. *Avustukset energiainvestointeihin* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisten energia-

lähteiden käytön, energiansäästön ja uuden energiantuotantoteknologian käyttöönoton edistämiseen annetun lain (1137/88) sekä lakien 164/79 ja 858/84 nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen. Vuonna 1991 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on 37 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1991 annettavista avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 20 000 000 mk ja vuonna 1993 7 000 000 mk. Ennen vuotta 1991 tehdyistä avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 16 000 000 mk ja vuonna 1993 5 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	37 000 000
1990 menoarvio.....	69 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—15 000 000
1989 tilinpäätös.....	42 612 080

41. *Avustukset maaseudun sähköistämiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien jakoperusteiden (VNp 450/86, muut. 65/89) mukaisten avustusten maksamiseen maaseudun uudissähköistykseen, syöttöjohtojen, -asemien ja muiden niihin verrattavien laitteiden ja laitosten rakentamiseen ja sähkölaitosten yhtymisestä aiheutuvien verkostojärjestelyjen toteuttamiseen. Momentin määrärahasta saadaan maksaa enintään 6 000 000 mk vuoden 1990 tulo- ja menoarvion sitoumusvaltuuden puitteissa myönnettyjä avustuksia.

Selvitysosa: Vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa olleen sitoumusvaltuuden perusteella annettujen sitoumusten maksamisesta aiheutuu menoja vuonna 1991 6 000 000 mk ja vuonna 1992 4 000 000 mk.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	12 500 000
1989 tilinpäätös	14 000 000

42. *Avustukset energialoudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen energialoudellisista tutkimus- ja koetoimintaprojekteista sekä ydinenergia-alan teknologisista kehittämisprojekteista ai-

heutuviin menoihin ja kansainvälisiin hankkeisiin osallistumisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvion ehdollisena sisällytynyt 100 000 markan määräraha. Avustukset kohdistetaan osarahoituksena yritysten tutkimuksellisiin hankkeisiin, joista pääosa kytkeytyy kansallisiin energiatutkimusohjelmiin. Erityistä painoa annetaan ympäristöhaittojen vähentämistekniikalle.

1991 menoarvio	35 000 000
1990 menoarvio	34 100 000
1989 tilinpäätös	32 000 000

45. Energiainvestointien korkotuki (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 19 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1991 saadaan uusia korkotukilainoja

	1992	1993	1994	1995	1996-
Vuoden 1991 korkotukilainoista (mmk)	5,0	6,0	5,0	4,0	6,0
Aikaisemmista korkotukilainoista (mmk)	17,0	15,0	12,0	9,0	15,0
Yhteensä	22,0	21,0	17,0	13,0	21,0

1991 menoarvio	19 600 000
1990 menoarvio	17 000 000
1989 tilinpäätös	6 550 885

46. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiahuollon tavoitteita tukevaan toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutet-

hyväksyä enintään 140 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korkotuki yritysten energiansäästöinvestointeihin	500 000
Korkotuki kotimaisten polttoaineiden tuotannon edellyttämiin investointeihin ja kotimaista polttoainetta käyttävien laitosten rakentamiseen ..	11 000 000
Korkotuki maakaasuiinvestointeihin ..	5 300 000
Korkotuki uuteen energiantuotantoteknologiaan	2 800 000
Yhteensä	19 600 000

Selvitysosa: Vuoden 1991 korkotukilainavaltuuden käytöstä ja ennen vuotta 1991 myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

tu. Määrärahalla tuetaan erityisesti sellaista toimintaa, jonka tarkoituksena on energian säästön, uusiutuvien ja ympäristöystävällisten energialähteiden hyödyntämisen sekä kotimaisten polttoaineiden tuotannon edistäminen.

1991 menoarvio	350 000
1990 menoarvio	450 000
1989 tilinpäätös	1 050 000

(92.) Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)

Momentti on siirretty momentiksi 32.01.92.

61. Kotimaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Vähittäiskaupan rahoitustukihakemuksia jätettiin vuonna 1989 yhteensä 1 475 kpl. Rahoitustuen myöntämisedellytys-

ten muuttaminen vuoden 1989 alusta on lisännyt hakijoiden määrää lähes 50 %. Vuonna 1989 myönnetystä rahoitustuesta

noin 40 % on tullut Oulun ja Lapin lääneissä sijaitseville kaupan toimipaikoille. Vuonna 1991 valtion rahoitustuen piirissä arvioidaan olevan noin 700 myymälää ja 250 myymäläautoa. Tuella vaikutetaan noin 300 000 kuluttajan palveluihin ja vajaan 2 000 työpaikan säilymiseen.

40. *Haja-asutusalueiden vähittäiskaupan korkotuki* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Vuoden 1991 korkotukiluotoista.....	1,0	0,7	0,5	0,3	0,1
Aikaisempien vuosien korkotukiluotoista	1,5	0,7	0,4	0,1	—
Yhteensä	2,5	1,4	0,9	0,4	0,1

1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 menoarvio.....	3 300 000
1989 tilinpäätös.....	2 277 873

41. *Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisten investointiavustusten maksamiseen. Uusia investointiavustuksia saa myöntää vuonna 1991 enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1991 investointiavustusten myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 1 000 000 mk, vuonna 1992 2 500 000 mk ja vuonna 1993 1 000 000 mk. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 4 500 000 mk ja vuonna 1992 2 200 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 500 000
1990 menoarvio.....	5 500 000
1989 tilinpäätös.....	3 647 842

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukiluotoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 12 000 000 mk.

Selvitysosa: Korkotukiluottovaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk
1,0	0,7	0,5	0,3	0,1
1,5	0,7	0,4	0,1	—
Yhteensä	2,5	1,4	0,9	0,4

42. *Avustukset haja-asutusalueiden kauppalvelujen turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisen toimintatuen ja tavarankuljetustuen maksamiseen. Kiinteiden myymälöiden ja myymäläautojen toimintatukea sekä tavarankuljetustukea saa myöntää vuonna 1991 enintään 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1991 avustusten myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 9 500 000 mk.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	10 000 000
1989 tilinpäätös	4 717 336

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskuksen tulostavoitetaso on laskettu vuoden 1990 arvioidun toteutuman pohjalta rekisteröidysis-

sä yöpymisissä mitattuna. Tulostavoite vuodelle 1991 on 4,8 prosentin lisäys yöpymisiin ilman SEV-maita. Jos Neuvostoliitosta ja

Itä-Euroopasta Suomeen suuntautuva matkailu kasvaa noin 10 prosentin vuosivauhtia, kokonaiskasvu nousee vuonna 1991 yli puolella miljoonalla yöpymisellä. Yöpymisvuorokausina tavoiteltu lisäys vastaa noin 320 milj. markan matkailutuloa, josta kotimaanmatkailun osuus on vajaat 20 milj. mk.

Markkinointitoimenpiteet on johdettu avaintulosalueista. Matkailun edistämiskeskus noudattaa toiminnassaan seuraaviin avaintulosalueisiin kohdistuvia markkinointitoimenpiteitä: 1) kokous-, kongressi- ja kannustematkailu, 2) aktiivilomailu kesällä ja

talvella, 3) harrastuksiin ja ammattiin liittyvä matkailu, 4) maaseutulomailu, 5) lyhytmatkat, 6) pohjoismaiset kiertomatkat ja 7) yhdistelmämatkat Suomi-Neuvostoliitto.

Asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi on tarvetta edelleen tehostaa Matkailun edistämisskeskuksen vastaamaa matkailupolitiikan käytännön toteuttamista. Erityisesti kiinnitetään huomiota matkailun kotimaiseen kustannustasoon ja -kehitykseen.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 332 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	1 037 600	4
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	15 860 700	88
Muut palkat ja palkkiot.....	64 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 128 100	—
Eläkemaksu.....	4 240 800	—
Yhteensä.....	22 332 000	92

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä työsopimussuhteisena toimistopäällikkönä toimivan henkilön palkkaaminen Tokioon sekä vähennyksenä työsopimussuhteisena apulaisosastopäällikkönä toimineen henkilön palkkausmenot.

1991 menoarvio.....	22 332 000
1990 menoarvio.....	16 544 000
1989 tilinpäätös.....	15 278 033

21. Eräät matkailun edistämistoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 62 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen kustannusosuuksiin kansainvälisissä järjestöissä, matkailusopimuksista ja virallisten valtuuskuntien vierailuista ja muusta kansainvälisestä toiminnasta aiheutuviin menoihin, kotimaan ja Suomeen suuntautuvan matkailun markkinointi- ja kehittämistoimenpiteisiin, Look at Finland- ja Matkailusilmä -lehtien julkaisemiseen, tietopalvelu-, tiedotus-, tutkimus- ja kurssitoimintaan, opetusmateriaalituotantoon ja kirjastomenoihin sekä automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvien varausjärjestelmien kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää kotimaan ja ulkomaan toimintayksikköjen muiden kulutusmenojen, ulkomaanedustuksen virkamiesten muutto- ja kotilomamatkakustannusten korvaamisesta annetun asetuksen (488/76) mukaisten menojen sekä lähetetyn henkilökunnan käytössä olevien asuntojen korjausmenojen, kalustomenojen sekä mikrotietokone-, tekstinkäsittely- ja muiden toimistolaitteiden osto-, vuokra- ja leasingmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kausi-, ruuhkayms. apulaisten menojen maksamiseen enintään 3 100 000 mk enintään 28 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseksi sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen yhteistyöprojekteihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon Euroopan matkailuvuoden 1990 menoina 172 000 mk ja vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 80 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	62 000 000
1990 menoarvio.....	57 080 000
1989 tilinpäätös.....	48 375 098

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palvelusten tuottamisen edellyttämien palkkaus-, matka-, tarvike- ja muiden kulutusmenojen sekä tarvittavien tutkimusten ja muun tietoaaineiston hankintamenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseksi määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1991 menoarvio.....	300 000
1990 menoarvio.....	300 000
1989 tilinpäätös.....	20 000

40. *Avustus matkailun edistämistoimintaan*
Momentille myönnetään 2 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen matkailua palvelevalle sisävesi- ja saaristoliikenteelle sekä Savonlinnan matkailun koulutus- ja tutkimuskeskukselle, jonka avustamiseen määrärahasta saa käyttää 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma:		mk
Sisävesiliikenteen avustaminen	1 200 000	
Saaristoliikenteen avustaminen.....	300 000	
Matkailun koulutus- ja tutkimuskeskus.....	900 000	
	Yhteensä	2 400 000

1991 menoarvio.....	2 400 000
1990 menoarvio.....	2 575 000
1989 tilinpäätös.....	2 500 000

85. Ulkomaankaupan edistäminen

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vienninedistämistoiminnan muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaupallisten sihteerien ja valtion laitosten edustajien vienninedistämistapahtumiin liittyvien matkamenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 900 000
1990 menoarvio.....	1 854 000
1989 tilinpäätös.....	1 399 369

40. *Avustus viennin edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 186 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille sellaisten vienninedistämistoimenpiteiden kustannuksiin, jotka ovat tarpeen uuden vientituotannon markkinoinniseksi, uusille markkinoille pääsemiseksi tai markkinaosuuksien ylläpitämiseksi ja laajentamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen hankeviintiin liittyviin esitutkimuksiin sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vientijulkaisujen hankkimisesta ja jakamisesta toimialoitain toteutettavassa viennin edistämässä ja kaupallisten sihteerien ja Suomen muun ulkomaanedustusverkoston käyttöön. Määrära-

haa saa myös käyttää hankeviennin tarjoustoiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen näiden yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (210/90). Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk matkailun ulkomaanmarkkinoinnin hankkeisiin. Uusia vienninedistämistävustuksia saa myöntää vuonna 1991 enintään 205 000 000 mk.

Selvitysosa: Avustusten myöntämisessä etusijalle asetetaan kasvukykyisten ja korkean kotimaisen jalostusasteen tuotannonalojen viennin edistäminen sekä pienten ja keski suurten yritysten vientitoiminnan tukeminen. Tavaraviennin ohella edistetään myös hankeviintiä, rakennus- ja insinööritaidon ja muun taitotiedon ja palvelujen viintiä. Valmisteluihin Suomen osallistumiseksi Sevillan maailmannäyttelyyn vuonna 1992 ja Suomen näytelypaviljongin rakentamiseen on tarkoitus varata 17 000 000 mk. Suomen Ulkomaankauppaliiton yhteydessä toimivan Elintarvikkevientikeskuksen kautta tapahtuvan elintarvikkeiden viennin edistämisen palkkaus- ja muihin menoihin on tarkoitus käyttää 2 700 000 mk.

Valtionavustusten osuus vienninedistämis-

toimenpiteiden kustannuksista on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin, maailmannäyttelyyn osallistumiseen, toimialoitain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin sekä teollisen ja teknologisen Suomen kuvan vahvistamiseksi toteutettavaan toimintaan liittyvien kulujen osalta kuitenkin olla suurempi. Pienen teollisuuden yritysryhmien vientihankkeisiin valtionapua voidaan harkinnan mukaan myöntää 75 % hankkeiden kokonaiskustannuksista. Useampivuotisten yhteisvientiä edistävien projektien ensimmäisen vuoden valtionavustuksen osuus on enintään 75 % ja seuraavina vuosina 50 % valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista.

Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 81 000 000 mk, vuonna 1992 81 000 000 mk, vuonna 1993 25 000 000 mk ja vuonna 1994 5 300 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 105 000 000 mk, vuonna 1992 44 400 000 mk ja vuonna 1993 10 000 000 mk.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	mk
Vientituotteiden markkinoinnin edistäminen	81 000 000
Yrityskohtaiset näyttelyosallistumiset ..	25 500 000
Toimialoitain toteutettavat vienninedistämistapahtumat	53 000 000
Maittain toteutettavat tiedotuskampanjat	6 000 000
Monivuotiset vientimarkkinointihankkeet	10 000 000
Teollisen ja teknologisen Suomen kuvan vahvistaminen	6 600 000
Hankevientiin liittyvä tarjoustoiminta ..	3 200 000
Sevillan maailmannäyttely 1992	17 000 000
Elintarvikvientikeskus	2 700 000
Yhteensä	205 000 000
1991 menoarvio	186 000 000
1990 menoarvio	130 500 000
1990 lisämenoarvio	—11 000 000
1989 tilinpäätös	63 460 568

41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille

Momentille myönnetään 14 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen

ulkomaankauppaa edistäville järjestöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 600 000 mk Suomen Taideteollisuusyhdistyksen ylläpitämän Muotoilun tiedotuskeskuksen menojen siirto momentille 32.52.40.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vientikoulutussäätiö ry	9 000 000
Suomalais-Ruotsalainen kauppakamari	2 300 000
Suomalais-Neuvostoliittolainen kauppakamari	1 600 000
Osuuskunta Viexpo	1 400 000
Yhteensä	14 300 000
1991 menoarvio	14 300 000
1990 menoarvio	13 730 000
1989 tilinpäätös	12 670 000

45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle

Momentille myönnetään 24 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle liiton valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (32/78) mukaisiin menoihin. Valtionavustus on enintään 50 % mainituista menoista. Maakunnallisen vientiasiamestojärjestön valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 60 %. Vuonna 1989 käynnistyneen Euroneuvontayksikön valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 90 %. Vuosina 1989—1991 toteutettavan, ulkomaankaupan tiedonsiirron automatisointia koskevan erillisprojektin ja toimintansa käynnistävän kaupallisten sihteerien toiminnan ohjauksyksikön menot rahoitetaan kokonaisuudessaan valtionavustuksen turvin.

Selvitysosa: Kaupalliset sihteerit siirtyvät Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n palvelukseen syksyllä 1992.

Käyttösuunnitelma:	mk
Yleistoiminta:	
Valtionavustus palkkausmenoihin	10 400 000
Valtionavustus muihin menoihin	5 200 000
Maakunnallinen toiminta:	
Valtionavustus maakunnallisten vientiasiamestojen menoihin	3 500 000

Vuosina 1988-1991 toteutettava ulkomaankaupan tiedonsiirron automatisointi	700 000
Euroneuvontayksikkö.....	2 400 000
Kaupallisten sihteerien toiminnan ohjauksyksikkö	2 200 000
Yhteensä	24 400 000
1991 menoarvio	24 400 000
1990 menoarvio	20 800 000
1989 tilinpäätös	19 726 000

46. *Avustus yrityksille uuden vientihenkilöstön palkkaamiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uuden vientimarkkinointihenkilöstön palkkaamiseen myönnettävän valtionavustuksen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (769/79, muut. 797/83) mukaisten avustusten maksamiseen pienille ja keskiuurille yrityksille uuden markkinointihenkilöstön palkkaamiseksi. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1991 enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1989 avustusta myönnettiin 40 uuden vientihenkilön palkkaamiseksi yhteensä 2 800 000 mk.

Myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 1 000 000 mk, vuonna 1992 1 500 000 mk ja vuonna 1993 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 2 000 000 mk ja vuonna 1992 1 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	2 800 000
1989 tilinpäätös.....	237 553

47. *Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 230 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n ulkomaisen luotonoton korkotuesta annettujen lakien (1029/80, 936/82, muut. 672/83, 86/84 ja 900/84) mukaisen korkotuen, Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 858/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut. 1258/87, 1069/88, 1363/89) mukaisen korkotuen sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuneiden menojen maksamiseen.

Alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (HE) tarkoitettuja uusia korkotukilainoja saa vuonna 1991 hyväksyä enintään 2 000 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ulkomaisen luotonoton korkotuki...	30 000 000
Alushankintojen korkotuki	180 000 000
Antolainauksen (pl.alukset) korkotuki	20 000 000
Yhteensä	230 000 000

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi alusrahoitukseen myönnettävästä korkotuesta, jossa ehdotetaan, että vuosina 1991—1995 alustoimitusten korkotukilainoiksi saadaan hyväksyä yhteensä enintään 10 000 000 000 markan lainat.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk
Ulkomaisen luotonoton korkotuki					
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista.....	25	21	17	14	20
Alushankintojen korkotuki					
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista *	340	350	333	300	770
Vuoden 1991 korkotukilainat	40	50	55	55	140
Antolainauksen (pl. alukset) korkotuki	40	60	50	45	100

* Alushankintojen korkotuki jakautuu vientiin ja kotimaahan seuraavasti:

	1991	1992	1993	1994	1995	1996
vienti.....	40	48	55	53	45	92
kotimaa	140	292	295	280	255	678

1991 menoarvio.....	230 000 000
1990 menoarvio.....	110 000 000
1989 tilinpäätös.....	39 692 845

60. Siirto vientitakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtiontakuukeskuslain (111/89) ja vientitakuulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös vientitakuukorvausten ja niihin liittyvien korkojen maksamiseen kehitysapuna Kuuballe ja Perulle, kuitenkin enintään 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vientitakuukorvaukset on aikaisemmin maksettu momentilta 24.30.66.

1991 menoarvio.....	300 000 000
1990 menoarvio.....	100 000
1989 tilinpäätös.....	151 000 000

84. Lainat viennin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vientituotteiden markkinointia edistäviin hankkeisiin myön-

nettävien lainojen maksamiseen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuuksia ja muutoin valtioneuvoston päättämien ehtojen mukaisesti (87/82, muut. 180/87). Lainojen korko on vähintään 5 prosenttia. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi lainansaajan hakemuksesta yksittäistapauksissa jättää lainan osaksi tai kokonaan valtiolle takaisin perimättä ilman erillistä eduskunnan suostumusta, mikäli siihen on erityisiä syitä. Uusia vienninedistämislainoja saa myöntää vuonna 1991 enintään 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1989 myönnettiin 51 hakemuksen perusteella lainoja yhteensä 38 000 000 mk, josta 21 700 000 mk ulkomaisen myyntiorganisaatioiden kuluihin.

Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 9 000 000 mk, vuonna 1992 18 000 000 mk ja vuonna 1993 3 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1991 16 000 000 mk, ja vuonna 1992 14 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	25 000 000
1990 menoarvio.....	39 000 000
1989 tilinpäätös.....	6 215 000

90. Valtion hankintakeskus

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen toiminta-ajatuksena on toteuttaa valtiontalouden kannalta mahdollisimman edullisesti asiakkaitensa tavaroiden ja palvelujen hankintoja, jotka valtio rahoittaa joko kokonaan tai osittain.

Hankintakeskus pyrkii toiminnassaan hankintakustannusten alenemisen, edullisten ostoehtojen, laatuvalintojen, tiedotuksen ja asiantuntemuksen avulla säästöihin, jotka tulevat pääosin suoraan asiakkaiden hyväksi. Myymänsä tavarat ja palvelut hankintakeskus hinnoittelee kustannusten mukaisesti nii-

hin luettuna myös toimintaan sijoitetun pääoman korko.

Hankintakeskuksen asiakkaina ovat valtion virastot ja laitokset sekä valtion liikelaitokset. Asiakkaina voivat olla myös valtionosuutta tai -avustusta saavat kunnat, kuntaliitot ja muut yhteisöt.

Hankintojen toteuttamiseksi hankintakeskus tekee yleissopimuksia hankintaehdoista asiakkaiden jatkuvia hankintoja varten, tarjoaa hankintapalveluja asiakkaiden perushankintojen ja erikoishankintojen toteuttamiseksi sekä toimittaa tavaroita varastoistaan.

Hankintakeskus toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena budjettisidonnaisena liikelaitoksena. Hankintakeskuksen organisaatiota on tarkoitettu uudistaa.

Vuonna 1991 hankintakeskus panostaa palvelun kehittämiseen. Henkilöstön monitaitoisuutta lisätään ja tehtäväketjuja yhdistetään.

Hankintakeskus arvioi liikevaihdon kasvavan vuonna 1991 5 %, mikä vastaa 3 mrd. markan liikevaihtoa. Hankintakeskuksen tärkeimmät investoinnit painottuvat asiakkaille vuokrattavien tai myytävien ajoneuvojen, atk-ohjelmallisensien sekä muun vuokrattavan kaluston hankintoihin ja uusimiseen.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut hankintakeskuksen tulostavoitteeksi 12,6 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa ennakkolaskelman mukaan 16 400 000 markan ylijäämää.

Hankintakeskuksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän 95,3 milj. mk. Käyttömenoihin myönnetään 74,9 milj. mk. Hankintakeskuk-

sen sijoitusmenoihin myönnetään yhteensä 23 milj. mk.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1991:

	milj.mk	milj.mk
Myyntituotot		3 638,0
Myyntin oikaisuerät		
Myyntirahdit	8,5	
Välikäsit verot	582,5	— 591,0
Liikevaihto		3 047,0
Tavaraostot		— 2 951,7
Myyntikate		95,3
Kulut		
Palkat	38,7	
Muut henkilökulut	12,9	
Vuokrat	0,5	
Toimistokulut	6,2	
Muut kulut	7,0	— 65,3
Käyttökate		30,0
Poistot		— 14,7
Muut tuotot		1,1
Tilikauden ylijäämä		16,4

Valtion hankintakeskuksen kehitys vuosina 1989-1994:

	1989 toteu- tuma*)	1990 enna- koitu*)	1991 TMAE*)	1992-94 (keskimäärin vuodessa muutos %)
Liikevaihto milj. mk.	2 764 (9,4)	2 902 (5,0)	3 047 (5,0)	
Käyttökate liikevaihdosta %	0,7	0,9	0,9	5,0
Ylijäämä milj. mk.	11,6	12,0	16,4	
— taseen mukaisesta vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta %	11,2	9,5	12,6	9,5
— liikevaihdosta %	0,4	0,4	0,5	0,4
Investoinnit liikevaihdosta %	0,5	0,8	0,7	0,7
Hintojen muutos %	5,0	4,0	4,0	—
Volyymien muutos %	4,0(*)	1,0(*)	1,0(*)	1,0
Tuottavuuden kasvu %	2,0(**)	2,0(**)	2,0(**)	2,0
Henkilöstömäärä	318	321	321	321

*) muutos -% edelliseen vuoteen

(*) tavaravälityksen volyyymi

(**) tavaravälityksen volyyymi/henkilötyövuosi

21. Käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 74 851 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sopimuspalkkaisten johtajien ja työsopimussuhteisen muun henkilöstön palkkausmenojen sekä muiden käyttömenojen ja hankintapalvelusten tuotanto- ja tutkimusmenojen, tavaroiden varastointi-

ja jakelumenojen kuin myös rakennusten kunnossapito- ja korjausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 321 henkilön palkkaamiseen pysyväisluonteisiin tehtäviin. Määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk tehtävärakenteen muuttamisen edellyttämistä palkkausjär-

jestelyistä aiheutuviin menoihin sekä käyttövaroihin enintään 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy 30 000 mk menoja, jota vastaava tulo on merkitty momentille 14.60.01 irtaimen omaisuuden myyntituloina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä eläkemenot momentin 28.07.05 perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio	74 851 000
1990 menoarvio	70 810 000
1989 tilinpäätös	57 001 955

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	4 900 000
1989 tilinpäätös.....	5 500 000

72. *Vuokraustoiminta*

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hankintakeskuksen asiakkaille vuokrattavien ajoneuvojen hankintamenojen sekä niiden valintaan ja jälleenynttiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahalla on tarkoitus jatkaa moottorikäyttöisten ajoneuvojen valtionhallinnon sisäistä vuokraustoimintaa sekä laajentaa vuokraustoimintaa atk-ohjelmallisensien hankintaan sekä asiakaskunnan piiristä tulevan kysynnän mukaiseen muun kaluston vuokraustoimintaan. Määrärahaa vastaavat vuokratuotot kertyvät ajoneuvojen vuokrista saatavat tulot on merkitty momentille 14.30.01 ja myynnistä saatavat tulot momentille 14.60.01.

1991 menoarvio	18 000 000
1990 menoarvio	18 000 000
1989 tilinpäätös	8 736 943

Päälukun 32 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				±1000 mk	±%
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	86 317	146 910	168 626	+ 21 716	+ 15
02. Yrityspalvelun piirtoimistot (810).....	30 074	33 319	44 189	+ 10 870	+ 33
04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170)	4 286	4 740	5 761	+ 1 021	+ 22
06. Taloudellinen huoltovarmuus (170).....	6 087	14 000	12 000	— 2 000	— 14
27. Kuluttajavirasto (820).....	—	12 553	26 252	+ 13 699	+ 109
(28.) Elinkeinohallitus (820)	21 344	10 457	—	— 10 457	—100
29. Kilpailuvirasto (820)	11 270	12 551	15 431	+ 2 880	+ 23
30. Elintarvikevirasto (820)	—	4 552	9 164	+ 4 612	+ 101
31. Kuluttajansuoja (820).....	7 289	8 374	11 012	+ 2 638	+ 32
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820).....	76 792	93 850	116 312	+ 22 462	+ 24
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820) ..	—	4 949	9 122	+ 4 173	+ 84
34. Lisenssivirasto (820)	5 147	6 699	8 522	+ 1 823	+ 27
38. Mittatekniikan keskus (820)....	—	—	4 052	+ 4 052	—
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	52 057	59 593	74 401	+ 14 808	+ 25
40. Geologian tutkimuskeskus (830).....	185 369	176 475	214 826	+ 38 351	+ 22
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	695 177	746 093	972 900	+ 226 807	+ 30
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	602 290	709 888	803 519	+ 93 631	+ 13
46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen (830).....	45 950	49 859	63 050	+ 13 191	+ 26
48. Teollisuussihteerit (830)	25 361	25 919	36 733	+ 10 814	+ 42
49. Kehitysaluerahasto Oy (840) ...	181 214	109 900	155 830	+ 45 930	+ 42

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
50. Teollisuuden edistäminen (850)	573 530	629 418	684 748	+ 55 330	+ 9
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850).....	771 866	780 000	814 300	+ 34 300	+ 4
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	55 055	40 007	45 800	+ 5 793	+ 14
55. Energiatalous (860)	176 213	220 050	190 950	— 29 100	— 13
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	10 643	18 800	18 600	— 200	— 1
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	66 173	76 499	87 032	+ 10 533	+ 14
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	294 401	318 784	784 600	+ 465 816	+ 146
90. Valtion hankintakeskus (050) ..	14 237	22 900	23 000	+ 100	+ 0
Yhteensä	3 998 141	4 337 139	5 400 732	+ 1 063 593	+ 25

Pääluokan 32 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
90. Valtion hankintakeskus (050) ..	57 002	70 810	74 851	+ 4 041	+ 6
Yhteensä	57 002	70 810	74 851	+ 4 041	+ 6

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Valtioneuvosto teki 27.4.1989 periaatepäätöksen sosiaali- ja terveydenhuollon keskushallinnon uudelleenjärjestämiseksi. Tämä on tarkoitus toteuttaa siten, että sosiaalihallitus ja lääkintöhallitus yhdistetään ja niistä muodostetaan sosiaali- ja terveystalitus 1.3.1991 lukien.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä sosiaali- ja terveystalituksen tehtävien jako järjestetään siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän yleinen hallinnollinen johtaminen ja ohjaus keskitetään ministeriöön. Tämä edellyttää sitä, että osa uudistuksen

yhteydessä perustettavista viroista perustetaan ministeriöön. Järjestely suoritetaan siten, että sosiaalihallituksen ja lääkintöhallituksen nykyinen vakinainen henkilökunta kokonaisuudessaan siirtyy joko uuden viraston tai ministeriön tehtäviin.

Siirtymäkauden jälkeen uuden viraston henkilömäärä olisi esitettyä selvästi pienempi.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 919 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	37 213 600	244
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	2 103 200	11
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	220 800	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	265 200	—
Muut palkat ja palkkiot.....	393 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 673 200	—
Eläkemaksu.....	10 049 200	—
Yhteensä.....	52 919 000	256

Neuvottelevan virkamiehen virka (S 29), neuvottelevan virkamiehen virka (S 28), hallitusneuvoksen virka (A 28) ja neuvottelevan virkamiehen virka (S 27) voidaan perustaa 1.3.1991 lukien. Lisäksi myönnetään perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 3 075 200 mk 25 viran perustamiseksi samasta ajankohdasta lukien suunnittelu-, asiantuntija-, valmistelu-, esittely-, tutkimus-, tarkastus-, toimisto- ja virastotehtäviä varten.

Vakuutusosastolle voidaan 1.3.1991 lukien perustaa sopimuspalkkainen apulaisosastopäällikön virka (S 29) edellyttäen, että perus-

palkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 200 600 mk samasta ajankohdasta lukien kahden viran lakkauttamisen johdosta tarkastus- ja toimistotehtävistä.

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 224 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntijatehtäviä varten edellyttäen, että sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 179 900 mk samasta ajankohdasta lukien yhden viran lakkauttamisen johdosta vastaavalta tehtäväalueelta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksis-

ta vähennetään 201 700 mk 1.7.1991 lukien kolmen viran lakkauttamisen johdosta sosiaaliavustajan tehtävistä. Lisäksi vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 116 000 mk samasta ajankohdasta lukien kolmen henkilön palkkauksina toimistotehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 405 000 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-, suunnittelu- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 405 000 mk samasta ajankohdasta lukien kolmen henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 181 700 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-tehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 182 800 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-tehtäviä varten.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on lisäyksenä otettu huomioon keskusviraston organisaatiouudistukseen liittyen yhteensä 29 viran siirto momenteilta 33.30.01 ja 33.60.01 sekä vähennyksenä kolme virkaa ja kolme tehtävää momentin 24.99.02 selvitysosan perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio	52 919 000
1990 menoarvio	35 827 000
1989 tilinpäätös	36 065 111

22. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tietokoneiden ja ohjelmistojen hankinnasta ja vuokrasta aiheutuvien menojen maksamiseen, sosiaali- ja terveyshallinnon kehittämistehtäviin, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelujärjestelmään liittyvien tieto- ja tietojenkäsittelyjärjestelmien kehittämisestä sekä siihen liittyvästä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmien kehittämistä palveleviin projektituonteisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, lasten- ja nuorisohuollon tehostamista koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, pakolaisten

tukitoiminnan kehittämishankkeisiin sekä muiden tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin viiden henkilön palkkaamiseen sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tieto- ja tietojenkäsittelyjärjestelmien kehittäminen sekä siihen liittyvä koulutus	2 500 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sen hallinnon tutkimus- ja kehittämistoiminta	6 400 000
Tasa-arvoasioihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	300 000
Pakolaisten tukitoiminnan kehittäminen	100 000
Yhteensä	9 300 000
1991 menoarvio	9 300 000
1990 menoarvio	8 750 000
1989 tilinpäätös	7 000 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 19 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen ja sosiaaliavustajista annetun asetuksen (134/82) 4 §:n mukaisten korvausten sekä muiden sosiaaliavustajien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 455 000 mk siirtona momentille 24.01.29 ulkoasiainministeriöön 1.7.1991 siirtyvien sosiaaliavustajien tehtävien johdosta.

1991 menoarvio	19 800 000
1990 menoarvio	17 300 000
1989 tilinpäätös	15 859 116

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 500 000 mk.

1991 menoarvio	500 000
1990 menoarvio	1 000 000
1989 tilinpäätös	960 000

02. Sosiaali- ja terveyshallitus

Mikäli määrärahojen tarve ei jakaudu lukujen 33.30, 33.60 ja 33.02 kesken budjetoidulla tavalla, samaan tarkoitukseen kyseisten lukujen momenteilla myönnettyjä määrärahoja saa käyttää vastaaviin tarkoituksiin luvusta riippumatta.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveyshallituksesta, minkä mukaan sosiaalihalitus ja lääkintöhallitus yhdistetään ja uudesta virastosta muodostetaan sosiaali- ja terveysministeriön alainen sosiaali- ja terveyshallitus 1.3.1991 lukien.

Sosiaali- ja terveyshallituksen tehtävänä on seurata ja arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja kehitystä, tuottaa ja hankkia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelun, päätöksenteon ja käytännön toiminnan tarvitsemia kotimaista ja kansainvälistä tietoa ja

osaamista sekä välittää sitä käyttäjille toteutamalla tutkimus- ja kehittämishankkeita, järjestämällä koulutusta ja ohjausta sekä tekemällä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseksi tarpeellisia aloitteita ja esityksiä ja suorittaa muut sille säädetyt ja sosiaali- ja terveysministeriön määräämät tehtävät.

Sosiaali- ja terveyshallituksen henkilöstöstä 338 virkaa ja tehtävää siirretään sosiaalihalituksesta ja lääkintöhallituksesta. Lisäksi perustetaan kaksi uutta tilapäistä tehtävää. Uuden viraston toiminnan ja sille kuuluvan nimitystoimivallan asianmukaiseksi järjestämiseksi pääjohtajan virka voidaan perustaa jo 1.2.1991 lukien.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 945 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	42 566 400	323
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	297 300	2
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 067 000	16
Muut palkat ja palkkiot.....	84 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 926 600	—
Eläkemaksu.....	11 003 700	—
Yhteensä.....	57 945 000	341

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32) voidaan perustaa 1.2.1991 lukien sekä kolme sopimuspalkkaista ylijohdajan virkaa (S 30) ja kolme sopimuspalkkaista osastopäällikön virkaa (S 29) voidaan perustaa 1.3.1991 lukien. Lisäksi myönnetään perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin 40 476 900 mk 316 viran perustamiseksi 1.3.1991 suunnittelu-, asiantuntija-, valmistelu-, esittely-, tutkimus-, tarkastus-, toimisto- ja virastotehtäviä varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 1 067 000 mk 16 henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu-, tarkastus-, toimisto- ja kiinteistönhoitotehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin

myönnetään 297 200 mk kahden henkilön palkkaamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija- ja tarkastustehtäviä varten.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon yhteensä 338 viran ja tehtävän siirto momenteilta 33.30.01 ja 33.60.01 sekä yhden viran siirto momentilta 30.01.01.

1991 menoarvio 57 945 000

22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kes-

kimäärin enintään 13 henkilön palkkaamiseen sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sosiaali- ja terveydenhuollon teknologian kehittämistoiminta.....	1 000 000
Muu kehittämistoiminta	7 800 000
Yhteensä	8 800 000
1991 menoarvio.....	8 800 000

25. Kansainvälinen yhteistyö

Momentille myönnetään 4 080 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asiantuntijavaihdon ja muun kahdenvälisen yhteistyön, pohjoismaisen yhteistyön, kansainvälisiin kokouksiin osallistumisen, ulkomaille suoritettavien tutustumismatkojen, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan tarpeellisen vieraanvaraisuuden menojen maksamiseen, vieraskielisen tiedotusaineiston julkaisukulujen maksamiseen, pohjoismaisen lääkelautakunnan menojen maksamiseen, jäsenmaksuihin sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö	800 000
Asiantuntijavaihto ja muu kahdenvälisen yhteistyö.....	1 700 000
Pohjoismainen lääkelautakunta	100 000
Muu yhteistyö.....	1 480 000
Yhteensä	4 080 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 500 000 mk siirtana momentilta 33.99.25.

1991 menoarvio..... 4 080 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisten tilaamista tutkimuksista, kehittämishankkeista, selvityksistä, erityisasiantuntijapalveluista sekä niihin liittyvistä laitehankinnoista ja niiden käytöstä ja vaatimattomasta vieraanvaraisuudesta, koulutus- ja julkaisutoiminnasta sekä muiden välttämättömien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin neljän henkilön palkkaamiseen sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palkkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.02.

1991 menoarvio..... 900 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 32 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta ja niihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta, farmakopeatoiminnasta ja potilasvahinkolain edellyttämästä valtion vakuutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 32 000 000

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 860 000 mk.

1991 menoarvio..... 860 000

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 910 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	2 284 200	20
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	130 100	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	470 100	—
Muut palkat ja palkkiot.....	845 300	—
Sosiaaliturvamaksu	247 900	—
Eläkemaksu	932 400	—
Yhteensä	4 910 000	21

1991 menoarvio.....	4 910 000
1990 menoarvio.....	3 719 000
1989 tilinpäätös.....	3 072 180

<i>29. Muut kulutusmenot</i>	
Momentille myönnetään 1 200 000 mk.	
1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 menoarvio.....	1 150 000
1989 tilinpäätös.....	1 098 340

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 771 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	2 225 200	18
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	41 200	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	211 500	—
Muut palkat ja palkkiot.....	1 145 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	241 500	—
Eläkemaksu.....	905 900	—
<hr/>	<hr/>	<hr/>
Yhteensä.....	4 771 000	18

1991 menoarvio.....	4 771 000
1990 menoarvio.....	3 335 000
1989 tilinpäätös.....	2 951 063

(70.) Kaluston hankinta

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

<i>29. Muut kulutusmenot</i>	
Momentille myönnetään 1 320 000 mk.	
1991 menoarvio.....	1 320 000
1990 menoarvio.....	1 280 000
1989 tilinpäätös.....	367 065

1990 menoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	320 000

05. Tapaturmavirasto

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 38 569 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	28 313 000	270
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	173 200	3
Muut palkat ja palkkiot.....	810 200	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 948 500	—
Eläkemaksu.....	7 324 100	—
<hr/>	<hr/>	<hr/>
Yhteensä.....	38 569 000	273

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon asiantuntija-palvelusten laskutuksen muutoksesta aiheutuvien menojen siirto 250 000 mk momentille 33.05.29.

1991 menoarvio	38 569 000
1990 menoarvio	29 358 000
1989 tilinpäätös	24 879 902

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 13 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitus-, tiedoksianto- ja palvelumaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 250 000 mk siirtoma momentilta 33.05.01.

1991 menoarvio	13 800 000
1990 menoarvio	11 800 000
1989 tilinpäätös	11 074 090

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 menoarvio.....	1 800 000
1989 tilinpäätös.....	2 999 563

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin

Momentille myönnetään 145 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen. Valtionavun piiriin saa hyväksyä vuonna 1991 kolme uutta henkilöä.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista.

Valtionapuun oikeuttavan henkilöstön määrän arvioidaan olevan 576 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi-

mioon 4 100 000 mk rakennus- ja telakkatyössä sekä asbestiteollisuudessa asbestille altistuneiden seulontatutkimuksen jatkamiseen. Vuosina 1990—1992 toteutettavan hankkeen kokonaiskustannusarvio on 13 645 000 mk.

Työterveyslaitokselle arvioidaan kertyvän vuonna 1991 valtionapuun oikeuttavien talousarvioon sisältyvien menojen ja omien tulojen lisäksi noin 18 000 000 mk sellaisia menoja ja tuloja, joita ei lueta valtionapuun oikeuttavaksi toiminnaksi.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 90 100 000 mk ja muihin menoihin 54 900 000 mk.

1991 menoarvio	145 000 000
1990 menoarvio	133 400 000
1989 tilinpäätös	118 100 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 144 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	54 365 000	431
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	58 500	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 161 800	5
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	3 499 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	272 600	—
Sosiaaliturvamaksu.....	3 947 000	—
Eläkemaksu.....	14 839 400	—
Yhteensä.....	78 144 000	436

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 74 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien tutkimustehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 80 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien vahtimestari-tehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 80 000 mk samasta ajankohdasta lukien yhden henkilön palkkauksena vastaavalta tehtäväalueelta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1.3.1991 lukien 691 000 mk kymmenen siivoustehtävissä olevan henkilön palkkoina.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu vähennyksenä huomioon kymmenen henkilöä momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten.

1991 menoarvio.....	78 144 000
1990 menoarvio.....	59 656 000
1989 tilinpäätös.....	54 332 534

21. Eräät valvonta- ja tutkimustoiminnan menot (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valvonta- ja tutkimustoiminnan edellyttämien selvitysten laatimisesta ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 18 henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Osa valvonta- ja tutkimustoi-

minnan menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.08.

1991 menoarvio.....	7 200 000
1990 menoarvio.....	7 000 000
1989 tilinpäätös.....	6 100 000

22. Eräät tutkimustoiminnan menot (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 29 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää projekteissa tarvittavista kalusto- ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen, ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, projekteihin liittyvään vieraille osoitettavaan vieraanvaraisuuteen sekä muiden kansanterveyslaitoksen toimesta ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön ja maksullisten tilaustutkimusten ja tuotantotehtävien sekä rokotetöimitusten suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 150 henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisten tilaustutkimusten ja tuotantotehtävien kustannukset katetaan maksuperustelain (980/73) mukaisesti. Muista tutkimuksista saatavilla tuloilla voidaan kattaa toiminnan aiheuttamat välittömät kustannukset. Tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1991 menoarvio.....	29 250 000
1990 menoarvio.....	25 000 000
1989 tilinpäätös.....	20 510 576

26. *Yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotteet ja tutkimusaineet sekä rokotteiden välitystoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden ja rokotustarpeen selvittämisessä tarvittavien tutkimusaineiden valmistamisesta, hankkimisesta, varastoinnista ja edelleen toimittamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös harvinaisten rokotteiden välitystoimintaan.

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 mk vuonna 1990 tehdyn rokotevaraston budjetoitettavan muuttamisen johdosta.

Rokotteiden välitystoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1991 menoarvio	27 100 000
1990 menoarvio	27 700 000
1989 tilinpäätös	16 286 735

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaisille vieraille osoitettavaan vieraanvaraisuuteen ja kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien muiden menojen maksamiseen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksun maksamiseen.

1991 menoarvio	30 200 000
1990 menoarvio	28 800 000
1989 tilinpäätös	28 895 878

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 600 000 mk.

1991 menoarvio.....	5 600 000
1990 menoarvio.....	3 700 000
1989 tilinpäätös.....	1 800 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöhygienian ja toksikologian osaston laajennukseen. Hankkeen kustannusarvio on 42 200 000 mk ja hyötyala 2 128 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 19 831 mk/m². Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 7 500 000 mk.

1991 menoarvio	15 000 000
1990 menoarvio	5 000 000
1989 tilinpäätös	500 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (arviomääräraha)

Valtion ja Oulun kaupungin välillä tehtyä Kastellin tutkimuskeskuksen rakentamista ja rahoittamista koskevaa sopimusta tarkistetaan siten, että hankkeen kustannusarvio on 72 200 000 mk ja hyötyala 4 751 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 15 197 mk/m². Momentille ei tämän johdosta myönnetä määrärahaa.

Selvitysosa: Vuoden 1987 kolmannessa lisämenoarviossa hankkeen kustannusarvioksi oli merkitty 50 000 000 mk ja hyötyalaksi 5 500 m². Tutkimuskeskukseen tulevat tarkistetun tilantarveohjelman mukaan sijoittumaan kansanterveyslaitoksen Oulun aluelaitos, Oulun aluetyöterveyslaitos, Oulun yliopiston kansanterveystieteen laitos ja Arktisen lääketieteen pohjoismainen sihteeristö.

1991 menoarvio	—
----------------------	---

09. Lääkelaboratorio

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 750 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	5 088 000	38
Muut palkat ja palkkiot	39 000	—
Sosiaaliturvamaksu	341 200	—
Eläkemaksu	1 281 800	—
Yhteensä	6 750 000	38

1991 menoarvio.....	6 750 000
1990 menoarvio.....	5 113 000
1989 tilinpäätös.....	4 542 765

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	1 950 000
1989 tilinpäätös.....	1 308 864

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 460 000 mk.

1991 menoarvio.....	460 000
1990 menoarvio.....	450 000
1989 tilinpäätös.....	300 000

10. *Säteilyturvakeskus**Selvitysosa*: Luvun numerotunnus on muutettu.01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 407 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	19 363 300	130
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	7 000	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	14 720 100	90
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	160 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	239 800	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 293 400	—
Eläkemaksu.....	8 622 700	—
Yhteensä.....	45 407 000	220

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 60 000 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.9.1991 lukien tiedotustehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	45 407 000
1990 menoarvio.....	36 443 000
1989 tilinpäätös.....	35 407 427

21. *Eräät valvonta- ja tutkimustoiminnan menot* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää erillisistä valvonta- ja tutkimusprojekteista, ulkopuolisille suoritettavista tutkimus- ja mittauspalveluista sekä ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämissuhteisiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa

saa käyttää enintään keskimäärin 15 henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 255 000 mk geeniteknologian kehittämisestä aiheutuvien menojen siirtona momentille 33.10.29.

Osa valvonta- ja tutkimustoiminnan menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.10.

1991 menoarvio.....	6 200 000
1990 menoarvio.....	5 300 000
1989 tilinpäätös.....	4 000 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 18 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaalaisille vieraille osoitettavaan vieraanvaraisuuteen ja kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien muiden menojen maksamiseen sekä ulkopuolisilta

henkilöiltä hankittavista palveluista makset-taviin palkkioihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 255 000 mk geenitekniologian hyväksikäytön menojen siirtona momentilta 33.10.21.

Osa muista kulutusmenoista voidaan kat-taa tuloilla, jotka on otettu huomioon mo-mentilla 12.33.10.

1991 menoarvio	18 400 000
1990 menoarvio	18 200 000
1989 tilinpäätös	16 971 494

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 200 000 mk.

1991 menoarvio.....	4 200 000
1990 menoarvio.....	4 100 000
1989 tilinpäätös.....	4 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Säteilyturvakokeskuksen toimitilat, Kerava.		225 300		15 000 000	19 000 000
— toimitalo.....	11 815	192 300	16 276		
— suojatilat.....	1 730	33 000	19 075		
				Yhteensä	19 000 000

1991 menoarvio	19 000 000
1990 menoarvio	8 500 000
1989 tilinpäätös	3 000 000

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muu-tettu. Valtion koulukotien menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.12.

Koulukotien asema selvitetään uuden

asiantuntijaviraston perustamisen yhteydessä.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 889 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	26 214 700	217
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	7 885 300	80
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	613 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	903 300	—
Sosiaaliturvamaksu	2 368 100	—
Eläkemaksu	8 904 200	—
Yhteensä	46 889 000	297

1991 menoarvio	46 889 000
1990 menoarvio	33 473 000
1989 tilinpäätös	34 171 358

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 12 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion kou-

lukotien harjoittamasta maatala- ja metsäta-
loudesta aiheutuvien menojen sekä perheko-
titoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja mui-
den menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon lisäyksenä 161 000 mk siir-
tona momentilta 33.30.29.

1991 menoarvio	12 900 000
1990 menoarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	12 519 419

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 150 000 mk.

1991 menoarvio.....	150 000
1990 menoarvio.....	220 000
1989 tilinpäätös.....	117 060

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 820 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Kyllälän koulukoti					
— päärakennuksen korjaus (II vaihe) ..	2 229	16 200	7 268	3 880 000	8 320 000
2. Kyllälän koulukoti					
— ammattikoulun oppilasasuntola, asuinrakennus, ympäristötyöt, pallo- kenttä (III—IV vaihe).....	591	5 147	8 709	200 000	1 000 000
3. Harvialan koulukoti					
— oppilasasuntola ja vapaa-ajan tilat ..	439	2 460	5 604	200 000	500 000
				<u>200 000</u>	<u>500 000</u>
				Yhteensä	9 820 000

1991 menoarvio.....	9 820 000
1990 menoarvio.....	3 620 000
1989 tilinpäätös.....	9 650 000

13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muu-
tettu. Valtion päihdehuollon toimintayksiköi-
den menot katetaan kuntien maksamilla kor-
vauksilla, jotka on otettu huomioon momen-
tilla 12.33.13. Valtion kolmen päihdehuollon

kuntoutumiskeskuksen siirtämistä kuntien
toimesta ylläpidettäväksi selvitetään.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 361 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	13 494 100	120
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	103 400	1
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	4 095 900	43
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	592 400	—
Muut palkat ja palkkiot.....	218 400	—
Sosiaaliturvamaksu	1 230 700	—
Eläkemaksu	4 626 100	—
Yhteensä	24 361 000	164

1991 menoarvio	24 361 000
1990 menoarvio	18 452 000
1989 tilinpäätös	17 997 090

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 9 750 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös valtion päih-

dehuollon toimintayksiköiden harjoittamasta maatalo- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 89 000 mk siirtona momentilta 33.30.29.

1991 menoarvio.....	9 750 000
1990 menoarvio.....	9 800 000
1989 tilinpäätös.....	8 585 831

(70.) *Kaluston hankinta*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 33.13.29.

1990 menoarvio.....	130 000
1989 tilinpäätös.....	52 430

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu. Valtion mielisairaaloiden menot kateetaan lähes kokonaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.14.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 97 589 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	70 617 700	530
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	75 800	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	107 400	1
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	2 773 700	—
Muut palkat ja palkkiot.....	553 200	—
Sosiaaliturvamaksu.....	4 929 200	—
Eläkemaksu.....	18 532 000	—
Yhteensä.....	97 589 000	531

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 79 300 mk kahden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien terveydenhoitoalan tehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	97 589 000
1990 menoarvio.....	76 821 000
1989 tilinpäätös.....	68 569 450

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion mielisairaaloiden harjoittamasta maataloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	17 000 000
1990 menoarvio.....	17 000 000
1989 tilinpäätös.....	13 460 612

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 300 000 mk.

1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	270 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 21 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Niuvanniemen sairaala, potilasosastojen peruskorjaus.....		20 050		2 400 000	8 800 000
— osastot 1-2.....	1373	10 700	7 793	(2 400 000)	
— osastot 11-13.....	1100	9 350	8 500		
2. Vanhan Vaasan sairaala.....		53 000		24 500 000	13 000 000
				(peruuntunut 925 000)	
— uudisrakennus.....	1792	24 100	13 449	22 345 000	
— peruskorjaus.....	3356	28 170	8 394	1 445 000	
— piha-alueen kunnostus.....		730		710 000	
				Yhteensä	21 800 000

Selvitysosa: Niuvanniemen sairaalan osastojen 1—2 peruskorjauksen perustamis- ja esisuunnitelma on vahvistettu vuoden 1989 aikana. Peruskorjaus aloitetaan vuonna 1990.

Niuvanniemen sairaalan osastojen 11—13 peruskorjauksen perustamis- ja esisuunnitelma valmistuu vuoden 1990 aikana. Rakenustyöt on tarkoitus aloittaa vuoden 1991 alussa.

Vanhan Vaasan sairaalan uudisrakennuksen kustannusarvio on tarkistettu vastaamaan urakkatarjouksia. Peruskorjauksen kustannusarviota on tarkistettu tilojen luonnossuunnitelmiin perustuen.

1991 menoarvio	21 800 000
1990 menoarvio	18 550 000
1989 tilinpäätös	3 600 000

15. Perhekustannusten tasaus

(30.) *Valtionosuus kunnille lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 33.33.31.

51. *Äitiysavustus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (424/41) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiysavustuslainsäädännön mukaisesti menevä liikevaihtovero, yleiskulut ja rahtikustannukset sekä äitiysavustuksen saaville äideille jaettava ohjekirjanen.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen saajia arvioidaan vuonna 1991 olevan 63 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 20 prosenttia siihen oikeutetuista synnyttäjäistä muiden ottaessa avustuksen äitiysavustuslainsäädännön mukaisesti.

Äitiysavustusta korotetaan 1.3.1991 lukien 670 markasta 700 markkaan. Äitiysavustuksen korottaminen edellyttää äitiysavustuksen

suuruuden vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (109/90) muuttamista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 900 000 mk äitiysavustuksen korottamisen johdosta. Tarkoituksena on säilyttää äitiysavustuslainsäädännön mukainen laatutaso nykyisellään.

1991 menoarvio	52 700 000
1990 menoarvio	49 100 000
1989 tilinpäätös	48 196 803

52. *Lapsilisät* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 722 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lapsilislain (541/48) (HE) 1 §:n ja 1 a §:n mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Alle 17-vuotiaiden lasten lukumäärän arvioidaan vuonna 1991 olevan keskimäärin 1 085 000, joista alle 3-vuotiaita on 185 000.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsilislain muuttamisesta 1.10.1991 lukien

siten, että lapsilisiä korotetaan keskimäärin 22 prosentilla lukuunottamatta alle 3-vuotiaille maksettavaa korotettua lapsilisiä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 235 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

1991 menoarvio	4 722 000 000
1990 menoarvio	4 049 000 000
1989 tilinpäätös	3 500 098 393

(53.) *Avustus sairaan lapsen kuntoutuksesta tai sairaanhoidosta lapsen vanhemmille* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	15 500 000

16. Yleinen perhe-eläke

50. *Yleinen perhe-eläke* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 270 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan 40 000, joista

leskeneläkkeitä on 14 000 ja lapseneläkkeitä 26 000.

1991 menoarvio	270 000 000
1990 menoarvio	248 500 000
1989 tilinpäätös	222 344 456

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysasteen arvioidaan olevan 3,3 % vuonna 1990 ja 4,0 % vuonna 1991. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1991 143 000 henkilölle keskimäärin 107 mk päivältä keskimäärin 72 päivän ajan ja ansioturvan mukaista päivärahaa 195 000:lle keskimäärin 192 mk päivältä keskimäärin 69 päivän ajan.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain (602/84) muuttamisesta. Uudistuksella korotetaan työttömyysturvan peruspäivärahan täyttä määrää reaalisesti 3 markalla 1.7.1991 lukien. Lisäksi ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan 900 päivän enimmäiskesto poistetaan 55 vuotta täyttäneen työttömän osalta 1.1.1991 lukien. Ansioon suhteutettua päivärahaa maksetaan näissä tapauksissa siihen saakka, kunnes päivärahasaaja on täyttänyt 60 vuotta.

50. *Valtionosuus työttömyyskassoille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 250 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Valtionosuus etuusmenoista on 48 %, työnantajien osuus 47 % ja vakuutettujen 5 %.

Lukuperusteluissa mainituista uudistuksista arvioidaan vuonna 1991 aiheutuvan lisäkustannuksia 26 000 000 mk, josta valtion osuus on noin 13 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon työttömyyskassojen tasausjärjestelmän kehittämistä aiheutuvana menonlisäyksenä enintään 10 000 000 mk sekä varauduttu työttömyysturvalain perusteella suoritettavaan, laissa mainittujen etuuksien ja muiden markkamääräisten rajojen tarkistukseen 7,0 prosentilla 1.7.1991 lukien.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 80 000 000 mk työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisten ansiotukien ansiosien valtionosuuden siirtona momentille 34.06.50.

1991 menoarvio	1 250 000 000
1990 menoarvio	970 000 000
1990 lisämenoarvio	4 000 000
1989 tilinpäätös	1 053 232 713

51. *Työttömyysturvalain mukainen perusturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/84) (HE) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Lukuperusteluissa mainitusta työttömyysturvan peruspäivärahan täyden määrän 3 markan reaalkorotuksesta valtiolle vuonna 1991 aiheutuvat lisäkustannukset ovat noin 18 000 000 mk ja ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan 900 päivän enimmäis-

keston poistamisesta aiheutuva säästö on noin 10 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi varauduttu työttömyysturvalain perusteella suoritettavaan, laissa mainittujen etuuksien ja muiden markkamääräisten rajojen tarkistukseen 7,0 prosentilla 1.7.1991 lukien.

1991 menoarvio	1 100 000 000
1990 menoarvio	1 090 000 000
1990 lisämenoarvio	14 000 000
1989 tilinpäätös	950 000 000

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johdetuista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 116 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (473/63) (HE) mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuurituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että vanhempainrahakautta pidennetään 12 arkipäivällä ja että isälle myönnetään oikeus omaan 6 arkipäivän pituiseen isyyslomaan, jonka voi pitää valinnaisena aikana äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana ja joka ei lyhennä vanhempainrahakautta, ottovanhempien vanhempainrahaoikeutta laajennetaan siten, että sen saamisen edellytyksenä olevan lapsen yläikäraja korotetaan 2 vuodesta 6 vuoteen. Edelleen vanhemmat saatetaan lainsäädännössä tasavertaiseen asemaan vanhempainrahan saajina. Uudistukset koskevat raskauksia, joissa laskettu synnytysaika on 1.1.1991 tai sen jälkeen. Lisäksi järjestelmän joustavuutta lisätään 1.1.1991 lukien siten, että äitiyspäivärahakausi voi alkaa jo 50 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa. Määrä-

rahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 110 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.7.1991 lukien siten, että riskialttiissa työssä työskentelevälle raskaana olevalle naiselle voidaan suorittaa ansionmenetyksen korvauksena erityisäitiysrahaa niissä tilanteissa, joissa työnantaja ei voi järjestää hänelle muuta työtä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 9 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa lisäksi eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.7.1991 lukien siten, että vakuutetun iästä riippumatta sädehoidon aiheuttamien vaurioiden vuoksi tarpeellinen hammashoito saatetaan sairausvakuutuksen korvauksen piiriin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,45 %, valtion ja sen laitosten sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 %, kunnan ja kuntainliiton 3,95 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1991 1,70 penniä äyriltä. Maksut ovat samat kuin vuonna 1990.

Verotuksen valmistumisen lykkääntyminen vähentää sairausvakuutusrahaston vakuutusmaksutuloja vuonna 1991. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä tästä syystä otettu huomioon 400 000 000 mk. Momentin määrärahan arvioidaan supistuvan vastaavalla määrällä vuonna 1990.

Kun hallituksen esitykset sekä lääkekorvausjärjestelmän laajentamisesta 1.1.1991 lukien aiheutuva 7 000 000 markan menonlisäys, yöpymisrahan korottamisesta 1.1.1991 lukien aiheutuva 1 000 000 markan menonlisäys ja kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistuksen voimaantulosta 1.10.1991 aiheutuva 24 000 000 markan menonvähennys on otettu huomioon, sairausvakuutuksen etuusmenot ja valtionosuudet vuonna 1991 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat.....	3 427
Vanhempainrahat yhteensä	3 233
Sairaanhoidokorvaukset	3 044
Muut etuusmenot.....	910
Yhteensä	10 614
Valtion osuus	
Päivä- ja vanhempainrahat (13 %)..	863
Valtion osuus kokonaisuunoista (SVL 59,1 §)	1 251
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto.	2
Yhteensä	2 116
1991 menoarvio	2 116 000 000
1990 menoarvio	786 000 000
1990 lisämenoarvio	500 000 000
1989 tilinpäätös	1 222 518 344

19. Eläkevakuutus

50. *Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 107 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan noin 8 150.

1991 menoarvio	107 500 000
1990 menoarvio	95 600 000
1989 tilinpäätös	86 983 235

51. *Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkeläistä johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 825 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) (HE) 13 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1991 olevan 80,7 %.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen maata-

lousyrittäjien eläkelain muuttamisesta 1.1.1991 lukien siten, että sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmää jatketaan 31.12.1995 saakka. Samalla järjestelmää muutetaan jonkin verran mm. säätämällä sukupolvenvaihdoseläkkeen saamisen alaikärajaksi 55 vuotta syntymävuoteen perustuvan ikärajan sijaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 23 500 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Vuoden 1991 lopussa maksettavia eläkkeitä arvioidaan olevan runsaat 238 500 ja vakuutettuja noin 174 000.

1991 menoarvio	1 825 000 000
1990 menoarvio	1 734 000 000
1989 tilinpäätös	1 574 900 000

52. *Valtion osuus yrittäjien eläkeläistä johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/79) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan noin 86 100.

1991 menoarvio.....	100 000
1990 menoarvio.....	38 000 000
1989 tilinpäätös.....	141 600 000

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 197 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) (HE) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (HE) mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää kansaneläkerahaston varoista enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion osuuden lisäosamenoista arvioidaan olevan 7,0 %. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vakuutusmaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1986 alkaen kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltujen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kansaneläkelain muuttamisesta 1.7.1991 lukien siten, että puolisoiden lisäosa korotetaan 85 prosenttiin yksinäiselle maksettavan lisäosan määrästä. Korotus koskee alkavia puolisoiden lisäosia. Yksinäisen lisäosaa ei makseta silloin, kun eläkkeensaaja on avio- tai avoliitossa. Maksussa olevat eläkkeet suojataan siten, että eläkkeelle jääneen lisäosaa ei muuteta puolison jäädessä eläkkeelle. Lisäksi uudistuksella kehitetään eläkkeensaajien asumiskijärjestelmää mm. korottamalla omakotitalojen kunnossapitonormia ja korottamalla täyteen asumistukeen oikeuttavaa tuloarajaa. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 85 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen 1.10.1991 voimaan tuleviksi kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistusta koskeviksi laeiksi. Osana uudistusta säädetään kuntoutusrahalaiki. Kuntoutusrahaa maksetaan tietyin edellytyksin 16—64-vuotiaalle, mikäli kuntoutuk-

sen tarkoituksena on työelämään tulo, siinä pysyminen tai siihen paluu eikä työssäkäynti ole kuntoutusaikana mahdollista. Kuntoutusrahan määrä on yleensä sama kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 000 mk kuntoutusrahain voimaantulon johdosta. Kuntoutusrahan maksaminen vähentää sairausvakuutusjärjestelmän menoja noin 1 000 000 markalla vuonna 1991. Kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnasta säädettävällä lailla kuntoutus jaetaan lakisääteiseen ja harkinnanvaraiseen osaan. Kuntoutus rahoitetaan kansaneläkerahaston varoista. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävien varojen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 23 000 000 mk lain voimaantulon johdosta. Momentilla 33.18.60 on otettu huomioon kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta aiheutuva 24 000 000 markan menonvähennys.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että kansaneläkelain 59 §:n 2 momenttia muutetaan niin, että kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Edelleen esityksen mukaan kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 0,67 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriältä ja kansaneläkelaitoksen osuus on 74,1 % lisäosamenoista valtion vastatessa lisäosamenoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 3,40, 4,45 tai 5,05 ja 1.7.1991 lukien 3,15, 4,45 tai 5,05 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettuihin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on esityksen mukaan 1,55 penniä äyriältä. Kansaneläkemaksut ovat yksityisen työnantajan alinta maksua lukuunottamatta samat kuin vuonna 1990.

Verotuksen valmistumisen lykkääntyminen vähentää eläkerahaston vakuutusmaksutuloja vuonna 1991. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä tästä syystä otettu huomioon 300 000 000 mk. Momentin määrärahan arvioidaan supistuvan vastaavalla määrällä vuonna 1990.

Kun hallituksen esitykset on otettu huo-

mioon, kansaneläkevakuutuksen etuusmenot ja valtion osuudet vuonna 1991 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot.....	16 293
Muut etuusmenot.....	2 413
Yhteensä	18 706
Valtion osuudet	
Valtion osuus lisäosista.....	684
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §).....	2 513
Yhteensä	3 197

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan 1 027 000, joista 697 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 282 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 48 000 työttömyyseläkkeensaajia.

1991 menoarvio.....	3 197 000 000
1990 menoarvio.....	937 000 000
1990 lisämenoarvio.....	1 548 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 561 996 964

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 68 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuujan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (HE) mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain mukaisen omavastuujan korvaamisesta maatalousyrittäjille, jonka mukaan maatalousyrittäjille ryhdy-

tään 1.7.1991 lukien maksamaan päivärahaa sairausvakuutuksen omavastuujalta sairastumista seuraavasta päivästä alkaen, jos työkyvyttömyys kestää sen alkamispäivän lisäksi vähintään kolme päivää. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 15 000 000 mk lainmuutoksen johdosta. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 34,5 %.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1991 arvioidaan noin 14 700.

1991 menoarvio.....	68 000 000
1990 menoarvio.....	52 000 000
1989 tilinpäätös.....	46 648 557

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22 momenteilta maksetaan muiden muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoitensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidiin sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 106 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/77) (HE) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta 1.4.1991 lukien siten, että ylimääräisen rintamalisän määrä korotetaan 17,5 prosentista 22,5 prosenttiin maksettavan kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 80 000 000 mk lain muutoksen johdosta.

Rintamasotilaseläkkeen saajia arvioidaan

vuoden 1991 lopussa olevan 300, rintamalisän saajia 262 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 162 000.

1991 menoarvio	1 106 000 000
1990 menoarvio	861 000 000
1990 lisämenoarvio	42 000 000
1989 tilinpäätös	788 184 634

53. *Rintamaveteraanien varhaiseläke* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Eläkkeitä arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan noin 350.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

1991 menoarvio	31 500 000
1990 menoarvio	89 500 000
1989 tilinpäätös	164 068 024

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

50. *Sotilasvammakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 982 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) (HE) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 36 200 000 mk sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Sotainvalidien sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvista perustamiskustannuksista rahoitetaan 60 % lainojen lyhennyksillä ja koroilla ja 30 % Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävällä avustuksella. Niiden hankkeiden osalta, joihin Raha-automaattiyhdistys on myöntänyt ensimmäisen kerran rahoitusta vuoden 1987 jälkeen, tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 40 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 50 %. Niiden hankkeiden osalta, joihin myönnetään ensimmäisen kerran rahoitusta vuonna 1990 tai vuonna 1991 tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 30 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 60 %. Tapaturmaviraston valtion tulo- ja menoarvion kautta suorittaman sairaskotihankkeen perustamiskustannusten rahoituksen osalta tapaturmavirasto tekee rahoituksen saajan kanssa sopimuksen, jossa rahoituksen saaja sitoutuu tarjoamaan sairaskotipalveluja kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön ja mikäli rahoituksen saaja luopuu itse ylläpitämästä sairaskotia, luovuttamaan sen kunnalle tai kuntainliitolle.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauk-

sista muodostuu elinkoroista, täydennyskoroista, sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista ja sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä.

Sairaskotien hoitopaikkoja arvioidaan vuonna 1991 olevan noin 711 ja hoitopäiviä noin 229 600. Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuonna 1991 olevan 63 000, joista elinkoron saajia 42 000.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sotilasvammalain muuttamisesta siten, että kunnille niiden sotainvalideille järjestämistä palveluista suoritettavat korvaukset ulotetaan koskemaan myös asumispalveluja. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 400 000 mk lain muutoksen johdosta.

1991 menoarvio	1 982 000 000
1990 menoarvio	1 825 000 000
1989 tilinpäätös	1 654 680 729

51. *Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (HE) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1991 arvioidaan 1 000.

1991 menoarvio	6 000 000
----------------------	-----------

55. *Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 131 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Käyttökustannuksiksi hyväksytään myös Pohjois-Karjalan sairaskodin laajennusosan lisärakentamisen sekä Kyyhkylän kuntoutussairaalan lisärakentamisen rahoittamiseksi otettujen lainojen lyhennykset ja korot. Valtion korvauksen piiriin saa hyväksyä vuonna 1991 10 uutta henkilöä.

Selvitysosa: Valtion korvaukseen oikeuttavan henkilöstön määrän arvioidaan olevan 639 henkilöä.

Valtion korvauksista arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 81 322 000 mk ja muihin käyttökustannuksiin 50 578 000 mk. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 125 655 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 6 245 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1991 menoarvio	131 900 000
1990 menoarvio	115 220 000
1989 tilinpäätös	107 125 174

56. *Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	8 000 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta	1 000 000
Yhteensä	9 000 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1991 olevan 1 310, joista sotaleskien osuus on noin 150 ja kuntoutusjakson pituuden 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

1991 menoarvio	9 000 000
1990 menoarvio	8 000 000
1989 tilinpäätös	7 400 000

59. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 139 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1991 olevan 21 500.

1991 menoarvio	139 000 000
1990 menoarvio	118 000 000
1990 lisämenoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	112 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. (33.23.30 ja 37) *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n ja sotaorpojen työhuollosta annetun lain (363/43) 4 §:n 1 momentin nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1991 olevan 245. Sotaorpojen työhuollon piirissä arvioidaan vuonna 1991 olevan 6 koulutettavaa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 14 500 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 23 500 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1991 menoarvio	38 000 000
1990 menoarvio	35 050 000
1989 tilinpäätös	36 774 411

51. *Sotaeläkkeet (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 70 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaiden ylimääräisistä sotaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (312/69) ja ylimääräisistä sotaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (195/74) mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Ylimääräisen sotaeläkkeen saajia arvioidaan vuonna 1991 olevan kuusi. Eläke on keskimäärin 950 mk/kk.

1991 menoarvio.....	70 000
1990 menoarvio.....	230 000
1989 tilinpäätös.....	243 443

53. *Valtionavustus erälle veteraanijärjestöille*

Momentille myönnetään 2 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Suomen Sotaveteraaniliitto

ry:lle, Rintamamiesveteraanien liitto ry:lle, Rintamanaisten Liitto ry:lle ja Sotavangit ry:lle niiden toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös järjestöjen kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 650 000 mk avustuksena Maailman Veteraanijärjestön suomalaisille jäsenjärjestöille Suomessa järjestettävän Maailman Veteraanijärjestön 20. yleiskokouksen järjestelykuluihin. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 560 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	2 100 000
1990 menoarvio.....	1 670 000
1989 tilinpäätös.....	1 110 000

28. **Muu toimeentuloturva**30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen tarkoittamien henkilöiden määräksi arvioidaan vuonna 1991 5 000 henkilöä, joille maksetaan toimeentulotukea enintään puolen vuoden ajalta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 4 000 000 mk vuonna 1990 maahamme saapuneen 500 henkilön toimeentuloturvan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vuonna 1991 aiheutuvien korvausten maksamiseen.

1991 menoarvio	20 000 000
----------------------	------------

nojalla suoritettavan invalidirahan maksamisesta sekä lain 11 §:n tarkoittamissa tapauksissa lääkärintarkastuksista ja tutkimuksista ennen vuotta 1989 aiheutuneiden kustannuskorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Invalidirahaa arvioidaan vuonna 1991 myönnettävän ennen vuotta 1989 tehtyjen hakemusten perusteella 10 tapauksessa.

1991 menoarvio.....	100 000
1990 menoarvio.....	325 000
1989 tilinpäätös.....	1 512 172

56. *Asevelvollisten kotiuttamisraha (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotiuttamisrahain (910/77) mukaisen kotiuttamisrahan maksamiseen asevelvollisille.

Selvitysosa: Saajien lukumäärän arvioidaan vuonna 1991 olevan 32 000.

1991 menoarvio	9 600 000
1990 menoarvio	10 500 000
1989 tilinpäätös	10 005 726

51. *Invalidiraha (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää invalidirahalain (374/51)

29. Pakolaisten vastaanotto

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon keskushallinnon hallinnonuudistukseen liittyen pakolaisten vastaanoton hallinto järjestetään siten, että päätöksentekoon ja sopimusmenettelyyn liittyvät tehtävät siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön sekä lääninhallituksille. Lääninhallituksille siirretään lisäksi kunnille ja Suomen Punaisen Ristin piireille suoritettavien korvausten maksamiseen sekä koulutuksen ohjaukseen liittyvät tehtävät. Pakolaisten opiskeluapuraha siirretään opetusministeriön hallinnonalalle 1.7.1991 lukien.

61. Pakolaisten vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 181 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pakolaisten toimeentulon turvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (537/88) ja pakolaisten vastaanoton järjestämisestä ja korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (600/88) mukaisen avustusten ja korvausten maksamiseen, pakolaisten maahantulomatkojen ja leireillä suoritettavien terveystarkastusten kustannusten maksamiseen sekä pakolaisten vastaanotto- toiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkausmenojen ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten ensivaiheen huollon toteuttamiseksi tarpeellisten sopimuksiin perustuvien vastaanotto- palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, vastaanottokeskusten toiminnan ylläpitämiseen, aikuiskoulutuksesta ja sopeutumista edistävästä toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden paluumat-

kakustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 71 henkilövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1991 pakolaiskiintiö on noin 500 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon pakolaisten ja heihin rinnastettavien henkilöiden määrän lisäys. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 500 000 mk siirtona momentille 29.39.55 pakolaisten opiskeluapurahan siirtämiseksi opetusministeriön hallinnonalalle 1.7.1991 lukien.

Kunnille suoritettavien pakolaisten vastaanoton järjestämisestä aiheutuvien korvausten ja Suomen Punaisen Ristin piireille ensihuollon järjestämisestä aiheutuvien korvausten maksamisen siirtäminen lääninhallituksille sekä turvapaikanhakijoiden paluumatkakustannusten maksaminen edellyttää pakolaisten vastaanoton järjestämisestä ja korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (600/88) ja pakolaisten toimeentulon turvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (537/88) muuttamista.

Vuonna 1991 varaudutaan järjestämään noin 500 uuden kiintiöpakolaisen ja noin 50 perheen yhdistämishojelman puitteissa tulevan omaisen tukitoimenpiteet, jotka kestävät enintään kolme vuotta ja eräissä tapauksissa enintään kymmenen vuotta sekä noin 1 500 aikaisemmin tulleen korvausten piirissä edelleen olevan pakolaisen tai perheen yhdistämishojelman puitteissa tulleen omaisen tukitoimenpiteet. Lisäksi varaudutaan 2 000 turvapaikan hakijan vastaanottoon.

1991 menoarvio	181 000 000
1990 menoarvio	68 000 000
1989 tilinpäätös	41 599 769

30. Sosiaalhallitus

Selvitysosa: Luvun 33.02 selvitysosan perusteluihin viitaten kaikki sosiaalhallituksen 174 virkaa ja tehtävää lakkautetaan 1.3.1991 lukien.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 865 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	4 074 400	—
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	248 600	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	99 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	32 400	—
Sosiaaliturvamaksu.....	296 000	—
Eläkemaksu.....	1 113 800	—
Yhteensä.....	5 865 000	—

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32), sopimuspalkkainen ylijohdajan virka (S 30), hallinto-osastolta osastopäällikön virka (A 29) ja huolto-osastolta, perheasiainosastolta, kuntoutusasiainosastolta ja suunnitteluosastolta kultakin osastopäällikön virka (A 28) lakkautetaan 1.3.1991 lukien. Lisäksi vähennetään perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 16 043 800 mk 148 viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien suunnittelu-, asiantuntija-, valmistelu-, esittely-, tutkimus-, tarkastus-, toimisto- ja virastotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 046 500 mk 10 henkilön palkkauksina 1.3.1991 lukien suunnittelu-, asiantuntija-, esittely-, tarkastus- ja toimistotehtävistä sekä työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 683 000 mk yhdeksän henkilön palkkauksina samasta ajankohdasta lukien suunnittelu-, toimisto- ja kiinteistöhoitotehtävistä.

1991 menoarvio.....	5 865 000
1990 menoarvio.....	23 978 000
1989 tilinpäätös.....	22 062 403

22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämissuhteisiin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kolmen henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	3 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 900 000

25. Kansainvälinen yhteistyö

Momentille myönnetään 170 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen sekä asiantuntijavaihdon edellyttämiin matkoihin, ulkomaille suoritettaviin tutustumismatkoihin, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan vieraanvaraisuuden menojen maksamiseen, vieraskielisen tiedotusaineiston julkaisukulujen maksamiseen, jäsenmaksuihin sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö.....	58 000
Kahdenvälinen yhteistyö.....	42 000
Muu kansainvälinen yhteistyö.....	70 000
Yhteensä.....	170 000

1991 menoarvio.....	170 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	491 769

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 3 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoiminnasta johtuvien kirjoituspalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 161 000 mk koulutusmäärärahojen siirtona momentille 33.12.29 ja 89 000 mk siirtona momentille 33.13.29.

1991 menoarvio.....	3 900 000
1990 menoarvio.....	16 000 000
1989 tilinpäätös.....	13 571 066

(70.) <i>Kaluston hankinta</i>	1990 menoarvio.....	500 000
<i>Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.</i>	1989 tilinpäätös.....	497 854

31. Sosiaalihuollon täydennyskoulutus

27. *Sosiaalihuollon jatko- ja täydennyskoulutus*

Momentille myönnetään 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaalihuoltolain (710/82) 53 §:n edellyttämästä ja muusta sosiaalihuollon jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (888/83) 4 §:n mukaisen kasvatus- ja perheneuvonnan erikoistumiskoulutuksen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin kahden henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	450 000
1990 menoarvio.....	2 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 984 275

50. *Cpintoapurahat sosiaalihuollon ulko- maista jatko- ja täydennyskoulutusta varten*

Momentille myönnetään 50 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön antamien ohjeiden mukaisesti apurahojen maksamiseen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden sellaiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen, jota ei ole mahdollista saada Suomessa.

1991 menoarvio.....	50 000
1990 menoarvio.....	230 000
1989 tilinpäätös.....	199 287

(32.) Kuntien järjestämät sosiaalipalvelut

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta ja sen momenttien määrärahat on otettu huomioon luvun 33.34 asianomaisten momenttien laskelmissa.

(30.) *Valtionosuus kunnille sosiaalipalvelujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.34.30 laskelmissa.

(31.) *Valtionosuus kunnille sosiaalipalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.34.31 laskelmissa.

(36.) *Valtionavustus pääkaupunkiseudun*

kunnille eräiden päiväkotihankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.34.36 laskelmissa.

(38.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaalipalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.34.38 laskelmissa.

(39.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaalipalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 33.34.39 laskelmissa.

33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki

Selvitysosa: Luvun numerotunnus ja nimi-ke on muutettu. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) (HE) nojalla valtioneuvoston vuosittain hyväksymä valtakunnallinen suunnitelma ohjaa huomattavassa määrin sosiaalihuollon kehittämistä. Luvun momentit 33.33.30 ja 31 kuuluvat SVOL:n piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Tavoitteena on, että perustoimeentulo tulee kansalaisille muiden toimeentulojärjestelmien kuin toimeentulotuen kautta. Toimeentulotuen tehtävänä on yksilökohtaisena viimesijaisena järjestelmänä täydentää muuta toimeentuloturvaa erityisesti tilanteissa, joissa muut perusturvaetuudet ovat tilapäisesti olleet riittämättömiä tai perusteltu erityistarve aiheuttaa hakeutumisen toimeentulotuen piiriin. Vuoden 1989 alusta lukien toteutetussa toimeentulotuki uudistuksessa eräitä tarveharkintaisia menoeriä on siirretty perusosan piiriin ja perusosan määrää on samalla korotettu. Kunnat alkavat noudattaa uusia perusteita valitsemanaan ajankohtana, kuitenkin viimeistään vuoden 1994 alusta lukien.

Kunnallisen toimeentuloturvan toiminnan ja lasten kotihoidon tuen laajuustietoja

	Saajien lukumäärä	
	Arvio 1990	Arvio 1991
Toimeentulotuki	288 700	293 200
Ehkäisevä toimeentulotuki	9 000	9 000
Sotilasavustukset	8 000	8 000
Elatustuki	71 000	73 000
Lasten kotihoidon tuki ..	77 000	78 000
Osittainen lasten kotihoidon tuki	2 000	2 000

30. Valtionosuus kunnille toimeentuloturvan kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 620 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaalihuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisen toimeentuloturvan kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toi-

minnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 %. Keskimääräinen valtionosuus on 45 % kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 17 000 000 mk Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen tarpeen johdosta.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 590 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 30 000 000 mk valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

1991 menoarvio	620 000 000
1990 menoarvio	601 000 000
1989 tilinpäätös	561 030 880

31. (33.15.30) Valtionosuus kunnille lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 967 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien (HE) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisen lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

Vuonna 1990 on kuukausittain maksettavan lasten kotihoidon tuen perusosa 1 388 mk, sisaruskorotus 278 mk ja täysimääräinen lisäosa 1 110 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) muuttamisesta siten, että perusosaan tehdään 6 prosentin tasokorotus 1.10.1991 lukien. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 000 000 mk lainmuutoksen johdosta. Hallitus selvittää viipymättä, onko tarkoituksenmukaista pitää edelleen kotihoidon tuen määräytyminen sidoksissa sairausvakuutuslain mukaiseen päivarahaan.

Lisäksi esitetään lasten kotihoidon tuesta annettua lakia muutettavaksi siten, että osit-

taista kotihoidon tukea koskevien säännösten voimassaoloa jatketaan nykyperustein vuoden 1991 loppuun. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 5 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan

917 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 50 000 000 mk valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

1991 menoarvio	967 000 000
1990 menoarvio	801 000 000
1989 tilinpäätös	674 975 758

34. (33.32, 77, 78 ja 79) Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristön-suojelun hallinto

Selvitysoasa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) muuttamisesta siten, että väliaikaista valtionosuusasteikkoa koskevien säännösten voimassaoloa jatketaan vuoden 1991 loppuun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (HE) nojalla valtioneuvoston vuosittain hyväksymä valtakunnallinen suunnitelma ohjaa huomattavassa määrin sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon kehittämistä. Luvun momenteista 33.34.30 ja 31 kuuluvat SVOL:n piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Sosiaalipalvelujen painopiste on yleisten peruspalvelujen kehittämisessä. Erityisesti korostuvat lasten päivähoito, asumispalvelut, kotipalvelut sekä sosiaalityö. Aloitettavat hankkeet painottuvat perustamiskustannushankkeiden osalta vanhustenhuoltoon ja käyttökustannushankkeiden osalta päiväkotirakentamiseen. Raittiustyötä kehitetään kiinnittäen huomiota lasten ja nuorten parissa tehtävän raittiuskasvatuksen tehostamiseen.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu elinympäristön terveydellisten olojen valvonta, elintarvike- ja kulutustavaravalvonta, kemikaalivalvonta, eläinlääkintähuolto sekä valvontaa tukeva laboratoriotointa. Ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilla suunnataan toimintaa erityisesti 1.9.1990 voimaan tulleen kemikaalilain toimeenpanoon.

Kansanterveystyön kehittämisessä jatke-

taan perusterveydenhuoltopainotteista linjaa. Erityistä huomiota kiinnitetään ehkäisevään toimintaan, kuntoutustoimintaan ja sopeutusvalmennukseen sekä psykiatrisen terveydenhuollon epäkohtien korjaamiseen.

Erikoissairaanhoidon painoalueita ovat keskeisten kansantautien vastustamistyön ja hoidon kehittäminen. Keskeisiä kansantauteja ovat sydän- ja verisuonisairaudet, mielen-terveyden häiriöt, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ja syöpä.

Kansanterveystyössä ja erikoissairaanhoidossa tehostetaan yhteistoimintaa sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Valtakunnallisen suunnitelman piiriin kuuluvien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttömenot ovat 44 520 milj. mk vuonna 1991, mistä 7 prosenttia rahoitetaan asiakasmaksuilla, 48 prosenttia kuntien osuudella ja 45 prosenttia valtionosuudella.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen eräitä laajuustietoja

	Arvio 1990	Arvio 1991
Sosiaalipalvelut		
Kodinhuoltoapu, kotitalouksien määrä	227 000	233 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä	226 000	233 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä	28 600	28 400
Kansanterveystyö		
Sairaansijojen määrä ..	25 090	25 350
Lääkärien vastaanotto- toiminta, käyntien määrä (milj.)	9,1	9,2

Terveystien määrä (milj.).....	6,9	7,0
Hammashuolto, käyntien määrä (milj.).....	5,6	5,7
Valvottu kotisairaanhoidon määrä (milj.)	2,9	3,0
Erikoissairaanhoidon Sairaansijojen määrä ..	31 500	31 400
Hoitopäivien määrä (milj.)	8,9	8,8
Hoitojaksojen määrä (milj.)	0,8	0,8
Keskimääräinen hoitajakso (päiviä).....	11,1	11,0
Avohoitokäyntien määrä (milj.)	3,9	4,0

kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 48 % kustannuksista.

Tarkoituksena on, että vuoden 1991 henkilökunnan määrän lisäys osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

		Henkilöstön lisäys
Sosiaalipalvelut sekä raittiustyö ja alkoholitarkastus		3 060
Pakolaisten vastaanotto toiminta.....		84
Ympäristöterveydenhuolto		20
Ympäristönsuojelun hallinto		55
Kansanterveysyhtiö		868
Erikoissairaanhoidon		640
Yhteensä		4 727

30. (33.32.30, 77.30, 78.30 ja 79.30) *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveystalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 295 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien (HE), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisten sosiaali- ja terveystalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Toteuttamissuunnitelmia saadaan vahvistaa siten, että henkilökunnan määrän lisäys on enintään 4 727 henkilöä. Lisäksi kunnallisen alkoholitarkastuksen lakkauttamisen johdosta henkilökunnan määrä vähenee 1.10.1991 lukien 205,5 henkilöllä. Kustannuksiltaan 1 500 000—15 000 000 markan määräisiä hankkeita eli käyttökustannushankkeita saadaan aloittaa vuonna 1991 siten, että aloitettavien hankkeiden kokonaiskustannukset ovat yhteensä enintään 1 015 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntainliitoille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 %

Valtionosuuteen oikeuttavan henkilöstön määrän arvioidaan olevan 219 105 henkilöä. Kunnallisen alkoholitarkastuksen lakkauttamisen johdosta vähennettävät 205,5 henkilöä on otettu huomioon henkilöstön määrässä.

Tarkoituksena on, että vuoden 1991 käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuus osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut sekä raittiustyö ja alkoholitarkastus	508
Ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelun hallinto	12
Kansanterveysyhtiö	185
Erikoissairaanhoidon	310
Yhteensä	1 015

Toteuttamissuunnitelmien vahvistamisvaltuuden nojalla vuonna 1991 aloitettavista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1991 245 000 000 mk ja vuonna 1992 245 000 000 mk. Aikaisempina vuosina vastaavien valtuuksien nojalla aloitetuista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1991 240 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi alkoholilain (459/68) muuttamisesta sekä laiksi keskioluesta annetun lain (462/68) muut-

tamisesta siten, että kunnallisille alkoholitar- kastajille säädetyt tehtävät lakkautetaan 1.10.1991 ja vastaava alkoholilainsäädännön valvonta siirretään lääninhallitusten tehtäväksi. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 500 000 mk lainmuu- tostien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huo- mioon kotipalveluista perittävien maksujen korottamisesta 5 prosentilla 1.7.1991 ja las- ten päivähoitomaksujen korottamisesta 1.8.1991 siten, että maksutulot lisääntyvät vuositasolla 5 prosenttia, aiheutuva 12 000 000 markan vähennys. Maksujen tarkistaminen edellyttää sosiaalipalveluista pe- rittävistä maksuista annetun asetuksen (887/ 83) muuttamista.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon hoitopäivämaksujen korottamisesta 7 markalla, poliklinikkamaksujen korotta- misesta 7 markalla, työterveyshuollon mak- sujen korottamisesta 10 prosentilla sekä ham- mashuollon maksujen korottamisesta siten, että maksutulot lisääntyvät yhteensä 10 pro- senttia, 1.7.1991 aiheutuva 34 000 000 mar- kan vähennys. Maksujen tarkistaminen edel- lyttää terveyskeskuksessa perittävistä mak- suista ja korvauksista annetun asetuksen (206/72), terveyskeskukselle työterveyshuol- losta perittävistä maksuista ja korvauksista annetun asetuksen (984/78) sekä eräistä sai- raanhoitolaitosten maksuista, korvauksista ja palkkioista annetun asetuksen (178/61) muut- tamista.

Valtionosuuden arvioidaan kohdistuvan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut sekä raittiustyö ja al- koholitarkastus	8 025
Ympäristöterveydenhuolto ja ympäris- tönsuojelun hallinto	245
Kansanterveysyö	5 490
Erikoissairaanhoito	6 535
Yhteensä	20 295

Valtionosuudesta arvioidaan kohdistuvan henkilöstömenoihin 13 345 000 000 mk ja muihin käyttökustannuksiin 6 950 000 000 mk. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 19 983 000 000 mk valtionosuuksien ennakoi- den ja 312 000 000 mk valtionosuuksien lop- puerien maksamiseen. Tulomomentille

12.33.98 arvioidaan kertyvän 165 000 000 mk valtionosuuksien palautuksia.

1991 menoarvio.....	20 295 000 000
1990 menoarvio.....	18 217 500 000
1989 tilinpäätös.....	16 734 359 782

31. (33.32.31, 78.31 ja 79.31) *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskus- tannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 360 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristön- suojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitel- man mukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perusta- miskustannuksiin suoritettavan valtionosuu- den maksamiseen.

Vuonna 1991 saadaan aloittaa kustan- nusarvioltaan vähintään 15 000 000 markan määräisiä perustamiskustannushankkeita sekä hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksyt- tyjen perustamiskustannushankkeiden toteut- tamisohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enin- tään 710 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntainliitoille suori- tetaan vuonna 1991 aloitettavien perusta- miskustannushankkeiden ja ennen vuotta 1990 hyväksytyjen toteuttamisohjelmien mu- kaisten perustamiskustannushankkeiden kus- tannuksiin valtionosuutta 29—66 % kustan- nuksista. Keskimäärin valtionosuus on 47 % kustannuksista.

Tarkoituksena on, että vuoden 1991 perus- tamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuus osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut sekä raittiustyö ja al- koholitarkastus	255
Kansanterveysyö	120
Erikoissairaanhoito	335
Yhteensä	710

Perustamiskustannushankkeiden aloitta- misvaltuuden nojalla vuonna 1991 aloitetta- vista perustamiskustannushankkeista sekä en- nen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamis-

kustannushankkeiden toteuttamishjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1991 139 300 000 mk, vuonna 1992 115 100 000 mk, vuonna 1993 62 300 000 mk ja vuonna 1994 2 100 000 mk. Aikaisempina vuosina vastaavien valtuuksien nojalla aloitetuista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1991 220 700 000 mk, vuonna 1992 106 400 000 mk, vuonna 1993 50 800 000 mk ja vuonna 1994 12 800 000 mk.

Vuoden 1991 valtionosuuden arvioidaan kohdistuvan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut sekä raittiustyö ja alkoholitarkastus	124
Kansanterveysyö	113
Erikoissairaanhoido	123
Yhteensä	360
1991 menoarvio	360 000 000
1990 menoarvio	345 900 000
1989 tilinpäätös	265 381 765

32. (33.79.32) *Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 620 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidolain (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion maksuosuuden sekä yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 16 §:n 1 momentin mukaisen ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Sairaanhoidopiirin kuntainliitolle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista yliopistollisen sairaalan käyttömenoista 12 prosenttia.

1991 menoarvio	620 000 000
1990 menoarvio	450 000 000
1989 tilinpäätös	424 954 239

33. (33.79.33) *Valtion maksuosuus yliopistollisten keskussairaaloiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 17 §:n nojalla yliopistollisten keskussairaaloiden ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin kustannuksiin

suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa maksettava valtion maksuosuus kohdistuu yliopistollisten keskussairaaloiden hankkeisiin ja hankintoihin.

1991 menoarvio	12 000 000
1990 menoarvio	59 600 000
1989 tilinpäätös	49 394 949

34. (33.79.34) *Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (HE) 32 §:n mukaisten valtion korvausten, mielisairaslain (187/52) 36 c §:n mukaisten valtion korvausten sekä ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välisistä potilassiirroista kunnille ja kuntainliitoille aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen siltä osin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) nojalla maksettava valtionosuus ei niitä kata.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Suomen ja Ruotsin välillä on sovittu sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidossa olevien potilaiden siirroista maasta toiseen sosiaalisin ja inhimillisin perustein. Lähettävä maakunta, kunta tai kuntainliitto vastaa hoidon kustannuksista ensimmäisten 6—12 kuukauden osalta ja tämän jälkeen kustannukset jaetaan puoliksi valtioiden kesken.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 400 000 mk kymmenen siirron suorittamisesta aiheutuvina korvauksina vuonna 1991.

1991 menoarvio	13 400 000
1990 menoarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	9 762 892

35. (33.79.35) *Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin*

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 2 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirille sairaanhoitopiirin perustamisesta aiheutuneisiin kuntien välisiin lu-

nastuskorvauksiin ja 500 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Kuopion yliopistollisen keskussairaalaaliiton 1 ja 2 kantokykyluokkaan kuuluville kunnille Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa: Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin myönnetään valtionavustusta vuosina 1985—1994 yhteensä 5 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 250 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	2 500 000
1990 menoarvio.....	2 750 000
1989 tilinpäätös.....	2 500 000

36. (33.32.36, 78.36 ja 79.36) *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveystaloushankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunki-seudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen keskussairaalan ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan silmäklinikan laajennushankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloite-

tuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1992—2000 yhteensä 216 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	40 000 000
1990 menoarvio.....	29 400 000
1989 tilinpäätös.....	8 994 366

37. (33.79.37) *Valtionavustus koulutus- ja tutkimuskeskuksen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Oulun yliopistolliselle keskussairaallalle keskussairaalan yhteyteen perustettavan WHO:n Collaborating Centerin toimitilojen rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Selvitysosa: Oulun yliopiston kliinisen kemian laitos on nimetty WHO:n Collaborating Centeriksi vuosina 1989—1992. Oulun yliopistollinen keskussairaala rakentaa koulutus- ja tutkimuskeskukselle toimitilat, joiden perustamiskustannuksiin sosiaali- ja terveysministeriö maksaa valtionavustuksena 6 400 000 mk.

Tarkoituksena on, että Oulun yliopisto vastaa koulutus- ja tutkimuskeskuksen perusrahoituksesta ja että sosiaali- ja terveysministeriö sekä ulkoasiainministeriö osoittavat keskuksen eri hankkeisiin rahoitusta, mihin ulkoasiainministeriö käyttää kehitysysteistyövaroja.

1991 menoarvio.....	1 100 000
1990 menoarvio.....	4 800 000

38. (33.32.38, 78.38 ja 79.38) *Valtionosuuden ja valtion korvauksen loppuerät kunnille sosiaali- ja terveystalousten eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lasten päivähoitosta annetun lain (36/73), kasvatusneuvolalain (568/71), lastensuojelulain (52/36) 39 §:n, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 48 ja 49 §:n, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain (96/61) 35 a §:n sekä kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain (270/66) 14 ja 15 §:n nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 44 §:n 2 momentin, raittiustyölain (828/82) ja

alkoholilain (459/68) nojalla kunnille ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen ja valtionosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansanterveyslain (66/72) nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kansanterveystyön käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen sekä kansanterveyslain (66/72) 23 ja 24 §:n nojalla terveyskeskuksille ja rokotuslain (361/51) 7 §:n, terveydenhoitolain (469/65) 42 §:n ja sukupuolitautilain (52/52) 13 ja 13 a §:n sekä hengityshalvauspotilaiden hoitokustannuksista annetun lain (129/57) 2 §:n nojalla ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65), yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81), mielisairaslain (187/52), tuberkuloosilain (355/60) sekä tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (198/67) nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin erikoisairaanhoidolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen ja kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) 23 §:n 2 ja 3 momentin sekä mielisairaslain (187/52) 9 §:n 3 momentin nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	600 000
1990 menoarvio.....	1 100 000
1989 tilinpäätös.....	4 167 792

39. (33.32.39, 78.39 ja 79.39) *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin*

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 48 §:n nojalla kunnallisten kehitysvammaisten erityishuollon toimintayksiköiden perustamiskustannuksiin sekä kansanterveyslain (66/72) ja kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) nojalla kunnille terveyskeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65), yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81), mielisairaslain (187/52), tuberkuloosilain (355/60) sekä tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (198/67) nojalla kunnille erikoisairaanhoidolaitosten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1991 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1984 aloitettujen hankkeiden toteuttamishjelman muutoksia 5 000 000 markan valtionosuutta vastaava määrä.

1991 menoarvio	5 000 000
1990 menoarvio	31 200 000
1989 tilinpäätös	35 728 769

51. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus

27. *Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus*

Momentille myönnetään 5 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaalihuoltolain (710/82) 53 §:n edellyttämästä täydennyskoulutuksesta, sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (888/83) 4 §:n mukaisesta kasvatus- ja perheneuvonnan erikoistumiskoulutuksesta, kansanterveyslain (66/72) 41 §:n, työterveyshuoltolain (743/78) 5 §:n, lääkärin-toimen harjoittamisesta annetun asetuksen (868/82) 2 §:n 2 momentin ja 6 §:n 1 momentin, hammaslääkärin-toimen harjoittamisesta an-

netun asetuksen (869/82) 2 §:n 2 momentin sekä Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä eräiden ammattiryhmien hyväksymisestä toimimaan terveydenhuollon, sairaanhoidon ja eläinlääkintähuollon alalla tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain (670/83), sopimusarja 41, 5 §:n mukaisesta sekä muusta sosiaali- ja terveydenhuoltoalan jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin kahden henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio..... 5 800 000

50. *Opintoapurahat*

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön antamien ohjeiden mukaisesti apurahojen maksamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden sellaiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen, jota ei ole mahdol-

lista saada Suomessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ulkomaisten ammattihenkilöiden Suomessa tapahtuvan harjoittelun tukemiseen maksettaviin apurahoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskeluun ja muuhun sosiaali- ja terveydenhuoltoon tutustumiseen ulkomailla.

1991 menoarvio..... 900 000

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu.

21. (33.73.21 ja 22) *Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen*

Momentille myönnetään 17 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saadaan käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalla saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan valtion tulo- ja menoarvion on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 prosenttia tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1991 menoarvio 17 000 000
1990 menoarvio 14 555 000
1989 tilinpäätös 14 303 508

23. *Terveysvalvonta*

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveydenhoitolain (469/65), kemikaalilain (744/89), elintarvike-

lain (526/41) ja torjunta-ainelain (327/69) edellyttämästä terveysvalvonnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä siitepölytiedotteen laatimisesta ja Suomen aerobiologisen työryhmän toiminnan ylläpitämisestä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 150 000 mk valtakunnallisen kaivovesikartoituksen loppuunsaattamista varten, 300 000 mk OECD:n kemikaaliarviointiprojektiin osallistumista varten sekä 500 000 mk sisäilman terveysvaikutusten tutkimiseen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 300 000 mk kemikaalilain edellyttämään valvontaan ja kemikaalien terveysvaikutusten arviointien toteuttamiseen. Osa kustannuksista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1991 menoarvio..... 2 500 000
1990 menoarvio..... 1 400 000
1989 tilinpäätös..... 1 096 689

24. *Tartuntatautien valvonta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ja sukupuolitautilien ehkäisyn valistustoiminnan menojen maksamiseen sekä yllättävien epidemioiden selvittämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 3 400 000
1990 menoarvio..... 3 300 000
1989 tilinpäätös..... 3 449 115

57. Lomatoiminta

30. *Valtionosuuden loppuerät kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän hallintomenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) 24 §:n sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla kunnille ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	4 518 621

40. *Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 320 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) 23 §:n (HE) nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kokeiluluonteisesti myös lomituspalvelujen ostoon yksityisiltä yrittäjiltä tai yhteisöiltä.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosilomaa on valtioneuvoston päätöksellä (287/90) pidennetty päivällä eli 22 päivään. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalvelusta annetun lain muuttamisesta siten, että synnytyksen vuoksi annettavaa sijaisapua voidaan lisätä 15 päivällä eli 320 päivään, että miespuoliselle maatalousyrittäjälle voidaan myöntää sijaisapua 7 päiväksi valinnaisena aikana äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana, että useampia kuin yhden lapsen kerralla saavien kohdalla synnytyksen vuoksi annettavaa sijaisapua voidaan lisätä 68 päivällä eli 388 päivään, että ottolapsen hoidon johdosta sijaisapua voidaan myöntää vanhempainrahakauden ajaksi, että aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi annettavaa sijaisapua voidaan lisätä 5 päivällä eli 10 päivään ja että sijaisapua voidaan myöntää erityishoitorahan suorittamisen ajaksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huo-

mioon vuosiloman pidentämisen johdosta aiheutuva menojen lisääntyminen 38 000 000 markalla, sijaisavun pidentämisen aiheuttama menojen lisääntyminen 33 600 000 markalla. Määrärahaa arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 776 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 461 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 83 000 000 mk. Etuuksista aiheutunut kustannusten lisäys luetaan maatalouden saamaksi tuloksi lomituspalvelulain 29 §:n mukaisesti.

Määrärahaa arvioidaan tarvittavan 1 260 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 60 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	1991 Arvio
Vuosilomaan oikeutettuja	95 000
Vuosilomapäivien lukumäärä.....	1 870 000
Sijaisavun saajia	31 000
Sijaisapupäivien lukumäärä	1 237 000
Viikkovapaan saajia	30 000
Viikkovapaapäivien lukumäärä.....	290 000
1991 menoarvio	1 320 000 000
1990 menoarvio	1 233 000 000
1989 tilinpäätös	1 006 340 220

42. *Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n (HE) nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain muuttamisesta siten, että pienyrittäjän vuosilomaa, jolta suoritetaan vuosilomarahaa, voidaan pidentää kahdeksaan päivään.

Valtioneuvoston päätöksellä (288/90) vuosilomarahaa saamisen edellytyksenä olevan enimmäisvuositulon määrää on korotettu ja vuosilomarahaa suuruutta nostettu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuosiloman pidentämisen johdosta

aiheutuva menojen lisääntyminen 9 800 000 markalla, lomarahaan oikeutettujen määrän kasvusta aiheutuva menojen lisääntyminen 1 500 000 markalla ja lomarahaan korotuksesta aiheutuva menojen lisääntyminen 1 560 000 markalla.

Lomarahaan oikeutettuja pienyrittäjiä arvioidaan vuonna 1991 olevan 29 000.

1991 menoarvio	45 000 000
1990 menoarvio	32 140 000
1989 tilinpäätös	28 172 254

60. Lääkintöhallitus

Selvitysosa: Luvun 33.02 selvitysosan perusteluihin viitaten kaikki lääkintöhallituksen 221 virkaa ja tehtävää lakkautetaan 1.3.1991 lukien.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 9 143 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	6 212 200	—
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	627 000	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	103 500	—
Muut palkat ja palkkiot.....	2 100	—
Sosiaaliturvamaksu	462 000	—
Eläkemaksu	1 736 200	—
<hr/> Yhteensä	<hr/> 9 143 000	<hr/> —

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32), sopimuspalkkainen ylijohdajan virka (S 30), kansanterveysosastolta ja suunnitteleusosastolta kummaltakin sopimuspalkkainen osastopäällikön virka (S 29), hallinto-osastolta osastopäällikön virka (A 29), sairaalao- osastolta ja terveydenhoito-osastolta kummaltakin sopimuspalkkainen osastopäällikön virka (S 28) ja apteekkitoimistosta sopimuspalkkainen toimistopäällikön virka (S 25) lakkautetaan 1.3.1991 lukien. Lisäksi vähennetään perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 22 256 900 mk 196 viran, mistä yksi osa-aikainen, lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien suunnittelu-, asiantuntija-, valmistelu-, esittely-, tutkimus-, tarkastus-, toimisto- ja virastotehtävistä.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 352 100 mk 10 henkilön palkkauksina 1.3.1991 lukien suunnittelu-, asiantuntija-, tarkastus- ja toimistotehtävistä sekä työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 384 000 mk seitsemän henkilön palk-

kauksina samasta ajankohdasta lukien tarkastus- ja kiinteistöhoitotehtävistä.

1991 menoarvio	9 143 000
1990 menoarvio	32 852 000
1989 tilinpäätös	31 080 176

22. *Kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin viiden henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	850 000
1990 menoarvio.....	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	4 280 000

25. *Kansainvälinen yhteistyö*

Momentille myönnetään 700 000 mk. Mää-

rä rahaa saa käyttää pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen sekä asiantuntijavaihdon edellyttämiin matkoihin, harjoittelijain vaihdon, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan vieraanvaraisuuden menojen maksamiseen, vieraskielisen tiedotusaineiston julkaisukulujen maksamiseen, Pohjoismaisen lääkelautakunnan menojen maksamiseen, pohjoismaiden sosiaali- ja terveystieteiden sekä sairaalan omistajien välisen puitesopimuksen mukaisen valtion maksuosuuden suorittamiseen sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö	90 000
Asiantuntijavaihto ja muu kahdenvälisen yhteistyö	170 000
Harjoittelijain vaihto	20 000
Pohjoismainen lääkelautakunta	20 000
Pohjoismainen kliinisen kemian sairaalalaboratorioiden välinen yhteistyö ..	140 000
Muu yhteistyö	260 000
Yhteensä	700 000

1991 menoarvio	700 000
1990 menoarvio	3 450 000
1989 tilinpäätös	2 536 947

29. (33.60.26 ja 29) Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 4 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta ja niihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta, apuvälineiden laadunvalvonnasta, farmakopean menoista ja potilasvahinkolain edellyttämästä valtion vakuutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	4 050 000
1990 menoarvio	19 200 000
1989 tilinpäätös	17 198 790

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1991 menoarvio	1 000 000
1990 menoarvio	1 200 000
1989 tilinpäätös	900 000

69. Terveystieteiden täydennyskoulutus

27. Terveystieteiden jatko- ja täydennyskoulutus

Momentille myönnetään 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanterveyslain (66/72) 41 §:n, työterveyshuoltolain (743/78) 5 §:n, lääkärin koulutuksen harjoittamisesta annetun asetuksen (868/82) 2 §:n 2 momentin ja 6 §:n 1 momentin, hammaslääkärin koulutuksen harjoittamisesta annetun asetuksen (869/82) 2 §:n 2 momentin sekä Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä eräiden ammattiryhmien hyväksymisestä toimimaan terveystieteiden, sairaanhoidon ja eläinlääkintähuollon alalla tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain (670/83), sopimussarja 41, 5 §:n mukaisesti sekä muusta terveystieteiden koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio	650 000
1990 menoarvio	3 700 000
1989 tilinpäätös	3 019 843

50. Opintoapurahat terveystieteiden koulutuksen ulkomaista jatko- ja täydennyskoulutusta varten

Momentille myönnetään 50 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveystieteiden antamien ohjeiden mukaisesti apurahojen maksamiseen erikoislääkäreiden ja muiden erikoisammattihenkilöiden sellaiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen, jota ei ole mahdollista saada Suomessa.

1991 menoarvio	50 000
1990 menoarvio	621 000
1989 tilinpäätös	602 400

(77.) Kuntien järjestämä ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelun hallinto

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarvios-
ta ja sen momentin määrärahat on otettu
huomioon luvun 33.34 asianomaisen momen-
tin laskelmissa.

(30.) *Valtionosuus kunnille ympäristöter-*

*veydenhuollon ja ympäristönsuojelun hallinnon
käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.30 laskelmissa.

(78.) Kuntien järjestämä kansanterveysyö

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarvios-
ta ja sen momenttien määrärahat on otettu
huomioon luvun 33.34 asianomaisten mo-
menttien laskelmissa.

(30.) *Valtionosuus kunnille kansanterveys-*
työn käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.30 laskelmissa.

(31.) *Valtionosuus kunnille kansanterveys-*
työn perustamiskustannuksiin (arviomäärära-
ha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.31 laskelmissa.

(36.) *Valtionavustus pääkaupunkiseudun*

kunnille eräiden terveystieteiden keskus-
tannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.36 laskelmissa.

(38.) *Valtionosuuden ja valtion korvauksen*
loppuerät kunnille kansanterveysyö eräisiin
käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.38 laskelmissa.

(39.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille kan-*
santerveysyö eräisiin perustamiskustannuk-
siin

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.39 laskelmissa.

(79.) Kuntien järjestämä erikoissairaanhoito

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarvios-
ta ja sen momenttien määrärahat on otettu
huomioon luvun 33.34 asianomaisten mo-
menttien laskelmissa.

(30.) *Valtionosuus kunnille erikoissairaan-*
hoidon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.30 laskelmissa.

(31.) *Valtionosuus kunnille erikoissairaan-*
hoidon perustamiskustannuksiin (arviomäärä-
raha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-

viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.31 laskelmissa.

(32.) *Valtion maksuosuus yliopistollisten*
keskussairaaloiden käyttökustannuksiin (ar-
viomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momen-
tiksi 33.34.32.

(33.) *Valtion maksuosuus yliopistollisten*
keskussairaaloiden kustannuksiin (arviomää-
räraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momen-
tiksi 33.34.33.

(34.) *Valtion korvaus erikoissairaanhoido-
laitoksille mielentilatutkimuspotilaista aiheu-
tuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momen-
tiksi 33.34.34.

(35.) *Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momen-
tiksi 33.34.35.

(36.) *Valtionavustus eräiden sairaanhoido-
laitosten hankkeiden kustannuksiin* (arviomää-
räraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.36 laskelmissa.

(37.) *Valtionavustus koulutus- ja tutkimus-*

keskuksen perustamiskustannuksiin (siirto-
määräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momen-
tiksi 33.34.37.

(38.) *Valtionosuuden ja valtion korvauksen
loppuerät kunnille erikoissairaanhoidon eräi-
siin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.38 laskelmissa.

(39.) *Valtionosuuden loppuerät kunnille eri-
koissairaanhoidon eräisiin perustamiskustan-
nuksiin*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 33.34.39 laskelmissa.

92—95. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion tulo- ja menoarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan yhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Tämän määrän jakaa valtioneuvosto avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Valtioneuvosto on päättäessään Raha-automaattiyhdistyksen tuoton jaosta 25.1.1990 jättänyt myöhempinä vuosina jaettavaksi 48 336 897 mk. Tarkoituksena on jakaa tämä määrä vuosina 1991—1993. Kun yksi kolmasosa jakamatta jätetystä määrästä noin 16 000 000 mk lisätään raha-automaattiasetuksen 29 §:n 1 momentin mukaiseen jaettavissa olevaan määrään 941 000 000 markkaan, arvioidaan vuonna 1991 olevan jaettavissa 957 000 000 mk. Tarkoituksena on, että vuonna 1990 kertyvästä puhtaasta tuotosta jätetään osa jakamatta.

Jakamatta jätettävästä osasta varataan 50 000 000 mk työterveyslaitoksen tulevaa

uudisrakennusta varten. Tämän johdosta työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia ja raha-automaattiasetusta on tarkoitettu tarkistaa.

Avustuksiin käytettävät varat on ryhmitelty käyttötarkoituksensa mukaisesti lukuihin 33.92—95. Momenteilla osoitettuja arviomäärärahoja voidaan valtioneuvoston harkinnan mukaan tarvittaessa muuttaa jaettavan määrän puitteissa.

Raha-automaattivastuksia haki vuonna 1990 995 järjestöä, joista 646:lle myönnettiin avustusta. Vähennys edelliseen vuoteen oli 64 järjestöä. Avustuksia haettiin kaikkiaan 2 845 000 000 mk ja myönnettiin 757 839 558 mk. Avustustyypeittäin eriteltynä toimintaavustusten osuus oli 39,8 %, investointiavustusten osuus 47,8 % ja kokeilu- ja projektiaavustusten osuus 12,4 % vuonna 1990. Vuonna 1991 vastaaviksi prosenttiosuuksiksi on arvioitu 33,9 %, 54,8 % ja 11,3 %.

Tarkoitettu on, että raha-automaattivastuksia ei ilman erityisiä perusteluja myönnetä laitospaikkoja lisääviin investointeihin.

92. Kansanterveyden edistäminen

50. *Avustus yksityisille yhteisöille kansanterveystyön kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 202 266 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille kansanterveyden edistämiseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

1991 menoarvio	100 335 000
1990 menoarvio	85 950 000
1989 tilinpäätös	87 431 000

51. *Avustus yksityisille yhteisöille vanhus-*
ten huollon kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 218 613 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille vanhus-ten huollon edistämiseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus toimintaan, kokeiluihin ja projekteihin	36 525 000
Avustus investointeihin	182 088 000
Yhteensä	218 613 000
1991 menoarvio	218 613 000
1990 menoarvio	144 867 000
1989 tilinpäätös	116 881 613

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus toimintaan, kokeiluihin ja projekteihin	111 586 000
Avustus investointeihin	90 680 000
Yhteensä	202 266 000

1991 menoarvio	202 266 000
1990 menoarvio	186 894 000
1989 tilinpäätös	130 142 000

93. Eräiden sosiaalipalvelujen avustaminen

50. *Avustus yksityisille yhteisöille lasten ja nuorten huollon kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 335 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille lasten ja nuorten huollon edistämiseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

1991 menoarvio	100 335 000
1990 menoarvio	85 950 000
1989 tilinpäätös	87 431 000

52. *Avustus yksityisille yhteisöille vammaisten huollon kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 305 887 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille vammaisten huollon kustannuksiin suoritettavan avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus toimintaan, kokeiluihin ja projekteihin	108 929 000
Avustus investointeihin	196 958 000
Yhteensä	305 887 000

1991 menoarvio	305 887 000
1990 menoarvio	250 689 000
1989 tilinpäätös	228 267 000

53. *Avustus yksityisille yhteisöille raittiustyön ja päihdehuollon kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 406 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille raittiustyön ja päihdehuollon edistämiseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

1991 menoarvio	39 406 000
1990 menoarvio	32 137 000
1989 tilinpäätös	32 857 000

94. Lomanviettomahdollisuuksien edistäminen

50. *Avustus yksityisille yhteisöille lomatoiminnan kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 382 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille lomanviettomahdollisuuksien edistämiseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

Lomatoimintaan tarkoitettuja avustuksia myönnetään yksityisille lomajärjestöille käytettäväksi sellaisten henkilöiden lomanvieton tukemiseen, joilla ei omien tulojen vähäisyyden tai muun synn johdosta ole taloudellisia edellytyksiä kodin ulkopuolella tapahtuvaan

lomaviettoon. Avustusta saavat järjestöt voivat edellä mainittujen periaatteiden puitteissa suorittaa lomaviettäjäin valinnan. Avustusta voidaan käyttää myös sosiaalista lomatoimintaa välittömästi palvelevaan tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoimintaan, sosiaalista lomatoimintaa palvelevien toimin-

tayksiköiden korjaus- ja hankintamenoihin sekä retkeilytoiminnan ja maatala- ja mökki-lomailun edistämiseen.

1991 menoarvio	86 382 000
1990 menoarvio	77 560 000
1989 tilinpäätös	73 831 000

95. Suuronnettomuuksiin varautuminen

50. *Avustus yksityisille yhteisöille suuronnettomuuksiin varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 861 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisille yhteisöille suuronnettomuuksiin varautu-

miseen suoritettavan avustuksen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 861 000
1990 menoarvio.....	3 403 000
1989 tilinpäätös.....	3 791 000

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Kansainvälinen yhteistyö*

Momentille myönnetään 5 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen edellyttämiin matkoihin, ulkomaille suoritettaviin tutustumismatkoihin, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan tarpeellisen vieraanvaraisuuden menoihin, vieraskielisen tiedotusaineiston julkaisukuluihin sekä muihin kansainvälisen yhteistyön menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö	1 250 000
Kahdenvälinen yhteistyö.....	1 400 000
Muu yhteistyö.....	3 050 000
Yhteensä	5 700 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 650 000 markan määräraha YK:n vammaisten vuosikymmenen päättymiseen liittyneen asiantuntijakokouksen järjestämisestä aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 500 000 mk kahdenväliseen yhteistyöhön liittyvän asiantuntijavaihdon rahoituksen siirtona momentille 33.02.25.

1991 menoarvio.....	5 700 000
1990 menoarvio.....	6 550 000
1989 tilinpäätös.....	4 209 335

26. *Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin*

Momentille myönnetään 670 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Oulun yliopistossa toimivan WHO:n Collaborating Center-yksikön eri hankkeista aiheutuviin kulutusmenoihin.

1991 menoarvio.....	670 000
1990 menoarvio.....	650 000
1989 tilinpäätös.....	200 000

27. *Osuus kehittämiskeskuksen käyttökustannuksiin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 780 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen apuvälineiden kehittämiskeskuksen kokeiluvaiheen kustannusten Suomen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1990—92 toteutettavan kokeilun Suomen maksuosuus on yhteensä 1 800 000 mk. Tästä on kauppa- ja teollisuusministeriön osuus 300 000 mk vuonna 1990 sekä sosiaali- ja terveysministeriön osuus 780 000 mk vuonna 1991 ja 720 000 mk vuonna 1992.

1991 menoarvio..... 780 000

28. *Eräät koulutustoiminnan ja asiantuntijapalvelujen menot*

Momentille myönnetään 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen toiminnan kehittämiseksi aiheutuvien menojen, koulutuksesta sekä ohjauksesta aiheutuvien matkamenojen ja muiden koulutustoiminnan menojen maksamiseen, asiantuntijapalvelujen hankkimisesta aiheutuvien matkamenojen ja asiantuntijapalkkioiden maksamiseen sekä muusta hallinnonalan henkilöstölle yhteisesti tarkoitettusta koulutustoiminnasta aiheutuvien luennoitsijoiden palkkioiden ja matkamenojen sekä muiden koulutustoiminnan menojen maksamiseen.

1991 menoarvio..... 850 000
1990 menoarvio..... 780 000
1989 tilinpäätös..... 744 233

(50.) *Eräät avustukset*

Selvitysosa: Momentti ja sille vuoden 1990 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio..... 4 870 000

67. *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio 15 100 000
1990 menoarvio 14 500 000
1989 tilinpäätös 16 500 000

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400).....	59 884	62 877	82 519	+ 19 642	+ 31
02. Sosiaali- ja terveyshallitus (400).....	—	—	104 585	+ 104 585	—
03. Työttömyysturvalautakunta (400).....	4 171	4 869	6 110	+ 1 241	+ 25
04. Tarkastuslautakunta (090).....	3 638	5 115	6 091	+ 976	+ 19
05. Tapaturmavirasto (400).....	38 954	42 958	55 469	+ 12 511	+ 29
07. Työterveyslaitos (450).....	118 100	133 400	145 000	+ 11 600	+ 9
08. Kansanterveyslaitos (450).....	128 426	156 856	192 494	+ 35 638	+ 23
09. Lääkelaboratorio (450).....	6 152	7 513	9 210	+ 1 697	+ 23
10. Säteilyturvakeskus (450).....	63 379	72 543	93 207	+ 20 664	+ 28
12. Valtion koulukodit (420).....	56 458	50 313	69 759	+ 19 446	+ 39
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt (420).....	26 635	28 382	34 111	+ 5 729	+ 20
14. Valtion mielisairaalat (480).....	85 900	114 371	138 689	+ 24 318	+ 21
15. Perhekustannusten tasaus (410).....	3 563 795	4 111 100	4 774 700	+ 663 600	+ 16
16. Yleinen perhe-eläke (410).....	222 344	248 500	270 000	+ 21 500	+ 9
17. Työttömyysturva (410).....	2 003 233	2 060 000	2 350 000	+ 290 000	+ 14
18. Sairausvakuutus (410).....	1 222 518	786 000	2 116 000	+ 1 330 000	+ 169
19. Eläkevakuutus (410).....	3 365 480	2 804 600	5 129 600	+ 2 325 000	+ 83
20. Tapaturmavakuutus (410).....	46 649	52 000	68 000	+ 16 000	+ 31
21. Rintamaveteraaneläkkeet (410).....	952 253	950 500	1 137 500	+ 187 000	+ 20
22. Sotilasvammakorvaukset ja erät kuntoutustoiminnan menot (410).....	1 881 206	2 066 220	2 267 900	+ 201 680	+ 10
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	38 128	36 950	40 170	+ 3 220	+ 9
28. Muu toimeentuloturva (410)...	11 518	10 825	29 700	+ 18 875	+ 174
29. Pakolaisten vastaanotto (410)...	41 600	68 000	181 000	+ 113 000	+ 166
30. Sosiaalihuollon (400).....	39 523	44 478	10 435	— 34 043	— 77
31. Sosiaalihuollon täydennyskoulutus (250).....	2 184	2 730	500	— 2 230	— 82
33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki (410).....	1 237 365	1 402 000	1 587 000	+ 185 000	+ 13
34. Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420).....	17 535 645	19 155 250	21 349 600	+ 2 194 350	+ 11
51. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus (250).....	—	—	6 700	+ 6 700	—
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	18 899	19 255	22 900	+ 3 645	+ 19
57. Lomatoiminta (420).....	1 039 531	1 266 140	1 365 500	+ 99 360	+ 8
60. Lääkintöhallitus (400).....	55 996	61 202	15 743	— 45 459	— 74
69. Terveydenhuollon täydennyskoulutus (250).....	3 622	4 321	700	— 3 621	— 84
(81.) Yksityisten yhteisöjen erikoissairaanhoidon (480).....	300	—	—	—	—
92. Kansanterveyden edistäminen (470).....	130 142	186 894	202 266	+ 15 372	+ 8
93. Eräiden sosiaalipalvelujen avustaminen (420).....	465 437	513 643	664 241	+ 150 598	+ 29
94. Lomanviettomahdollisuuksien edistäminen (420).....	73 831	77 560	86 382	+ 8 822	+ 11
95. Suuronnettomuuksiin varautuminen (110).....	3 791	3 403	3 861	+ 458	+ 13
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	21 654	27 350	23 100	— 4 250	— 16
Yhteensä	34 568 339	36 638 118	44 640 742	+ 8 002 624	+ 22

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työministeriön vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Työsuojeluhallinto siirtyy tuloso- ja menoarvioesityksessä. Hallinnonalan avaintulosalueiksi on määritelty työmarkkinoiden toimivuuteen vaikuttaminen sekä työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttaminen. Työmarkkinoihin vaikuttamisen tulostavoitteet määritellään työnvälitykselle, työllisyyskoulutukselle, ammatinvalinnanohjaukselle ja työllisyyden hoidolle. Tulosityksiköitä ovat tässä vaiheessa työvoimapiirit alaisine työvoimatoimistoineen.

Hallinnonalan kokonaistuottavuuden osalta ministeriö on asettanut tavoitteeksi selvän kasvun ottaen huomioon hallinnonalalla vuosina 1990—1991 täyttämättä jätettävien

yhteensä 50 viran tai tehtävän kustannussäästövaikutukset, eri tietojärjestelmien kehittäminen, piiri- ja paikallistason päällekkäisten kustannusten karsiminen sekä ministeriön organisaation tehostaminen. Ministeriö on asettanut työtä, koulutusta tai työvoimaa hakevien palvelusuoritteiden osalta tavoitteeksi työhallinnon palvelukyvyn parantamisen. Tarkemmat tulostavoitteet esitetään ao. lukuperustelujen selvityso- sassa.

Vuoden 1991 aikana on tuloso- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Työsuojeluhallinto siirtyy tuloso- ja menoarvioesityksessä. Hallinnonalan avaintulosalueiksi on määritelty työmarkkinoiden toimivuuteen vaikuttaminen sekä työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttaminen. Työmarkkinoihin vaikuttamisen tulostavoitteet määritellään työnvälitykselle, työllisyyskoulutukselle, ammatinvalinnanohjaukselle ja työllisyyden hoidolle. Tulosityksiköitä ovat tässä vaiheessa työvoimapiirit alaisine työvoimatoimistoineen.

Vuoden 1991 aikana on tuloso- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Työsuojeluhallinto siirtyy tuloso- ja menoarvioesityksessä. Hallinnonalan avaintulosalueiksi on määritelty työmarkkinoiden toimivuuteen vaikuttaminen sekä työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttaminen. Työmarkkinoihin vaikuttamisen tulostavoitteet määritellään työnvälitykselle, työllisyyskoulutukselle, ammatinvalinnanohjaukselle ja työllisyyden hoidolle. Tulosityksiköitä ovat tässä vaiheessa työvoimapiirit alaisine työvoimatoimistoineen.

Hallinnonalan kokonaistuottavuuden osalta ministeriö on asettanut tavoitteeksi selvän kasvun ottaen huomioon hallinnonalalla vuosina 1990—1991 täyttämättä jätettävien

01. Työministeriö

Selvitysosa: Hallinnonalan tulosbudjetoinin johdosta momentit 34.01.01, 27, 28 ja 29 sekä momentit 34.99.22 ja 25 on yhdistetty toimintamomentiksi 21.

Tuloso- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Työsuojeluhallinto siirtyy tuloso- ja menoarvioesityksessä. Hallinnonalan avaintulosalueiksi on määritelty työmarkkinoiden toimivuuteen vaikuttaminen sekä työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttaminen. Työmarkkinoihin vaikuttamisen tulostavoitteet määritellään työnvälitykselle, työllisyyskoulutukselle, ammatinvalinnanohjaukselle ja työllisyyden hoidolle. Tulosityksiköitä ovat tässä vaiheessa työvoimapiirit alaisine työvoimatoimistoineen.

Hallinnonalan kokonaistuottavuuden osalta ministeriö on asettanut tavoitteeksi selvän kasvun ottaen huomioon hallinnonalalla vuosina 1990—1991 täyttämättä jätettävien

aikaan taloudellisuutta, tuottavuutta ja asiakasvaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja.

Pitkään jatkunut korkeasuhdanne on vetänyt työvoimareservit työmarkkinoille, mutta tästä huolimatta työvoimapula on vaivannut useita teollisuuden ja palvelujen aloja. Lähivuosina työvoiman tarjonta kasvaneen vain vähän ja työmarkkinoiden tasapainoa vaikeuttaa lisäksi työvoiman ikääntyminen. Parin seuraavan vuoden aikana työttömyyden arvioidaan kuitenkin suhdanneluontoisesti hieman lisääntyvän.

Lähtien rakenteellisesti pahenevasta työvoiman niukkuudesta työministeriön päätavoitteena vuonna 1991 on työmarkkinoiden toimivuuden parantaminen. Tällä avaintulosalueella painoalueita ovat erityisesti tietojärjestelmien kehittäminen, tiedottava työnvälitys, aikuiskoulutus, vajaakuntoisten palvelut,

yritysten sijainninhjaus ja kansainvälinen toiminta. Työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttamisen avaintulosalueella korostuvat ammatillisen turvallisuuden edistäminen ja työaikalakien uudistaminen. Työsuojeluhallinnon organisaatiota uudistetaan. Työympäristön parantamisella pyritään edistämään myös työmarkkinoiden toimivuutta.

Tulosohjaukseen liittyvää koulutusta kehitetään edelleen ja tutkimustoiminnalla tuetaan työpolitiikan vaikuttavuutta.

Ministeriön organisaation tehostamisen ja vuosina 1990—1991 täyttämättä jätettävien virkojen ja tehtävien kustannussäästövaikutuksen myötä ministeriö on asettanut tavoitteeksi tuottavuuden kasvun valtionhallinnossa yleisesti määritellyn kasvutason mukaisesti. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen valmistelun yhteydessä selvitetään edelleen hallinnonalan momenttirakenteen kehittämismahdollisuuksia.

21. (34.01.01, 27, 28, 29, 99.22 ja 99.25)
Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 127 225 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 805 000 mk neljän viran perustamiseksi atk-asiantuntijatehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 300 000 mk kahden viran perustamiseksi työlupahakemusten käsittelyä varten ja tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 134 000 mk yhden henkilön palkkaamiseksi työlupahakemusten siirtymävaiheen ruuhkia varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 445 000 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta atk-tehtävistä. Vastaavasti momentilla 34.06.21 perustetaan neljä virkaa.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 718 000 mk 10 viran lakkauttamisen johdosta 1.6.1991 lukien tietopalveluja toimistotehtävistä.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstökoulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuvien menojen, sijaintineuvonnan menojen, maksullisen tiedotustoiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, asiakaspalvelun kehittämissuunnitelman sekä siirtolaisuus- ja kansainvälisten asioiden aiheuttamien menojen maksamiseen, ulkomaille lähetettävien palkkaus- ja jatkokoulutusmenojen, työvoima-avustajan matkamenojen, osallistumismaksuista aiheutuvien menojen, kansainvälisten kokousten järjestelymenojen sekä käännös- ja tulkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 313 henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluonteisen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää postimaksuihin 3 500 000 mk. Määrärahan ja henkilöstömäärän mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 10 viran siirto momentille 29.98.01.

1991 menoarvio	127 225 000
1990 menoarvio	120 674 000
1989 tilinpäätös	97 207 823

03. Työsuojeluhallinto

Selvitysosa: Työsuojeluhallinnon toiminnan painoalueina korostuvat henkisen hyvinvoinnin edistäminen työssä, työsuojelun valvonnan laadun parantaminen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäiseminen, koneturvallisuuden parantaminen sekä kemiallisten vaarojen ehkäiseminen.

Työsuojeluhallituksen organisaatiouudistus toteutetaan 1.9.1991 lukien. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liit-

tyen on tarkoituksena selvittää eri hallinnonalojen asiantuntijalaitosten ja tarkastusviranomaisien välisten yhteyksien koordinointimahdollisuudet. Samalla on tarkoitus ottaa huomioon työolokomitean selvitykset ja ehdotukset sekä tulosohjaukseen siirtymisen edellyttämät kehittämistarpeet.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 115 849 000 mk.

Käyttösunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	85 843 200	630
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	422 000	3
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	1 732 200	12
Sosiaaliturvamaksu.....	5 852 200	—
Eläkemaksu.....	21 999 400	—
Yhteensä.....	115 849 000	645

Perustetaan 1.9.1991 lukien uuden kehitysoston osastopäällikön virka (A 28).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 63 900 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien asiantuntija-tehtäviä varten.

1991 menoarvio.....	115 849 000
1990 menoarvio.....	82 918 000
1989 tilinpäätös.....	81 380 915

22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 240 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin kahden henkilön palkkaamiseen.

1991 menoarvio.....	1 240 000
1990 menoarvio.....	1 150 000
1989 tilinpäätös.....	1 099 282

25. Kansainvälinen yhteistyö

Momentille myönnetään 920 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen, ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja alalla tapahtuvan teknisen kehityksen sekä asiantuntijavaihdon edellyttämiin matkoihin, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan tarpeellisen vieraanvaraisuuden menojen maksamiseen, kansalaisjärjestöjen suorittaman yhdentymiskehityksen seurannan sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö.....	230 000
Kahdenvälinen yhteistyö.....	29 000
Suomalaisten alusten tarkastustoiminta ulkomailla.....	30 000
Muu yhteistyö.....	631 000
Yhteensä.....	920 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 250 000 markan ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio.....	920 000
1990 menoarvio.....	1 050 000
1989 tilinpäätös.....	492 689

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 32 230 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös työsuojelunäyttelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää postimaksuihin 200 000 mk.

1991 menoarvio.....	32 230 000
1990 menoarvio.....	30 500 000
1989 tilinpäätös.....	27 730 888

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	980 000
1989 tilinpäätös.....	3 570 465

05. Työsuojelun muut menot

22. Työturvallisuustoimenpiteiden laiminlyömisestä johtuvat toimenpiteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisten toimenpiteiden aiheuttamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.34.99.

1991 menoarvio.....	15 000
1990 menoarvio.....	15 000
1989 tilinpäätös.....	—

56. Valtionapu työsuojelukoulutukseen ja tiedotustoimintaan

Momentille myönnetään 1 238 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen ammattiyhdistysliikkeelle, omaa työ-

tään tekevien, pienyrittäjien ja muille työsuojelualan järjestöille työsuojelukoulutuksesta aiheutuvien menojen sekä avustusten maksamiseen työsuojeluvuikon tiedotus-, koulutus- ja valistustilaisuuksien järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu ammattiyhdistysliikkeelle ..	723 000
Valtionapu omaa työtään tekevien ja pienyrittäjien järjestöille.....	327 000
Valtionapu muille työsuojelualan järjestöille	26 000
Avustus työsuojelun tiedotustoimintaa varten	162 000
Yhteensä	1 238 000

1991 menoarvio.....	1 238 000
1990 menoarvio.....	1 185 000
1989 tilinpäätös.....	1 150 000

06. (34.06, 30 ja 50) Työvoimapolitiikan toimeenpano

Työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) toteuttamiseen myönnetään tässä luvussa määrärahoja siten, että alueellisten työttömyyserojen tasaamiseen liittyvä työttömyyden olennainen ylittymiskriteeri maan keskimääräiseen tasoon nähden vuositasolla on 80 %.

Valtion investointimäärärahat on mitoitettu siten, että investointihankkeisiin sijoitetaan työllisyyslain tarkoittamia pitkäaikaistyöttömiä 10 % (Tielaitos 5 %) hankkeen työvoimasta.

Selvitysosa: Hallinnonalan tulosbudjetoinnin johdosta momentit 34.06.01, 29 ja 70 sekä

momentti 34.01.23 on yhdistetty toimintamenomomentiksi 21.

Työvoima-asiaain piiri- ja paikallishallinnon painoalueiksi on määritelty kaikkien työtä, koulutusta tai työvoimaa hakevien palvelu ja työmarkkinoiden toimivuuden ja tasapainon edistäminen työvoimapolvelujen avulla. Asiakaskohtaisen palvelun lisäksi panostetaan erityisesti työ- ja koulutuspaikoista sekä tarjolla olevasta työvoimasta tiedottamiseen ja itsepalvelumahdollisuuksien luomiseen asiakkaille. Maahan- ja paluumuuton lisääntyessä kansainvälisiä työvoimapolveluja tehostetaan.

Tulosyksiköiden tunnuslukuja

	1989	1990 arvio	1991 tavoite
— Usia työpaikkoja kuukaudessa.....	27 474	27 500	28 000
— Työpaikoista täyttyy alle 4 viikossa (%).....	73,0	75,0	75,0
— Työttömyyden kesto (vkoa).....	15	14	14
— Työnhaun päättäneistä vajaakuntoisista sijoittuu yleisille työmarkkinoille työnvälityksen avulla, oma-toimisesti tai tukitoimin (%).....	54,3	50,0	48,0
— Työllisyyskoul. aloittavia.....	32 742	34 000	30 000
— Koulutuksen jälkeen töihin sijoittuu (%).....	74,2	78,0	85,0
TALOUDELLISUUS			
— Piiri- ja työvoimatoimistot, mk/työvoimapolvelu	2 285	2 419	2 520
— Muutos %	8,0	5,8	4,2

Työvoima-asiajn piiri- ja paikallishallinnon vakinaista henkilöstöä on lisätty vuosina 1981—1990 keskimäärin vajaalla sadalla vuositain. Lisäksi piiri- ja paikallistoisimistoissa on v. 1990 noin 330 työllisyysmäärärahoilla työllistettyä henkilöä. Työnvälityksen atk-resursseja on kehitetty yli 110 milj. markalla viimeisten viiden vuoden aikana. Resurssisäyksillä suoritteita on voitu kehittää myönteisesti, mutta kustannuskehitys on ollut liian nopeata. Korkeasuhdanteen aikana työpaikkojen täyttyminen yleensä hidastuu. Kehitettyllä atk-järjestelmällä tilannetta on voitu kuitenkin selvästi parantaa. Työttömyyden kesto on lyhentynyt. Tiedottavien toimintamuotojen vaikutus ei näy vielä kokonaan tilastoissa. Ministeriö on asettanut tavoitteeksi vuodeksi 1991, että työnvälityksen kustannuskehitys hidastuisi ja että täyttyneistä työpaikoista täyttyisi 75 % alle neljässä viikossa. Tavoitteena on myös alentaa keskimääräinen työttömyysaika 14 viikkoon. Erityisesti eteläisen Suomen työvoima-asiajn piiri- ja paikallishallinnon toiminnan tulee tehostua. Kokonaisuutena ministeriön asettamat tavoitteet edellyttävät koko hallinnon tuottavuuden ja tehokkuuden selvää kasvua.

Avoimien työpaikkojen tehokkaaksi täyttämiseksi työpaikan vaihtajien ja työelämään tulevien palveluun kiinnitetään erityistä huomiota. Tässä korostuu tiedottava työnvälitys, joka perustuu asiakkaiden omatoimisuuteen ja jonka tuloksellisuutta seurataan erilliselivityksin. Lisääntymässä olevien vajaakuntoisasiakkaiden palvelussa ministeriö on asettanut tavoitteeksi, että keskimäärin 48 % työnhaun päättäneistä vajaakuntoisista sijoituu yleisille työmarkkinoille työnvälityksen avulla, omatoimisesti tai tukitoimin.

AmmatINVALINNANOHJAUKSEN palveluja painotetaan aikuisasiakkaisiin. Tavoitteeksi ministeriö on asettanut, että yli 24-vuotiaiden uusien asiakkaiden osuus asiakkaiden kokonaismäärästä olisi 40 %.

Tietopalvelulla hoidetaan eri työnhakijaryhmien koulutus- ja työelämäneuvontaa. Vuonna 1991 arvioidaan tietopalvelussa olevan noin 430 000 neuvontatapahtumaa. Ministeriön toimintalinjauksen mukaisesti tietopalvelua kehitetään itsepalvelun suuntaan.

Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevan lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1991 alusta, jolloin työllisyyskoulutuksessa siirryttäisiin ns. ostojärjestelmään. Työvoima-

piirien asiantuntemusta koulutustarpeiden arvioinnissa ja koulutuksen suunnittelussa lisätään. Työllisyyskoulutuksen ja muun ammatillisen aikuiskoulutuksen yhteensovittamista parannetaan lisäämällä yhteistyötä työvoima- piirien ja lääninhallitusten kanssa.

Ministeriön toimintalinjan mukaisesti työllisyyden hoidon tavoitteena on lieventää työvoiman kysynnän ja tarjonnan sopeuttamattomuutta ja rakenteellisia työttömyysongelmia, parantaa työsuhdeturvaa rakennemuutostapauksissa sekä tasata alueellisia työttömyyseroja. Työllisyysmäärärahoilla arvioidaan osallistuttavan noin 1 700 pysyväisluontoisen työpaikan lisäykseen.

Tavoitteiden toteuttamisessa ovat keskeisiä elinkeinopoliittiset toimenpiteet. Ministeriö pyrkii kasvattamaan työllisyystoimien myönteisiä välillisiä vaikutuksia.

Työllisyyden hoidon toimenpiteiden kustannukset (välillisiä vaikutuksia ei ole otettu huomioon)

	1990	1991 mk/henk/v
Työllisyyslain velvoitteen mukainen työllistämisen		
— valtio.....	89 700	113 000
— kunnat.....	63 400	73 000
— yritykset.....	47 700	73 500
Valtionapuinvestoinnit ...	150 000	161 000
Työllisyystyöohjelma.....	320 000	323 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (1/2 puolivaikeuksia).....	43 500	48 300

Työllisyysmäärärahojen tarpeen vähentämiseksi työllisyyslain mukaan työhön oikeutetut pyritään ensisijaisesti työllistämään työsäkäläalueensa avoimiin työpaikkoihin tai ohjaamaan koulutukseen. Myös harkinnanvaraisilla määrärahoilla, joilla työllistetään keskimäärin 5 500 henkilöä, voidaan supistaa velvoitteiden määrää.

Työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) velvoitteiden täyttämiseksi arvioidaan tarvittavan määrärahat noin 32 000 henkilön työllistämiseen palkkaperusteisilla määrärahoilla. Tästä määrärahasta arvioidaan olevan alle 20-vuotiaita vähintään 3 kuukautta työttömänä olleita työttömiä 3 300 ja pitkäaikaisyöttömiä 21 600. Alueellisten työttömyyserojen tasaamiseen liittyvien velvoitteiden piirissä arvioidaan olevan noin 7 100 työtöntä.

02. (34.50.02) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 307 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) 18, 19 ja 20 §:n mukaisten velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien palkkausmenojen ja työllistämistä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahasta saa käyttää enintään 130 100 000 mk velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen sekä 85 500 000 mk harkinnanvaraisesta työllistämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A 17 palkkausluokan mukaisia.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työllisyyslain 18-20 §:n velvoitteet...	813 200 000
Sosiaaliturvamaksu	54 100 000
Eläkemaksu	224 700 000
Muut menot (enintään).....	130 100 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (ml. sosiaaliturvamaksu).....	85 500 000
Yhteensä	1 307 600 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 18 §:ssä tarkoitetut (pitkäaikaistyöttömät).....	7 700
Työllisyyslain 19 ja 20 §:ssä tarkoitetut (alueelliset velvoitteet)	3 000
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	1 500
Yhteensä	12 200

Harkinnanvaraisin määrärahoihin työllistettävistä puolet työllistetään puoliaikaisin työsuhtein.

1991 menoarvio	1 307 600 000
1990 menoarvio	895 600 000
1989 tilinpäätös	575 582 882

21. (34.01.23 ja 06.01, 29 ja 70) *Työvoimasiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 488 845 000 mk. Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 445 000 mk neljän viran perustamiseksi asiakaspalvelu- ja toimistotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauk-

siin myönnetään 110 000 mk yhden viran perustamiseksi työluopahakemusten käsittelyä varten.

Momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten työsuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1.3.1991 lukien 43 500 mk kahden osa-aikaisen siivoustehtävissä olevan henkilön palkkoina.

Työllistämismäärärahoihin pysyväisluonteisesti hoidettujen tehtävien vakinaistamiseksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 6 428 000 mk 73 viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien ammatinvalinta-, työnvälitys-, toimisto- ja vahtimestaritehtäviä varten. Määrärahaa saa käyttää myös työhallinnon henkilöstön korkeakoulu- ja opistotasoisesta jatkokoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja koulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään 2 796 henkilötyövuotta vastaavan pysyväisluonteisen virka- ja työsuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu käyttää postimaksuihin 6 500 000 mk. Henkilöstömäärän mitoituksessa on otettu huomioon neljän viran siirto momentilta 34.01.21 ja aikaisemmin momentin 34.06.02 määrärahalta palkattujen 73 viran vakinaistaminen.

Työn tuottavuutta kohotetaan ottamalla käyttöön keskushallintoa ja myös piiri- ja paikallishallintoa tukevia tietojärjestelmiä. Tietojärjestelmien suunnittelua ja kehittämistä jatketaan.

1991 menoarvio	488 845 000
1990 menoarvio	384 062 000
1989 tilinpäätös	346 385 895

25. (34.30.25 ja 63) *Työvoimajärjestelyjen erityismenot*

Momentille myönnetään 30 010 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukitoimenpiteiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työllisyysasetuksen (737/87) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen (1117/87) mukaisesti sekä vajaakuntoisten ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien asiakkaiden työ- ja koulutuskokeilujen sekä lääketieteellisten tutkimusten aiheuttamien menojen maksami-

seen. Määrärahaa saa käyttää myös työku-
non tutkimuksista, työkokeiluista ja työhön
valmentautumisesta ja työ- ja kouluskokei-
luista ammatillisissa oppilaitoksissa, kurssi-
keskuksissa, työklinoissa ja muissa laitok-
sissa aiheutuvien menojen maksamiseen. Mää-
rärahaa saa käyttää myös harjoittelijainvaihd-
on erityismenojen maksamiseen sekä ulko-
maanharjoitteluun lähtevien matka-apurahoj-
en ja päiväraha-avustuksien sekä eräiden
sosialististen maiden kanssa harjoitettavasta
vastavuoroisesta stipendipohjaisesta harjoit-
telijainvaihdosta aiheutuvien menojen mak-
samiseen sekä työvoimapolitiikan kehittämis-
ja kokeiluhankkeiden koulutus- ja materiaa-
limenoiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työhönsijoittamisen erityismenot	17 800 000
Kansainvälisen harjoittelijainvaihdon menot	1 400 000
Työvoimapolitiikan kehittämisen ja kokeiluhankkeet	310 000
AmmatINVALINNANOHJAUksen erityisme- not	10 500 000
Yhteensä	30 010 000

Selvitysosa: Kansainväliseen harjoitteluun
osoitetuilla määrärahoilla on tarkoitus tukea
erityisesti EY-maissa suoritettavaa harjoitte-
lua sekä teknisten alojen harjoittelua. Mää-
rärahan mitoituksessa on otettu vähennykse-
nä huomioon 1 600 000 mk siirtana momen-
tille 29.98.25 1.6.1991 lukien.

1991 menoarvio	30 010 000
1990 menoarvio	29 800 000
1989 tilinpäätös	22 606 748

30. (34.50.30) *Valtionosuus kunnille ja kun-
tainliitoille työttömyyden lieventämiseen* (ar-
viomääräraha)

Momentille myönnetään 1 101 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/
87, muut. 1174/87) 21 §:n mukaisten valtion-
osuuksien, mukaan lukien työllisyyslain edel-
lyttämät lisätuet, ja harkinnanvaraisien työl-
listämisyksiköiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus	877 900 000
Lisätuki	131 700 000
Harkinnanvarainen työllistämisyksikö- tys	91 900 000
Yhteensä	1 101 500 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keski-
määrin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 17 §:ssä tarkoitetut (nuo- ret alle 20-vuotiaat)	3 300
Työllisyyslain 18 §:ssä tarkoitetut (pit- käaikaistyöttömät)	6 500
Työllisyyslain 19 §:ssä tarkoitetut (alueelliset velvoitteet)	4 100
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	2 500
Yhteensä	16 400

Harkinnanvaraisin määrärahoihin työllistet-
tävistä puolet työllistetään puoliaikaisin työ-
suhtein.

1991 menoarvio	1 101 500 000
1990 menoarvio	1 409 000 000
1990 lisämenoarvio	— 120 000 000
1989 tilinpäätös	966 584 498

50. (34.30.50) *Työvoimapolitiittiseen aikuis-
koulutukseen osallistuvien opintososiaaliset
edut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 722 650 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittises-
ta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90)
(HE) mukaiseen koulutukseen osallistuvien
oppilaiden opintososiaalisten etuuksien ja
työttömyyskassojen hallintokulujen maksami-
seen. Määrärahasta saa käyttää enintään
3 300 000 mk Lapissa ja Kainuussa toteutet-
tavan aikuiskoulutuskokeilun opintososiaali-
sista tuesta aiheutuvien menojen maksami-
seen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden
mukaisesti. Kokeilussa ei saa tehdä uusia
päätöksiä 31.12.1990 jälkeen, vaan määrära-
haa saa vuonna 1991 käyttää ainoastaan
vanhojen päätösten loppuun saattamiseen.
Lisäksi määrärahaa saa käyttää oppilasvalin-
nasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei
kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan
menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutus- ja erityistuki	471 200 000
Ansiotuen ansio-osien valtionosuus ..	80 000 000
Ylläpitokorvaukset	164 302 000
Ennen koulutuksen alkua myönnettä- vät matkakorvaukset sekä opiskeli- javalintaan liittyvät menot	2 500 000
Aikuiskoulutuskokeilut (enintään) ...	3 300 000
Työttömyyskassojen hallintokulut ...	1 348 000
Yhteensä	722 650 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) muuttamisesta siten, että ansiotuen ansio-osien valtionosuuden maksatus siirtyy sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta työministeriön hallinnonalalle. Ylläpitokorvausten maksamisen perusteista säädetään asetuksella. Ylläpitokorvaus on tarkoitettu korvaamaan opiskelijoiden koulutusaikaisia ruokailu- ja matkakustannuksia. Momentin määräraha on mitoitettu koulutuksen hankintamäärärahaa ja sen perusteena olevaa 3,8 milj. oppilastyöpäivää vastaavaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 81 500 000 mk oppilaiden ruokailukustannuksia varten siirtona momentilta 29.69.32 ja 80 000 000 mk ansiotuen ansio-osien valtionosuutta varten siirtona momentilta 33.17.50. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 5 500 000 mk tiedotustoiminnan menojen, 6 000 000 mk Pohjois-Kalotin koulutuskeskuksesta hankittavan koulutuksen menojen, 1 000 000 mk työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja kehittämistoiminnan menojen ja 45 100 000 mk korkeakoulujen työllisyyskoulutuksen menojen siirtona momentille 34.06.51.

1991 menoarvio	722 650 000
1990 menoarvio	527 300 000
1989 tilinpäätös	437 871 216

51. Työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 497 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisen koulutuksen hankkimiseen mukaanlukien oppilaiden majoitus ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta, muilta ammatillisilta oppilaitoksilta, korkeakouluilta ja muilta koulutuksen järjestäjiltä sekä koulutuksen yhteishankintaan työnantajien kanssa. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen hankkimiseen Pohjois-Kalotin koulutuskeskukselta. Määrärahasta saa käyttää enintään 7 000 000 mk koulutuksesta tiedottamiseen sekä työvoimapolitiisesta koulutuksen suunnittelua tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä koulutus- ja konsulttipalvelujen

hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, mikä sisältää pohjoismaisen työmarkkinakapeikkojen tutkimusprojektin rahoituksen sekä enintään yhden henkilön palkkaamisesta aiheutuvat menot. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten kurssikeskusten muuttamisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (760/90) 5 §:ssä ja 13 §:ssä tarkoitettun koulutuksen loppuun saattamisesta aiheutuviin menoihin. Vuonna 1991 saa tehdä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1991 jälkeen enintään 170 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksen hankinta	485 000 000
Tiedotustoiminta sekä työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja kehittämistoiminta (enintään) ...	7 000 000
Pohjois-Kalotin koulutuskeskuksesta hankittava koulutus	5 400 000
Yhteensä	497 400 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 340 000 000 mk siirtona momentilta 29.69.32 sekä 45 100 000 mk korkeakoulujen työllisyyskoulutusta varten, 6 500 000 mk tiedotustoimintaa ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja kehittämistoimintaa varten sekä 6 000 000 mk Pohjois-Kalotin koulutuskeskukselta hankittavaa koulutusta varten siirtona momentilta 34.06.50. Määrärahalta arvioidaan hankittavan vuonna 1991 noin 3 800 000 oppilastyöpäivää. Koulutuksen hankintamäärärahasta arvioidaan käytettävän 30 000 000 mk koulutuksen yhteishankintoihin työnantajien kanssa. Pohjois-Kalotin koulutuskeskuksesta hankitaan vähintään 60 vuotuisia oppilaspaikkaa. Määrärahasta arvioidaan käytettävän 170 000 000 mk ammatillisten kurssikeskusten muuttamisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (760/90) 5 ja 13 §:ssä tarkoitettun koulutuksen loppuun saattamisesta aiheutuviin menoihin. Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1992 menoja 170 000 000 mk.

1991 menoarvio	497 400 000
----------------------	-------------

61. (34.50.61) *Valtionapu työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 643 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (737/87) nojalla työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) 18—20 §:ssä tarkoitettujen työllistämiseen sekä harkinnanvaraiseen työllistämiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Työllisyyslain 18—20 §:ssä tarkoitettujen työllistäminen (pitkäaikaistyöttömät ja alueelliset velvoitteet)	568 500 000
Harkinnanvarainen työllistäminen	74 500 000
Yhteensä	643 000 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 18—20 §:ssä tarkoitettut.	7 400
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	1 500
Yhteensä	8 900

1991 menoarvio	643 000 000
1990 menoarvio	353 000 000
1990 lisämenoarvio	13 500 000
1989 tilinpäätös	336 474 653

62. (34.50.62) *Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntainliittojen ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin vaikeilla työttömyysalueilla. Vuonna 1991 saa myöntää uusia avustuksia enintään 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1991 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1991 menoja 60 000 000 mk, vuonna 1992 150 000 000 mk ja vuonna 1993 60 000 000 mk. Vastaavan aiemmin myönnetyn valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1991 menoja 170 000 000 mk ja vuonna 1992 44 000 000 mk.

1991 menoarvio	230 000 000
1990 menoarvio	180 000 000
1989 tilinpäätös	150 000 000

63. (34.50.63) *Rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyden ja tuotantotoiminnan kannalta tarpeellisten rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventämisen edellyttämien avustus- ja muiden menojen maksamiseen erityisesti alueellisten yhteistyöhankkeiden edistämiseksi valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Määrärahan käyttöä on tarkoitus selkeyttää siten, että eri alueellisten kehittämisrahojen käyttökohteet eriytetään toisistaan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 menoarvio	50 000 000
1989 tilinpäätös	53 000 000

64. (34.30.64) *Muuttoturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liikkuvuuden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työnvälityslain (246/59) ja työvoiman liikkuvuuden edistämisestä annetun asetuksen (575/83) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa olevien työnhakijoiden Suomesa oleviin työtilaisuuksiin tekemiin tutustumismatkoihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 2 000 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1991 aikana on tarkoitus ryhtyä toimenpiteisiin liikkuvuusavustusjärjestelmän uudistamiseksi.

1991 menoarvio	45 000 000
1990 menoarvio	39 000 000
1989 tilinpäätös	43 115 425

(71.) (34.50.71) *Työllisyysperusteiset hankinnat* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio	—
1989 tilinpäätös	10 000 000

77. (34.50.77) *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 380 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen vaikeilla työttömyysalueilla toteuttavissa työllisyyslain 13 §:n mukaisissa valtion keskene-

räisissä ja uusissa työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 000 000 mk työllisyysperusteisista hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1991 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu siirtomäärärahaksi. Vuoden 1991 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1992 menoja 120 000 000 mk ja vuonna 1993 60 000 000 mk.

1991 menoarvio.....	380 000 000
1990 menoarvio.....	310 000 000
1989 tilinpäätös.....	494 409 743

99. (34.08, 12 ja 99) Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Hallinnonalan tulosbudjetoinnin johdosta momentit 34.08.01 ja 29 on yhdistetty momentiksi 34.99.21 Työvoimaopiston toimintamenot sekä momentit 34.12.01 ja 29 on yhdistetty momentiksi 34.99.22 Työneuvoston toimintamenot.

Työvoimaopiston tulosalueiksi on määriteltä toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana ja toiminta työvoimapiirien ja -toimistojen kehittämisyksikkönä. Ministeriö on asettanut tavoitteeksi, että oppilaspäivän hinta saisi nousta vuonna 1991 enintään 6,6 prosenttia vuoden 1990 tasoon verrattuna. Vuonna 1990 laskennallinen oppilaspäivän hinta on 286 mk.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja asetuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Ministeriö on asettanut tavoitteeksi, että poikkeuslupia koskevat valitukset ja alistukset käsitellään kiireellisinä ja että periaatteellisuusluonteisten lausuntojen ja ratkaisujen käsittelyaika saisi olla enintään 4—11 kuukautta. Käsittelyaika on ollut 4—12 kuukautta.

käytetty opiston oppilaspäivien määränä noin 8 500 ja oppilaspäivän hintana (kaikki menot/opv) 305 mk.

1991 menoarvio.....	2 840 000
1990 menoarvio.....	2 290 000
1989 tilinpäätös.....	2 042 349

22. (34.12.01 ja 29) Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää toimintamenojen vakiomomentissa 21 määriteltujen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmen henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 menoarvio.....	774 000
1989 tilinpäätös.....	615 306

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää siviilipalvelusmiesten koulutuksesta ja kertausharjoituksia korvaavasta palveluksesta, siviilipalvelusmiesten ja kertausharjoituksia korvaavaan palvelukseen määrättyjen matkoista, työministeriön hallinnonalalla palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpidosta sekä siviilipalveluksen järjestämistä koskevien määräysten ja ohjeiden painatuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	9 500 000
1990 menoarvio.....	9 650 000
1989 tilinpäätös.....	7 253 835

21. (34.08.01 ja 29) Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 840 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemän henkilötyövuotta vastaavan pysyväsluonteisen virka- tai työsuopimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

50. *Palkkaturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyvien konkurssikustannusten ja oikeudenkäyntikulujen matkakuluineen maksamiseen sekä enintään 100 000 mk työvoimaviranomaisten maksettaviksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavia tuloja on merkitty momentille 12.34.70.

1991 menoarvio	120 000 000
1990 menoarvio	120 000 000
1989 tilinpäätös	189 996 191

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/73) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomalain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaan liikenteessä työskentelevien radiopuhelinmaksuista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	2 000 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	2 500 000
Laivaradiopuhelinmaksut (enintään)...	350 000
Yhteensä	4 850 000

Selvitysosa: Valtio suorittaa merimiespalvelutoimistolle yhtä suuren osuuden kuin merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden ja laivanvarustajien palvelumaksuista yhteensä kertyy. Työnantajille suoritetaan eräisiin merimiesten matkakustannuksiin valtion osuutena 50 % kustannuksista. Merenkulkijoiden puhelinmaksujen maksamista avustetaan yhden kolmen minuutin pituisen puhelun osalta 4,50 markalla minuuttia kohden kuukaudessa.

1991 menoarvio.....	4 850 000
1990 menoarvio.....	4 850 000
1989 tilinpäätös.....	2 501 325

67. *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 260 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	4 260 000
1990 menoarvio.....	4 286 000

Pääluokan 34 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991 ± 1000 mk ± %	
01. Työministeriö (610)	97 208	120 674	127 225	+ 6 551	+ 5
03. Työsuojeluhallinto (400)	114 274	116 598	151 739	+ 35 141	+ 30
05. Työsuojelun muut menot (400)	1 150	1 200	1 253	+ 53	+ 4
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	3 436 031	4 177 762	5 486 005	+ 1 308 243	+ 31
(98.) Eräät merimiespalvelut (420)	138	—	—	—	—
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	203 009	141 850	142 450	+ 600	+ 0
Yhteensä	3 851 810	4 558 084	5 908 672	+ 1 350 588	+ 30

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöministeriö

Selvitysosa: Ympäristöasioiden merkitys kansainvälisessä yhteistyössä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Myös ympäristönsuojelua ja rakentamista koskevien säännösten ja määräysten yhteensovittaminen Euroopassa tapahtuvaan kehitykseen vaatii voimavaroja. Alan erityisviranomaisena toimivan ympäristöministeriön tavoitteena on integroida uudet tehtävät mahdollisimman hyvin olemassa oleviin kansallisiin ja kansainvälisiin tehtäviin. Ympäristöministeriön voimavaroja kansainvälisessä yhteistyössä lisätään perustamalla ministeriöön uusia virkoja ja suorittamalla eräitä järjestelyjä.

Luonnonsuojeluasioita on tarkoitus siirtää

entistä enemmän ministeriöstä vesi- ja ympäristöhallintoon, lääninhallituksiin sekä kuntiin luonnonsuojelulain muutoksen (HE 33/1990 vp.) tultua voimaan. Uhanalaisten eläinten ja kasvien suojeluun liittyvät erät tehtävät siirretään vesi- ja ympäristöhallintoon. Lääninhallitukset hoitavat jo nykyisin suuren osan luonnonsuojelualueiden hankintatehtävistä. Myös näiden tehtävien hoitoon perustetut kolme virkaa siirretään hallinnollisesti lääninhallintoon.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 53 036 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	39 367 500	239
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	389 300	2
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	98 700	—
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	400 000	—
Muut palkat ja palkkiot.....	30 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	2 679 100	—
Eläkemaksu.....	10 071 400	—
Yhteensä.....	53 036 000	241

Ministeriöön perustetaan 1.3.1991 lukien sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen virka (S 29) ja sopimuspalkkainen kansainvälisten asiain neuvoksen, toimistopäällikönä virka (S 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan sopimuspalkkainen toimistopäällikön virka (S 28).

Perustetaan 1.3.1991 lukien peruspalkkai-

nen hallitusneuvoksen virka (A 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 189 400 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta hallintotehtävistä. Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 184 600 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien lähinnä ympäristötalouden tehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1.3.1991 lukien 442 500 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta luonnonsuojelualueiden hankintatehtävistä. Vastaavasti momentilla 26.05.01 perustetaan kolme virkaa.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1.3.1991 lukien 124 600 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta suunnittelutehtävistä. Vastaavasti momentilla 35.25.01 perustetaan yksi virka.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 411 300 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien asiantuntija-tehtäviin ja suunnittelutehtäviin. Vastaavasti vähennetään työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista samasta ajankohdasta lukien 411 300 mk kolmen henkilön palkkauksina vastaavilta tehtävälueilta.

Momentin 28.60.01 perusteluihin viitaten työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1.3.1991 lukien 307 900 mk neljän henkilön palkkauksina siivoustehtävistä.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 155 700 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien suunnittelu-tehtäviin.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 35.11.26. Yhden viran perusta-

misen johdosta momentilla 35.25.01 lakkautetaan kaksi virkaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 27 800 mk muihin palkkoihin ja palkkioihin siirtona momentilta 35.01.29.

1991 menoarvio	53 036 000
1990 menoarvio	39 685 000
1989 tilinpäätös	37 644 338

29. (35.01.29, osa) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 27 800 mk siirtona momentille 35.01.01.

1991 menoarvio	14 600 000
1990 menoarvio	14 930 000
1989 tilinpäätös	13 350 719

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää ministeriön tietojenkäsittelylaitteiston laajentamiseen sekä uusien toimitilojen kalustamiseen.

1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 menoarvio.....	3 300 000
1989 tilinpäätös.....	700 000

11. (35.11 ja 12) Ympäristönsuojelu

Selvitysosa: Ympäristönsuojelun yhdentämistä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan edistetään mm. ottamalla käyttöön ympäristövaikutusten arviointi valtionhallinnon suunnittelussa ja päätöksenteon valmistelussa. Erityisesti vesi- ja ympäristöhallinnon valmiuksia suorittaa monitieteistä ympäristövaikutusten arviointia parannetaan. Ympäristön seurannan kehittämistä jatketaan ja tehostetaan. Suomen ja Neuvostoliiton välisen seuranta-yhteistyön osana perustetaan yhteisen rajan läheisyyteen yhdenmisen ympäristön seurannan tutkimusaluepareja ympäristön tilan kehityksen vertailemiseksi.

Ympäristöntutkimusta laajennetaan ja monipuolistetaan. Kestävän kehityksen tutkimusohjelma aloitetaan pohjoismaisena yhteis-

työnä. Kansainvälistä tutkimusyhteistyötä edistetään. Ympäristötietojärjestelmän käyttöä tehostetaan ja kansainvälistä ympäristötietoyhteistyötä lisätään.

Jätehuoltoa edistetään jätteiden käsittelyn tason parantamiseksi ja jätteiden hyödyntämisen tehostamiseksi. Tavoitteena on vuoteen 2000 mennessä hyödyntää yhdyskuntajättees-tä puolet ja vähentää kaatopaikkojen lukumäärää olennaisesti kuntien välisen yhteistyön avulla. Öljyjätteiden keräilyä tehostetaan ja ongelmajätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamista jatketaan. Jätehuollon suunnittelua ja valvontaa tehostetaan laatimalla toimialakohtaisia ohjeita ja seudullisia jätehuollon kehittämisohjelmia.

Ilmansuojelulain (67/82) täytäntöönpanoa

jatketaan täydentämällä ohjeita ja määräyksiä sekä tehostamalla valvontaa. Rikkipäästöjen vähentämiseksi laaditun ohjelman toteuttamista jatketaan ja tehostetaan. Toimia liikennepäästöjen sekä muiden typenoksidipäästöjen ja ylälmakehän otsonikerrokseen vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi jatketaan.

Vuonna 1990 voimaan tulleen kemikaalilain (744/89) täytäntöönpano edellyttää selvitystä tutkimuksen ja hallinnon järjestämiseksi siten, että jo olemassaolevia voimavaroja käytetään mahdollisimman tehokkaasti hyväksi uusia tehtäviä muodostettaessa.

26. (35.11.26 ja 12.23) *Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 31 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman mukaisesta tutkimustoiminnasta sekä ympäristönsuojelun suunnittelusta ja valvonnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin 134 työsopimussuhteisen projektihenkilön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ympäristön tilan seuranta ja ympäristövaikutusten arviointi.....	5 000 000
Ympäristötietojärjestelmä.....	1 000 000
Luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö ja maa-ainestutkimus.....	3 000 000
Ilmansuojelu ja meluntorjunta.....	4 600 000
Jätehuolto ja jätteiden hyödyntäminen.....	4 200 000
Kemikaalivalvonta.....	3 000 000
Vesiensuojelu.....	2 500 000
Lääninhallinnon tutkimukset ja selvitykset.....	900 000
Kansainvälinen tutkimusyhteistyö....	2 500 000
Muut tutkimukset.....	5 100 000
Yhteensä	31 800 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneet yhteensä 480 000 markan määrärahat sekä vähennyksenä 158 300 mk yhden henkilön palkkauksen

siirtona momentille 35.01.01, 200 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 35.25.01 ja 700 000 mk viiden henkilön palkkausten siirtona momentille 26.05.01.

1991 menoarvio.....	31 800 000
1990 menoarvio.....	23 880 000
1990 lisämenoarvio.....	500 000
1989 tilinpäätös.....	18 099 800

(27.) *Happamoitumistutkimus* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 800 000
1989 tilinpäätös.....	4 700 000

(37.) (35.12.37) *Valtionosuus kunnille ilmansuojelun toimenpiteisiin*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio.....	1 000 000
1989 tilinpäätös.....	998 546

42. (35.12.42) *Ilmansuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 827/84) mukaisten teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin myönnettujen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 200 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Vuonna 1982 suhdannepoliittisista syistä myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitys on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilai- noista.....	—	2,7	5,3	8,0	7,5
Aikaisempien vuosien korko- tukilainoista...	11,8	12,5	11,6	8,6	5,1
Yhteensä	11,8	15,2	16,9	16,6	12,6
1991 menoarvio.....				8 900 000	
1990 menoarvio.....				9 400 000	
1989 tilinpäätös.....				5 748 480	

(50.) *Avustukset valtakunnallisille ympäristön- ja luonnonsuojelujärjestöille*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.99.50 laskelmissa.

(60.) (35.12.60) *Energiansäästö- ja ympäristönsuojeluyhteistyö Puolan kanssa (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.13.66.

61. (35.11.62 ja 12.61) *Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 2 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen saariston ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Tunturialueita koskevat avustukset myöntää Lapin lääninhallitus.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saariston ympäristönhoitoavustukset.	700 000
Saaristoalueiden jätehuollon tukeminen	1 250 000
Tunturialueiden jätehuollon tukeminen	750 000
Yhteensä	2 700 000

Selvitysosa: Valtioneuvoston päätöksen (366/89) mukaisesti saariston ympäristönhoitoavustusten piiriin kuuluu 14 kuntaa ja osa-alueita 25 kunnasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt ehdollinen 250 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	2 700 000
1990 menoarvio.....	2 400 000
1989 tilinpäätös.....	2 050 000

62. (35.12.62) *Jätehuollon edistäminen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämin perustein avustusten maksamiseen jätehuollon ja jätteiden hyväksikäytön edistämiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jätehuollon ja jätteiden hyödyntämisen kehittämisen ja kokeilutoiminta	5 000 000
Jätehuollon ja jätteiden hyödyntämisen kunnallisten investointien tukeminen	10 000 000
Yhteensä	15 000 000

Selvitysosa: Yhdyskuntajätteiden käsittelyn tasoa parannetaan kuluvan vuosikymmenen aikana ja samalla tehostetaan niiden hyödyntämistä siten, että puolet vuosittain syntyvistä yhdyskuntajätteistä saadaan hyödynnetyiksi raaka-aineena tai energiana.

Yhdyskuntien jätehuolto-ohjelman toteuttamiseksi tarvittavia kunnallisia investointeja tuetaan valtion varoista alueellisen yhteistyön aikaansaamiseksi. Samalla on tarkoitusta tehostaa myös lainsäädännöllisten keinojen käyttöä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi. Avustusta voidaan myöntää enintään 20 % investoinneista. Hankkeisiin voidaan myöntää lisäksi korkotukilainaa momentilta 35.11.63 siten, että valtion osuus voi olla yhteensä enintään 30 % investointikustannuksista. Valtiolle avustuksina ja korkotukilainoina aiheutuvat menot arvioidaan noin 24 milj. markaksi vuonna 1991.

1991 menoarvio	15 000 000
1990 menoarvio	12 000 000
1989 tilinpäätös	11 000 000

63. (35.12.63 ja 65) *Jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79 ja 944/82) mukaisiin jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntä-

mistä edistäviin investointeihin myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 150 000 000 mk.

Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	3,0	6,0	6,0	5,8	10,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista...	9,8	9,4	9,0	7,7	17,6
Yhteensä	12,8	15,4	15,0	13,5	27,6
1991 menoarvio				9 000 000	
1990 menoarvio				10 000 000	
1989 tilinpäätös				4 343 537	

64. (35.12.64) *Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätämaksusta annetun lain (894/86) 7 §:n 1 momentin nojalla öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottoaikkujen perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha vastaa tulomomentille 11.19.08 kertyväksi arvioituja öljyjätämaksusta annetun lain (894/86) mukaan suoritettavia öljyjätämaksuja. Määrärahaa käytetään valtioneuvoston päätöksessä (446/87) määrätyn perustein.

1991 menoarvio	25 000 000
1990 menoarvio	25 000 000
1989 tilinpäätös	16 000 000

(88.) (35.12.88) *Ekokem Oy Ab:n osakkeiden hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1990 menoarvio..... 3 000 000

13. Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä-Euroopan kanssa

Selvitysosa: Ympäristöongelmat ovat Itä-Euroopassa kärjistyneet. Pohjoismaat ja läntisen Euroopan maat ovat lisäämässä panostaan itäisen Euroopan ympäristöongelmien ratkaisemisessa. Suomi selvittää mahdollisuudet ja edellytykset antaa ympäristön suojeluun liittyvää tukea Itä-Euroopassa. Alkuvaiheessa on tarkoitus selvittää ympäristöongelmia aiheuttavat alueet, toimialat ja laitokset. Ympäristövaikutusten arviointia tehostetaan, jotta taloudellista tukea voidaan ohjata parhaalla mahdollisella tavalla.

Ympäristönsuojelutoimia edistetään Itä-Euroopassa, erityisesti Neuvostoliitossa ja Puolassa kahdenvälisellä taloudellisella tuella. Kahdenvälisiä toimintaohjelmia pyritään laatimaan muidenkin Suomen läheisyydessä sijaitsevien Itä-Euroopan valtioiden kanssa alueen ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

40. *Itä-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) (HE) mukaisen, Suomen kannalta tärkeisiin Itä-Euroopan valtioissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 300 000 000 mk. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityk-

sen laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista (1015/77) annetun lain muuttamiseksi siten, että lainoja voidaan myöntää yrityksille, jotka toteuttavat sellaisia ympäristönsuojeluinvestointeja Itä-

Euroopan valtioissa, joilla on merkittävää vaikutusta Suomen ympäristön tilaan.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0

1991 menoarvio..... 5 000 000

muksesta aiheutuu kunakin vuotena valtiolle menoja enintään 30 000 000 mk.

1991 menoarvio 90 000 000
1990 menoarvio 30 000 000

66. (35.12.60) *Avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin Itä-Euroopassa* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 90 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston antamien määräysten mukaisesti Suomen lähialueille Neuvostoliitossa kohdistuvien, Suomen kannalta tärkeiden yhteisesti toteutettavien hankkeiden ympäristönsuojeluinvestointien osittaiseen rahoittamiseen myönnettävien avustusten maksamiseen, milloin investoinneilla edistetään pääasiassa suomalaisen ympäristönsuojeluteknologian hyväksikäyttöä.

Määrärahasta saa käyttää enintään 30 000 000 mk avustusten maksamiseen Valtiontakuukeskukselle Puolan vientitakuusavasta aiheutuviin menoihin Suomen ja Puolan välillä sovitun energiansäästö- ja ympäristöyhteistyön edistämiseksi valtioneuvoston antamien määräysten mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus ja nimike on muutettu. Yhteistyön tavoitteena on tehostaa Suomen lähialueilla erityisesti ilmansuojelua ja Itämeren suojelua. Suomen ja Puolan välisen yhteistyön tavoitteena on edistää energiansäästö- ja ympäristönsuojeluprojekteja Puolassa. Suomi toimittaa yhteisesti sovittuihin kohteisiin suunnittelua, teknologiaa ja laitteistoja.

Energiansäästöä ja ympäristönsuojelua koskeva yhteistyö koskee vuosia 1990-92. Sopi-

67. *Ympäristönsuojelun yleinen edistäminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Itä-Euroopan valtioiden välillä sovittavan ympäristöyhteistyön edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää projektien valmistelusta ja arvioinnista, kohdemaihin suuntautuvasta koulutuksesta, ympäristönsuojeluteknologian kehittämisestä sekä lainsäädännön ja hallinnon kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saadaan käyttää myös Keski- ja Itä-Euroopan alueellisen ympäristökeskuksen toimintaan osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahalla rahoitetaan ensisijaisesti selvitystoimintaa, jonka avulla määritellään Suomen kannalta keskeiset ympäristöongelmat Suomen lähialueilla sekä tarkennetaan tietoja päästöistä ja niiden ympäristövaikutuksista. Lisäksi määritellään alueet ja kohteet, joissa tarvitaan suomalaisten osallistumista ympäristöongelmien ratkaisemiseksi. Suomi osallistuu Keski- ja Itä-Euroopan alueellisen ympäristökeskuksen toimintaan vuoteen 1992 mennessä yhteensä 2 000 000 markan rahoitusosuudella.

1991 menoarvio..... 8 000 000

15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Selvitysosa: Rantojensuojeluohjelman toteuttamisen aloittamista ja Kolin kansallispuiston perustamista varten osoitetaan määrärahoja lähinnä momenteille 35.15.32,

35.15.61, 35.15.87 ja 35.30.37. Näille momenteille on esityksessä varattu yhteensä 143 milj. mk, josta noin 80 milj. mk on arvioitu käytettävän Kolin ja rantojen suojeluun.

Myös muiden suojeleuhjelmien toteuttamista jatketaan.

Rantojen suojeleuhjelman toteuttamisessa on tarkoitus käyttää ensisijaisesti muita menetelmiä kuin maiden hankkimista valtiolle. Erityisesti pyritään edistämään vapaaehtoisia suojeletoimia. Maan hankinnassa on tarkoitus käyttää valtion maita vaihtomaana.

21. *Luonnonsuojelun yleismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintä- ja hoitomenojen, uhanalaisten eliölaajien suojelelun ja elinympäristön hoitomenojen, maisema-alueiden hoitomenojen sekä luonnonsuojelun suunnittelumenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden kiinteistöhoitomenojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 menoarvio.....	2 700 000
1989 tilinpäätös.....	2 200 000

22. *Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito*

Momentille myönnetään 9 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen ja luonnonsuojelualueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen, rakennusten ja rakenteiden sekä teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla olevien rakennusten käyttömenojen sekä suojelelueiden toimipisteiden ja opastuskeskusten toimistomenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 30 henkilön palkkaamiseen tilapäisluonteisiin suunnittelu-, hoito-, opastus- ja valvontatehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään 233 luonnonsuojelualueen, yhteispinta-alaltaan 12 100 km², hoitoon ja kunnossapitoon.

1991 menoarvio.....	9 800 000
1990 menoarvio.....	8 800 000
1989 tilinpäätös.....	7 397 346

30. *Korvaukset metsäverotulojen menetyksistä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen luonnonsuojelulain (71/23) mukaisesti

kunnille suojelelueiden metsäverotulojen menetyksistä.

1991 menoarvio.....	4 500 000
1990 menoarvio.....	4 500 000
1989 tilinpäätös.....	3 476 378

32. *Avustukset virkistysalueiden hankintaan* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

Selvitysosa: Avustukset on tarkoitus myöntää virkistysalueiden hankintaan lähinnä vahvistetuissa seutukaavoissa esitetyiltä alueilta.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	3 000 000
1989 tilinpäätös	2 000 000

44. *Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/87) nojalla koskiensuojeluun liittyvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen erityissuojelusta aiheutuneiden menetysten korvaamiseen.

1991 menoarvio.....	30 000 000
1990 menoarvio.....	25 000 000
1989 tilinpäätös	129 545 000

60. *Korvaus Maatilatalouden kehittämishastolle*

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Teijon alueen käytämisestä annetun lain (666/90) 2 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen Maatilatalouden kehittämishastolle Perniön kunnassa olevan Teijon alueen hankkimiseksi valtion retkeilyalueen perustamista varten.

1991 menoarvio	30 000 000
----------------------	------------

61. (35.15.41, 42 ja 43) *Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen luonnonsuojelulain (71/23, muut. 594/81) mukaisesti yksityismaille muodostettavien suojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä sekä maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjijensuojeluun liittyvien korvausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

1991 menoarvio	10 000 000
1990 menoarvio	4 200 000
1989 tilinpäätös	3 200 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 650 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahatarpeen kasvuun vaikuttavat erityisesti Urho Kekkosen ja Saaristomeren kansallispuistoihin valmistuvien opastuskeskusten kalustohankinnat.

1991 menoarvio.....	2 650 000
1990 menoarvio.....	1 500 000
1989 tilinpäätös.....	1 440 000

74. *Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä suojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamisen ja perusparannusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
01. Saaristomeren kansallispuisto					
1. Saaristomeren opastuskeskus I.....	500	5 240	10 480	1 350 000	1 000 000
02. Ystävyydenpuisto					
1. Kuhmon opastus- ja tutkimuskeskus....	800	8 600	10 750	300 000	1 800 000
03. Pienet hankkeet ja suunnittelu.....					3 600 000
				Yhteensä	6 400 000

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Linnansaaren luontokeskuksen suunnitteluun.

1991 menoarvio.....	6 400 000
1990 menoarvio.....	4 460 000
1989 tilinpäätös.....	6 100 000

87. *Luonnonsuojelualueiden hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä aluei-

den ostamiseksi erämaa-alueisiin liitettäväksi. Hankittaessa maata luonnonsuojelutarkoituksiin käytetään valtion alueita mahdollisimman laajasti maa-alueiden vaihtamiseen.

Selvitysosa: Luonnonsuojelualueiden hankinnalla on tarkoitus toteuttaa valtioneuvoston vahvistamia periaateohjelmia. Vuoden 1989 loppuun mennessä on valtiolle hankittu alueita noin 89 000 ha.

1991 menoarvio.....	120 000 000
1990 menoarvio.....	60 000 000
1989 tilinpäätös.....	60 000 000

25. Vesi- ja ympäristöhallinto

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallitusta kehitetään edelleen ympäristönsuojelun asian-

tuntijavirastoksi. Tehtävien ja toimivallan siirtoja piirihallintoon jatketaan aikaisempien

suunnitelmien mukaisesti. Vesi- ja ympäristöpiirien keskinäistä työnjakoa parannetaan edistämällä piirien erikoistumista. Helsingin, Keski-Suomen ja Oulun vesi- ja ympäristöpiireissä kehitetään aluelaboratoriotointa.

Rakentamistoiminnan kehittämiseksi pienennetään toiminnan omavaraisuutta vähentämällä työkonekaluston määrää ja rakennushenkilöstöä sekä kilpailuttamalla viittä rakentavaa vesi- ja ympäristöpiiriä muiden piirien tarvitsemissa työsuorituksissa. Kokolan vesi- ja ympäristöpiiri muutetaan ra-

kennuttavaksi piiriksi vuonna 1992. Työkoneiden hankinta pyritään rahoittamaan tulevaisuudessa suoraan hankekohtaisista työ-määrärahoista. Rakentamistehtävistä arvioidaan kehittämistoimien myötä vähenevän noin 100 pääasiassa työmäärärahoista palkattua henkilöä 1990-luvun puoliväliin mennessä.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 237 185 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	130 425 200	1 002
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	93 000	4
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	43 422 700	325
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	5 723 900	—
Muut palkat ja palkkiot.....	498 700	—
Sosiaaliturvamaksu.....	11 980 600	—
Eläkemaksu.....	45 040 900	—
Yhteensä.....	237 185 000	1 331

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 72 300 mk yhden viran perustamiseksi 1.9.1991 lukien valvontatehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 289 200 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien uhanalaisten eläinten ja kasvien suojeluun liittyviä suunnittelutehtäviä varten ja yhden viran perustamiseksi 1.3.1991 lukien tarkastustehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 189 500 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien vesirakennustehtävistä. Vastaavasti momentilla 35.01.01 perustetaan yksi virka.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon lisäyksenä yhden viran siirto momentilta 35.01.01 ja yhden viran siirto momentilta 35.11.26.

1991 menoarvio.....	237 185 000
1990 menoarvio.....	175 667 000
1989 tilinpäätös.....	170 216 280

23. (35.25.21, 23 ja 24) *Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja niihin liittyvästä laitteiden hankinnasta sekä vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:ssä tarkoitettua vesiensuojelutoiminnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kenttätöntehtävien, Saimaan tutkimusalueksen henkilöstön sekä keskimäärin 60 projektihenkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ympäristötietojärjestelmä.....	3 500 000
Vesien tutkimus ja ympäristön tilan seuranta.....	4 950 000
Luonnonsuojelututkimus.....	300 000
Jätehuollon ja kemikaalien tutkimus, suunnittelu ja valvonta.....	1 700 000
Piirihallinnon tutkimus.....	2 400 000
Saimaan tutkimusalue.....	750 000

Katselmustoimitukset	800 000
Vesiensuojelun suunnittelu ja valvonta	2 600 000
Muu suunnittelu ja valvonta.....	500 000
Yhteensä	17 500 000

Selvitysosa: Jätehuoltoa koskevilla säädöksillä (A 425/87, L 203/87 ja L 48/89) vesi- ja ympäristöhallinnolle on annettu huomattavasti jätehuoltoon liittyviä tehtäviä. Vuonna 1990 voimaan tullut kemikaalilaki (744/89) edellyttää kemikaalivalvonnan ja -tutkimuksen lisäämistä. Vesi- ja ympäristöpiireissä tehtävää alueellista tutkimusta tehostetaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 100 000 markan ehdollinen määräraha. Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavaan tutkimukseen käytettävä määräraha vastaa tulomomentille 12.35.25 kertyväksi arvioituja vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n mukaan suoritettavia ja aikaisemmilta vuosilta käytämättä jääneitä vesiensuojelumaksuja.

1991 menoarvio	17 500 000
1990 menoarvio	12 500 000
1989 tilinpäätös	8 000 000

27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä sekä koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistujien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 400 000 markan ehdollinen määräraha. Vahingoista vastuullisilta tai muualta valtiolle haettavat korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 menoarvio.....	2 900 000
1989 tilinpäätös.....	2 395 933

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maksullisen palve-

lutoiminnan edellyttämien palkkausmenojen maksamiseen enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään myös vesilain 21 luvun 4 §:n perusteella vesien valvontaviranomaisen teetettäväksi tulevien töiden kustannuksiin. Ympäristövaikutusten arviointia on tarkoitus suorittaa myös maksullisena palvelutoimintana. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat tulot on merkitty momentille 12.35.25.

1991 menoarvio.....	400 000
1990 menoarvio.....	800 000
1989 tilinpäätös.....	61 327

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 63 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat työkonien peruskorjausluonteisista korjaustöistä sekä työmaatukikohtien käyttökustannuksista siltä osin kuin niitä käytetään virkistystoimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisessä yhteistyössä tarvittavan määrällisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1991 menoarvio	63 850 000
1990 menoarvio	58 400 000
1989 tilinpäätös	55 100 000

30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1991 hyväksyä enintään 50 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 9—16 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilai- noista	2,0	2,4	2,5	2,2	4,5
Aikaisempien vuosien korko- tukilainoista...	7,0	6,1	5,0	3,8	5,4
Yhteensä	9,0	8,5	7,5	6,0	9,9
1991 menoarvio.....	6 700 000				
1990 menoarvio.....	6 000 000				
1989 tilinpäätös.....	4 688 063				

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilai- noista	1,3	1,5	1,4	1,2	2,5
Aikaisempien vuosien korko- tukilainoista...	6,2	6,0	5,7	5,4	6,5
Yhteensä	7,5	7,5	7,1	6,6	9,0
1991 menoarvio.....	5 200 000				
1990 menoarvio.....	8 000 000				
1989 tilinpäätös.....	3 449 106				

31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti vesiensuojelun tavoiteohjelmassa vuoteen 1995 esitettyjen tavoitteiden saattamista edistäviin investointeihin.

1991 menoarvio	11 500 000
1990 menoarvio	9 500 000
1989 tilinpäätös	9 000 000

40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille.

Korkotukilainoja saa vuonna 1991 hyväksyä enintään 40 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Lainat myönnetään maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä tarkemmin määriteltyjen periaatteiden mukaisesti.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

(41.) Avustukset maatilatalouden vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 30.33.43.

1990 menoarvio.....	1 800 000
1989 tilinpäätös.....	1 700 000

70. (35.25.70 ja 25.71) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 31 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston peruskorjausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Atk-laitteet	5 200 000
Tutkimus- ja laboratoriovälineet	5 500 000
Moottoriajoneuvojen ja konekaluston hankinta	3 500 000
Hylkeen peruskorjaus.....	10 000 000
Jääkeulan hankinta.....	4 500 000
Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntalaitteiden hankinta.....	1 000 000
Konttorikoneet ja muut kalustohankinnat.....	1 700 000
Yhteensä	31 400 000

Selvitysosa: Öljyvahinkojen torjuntakaluston hankintamäärärahaa korottavat erityisesti vuoden 1990 menoarviossa myönnetty tilausvaltuudet. Muun kaluston määräraha-tarvetta nostavat erityisesti atk-laitteistojen perushankinnat.

Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 §:n nojalla alushankinnoista sekä muista kalustohankinnoista valtiolle haettavat korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

1991 menoarvio	31 400 000
1990 menoarvio	17 200 000
1989 tilinpäätös	12 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 10 250 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyötyala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Turun vesi- ja ympäristöpiirin vesilaboratorio, Turku.....	453	5 500	12 141	4 000 000	1 500 000
2. Tampereen vesi- ja ympäristöpiirin vesilaboratorio, Tampere.....				2 400 000	4 000 000
— uudisrakennus.....	745	10 350	13 893		
— peruskorjaus	224	1 200	5 357		
3. Kokkolan vesi- ja ympäristöpiirin laboratorio, Kokkola	456	6 700	14 693	800 000	3 500 000
4. Varastorakennukset ja suunnittelu	1 720	5 400	3 140	300 000	1 250 000
				Yhteensä	10 250 000

Selvitysosa: Kohtien 1, 2 ja 3 kustannusarvioita on tarkistettu kustannustason nousun johdosta.

1991 menoarvio	10 250 000
1990 menoarvio	7 000 000
1989 tilinpäätös	23 630 000

77. *Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa eriteltyjen työkohteiden rakentamismeno-

jen sekä hankekohtaisen suunnittelun ja sitä palvelevien selvitysten menojen maksamiseen. Kunkin työkohteen rakentamiseen tarkoitettuja määrärahoja saa käyttää myös hankkeista johtuvien matka-, tarkastus- ja velvoite-tarkkailumenojen, työmaiden toimistomenojen ja atk-laitteiden hankintamenojen, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen hankinta-, ylläpito- ja varustamismenojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankintamenojen sekä käyttö- ja kunnossapitomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Työkohde	Aloitus- vuosi	Työn kokonais- kustannus- arvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
01. Helsingin vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Keravanjoen kunnostus ja tulvasuojelu, Sipoo ym.....	1988	22 000 000	6 600 000	3 530 000	2 070 000
2. Vesihuoltotyö, Hyypärä-Kaltevan siirtoviemäri, Hyvinkää.....	1989	44 100 000	6 600 000	3 000 000	3 600 000
3. Jätehuoltotyö, Martinkylän tynnyripesula-alueen kunnostus, Sipoo....	1987	600 000	600 000	300 000	300 000
4. vesihuoltotyö, Söderkulla-Helsingin siirtoviemäri, Sipoo.....	1991	23 700 000	6 700 000	—	500 000
5. Vesihuoltotyö, Renko-Hämeenlinnan siirtoviemäri, Renko	1991	5 800 000	2 800 000	—	300 000
				Yhteensä	6 770 000
02. Turun vesi- ja ympäristöpiiri					
1. Vesihuoltotyö, Märyn siirtoviemäri ja syöttövesijohto, Halikko	1990	2 700 000	800 000	400 000	400 000

2.	Kyrkvikenin ruoppaus, Nauvo....	1991	1 900 000	1 150 000	—	430 000
3.	Vesihuoltotyö, Muurlan siirtoviemäri, Muurla	1991	1 700 000	800 000	—	500 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>1 330 000</u>
03.	<i>Tampereen vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
1.	Vesihuoltotyö, Söörmarkun siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Noor-markku	1990	2 600 000	900 000	250 000	650 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>650 000</u>
05.	<i>Mikkelin vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
1.	Kerimäen Kirkkorannan kunnostus, Kerimäki.....	1990	4 200 000	1 000 000	300 000	700 000
3.	Vesihuoltotyö, Kultakiven siirtoviemäri ja syöttövesijohto, Punkaharju.	1991	1 800 000	1 050 000	—	300 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>1 000 000</u>
06.	<i>Kuopion vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
1.	Vesihuoltotyö, Vuorela-Siilinjärven kk:n kokoojaviemäri ja syöttövesijohto, Siilinjärvi.....	1990	18 800 000	6 500 000	1 750 000	2 200 000
3.	Vesihuoltotyö, Säviä-Pielaveden kk:n siirtoviemäri ja syöttövesijohto, Pielavesi.....	1991	3 600 000	1 400 000	—	700 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>2 900 000</u>
10.	<i>Kokkolan vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
1.	Vesihuoltotyö, Hiekkasärkkien siirtoviemäri, Kalajoki.....	1990	2 300 000	1 000 000	500 000	500 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>500 000</u>
11.	<i>Oulun vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
2.	Siikajokisuun ruoppaus, II vaihe, Siikajoki	1991	1 250 000	850 000	—	300 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>300 000</u>
13.	<i>Lapin vesi- ja ympäristöpiiri</i>					
2.	Vesihuoltotyö, Ajos-Peuraasaaren siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Kemi.....	1991	10 100 000	4 400 000	—	800 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>800 000</u>
14.	<i>Vesi- ja ympäristöpiireille yhteisesti vesi- ja ympäristöhallituksen käytettäväksi</i>					
1.	Vesistötyöt					4 500 000
2.	Hydrologisten havaintoverkkojen peruskorjaus					750 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>5 250 000</u>

15. *Vesi- ja ympäristöpiireille yhteisesti ympäristöministeriön käyttöön*

1. Vesistötyöt	1 000 000
2. Ympäristön hoito- ja suojelutyöt ..	4 000 000
	<hr/>
	Yhteensä 5 000 000

16. *Vesioikeudelliset velvoitteet ja kunnossapitotyöt*

	500 000
	<hr/>
Rahoitustarve, yhteensä	25 000 000

Selvitysosa: Momentin 25 000 000 markan määrärahaa 10 420 000 mk arvioidaan käytettävän keskeneräisten töiden jatkamiseen, 3 830 000 mk nimettyjen uusien töiden aloittamiseen ja 10 750 000 mk vesi- ja ympäristöpiireille nimeämättömänä sekä vesi- ja ympäristöpiireille yhteisesti ympäristöministeriön käytettäväksi suunnitteluun sekä pienehköihin vesistöihin, ympäristön hoito- ja suojelutöihin, jätehuoltotöihin ja vesihuoltotöihin. Määrärahaa on tarkoitettu 500 000 mk

vesistöjen kalkitustoimenpiteiden tehostamiseksi erityisesti happamoitumiselle alttiilla alueilla. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 350 000 markan ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio	25 000 000
1990 menoarvio	16 280 000
1989 tilinpäätös	22 600 000

30. *Kaavoitus- ja rakennustoimi*21. *Kaavoitus- ja rakennustoimen tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 11 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman mukaisiin asioihin kohdistuvasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien muita kulusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valvonnan ja ohjauksen julkaisutoimintaan.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuuden lyhytaikaisessa työsopimussuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen ympäristöministeriön sekä keskimäärin enintään kymmenen henkilön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kaavoituksen kehittäminen	1 000 000
Lähiympäristöjen kehittäminen	1 000 000
Korjausrakentaminen ja kiinteistönhoito	2 600 000
Rakennusten ja rakennusmateriaalien terveellisyys	2 100 000
Rakentamismääräykset	2 200 000

Kansainvälinen tutkimusyhteistyö....	1 100 000
Kaavoitus- ja rakennustutkimuksen yhteishankkeet	1 300 000
	<hr/>
Yhteensä	11 300 000

1991 menoarvio	11 300 000
1990 menoarvio	10 500 000
1989 tilinpäätös	9 500 000

23. *Kiinteistötietojärjestelmän kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistötietojärjestelmän suunnitelmaosan kehittämisen edellyttämien muita kulusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kolmen työsopimussuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Suunnitelmaosa on osa valtakunnallista kiinteistötietojärjestelmää, josta valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen 26.2.1987.

1991 menoarvio	1 600 000
1990 menoarvio	1 800 000
1989 tilinpäätös	1 700 000

31. Valtionosuus rakennuskaavoitukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää aikaisempien vuosien rakennuslain 115 §:n 1 momentin (998/83) mukaisten rakennuskaava-alueen mittauksesta ja kartoittamisesta suoritettavien valtionosuuksien maksamiseen ja suoritetuista valtionosuuspäätöksistä aiheutuneista oikaisvaatimuksista johtuviin korvauksiin.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että rakennuskaava-alueen mittaus- ja kartoituskustannusten rakennuslain 115 §:n (998/83) nojalla suoritettavat valtionosuudet sisältyvät kuntien yleisiä rahoitusavustuksia koskevaan lainsäädäntöön (1273/88). Määrärahatarve perustuu mainitun lain siirtymäsääntöön, jonka nojalla vuoden 1989 loppuun mennessä hyväksytyt pohjakartoituskustannukset ovat valtionosuuteen oikeuttavia kustannuksia. Määrärahaa tarvitaan myös aikaisempien valtionosuuspäätöksien johdosta mahdollisesti tehtäviin oikaisupäätöksiin.

1991 menoarvio.....	8 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	1 750 000

32. Avustukset aluearkkitehtien palkkauksiin

Momentille myönnetään 1 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen enintään kahdeksan aluearkkitehdin palkka- ja matkamenoihin.

Selvitysosa: Nykyistä pääasiallisesti kuntien keskinäisiin sopimuksiin perustuvaa aluearkkitehtitoimintaa on tarkoitus laajentaa vuonna 1991 seitsemästä kahdeksaan toiminta-alueeseen.

1991 menoarvio.....	1 430 000
1990 menoarvio.....	1 250 000
1989 tilinpäätös.....	864 692

36. Maa-ainelain mukaiset avustukset

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-ainelain (555/81) 23 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille maa-alueiden lunastamisesta aiheutuviin kustannuksiin ja mainitun lain 26 §:n mukaisiin korvauksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen kunnille maa-ainelain soveltamisen edellyttämään suunnitteluun.

1991 menoarvio.....	400 000
1990 menoarvio.....	700 000
1989 tilinpäätös.....	150 000

37. Avustukset yleiskaavoitukseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen luonnonsuojelun tai virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää suunnitteluun lähinnä rantojen käytön ohjaamiseen.

1991 menoarvio.....	3 000 000
---------------------	-----------

62. Koerakentaminen ja kokeilutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen koerakentamisesta ja kokeilutoiminnasta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen koerakentamiseen valtion lainoittamisissa kohteissa. Lisäksi määrärahaa saa käyttää esiselvitysten, seurantatutkimusten, ohjauksen ja tiedonvälityksen menojen maksamiseen.

1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 menoarvio.....	2 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 000 000

32. Rakennussuojelu

Selvitysosa: Rakennussuojelun painopistettä siirretään aluetasolle mm. aloittamalla eräissä lääneissä kokeilutoiminta seutukaava-

liittojen ja kuntien rakennusinvestointien ohjaamiseksi ja alueellisten suojelu- ja hoito-ohjelmien laatimiseksi. Rakennussuojeluvus-

tusten siirtämistä läänintasolle kokeillaan. Rakennussuojelun koulutus suunnataan läänneihin aluehallinnon asiantuntemuksen ja palvelukyvyn lisäämiseksi.

Vuoden 1991 aikana selvitetään mahdollisuudet painottaen rakennussuojelun keskuhallintotasolla hoidettavia suunnittelu- ja suoritettavia tehtäviä nykyistä enemmän museovirastolle.

21. Rakennussuojelun tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojeluun kohdistuvasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen sekä suojeltavien kohteiden kuntotutkimuksiin ja dokumentointiin.

1991 menoarvio.....	700 000
1990 menoarvio.....	800 000
1989 tilinpäätös.....	599 947

34. Avustukset kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttämiseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojeluun, säilyttämiseen ja hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohja, Fiskarsin ja Billnäsin ruukinalue.....	2 700 000
Porvoo, Vanhan Porvoon rakennukset ja ympäristö.....	800 000
Muu rakennussuojelu.....	7 000 000
Yhteensä	10 500 000

Pohjan kunnalle saa myöntää avustusta Fiskarsin ja Billnäsin ruukinalueiden kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten ja niiden välittömän ympäristön välttämättömiin korjauksiin sekä selvityksiin ja suunnitelmiin. Avustusta saa myöntää enintään 60 % rakennusten korjauskustannuksista. Kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten korjauksiin avustus voidaan myöntää täysimääräisenä, jos kohteelle ei voida osoittaa käyttöä.

Porvoon kaupungille saa myöntää avustus-

ta Vanhan Porvoon rakennusten ja ympäristön säilyttämisen edellyttämiin toimenpiteisiin. Avustusta saa käyttää säilytettävien rakennusten ja niiden ympäristön korjauksiin sekä avustuksina kiinteistönomistajille ja alueella toimiville rakennettua ympäristöä vaaliville yhteisöille.

Rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukaisia avustuksia maksetaan kunnille niiden suorittamiin rakennussuojelukorvauksiin. Lisäksi avustusta myönnetään muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön korjauksiin ja kunnostustöihin, säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin, välttämättömiin korjauksiin sekä kohteiden hankkimiseen kunnan tai kuntainliiton omistukseen, jolloin avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista. Avustusta myönnetään suojelun turvaamiseksi ensisijaisesti niissä tapauksissa, jolloin suojelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntainliiton taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomiksi tai suojelua ei muutoin voida turvata.

1991 menoarvio	10 500 000
1990 menoarvio	9 200 000
1989 tilinpäätös	8 300 000

61. (35.32.50 ja 61) Muut rakennussuojelukustannukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden kunnossapitoa, parantamista ja säilyttämisen edellyttämiä selvityksiä varten yksityiselle omistajalle tai rakennussuojelua edistäville yhteisöille. Määrärahasta saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 1 000 000 mk. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennussuojeluun liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kus-

tannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käytötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 400 000 markan ehdollinen määräraha.

1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 menoarvio.....	3 200 000
1989 tilinpäätös.....	2 550 000

40. Asuntohallitus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 35 343 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkaukset.....	25 894 200	179
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset.....	272 100	—
Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkaukset.....	506 400	4
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset.....	143 800	—
Muut palkat ja palkkiot.....	30 000	—
Sosiaaliturvamaksu.....	1 784 900	—
Eläkemaksu.....	6 711 600	—
Yhteensä	35 343 000	183

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 320 200 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1991 lukien esittelijä- ja toimistotehtävistä. Vastaavasti momentilla 26.05.01 perustetaan kaksi virkaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 30 000 mk muihin palkkoihin ja palkkioihin siirtona momentilta 35.40.29.

1991 menoarvio	35 343 000
1990 menoarvio	26 901 000
1989 tilinpäätös	25 061 275

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 550 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös asumistuen yhtenäisen atk-pohjaisen päätöksenteko- ja

maksatusjärjestelmän käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 30 000 mk siirtona momentille 35.40.01.

1991 menoarvio.....	9 550 000
1990 menoarvio.....	8 850 000
1989 tilinpäätös.....	9 200 000

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 500 000 mk.

1991 menoarvio.....	500 000
1990 menoarvio.....	550 000
1989 tilinpäätös.....	4 898 715

45. Asuntotoimi

Selvitysosa: Asuntomarkkinoiden ja asuntotuotannon kehityksen tasapainottamiseksi lisätään hinta- ja laatuohjatun asuntotuotannon määrää ja osuutta koko asuntotuotannosta. Tämä antaa mahdollisuudet parantaa erityisesti asunnottomien ja nuorten asuntotilannetta. Tässä tarkoituksessa myös asumisoikeusasuntojen lainoitus vakiinnutetaan ja lainoitettavien asuntojen määrää lisätään tunnustavasti. Asumisen tukea kehitetään kokonaisuudessaan siten, että tarveharkintaista asumisen tukea lisätään.

Tavoitteeksi asetetaan, että vuonna 1991 aloitetaan yhteensä 21 750 uuden valtion lainoittaman asunnon rakentaminen, joista vuokra-asuntoja on 14 000, asumisoikeusasuntoja 1 750, asunto-osakeyhtiöasuntoja 4 000 ja omakotitaloja 2 000. Lisäksi lainoitetaan 500 vuokra-asunnon hankinta vanhasta asuntokannasta erityisryhmille. Valtion tuella perusparannetaan yhteensä 6 500 asuntoa.

Asuntojen uustuotannon, hankinnan ja perusparantamisen tuki

	1989 as	1990 as	1991 ¹⁾ as
1. Uustuotannon aravalainat	18 021	20 000	21 750
2. Maatilahallituksen lainat (ml. peruskorjaus)	1 291	1 300	1 300
3. Asuntojen osoittaminen erityisryhmille ..	731	1 160	1 130
4. Vuokra-asuntolainojen korkotuki	2 022	2 000	2 500
5. ASP-korkotuki	9 930	11 000	11 000
6. Perusparannuslainat.	5 170	6 500	6 500
7. Korjausavustukset ..	5 200	5 100	5 000
8. Omapääoma-avustukset	1 477	1 600	1 600
Yhteensä	43 842	48 660	50 780

1) Arvio

Aravavuokratulojen lainajärjestelmän uudistamista jatketaan niin, että korkojen päämittamiseen perustuva lainajärjestelmä ulotetaan vanhaan lainakantaan. Tällöin lyhennysten ja korkojen lykkäysjärjestelmästä voidaan luopua. Lisäksi vuokratulojen perusparantamislainoituksessa siirrytään yhtenäislainajärjestelmään vuonna 1991 tai sen jälkeen haettavien lainojen osalta. Uusimuotoinen

perusparannuslaina ja vuokratulojen rakentamista varten myönnetty jäljellä oleva valtion asuntolaina yhdistetään yhdeksi lainaksi, jonka korot ja lyhennykset peritään uuden lainajärjestelmän mukaisesti. Tällöin myös perusparantamistapauksessa varmistetaan vuokrien kehittyminen kohtuullisesti. Samassa yhteydessä tarkoituksena on pidentää aravavuokra-asuntojen rajoitusaikoja, jotta varmistettaisiin asuntojen säilyminen aravavuokra-asuntoina.

Tuotantotavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi ja asumiskustannusten kohtuullistuttamiseksi siirrytään aravaomistusasuntolainoituksessa 80 prosentin suuruiseen valtion yhtenäislainaan vuonna 1991 tai sen jälkeen haettavien lainojen osalta. Lainansaajan taloudellinen asema ja tuen tarve otetaan huomioon valtion lainasta perittävää korkoa määrättäessä.

Hallituksen tarkoituksena on selvittää, millaiseksi omistusasumisen tukijärjestelmää tulee aravajärjestelmän lisäksi kehittää, jotta tuki kohdentuisi sosiaalisesti tarkoituksenmukaisesti, sopeutuisi rahoitusmarkkinoiden kehitykseen ja vuokra-asumiselle annettavaan valtion tukeen eikä ylläpitäisi asuntojen hintojen suhteettoman korkeata tasoa. Tässä yhteydessä tulee selvittää korkojen verovähennysoikeuden ja uuden asuntovähennyksen edellyttämät yhteensovittamistoimet asuntosaastöpalkkiojärjestelmän ja aravaomistusasuntojen tukijärjestelmän kanssa.

Vuoden 1990 talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyen asumistukijärjestelmää kehitetään lieventämällä köyhyysloukkuilmiötä ja väljentämällä asumistuen pinta-alaperusteita. Eräitä opiskelijaryhmiä siirretään asumistuen saajiksi.

Hallitusohjelman mukaisesti kiinnitetään erityistä huomiota asunnottomien ja pakoisten aseman helpottamiseen lisäämällä näille ryhmille kohdistuvaa tukea.

22. *Asuntotutkimus (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asuntorakentamista ja asumisoloja koskevien tutkimus-, kehittämis- ja julkaisumenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kolmen lyhytaikaisessa työsuhteessa tai tila-

päisessä virkasuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti eri väestöryhmien asunto-oloja ja asumiskustannuksia sekä asumisen tuen kohdentumista koskevien pysyvien seuranta-järjestelmien kehittämiseen ja laajentamiseen sekä kiinteistöjen ja asuinrakennuskannan korjaamista, hoitoa ja ylläpitoa edistävään tutkimukseen. Tutkimusohjelmat rahoitetaan yhteistoiminnassa ympäristöministeriön kaa-voitus- ja rakennusosaston, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Suomen Akatemian kanssa. Määrärahaa 500 000 mk on tarkoitettu ympäristöministeriön käyttöön selvitys- ja kehittämistehtäviin.

1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 menoarvio.....	4 900 000
1989 tilinpäätös.....	4 700 000

30. Kuntien maanostolainojen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta annetun lain (65/72) nojalla vuosina 1979—83 hyväksytyistä lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on, mikäli se velkakirjaehtoien mukaan on mahdollista, neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

1991 menoarvio.....	150 000
1990 menoarvio.....	150 000
1989 tilinpäätös.....	198 801

(52.) Avustukset asuntoalan järjestöille

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.99.52.

53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 580 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovaruuskorvausten maksamiseen sekä asuntosäästöpalkkiolain (862/80) 5 §:n mukaisten asuntosäästöpalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon korkotuen maksatuksen piirissä olevan lainakannan kasvu sekä asuntojen enimmäishintojen korotukset.

Korkohyvitystä on tarkoitus myöntää jokaiselle asuntosäästöpalkkiolain (862/80) mukaisessa asuntosäästösopimuksessa tarkoitettulle lainalle tai sen osalle, jos lainan saajalle ei ole samaan tarkoitukseen myönnetty muuta lainaa tai korkotukea valtion varoista, ja edellyttäen, että asunnon hinta ei ylitä valtioneuvoston hyväksymää enimmäishintaa. Korkotukilainan enimmäismääriä korotetaan valtioneuvoston päätöksellä tuntuvasti. Samalla arvioidaan, onko muuten tarpeen kehittää järjestelmän ehtoja, ja selvitetään mahdollisuudet luopua leimaverosta ensiasuntojen kaupoissa.

Arvioidaan, että vuonna 1991 hyväksytään uusia korkotukilainoja siten, että niiden ja aiempina vuosina hyväksytyjen edelleen korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä on vuoden 1991 lopussa yhteensä noin 11 100 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia arvioidaan tulevan 11 000 vuonna 1991, jolloin korkotuen saajia olisi vuoden 1991 lopussa noin 61 000.

1991 menoarvio.....	580 000 000
1990 menoarvio.....	520 000 000
1989 tilinpäätös.....	428 167 074

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 130 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) (HE) mukaisten tukien maksamiseen.

Määrärahaa on tarkoitettu 40 000 000 mk köyhyysloukkuilmiön lieventämiseen, asumistukeen oikeutettujen piirin laajentamiseen sekä asumistuen pinta-alaperusteiden väljentämiseen vuoden 1990 talous- ja tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tuen saajien määrän kasvu, vuokra- ja korkotason nousu sekä tuen perusteiden lieventäminen.

Yksin omistusasunnoissa asuvat ja alivuokralaisina asuvat opiskelijat siirretään opintotuen asumislisäjärjestelmän piiristä asumistukijärjestelmän piiriin. Tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen annetaan tarvittavat hallituksen esitykset, jotka on selostettu luvun 29.39 selvitysosassa.

1991 menoarvio	1 130 000 000
1990 menoarvio	860 000 000
1990 lisämenoarvio	100 000 000
1989 tilinpäätös	829 599 398

56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisiin perusteisiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, asuinrakennusten ja asuntojen perusparannusten suunnitteluun sekä asunnoissa ilmenevien terveystaitojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen asuntojen perusparantamisesta annetun lain (34/79) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten mukaisesti lain 4 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Ympäristöministeriö määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Vuoden 1989 määrärahalla avustettiin yhteensä 4 600 asunnon korjaamista sekä 600 asunnon perusparannussuunnittelua. Vuonna 1991 arvioidaan avustettavia asuntoja olevan noin 5 000.

1991 menoarvio	45 000 000
1990 menoarvio	45 000 000
1989 tilinpäätös	45 000 000

60. Siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon

Momentille myönnetään 2 740 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain (1144/89) perusteella kehittämisrahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Vuonna 1991 rahaston nettolainanotto saa olla enintään 1 750 000 000 mk.

Vuonna 1991 saadaan rahaston varoista myöntää aravavuokra-asuntojen rakentamista ja perusparantamislainoja, lainoja asuntojen hankkimiseksi erityisryhmille, lainoja omistusasuntojen rakentamista ja perusparantamista sekä vuokra-asuntojen omaksilunastamista varten yhteensä enintään 7 420 000 000 mk. Vuonna 1991 ei myönnetä uusia lämmityslaitoslainoja, rakennusaikaisia lainoja eikä lyhytaikaisia perusparannuslainoja. Mikäli

vuoden 1991 aikana peruuntuu hankkeita, joiden lainoitukseen on käytetty aikaisempien vuosien myöntämismäärä tai mikäli myöntämismäärä on edelliseltä vuodelta jäänyt käyttämättä, saadaan peruuntuneiden lainojen ja käyttämättä jääneen valtuuden määrä lukea vuoden 1991 lainojen myöntämismäärän lisäykseksi.

Asuntojen uustuotannon ja perusparantamisen suunnitelmallisuuden lisäämiseksi saadaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisesti vuosina 1992—1994 myönnettävistä vuokratotalolainoista ja vuokrataloja varten myönnettävistä perusparannuslainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaisten lainojen määrä saa kunakin vuonna olla enintään 200 000 000 mk.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan asuntotuotantolain (247/66) 11 §:n (muut. 81/82) ja vastaavan aikaisemman säännöksen nojalla myöntää vuonna 1991 enintään 2 300 000 mk lykkäystä asuntolainan korkojen, lyhennysten tai molempien suorittamisesta. Lykkäysperusteet ovat asuntotuotantolain mukaiset.

Selvitysosa: Asunto-olojen kehittämisrahaston varoja käytetään asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain (1144/89) mukaisesti asuntotuotantolain (247/66), asuntojen perusparantamisesta annetun lain (34/79), eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) sekä vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain (82/82) nojalla myönnettävien lainojen maksamiseen, oman asunnon hankintaan valtion lainan sijasta myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (76/89) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen sekä rahaston toimintaa varten otettujen lainojen kuoletusten, korkojen, lainanhoitokulujen samoin kuin rahaston kulutusmenojen maksamiseen.

Vuonna 1991 rahastosta suoritettavien maksujen määrän arvioidaan olevan 6 700 000 000 mk.

Siirto rahastoon eli 2 740 000 000 mk on mitoitettu siten, että se vastaa rahastosta vuonna 1991 myönnettäviin lainoihin sisältyvän alikorkoisuustuen arvioitua nykyarvoa. Tarkoitus on, että siirto on myös tulevaisuu-

nessa saman periaatteen mukaisesti laskettua tukimäärää vähintään vastaava summa.

Rahastoon arvioidaan kertyvän asuntotuotantolain (247/66) ja -asetuksen (88/68) sekä vastaavien aikaisempien säännösten, asuntojen perusparantamisesta annetun lain (34/79) ja -asetuksen (844/79), vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain (82/82) ja -asetuksen (206/82) sekä eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja -asetuksen (194/82) mukaisesti asuntotoimen lainojen korkoina 1 245 000 000 mk ja takaisinmaksuina 1 055 000 000 mk eli yhteensä 2 300 000 000 mk. Lisäksi rahastoon arvioidaan kertyvän vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain nojalla omaksilunastettujen vuokra-asuntojen asuntolainausuuksien takaisinmaksuista 13 000 000 mk sekä luovutushinnan ja luovutuskorvauksen välisestä erotuksesta ja asuntotuotantolain 15 §:n tarkoittamissa luovutustapauksissa myyntihinnan ja sanotun lain 15 a §:n mukaisen luovutuskorvauksen välisestä erotuksesta 2 000 000 mk. Tulokertymissä on otettu huomioon jäljempänä mainitut muutokset.

Loppuosa eli 1 645 000 000 mk rahaston maksatustarpeesta katetaan rahastolle otettavilla lainoilla.

Tarkoituksena on, että asuntotuotantolain muuttamisesta annetun lain (81/82) voimaantulosäännöksen 4 momentissa tarkoitettuja lainaehtojen muutoksia ei tehdä vuonna 1991. Tarkoituksena on myös, että valtioneuvosto tarkistaa asuntotuotantolain 11 §:n (247/66) perusteella eräiden, ennen 1.3.1982 myönnettujen asuntolainojen korkoja siten, että korkotulot tämän johdosta kasvavat 60 000 000 mk vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon verrattuna.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän ehdotuksen laiksi vuokratalolainojen lainaehtojen muuttamisesta, jonka nojalla voitaisiin lainansaajan hakemuksesta ja vuodesta 1993 lähtien kaikkien lainojen osalta muuttaa 1.10.1971 ja myöhemmin ennen yhtenäislainajärjestelmää myönnettujen vuokra-asuntolainojen lainaehdot siten, että valtion lainasta perittävien maksujen suuruus perustuisi kohtuullisiin pääomamenoihin. Näin ollen lyhennysten ja korkojen lykkäysjärjestelmästä voidaan tässä yhteydessä luopua.

Oman asunnon hankintaan valtion lainan

sijasta myönnettävien lainojen korkotukijärjestelmästä luovutaan siten, että uusia korkotukilainoja ei enää hyväksytä.

Aravaomistusasuntojen asumiskustannusten kohtuullistamiseksi sekä talous- ja tulo poliittiseen kokonaisratkaisuun sisältyvän omistusasuntotavoitteen toteuttamiseksi korotetaan vuonna 1991 tai sen jälkeen haettavien aravaomistusasuntolainojen lainamäärä 80 prosenttiin. Samalla muutetaan lainoista perittävän koron suuruutta siten, että maksettava korko on riippuvainen saajan taloudellisesta asemasta. Lisäksi vuokratalojen perusparannuslainoituksessa siirrytään vuonna 1991 tai sen jälkeen haettavien lainojen osalta yhtenäislainajärjestelmään, jossa valtion lainan osuus on enintään 95 prosenttia hyväksytyistä kustannuksista. Tämän johdosta hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän ehdotuksen laiksi asuntotuotantolain muuttamisesta. Tarkoitus on muuttaa myös asuntotuotantoasetusta.

Rahastosta vuonna 1991 myönnettävillä ja aikaisempina vuosina myönnettyillä lainoilla arvioidaan voitavan lainoittaa asuntojen tuotantoa ja perusparannusta seuraavasti:

	Maksatus milj.mk
Uustuotanto (vuokra-asuntoja 14 000, asumisoikeusasuntoja 1 750, omakotitaloja 2 000, asunto-osakeyhtiöasuntoja 4 000)	5 900
Hankinta (500 asuntoa).....	200
Perusparannus (6 500 asuntoa).....	465
Vuokra-asuntojen omaksilunastaminen (70 asuntoa).....	10
Yhteensä	6 575
1991 menoarvio	2 740 000 000
1990 menoarvio	1 221 000 000

61. Avustukset vuokrataloille (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 22 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen ympäristöministeriön määräämin perusteiden enintään

15 500 000 mk opiskelija-asuntojen omapääomaosuuteen,

1 500 000 mk yleishyödyllisille yhteisöille vuokratalojen omapääomaosuuteen ja

5 000 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille korkojen maksuun.

Lisäksi asuntohallitus saa käyttää enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Ympäristöministeriön määräämiä perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

1991 menoarvio	22 300 000
1990 menoarvio	22 500 000
1989 tilinpäätös	34 500 000

62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti vuosina 1982—1991 myönnettyille korkotukilainoille.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna 1991 enintään 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	4	3	3	3	6
Aikaisempien vuosien korko- tukilainoista...	16	14	11	9	23
Yhteensä	20	17	14	12	29

1991 menoarvio	18 500 000
1990 menoarvio	19 000 000
1989 tilinpäätös	14 502 457

63. Vuokra-asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 84 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntojen hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (867/80) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Vuonna 1991 saa hyväksyä korkotukilainoiksi julkisen valvonnan alaisten luottolaitosten tai kuntien varoista myönnettyjä vuok-

ra-asuntojen hankkimista, rakentamista tai peruskorjausta varten otettuja lainoja enintään 600 000 000 mk.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hyväksymistä korkotukilainaksi on rakentamisen tai perusparantamisen osalta haettu ennen töiden aloittamista.

Lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuotena lainanantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus.

Ennen 1.1.1991 hyväksytyjen lainojen lainansaajilta perittävä korko on kuitenkin 5 prosenttia ja korkohyvytys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus. Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta korkotukilainasta perittävä korko alenee tai nousee, muutetaan vastaavasti lainan saajalta perittävää korkoa. Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Lainan saajalta perittävä korko määritellään uudella tavalla ja samalla alennetaan korkohyvityksen määrää hieman järjestelmään sisältyvän valtion tuen sovittamiseksi yhteen sosiaalisten perusteiden mukaan myönnettävän aravatuen kanssa. Samasta syystä tarkoituksena on pienentää korkotukilainojen suuruutta enintään 80 prosenttiin kustannuksista. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia korvata korkotukilainojen osuutta muulla rahoituksella. Järjestelmään sisältyvä valtion tuki on kasvanut tuntuvasti korkotason nousun myötä.

Korkotuen piiriin on tarkoitus hyväksyä vuonna 1991 noin 2 500 asunnon lainat lähinnä pääkaupunkiseudulla.

Korkotukilainojen kokonaismäärän arvioidaan vuoden 1990 lopussa olevan noin 1 100 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1992 mmk	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1991 korkotukilainoista	39	36	34	28	40
Aikaisempien vuosien korko- tukilainoista...	78	69	59	51	118
Yhteensä	117	105	93	79	158

1991 menoarvio	84 000 000
1990 menoarvio	63 000 000
1990 lisämenoarvio	5 000 000
1989 tilinpäätös	46 466 803

64. *Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 42 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen ympäristöministeriön määräämin perustein enintään

28 000 000 mk Y-Säätiölle asuntojen hankkimiseen asunnottomille ja pakolaisille ja
14 000 000 mk kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyö-

dyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille ja pakolaisille.

Ympäristöministeriön määräämiä perusteita sovelletaan myös aiempina vuosina vastaaviin tarkoituksiin osoitettuihin, käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Avustuksella tuettavien asuntojen määräksi vuonna 1991 arvioidaan yhteensä noin 630 asuntoa.

1991 menoarvio	42 000 000
1990 menoarvio	42 000 000
1989 tilinpäätös	39 500 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

24. *Kansainvälinen yhteistyö*

Momentille myönnetään 23 115 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista ja kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä asiantuntijavaihdon ja tutkimusyhteistyön edellyttämien menojen, ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisukuluista sekä muista kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan määräaikaisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut ja maksuosuudet	10 165 000
YK ja monenkeskinen yhteistyö	9 000 000
Pohjoismainen ja kahdenvälinen yhteistyö	3 650 000
Muu toiminta	300 000
Yhteensä	23 115 000

1991 menoarvio	23 115 000
1990 menoarvio	13 000 000
1989 tilinpäätös	11 814 427

26. (35.01.29, osa ja 99.26) *Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 240 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hallinnon kehittämiseen, hallinnonalan koulutuksesta aiheutuvien luentopalkkioiden, matkamenojen, ulko-

mailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavien opintoapurahojen sekä muiden koulutustoiminnasta ja sen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tiedotus- ja valistustoimintaan sekä tiedottamiseen liittyvien hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen sekä asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hallinnonalan kehittäminen ja koulutus	2 100 000
Tiedotus ja valistus	2 140 000
Yhteensä	4 240 000

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan ympäristötehtävien täydennyskoulutusta ja koulutusta palvelevaa selvitystyötä sekä tuetaan oppimateriaalia ympäristöalan täydennyskoulutukseen.

1991 menoarvio	4 240 000
1990 menoarvio	3 370 000
1989 tilinpäätös	3 052 771

50. (35.11.50 ja 99.50) *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös Pohjoismaiden ympäristö- ja biologia-vuoden menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen luonnonsuojeluliitto.....	1 850 000
Natur och Miljö.....	450 000
Muut järjestöt.....	200 000
Muut valtionavut.....	500 000
Yhteensä	3 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1990 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 420 000 markan määräraha.

1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 menoarvio.....	2 770 000
1990 lisämenoarvio.....	450 000
1989 tilinpäätös.....	2 350 000

52. (35.45.52) *Avustukset asuntoalan järjestöille*

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan.

1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 menoarvio.....	1 650 000
1989 tilinpäätös.....	1 650 000

Pääluokan 35 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				±1000 mk	± %
01. Ympäristöministeriö (510).....	51 695	57 915	69 136	+ 11 221	+ 19
11. Ympäristön suojelu (520).....	65 940	88 480	92 400	+ 3 920	+ 4
13. Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä-Euroopan kanssa (520).....	—	30 000	103 000	+ 73 000	+ 243
15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö (520).....	215 359	114 160	226 850	+ 112 690	+ 99
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	313 239	316 047	411 585	+ 95 538	+ 30
30. Kaavoitus- ja rakennustoimi (530).....	20 985	18 250	27 730	+ 9 480	+ 52
32. Rakennussuojelu (530).....	11 450	13 200	14 600	+ 1 400	+ 11
40. Asuntohallitus (540).....	39 160	36 301	45 393	+ 9 092	+ 25
45. Asuntotoimi (540).....	5 102 766	2 797 550	4 666 950	+ 1 869 400	+ 67
99. Ympäristöministeriön hallinnon- alan muut menot (510).....	18 867	20 790	31 555	+ 10 765	+ 52
Yhteensä	5 839 461	3 492 693	5 689 199	+ 2 196 506	+ 63

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1989 lopussa 52,6 mrd mk. Velka väheni 8,9 %, kun se edellisenä vuonna oli vähentynyt 0,7 %.

Vuoden 1990 aikana velan määrä vähenee edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1990 lopussa 51,2 mrd mk. Tähän tulo- ja menoarvioon sisältyvällä nettokuoletusten määrällä velan kanta lievästi supistuu vuonna 1991.

Budjettitalouden velan bruttokansantuo-

teisuus oli vuoden 1989 lopussa 10,6 % ja vuoden 1990 lopussa sen arvioidaan olevan 9,5 %. Vuoden 1991 lopussa sen arvioidaan olevan 8,9 %.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1989 4,1 % valtion menoista ilman nettokuoletuksia. Vuoden 1990 menoarviossa vastaava osuus on 3,7 % ja tämän tulo- ja menoarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ilman nettokuoletuksia ovat 3,1 %.

01. Kotimaisen velan korko

90. *Kotimaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 682 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan korkojen, kotimaisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma: mk
Lainaryhmän nimi

Yleisöobligaatiolainat.....	1 656 000 000
Sarjaobligaatiolainat.....	485 300 000
Vakuutuslaitoslainat.....	224 200 000
Työeläkekassalainat.....	32 300 000

Työllisyysobligaatiolainat.....	130 000
Työeläkelaitoslainat.....	232 000 000
Eläkesäätiölainat.....	15 100 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä.....	35 900 000
Lainat muilta.....	1 070 000
Yhteensä	2 682 000 000

Selvitysosa: Vuoden 1989 lopussa oli kotimaisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 9,29 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1990 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1991 menoarvio.....	2 682 000 000
1990 menoarvio.....	2 830 000 000
1989 tilinpäätös.....	2 838 460 036

03. Ulkomaisen velan korko

90. *Ulkomaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 960 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaisen velan korkojen ja ulkomaisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk	Kuwaitindinaarilainat.....	32 128 000
Lainavaluutta		Muiden valuuttojen määräiset lainat .	127 829 000
		Yhteensä	1 960 000 000
Dollarilainat.....	463 800 000		
Puntalainat.....	273 566 000		
Tanskankruunulainat	91 357 000		
Saksanmarkkalainat	277 594 000		
Floriinilainat	124 090 000		
Belgianfrangilainat.....	86 565 000		
Luxemburginfrangilainat.....	51 763 000		
Sveitsinfrangilainat	82 440 000		
Ranskanfrangilainat	133 178 000		
Jenilainat.....	54 134 000		
ECU-lainat	161 556 000		

Selvitysosa: Vuoden 1989 lopussa oli ulkomaisen velan keskimääräinen nimelliskorke 8,24 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1990 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1991 menoarvio	1 960 000 000
1990 menoarvio	2 070 000 000
1989 tilinpäätös	2 059 354 958

06. Valtionvelan kuoletukset

90. *Nettokuoletukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionvelan kuolestusten maksamiseen siinä tapauksessa, että kuoletukset ylittävät valtion uusista lainoista saatavat tulot.

Selvitysosa: Valtion kotimaisen velan kuolestusten on arvioitu vuonna 1991 olevan 4 690 000 000 mk ja ulkomaisen velan kuolestusten 3 000 000 000 mk eli yhteensä 7 690 000 000 mk. Kun uusia valtiolainoja on tarkoitus ottaa 7 590 000 000 mk, josta mää-

rästä 900 000 000 mk on tarkoitus lainata valtion eläkerahastosta, nettokuoletuksiksi jää 100 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1991 lainanottovaltuuksista.

1991 menoarvio	100 000 000
1990 menoarvio	7 300 000 000
1990 lisämenoarvio.....	—5 868 000 000
1989 tilinpäätös	4 290 289 757

09. Muut menot valtionvelasta

21. *Palkkiot ja muut menot valtionvelasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 178 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion koti- ja ulkomaisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, markkinoinnista, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk	
Menot ulkomaisista lainoista:		
liikkeeseenlaskukustannukset.....	51 900 000	
asiamiespalkkiot.....	6 500 000	

irtisanomismaksut	3 000 000
muut menot.....	2 000 000

Menot kotimaisista lainoista:	
pääomanalennukset.....	60 000 000
liikkeeseenlaskupalkkiot	25 500 000
markkinointikustannukset	7 000 000
painatuskustannukset.....	3 000 000
lunastuspalkkiot.....	19 000 000
muut menot.....	1 000 000
Yhteensä	178 900 000

Selvitysosa: Vuonna 1989 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 1,63 % nostetusta lainapäätösmäärästä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakanasta sekä vuosien 1990—1991 lainanotosta

aiheutuvat kustannukset. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 450 000 mk siirtona momenteille 28.01.29 ja 28.05.21.

1991 menoarvio	178 900 000
1990 menoarvio	34 000 000
1990 lisämenoarvio	110 000 000
1989 tilinpäätös	211 445 740

90. *Kotimaisen velan indeksikorotus* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 7 385 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan indeksikorotusten ja kotimaisen velan vanhentuneiden indeksikorotusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vakuutuslaitoslainat	5 096 000
Työllisyysobligatiolainat	2 284 000
Aikaisempina vuosina erääntyneet lainat	5 000
Yhteensä	7 385 000

Selvitysosa: Indeksisidonnaisen velkakan-
nan määrä oli vuoden 1989 lopussa 9,7 milj.
mk ja vuoden 1990 lopussa sen arvioidaan
olevan 5,5 milj. mk.

1991 menoarvio	7 385 000
1990 menoarvio	12 600 000
1989 tilinpäätös	15 979 922

Päälukun 36 menot luvuittain vuosina 1989—1991

	Tilinpäätös v. 1989 1000 mk	Menoarvio v. 1990 1000 mk	Ehdotus v. 1991 1000 mk	Muutos 1990—1991	
				± 1000 mk	± %
01. Kotimaisen velan korko (910)..	2 838 460	2 830 000	2 682 000	— 148 000	— 5
03. Ulkomaisen velan korko (910) .	2 059 355	2 070 000	1 960 000	— 110 000	— 5
06. Valtionvelan kuoletukset (910) .	4 290 290	7 300 000	100 000	—7 200 000	— 99
09. Muut menot valtionvelasta (910).	227 426	46 600	186 285	+ 139 685	+ 300
Yhteensä	9 415 530	12 246 600	4 928 285	—7 318 315	— 60

Liite n:o 1 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991¹⁾.

TALOUDELLINEN KATSAUS

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

SISÄLLYS

	<i>Sivu</i>		<i>Sivu</i>
1 Yleiskatsaus	3	8 Kulutus	67
Suhdannekehitys vuosina 1989—1991	3	9 Investoinnit	70
Talouspolitiikan ongelmia	12	Kiinteät investoinnit	70
		Varastoinvestoinnit	72
2 Kansainvälinen talous	16		
		10 Julkinen talous ja sosiaaliturva	75
3 Ulkomaankauppa	33	Julkinen talous ja finanssipolitiikka	75
Vienti	33	Valtio	81
Tuonti	35	Kunnat ja kuntainliitot	88
Vaihtotase	37	Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus	90
4 Tuotanto	41	11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat	95
Maa- ja metsätalous	41		
Teollisuus	44	Taloudellisia tapahtumia	
Rakentaminen	49	1.1.1989—11.9.1990	100
Yksityiset palvelut	51		
Kokonaistuotanto	55		
		Ennusteseuranta	110
5 Työvoima	57		
		Liitetaulut	112
6 Kustannukset ja hinnat	61		
7 Tulot	65		

Asetelmissa ja taulukoissa käytetyt symbolit

- Ei mitään ilmoitettavana
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .. Tietoa ei ole saatu
- . Loogisesti mahdoton esitettäväksi
- * Ennakkotieto
- ** Ennuste

Kukin asetelmien ja taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

Asetelmissa esitetyt keskimääräiset vuosimuutokset tarkoittavat trendimuutosta, paitsi luvussa Kansainvälinen talous, jossa ne tarkoittavat vuosimuutosten keskiarvoa.

1 Yleiskatsaus

Suhdannekehitys vuosina 1989–1991

Suhdanteet kääntyneet

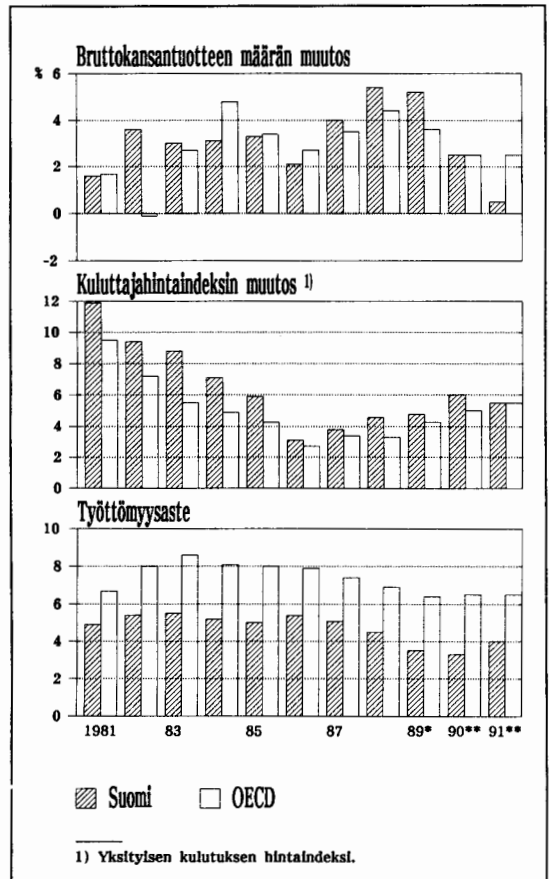
Korkeasuhdanne jatkui edelleen v. 1989, mutta vientihintojen nousu alkoi vuoden lopulla tasaantua ja kulutuksen kasvuvauhti hidastua. Investoinnit kasvoivat yhä yli 10 % ja kokonaistuotanto runsaan 5 %. Voimakas kotimainen kysyntä kasvatti vientimahdollisuuksia, ja kun tuonti lisääntyi merkittävästi, kauppatase kääntyi selkeästi alijäämäiseksi. Palvelutaseen ja muiden suoritteiden alijäämän kasvu nosti vaihtotaseen vajeen 22 mrd. markkaan.

Tuotannon ja kysynnän kasvu on jatkunut markkinatalousmaissa varsin vakaana myös tänä vuonna. Lyhyen katkoksen jälkeen Suomen vienti onkin alkanut elpyä. Kotimaisen kysynnän kasvu puolestaan hidastuu selvästi, koska kulutuksen kasvu on vaisua ja investointitahti hidastuu sitä mukaa kun keskeneräiset hankkeet vuoden loppua kohti valmistuvat. Tuotannon kasvu hidastuu tänä vuonna 2½ prosenttiin. Työttömyys on edelleenkin vähäistä. Vaikka vienti kasvaakin tuontia nopeammin, vaihtotaseen vaje kasvaa, joskin sen suhde kokonaistuotantoon pysyy samana kuin v. 1989.

Viennin kasvun ennakoidaan ensi vuonna uudelleen hidastuvan. Kun investoinnit supistuvat, eikä kulutuskaan kasva kahta prosenttia enempää, jää kokonaistuotannon kasvu puoleen prosenttiin. Vaihtotaseen vaje kasvaa edelleen, mutta suhteutet-

tuna kokonaistuotantoon pysyy samana kuin vuosina 1989 ja 1990. Työttömien määrä alkaa nousta ja työttömyysaste kohoaa neljään prosenttiin.

Kuvio 1. Talouskehitys Suomessa ja OECD-maissa

Keskeiset oletukset

Raakaöljyn keskimääräiseksi tynnyrihinaksi v. 1990 oletetaan 22 dollaria ja ensi vuonna 25 dollaria. Dollarin ja muidenkin valuuttojen kurssien oletetaan pysyvän elokuun 1990 tasolla. Palkkojen uusien sopimuskorotusten oletetaan keväällä 1991 olevan 1 %.

OECD-maissa kasvu hidastuu hieman

Uhkana ollut suhdanteiden ylikuumeneminen on useissa maissa saatu torjutuksi. Kapasiteetin käyttöaste on alentunut ja työvoiman kysynnän kasvu hidastunut. Lisäksi Lähi-Idän kriisin aiheuttama öljyn hinnan nousu heikentää suhdanteita. Kookonaistuotanto lisääntyy OECD-maissa tänä ja ensi vuonna keskimäärin 2½ %. Kasvu on hidasta Yhdysvalloissa ja kohtuullisen vireää Länsi-Euroopassa, jossa investointitoiminta on vilkasta. Suomen kannalta tärkeiden Ruotsin ja Ison-Britannian talousnäkyvät ovat keskimääräistä heikkommat.

Uudistukset vievät aikaa

Neuvostoliiton ja muiden Itä-Euroopan talouksien sopeutumisongelmat ovat vaikeita. Tuotanto näyttää tällä alueella yleisesti supistuvan. Lyhyellä aikavälillä ei myöskään ole todennäköistä, että maat voisivat merkittävästi lisätä vientiään länteen. Raakaöljyn hinnan nousu pahentaa Neuvostoliittoa lukuun ottamatta alueen vaihtotaseongelmia.

Talouspolitiikka ei kevene OECD-maissa

Useimmissa OECD-maissa on viime vuosina onnistuttu kohentamaan julkisen talouden tuottavuutta ja säästämään menoissa. Tällainen finanssipolitiikka on yhdessä korkeasuhdanteen kanssa vähentänyt jul-

kista velkaantumista. Samansuuntainen kehitys jatkunee myös tänä ja ensi vuonna. Samanaikaisesti verotuksen rakennetta on muutettu ja tuloverotusta lievennetty. Kun kysynnän kasvu on ollut ripeää, on eräissä maissa ajauduttu melko nopeaan inflaatioon ja heikkenevään ulkoiseen tasapainoon. Hintojen nousua on osaltaan lisännyt myös useilla aloilla vallitseva pula työvoimasta.

Suhdannepolitiikkaa on viime vuosina suurelta osin hoidettu rahapolitiittisin toimin. Useimmissa maissa rahapolitiikka onkin hillinnyt kasvua. Korkojen arvioidaan pysyvän korkeina myös parin seuraavan vuoden ajan. Öljyn hinnan nousun vuoksi inflaation odotetaan hieman kiihtyvän. Tätä ei täysin estettäne kiristämällä talouspolitiikkaa etenkin Yhdysvalloissa, jossa tuotannon kasvu on muutenkin hidastunut selvästi.

	1989*	1990**	1991**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
OECD	3,6	2½	2½
OECD-Eurooppa	3,5	3	2½
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	3,1	2	2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	7,6	6	6
OECD, tavaratuonti ...	7,9	6	5½
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat HWWA-indeksi ¹⁾			
ilman energiaa	0,3	2	3
energiaraaka-aineet ..	16,3	22	13½
Kuluttajahinnat ²⁾			
OECD	4,3	5	5½
OECD-Eurooppa	5,4	5½	6

¹⁾ Yhdysvaltain dollareina.

²⁾ Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Maailmankaupan viime vuosien nopea kasvu hidastuu hieman tänä vuonna. Ensi vuonna kasvuvauhti pysyy ennallaan.

Suomen vienti piristynyt

Vilkas kotimainen kysyntä ja eräiden työvoimavaltaisten alojen heikentynyt kilpailukyky hidastivat Suomen viennin kasvua viime vuonna. Sittemmin vienti on uudelleen alkanut elpyä ja toimitukset ovat lisääntyneet lähes kaikkiin Länsi-Euroopan maihin. Erityisesti investointitavaroiden kysynnän arvioidaan pysyvän hyvänä. Sitä vastoin paperiteollisuudessa heikko markkinatilanne näyttää jatkuvan. Neuvostoliiton-kaupassa on ollut maksuhäiriöitä, ja lisäksi epävarmuutta aiheuttaa kaupan maksujärjestelyjen tulevaisuus. Tavaroiden ja palvelusten viennin määrän arvioidaan tänä vuonna lisääntyvän 4½ % ja ensi vuonna 1½ %. Vientihintojen nousu on vastaavasti ½ % ja 3 %.

	1989*	1990**	1991**
	muutos, prosenttia		
Tavaraviennin määrä....	0	5	2
metalliteollisuus	3	7½	1½
metsäteollisuus	— ½	1½	2
muu vienti	—4½	6½	1
Tavaraviennin hinta ¹⁾ ...	7½	0	3
Tavaratuonnin määrä ...	10½	1½	0
raaka- ja polttoaineet .	7½	1½	1½
valmiit tavarat	15½	2	— 1½
Tavaratuonnin hinta ¹⁾ ...	3½	1	3½
Vaihtosuhte ¹⁾	4	— 1	— ½
	mrd. markkaa		
Kauppataase ²⁾	—6,1	— 5	— 3
Vaihtotase	—22,0	—23½	—25

¹⁾ Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
²⁾ Ml. korjauksrat.

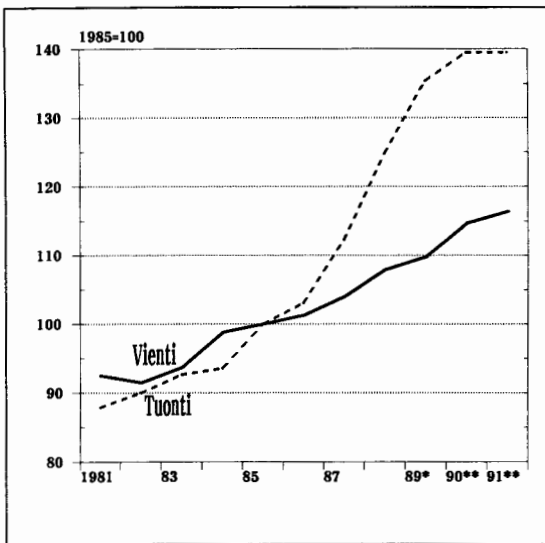
Tuonnin kasvu taittuu

Tuonnin määrä kasvoi v. 1989 kahden edellisen vuoden tapaan kymmeneksen. Ulkomaanmatkailu yleistyi ja tuontitavaroiden osuus kotitalouksien hankinnoissa ja yritysten investoinneissa nousi. Tänä vuonna tuonnin määrän kasvu on olennaisesti hidastunut ja tuonnin arvioidaan supistuvan vuoden jälkipuoliskolla. Koko tuonnin määrä lisääntyy 3 % ja hinta 1½ %. Ensi vuonna tuonnin määrä ei kasva ja hinnan nousu on 3½ %.

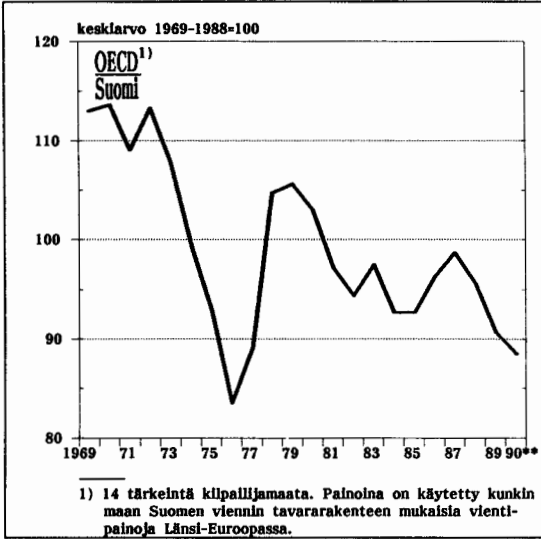
Vaihtotasevaje pysyy suurena

Kauppataaseen alijäämä supistuu tänä vuonna. Korkokulut ja muut menot ulkomaille kasvavat yhä ja vaihtotaseen vaje lisääntyy 1½ mrd. mk 23½ miljardiin. Ensi vuonna vaje edelleen hieman kasvaa ja ulkomaisen nettovelan suhde kokonaistuotantoon kohoaa 23 prosenttiin. Ulkomaankaupan vaihtosuhte heikkenee hieman.

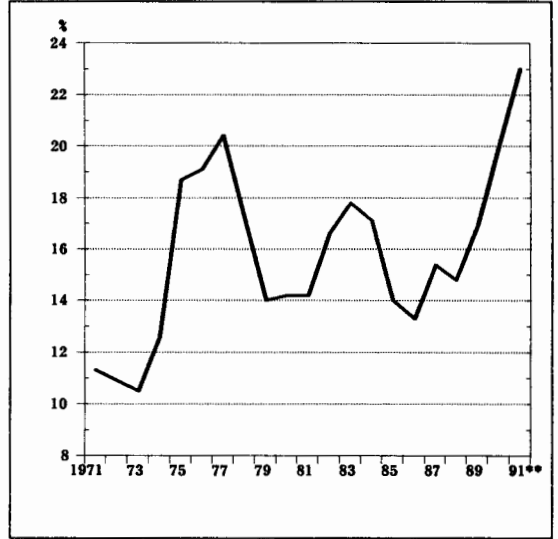
Kuvio 2. Ulkomaankaupan määrä

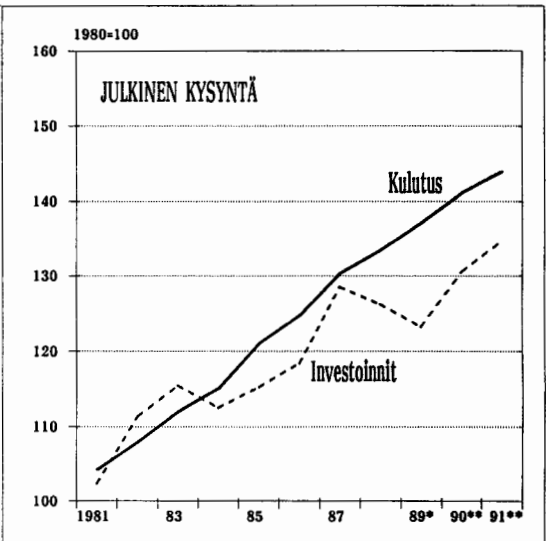
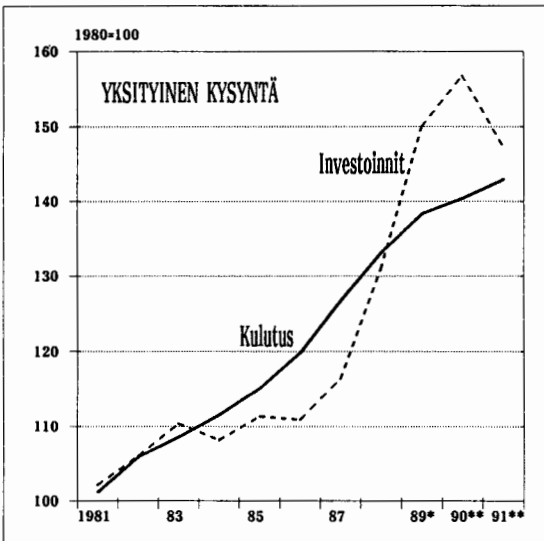
Kuvio 3. Teollisuuden hintakilpailukyky länsimarkkinoilla
suhteellisin yksikkötyökustannuksin mitattuna

Kuvio 4. Kansantalouden ulkomainen nettovelka
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 5. Kotimaisen kysynnän määrä (ilman varastoja)

Kulutuksen kasvu on hidastunut

Kulutuksen kasvu pysähtyi vuoden 1989 jälkipuoliskolla ja kestokulutustavaroiden hankinnat alkoivat supistua. Lainojen lyhennykset ja kasvavat korkokulut pitävät kulutuksen kasvun vähäisenä tänä vuonna. Ensi vuonna puolestaan työllisyyden heikkeneminen ja ostovoiman suhteellisen vähäinen kasvu vaikuttavat kotitalouksien hankintoihin. Yksityisen kulutuksen arvioidaan sekä v. 1990 että v. 1991 lisääntyvän 1½ %. Kotitalouksien säästäminen nousee tänä vuonna ja pysyy v. 1991 tämänvuotisella tasolla.

Investointihuippu sivuutetaan tänä vuonna

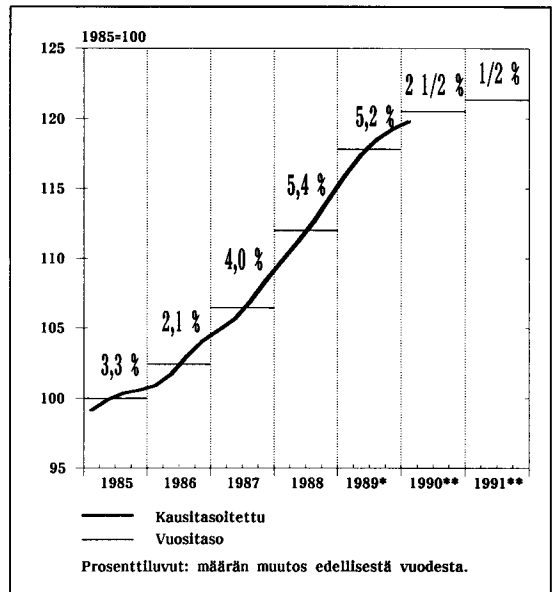
Vilkas rakentaminen vauhditti investointeja v. 1989. Investointien osuus kokonaistuotannosta on korkeampi kuin kertaa-kaan sitten vuoden 1975. Tänä vuonna investointien kasvuvauhti hidastuu selvästi pudoten kolmannekseen edellisvuotisesta. Kysynnän laimeus hillitsee asuntoinvestointeja, mutta teollisuus- ja liikerakennuksia tuotetaan edelleenkin runsaasti. Ensi vuonna investoinnit supistuvat 5 %. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit kasvavat suurten julkisten liikennehankkeiden takia.

	1989*	1990**	1991**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	5,9	2½	0
alkutuotanto	7,5	1	-4½
teollisuus	2,8	2	1½
tehdasteollisuus	3,1	2	1½
rakennustoiminta	11,8	3	-7½
palveluelinkeinot	7,4	3½	2½
Julkinen toiminta	2,2	2½	2
Muu toiminta	1,3	2	2
Bruttokansantuote			
tuottajahintaan	5,2	2½	½
Bruttokansantuote			
markkinahintaan	5,2	2½	½

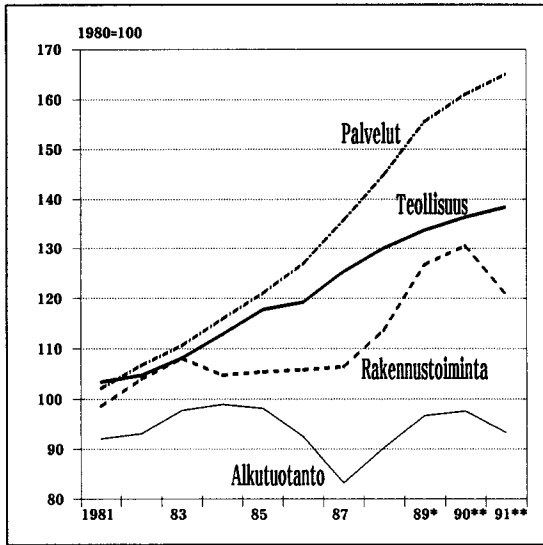
Tuotannon kasvu lähes pysähtyy

Kotimaisen kysynnän kasvun hidastuminen on alkanut heikentää kokonaistuotannon kasvua. Teollisuustuotanto ei kuluvan vuoden alkupuolella kasvanut juuri lainkaan. Suhdannekäännö heijastuu myös palvelutuotantoon. Kokonaistuotannon arvioidaan tänä vuonna kasvavan keskimäärin 2½ %. Vaisu kulutuksen kasvu ja investointien taantuminen kaventavat edelleen tuotannon kasvumahdollisuuksia ensi vuonna. Talonrakennustoiminta ja maataloustuotanto supistuvat selvästi; teollisuuden kasvu pysyy hitaana. Bruttokansantuotteen kasvun arvioidaan hidastuvan puoleen prosenttiin.

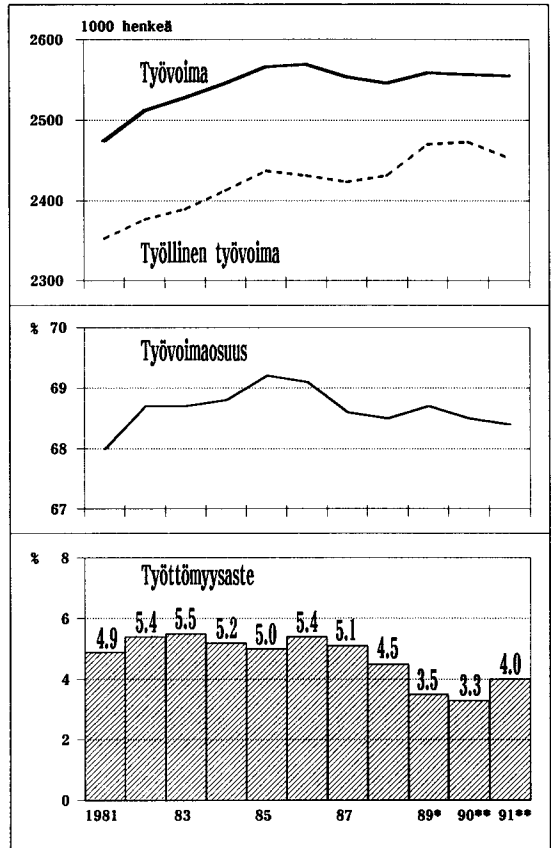
Kuvio 6. Kokonaistuotanto bruttokansantuote markkinahintaan neljännesvuosittain

Kuvio 7. Tuotanto yrittäjätoiminnassa

Kuvio 8. Työllisyys

Työllisyys heikkenee vain vähän

Työvoiman kysyntä lisääntyi tuntuvasti viime vuonna ja työvoimakapeikat pahenivat. Tämän vuoden jälkipuoliskolla työvoiman kysynnän kasvu pysähtyy, mutta kun työvoiman tarjonta samalla supistuu, työttömiä on tänä vuonna keskimäärin 5 000 vähemmän kuin v. 1989; työttömyysaste on 3,3 %.

Työllisyyden heikkeneminen jatkuu ensi vuonna ja työllisten määrä supistuu useimmilla toimialoilla. Julkisen sektorin työllisten määrä kuitenkin kasvaa. Työttömyysaste kohoaa neljään prosenttiin. Nuorten työllisyystilanteen arvioidaan silti säilyvän lähes ennallaan.

Hinnat kohoavat liikaa

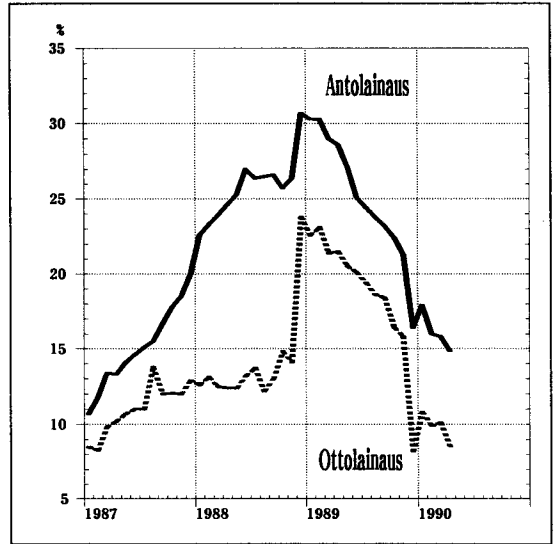
Inflaatio jatkui v. 1989 yhtä nopeana kuin edellisenä vuonna. Kustannuskehityksen ohella inflaatiopaineita ylläpiti kapasiteettiin nähden suuri kysyntä. Asuntojen hintojen nousu lisäsi kuluttajahintojen nousua lähes 2 prosenttiyksikköä.

	1989*	1990**	1991**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	1,6	0,1	-0,8
alkutuotanto	-8,4	-6,0	-5,9
teollisuus ja rakennustoiminta	2,6	0,0	-3,0
palveluelinkeinot	2,8	1,1	1,0
Työn tuottavuus	4,8	3½	2½
	prosenttia		
Työvoimaosuus	68,7	68,5	68,4
Työttömyysaste	3,5	3,3	4,0
alle 25-vuotiaat	6,5	6,0	6,2
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maastamuutto (netto) ..	-4,2	-1	0

Tämän vuoden aikana kuluttajahintojen nousun arvioidaan hidastuvan 5½ prosenttiin, eikä tulopoliittisen kokonaisratkaisun mukainen indeksikynnys siten ylittyisi. Syynä on lähes yksinomaan asuntojen hintojen aleneminen. Arviolta puolet kokonaisuudesta aiheutuu työvoimakustannuksista. Teollisuuden hintakilpailukyvyyn arvioidaan vuosina 1989 ja 1990 heikkenevän yhteensä 7½ %.

Ensi vuonna kuluttajahintojen nousu voi vuositasolla edelleen hieman hidastua edellyttäen, että sovittavat uudet palkankorotukset jäävät noin yhden prosentin suuruisiksi. Tällöin hintojen nousu olisi hyvin lähellä kilpailijamaiden keskiarvoa.

Kuvio 9. Pankkien otto- ja antolainaus kannan muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta

	1989*	1990**	1991**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	8,8	8	6
Ansiotasoindeksi, reaalinen	2,1	2	½
Kuluttajahintaindeksi	6,6	6	5½
Työkustannukset tehdas- teollisuudessa (tuoteyk- sikköä kohti)	4,6	6	2½
Kotitalouksien käytettä- vissä oleva reaalitylo ...	6,2	3	1½

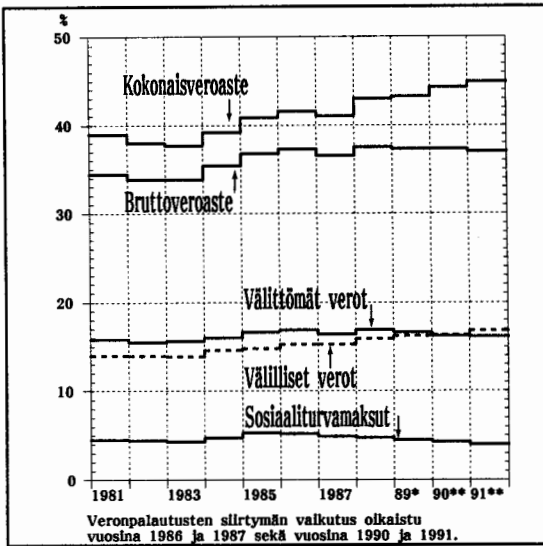
Korkojen nousu hillitsee velkaantumista

Kotitalouksien velkaantumisen nopea kasvu on hidastunut sitä mukaa kun korkorasitus on lisääntynyt. Sopeutuminen rahamarkkinoiden vapautumiseen on nyt vaiheessa, jossa lainojen kuoletukset lisääntyvät ja velkaantumisen kasvu hidastuu yhä. Myös yritysten investointitahti alkaa laantua, kun tuotto-odotukset ja kannattavuus heikkenevät. Mittava vaihtotaseen alijäämä edellyttää Suomen korkotason olevan 2—3 % kansainvälistä korkeampi, ja kansainvälisten korkojen arvioidaan edelleen pysyvän korkeina.

Valtiontalouden rahoitusasema pysyy hyvänä

Valtion tulojen kasvu hidastuu tänä vuonna, kun mm. tuloverotus kevenee. Samalla verotuksen painopiste siirtyy välillisen verotuksen suuntaan. Valtion menot kasvavat 2—3 prosenttiyksikköä tuloja enemmän, mutta kasvu on osin teknistä aiheutuen liikelaitos- ja eläkerahastouudistuksesta. Valtion kulutusta ja investointeja on sen sijaan tavoitteiden mukaisesti hillitty. Valtion rahoitusylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen alenee puoli prosenttiyksikköä kahteen prosenttiin. Finanssipoli-

Kuvio 10. Brutto- ja kokonais-
veroaste

tiikka muuttuu tänä vuonna kasvua tukevaksi, vaikka meno- ja veroperusteet pysyvät yleisesti tiukkoina.

Valtion tuloverotuksen keveneminen jatkuu v. 1991. Jotta kotimaisen kysynnän kasvu ja inflaatiopaineet pysyisivät kurissa, siirretään osa kevennyksistä toteutuviksi vasta lopullisen verotuksen yhteydessä ja välillisiä veroja korotetaan. Valtion tulo- ja menoarvion mukainen menojen reaalkasvu on 4 %. Valtion bruttovelka lisääntyy hieman supistuttuaan parina edellisenä vuonna tuntuvasti. Nettovelka supistuu edelleen.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1989* mrd. mk	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	495	4,0	5,4	5,2	2½	½
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	126	9,0	11,1	8,5	3	0
Kokonaistarjonta	621	5,1	6,7	6,0	2½	½
Tavaroiden ja palvelusten vienti	117	2,6	3,7	1,8	4½	1½
Kulutus	354	5,4	4,3	3,6	2	1½
yksityinen	256	5,7	5,0	3,9	1½	1½
julkinen	98	4,5	2,4	2,7	3	2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	136	5,4	10,5	12,5	4½	-5
yksityinen	122	5,0	12,5	14,6	4½	-6
julkinen	14	8,5	-1,8	-2,4	6	3½
Varastojen muutos ¹⁾ (ml. tilastollinen ero)	14	0,3	1,5	1,1	-½	0
Kokonaiskysyntä	621	5,1	6,7	6,0	2½	½
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero) ..	504	5,8	7,6	7,1	2	0
	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	hinnan muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	79,8	5,3	6,9	6,7	6½	5½
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	20,2	-0,2	1,1	5,3	1½	3½
Kokonaistarjonta	100,0	4,1	5,6	6,3	5½	5
Tavaroiden ja palvelusten vienti	18,9	1,9	4,8	5,7	½	3
Kulutus	57,0	4,2	5,1	5,5	7	6
yksityinen	41,2	3,8	4,6	4,8	6	5½
julkinen	15,8	5,2	6,6	7,5	8½	7½
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	21,9	5,9	7,7	8,8	6	5
yksityinen	19,6	5,8	7,9	9,0	6	5
julkinen	2,3	6,9	6,9	7,4	6½	5
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	2,3
Kokonaiskysyntä	100,0	4,1	5,6	6,3	5½	5
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero) ..	81,1	4,6	5,7	6,3	6½	5½

¹⁾ Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Talouspolitiikan ongelmia

Taloudellinen kehitys muuttuu ennustejak-solla talouspoliittisesti aiempaa ongelmalli-semmaksi, sillä

- kustannuspaineet pysyvät suurina mm. öljyn hinnan kohoamisen vuoksi,
- ulkomainen velkaantuminen lisääntyy edelleen nopeasti,
- tuotannon kasvu lähes pysähtyy ja
- työttömyys alkaa lisääntyä.

Kasvun olennaisesta hidastumisesta huolimatta finanssipolitiikassa on vältettävä kotimaisen kysynnän lisäämistä. Taloudellinen toimeliaisuus on edelleen vilkasta. Pääpaino talouspolitiikassa on asetettava talouden ja etenkin avoimen sektorin toimintaedellytysten vahvistamiseen ja kansantalouden säästämisen tukemiseen. Valtion menojen lisäysten tulee siten pysyä vähäisinä ja veropolitiikan myötävaikuttava ostovoiman kasvun hillitsemiseen. Myös tulopolitiikan päätavoitteena tulee olla ostovoiman maltillinen lisäys ja hintakilpailukyvyyn parantaminen; ylimitoitettut palkakorotukset johtavat nykyoloissa työttömyyden tuntuvaan lisääntymiseen.

Ongelmat jäljellä, vienti avainasemassa

Talouspolitiikan ongelmat ovat vaikeutuneet viime vuosien aikana. Etenkin ulkomainen velkaantuminen on ollut nopeaa ja nähtävästi se myös jatkuu suurena. Ulkomaisen velkaantumisen jatkuminen uhkaa johtaa ongelmien vaikeutumiseen jo muutamana lähivuoden aikana. Lisäksi Lähi-Idän kriisin mahdollinen kärjistyminen saattaa nopeastikin heikentää talouden toimintaympäristöä.

Vaihtotaseongelma on voitettavissa vain pitkähkön ajan kuluessa, koska korkomenot vääjäämättä kasvavat lähivuosina. Tavaroiden ja palvelusten vientiä on siten kyettävä lisäämään tuntuvasti. Velkaantuneisuuden kasvun pysäyttäminen edellyttää, että talouspolitiikka keskipitkällä aikavälillä hillitsee kotimaista kysyntää, ja tuotantoresursseja siirtyy vientisektorin käyttöön. Päähuomio myös lähiajan talouspolitiikassa tulee tämän mukaisesti kiinnittää vaihtotasevajeeseen ja kustannuskehitykseen.

Vaihtotasealijäämän rahoittaminen saattaa muodostua jo lyhyellä aikavälillä ongelmalliseksi, jos esimerkiksi Lähi-Idän kriisi alkaa järkyttää kansainvälisiä pääomamarkkinoita. Niillä tapahtuvat häiriöt saattaisivat johtaa korkojen jyrkkään nousuun pääomaa tuovissa maissa, myös Suomessa. Vaikeaan tilanteeseen ajauduttaisiin myös, jos vientimarkkinoidemme heikkeneminen johtaisi nykyistäkin suurempaan vaihtotasealijäämään. Luottamus talouden tasapainon hallittavuuteen horjuisi, mikä aiheuttaisi korkokriisin.

Tiukkuutta tulo- ja finanssipolitiikkaan

Taloukskasvun selvästä hidastumisesta huolimatta ei ole syytä harjoittaa elvyttävää talouspolitiikkaa. Pikemminkin talouspolitiikan pääpyrkimyksenä tulisi edelleen olla kotimaisen kysynnän ja inflaatiopaineiden hillitseminen, jotta keskipitkällä aikavälillä saavutetaan parempi kansantalouden rahoitustasapaino ja päästään tasapainoisen kasvun uralle.

Kotitalouksien reaalityulojen nopea kasvu on ongelmallinen kysynnän kehityksen kannalta. Tulopoliittisessa kokonaisratkai-

nessa ostovoiman kehitykselle kaksivuotisen sopimuskauden aikana asetettu tavoite toteutuu suurelta osin jo kuluvana vuonna. Kotimaisen kysynnän pitämiseksi vaihtotasekehityksen määrittämässä rajoissa ja kilpailukyvyyn jatkuvan heikkenemisen estämiseksi on tärkeitä, että edessä olevissa tuloneuvotteluissa päädytään varsin maltillisiin korotuksiin.

Vero- ja muun talouspolitiikan käytettävissä olevin keinoin tulee varmistaa, että ostovoiman lisäys pysyy tulopoliittisessa ratkaisussa sovituissa rajoissa. Tuloverotuksen keventämiseen on siksi aiheellista suhtautua tässä vaiheessa suhdannepoliittisista syistä pidättyvästi; huomattava osa verotuksen kevenemisestä siirtyykin v. 1992 maksettaviin veronpalautuksiin. Verotulojen pitäminen ennallaan edellyttää myös, että välillisessä verotuksessa tehävin perustemuutoksien eliminoidaan nykyistä puhtaampaan arvonlisäverojärjestelmään siirtymisen aiheuttama verotulojen väheneminen.

Rahoitustasapainon vahvistamiseksi on tärkeitä, että kansantalouden säästämistä kyetään nostamaan. Tässä tarkoituksessa siirrytään korkotulojen verotuksessa suhteellisen lievään lähdeverotukseen sekä jatketaan pitkäaikaistalletusten verottoa. Samalla velkaantumishalukkuutta pienennetään korottamalla edelleen korkomenojen omavastuuta verotuksessa. Korkotulojen verotuksen lieventäminen saattaa ajan mittaan kylläkin muodostua ongelmalliseksi yritysten rahoitusrakenteen kannalta, sillä osinkotulojen verotus kiristyy suhteessa korkotuloihin.

Finanssipolitiikka kiristyi vuosien 1988—1989 korkeasuhdanteen aikana, jolloin valtiontalouden tuloylijäämä nousi tuntuvas-

ti. Kansantalouden säästämistä on lisätty myös työeläkemaksujen korotuksella ja rakentamisen suhdanteita hillitty koko maan kattavalla rakennusverolla. Valtiontalouden tuloylijäämän tuntuva kasvu on suurelta osin johtunut verotulojen ja eräiden menojen riippuvuudesta yleisestä suhdannekehityksestä. Talouskasvun vaimentumista tänä ja ensi vuonna tuloylijäämä jää vastaavasti pienemmäksi, mutta valtiontalous pysyy edelleen selvästi ylijäämäisenä ja finanssipolitiikka perusteiltaan suhteellisen tiukkana.

Ajankohtaisten tasapaino-ongelmien lisäksi myös keskipitkän aikavälin tavoitteenasettelu edellyttää kireää talouspolitiikkaa. Finanssi- ja tulopolitiikan kytkennät, joiden myötävaikutuksella viime vuosinakin on hidastettu inflatorista tulokehitystä, kuitenkin rajoittavat vero- ja tulonsiirtopolitiikan itsenäistä käyttöä. Tärkeitä on, että julkisesta taloudesta kyetään karsimaan menojen jatkuvaa kasvua ylläpitäviä tekijöitä. Suurimmat ongelmat tässä suhteessa lienevät kunnallistaloudessa, mutta myös elinkeinotukien kasvu on huolestuttavaa. Tukiasteiden varassa toimiva tuotanto alentaa kansantalouden tehokkuutta ja nostaa kustannustasoa, kun markkinoiden avautuminen aiheuttaa kuitenkin yhä suurempia vaatimuksia kilpailukyville.

Kunnallistaloudessa esiintyy merkittäviä menojen nousupaineita mm. sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen lisäysten sekä työvoimapulan aiheuttaman palkkojen nousupyrkimyksen vuoksi. Veroäyrin hinnan nousun hidastamiseksi tulisi löytää tehokkaita keinoja menojen kasvun rajoittamiseksi; eräs ilmeinen tie on ohjausjärjestelmien kehittäminen kuten vireillä oleva valtiosuusjärjestelmän uudistus.

*Öljyn hinta 35 dollaria?
Katkeako talouskasvu?*

Taloudellisen katsauksen ennusteen lähtökohtana on 25 dollarin raakaöljyn tynnyrihintaa v. 1991. Lähi-Idän kriisin kärjistymisen voisi kuitenkin nostaa hinnan tuntuvasti tätä korkeammaksi. Seuraavassa arvioidaan, millä tavoin Suomen kansantalouteen vaikuttaisi öljyn tynnyrihinnan nouseminen 35 dollariin ja pysyminen tällä tasolla. Tällainen hinnan nousu merkitsisi palaamista 1980-luvun alun toisen öljykriisin nimellishintaan, mutta reaalihintana olisi tuntuvasti silloista alhaisempi (ks. kuvio 13 luvussa 2).

Raakaöljyn hinnan nousun vaikutukset välittyvät Suomen talouteen suoraan öljyn tuontilaskun kasvamisen ja välillisesti kansainvälisen talouden kehityksen heikkenemisen kautta. OECD:n INTERLINK-mallin mukaan öljyn hinnan nousu 35 dollariin hidastaisi kokonaistuotannon kasvua OECD-maissa 2—3 seuraavan vuoden aikana noin ½ % vuodessa ja kiihdyttäisi inflaatiota 1½—2 % vuodessa.

Kasvun hidastuminen perustuu oletukseen, ettei julkisten menojen reaaliikasvu muutu ja ettei rahapolitiikka täysin sopeudu hintashokkiin, jolloin korkotaso nousee. Palkkojen oletetaan nousevan inflaation kiihtyessä. Vaikutukset riippuvat harjoitettavasta talouspolitiikasta; jos kansainvälinen talouspolitiikka painottaa laskelmassa oletettua voimakkaammin inflaation hillitsemistä, hintojen nousu jäisi pienemmäksi, mutta tuotannon menetykset olisivat vastaavasti suurempia. Yhtä syvään lamaan kuin 1970-luvun puolivälissä maailmantalous ei kuitenkaan ajautuisi; OECD-maiden talouskasvu olisi oheisen ennusteen mukaisen 2½ prosentin asemasta 2 % vuodessa ja inflaatio kiihtyisi 6—7 prosenttiin.

Suomen riippuvuus öljyn ja muun energian tuonnista on nyt alempi kuin ennen ensimmäistä öljykriisiä v. 1973. Vuonna 1989 öljyä ja muuta energiaa tuotiin 10,4 mrd. markan arvosta eli 8½ % koko tuonnista. Öljyjalosteiden ja muun energian vienti huomioon ottaen energian nettotuonnin osuus oli 7½ % koko tuonnista ja 2 % bruttokansantuotteesta. Vuonna 1973 vastaavat osuudet olivat 11 % ja 3 %. Toisen öljykriisin jälkeisinä vuosina 1980-luvun alussa riippuvuus tuontienergiasta oli nykyistä selvästi suurempi: osuus tuonnista oli korkeimmillaan 27 % ja bruttokansantuotteesta 7½ %.

Suomen teollisuuden energian käyttö suhteessa jalostusarvoon on alentunut 25 % vuodesta 1973 ja lämmityksen keskimääräinen energian tarve kuutiota kohti on pudonnut 65 prosenttiin silloisesta. Niinpä kun kokonaistuotanto on lisääntynyt kaksi kolmannesta, on energian kokonaiskulutus kasvanut vain kolmanneksen. Samalla öljyä on korvattu muilla energialähteillä, ja öljyä tuodaan nyt vähemmän kuin ensimmäisen öljykriisin puhjetessa.

Vaikutuslaskelmassa, joka on tehty valtiovarainministeriön ekonometrisella KESSU IV-mallilla, on oletettu, että raakaöljyn hinnan nousu vaikuttaa myös muiden maailmanmarkkinahintojen kautta Suomen tuonti- ja vientihintoihin. Metsäteollisuuden vientihintojen oletetaan kohoavan hiukan metalliteollisuustuotteiden hintoja vähemmän. Öljyn hinnan nousu ei kasvata vientiä Neuvostoliittoon samalla tavalla kuin aikaisemmin, koska kaupan kahdenvälisyydestä ollaan luopumassa. Koska öljyn hinnan nousu

lisää Neuvostoliiton valuuttatuloja, ja siten sen tuontimahdollisuuksia maksujärjestelmästä riippumatta, on laskelmassa oletettu, että Suomi voi maksaa öljylaskunsa noususta puolet lisäämällä vientiä Neuvostoliittoon. Tämän takia viennin määrä aluksi hieman kasvaisi, mutta palaisi pian samaksi kuin tynnyrihinnan ollessa 25 dollarissa, koska länsiviennin vähennys ja itäviennin lisäys kumoaisivat toisensa. Sitä vastoin yksityinen kulutus alenisi vertailutasolta vuoteen 1992 mennessä yli 2 %, sillä reaalitytulot jäisivät pienemmiksi, kun öljyn hinnan nousu kohottaisi selvästi kuluttajahintoja. Laskelmassa inflaation voimakas kiihtyminen johtuu siitä, että palkkojen oletetaan seuraavan kiinteästi kuluttajahintoja. Kysyntä- ja kannattavuusnäkömien heikkeneminen sekä korkotason nousu alentaisivat investointeja. Bruttokansantuotteen kasvu hidastuisi ½ % vuodessa.

Arvioitu kotimaisen kysynnän väheneminen alentaisi tuonnin määrää vuoteen 1992 mennessä yhteensä runsaan prosentin, mutta ulkomaankaupan vaihtosuhteen huononemisen vuoksi ulkomainen nettovelka lisääntyisi vuosittain 2½ mrd. mk enemmän kuin muuten. Myös työllisyys ja julkisen talouden tasapaino heikkenisivät. Vaikka laskelman mukaan raakaöljyn hinnan kohoaminen hidastaisi kansantuotteen kasvua vain runsaat ½ % vuodessa, se riittäisi pysäyttämään jo muutenkin vaimenemassa olevan talouskasvun. Kun vaihtotaseen alijäämä samalla jatkaisi kasvamista, Suomen talous ajautuisi selvästi syvempään taantumaa kuin keskimäärin muut OECD-maat.

Raakaöljyn hinnan nousu 35 dollariin: vaikutukset Suomen talouteen

	1991	1992
Bruttokansantuote, %	-0,6	-1,3
Tuonti, %	-0,7	-1,2
Vienti, %	0,6	0,0
Kulutus, %	-1,4	-2,2
Investoinnit, %	-1,0	-1,8
Kuluttajahinnat, %	3,0	4,4
Vaihtosuhte, %	-3,1	-2,9
Vaihtotase, mrd. mk	-2,4	-2,5
Työttömiä, 1 000 henkeä	2	8
Julkisen talouden rahoitustarve, mrd. mk	1,0	1,7

Luvut ovat poikkeamia vertailutasoista, jotka perustuvat öljyn 25 dollarin hintaan.

2 Kansainvälinen talous

Kokonaistuotanto ja -kysyntä

Suhdannehuippu ohitettu OECD-maissa

OECD-maiden pitkään jatkunut noususuhdanne tasaantui v. 1989, mutta kokonaistuotanto kasvoi 3,6 %. Tuotantokapasiteetti lisääntyi yhtä paljon. Tuotannon kasvu hidastui erityisesti maissa, joissa inflaation kiihtymisvaara oli suurin.

Inflaatiovauhti nopeutui OECD-maissa keskimäärin 4½ prosenttiin viime vuonna ja työttömyysaste aleni edelleen. Reaaliansioiden nousu hidastui, sitä vastoin yritysten kannattavuus pysyi hyvänä. Talouksien ulkoinen tasapaino kohentui.

Maittaiset tuotannon kasvuvauhdin erot supistuiivat. Yhdysvalloissa bruttokansantuote lisääntyi 3,0 %, Länsi-Euroopassa 3,5 % ja Japanissa 4,9 %. Kasvua ylläpiti kotimainen kysyntä — varsinkin yritysten vilkkaana jatkunut investointitoiminta. Kiinteät investoinnit lisääntyivät keskimäärin 5,6 %.

OECD:n seitsemässä suuressa jäsenmaassa kotimaisen kysynnän kasvu hidastui v. 1989 keskimäärin 3,5 prosenttiin edellisvuoden 4,8 prosentista. Muissa OECD-maissa kotimaisen kysynnän kasvu sitä vastoin nopeutui 4,4 prosenttiin edellisvuoden 3,6 prosentista. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastui OECD-maissa keskimäärin kolmeen prosenttiin viime vuonna.

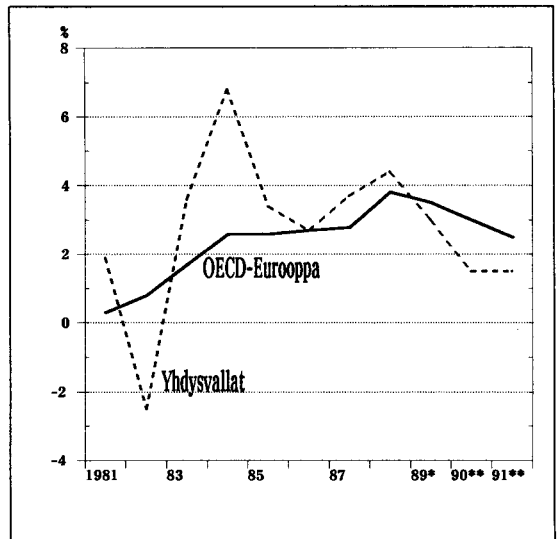
Tavaratuonnin määrä kasvoi OECD-maissa keskimäärin viime vuonna 7,9 %. Tava-

raviementi lisääntyi 7,6 %. Yhdysvaltain tavaravienti lisääntyi 12,5 % ja Länsi-Euroopan vienti 7,8 %. Sen sijaan Japanin vienti kasvoi vain 4,4 %.

OECD-maissa kasvu hidastuu

Useissa maissa suhdanteiden ylikuumeneminen on saatu pysäyttämään rahapolitiikan avulla. Kapasiteetin käyttöaste on kääntynyt laskuun ja työvoiman kysynnän kasvu hidastunut. Yhdysvalloissa yritysten kannattavuus on heikentynyt. Sitä vastoin Länsi-Euroopassa kannattavuus on säily-

Kuvio 11. Bruttokansantuote Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa määrän muutos

2. Bruttokansantuotteen määrä eräissä maissa

	1987	1988	1989* muutos, prosenttia	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
EY.....	2,8	3,9	3,5	3	2½	2,2
Alankomaat	1,1	3,0	4,3	3	2½	1,7
Belgia	2,0	4,3	4,2	3	2	2,0
Iso-Britannia	4,7	4,5	2,3	1	2	2,3
Italia	3,0	4,2	3,2	3	2½	2,5
Ranska	2,4	3,8	3,7	3	2½	2,1
Saksan liittotasavalta	1,7	3,6	4,0	4	3	1,9
Tanska	-0,6	-0,2	1,1	1	1½	1,7
EFTA.....	2,7	3,1	3,6	2	1½	2,6
Itävalta	1,9	4,2	3,8	3	2½	2,1
Norja	3,5	0,9	5,0	2½	4	3,5
Ruotsi	2,9	2,3	2,1	½	- ½	2,0
Suomi	4,0	5,4	5,2	2½	½	3,7
Sveitsi	2,0	3,0	3,3	2½	2	2,3
OECD-Eurooppa	2,8	3,8	3,5	3	2½	2,3
Japani	4,6	5,7	4,9	4	3½	4,2
Yhdysvallat	3,7	4,4	3,0	1½	1½	2,7
OECD	3,5	4,4	3,6	2½	2½	2,8
OECD Suomen vuoden 1989 vientiosuuksilla painotettuna	2,8	3,4	3,1	2	2	2,2

nyt hyvänä ja investointitoiminta jatkuu vilkkaana.

Kotitalouksien kulutusalttiutta ja asuntojen hankintoja on hillinnyt tuntuvasti kohonnut korkotasoa. Talonrakennustoiminta on vähenemässä monissa maissa.

Tiukka rahapolitiikka ei ole kuitenkaan toistaiseksi kyennyt alentamaan inflaatiota eikä vähentämään inflaatio-odotuksia. Kuluttajahintojen nousuvauhdin vaihtelut ovat pääosin aiheutuneet energian ja elintarvikkeiden hintojen heilahteluista. Muiden tavaroiden ja palvelujen hintojen nousu on jatkunut tasaisena, osittain jopa kiihtyvänä.

Pitkien korkojen korkeus viittaa sitkeisiin inflaatio-odotuksiin OECD-alueella. Tuo-

tannon kasvun hidastuttua markkinoilla epäiltäneen inflaationvastaisen talouspolitiikan höltyvän erityisesti Yhdysvalloissa. Länsi-Euroopassa korkoja nostaa Keski- ja Itä-Euroopan maiden talousuudistusten aiheuttamat odotukset valtion menojen kasvusta, etenkin Saksan liittotasavallassa. Korkotasoa pitänevät korkeana Saksojen yhdentymiseen perustuvat investointien tuotto-odotukset. Kasvu voi siten jatkua nykyvauhtiaan korkeasta korkotasosta huolimatta.

Raakaöljyn hinnan nousu Lähi-Idän kriisin vuoksi nopeuttaa inflaatiota ja hidastaa tuotannon kasvua. Tässä katsauksessa oletettu raakaöljyn hinnan vakiintuminen 25 dollariin tynnyriltä alkukesällä vallinneen 16—18 dollarin sijasta nopeuttaa

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	2,8	3,4	2,7	1½	1½
julkinen kulutus	2,6	0,4	2,7	2	2
kiinteän pääoman bruttomuodostus ¹⁾	2,6	5,8	1,6	1½	2
kotimainen kysyntä	3,2	3,3	2,4	1½	1½
tavaroiden ja palvelusten vienti	13,5	17,6	11,2	6	8
tavaroiden ja palvelusten tuonti	7,5	6,8	6,1	4	7
bruttokansantuote	3,7	4,4	3,0	1½	1½
Japani					
yksityinen kulutus	4,3	5,1	3,5	4	3
julkinen kulutus	-0,6	2,2	2,1	1½	1½
kiinteän pääoman bruttomuodostus	10,4	12,6	10,9	7	4
kotimainen kysyntä	5,4	7,6	5,9	5	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	3,9	8,6	15,4	13½	8
tavaroiden ja palvelusten tuonti	8,7	20,7	21,4	15	7
bruttokansantuote	4,6	5,7	4,9	4½	3½
Länsi-Eurooppa					
yksityinen kulutus	3,8	3,5	2,9	3	2½
julkinen kulutus	2,6	2,0	1,0	1½	1½
kiinteän pääoman bruttomuodostus	5,1	8,3	6,3	4	3
kotimainen kysyntä	4,0	4,4	3,4	3	2½
tavaroiden ja palvelusten vienti	3,7	5,7	8,4	7	6
tavaroiden ja palvelusten tuonti	7,9	8,1	8,3	7	6
bruttokansantuote	2,8	3,8	3,5	3	2½
Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.					
¹⁾ Yksityiset.					

OECD-maissa keskimäärin inflaatiota yhdellä prosenttiyksiköllä ja alentaa kokonaistuotannon kasvua puolella prosenttiyksiköllä.

Edellä mainituin oletuksin kokonaistuotanto lisääntyy OECD-maissa tänä vuonna keskimäärin 2½ %. Japanissa kasvu yltää neljään prosenttiin ja Länsi-Euroopassa kolmeen prosenttiin, mutta jää Yhdysvalloissa 1½ prosenttiin. Suomen viennille tärkeissä maissa Ruotsissa ja Isossa-Bri-

tanniassa kokonaistuotanto lisääntyy tänä vuonna selvästi hitaammin kuin OECD-maissa keskimäärin. Ensi vuonna kokonaistuotanto lisääntyy OECD-maissa keskimäärin 2½ prosentin vauhtia.

Aasiassa kasvu nopeaa

Kaakkois-Aasian ns. dynaamisista talouksista (Thaimaa, Malesia, Singapore, Etelä-Korea, Taiwan ja Hong Kong) on tullut maailmantalouden kehityksen kannalta

merkittävä tekijä. OECD-maiden viennistä oman alueen ulkopuolelle menee nykyisin kolmannes näihin maihin, ja ne ovat nykyisin OPEC-maita tärkeämpi vientimarkkina-alue.

Aasian dynaamisten talouksien kokonaistuotanto kasvoi 1980-luvulla nopeasti. Kasvu pohjautui runsaaseen kotimaiseen säästämiseen ja vilkkaaseen investointitoimintaan sekä talouselämän suuntautumiseen vientiin. Näiden kuuden maan osuus maailman teollisuustuotteiden ulkomaankaupasta on nykyisin yli 10 % osuuden oltua v. 1975 alle 4 %.

Tuotanto lisääntyy näissä maissa edelleen ripeämmin kuin OECD-alueella, mutta nopein vaihe on jo ohitettu. Viennin kasvu on hidastunut ja kotimaiset kustannukset kohoavat nopeasti. Näissä maissa valuutan arvo on sidoksissa Yhdysvaltain dollariin. Hyvän kilpailukyvyn vuoksi kauppatasept ovat olleet runsaasti ylijäämäisiä, mikä on keventänyt niiden rahamarkkinoita ja aiheuttanut kustannus- ja hintatason nopean nousun. Viime vuosina suhteelliset yksikkötyökustannukset ovat kohonneet useissa Aasian maissa tuntuvasti. Esimerkiksi Etelä-Koreassa suhteelliset yksikkötyökustannukset ovat kohonneet yli 50 % kahdessa vuodessa.

Aasian dynaamisten talouksien vienti lisääntyy tänä vuonna 5 %, eli vähemmän kuin OECD-maiden vienti keskimäärin. Ensi vuonna viennin kasvuvauhti kiihtyy kuuteen prosenttiin. Niiden tuonin määrä kasvaa tänä ja ensi vuonna 8 %. Siten näiden maiden vaihtotaseylijäämien purkautuminen jatkuu.

Intian talous on kehittynyt viime vuosina suotuisasti ja suunta näyttää jatkuvan. Vienti kasvaa ripeästi ja vaihtotaseen alijäämä pienenee. Ongelmana säilyy julkisen sektorin huono rahoitustasapaino. Budjet-

tivajeen osuus bruttokansantuotteesta ylittää tänä vuonna 3 %.

Kiinassa talouden vakautusohjelma on hidastanut inflaation 30 prosentista kuuteen prosenttiin. Samalla kokonaistuotannon kasvu on alentunut yli 10 prosentista alle neljän prosentin. Tänä vuonna kasvun hidastuminen jatkuu. Kun tuonti vähenee tänä vuonna, kauppataseen heikkeneminen saadaan pysähtymään. Kiinan talussuhteet ulkomaailmaan ovat normalisoitumassa.

Latinalaisessa Amerikassa ongelmat jatkuvat

Latinalaisen Amerikan pahoin velkaantuneet maat ovat jakautuneet pääosin kahteen ryhmään: Meksiko, Chile ja Kolumbia ovat ryhtyneet kohentamaan talouksiensa rakenteita, kun puolestaan Brasiliassa, Argentiinassa ja Perussa jatkuu hyperinflaatio ja talouksien tila heikkenee edelleen. Hyperinflaation mailla on velanhoito-ongelmia, sitä vastoin rakennesopeuttajamaihin on alkanut virrata ulkomaisia sijoituksia ja niistä aikaisemmin paennutta pääomaa on palannut takaisin.

Latinalaisen Amerikan osuus OECD-maiden viennistä alueen ulkopuolelle oli viime vuonna 14 % ja tuonnista 16 %. Latinalainen Amerikka säilyy lähivuosina nettoviejänä. Velanhoitomenojen vuoksi alueen vaihtotase on alijäämäinen. Latinalaisen Amerikan pääomahuollon kannalta ongelmaksi voi muodostua se, että Keski- ja Itä-Euroopan maat saattavat kiinnostaa sijoittajia enemmän kuin Latinalainen Amerikka.

Neuvostoliitossa sekä Keski- ja Itä-Euroopassa tuotanto vähenee

Neuvostoliiton sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden talouskehitys ei juuri vaikuta

lyhyellä aikavälillä OECD-alueen kehitykseen lukuun ottamatta Itävaltaa, Suomea ja Islantia. OECD-maiden kokonaisviennistä yhteensä vain 2½ % suuntautuu Neuvostoliittoon sekä Keski- ja Itä-Euroopan maihin.

Luotettavat tilastotiedot näiden maiden talouksista puuttuvat. Viimeaikaisten käsitysten mukaan tuotanto on vähentynyt yleisesti. Hintajärjestelmien uudistamisen vuoksi myös virallinen inflaatio on kiihtynyt tuntuvasti. Puolassa vallitsi jonkin aikaa jopa hyperinflaatio. Vaihtotaseet ovat alijäämäisiä ja osalla näistä maista on suuri ulkomainen velka.

Lyhyellä aikavälillä ei ole todennäköistä, että nämä maat pystyisivät merkittävästi lisäämään vientiään länteen. Saksojen rahanunionin muodostamista seurannut kehi-

tys Saksan demokraattisessa tasavallassa viittaa siihen, että näiden maiden tuotannon kilpailukyky on heikko myös niiden kotimarkkinoilla.

SEV-maat ovat päättäneet siirtyä ensi vuoden alusta käyttämään keskinäisessä kaupassa maailmanmarkkinahintoja ja vaihdettavia valuuttoja. Tästä aiheutuu sopeutumisongelmia, jotka heijastuvat maksutasevaikeuksina. Raakaöljyn hinnan kohoaminen lisää muissa SEV-maissa kuin Neuvostoliitossa entisestään näiden maiden vaihtotasevaikeuksia. Näköpiirissä ei lyhyellä aikavälillä ole näitä vaikeuksia olennaisesti helpottavia pääomavirtoja OECD-maista SEV-maihin. Valuuttapulan vuoksi on todennäköistä, että OECD-maiden vienti Neuvostoliittoon sekä Keski- ja Itä-Euroopan maihin vähenee tänä ja ensi vuonna.

4. Investointiaste¹⁾ eräissä maissa

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
			prosenttia		
Yhdysvallat ²⁾	17,3	17,1	16,9	17	16
Japani	28,9	30,5	31,6	32½	32
Iso-Britannia	17,7	19,2	19,6	19½	19
Ranska	19,5	20,1	20,3	20½	20
Saksan liittotasavalta	19,4	19,9	20,4	21	20
Norja	28,0	28,8	26,3	20	22
Ruotsi	18,9	19,7	21,1	21	20
Suomi	23,8	25,2	27,4	28	26½
Tanska	19,1	18,4	17,9	18	18
OECD-Eurooppa	19,9	20,7	21,2	21½	21
OECD	20,3	20,8	21,1	21½	21

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus, prosenttia bruttokansantuotteesta.

²⁾ Yksityinen.

Talouspolitiikka

Finanssipolitiikka kasvua hillitsevää

Useimmissa OECD-maissa 1980-luvun jälkipuoliskolla harjoitettu keskipitkän ajan tavoitteisiin perustunut finanssipolitiikka on yhdessä korkeasuhdanteen kanssa kohentanut julkisten talouksien tasapainoa. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen on pienentynyt. Kehitys jatkuu useimmissa maissa tänä ja ensi vuonna samansuuntaisena. Finanssipolitiikka hillitsee siten kasvua OECD-alueella. Tuotannon kasvun hidastuessa julkisen sektorin rahoitustasapaino kohentuu kuitenkin vähemmän kuin viime vuosina.

Yhdysvalloissa budjettivaje ei supistu ilman verojen korotuksia tai uusia menojen vähennyksiä ensi vuonna siinä määrin kuin budjettileikkurilaki, jossa budjettialijäämän vuosittaiset supistamistavoitteet on määritelty, edellyttäisi. Verojen korotuksia onkin suunnitteilla. Tuotannon kasvun hidastuminen vähentää tulojen kasvua ja velanhoitomenot säilyvät suurina. Lähi-Idän kriisin jatkuminen aiheuttanee menopaineita.

Japanissa finanssipolitiikka kiristyy, ja julkisen sektorin rahoitusylijäämä kasvaa sekä tänä että ensi vuonna. Saksan liittotasavallassa kevennettiin tämän vuoden alussa verotusta aiemmin päätetyn ohjelman mukaisesti, mikä yhdessä Saksojen yhdenytymiseen liittyvien menonlisäysten kanssa heikentää julkisen sektorin rahoitustasapainoa ja muuttaa finanssipolitiikan kasvua tukevaksi.

OECD:n sihteeristön laskelmien mukaan julkisen sektorin tulojen suhde tiedossa oleviin menoihin on OECD-maissa tällä hetkellä verraten terveellä pohjalla. Vain Kreikassa, Italiassa ja Alankomaissa näkö-

piirissä oleva menojen kasvu uhkaa lisätä julkista velkaa suhteessa bruttokansantuotteeseen.

OECD-maissa suhdannepolitiikka on jäänyt viime vuosina suurelta osin rahapolitiikan varaan, kun finanssipolitiikassa on keskitytty pidemmän ajan tavoitteisiin ja verotuksen rakennetta on uudistettu. Talouden tasapainottomuus edellyttäisi monissa maissa tämänhetkistä tiukempaa finanssipolitiikkaa. Erityisesti Isossa-Britanniassa ja Ruotsissa finanssipolitiikka on suhdannetilanteeseen nähden keveää. Kummassakin maassa finanssipolitiikka tukee kasvua, vaikka inflaatio on huomattavasti nopeampaa kuin OECD-maissa keskimäärin ja vaihtotase tuntuvasti alijäämäinen. Raakaöljyn hinnan nousu syventää maailmankaupan epätasapainoa. Vaihtotaseiden tasapainottamiseksi finanssipolitiikkaa olisi kevennettävä Japanissa ja jossain määrin myös Saksan liittotasavallassa.

Rahapolitiikka jatkuu tiukkana

Rahapolitiikka säilyy lähiaikoina OECD-alueella keskeisenä talouspolitiikan välineenä, vaikka rahamarkkinoiden maailmanlaajuisesti vapauduttua ja pyrittäessä vakaisiin valuuttakursseihin finanssipolitiikka olisi tehokkaampi talouspolitiikan väline. Rahapolitiikka on useimmissa maissa hillinnyt kasvua. Korot ovat nousseet yleisesti. Viime aikoina epävarmuus rahoitusmarkkinoilla on lisääntynyt. Pörssikurssit ovat reagoineet herkästi taloudellisiin ja poliittisiin tapahtumiin.

Pitkien ja lyhyiden korkojen eron suureneneminen viittaa inflaatio-odotusten pysyvyyteen. Esimerkiksi Japanissa ero on suuren-

tunut samanaikaisesti kuin lyhyet korot ovat nousseet.

Korkotaso pysynee korkeana tämän ja ensi vuoden ajan. Raakaöljyn hinnan nousu aiheuttaa korkojen nousupaineita. Yhdysvalloissa keskuspankki on viestittänyt markkinoille periaatteellisen valmiutensa löysätä rahapolitiikkaa. Toistaiseksi inflaation jatkuminen lähes viiden prosentin vauhtia on estänyt näiden aikeiden toteuttamisen. Japanissa jo aiemmin nopeutunut inflaatio aiheuttaa korkojen nousuodotuksia. Länsi-Euroopassa odotuksia ylläpitävät myös monien maiden vaihtotasevajeet sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden talousuudistusten vaatimat pääomavirrat.

Valuuttamarkkinoilla rauhallista

Valuuttakurssit ovat seuranneet viime aikoina pääosin talouksien perusteissa ta-

pahtuneita muutoksia. Maissa, joita vaijaa nopea inflaatio ja suuri vaihtotasealijäämä, valuutat ovat heikentyneet — ja päinvastoin. Merkittävin poikkeus on ollut Japani, jonka jeni on ollut heikko. D-markan vahvistumisen taustalla on ollut vaihtotaseen ylijäämän ja tiukentuvan rahapolitiikan lisäksi myös Saksojen yhdistymisen luomat odotukset talouskasvun jatkumisesta nopeana lähivuosina.

Keskuspankit ovat puuttuneet tänä vuonna varsin vähän valuuttakurssien kehitykseen. Arvopaperimarkkinoiden rauhattomuus ei ole heijastunut valuuttamarkkinoille. Vaihtotaseiden pitkään jatkunut tuntuva epätasapaino aiheuttaa valuuttakurssiin epävarmuutta tänä ja ensi vuonna. Tasapainottomuudet heijastuvat myös hallituksen kauppapolitiikkaan lisäämällä protektionistisia toimia.

Työllisyys

OECD-maiden työikäinen väestö lisääntyi v. 1989 vähemmän kuin työvoiman kysyntä. Työvoiman tarjontaa kasvatti siirtolaisuus. Saksan liittotasavaltaan siirtyi viime vuonna Saksan demokraattisesta tasavalta ja muista Keski- ja Itä-Euroopan maista saksalaisperäistä väestöä 721 000 henkeä.

Työvoiman kysynnän kasvu jatkui OECD-maissa viime vuonna nopeana, vaikka tuotannon kasvu alkoi heiketä. Ammattitaitoisesta työvoimasta oli edelleen pulaa. Työvoiman tarjonnan ja kysynnän epäta-

sapainosta on tullut pysyvä ongelma monilla aloilla. Yhdysvalloissa työllisten määrä lisääntyi 2 % ja Länsi-Euroopassa 1½ %. Työllisten määrä väheni OECD-maista vain Tanskassa, Uudessa-Seelannissa, Italiassa ja Norjassa. Uusista työpai-koista 85 % luotiin palvelualoille. Vuoden aikana alkoi näkyä merkkejä työvoiman kysynnän laimenemisesta. Avoimien työpaikkojen määrä ei enää kasvanut.

Työttömyysaste aleni v. 1989 OECD-maissa keskimäärin 6,4 prosenttiin ja Länsi-Euroopassa 8,6 prosenttiin. Vaikka tuo-

tanto kasvaa hitaammin kuin viime vuonna, työttömyysaste pysyy OECD-alueella tänä ja ensi vuonna keskimäärin ennallaan, koska myös työvoiman tarjonnan ja tuottavuuden kasvu on hidastunut. Länsi-

Euroopan maista Isossa-Britanniassa työttömyys lisääntyy tuntuvasti. Siirtolaisuuspaineet Länsi-Eurooppaan säilynevät suurina työttömyyden lisääntyessä nopeasti Keski- ja Itä-Euroopan maissa.

5. Työttömyys eräissä maissa

	1987	1988	1989* prosenttia	1990**	1991**
Yhdysvallat	6,2	5,5	5,3	5½	6
Japani	2,8	2,5	2,3	2	2½
Iso-Britannia	10,4	8,2	6,2	6	6½
Ranska	10,5	10,0	9,5	9½	9
Saksan liittotasavalta	6,2	6,1	5,5	6	6
Norja	2,1	3,2	5,0	5	5
Ruotsi	1,9	1,6	1,4	1½	2
Suomi	5,1	4,5	3,5	3½	4
Tanska	7,8	8,6	9,3	9½	9½
OECD-Eurooppa	9,8	9,2	8,6	8½	8½
OECD	7,4	6,9	6,4	6½	6½

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.

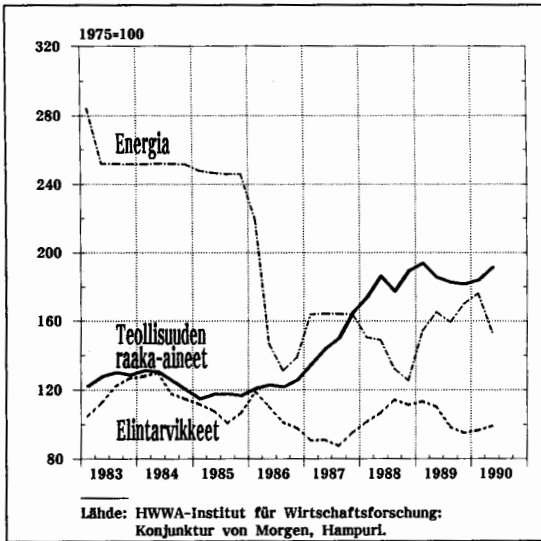
Kustannukset ja hinnat

Raakaöljyn hinta vaihteli tuntuvasti viime vuoden aikana. Keskimäärin energiaraaka-aineiden dollarihinnat kohosivat 16,3 % palaten takaisin vuoden 1987 tasolle. Muiden raaka-aineiden dollarihinnat sitä vastoin pysyivät ennallaan, kun elintarvikeraaka-aineiden hinnat alenivat 4 %, ja teollisuusraaka-aineiden hinnat kohosivat 2,3 %.

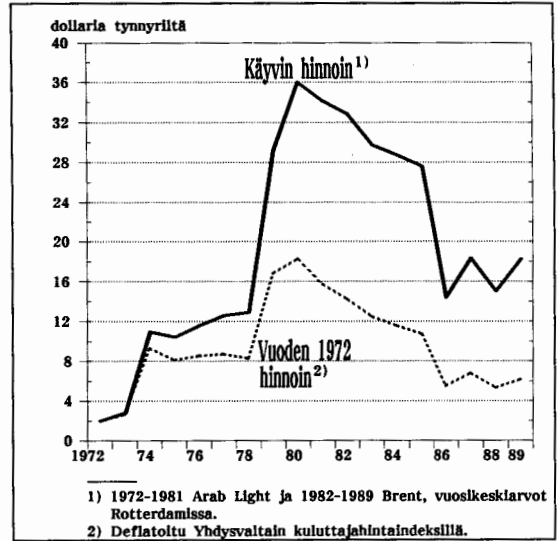
Raaka-aineiden hinnat nousevat

Tämän vuoden heinäkuun alkupuoliskolla energiaraaka-aineiden dollarihinnat olivat 9 % alempia kuin vuotta aiemmin. Muiden raaka-aineiden hinnat olivat sitä vastoin 4,7 % korkeampia. Elintarvikeraaka-aineiden hinnat laskivat yhä, mutta rakennusmateriaalien ja metallien hinnat koho-

Kuvio 12. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat
dollareina neljännesvuosittain

Kuvio 13. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta

sivat. Rakennusmateriaalien hintoja ovat nostaneet vilkas rakennustoiminta ja metallien hintoja tarjontakapeikat. Metallivara-astot ovat pienentyneet.

Muiden raaka-aineiden kuin energian dollarihinnat kohonnevat sekä tänä että ensi vuonna parisen prosenttia. Reaalisesti hinnat laskevat. Lähi-Idän konflikti voi kuitenkin johtaa raaka-ainevarastojen lisäämiseen, mikä nostaisi hintoja. Raakaöljyn (Brent) spot-hinta kävi 30 dollarissa tynnyriltä elokuussa. OPEC-maat sopivat ennen Lähi-Idän kriisin puhkeamista heinäkuussa raakaöljyn tavoitehinnaksi ensi vuodelle 21 dollaria tynnyriltä.

Edellytykset raakaöljyn hinnan kohoamiselle vielä nykyistä korkeammaksi ovat olemassa, sillä energian kysyntä OECD-maissa kasvaa tänä ja ensi vuonna. Samaa aikaan Neuvostoliiton öljytoimituk-

set länteen supistunevat. Lisäksi Yhdysvaltain öljyn kysynnästä jo puolet tyydytetään tuontiöljyllä. Lähi-Idän kriisin kärjistyminen nostaisi raakaöljyn hinnan tuntuvasti korkeammaksi kuin tässä katsauksessa lähtökohdaksi oletettu 25 dollaria tynnyriltä keskimäärin ensi vuonna, joka edellyttää tilanteen vakiintumista nykyiselle ja tuotannon lisäyksiä muissa maissa Irakin ja sen miehittämän Kuwaitin kaupasaarron vuoksi.

Palkka- ja hintapaineet tuntuvia

Pitkään jatkunut korkeasuhdanne ja monilla aloilla vallitseva työvoimapula kiihdyttivät palkkojen nousua edelleen v. 1989. Ansiot kohosivat OECD-maissa keskimäärin 5½ %. Palkkojen nousuvauhdin erot supistuivat Japanin, Yhdysvaltain ja Länsi-Euroopan välillä. Nopeim-

6. Tehdasteollisuuden työkustannukset¹⁾ tuoteyksikköä kohti eräissä maissa

	1987	1988	1989* muutos, prosenttia	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
Yhdysvallat	-1,1	0,7	1,3	2	2	2,2
Japani	-5,0	-4,5	0,6	1½	1½	-0,6
Saksan liittotasavalta	2,5	-0,2	0,3	2½	3	2,5
Ranska	3,5	-2,3	0,6	2	1½	6,1
Iso-Britannia	0,0	2,9	4,4	6½	4	4,9
Italia	3,8	2,2	5,3	4	3½	8,2
Kanada	2,8	3,0	5,1	4	4	5,3
Keskimäärin	2,0	0,7	2,2	3½	3½	3,6
Ruotsi	2,6	4,3	7,9	8	6	6,1
Suomi	0,7	2,1	4,6	6	2½	4,2

Lähde: OECD, US Bureau of Labor ja kansalliset ennusteet.

¹⁾ Kunkin maan omassa valuutassa laskettuna.

min ansiot kohosivat Länsi-Euroopassa. Kun inflaatio samanaikaisesti vauhdittui, reaaliensioiden nousu säilyi ennallaan.

Tämän vuoden alkupuoliskolla nimellispalkkojen nousu on edelleen nopeutunut. Länsi-Euroopassa palkat ovat kohonneet keskimäärin seitsemän prosentin vauhtia. Yhdysvalloissa ja Japanissa nousuvauhti on ollut 5½ %.

Ansiot kohonnevat tänä ja ensi vuonna OECD-maissa keskimäärin 6 %. Yksikkötyökustannukset nousevat tänä vuonna 4½ %, kun tuottavuuden kasvu hidastuu. Ensi vuonna yksikkötyökustannukset kohonnevat hieman tämänvuotista hitaammin. Vaikka tuotannon kasvu on hidastunut, eikä työttömyys enää alene, säilyvät palkkapaineet suurina varsinkin Länsi-Euroopassa, jossa yritysten kannattavuus

on hyvä ja reaali-palkat ovat kohonneet tuottavuutta hitaammin.

Kuluttajahintojen nousu nopeutui viime vuonna, kun elintarvikkeiden ja energian hinnat kohosivat nopeammin kuin kertaakaan 1980-luvun aikana. Puolet kuluttajahintojen noususta aiheutui näistä tekijöistä. Muita merkittäviä kuluttajahintoja kohtaneita tekijöitä olivat asuntomenoja lisännyt korkojen nousu sekä välillisten verojen ja maksujen korotukset.

Muiden tavaroiden ja palvelujen kuin elintarvikkeiden ja energian hintojen nousuvauhti on vakiintunut OECD-maissa keskimäärin 4–5 prosentin paikkeille. Tänä vuonna kuluttajahinnat nousevat 5 % OECD-maissa keskimäärin ja ensi vuonna 5½ %.

7. Kuluttajahinnat¹⁾ eräissä maissa

	1987	1988	1989* muutos, prosenttia	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
EY	3,1	3,3	4,4	4½	5½	6,9
Alankomaat	-0,3	0,6	1,1	3	3½	2,7
Belgia	1,5	1,7	3,1	3½	4½	4,9
Iso-Britannia	4,1	4,8	5,5	5	6½	7,0
Italia	4,9	5,3	6,0	6½	6½	11,4
Ranska	3,1	2,7	3,3	3½	3½	7,3
Saksan liittotasavalta	0,6	1,2	3,1	3	4½	2,9
Tanska	4,8	4,0	5,0	3½	4	6,7
EFTA	3,6	4,1	4,5	6½	6½	6,0
Itävalta	0,9	1,8	2,6	3½	4½	4,0
Norja	7,6	6,2	4,4	5	5½	8,1
Ruotsi	5,3	6,3	6,5	11	10	8,6
Suomi	3,8	4,6	4,8	6	5½	7,1
Sveitsi	1,5	2,3	3,6	5	4½	3,4
OECD-Eurooppa	3,6	4,3	5,4	5½	6	7,5
Japani	-0,2	-0,1	1,7	3½	3	2,2
Yhdysvallat	4,7	3,9	4,4	5½	5½	5,2
OECD	3,4	3,3	4,3	5	5½	5,6
OECD Suomen vuoden 1989 vientiosuuksilla painotettuna	3,4	3,8	4,5	5½	6	6,2

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.
¹⁾ Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Maailmankauppa

Maailmankaupan kasvu hidastui viime vuonna 7,3 prosenttiin, kun OECD-maiden ulkopuolinen kysyntä lisääntyi hitaammin kuin edellisvuonna. OECD-maiden keskinäinen kauppa vilkastui.

Tänä vuonna maailmankaupan kasvu jäänee kuuteen prosenttiin. OECD-maiden vienti alueen ulkopuolelle lisääntyy yhtä nopeasti kuin v. 1989, sen sijaan keskinäisen kaupan kasvu jää viimevuotista vähäisemmäksi. Vuonna 1991 maailmankauppa kasvaa suunnilleen tämänvuotista vauhtia.

Maailmankaupan tasapainottomuudet helpottuivat viime vuonna. Yhdysvaltain vaihtotaseen vaje supistui 104 mrd. dollariin. Japanin ylijäämä pieneni 57 mrd. dollariin edellisvuoden 80 mrd. dollarista. Saksan liittotasavallan ylijäämä sitä vastoin suureni neljällä mrd. dollarilla 53 mrd. dollariin.

Tänä vuonna Yhdysvaltojen ja Japanin vaihtotaseiden tasapaino ei juuri muutu. Saksan liittotasavallan vaihtotaseen ylijäämä kasvaneet vielä tänä vuonna. Ensi

vuonna Yhdysvaltain vaihtotaseen alijäämä kasvanee, ja Japanin ylijäämä säilynee ennallaan.

OPEC-maiden yhteenlaskettu vaihtotase oli ensimmäistä kertaa vuoden 1985 jälkeen ylijäämäinen viime vuonna. Tilanne säilyy samana tänä ja ensi vuonna. Aasian dynaamisten talouksien vaihtotaseiden ylijäämä on supistunut vuoden 1987 jälkeen.

Ylijäämä supistunee myös tänä ja ensi vuonna. Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehitysmaiden vaihtotaseiden alijäämät säilyvät suunnilleen ennallaan tänä ja ensi vuonna. Neuvostoliiton sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden vaihtotaseiden yhteenlaskettu ylijäämä on supistunut viime vuosina. Ensi vuonna useimpien näiden maiden vaihtotase on alijäämäinen.

8. Tavaravienti ja -tuonti

	1988 määrän muutos,	1989* prosenttia	1990**	1991**	1988 hinnan muutos,	1989* prosenttia	1990**	1991**
Vienti								
Yhdysvallat	20,5	12,5	8	9	4,7	2,0	0	3½
Japani	4,3	4,4	6	8	-2,5	6,8	8	4½
Saksan liittotasavalta ...	7,1	8,8	6	6	0,8	4,3	1	4
Iso-Britannia	1,2	5,5	9	7	0,3	8,6	5½	5
OECD	8,3	7,6	6	6	2,0	5,6	2	4
Tuonti								
Yhdysvallat	6,0	5,8	4½	7	2,7	1,0	1½	3
Japani	16,7	7,9	7	5	-5,4	11,9	15	7
Saksan liittotasavalta ...	6,6	7,9	8½	9	0,6	7,3	0	4
Iso-Britannia	13,5	7,8	2½	3	-0,6	5,6	5	4
OECD	8,5	7,9	6	5½	1,7	5,6	2	4

Lähde: OECD.

Kehitys eräissä maissa

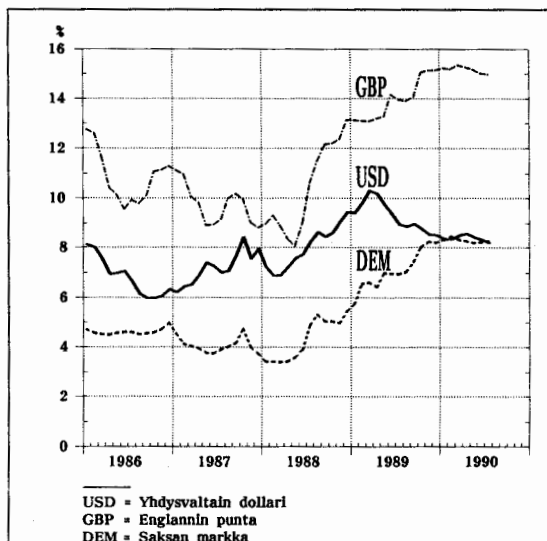
Yhdysvalloissa kasvu hidasta

Yhdysvalloissa suhdanteet alkoivat viime vuonna selvästi heiketä. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastui ½ prosenttiyksikköä, sen sijaan julkisen kulutuksen kasvu nopeutui tuntuvasti. Asuntoinvestoinnit vähenivät ja tuotannollisten investointien lisäys jäi puoleen edellisvuotisesta. Inflaatio nopeutui, sitä vastoin työttömyysaste

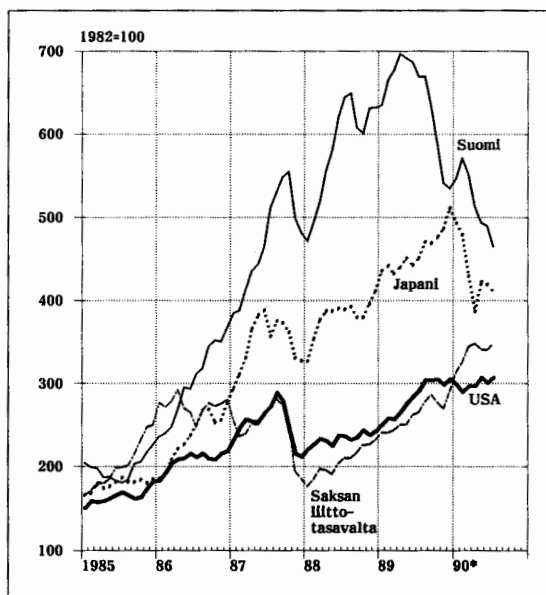
laski. Talouden ulkoinen tasapaino kohentui.

Tämän vuoden alkupuoliskolla kapasiteetin käyttöaste laski ja teollisuuden työvoima väheni. Palvelualojen työvoiman kasvu piti työttömyysasteen ennallaan. Vähittäiskaupan myynnin määrä väheni kesällä. Kokonaistuotannon kasvu perustui pääosin vientiin.

Kuvio 14. Eurotalletusten kolmen kuukauden korot

Kuvio 15. Pörssikurssit eräissä maissa

Yksityisen kulutuksen kasvun hidastuminen jatkuu tänä vuonna. Vienti säilyy nopeimmin kasvavana kysyntäeränä. Kun tuottavuuden nousu on hidastunut, riittää vähäinen tuotannon kasvu pitämään työttömyysasteen ennallaan.

Mahdollisuudet keventää rahapolitiikkaa ovat vähäiset. Kun korkotaso on muissa maissa korkea ja Yhdysvaltain vaihtotase alijäämäinen, voi Yhdysvaltain vaihtotaseen rahoittaminen vaikeutua.

Finanssipolitiikkaa jouduttaneen ensi vuonna kiristämään, koska budjettivaje muuten ylittää budjettilain salliman enimmäismäärän. Talouspolitiikka on siten kiristymässä tilanteessa, jossa talouskasvu on jo muutoinkin hidasta.

Saksan liittotasavallassa korkeasuhdanne

Vuonna 1989 kokonaistuotannon kasvu pohjautui Saksan liittotasavallassa vientiin ja tuotannollisiin investointeihin. Yksityinen kulutus lisääntyi vain 2 % ja julkinen kulutus väheni. Työttömyysaste aleni; inflaatio sitä vastoin nopeutui.

Tämän vuoden alkupuoliskolla yksityinen kulutus on lisääntynyt nopeasti, kun tuloverotusta kevennettiin vuoden alusta. Kasvua ovat lisänneet myös Saksan demokraattisen tasavallan kansalaisten liittotasavallasta tekemät ostokset maiden välisen matkustuksen vapauduttua. Investointitoiminta on jatkunut vilkkaana. Kysynnän painopiste on tänä vuonna siirtynyt viennistä kotimaiseen kysyntään. Saksojen rahoituksen toteuttaminen ja poliittisen yhdentymisen valmistelut ovat lisänneet taloudellista toimintaa.

Rahapolitiikkaa on kiristetty vuodesta 1988 alkaen inflaation hillitsemiseksi. Korkot ovat nousseet tuntuvasti, mutta samaan aikaan myös investointien tuotto-

odotukset ovat kohonneet. Rahapolitiikka säilyy tänä ja ensi vuonna kireänä.

Finanssipolitiikka on tänä vuonna kasvua tukevaa verohelpotusten ja Saksojen taloudellisesta yhdentymisestä johtuvien julkisten menojen kasvun vuoksi. Julkisen talouden rahoitustasapaino heikkenee kuitenkin vain vähän, koska nopea tuotannon kasvu lisää automaattisesti verojen tuottoa.

Ison-Britannian ongelmat

Isossa-Britanniassa kotimaisen kysynnän kasvu hidastui v. 1989, kun rahapolitiikan kiristämistä jatkettiin. Kulutuksen kasvuvauhti puolittui edellisvuotisesta ja asuntorakentaminen väheni. Myös tuotannolliset investoinnit alkoivat supistua vuoden jälkipuoliskolla. Viennin kasvun nopeutuminen tuki tuotannon kasvua. Inflaatio kiihtyi ja vaihtotaseen vaje syveni. Työttömyysaste sitä vastoin laski edelleen.

Isossa-Britanniassa inflaatiovauhti on kaksinkertainen kilpailijamaihin verrattuna ja inflaatio-odotukset ovat korkeat. Kuluttajien ja yritysten suhdanneodotukset ovat heikentyneet. Bruttokansantuotteen kasvu pohjautuu tänä ja ensi vuonna pääosin vientiin.

Talous tasapainottuu vain vähän tänä vuonna. Ensi vuonna inflaatio uhkaa uudelleen nopeutua ja työttömyysaste kohonnee. Vaihtotaseen tasapainottuminen jatkuu. Finanssipolitiikka on tänä ja ensi vuonna kasvua tukevaa, kun hidastunut kasvu johtaa julkisen sektorin rahoitusylijäämän pienentymiseen.

Ranskassa kasvu tasaista

Ranskassa on luotu 1980-luvun loppupuoliskolla pohja talouden kestäväälle kasvulle. Inflaatio on saatu hidastumaan suunnil-

leen Saksan liittotasavallassa vallitsevalle tasolle. Yritysten kilpailukyky ja kannattavuus ovat samaan aikaan kohentuneet. Yksikkötyökustannukset ovat nousseet vähemmän kuin kilpailijamaissa. Toisin kuin useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa Ranskassa rahapolitiikkaa ei ole ollut tarvetta tiukentaa. Inflaation hidastuminen on antanut rahapolitiikalle liikkumavaraa.

Rahapolitiikka säilyy varovaisena. Rahan määrän kasvutavoitteeksi on asetettu 3½—5 %, joka on hieman alempi kuin viime vuoden tavoite. Budjettialijäämää aiotaan supistaa keskipitkän ajan ohjelman mukaisesti 10 mrd. frangilla tänä ja ensi vuonna. Samanaikaisesti verotusta kevennetään 17 mrd. frangilla. Ensi vuodeksi on suunniteltu tupakan verotuksen kiristämistä sekä veron alentamista korkeimmasa arvonlisäveroluokassa.

Ruotsi kohti lamaa

Liikakysyntä jatkui Ruotsissa v. 1989. Hidas tuottavuuden kasvu yhdessä suurten palkankorotusten kanssa ylläpitivät nopeaa inflaatiota. Yritykset investoivat runsaasti huolimatta kannattavuuden heikkenemisestä, kun kapasiteetti oli täyskäytössä. Kiinteät investoinnit lisääntyivät 9,5 %. Yksityinen kulutus kasvoi vain 0,7 %, kun kotitaloudet lisäsivät säästämistään pyrkiessään vähentämään korkeaksi kohonnuttua velkaantumistasettaan.

Ruotsin teollisuuden kilpailukyky heikkeni viime vuonna. Viennin kasvu jäikin puoleen markkinoiden kasvusta. Tuonti syrjäytti kotimaista tuotantoa ja vaihtotaseen vaje suureni yli kaksinkertaiseksi edellisvuoteen verrattuna.

Tämän vuoden alussa toteutettu verouudistuksen ensimmäinen vaihe nosti kuluttajahintoja tuntuvasti, kun välillisiä veroja

korotettiin tuloverokertymän supistumisen korvaamiseksi. Palkkapaineet ovat suuret ja kuluttajahinnat nousevat tänä vuonna 11 %. Investoinnit suuntautuvat yhä enenevässä määrin ulkomaille. Kotimaiset kiinteät investoinnit lisääntyvät tänä vuonna vain prosenttin. Tuonin kasvu ylittää edelleen viennin lisäyksen. Vaihtotaseen vaje syvenee.

Ensi vuonna Ruotsin kilpailukyky heikkenee edelleen. Työttömyyden lievä kasvu ei hillinne palkkapaineita. Välillisten verojen

korotukset nopeuttavat edelleen inflaatiota. Yritysten kannattavuus heikkenee ja investoinnit kotimaahan supistuvat. Viennissä markkinaosuuksien menetykset jatkuvat.

Finanssipolitiikka kiihdyttää sekä tänä että ensi vuonna kasvua ilman uusia toimia. Talouden tasapainon heiketessä korkoero ulkomaihin nähden suurentunee. Mikäli finanssipolitiikkaa ei kiristetä, saattaa luottamus kruunua kohtaan heiketä, mikä laajentaisi korkoeroa edelleen.

Maailmantalouden yhdentyminen

Toisen maailmansodan jälkeen maailmantalouden järjestelmä ankkuroitiin v. 1946 perustettuun Kansainväliseen Valuuttarahastoon (IMF) ja 1947 allekirjoitettuun yleiseen tulli- ja kauppasopimukseen (GATT). Samaan aikaan alkoivat muodostua markkinatalous- ja sosialistimaiden ryhmittymät.

Länsi-Euroopan yhdentyminen käynnistyi v. 1951, kun Ranska, Saksan liittotasavalta, Italia, Belgia, Alankomaat ja Luxemburg perustivat Euroopan hiili- ja teräsyhteisön. Seuraava vaihe oli Euroopan talousyhteisön (EEC) perustaminen v. 1957 ns. Rooman sopimuksella. Samanaikaisesti perustettiin Euroopan atomienergiayhteisö. Vuonna 1960 perustettiin Ison-Britannian johdolla Euroopan vapaakauppaliitto (EFTA). Vuonna 1973 Irlanti, Iso-Britannia ja Tanska irtaantuivat EFTAsta ja liittyivät Euroopan Yhteisöihin (EY). Sitten EY:hyn ovat liittyneet Kreikka, Portugali ja Espanja.

Öljykriisit aiheuttivat 1970-luvulla taloudellisen taantuman, mikä heijastui kansainväliseen kauppapolitiikkaan ja yhdentymiskehitykseen. Protektionismi lisääntyi, ja julkisesta tuesta tuli merkittävä maailmantalouden rakennekehitystä estävä tekijä. Maailmantalouden suotuisa kehitys pysähtyi ja tasapainottomuudet alkoivat kärjistyä. Kehitysmaat ajautuivat velkakriisiin. Maailmantalous alkoi blokkiutua kolmeen keskittymään, Pohjois-Amerikkaan, Länsi-Eurooppaan ja Kaakkois-Aasiaan. Tavarakaupan esteiden lisääntymässä pääomamarkkinoiden vapautuminen sitä vastoin eteni, johon osaltaan vaikutti tietotekniikan kehitys.

Euroopan yhdentymisessä tapahtui uusi käänne v. 1985. EY:n jäsenmaat hyväksyivät ns. valkoisen kirjan, joka sisältää toimenpideohjelman tavaroiden, palvelujen, pääoman ja ihmisten vapaaksi liikkumiseksi koko EY-alueella. Sisämarkkinat on tarkoitus toteuttaa vuoden 1993 alussa.

Pitemmällä aikavälillä EY:n tavoitteena on talous- ja rahaliitto sekä valtiollisen yhteistyön tiivistäminen.

Sisämarkkinoiden luomisen suurimmat ongelmat näyttävät liittyvän Euroopan rahaliiton (EMU) muodostamiseen, joka on yksi keskeisimmistä toimivien yhteismarkkinoiden peruspilareista. Rahaliiton muodostamisen suurimmat esteet ovat poliittisia. Hankkeen toteuttaminen ei merkitse ainoastaan yhtenäistä rahapolitiikkaa, vaan edellyttää myös pitkälle menevää finanssipoliittista yhteistyötä.

Jo ennen sisämarkkinaohjelman hyväksymistä sovittiin v. 1984 annetulla Luxemburgin julistuksella EFTA-maiden ja EY:n välisen yhteistyön laajentamisesta ja syventämisestä. Tämä on johtanut EFTA-maiden ja EY:n taloudellisen yhteistyön ulottamiseen aloille, joita vapaakauppasopimukset eivät kata. Tavoitteeksi on asetettu Euroopan talousalueen (ETA) luominen. Viralliset neuvottelut ETAn muodostamiseksi käynnistyivät kesäkuussa 1990. Neuvottelut on tarkoitus saattaa päätökseen niin, että ETA syntyisi yhtäaikaan EY:n sisämarkkinoiden kanssa vuoden 1993 alussa. Tällä alueella toteutetaan ns. neljä vapautta vain vähäisin poikkeuksin. Lisäksi sovitaan yhteistyöstä ns. reuna-alueilla. Ongelmallisinta ETA-sopimuksen hyvän toimivuuden kannalta on yhdistää EFTA-maiden pyrkimys aitoon yhteiseen päätöksentekoon ja EY:n vaatimus päätöksentekonsa itsenäisyyden säilyttämisestä. EFTA-maat tavoittelevat ETA-sopimukseen sopeutumisvaiheen edellyttämiä siirtymäaikoja sekä eräitä poikkeussäännöksiä.

Monenkeskisen maailmankauppajärjestelmän pelisäännöt on sovittu viime vuosikymmeninä kansainvälisessä tullitariffeja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa (GATT) ja kaupan lisävapauttamiseen täh-

tävillä eri neuvottelukierroksilla. Parhailaan on menossa ns. Uruguayn-kierros, jossa tavoitteena on laajentaa GATTin säännöt koskemaan myös maataloutta ja palvelujen kauppaa. Neuvottelujen alkuvaiheessa osallistujamaat sitoutuivat olemaan lisäämättä kaupan esteitä neuvottelujen kuluessa. Neuvottelut ovat edenneet varsin hitaasti. Ne on tarkoitus päättää tämän vuoden joulukuussa pidettävässä GATTin ministerikokouksessa.

GATT-neuvotteluja pohjustettiin kesällä Houstonissa pidetyssä seitsemän suuren teollisuusmaan huippukokouksessa, jossa jonkin verran edistyi näiden maiden kesken. GATT-kierroksen ongelmallisimpia alueita ovat maataloutta ja palvelujen kauppaa koskevat kysymykset. Teollisuusmaat ovat lisäksi haluttomia avaamaan markkinoitaan kehitysmaiden tekstiilivienille.

Maailmankaupan ongelmia on viime vuosina yleisesti pyritty ratkomaan alueellisin tai kahdenkeskin sopimuksin. Yhdysvallat ja Kanada ovat muodostaneet vapaakauppa-alueen. Yhdysvallat ja Japani ovat puolestaan neuvotelleet kauppansa tasapainottamisesta. Tyynenmeren alueella taloudellinen yhteistyö on laajentunut. Toisaalta SEV-maat ovat esittäneet halukkuutensa integroitua maailmantalouteen nykyistä kiinteämmin. Ne ovat järjestämässä suhteitaan GATTiin, IMF:ään ja EY:hyn.

Neuvostoliiton sekä Keski- ja Itä-Euroopan maiden talousjärjestelmä uudistusten seurauksena SEV on menettänyt näiden maiden talouksien koordinoituihin. Neuvostoliitossa tavoitteena on siirtyä säänneltyyn markkinatalouteen. Puola, Tšekkoslovakia ja Unkari ovat siirtymässä markkinatalouteen. Nopeimmin markkinatalouteen on siirtymässä Saksan demokraattinen tasavalta, joka yhdistyy Saksan

9. Kokonaistuotanto eräissä SEV-maissa

	Keskimäärin 1985/80	1986	1987	1988	1989*
	määrän muutos, prosenttia				
Bulgaria	3,7	5,3	5,1	2,4	-0,4
Puola	-0,8	4,9	1,9	4,9	..
Romania	4,4	7,3	4,8	3,2	..
Saksan demokraattinen tasavalta	4,5	4,3	3,3	2,8	2,0
Tšekkoslovakia	1,8	2,6	2,1	2,4	1,3
Unkari	1,3	0,9	4,1	0,3	-2,0
Yhteensä	2,2	4,6	3,2	3,1	0,5
Neuvostoliitto	3,2	2,3	1,6	4,4	2,4
Yhteensä	2,9	3,0	2,1	4,0	1,8
Lähde: ECE.					

liittotasavaltaan. Myös Puola on valinnut nopean siirtymisen tien, muut maat pyrkivät siirtymään vähitellen. Neuvostoliitossa ei talouden uudistaminen ole selkiintynyt, ja tasavallat pyrkivät samaan aikaan toteuttamaan omia pyrkimyksiään.

SEV-maiden ulkomaisten taloussuhteiden uudistaminen vienee pitkän ajan. Onnistuminen riippuu poliittisen kehityksen ohessa siitä, pystytäänkö näihin maihin luomaan vakaat olot yritystoiminnalle. Kysymys on ennen kaikkea talouspolitiikan uskottavuudesta. Koko taloudellista toimintaa ohjaava lainsäädäntö on uudistettava ja rakennettava uudet talouselämää tukevat instituutiot, joista kiireellisin lienee pankkijärjestelmän ja yritysten omistus- ja hallintomuotojen uudistaminen sekä sosiaaliturvajärjestelmien luominen.

Uudistusten onnistumisen kannalta on keskeistä markkinamekanismin käyttö talouden ohjausjärjestelmänä hallinnollisten päätösten sijaan. Lisäksi lähes koko tuotantokoneisto on uudistettava ja luovuttava massiivisesta julkisesta tuesta. Kun talousuudistukset väistämättä alentavat lyhyellä aikavälillä elintasoja ja avoin työttömyys kasvaa, uudistukset saattavat kohdata poliittista vastustusta, joka voi johtaa uudistusten vesittämiseen.

Yksityiset pääomavirrat läntisistä teollisuusmaista Keski- ja Itä-Euroopan maihin käynnistyvät merkittävässä määrin vasta kun yritystoiminnalle on olemassa vakiintuneet olot. Julkinen apu, jota länsimaat kanavoivat SEV-maihin mm. vastaperustetun Keski- ja Itä-Euroopan kehityspankin kautta, jäänee pääomatarpeeseen nähden vähäiseksi.

3 Ulkomaankauppa

Vienti

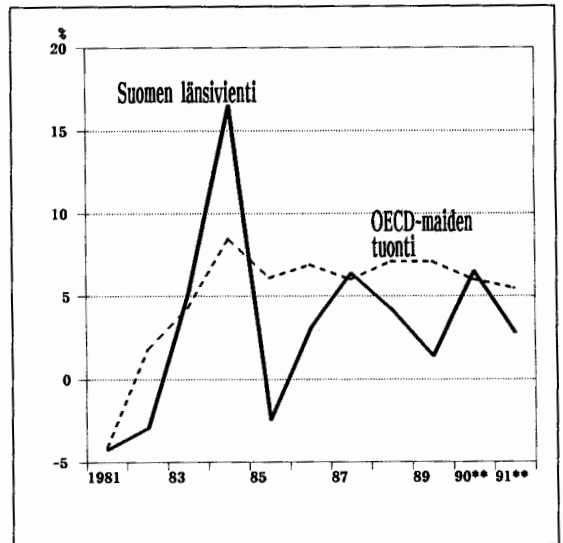
Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä lisääntyi v. 1989 1,8 %. Kasvun hidastuminen aiheutui pääasiassa kotimaisista tekijöistä eli vilkkaasta kotimaisesta kysynnästä ja kilpailukyvyn heikkenemisestä. Kansainvälisen kaupan kasvu jatkui ripeänä. Vuoden aikana metsäteollisuustuotteiden markkinatilanne alkoi kuitenkin heikettä lähinnä liikatarjonnan vuoksi. Metsäteollisuustuotteiden vientihinnat kääntyivät laskuun ja osin myös vientimäärät alkoivat alentua.

Tavaroiden ja palvelusten vientihinnat nousivat v. 1989 keskimäärin 5,7 %. Erot hintakehityksessä eri toimialojen ja vientituotteiden välillä olivat merkittäviä.

Vuoden 1990 alkupuolella vienti alkoi uudelleen elpyä. Erityisen nopeasti on lisääntynyt koneteollisuuden länsivienti. Myös eräillä muilla investointitoimintaan ja rakentamiseen kytkeytyvillä aloilla kuten puutavaran, metallituotteiden ja huonekalujen tuotannossa, on ollut merkkejä myönteisestä vientikehityksestä.

Arviota viennin piristymisestä näyttäisi tukevan myös se, että toimitukset ovat lisääntyneet tuntuvasti lähes kaikkiin Länsi-Euroopan maihin ja Yhdysvaltoihin. Merkittävimmät poikkeukset ovat vienti Isoon-Britanniaan ja Neuvostoliittoon. Molemmissa maissa kotimaisen kysynnän arvioidaan supistuvan. Neuvostoliiton-viennissä on lisäksi esiintynyt maksuhäiriöitä, jotka ovat viivästyttäneet toimituksia.

Kuvio 16. OECD-maiden tavaratuonti Suomen vientiosuuksilla painotettuna sekä Suomen tavaravienti määrän muutos

Viennin elpyminen on perustunut suurelta osin kapasiteetin lisääntymisen ja kotimaisen kysynnän kasvun hidastumisen synnyttämään vientitarjonnan lisäykseen. Myös kysyntää markkinoilla riittänee, sillä investointitoiminnan arvioidaan jatkuvan suhteellisen vilkkaana Euroopassa sekä tämän että ensi vuoden ajan. Paperiteollisuudessa heikko markkinatilanne sen sijaan näyttää jatkuvan. Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä kasvaa v. 1990 4½ %.

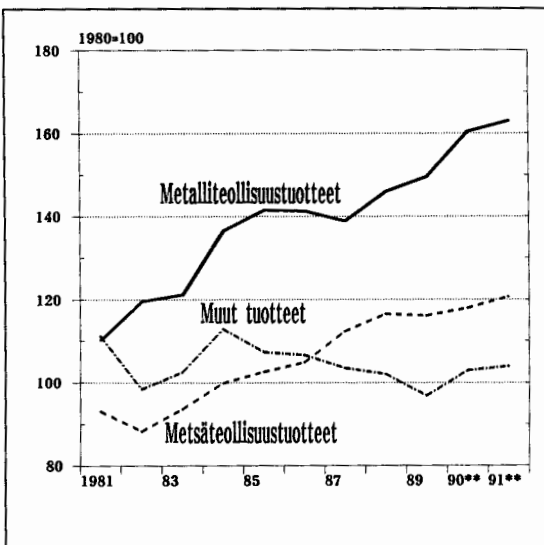
Vientihintojen kehitys on heijastanut markkinatilanteen muutoksia. Valmiiden

tuotteiden, erityisesti investointitavaroiden hinnat ovat kohonneet. Sen sijaan raaka-aineiden ja puolivalmisteiden kuten selluloosan ja metallien hinnat ovat tuntuvasti alentuneet. Keskimäärin vientihinnat nousevat tänä vuonna vain ½ %.

Vuonna 1991 länsivienti kasvaa edelleen, sillä taloudellisen toimeliaisuuden odotetaan OECD-alueella jatkuvan verraten vilkkaana. Epävarmuutta vientinäkyymiin aiheuttaa Neuvostoliiton-kaupan tulevaisuus. Clearing-kaupan jatkuminen selviää vasta syksyllä käytävien neuvottelujen aikana. Mikäli kaupassa Neuvostoliiton kanssa siirrytään kokonaan vaihdettavien valuuttojen käyttöön, heikentyyne itävienti ainakin tilapäisesti. Öljyn kallistuminen saattaa kuitenkin avata uusia vientimahdollisuuksia. Tavaroiden ja palvelusten viennin määrän arvioidaan kasvavan v. 1991 1½ %. Vientihinnat nousevat 3 %.

Metsäteollisuustuotteiden markkinat heikkenivät viime vuoden aikana ja edelleen tämän vuoden alussa. Tämä aiheutui ennen kaikkea paperinvalmistuskapasiteetin nopeasta lisääntymisestä. Kaikkein selvimmän alan suhdannekäänte näkyi kuitenkin selluloosamarkkinoilla, kun tuottajavarasot lisääntyivät nopeasti ja hinnat alenivat jyrkästi erityisesti tämän vuoden alkupuolella. Tilanteeseen on vaikuttanut ilmeisesti tuntuvasti lisääntynyt, selluloosan käyttöä syrjäyttänyt jätteen kierrätys monissa Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa. Tällä lienee myös kauaskantoisempaa merkitystä metsäteollisuustuotteiden hintasuhteille. Paperiteollisuuden markkinoiden ja viennin odotetaan elpymän suhteellisen hitaasti. Puutavaran kysyntä on sen sijaan ollut melko vilkasta. Metsäteollisuustuotteiden viennin määrä kasvaa tänä vuonna yhteensä 1½ % ja ensi vuonna 2½ %.

Kuvio 17. Tavaraviennin määrä pääryhmittäin

Metalliteollisuuden vienti on lisääntynyt nopeasti vuoden alkupuolella. Alan kotimainen tuotanto on lisääntynyt hitaasti, mutta kotimaisen kysynnän heikkeneminen on tehnyt tilaa viennille. Laivatoimitukset, joiden ajoittuminen on usein aiheuttanut viennin jyrkkiä muutoksia, jäivät alkuvuoden aikana viimevuotisia pienemmiksi. Kun tuotannon kasvu ja erityisesti investointitoiminta Euroopassa jatkuu vilkkaana tänä ja ensi vuonna, metalliteollisuuden vientinäköymät ovat suhteellisen suotuisat. Euroopan yhdentymisen vaikuttaa kaikkein myönteisimmin juuri metalliteollisuuteen, jossa tähän asti kaupan tekniset esteet ja julkisten hankintojen rajoitukset ovat vaikeuttaneet vientiä. Toisaalta metsäteollisuuden näkymien heikkeneminen vaikeuttaa myös suomalaisen metalliteollisuuden vientimahdollisuuksia erityisesti ensi vuonna. Viennin määrä kasvaa tänä vuonna 7 % ja ensi vuonna 1½ %.

10. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	1987	1988	1989*	1990**	1991**
		määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	1,4	-19	-12	18	-10	3	23	-26	-16	-12	-1
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	1,8	9	-3	-7	27	2	-9	-1	14	-2	1
Tekstiili-, vaate- ja nahka- teollisuus	3,6	-12	-14	-17	-9	0	2	1	3	3	2
Puutavateollisuus	7,4	4	-4	-9	3	4	4	5	7	11	5
Paperi- ja graafinen teolli- suus	32,6	8	6	2	1	2	2	6	5	-2	3
Kemiallinen teollisuus	8,9	6	7	-3	11	1	-7	2	8	2	5
Metallien perusteollisuus	9,2	11	-4	2	4	4	-3	28	18	-16	2
Metallituote- ja koneteolli- suus	32,8	-4	8	3	8	1	5	4	9	3	3
Muut tavarat	2,3
Tavaravienti ¹⁾	100,0	1,3	3,2	-0,1	5	2	2,1	5,2	7,5	0	3
Tavaroiden ja palvelusten vienti ¹⁾		2,6	3,7	1,8	4½	1½	1,9	4,8	5,7	½	3

¹⁾ Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Muista aloista erityisesti kemian teollisuuden ja elintarviketeollisuuden viennin määrien kasvu on ollut huomattavan nopeaa. Vaatteiden, kenkien ja turkisnahkojen vienti on supistunut edelleen tuntuvasti. Näyttää siltä, että kulutustavaravien- nissä hintakilpailukyvyyn heikkeneminen on vaikuttanut eniten.

Palvelutulojen kasvu hidastuu tänä vuonna. Kuljetustulot lisääntyvät ulkomaan- kaupan toimitusten ja rahtihintojen nousun myötä ripeästi. Sen sijaan matkailutu- lot eivät enää kasva. Kotimaisen inves- tointi- ja rakennustoiminnan hiljeneminen kääntäneekä ulkomaisen projektilaskutuksen jälleen nousuun.

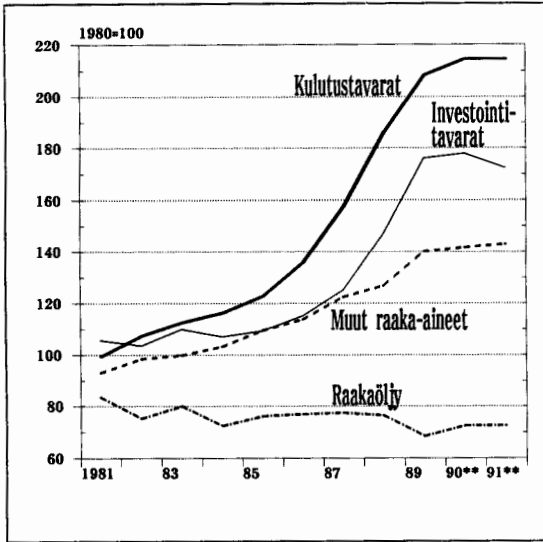
Tuonti

Tuonnin määrä kasvoi v. 1989 kymmenek- sen — kuten jo kahtena edellisenäkin vuonna. Pääsyy tuonnin laajenemiseen oli edelleenkin kotimaisen kysynnän vahva kasvu. Siitä huomattava osa kohdistui ul- komaisiin hyödykkeisiin ja palveluksiin. Esimerkiksi ulkomaanmatkailu yleistyi edelleen, ja tuontitavaroiden osuus kotita- louksien hankinnoissa nousi. Öljyn ja polt- toaineiden hinnat vahvistuivat kolme vuot- ta kestäneen laskun jälkeen. Muutoin tuontihintojen nousuvauhti hidastui edel-

leen mm. raaka-aineiden maailmanmarkki- nahintojen laskun ja markan revalvoinnin vuoksi.

Vuoden 1990 alkupuoliskolla tuonnin määrän kasvu hidastui hieman verrattuna vastaavaan ajankohtaan viime vuonna; vii- me vuoden jälkipuoliskoon verrattuna tuonti itse asiassa supistui. Tuontihinnat pysyttelivät lähes ennallaan tai laskivat hieman tarkastelutavasta riippuen.

Kuvio 18. Tavaratuonnin määrä pääryhmittäin

Vuoden jälkipuoliskolla tuonti ei lisääntynyt edellisvuotisesta. Koko vuonna tuonnin määrä kasvaneeksi pari prosenttia. Tuontihinnat noussevat hieman loppuvuonna. Kaikkiaan niiden arvioidaan tänä vuonna keskimäärin kohoavan 1½ %.

Vuonna 1991 tuonti pysynee lähes ennallaan, kun investoinnit supistuvat ja kotimaisen kysynnän kasvu pysähtyy. Tuontihinnat nousevat tämänvuotisesta enemmän.

Raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti vilkastui v. 1989; metalliteollisuusyritykset lisäsivät ulkomaisia hankintojaan kymmeneksen, ja rakennusalan suhdannehuipun vuoksi rakennustarvikkeiden tuonti laajeni neljänneksen. Näiden alojen tuonti lisääntyi kymmeneksen vielä tämän vuoden alkupuoliskolla. Teollisuuden ja rakennustoiminnan heikentyneet tuotantotäykymät hillitsevät raaka-aineiden tuontia kuitenkin tuntuvasti jo vuoden jälkipuoliskolla. Ensi vuonna raaka-aineiden tuonti kasvaa vain vähän. Raaka-aineiden tuonti-

hinnat laskivat vuoden alkupuoliskolla. Vuoden jälkipuoliskolla ja ensi vuonna niiden arvioidaan hieman nousevan.

Raakaöljyn tuonnin määrä palautuu tänä vuonna normaaliksi viimevuotisten jalostamojen huoltoseisokkien jälkeen. *Polttoaineiden* tuontia lisää mm. laajentuneen jakeluverkoston mahdollistama maakaasutoimitusten kasvu. Raakaöljyn tuontihinta oli vuoden alkupuoliskolla kymmeneksen viime vuoden keskimääräistä tuontihintaa alempi, kun öljyn dollarihintaa keväällä aleni ja dollarin arvo lisäksi heikkeni. OPECin kokous heinäkuussa ja Irakin hyökkäys Kuwaitiin elokuussa nostivat öljyn maailmanmarkkinahintoja, mutta Yhdysvaltain dollarin markkaurssi ei vahvistunut. Öljyn tynnyrihinnan oletetaan vuoden loppupuolella ja ensi vuonna olevan keskimäärin 25 dollaria (v. 1989 ja vuoden 1990 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 18 dollaria) ja dollarin markkaurssin pysyvän elokuuisella tasollaan. Tällöin raakaöljyn ja polttoaineiden keskimääräiset tuontihinnat kallistuvat sekä tänä että ensi vuonna.

Investointitavaroiden tuonti laajeni viime vuonna viidenneksen. Teollisuuden konehankinnat ulkomailta lisääntyivät tuntuvasti varsinkin vuoden loppupuolella. Maatalouden tulojen poikkeuksellisen suuri kasvu lisäsi konehankintoja viime vuoden jälki- ja tämän vuoden alkupuoliskolla. Vilkas rakennustoiminta kasvatti kuljetuskaluston ja työkoneiden tuontia vuodenvaihteen molemmin puolin. Odotettavissa on, että investointitavaroiden tuonnin kasvu laantuu, kun rakennustoiminnan vilkkain vaihe on ohi ja teollisuuden kannattavuus heikkenee. Tämän vuoden loppupuolella investointitavaroiden tuonnin oletetaan pysyvän liki ennallaan ja ensi vuonna supistuvan hieman. Investointitavaroiden tuontihintojen alkuvuoden nou-

susuuntauksen arvioidaan jatkuvan Länsi-Euroopan korkeasuhdanteen pitkittymisen ja EMS-valuuttojen viimeaikaisen vahvistumisen vuoksi.

Kulutustavaroiden tuonti laajentui kolmen viime vuoden aikana noin 50 %. Tänä vuonna sen kasvu hidastuu, kun kotitalouksien lisääntynyt velkaantuneisuus ja nousseet korot hillitsevät halukkuutta uusiin hankintoihin. Vuoden alkupuoliskolla henkilöautojen tuonti vähenikin runsaan kymmeneksen. Toisaalta tuontitavaroiden voidaan odottaa valtaavan edelleen alaa mm. elintarvike- ja vaatekaupassa kulutta-

jien hintatietoisuuden takia. Ensi vuonna kulutustavaroiden tuontikysynnän² kasvua rajoittaa kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen vähäinen reaalikasvu. Kulutustavaroiden tuontihintojen nousun arvioidaan jatkuvan ennallaan.

Palvelusten tuonti lisääntyi viime vuonna kymmeneksen. Muun muassa matkustusmenot kasvoivat edelleen runsaasti. Tänä vuonna palvelusten tuonnin kasvun odotetaan kotimaisen kysynnän kehityksen mukaisesti hidastuvan hieman ja ensi vuonna tuntuvammin.

11. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	1987			1988			1989*			1990**			1991**		
		määrän muutos, prosenttia						hinnan muutos, prosenttia													
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	53,9	7	3	8	1	1	-3	3	4	-1	3										
raakaöljy	4,8	1	-1	-10	6	0	-4	-24	26	5	9										
muut raaka-aineet	49,1	8	4	11	1	1	-2	7	2	-1	3										
Polttoaineet	3,1	-1	1	-7	5	0	-12	-12	14	10	6										
Investointitavarat	19,5	9	17	20	1	-3	1	4	-1	4	3										
Kulutustavarat	22,8	16	18	12	3	0	0	1	3	3	4										
Muut tavarat	0,7										
Tavaratuonti ¹⁾	100,0	8,8	8,7	10,7	1½	0	-1,9	2,2	3,5	1½	3½										
Tavaroiden ja palvelusten tuonti ¹⁾		9,0	11,1	8,5	3	0	-0,2	1,1	5,3	1½	3½										

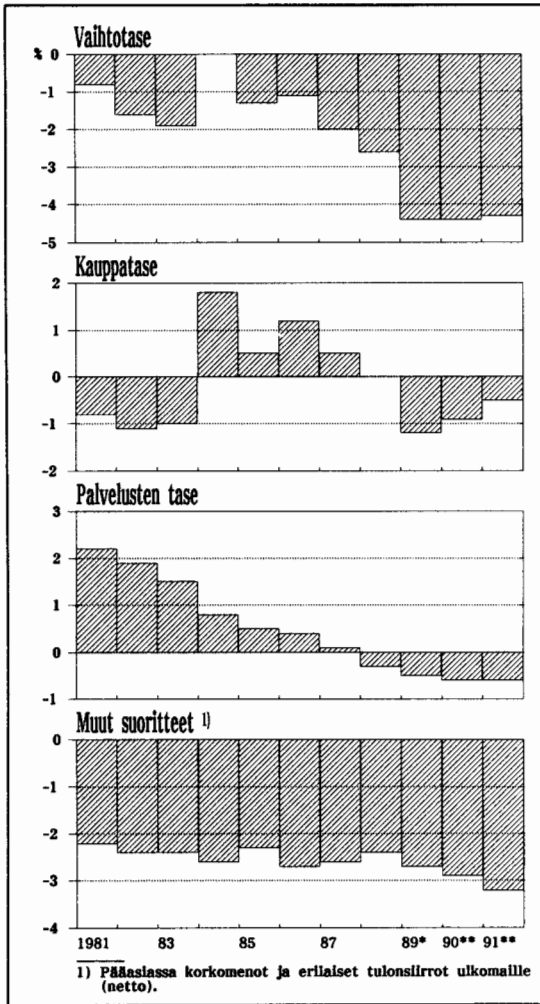
¹⁾ Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Vaihtotase

Vuonna 1989 vaihtotaseen alijäämä liki kaksinkertaistui 22 mrd. markkaan; suhteessa bruttokansantuotteeseen se kasvoi 4½ prosenttiin, eli suurimmilleen 14 vuoteen. Pääosaltaan taseen heikkeneminen johtui tavaratuonnin tavaravientiä olennaisesti suuremmasta kasvusta, jota vaihtosuhteen parantuminen ei pystynyt korvaa-

maan. Kauppatase, jonka ylijäämä aiemmin oli vastapainona vaihtotaseen muiden erien vajeille, muuttui selvästi alijäämäiseksi. Palvelusten tase heikkeni noin miljardin; matkustustaseen alijäämä kasvoi 4½ mrd. markkaan ja muiden palvelusten ylijäämä pieneni 2 mrd. markkaan. Vastikkeettomien tulonsiirtojen (sisältää mm. ke-

Kuvio 19. Vaihtotase
suhteessa bruttokansantuotteeseen

hitysyhteistyömaksatukset) ja tuotannontekijäkorvausten (korot, osingot, palkat ja sosiaaliturvamaksut) taseiden alijäämät lisääntyivät molemmat 1½ mrd. mk.

Vaihtotaseen heikkenemisen taustalla on investointitoiminnan vahva kasvu, jota kotimainen säästäminen lisääntymisestään huolimatta ei riitä rahoittamaan. Investointien osuus bruttokansantuotteesta oli epätavallisen korkea — lähes 30 % — v. 1989. Edellytykset kansantalouden säästämistasapainon vähittäiselle kohentumiselle ovat sittemmin mm. korkokannan nousun vuoksi parantuneet. Vaihtotaseen heikkeneminen hidastuukin olennaisesti tänä ja ensi vuonna. Kansantalouden ulkoisen tasapainon tuntuva parantuminen on kuitenkin mahdollista vasta kun investoinnit palautuvat normaalitasolle.

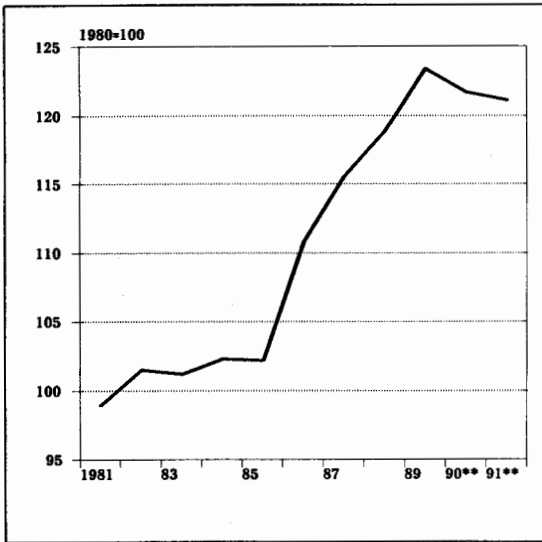
Vuonna 1990 tavarakaupan vaihtosuhte heikentyi arviolta 1½ %. Tavaroiden viennin määrä kasvaa kuitenkin pitkstä ajasta siinä määrin tuontia nopeammin, että kauppataase parantuu runsaan miljardin. Matkustustaseen heikkeneminen lisää palvelutaseen alijäämää, vaikka muiden palvelusten tase hieman parantuu. Muiden vaihtotaseen erien alijäämäisyys syvenee mm. nettokorkomenojen kasvun vuoksi. Kaikkiaan vaihtotaseen vaje laajentunee vain vähän. Suhteessa kokonaistuotantoon vaje pysyy ennallaan.

12. Kauppataase¹⁾

	1987	1988	1989	1990**	1991**
		miljoonaa markkaa			
Länsikauppa	2 041	-1 100	-6 765	-3 900	- 500
Itäkauppa	668	1 884	1 028	- 600	-2 300
Yhteensä	2 709	784	-5 737	-4 500	-2 800

¹⁾ Tullitilaston mukaan.

Kuvio 20. Tavarakaupan vaihtosuhte
(vientihinnat/tuontihinnat)

ennustetaan hidastuvan, kun kuljetus- ja projektitulojen kasvu lähes korvaa matkustusmenojen nettolisäyksen. Kasvaneen ulkomaanvelan korkokustannukset paisuttavat kuitenkin tuotannontekijätulojen alijäämää siinä määrin, että vaihtotasevaje pysyy lähes ennallaan — suhteessa kokonaistuotantoon se hieman pienenee.

Vuonna 1989 pitkäaikainen ulkomainen bruttovelka lisääntyi 20 % ja oli vuoden lopussa 131 mrd. mk. Pitkäaikainen bruttosaaminen kasvoi vastaavasti 33 % 65 mrd. markkaan. Suorat sijoitukset ulkomaille kasvoivat liki puolet, 11 mrd. markkaan ja niiden kanta 36 mrd. markkaan. Pitkäaikaisen bruttovelan korko- ja osinkomenot olivat 10,2 mrd. mk, kun taas vastaavat tulot ulkomailta olivat vain 1,7 mrd. mk. Jos tytäryhtiöiden kotiuttamat voitot kirjattaisiin vaihtotaseeseen pääomankorvauksina ja pääoman uudelleenvientinä/tuontina, olisi pääomankorvausten (ja vaihtotaseen) alijäämä ollut arviolta 2 mrd. mk pienempi kuin nykyisen kirjaamisen menetelyn mukaisesti.

Vuonna 1991 kauppatase kohentunee edelleen, kun tavaratuonnin kasvu pysähtyy; vaihtosuhteen arvioidaan heikentyvän ½ %. Palvelutaseen vajeen syvenemisen

13. Vaihtotase

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti ¹⁾ (+)	83 826	91 313	98 265	103 000	108 300
Tavaratuonti ¹⁾ (—)	81 867	91 232	104 385	107 900	111 400
Kauppatase	1 960	81	—6 120	—4 900	—3 100
Palvelusten vienti (+)	16 204	17 437	18 795	20 200	21 100
Palvelusten tuonti (—)	15 909	18 635	21 152	23 400	24 600
Palvelusten tase	295	—1 198	—2 357	—3 200	—3 500
Tavaroiden ja palvelusten tase	2 255	—1 116	—8 476	—8 100	—6 600
Tuotannontekijätulot, netto	—8 013	—9 223	—10 698	—12 200	—14 500
Tulonsiirrot, netto	—2 157	—1 269	—2 826	—3 400	—3 700
Vaihtotase	—7 915	—11 608	—22 000	—23 700	—24 800
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	—2,0	—2,6	—4,4	—4,4	—4,3
— vaihdettavissa valuutoissa	—2,6	—3,7	—5,3	—4,7	—4,3

¹⁾ Sisältää tavarakaupan korjauserät.

14. Ulkomainen nettovelka

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
Ulkomainen nettovelka					
mrd mk	60,4	65,5	83,9	108	132
% bruttokansantuotteesta	15,4	14,8	16,9	20	23
Nettovelan hoitomenot ¹⁾					
mrd mk	14,2	11,8	11,4	15	19
% vaihtotaseen tuloista (nettovelan hoitosuhde)	13,1	9,7	8,7	10	13
¹⁾ Korot ja kuoletukset.					

4 Tuotanto

Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto kasvoi 14 % v. 1989. Sato oli neljänneksen edellisvuotista suurempi; erityisesti ruis- ja kaurasato olivat

hyviä. Kotieläintuotanto kasvoi sekini hieinan, kun keskituotokset loppuvuodesta kääntyivät selvään nousuun. Turkistarhauksen lama jatkui turkisten vähäisen kysynnän vuoksi.

15. Maataloustuotanto

	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	-23,5	6,3	14,0	6	-10	-0,6
Kokonaissato	-33,2	27,5	22,4	-0,2
Kokonaissato/ha	-33,9	33,1	25,1	0,5
Leipäviljasato	-40,8	-6,1	110,8	3,6
Maidon tuotanto	-4,3	-6,3	0,0	1	-7	-1,7
Meijerivoin tuotanto	-6,4	-9,8	2,8	0	-8	-1,7
Lihan tuotanto	1,5	-5,5	1,0	4	-0	0,6

Vuoden 1989 laadukas ja runsas rehusato on lisännyt maidon ja lihan tuotantoa tämän vuoden alkupuolella selvästi. Vaikka kotieläintuotteiden tuotanto loppuvuodesta tasaantuukin, maidon ja lihan ylituotanto lisääntyy v. 1990. Kanojen lukumäärän vähentäminen rajoittaa vähitellen kananmunien tuotantoa, mutta ylituotanto on edelleen hyvin suuri. Tänä vuonna viljasato näyttää jopa ylittävän viimevuotisen korkean tason. Erityisesti ylijäämäruista on vaikea markkinoida ja varastoida.

16. Maataloustuotteiden omavaraisuus

	1986	1987	1988	1989*	1990**
	prosenttia				
Maito ¹⁾	130	126	121	121	122
Liha	112	112	105	107	110
naudanliha	122	119	108	106	109
sianliha	108	109	105	110	112
Kananmunat .	143	136	133	136	136
Leipävilja	107	65	49	103	..
vehnä	116	64	50	102	..
ruis	67	71	46	107	..

¹⁾ Nestemäärän mukaan.

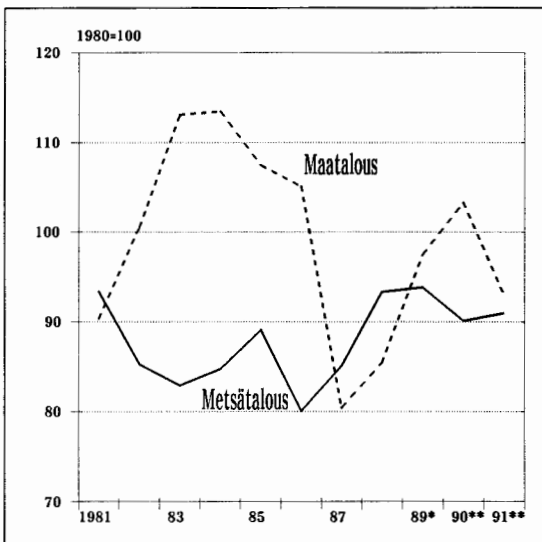
17. Valtion tuki maataloudelle ja elintarvikkeille

	1985	1986	1987	1988	1989*
		miljoonaa markkaa			
Maataloustuotanto	3 057	3 238	3 245	5 085	4 886
hintapoliittinen tuki	1 956	2 114	2 043	2 021	2 990
maatalouden rakenteen kehittäminen	653	707	822	939	989
muut	448	417	380	2 125	908
Elintarvikkeet	657	947	1 178	805	735
hintatuki	614	901	1 127	726	661
muut	43	46	51	79	74
Markkinointi	3 877	4 005	3 845	2 855	3 338
vientituki	2 480	2 575	2 347	1 566	2 403
viennin liikevaihtoverotuki	720	700	652	469	492
hinnanerokorvaukset, jalostevienti	669	722	838	788	393
muut	8	9	9	31	50
Yhteensä, bruttomenot	7 591	8 188	8 267	8 744	8 959
Yhteensä, nettomenot ¹⁾	6 535	6 729	7 031	7 534	7 784

¹⁾ Valtion bruttomenoista on vähennetty valtion kantamat vero- ja maksutulot. Valtion lainatuki on määritetty laskentakoron (= valtionvelan efektiiviset kustannukset) ja maksettujen korkojen erotuksena; lisäksi on otettu huomioon mm. vapaavuosien lyhennyserät ja maksuvapautukset.

Vuonna 1991 maataloustuotannon arvioidaan supistuvan selvästi erilaisten tasapainottamistoimien vuoksi. Kesannointialaa

Kuvio 21. Maa- ja metsätalouden tuotanto

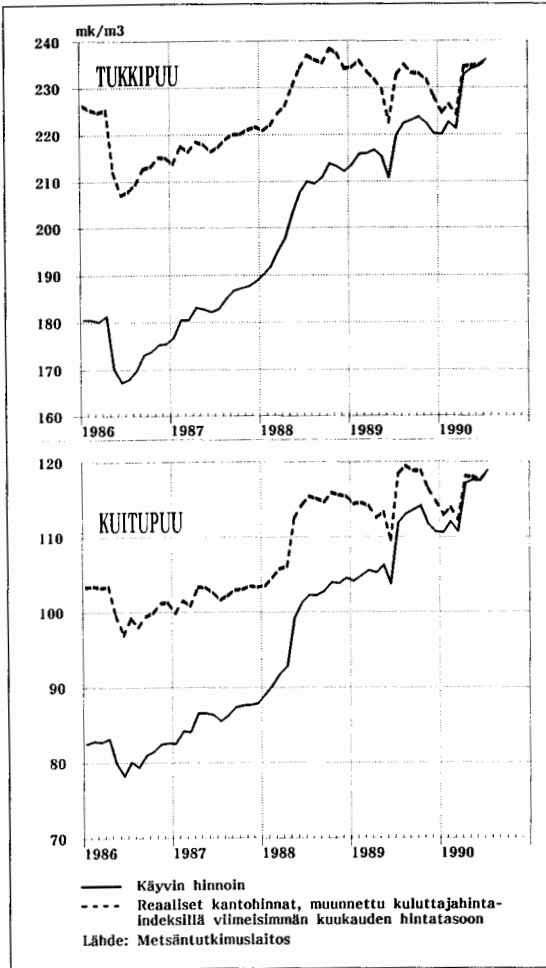
lisätään kesannointipalkkioin erityisesti Etelä-Suomessa. Maidon tuotantoa hillitään lehmämäärää vähentämällä, mikä samalla lisää naudanlihan tarjontaa. Sianlihan tuotanto pienenee, samoin kananmunien. Maatalouden tuotannon ennustetaan supistuvan ensi vuonna kymmeneksen, jos sääolosuhteet ovat normaalit.

Vuosien 1989 ja 1990 hyvät sadot ja tehostetut toimenpiteet ylituotannon rajoittamiseksi lisäävät maataloudelle ja elintarvikkeille maksettavaa valtion tukea sekä tänä että ensi vuonna.

Metsätalous

Metsätalouden tuotanto kasvoi ½ % v. 1989. Markkinapuuta hakattiin 47,1 milj. m³, eli toiseksi eniten 1980-luvulla. Puun korjuun koneellistamisaste nousi tuntuvasti. Hankintahakkuiden osuus yksityismetsien hakkuukertymästä oli 31 %. Kantohinnat kohosivat keskimäärin

Kuvio 22. Kantohinnat

8½ %. Raakapuuta tuotiin nettomääräisesti 5,9 milj. m³, mikä oli 0,7 milj. m³ enemmän kuin v. 1988. Metsäteollisuuden markkinatilanteen heikentyminen viime vuoden loppupuolella kasvatti teollisuuden puuvarastoja.

Vuoden 1990 alkupuoliskolla metsätalouden tuotanto supistui, kun tukkipuun hakkuut vähenivät edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna 9½ % ja kuitupuun hakkuut 4½ %. Raakapuun tuonti pysyi ennallaan. Kantohinnat olivat tammi-heinäkuussa keskimäärin 7½ % korkeammat kuin vuosi sitten.

Kuluvan sopimuskauden puun ostotavoitteeksi yksityismetsistä sovittiin keväällä 38 milj. m³, mikä oli 1 milj. m³ pienempi kuin edellisellä sopimuskaudella. Syksyllä markkinatilanteen selvästi heikennyttyä ostotavoitetta alennettiin 35½ milj. kuutiometriin.

Kuitupuun kysyntää vähentävät massa- ja paperiteollisuuden seisokit sekä verraten suuret puu- ja hakevarastot. Tukkipuun kysyntä sitä vastoin pysyy tyydyttävänä sahateollisuuden hyvän markkinatilanteen vuoksi. Kaikkiaan markkinahakkuiden arvioidaan supistuvan 5 % tänä vuonna. Tämä sekä koneellistamisasteen nousu pie-

18. Markkinahakkuut ja hakkuiden työvoima

	1987	1988	1989	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	10,7	6,5	3,1	-5	1	2,3
tukkipuu	2,2	9,9	3,0	-4	3	-0,4
kuitupuun	17,1	3,7	3,5	-6	0	5,0
Työvoima	- 1,0	-9,6	-4,0	-8	-5	-2,4

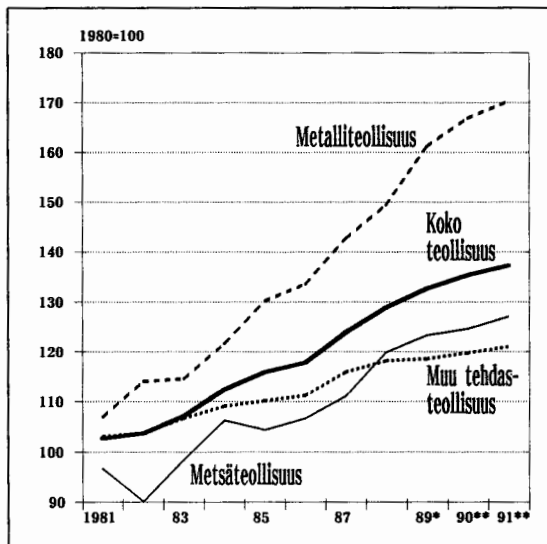
mentävät hakkuutyövoiman määrää merkittävästi. Metsänhoitotöissä työvoiman tarve on kuitenkin suuri. Koko metsätalouden tuotanto supistuu 4 % tänä vuonna. Kantohintojen sopimuskorotus on ensi maaliskuun loppuun kestäväällä sopimuskaudella keskimäärin 5 %.

Vuonna 1991 markkinahakkuiden ja metsätalouden tuotannon ennustetaan kasvavan prosenttin. Puun korjuun koneistaminen jatkuu; runsas neljännes markkina-puusta korjataan ensi vuonna monitoimikoneilla.

Teollisuus

Teollisuuden pitkään kestänyt korkeasuhdanne taittui viime vuoden loppupuolella. Viimeisellä vuosineljänneksellä tuotannon kasvu lähes pysähtyi, kapasiteetin käyttöaste aleni, tilauskanta heikkeni ja valmis-tuotevarastot lisääntyivät. Vuonna 1989 tehdasteollisuuden tuotanto kasvoi 3 % ja työpanos supistui 2½ %. Työn tuottavuus nousi 6 %, kun edellisenä vuonna tuottavuuden nousu oli 7 %.

Kuvio 23. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi

Vuoden 1990 alkupuoliskolla teollisuustuotanto polki lähes paikallaan ja uudet tilaukset vähenivät. Samanaikaisesti vähenivät tuotantoa rajoittavat kapeikot. Tuottajahintojen nousuvauhti hidastui olennaisesti, eräillä aloilla hintataso jopa kääntyi laskuun.

Vuonna 1990 teollisuustuotannon kasvua tukee vilkkaana jatkuva rakentaminen kotimaassa. Yksipuolisesti idänkaupan varassa toimineiden yritysten ja toimialojen saaneeraus jatkuu ja tuotanto supistuu. Kaikkiaan teollisuustuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna 2 % ja työpanoksen supistuvan 2½ %. Kapasiteetin käyttöaste heikkenee selvästi.

Vuonna 1991 teollisuuden tuotantonäkymiä heikentää kotimaisten investointien jyrkkä supistuminen. Teollisuustuotannon ennustetaan kasvavan 1½ %. Työn tuottavuus nousee tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna 4½ %.

Metsäteollisuus

Massa- ja paperiteollisuuden markkinatilanne heikkeni viime vuoden jälkipuoliskolla. Tuotanto ja kapasiteetin käyttöaste kääntyivät laskuun. Puutavara-teollisuuden

kysyntä sitä vastoin pysyi vahvana koko viime vuoden. Kaikkiaan metsäteollisuuden tuotanto kasvoi 2½ %.

Vuoden 1990 alkupuoliskolla toteutetuilla seisokeilla hidastettiin massa- ja paperiteollisuuden varastojen kasvua ja hintojen heikkenemistä. Vientihinnat alenivat kuitenkin vuodentakaiseen verrattuna. Ennen hintojen alennuksia massa- ja paperiteollisuuden vientihinnat olivat nousseet yhtäjaksoisesti yli kolmen vuoden ajan.

Massa- ja paperiteollisuuden tilauskanta on tavanomaista pienempi ja valmistuotevarastot normaalia suuremmat. Heikentynyt kysyntä ja uuden tuotantokapasiteetin tulo markkinoille alentavat tuntuvasti kapasiteetin käyttöasteita tänä vuonna. Jyrkimmin käyttöaste putoaa selluteollisuudessa, 80 prosenttiin, mikä merkitsee noin

10 viikon tuotantoseisokkeja. Paperiteollisuudessa seisokit jäävät lyhyemmiksi. Vielä vuoden 1989 alkupuoliskolla massa- ja paperiteollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli lähes 100 %. Toimialan markkinatilanne pysyy laimeana sekä tänä että ensi vuonna. Tuotannon ennustetaan kasvavan v. 1990 prosenttia ja v. 1991 3 %.

Puutavateollisuuden markkinatilanne on verraten hyvä. Toimialan tuotanto kasvoi viime vuonna 8 %. Vilkkaana jatkuva rakentaminen kotimaassa ja Länsi-Euroopassa pitää tuotannon ja hinnat korkeina myös tänä vuonna. Sahatavaran vientihinnat nousivat vuoden alkupuoliskolla 16 %. Myös rakennuspuusepäntuotteiden ja valmiiden puutalojen kysyntä- ja tuotantonäkymät tälle vuodelle ovat suotuisat. Kotimaisen rakentamisen hiljeneminen

19. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Tehdasteollisuus.....	89,0	5,0	3,9	3,1	2	1½	3,4
metsäteollisuus.....	17,5	4,5	6,3	2,7	1	2	2,8
puutavara.....	4,8	5,6	4,6	7,9	1	-2	1,1
massa ja paperi.....	12,7	4,1	6,9	0,9	1	3	3,4
metalliteollisuus.....	33,8	6,6	4,4	5,9	3½	2	5,2
metallien valmistus.....	5,2	3,8	5,3	2,3	2	1	3,7
metallituotteet ja koneet.....	28,6	7,0	4,3	6,3	3½	2½	5,4
muu tehdasteollisuus.....	37,6	3,8	2,5	0,7	1	1	2,4
kemialliset tuotteet.....	9,6	7,7	4,7	1,1	5	3	3,1
elintarvikkeet.....	10,2	2,5	4,5	1,3	2½	2	2,6
tekstiilit, vaatteet yms.....	3,6	-4,7	-11,2	-11,3	-10	-6	-2,6
savi-, lasi- ja kivit tuotteet.....	4,5	9,5	3,1	5,7	2	-3	2,8
muut.....	9,7	4,0	5,3	3,5	1	2	4,1
Kaivos- ja kaivannaistoiminta.....	1,5	0,7	8,0	8,2	2	1	3,8
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto.....	9,5	7,4	2,1	0,1	4	3	4,1
Koko teollisuustuotanto.....	100,0	5,2	3,8	2,8	2	1½	3,5
Teollisuuden työllisyys ²⁾		-1,5	-3,0	-2,7	-2½	-3	-1,8

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Työtunteina.

supistaa kuitenkin puutavaratuotteiden kysyntää ensi vuonna. Näin vapautuvaa tuotantoa pyritään siirtämään vientiin. Puutavarateollisuuden tuotannon ennustetaan kasvavan prosentit v. 1990 ja supistuvan pari prosenttia ensi vuonna.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto lisääntyi v. 1989 6 %. Tuotannon kasvua vauhdittivat vilkas kotimainen investointitoiminta ja länsivienti. Kasvu oli nopeinta sähköteknisten tuotteiden ja instrumenttien valmistuksessa, 13 %. Kulkuneuvoteollisuudessa tuotanto supistui 6 % laivojen rakentamisen vähennyttyä tuntuvasti vuoden loppupuolella. Metalliteollisuuden työpanos supistui 2 % ja työn tuottavuus nousi 8 %.

Hyvän tuottavuuskehityksen takia metalliteollisuuden hintakilpailukyky on 1980-luvulla pysynyt tyydyttävänä ja tuottavuusero tärkeimpiin kilpailijamaihin verrattuna on supistunut merkittävästi. Vuosina 1990 ja 1991 metalliteollisuuden hintakilpailukyky kuitenkin heikkenee, mikä rajoittanee viennin kasvumahdollisuuksia. Toimialan markkinatilanne on edelleen melko suotuisa.

Metalliteollisuuden tilauskanta on verraten vahva ja kapasiteetti hyvin käytössä. Tuotannon kasvua v. 1990 tukee vilkaana jatkuva investointitoiminta kotimaassa sekä Länsi-Euroopassa. Myös metalliteollisuuden omat investoinnit kasvavat tuntuvasti tänä vuonna, mikä tukee alan kasvumahdollisuuksia. Investointitavaroiden tuonti lisääntyy kuitenkin edelleen ripeästi.

Ensi vuoden kysyntä- ja tuotantonäkymiä heikentää kotimaisten investointien kasvun taittuminen, erityisen jyrkästi asuntojen rakentamisessa. Muu rakentaminen ja vienti tukevat metalliteollisuuden tuotan-

non kasvua. Metalliteollisuuden tuotannon ennustetaan kasvavan tänä vuonna 3½ % ja ensi vuonna 2 %.

Metallien perusteollisuuden korkeasuhdanne taittui vuoden 1989 loppupuolella, jolloin metallien kysyntä heikkeni ja hinnat laskivat. Tuotannon kasvu hidastuu hie-man tänä vuonna ja hintataso jää edellisvuotista matalammaksi. Rakentamisen supistuminen kotimaassa rajoittaa tuotannon kasvumahdollisuuksia ensi vuonna.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus kaksinkertaisti tuotantonsa viiden viimeksi kulleen vuoden aikana. Tietoliikenne- ja atk-laitteiden sekä teollisuuselektroniikan ohella rakentamisessa tarvittavien sähkötuotteiden valmistus on kasvanut ripeästi. Toimialan tuotannosta lähes puolet suuntautuu vientiin. Sähkö- ja elektroniikkateollisuus on metalliteollisuuden nopeimmin kasvava ala myös vuosina 1990 ja 1991. Tuotannon ennustetaan lisääntyvän tänä vuonna 9 % ja ensi vuonna 5 %.

Kulkuneuvoteollisuuden tuotanto supistui vuoden 1990 alkupuoliskolla 10 %. Telakateollisuuden markkinoiden aallonpohja maailmalla on jo ohitettu. Tilauskannat ovat kasvaneet ja hinnat vahvistuneet. Suomessa laivanrakentaminen väheni kuitenkin vuoden alkupuoliskolla 20 %. Myös autojen tuotanto supistui selvästi. Uudenkaupungin tehtaalla siirrytään ensi vuonna uuden automalliston kokoamiseen. Tuotettavien autojen kappalemäärää on malliston vaihdon jälkeen tarkoitus lisätä automatisoinnin avulla. Kaikkiaan kulkuneuvoteollisuuden tuotanto supistuu tänä vuonna 6 % ja ensi vuonna 3 %.

Koneteollisuuden näkymät kuluvalle vuodelle ovat hyvät. Tuotannon kasvua tukevat teollisuuden ja energiahuollon mittavat kone- ja laitehankinnat, joiden määrä kasvaa tänä vuonna runsas 10 %. Tuonnin

markkinaosuus koneinvestoinneissa on kuitenkin merkittävä. Koneteollisuuden tuotannosta vientiin menee lähes puolet; erityisen ripeästi on viime vuosina kasvanut paperikoneiden vienti. Metsäteollisuuden investointien supistuminen rajoittaa ensi vuonna koneteollisuuden tuotannon kasvua.

Muu tehdasteollisuus

Muussa tehdasteollisuudessa tuotanto polki paikallaan vuoden 1990 alkupuoliskolla. Toimialaryhmän sisällä tuotannon kasvuerot olivat erittäin suuria. Tuotanto kasvoi ripeästi kemian teollisuudessa, mutta vähäni tuntuvasti tekstiili-, vaate-, nahka- ja kenkäteollisuudessa (tevanake) sekä huonekalujen valmistuksessa.

Tuonnin markkinaosuus on viime vuosina kasvanut erityisen nopeasti vaatteiden ja kenkien myynneissä, samanaikaisesti näiden tuotteiden vienti on jyrkästi vähentynyt. Tevanake-teollisuuden tuotanto supistui vuosina 1988 ja 1989 yhteensä neljänneksen. Yksipuolisesti idänkaupan varassa toimineista vaate- ja kenkäyrityksistä huomattava osa on joutunut lopettamaan toimintansa. Tuotantoa on siirretty myös kustannuksiltaan halvempiin maihin. Tevanake-teollisuuden tuotannon ennustetaan supistuvan tänä vuonna 10 % ja ensi vuonna 6 %.

Vilkaat asuntomarkkinat ja asuntorakentamisen korkeasuhdanne lisäsivät tuntuvasti huonekalujen kysyntää. Huonekalujen kotimainen tuotanto ei kuitenkaan vastannut kasvanutta kysyntää, vaan tuonti lisääntyi voimakkaasti ja vienti vähäni jyrkästi. Asuntomarkkinoiden hiljentyessä huonekalujen tuotanto supistuu sekä tänä että ensi vuonna. Alan heikentyneen kilpailukyvyyn vuoksi tuotannon siirtäminen vientiin on vaikeaa. Asuntorakentamisen

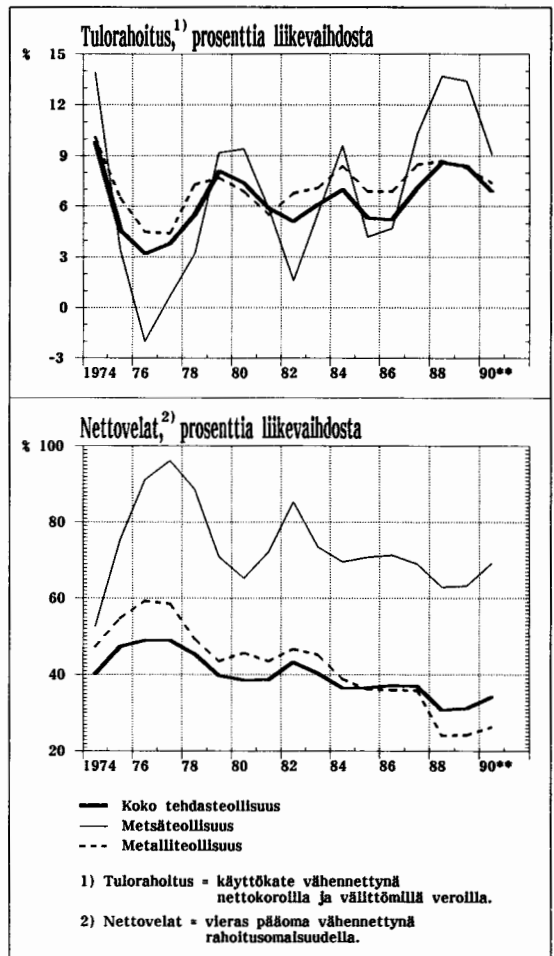
korkeasuhdanteen jyrkkä taittuminen heijastuu ensi vuonna myös savi-, lasi- ja kiviteollisuuden tuotantoon.

Koko toimialaryhmän ”muu tehdasteollisuus” tuotannon ennustetaan kasvavan sekä tänä että ensi vuonna 1 %.

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitus- asema

Vuoden 1989 loppupuolella teollisuuden kannattavuus kääntyi laskuun. Viime vuoden tulos kokonaisuudessaan oli kuitenkin

Kuvio 24. Tehdasteollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

edellisen vuoden tapaan hyvä. Investointien voimakkaasta kasvusta huolimatta rahoitusrakenne säilyi lähes ennallaan. Hyvä tulos ja alkuvuoden mittavat osakeannit vähensivät vieraan pääoman tarvetta. Teollisuuden nettokorkomenot liikevaihdosta olivat viime vuonna $2\frac{1}{2}\%$, kun ne viisi vuotta sitten olivat $3\frac{1}{2}\%$.

Vuonna 1990 teollisuuden kannattavuus heikkenee vientihintojen nousun pysähtymisen takia. Tulorahoituksen osuus liikevaihdosta pienenee viime vuoden $8\frac{1}{2}\%$ prosentista noin 7 prosenttiin tänä vuonna. Eniten kannattavuus heikkenee kemiallisessa metsäteollisuudessa ja metallien perusteollisuudessa. Mekaanisen metsäteollisuuden kannattavuus paranee toimialan

hyvän markkinatilanteen vuoksi merkittävästi. Rakennustoimintaan liittyvillä teollisuuden aloilla kannattavuus on tänä vuonna hyvä, mutta heikkenee ensi vuonna.

Teollisuuden velkaantuneisuus lisääntyy v. 1990. Investointien omarahoitusosuutta pienentää heikentynyt tulorahoitus ja osakeantien tyrehtyminen. Korkea kotimainen korkotaso on hiljentänyt osakemarkkinat ja laskenut kurseja. Ensi vuonna teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema pysyvät ennallaan.

Valtion tuki jalostus- ja palveluelinkeinojen rahoitukseen lisääntyi reaalisesti viidenneksen viime vuonna. Pääosa tuen kasvusta aiheutui viime syksynä toteutetuista telakkateollisuuden uudelleenjärjestelystä.

20. Valtion tuki¹⁾ jalostus- ja palveluelinkeinoille

	1985	1986	1987	1988	1989
	miljoonaa markkaa				
Yleinen teollisuuspoliittinen rahoitus	39	312	197	163	83
Aluetuki	613	651	868	869	916
Tutkimus- ja kehitystoiminta	153	217	250	237	311
Viennin edistäminen	336	422	353	155	150
Lehdistön tukeminen	429	408	443	477	476
Työllisyyden hoito	173	144	206	356	459
Muut tuet	174	199	255	319	904
Nettokustannukset yhteensä	1 917	2 353	2 572	2 576	3 299

¹⁾ Sisältää avustukset sekä laina-, pääoma- ja takuutuen. Nettokustannukset on laskettu seuraavien kaavojen mukaan:

Lainatuki: (laskentakorko \times keskimääräinen lainakanta) + luottotappiot—maksetut korot.

Pääomatuki: (laskentakorko \times keskimääräinen osakepääoma) + pääoman alennukset—maksetut osingot.

Takaus- ja takuutuki: takaustappiot—takausmaksut—takaisin perityt korvaukset.

Laskentakorko: valtionvelan efektiiviset kustannukset.

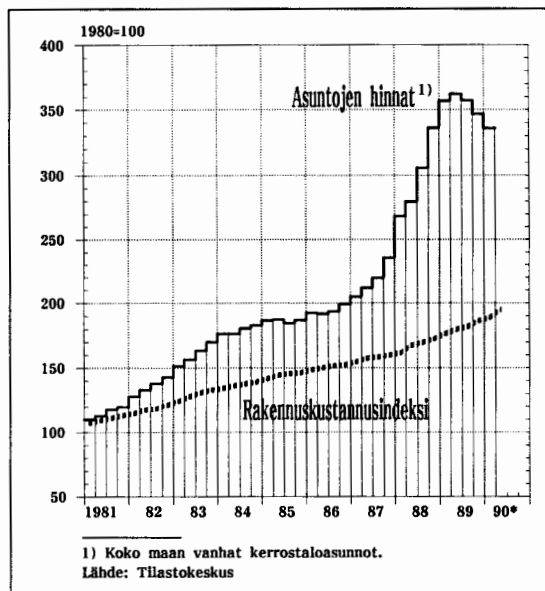
Rakentaminen

Talonrakentaminen

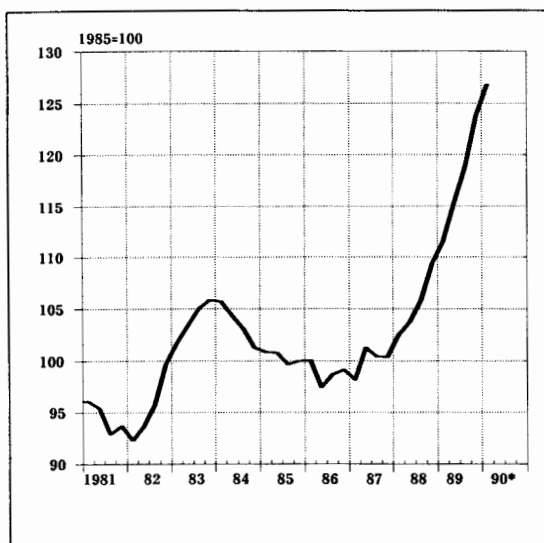
Talonrakentaminen lisääntyi 13 % v. 1989. Viime vuonna käynnistettiin 69 000 asunnon rakennustyöt; ainoastaan v. 1973 on asuntojen aloituksia ollut tätä enemmän. Hyvien taloudellisten näkymien takia myös teollisuus- ja liikerakentaminen oli erittäin vilkasta. Julkinen rakentaminen pysytettiin vaimeana.

Talonrakennusalan korkeasuhdanne saavutti lakipisteensä kuluneena kesänä. Keskenäisiä rakennushankkeita oli alkuvuonna poikkeuksellisen paljon, koska rahoitusongelmat ja resurssipula pidensivät rakennusaikoja. Keskenäisten rakennustöiden loppuunsaattaminen pitää rakentamisen loppuvuonnakin vilkkaana, mutta asuntojen kysynnän vähenemisen myötä uusien rakennushankkeiden määrä supis-

Kuvio 26. Asuntojen hinnat ja rakennuskustannusindeksi neljännesvuosittain

Kuvio 25. Talonrakentamisen määrä neljän neljänneksen liukuva summa

tuu nopeasti. Vanhojen asuntojen myyntihinnat ovat kääntyneet laskuun, ja uusien myymättömien asuntojen määrä on kasvanut jo 12 000 asuntoon. Myyntivaikeudet vähentävät rakennusyriyten kiinnostusta vapaarahoitteiseen asuntotuotantoon. Tänä vuonna valmistuu 66 000 asuntoa, mutta aloitetaan enää 49 000 asunnon rakennustyöt. Asuntorakentamisen määrä pienee hiukan. Liikerakentaminen kasvaa, sillä kuluvan vuoden loppuun asti jatkuvan rakennusveron vaikutus on suhteellisen lievä; vero kohdistuu vain osaan liikerakentamista ja lisäksi poikkeuslupamenettely on lieventänyt veron vaikutusta. Veron takia osa liikerakennushankkeista on kanoitunut teollisuusrakentamiseen, joka kasvaa tuntuvasti. Julkisia rakennushankkeita on rakennusveron ja kalliiden urak-

21. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion osalainoittamat asunnot (lainojen maksatus) ¹⁾		Valtion korkotuki oman asunnon hankintaan (ASP) ja vuokra-asuntolainoihin		Aloitettut asunnot	
	Uudisrakennukset, milj. mk	Peruskorjaus, milj. mk	Korkotuki (maksatus), milj. mk	Lainoitettujen asuntojen määrä, kpl	Valtion osalainoittamat ¹⁾ , kpl	Kaikki, kpl
1985	2 122	327	109	8 179	16 905	44 894
1986	2 025	406	173	10 522	17 540	42 889
1987	2 429	511	239	10 627	20 109	43 623
1988	2 926	508	331	11 476	18 936	60 158
1989	3 301	522	428	11 952	18 563	69 317
1990**	4 025	456	518	13 500	20 600	49 000
1991 ^{a)}	6 800		600	13 500	22 300	40 000

¹⁾ Ml. maatilahallituksen lainat.
^{a)} Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen mukaan.

kahintojen takia lykätty, joten julkinen rakentaminen vähenee. Kaikkiaan talonrakentaminen kasvaa tänä vuonna 3½ %.

Vuonna 1991 aloitetaan enää 40 000 asunnon rakentaminen ja myös valmistuvien asuntojen lukumäärä vähenee vapaarahoitteen asuntotuotannon supistuessa nopeasti. Ensi vuonna käynnistetään 22 300 valtion lainoittaman asunnon rakennus-

työt. Valtion lainoittaman asuntotuotannon määrän kasvu tasoittaa osaltaan vapaarahoitteen asuntotuotannon rajua heilahtelua. Korkeat rahoituskustannukset ja heikkenevät suhdannenäkymät hillitsevät myös uusien teollisuus- ja liikerakennushankkeiden käynnistämistä, eikä rakennusveron poistuminen aiheuta mainittavaa aloitusryöppyä. Keskeneräisten hankkeiden määrä on kuitenkin erittäin

22. Talonrakentaminen

	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keskimäärin 1989/79
			muutos, prosenttia			
Talonrakentamisen määrä	1,2	8,9	13,1	3½	-10	2,1
Työllisyys ¹⁾	2,9	7,4	9,6	3	- 8	1,6
Myönnetyt rakennusluvut ²⁾	0,4	19,1	25,3	-13	-12	2,3
asuinrakennukset	1,5	32,2	24,8	-30	-20	1,4
muut rakennukset	-0,2	11,9	25,6	3	- 3	2,8
Asuntojen aloitukset ³⁾	1,7	37,9	15,2	-29	-18	1,4
valtion lainoittamat	14,6	-5,8	-2	11	8½	-4,5
muut	-7,2	75,3	23,1	-44	-38	6,2
Valmistuneet talorakennukset ²⁾	3,4	3,0	12,9	14	-10	0,9

¹⁾ Työtunteina.
²⁾ Kuutiometriä.
³⁾ Lukumäärä.

suuri. Teollisuus- ja liikerakentaminen vähenee ensi vuonna hieman. Julkinen rakentaminen kasvaa tuntuvasti, kun useiden vuosien lykkäyspäätöksiä aiheuttamia paineita voidaan purkaa talonrakentamisen huippusuhdanteen mentyä ohi. Asuntotuotannon supistumisen takia talonrakentaminen kokonaisuudessaan vähenee ensi vuonna 10 %. Rakentamisen määrä pysyy kuitenkin edelleen korkeana.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen oli vuoden 1989 rakennushuipun ja hyvien säiden vallitessa erittäin vilkasta ja lisääntyi 6,5 %. Erityisesti teollisuuden ja kaupan maa- ja vesirakennustyöt lisääntyivät tuotannollisten investointien kasvun myötä, mutta myös tie- ja tietoliikenneyhteyksiä rakennettiin pal-

jon. Voimalaitosten ja sähkön jakeluverkkojen rakentaminen oli vilkasta.

Kuluvana vuonna maa- ja vesirakentamisen määrän kasvu hidastuu 1½ prosenttiin. Tienpitoon käytettävät voimavarat lisääntyvät niukasti; teiden rakentamisen kasvu keskittyy Etelä-Suomen pääteihin. Televerkon rakentaminen jatkuu vilkkaana ja myös rautatieinvestoinnit lisääntyvät. Lentoliikenteen kasvu on lisännyt lentokenttien laajentamiseen kohdistuvia paineita. Energiainvestointien kasvu jatkuu tasaisena.

Vuonna 1991 maa- ja vesirakentaminen kasvaa 2½ %. Tienpidon menot kasvavat tuntuvasti ja myös rautatieinvestointien kasvu jatkuu. Teletekniikan nopea kehitys lisää jatkuvasti verkon rakentamistarvetta. Keitele-Päijänne kanavan rakennustyöt lisäävät kanavarakentamista.

23. Maa- ja vesirakentaminen

	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keskimäärin 1989/79
			muutos, prosenttia			
Maa- ja vesirakentamisen määrä	—1,0	0,0	6,5	1½	2½	2,0
Työllisyys ¹⁾	—3,2	0,9	3,9	—1½	—1	—0,7

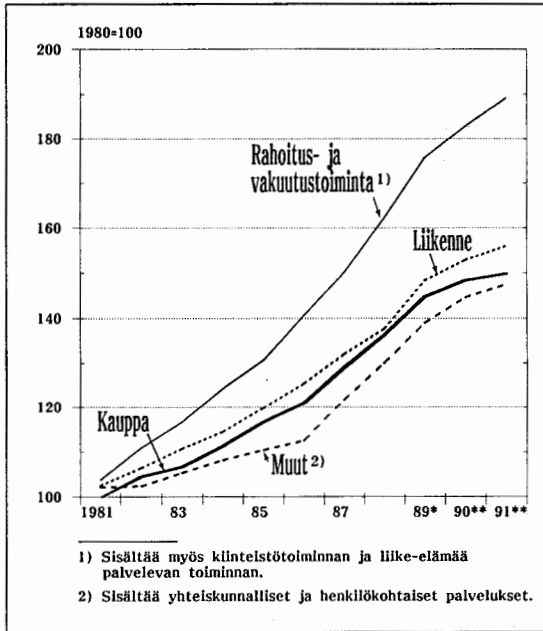
¹⁾ Työtunteina.

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto lisääntyi 7½ % v. 1989. Palveluelinkeinot kasvivat yhteensä lähes neljänneksen vuosina 1987—1989. Vuonna 1990 kasvun ennustetaan hidastuvan 3½ prosenttiin ja v. 1991 edelleen 2½ prosenttiin.

Kaupan tuotanto lisääntyi viime vuonna 6 %. Tukku- ja vähittäiskaupan myyntiä vauhditti vilkas rakentaminen ja muu investointitoiminta. Hyvä sato piristi maatalouskoneiden ja -tarvikkeiden kauppaa. Vähittäiskaupassa myynti lisääntyi erityisesti tavaratalokau-

Kuvio 27.
Palveluelinkeinojen tuotanto

passa, rauta-, sähkö- ja huonekalukaupassa. Uusia autoja ostettiin jälleen ennätysmäärä.

Korkea korko ja kasvanut korkotietoisuus ovat hillinneet kotitalouksien hankintoja vuoden 1989 loppupuolelta alkaen. Lisäksi

pankkilakko vähensi kestokulutustavaroiden hankintoja vuoden 1990 alkupuolella; uusien henkilöautojen myynti on pienentynyt viidenneksen. Vähittäiskauppa vaimeneekin selvästi tänä vuonna. Tukkumyynti kasvaa vähittäismyyntiä enemmän vireän investointitoiminnan ja maatalouskaupan takia.

Ravintola- ja majoitusmyynnin kasvu hidastuu tänä vuonna kolmeen prosenttiin. Tarjonnan lisääntymisen vuoksi kapasiteetin käyttöaste on laskusuunnassa sekä ravintoloissa että majoitusliikkeissä.

Liikenteen tuotanto lisääntyi viime vuonna 7 %. Osa kasvusta oli sikäli näennäistä, että Ilmailuhallitus muuttui vuoden 1989 alusta liikelaitokseksi, minkä takia lentokentät ja ilmailuhallinto kirjataan viime vuodesta alkaen yrittäjätoimintaan¹⁾.

Linja-autoliikenne on menettänyt osuutensa henkilökuljetuksista yksityisautoille; ainoastaan tilausliikenteessä matkustajamäärät ovat kasvussa. Kuorma-autoliikenteen osuus kaikista kuljetuksista on lähes

¹⁾ Ilmailuhallinto muuttuu v. 1991 uusimuotoiseksi liikelaitokseksi. Tämä ei enää vaikuta kansantalouden tilinpidon sektorirajauksiin.

24. Kotimaankaupan myynti

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	määrän muutos, prosenttia				
Tukkukauppa	6,7	4,6	6,5	3	1½
ravinto- ja nautintoaineet	8,1	-2,7	3,3
rauta- ja rakennustarvikkeet	13,1	7,8	13,9
autoala	12,2	16,3	8,5
polttoaineet	-1,1	0,4	-1,5
investointitavarat ja raaka-aineet	15,0	12,0	11,7
Vähittäiskauppa	5,2	4,8	3,4	1	½
elintarvikkeet	4,6	2,5	-1,0
rauta-ala	9,9	9,6	8,0
autoala	6,3	7,3	5,7
huoltamatoiminta	-0,5	2,7	1,2
Ravitsemis- ja majoitustoiminta	6,2	4,9	6,0	3	1

25. Liikenteen tuotanto ja työllisyys

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Kuljetus ja varastointi	74,1	6,9	5,5	6,2	2½	1	2,0
rautatieliikenne	7,6	9,1	4,9	1,8	2
tieliikenne	44,5	7,8	3,8	4,4	3
vesiliikenne	0,0	-3,3	10,0	4,8	2
ilmaliikenne	5,3	22,1	14,4	32,5	5
muut	6,7	8,2	4,2	5,6	3
Tietoliikenne	25,9	11,5	10,0	8,5	7	5	7,9
Yhteensä	100,0	8,2	6,8	6,9	4	2	3,5
Työllisyys ¹⁾		2,0	1,3	2,4	-1½	-2½	0,6

¹⁾ Työtunteina.

puolet. Rekkakalustoa on viime aikoina "ulosliputettu", ts. rekisteröity ulkomaille Suomen kustannustason takia. Ala on muutenkin kansainvälistymässä; kuljetusyhtiöt ovat solmimassa yhteistyösopimuksia ulkomaisten kuljetus- ja huolintayhtiöiden kanssa.

Rautateillä kaukoliikenteen matkustajamäärät ovat nousseet. Puutavaran ja kapaletavaran kuljetukset ovat lisänneet tavaliikenteen kuljetussuoritetta. Suomen kautta Neuvostoliitosta länteen menevien transito-junakuljetusten määrä on selvässä kasvussa.

Uudet autolautat ja Tallinnan-liikenteen vilkastuminen lisäävät meritse tapahtuvaa henkilöliikennettä. Kotimaisen tonniston osuus meritse tapahtuvasta kuljetussuoritteesta on enää runsas viidennes, vaikka kotimainen pientonnisto on valtion korkotuen turvin elvyttänyt merenkulkua. Rahtitariffit ovat kääntyneet pitkästä aikaa nousuun. Lentoliikenne kasvaa edelleen muita liikennemuotoja nopeammin.

Tietoliikenteessä televiestintä on kasvanut nopeasti. Myös tänä ja ensi vuonna matkpuhelut lisääntyvät, teletariffit alenevat, pakettiverkkojen käyttö yleistyy sekä radio- ja televisio-ohjelmien välittäminen kasvaa.

Liikenteen arvioidaan v. 1990 lisääntyvän kaikkiaan 4 % ja seuraavana vuonna 2 %.

Rahoitustoiminnan viime vuoden 14 prosentin kasvusta kaksi kolmasosaa johtui Suomen Pankista; keskuspankin korkotuotot olivat suuret sen harjoittaman kiireän rahapolitiikan vuoksi. Kevään 1990 pankkilakko ei vuositasolla juuri vaikuta toimialan tuotantoon. Pankkien heikkoa kannattavuutta parantaa palvelumaksujen nostaminen, vanhojen lainojen korkojen korottaminen, uusien lainojen korkojen korkeus ja toiminnan yleinen saneeraus.

Vakuutustoiminnassa vahinkovakuutuksen kokonaistulos heikkeni hieman. Henkivakuutusmyynti taantui henkivakuutuksen verovähennyskelpoisuuden poistamisen

myötä. Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksutulo kaksinkertaistui. Hintakilpailu vähentää mm. autovakuutuksen maksutulon kasvua. Ulkomaisen jälleenvakuutuksen merkitys on vähenemässä.

Kiinteistötoiminnassa kiinteistöjen vuokraus vähenee viimevuotisesta ja asuntojen korkeat hinnat ja hintojen laskuodotukset rajoittavat asuntojen välitystä. Vilkas asuntorakentaminen lisää asuntojen omistus-toimialan kasvua. *Liike-elämää palve-*

levassa toiminnassa kasvu jatkuu ripeänä. Työvoimapula rajoittaa tietojenkäsittely-palvelujen laajenemista.

Yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten palvelujen kysyntä kasvaa tulojen kasvun ja lisääntyvän vapaa-ajan myötä. Uudet paikallisradiot ja TV-kanavat ovat piristäneet radio- ja TV-toimintaa, vaikka paikallisradioilla onkin kannattavuusongelmia. Lotto, veikkaus ja erilaiset rahapelit lisääntyvät.

26. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Kauppa	27,5	6,7	5,6	6,2	2½	1	4,1
tukku- ja vähittäiskauppa	22,7	6,8	5,8	6,3	2	1	4,3
ravitsemis- ja majoitustoiminta ..	4,8	6,2	4,9	6,0	3	1	3,3
Liikenne	18,7	8,2	6,8	6,9	4	2	3,5
kuljetus ja varastointi	13,9	6,9	5,5	6,2	2½	1	2,0
tietoliikenne	4,8	11,5	10,0	8,5	7	5	7,9
Rahoitus-, vakuutus-, kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta ..	43,3	6,8	8,1	8,4	4	3½	6,3
rahoitustoiminta	9,2	15,3	8,2	13,9	3	3	8,4
vakuutustoiminta	1,7	-3,0	2,0	0,9	2	2	1,7
asuntojen omistus	13,9	3,4	4,9	4,7	4½	3½	4,1
muu kiinteistötoiminta	6,7	8,0	15,7	11,4	1	3	7,4
liike-elämää palveleva toiminta ..	11,9	6,6	10,4	8,9	6	4	9,2
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtai- set palvelukset	10,6	5,3	4,2	7,8	3	2	4,2
Yhteensä	100,0	6,9	6,7	7,4	3½	2½	4,9
Työllisyys ¹⁾		2,3	2,3	2,6	0	-1	1,3

¹⁾ Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Korkeasuhdanne jatkui voimakkaana vuoden 1989 alkupuoliskolla. Vientiteollisuus toimi täydellä kapasiteetilla ja asuntomarkkinat ja -rakentaminen ylikuumenivat. Noususuhdanne vauhditti myös palvelutuotantoa. Kaikkiaan tuotanto kasvoi viime vuonna 5 %. Kotimaisen kysynnän kasvusta huomattava osa purkautui tuontiin. Vuoden viimeisellä neljänneksellä kokonaistuotannon kasvuvauhti hidastui selvästi.

Vuoden 1990 alkupuolella rakentaminen jatkui vielä vilkkaana, mutta teollisuustuotanto polki lähes paikallaan. Asuntorakentamisen korkeasuhdanne taittuu vuoden loppupuolella. Metsätaloudessa tuotanto supistuu metsäteollisuuden laimentuneen markkinatilanteen takia. Korkeasuhdanne taittuminen heikentää myös palvelutuotannon kasvua. Kokonaistuotannon kasvun ennustetaan hidastuvan 2½ prosenttiin tänä vuonna. Nettovienti, joka vuodesta 1985 lähtien on supistanut tuotannon kasvua, muuttuu tänä vuonna tuotannon kasvua tukevaksi.

Vuonna 1991 kotimainen kysyntä ei kasva lainkaan, ja kokonaistuotanto lisääntyy vain puoli prosenttia. Asuntorakentaminen supistuu peräti viidenneksen ja maataloustuotanto kymmeneksen. Tuotannon kasvu hidastuu teollisuudessa 1½ prosenttiin ja palveluissa 2½ prosenttiin.

Työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1989 koko kansantaloudessa lähes 5 %. Teollisuudessa ja yksityisissä palveluelinkeinoissa lähinnä suuret kone- ja laiteinvestoinnit lisäsivät tuottavuutta nopeasti. Talonrakennustoiminnassa tuottavuus nousi tavanomaista enemmän, mihin vaikuttivat lähinnä korkeasuhdanne, työvoiman niukkuus ja suotuista sää. Maataloudessa ennätysratio ja työpanoksen tuntuva supistuminen nostivat tuottavuutta lähes neljänneksen. Metsätaloudessa tuottavuuden kohoaminen jäi monitoimikoneiden yleistymisestä huolimatta kolmeen prosenttiin.

27. Työn tuottavuus¹⁾

	1987	1988	1989* muutos, prosenttia	1990**	1991**	Keskimäärin 1989/79
Maatalous	-18,3	9,1	23,9	15	-5½	2,8
Metsätalous	7,1	11,6	3,1	2	4	2,5
Teollisuus	6,8	6,9	5,7	5	4½	5,4
Rakennustoiminta	- 0,7	0,8	3,0	1	-1	1,0
Muu yrittäjätoiminta	4,4	4,4	4,7	3½	3½	3,5
Yrittäjätoiminta	4,4	5,3	6,0	4½	3½	4,1
Koko kansantalous	3,3	4,2	4,8	3½	2½	3,3

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

28. Tuotanto toimialoittain

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Yrittäjätoiminta	81,1	3,8	5,6	5,9	2½	0	3,4
maatalous, metsästys ja kalastus .	3,3	-22,4	7,2	14,0	6	-10	-0,4
metsätalous	3,1	6,3	9,7	0,5	-4	1	-0,6
kaivos- ja muu kaivannaistoimin- ta	0,4	0,7	8,0	8,2	2	1	3,8
tehdasteollisuus	23,2	5,0	3,9	3,1	2	1½	3,4
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,5	7,4	2,1	0,1	4	3	4,1
talonrakennustoiminta	7,8	1,2	8,9	13,1	3½	-10	2,1
maa- ja vesirakennustoiminta	2,0	-1,0	0,0	6,5	1½	2½	2,0
kauppa, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	11,7	6,7	5,6	6,2	2½	1	4,1
kuljetus, varastointi ja tietoliik- kenne	8,0	8,2	6,8	6,9	4	2	3,5
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää pal- veleva toiminta	18,5	6,8	8,1	8,4	4	3½	6,3
yhteiskunnalliset ja henkilökoh- taiset palvelukset	4,5	5,3	4,2	7,8	3	2	4,2
miinus laskennalliset pankkipal- velumaksut	- 3,8	16,3	11,2	14,2	6½	8	8,9
Julkinen toiminta	16,9	3,6	2,6	2,2	2½	2	3,0
Muu toiminta	2,0	-0,8	1,2	1,3	2	2	1,5
Bruttokansantuote tuottajahintaan .	100,0	3,6	5,0	5,2	2½	½	3,3
Bruttokansantuote markkinahin- taan		4,0	5,4	5,2	2½	½	3,4
Kansantalouden työllisyys ¹⁾		0,3	0,8	0,4	-1	-2	0,0

¹⁾ Työtunteina.

Vuosina 1990 ja 1991 tuottavuuden nousu hidastuu lähes kaikilla toimialoilla, kun investointitoiminta laantuu, ja yhä niu-

kemmaksi käyvästä työvoimasta ei helpos-
ti luovuta, vaikka korkeasuhdanne onkin
ohitettu.

5 Työvoima

Työvoiman kysyntä kasvoi v. 1989 julkisissa palveluissa mm. työllisyyslain toimeenpanoalueen laajenemisen sekä sosiaali- ja terveydenhoitoalojen työvoimatarpeen takia. Yksityisissä palveluelinkeinoissa kauppa työllisti selvästi edellisvuotista enemmän, kun taas rahoitus- ja liikelämää palvelevan toiminnan työpaikat eivät pitkästä ajasta juuri lisääntyneet. Talonrakennustoiminnassa työllisten määrä kasvoi ennätysmäisesti runsaaseen 155 000 henkeen, ja teollisuudessa työpaikat lisääntyivät ensimmäistä kertaa kuuteen vuoteen. Maataloudessa työpaikat vähenivät lähes kymmeneksellä. Kaikkiaan uusia työpaikkoja syntyi 39 000. Osa-aikatyöntekijöiden sekä yli- ja sivutyötä tehneiden

määrä lisääntyi ja lyhennetyllä työviikolla olevien määrä väheni. Työvoimakapeikat pakenivat yleisesti. Ainoastaan Kymen ja Vaasan lääneissä työpaikkoja oli edellisvuotista vähemmän.

Työvoiman tarjonta kasvoi viime vuonna 13 000 henkeä, mihin vaikuttivat työikäisen väestön lisääntyminen sekä työvoiman paluumuutto. Työvoimaosuus kohosi tuntuvasti vanhemmissa ikäluokissa, joiden varhaiseläkkeelle siirtyminen ainakin tilapäisesti pieneni. Myös nuorten työssäkäynti vilkastui. Työvoimaa oli silti 10 000 henkeä vähemmän kuin enimmillään v. 1986.

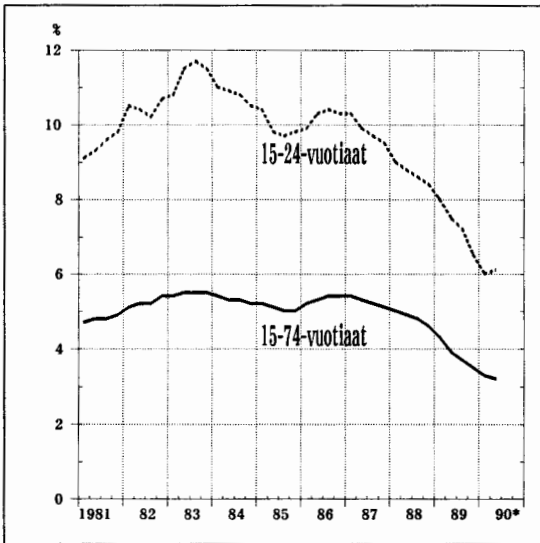
29. Työvoimatase

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö ¹⁾	3 720	3 720	3 725	3 731	3 734
Työvoima	2 554	2 546	2 559	2 557	2 555
Työtön työvoima	130	116	89	84	102
Työllinen työvoima	2 423	2 431	2 470	2 473	2 453
maa- ja metsätalous	251	238	218	205	193
maatalous	206	197	179	167	156
metsätalous	45	41	39	38	37
teollisuus	569	553	561	557	547
rakennustoiminta	184	188	199	203	190
talonrakentaminen	143	145	157	162	150
maa- ja vesirakentaminen	41	43	42	41	40
palveluelinkeinot	1 417	1 450	1 490	1 506	1 521
toimiala tuntematon	3	3	2	2	2
	prosenttia				
Työvoimaosuus	68,6	68,5	68,7	68,5	68,4
Työttömyysaste	5,1	4,5	3,5	3,3	4,0
alle 25-vuotiaat	9,4	8,4	6,5	6,0	6,2
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maastamuutto, netto	-0,7	-1,3	-4,2	-1	0

¹⁾ 15—74-vuotiaat.

Työttömien määrä v. 1989 väheni 89 000 henkeen, ja työttömyysaste laski 3,5 prosenttiin eli pienimmäksi sitten vuoden 1975. Uudenmaan läänissä työttömyysaste oli 1,3 % ja Lapin läänissäkin vain 6,9 %. Työttömiä oli edellisvuotista vähemmän lähes kaikilla toimialoilla, etenkin talonrakennustoiminnassa ja teollisuudessa. Nuorten työttömyysaste painui 6,5 prosenttiin. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä pieneni.

Kuvio 28. Työttömyysaste neljän neljänneksen liukuva keskiarvo

Työvoiman kysyntä lisääntyi tämän vuoden alkupuoliskolla, mutta kasvu pysähtyi loppuvuonna. Palveluelinkeinojen työpaikat lisääntyvät koko vuonna edellisvuotista selvästi vähemmän, sillä julkinen sektori on yleisesti laajentuneen työvoimapulan takia hillinnyt uuden työvoiman hankintaa, ja toisaalta useat yksityisen palvelutoiminnan alat ovat jo mukautumassa etenkin kotitalouksien kulutuskysynnän vaimenemiseen. Talonrakennustoiminnassa työpaikat lisääntyvät vielä hieman, vaikka rakennuksia aloitetaan huomattavasti viivemvotista vähemmän. Alkutuotannossa työpaikkojen väheneminen jatkuu, mutta alalla on yhä työntekijöitä enemmän kuin elintarvikeomavaraisuuden turvaaminen edellyttäisi. Teollisuudessa suhdanteiden tasaantuminen vähentää työvoiman kysyntää jossain määrin.

Työvoiman tarjonta vähenee tänä vuonna hieman. Työkäinen väestö on edellisvuotista suurempi, mutta työvoimaan kuulumattomien määrä lisääntyy lähinnä vanhemmissa ikäluokissa. Nuorten työssäkäynti laajenee kuitenkin edelleen.

Työttömyysasteen vuositaso alentui kesäkuuhun mennessä 3,2 prosenttiin, ja alentuneen vielä kolmannellakin neljänneksellä, mutta alkaa sen jälkeen nousta. Koko vuonna työttömyysaste on keskimäärin

30. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi- neljännes	1987	1988	1989*	1990**	1991**	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, prosenttia				
I	153	137	107	85	108	6,1	5,5	4,3	3,4	4,3
II	129	119	87	84	98	5,0	4,6	3,3	3,2	3,7
III	117	104	83	82	97	4,5	4,0	3,2	3,1	3,7
IV	122	103	78	86	104	4,9	4,1	3,1	3,5	4,2
Koko vuosi	130	116	89	84	102	5,1	4,5	3,5	3,3	4,0

¹⁾ Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

31. Työllisyys

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
		työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	78,5	-0,1	0,5	0,2	-1½	-3	-0,5
palkansaajat	60,7	0,5	0,4	0,7	-1	-2½	-0,1
yrittäjät	17,8	-2,2	0,8	-1,4	-4	-4	-1,6
Julkinen toiminta	18,3	3,0	2,3	1,7	1½	1½	2,6
Muu toiminta	3,2	-3,0	-1,1	-1,9	-1	-1	-1,3
Yhteensä	100,0	0,3	0,8	0,4	-1	-2	0,0
palkansaajat	82,2	0,9	0,8	0,8	-½	-1½	0,4

3,3 %. Työvoimakapeikat vähenevät loppuvuodesta lähinnä teollisuudessa ja rakennustoiminnassa. Alueelliset työttömyyserot eivät vielä tänä vuonna lisäänty. Pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa hieman.

Työvoiman tarjonta vähenee v. 1991 yhä lievästi. Työvoiman kysyntä supistuu alku-

tuotannossa, jalostuselinkeinoissa sekä yksityisissä palveluelinkeinoissa. Julkisen sektorin työpaikat lisääntyvät mm. työllisyyslain velvoitteiden takia, mutta koko työllisen työvoiman määrä jää 20 000 henkeä tämänvuotista pienemmäksi. Työttömyysaste nousee 4,0 prosenttiin. Nuorten työttömyys ei lisääntyne juuri lainkaan.

32. Valtion menot työllisyyden hoitoon

	1987	1988	1989	1990 TMA	1991 ^{a)} TMAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaukset (valtion työtehtävät)	348	443	572	896	1 308
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen	668	1 060	1 029	1 409	1 102
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	264	400	381	353	643
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	468	479	504	310	380
Työllisyyskoulutus	1 016	1 057	1 121	1 216	1 220
Muut menot	183	209	291	299	345
Yhteensä	2 947	3 648	3 898	4 483	4 998

a) Työllisyysmenojen rakenne muuttuu. Työllisyyden hoidon menoilla tarkoitetaan työllisyyspolitiikan toimeenpanon menoja ilman hallintomenoja (budjetin luku 34.06).

Kansantalouden työtuntien määrä lisääntyi v. 1989 $\frac{1}{2}$ %. Kasvu painottui lähinnä rakentamiseen ja yksityisiin palveluelinkeinoin hin sekä julkiseen sektoriin. Maataloudessa tehdyn työn määrä väheni lähes kymmeneksen ja teollisuudessa $2\frac{1}{2}$ %.

Tänä vuonna kokonaistyöpanos supistuu prosenttiin. Yrittäjien työllisyysnäkyvät heikentyvät myös muissa elinkeinoissa kuin maataloudessa, ja palkansaajienkin työtuntien määrä supistuu hieman; etenkin teollisuuden yli- ja sivutyömahdollisuudet pienenevät ja lyhennetyllä työviikolla olevien määrä kasvaa. Ensi vuonna kokonaistyöpanos vähenee 2 %.

Valtion menot työllisyyden hoitoon v. 1990 lisääntyvät 15 % ja ensi vuonna 11 %. Työllisyyslain velvoitteet ovat v. 1991 ensimmäistä kertaa täysimääräisesti voimassa. Lain toteuttamiseksi arvioi-

daan työhön oikeutettuja työllistettävän tuolloin keskimäärin 32 000 henkeä eli 2 000 vähemmän kuin kuluvana vuonna. Kuntien työllistämisosuus kuitenkin laskee ja valtion sekä yksityisen sektorin osuus nousee tämänvuotisesta.

Työllisyyden hoidon tavoitteena on ennen kaikkea parantaa kysynnän ja tarjonnan yhteensopivuutta ja työsuhteturvaa sekä tasata alueellisia työttömyyseroja. Työllisyysmäärärahojen tarpeen vähentämiseksi työllisyyslain mukaan työhön oikeutetut pyritään ensisijaisesti työllistämään omalla työssäkäyntialueellaan tai ohjaamaan ammatilliseen koulutukseen. Työllisyysmäärärahoilla (ml. työllisyyskoulutuksessa olevat) työllistetään tänä vuonna keskimäärin 61 000 henkeä ja ensi vuonna 59 000 henkeä.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio pysyi v. 1989 suunnilleen yhtä nopeana kuin edellisenä vuonna. Palkan- korotukset ylittivät eräillä aloilla tuntuvas- ti syksyn 1988 yhdistelmäratkaisun mukai- sen yleislinjan. Palkansaajien ansiotasoin- deksi kohosi nimellisesti 8,8 % ja reaali- sesti 2,1 % (v. 1988 vastaavat luvut olivat 9,0 % ja 3,7 %). Välilliset työvoimakus- tannukset kohosivat maksuperusteiden ko- rotusten vuoksi selvästi edellisvuotista enemmän. Kustannuskehityksen ohella in- flaatiopaineita piti edelleen yllä myös ka- pasiteettiin nähden suuri kotimainen kys- syntä. Asuntojen hinnat kohosivat vuoden alkupuoliskolla vielä jyrkästi ja nostivat kuluttajahintaindeksiä vuoden aikana lä- hes 2 %. Kansainvälinen inflaatio kiihtyi, mutta toteutetun revalvaation vuoksi markkamääräiset tuontihinnat kohosivat vuoden aikana vain vähän. Kuluttajahin- taindeksi kohosi vuoden 1989 aikana 6,5 % eli saman verran kuin vuotta aiem-

min. Nousu oli edelleen nopeampaa kuin OECD-maissa keskimäärin.

Tammikuussa 1990 solmitun kaksivuotisen tulo- ja talouspoliittisen kokonaisratkaisun mukaisissa sopimuksissa on 75 % palkan- saajista. Kun uusiin sopimuksiin perus- tuvien korotusten lisäksi kuluvana vuonna on toteutettu eräitä merkittäviä edelliseen yhdistelmäratkaisuun perustuvia korotuk- sia — mm. 2,5 prosentin suuruinen indek- sikorotus maaliskuun alusta — palkkojen sopimuskorotukset ovat kuluvana vuonna selvästi viimevuotista suuremmat. Kun merkittävä osa korotuksista ajoittuu vuo- den loppupuolelle ja myös liukuman arvi- oidaan hieman pienenevän, palkansaajien ansiotasoindeksi nousu hidastuu vuosita- salla arviolta kahdeksaan prosenttiin. Reaalisesti ansiotasoindeksi kohoaa 2 % eli saman verran kuin edellisenäkin vuo- na.

33. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
			muutos, prosenttia			
Sopimuspalkkaindeksi	5,0	6,8	5,7	5½	4	6,8
Palkkojen liukuminen yms. tekijät ...	2,1	2,2	3,1	2½	2	2,5
Ansiotasoindeksi	7,1	9,0	8,8	8	6	9,3
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	3,3	3,7	2,1	2	½	2,3
Keskiansiot ²⁾	7,9	9,3	10,2	9	6½	10,4
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾						
koko kansantaloudessa	5,0	5,2	6,3	7½	5½	7,4
tehdasteollisuudessa	0,7	2,1	4,6	6	2½	4,2

¹⁾ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³⁾ Palkkojen ja työnantajain sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

Kokonaisratkaisun mukaisesti keskusjärjestöt neuvottelevat ja sopivat vuotta 1991 koskevista palkkojen tarkistuksista, sovellettavasta indeksiehdosta ja mahdollisista ansiokehitystakuiden ennakoista 15.11.1990 mennessä. Ansiokehitystakuuta koskevat välitarkistusneuvottelut käydään tammikuussa 1991. Tässä katsauksessa on vuoden 1991 tulo- ja hinta-arvioiden pohjaksi otettu tekninen oletus, jonka mukaan palkkojen uudet sopimuskorotukset ovat maaliskuun 1991 alusta kustannusvaikutukseltaan noin 1 %. Lisäksi ansiokehitystakuuseen perustuvien korotusten vaikutukseksi on arvioitu kaikkien palkansaajien tasolla hieman alle 1 prosenttiyksikköä. Kun liukuman arvioidaan pysyvän suunnilleen ennallaan, palkansaajien ansiotasoindeksin nousu olisi ensi vuonna nimellisesti 6 % ja reaalisesti $\frac{1}{2}$ %.

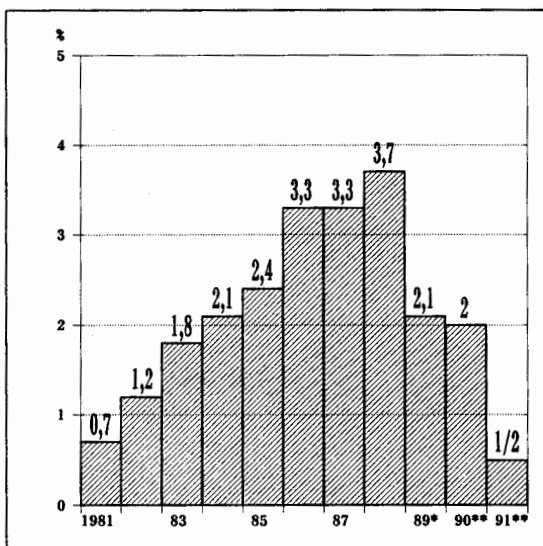
Kuluttajahintaindeksi kohosi joulukuusta heinäkuuhun 3,7 % eli vähemmän kuin vuotta aiemmin. Koko tämän vuoden aika-

na indeksi kohoaa $5\frac{1}{2}$ % eikä kokonaisratkaisuun sisältyvä indeksikyynnys (kuluttajahintaindeksin nousu joulukuusta 1989 joulukuuhun 1990 enintään 5,7 %) siten joulukuussa ylittyisi. Raakaöljyn hintatilanteen vuoksi loppuvuotta koskeva arvio on kuitenkin vielä epävarmalla pohjalla.

Kuluttajahintaindeksin nousun hidastuminen kuluvana vuonna aiheutuu lähes yksinomaan asuntojen hintojen alenemisesta. Kun asuntojen hinnat nostivat viime vuonna indeksiä lähes 2 %, niiden arvioidaan tänä vuonna hidastavan indeksin nousua $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä. Välilliset verot sekä valtion hinnat ja maksut nostavat indeksiä yhden prosentin ja kevään maataloustuloratkaisu, asuntojen vuokrat sekä omistusasuntojen hoitokustannukset kukin $\frac{1}{4}$ % eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Myös palkat ja välilliset työvoimakustannukset kohoavat kuluvan vuoden aikana suunnilleen yhtä paljon kuin viime vuonna. Kun kuitenkin samanaikaisesti tuottavuuden nousu hidastuu, työvoimakustannukset tuoteyksikköä kohti kohoavat viimevuotista enemmän. Indeksien kokonaisnoususta arviolta 3 prosenttiyksikköä aiheutuu työvoimakustannusten kohoamisesta. Tuontihinnat ovat pysyneet kuluvan vuoden alkupuoliskolla suunnilleen ennallaan, ja äskettäisestä raakaöljyn hinnan jyrkästä noususta huolimatta niiden vaikutus kotimaiseen hintatasoon jäänee arviolta yhteen prosenttiin. Vuonna 1990 keskimäärin kuluttajahintaindeksi kohoaa 6 % edellisestä vuodesta.

Vuonna 1991 kansainvälinen inflaatio pysyy suunnilleen ennallaan, ja tuontihinnat nostavat kotimaista hintatasoa arviolta yhdellä prosentilla. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnaksi on oletettu 25 dollaria tynnyriltä. Oletetusta suhteellisen maltillisesta palkkaratkaisusta huolimatta inflaatio ei kuitenkaan mainittavasti hidastu.

Kuvio 29. Palkansaajien reaalin ansiotasoindeksi muutos edellisestä vuodesta

34. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1987	1988	1989	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
			muutos, prosenttia			
Viennin yksikköarvoindeksi	2,1	5,2	7,5	0	3	4,8
Tuonnin yksikköarvoindeksi	-1,9	2,2	3,5	1½	3½	2,8
Kuluttajahintaindeksi	3,7	5,1	6,6	6	5½	6,9
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi .	0,9	3,7	5,7	4	4½	4,8
Maataloustuotteiden tuottajahinta- indeksi	1,6	3,7	4,1	3	3	6,6
Rakennuskustannusindeksi	4,5	6,7	7,8	7½	5	6,9

Arvio pohjautuu mm. seuraaviin tekijöihin:

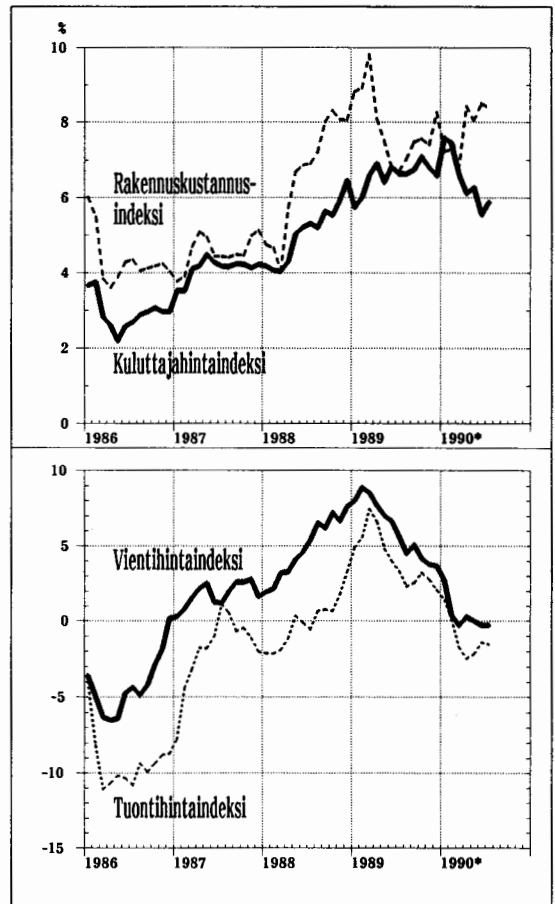
Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvät välillisten verojen sekä valtion hintojen ja maksujen korotukset nostavat indeksiä runsaan prosentin, mistä 0,6 prosenttiyksikköä aiheutuu alkoholijuomien ja tupakan hinnankorotuksista. Lukuun sisältyvät myös kuluvan vuoden alusta valtion liikelaitoksiksi muuttuneiden VR:n sekä posti- ja telelaitoksen tariffien tarkistukset.

Maataloustuotteiden tavoitehinnat kohoavat vain lievästi. Arviossa on oletettu, että tuotantokustannusten nousun sekä maataloustulon tarkistuksen aiheuttamasta korottamistarpeesta edelleenkin merkittävä osa ohjataan hintapoliittiseen tai muuhun maatalouden tukeen.

Asumismenojen vaikutus indeksin nousuun on tämänvuotista suurempi, sillä asuntojen hintojen on arvioitu pysyvän jokseenkin ennallaan, mutta vuokrien sekä omistusasuntojen hoitokustannusten kohoavan suunnilleen yhtä paljon kuin tänä vuonna.

Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan ensi vuoden aikana — joulukuusta

Kuvio 30. Hintaindeksejä
12 kuukauden muutos

1990 joulukuuhun 1991 — yhteensä 5 % ja v. 1991 keskimäärin 5½ % edellisestä vuodesta.

Tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset kohosivat Suomessa v. 1989 keskimäärin 4½ %. Kun kustannusten nousu jäi kilpailijamaissa vähäiseksi ja markka re-

valvoitiin, heikkeni hintakilpailukyky viime vuonna yhteensä 5 %.

Vuonna 1990 kustannusten nousu kiihtyy kilpailijamaissa. Suomessa työkustannukset tuoteyksikköä kohden kohoavat 6 % ja hintakilpailukyky heikkenee edelleen 2½ %.

7 Tulot

Vuonna 1989 palkkasumma kasvoi 11 % eli prosenttiyksikön edellisvuotista enemmän. Työtulojen osuus kansantulosta pysyi ennallaan, vaikka työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen kasvu maksuperusteiden korotusten vuoksi kiihtyi 15 prosenttiin. Hyvän sadon vuoksi kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta lisääntyivät puolella; sen sijaan kotitalouksien metsätaloudesta saamien yrittäjätulojen kasvu hidastui selvästi. Yritysten kannattavuus pysyi edelleen hyvänä.

Kun keskiansioiden nousu hidastuu ja työpanos saattaa hieman supistua, palkkasumman arvioidaan v. 1990 kasvavan 9 %. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyvät suunnilleen viimevuotista vauhtia, sillä vuoden alusta TEL-vakuutusmaksua nostettiin 2 prosenttiyksikköä

ja kuntien eläkemaksua lähes 3 prosenttiyksikköä.

Kevään maataloustuloratkaisu oli loppusummaltaan 1 262 milj. mk, josta 458 milj. mk ohjattiin tavoitehintoihin ja loppuosa hintapoliittiseen ja muuhun maatalouden tukeen. Syksyn maataloustuloratkaisusta ei aiheutunut tavoitehintojen eikä maatalouden tuen tarkistuksia. Kun maatalouden tuotanto hyvän sadon vuoksi edelleen hieman kasvaa, kotitalouksien maataloudesta saamat yrittäjätulot lisääntyvät vielä tänä vuonna kymmeneksen. Teollisuuden raakapuuvarastojen purkamisen vuoksi hakkuutarve supistuu kuluvana vuonna hieman, ja kantohintatason kohoamisesta huolimatta kotitalouksien metsätaloudesta saamien yrittäjätulojen kasvu hidastuu edelleen. Yritysten kannat-

35. Käytettävissä oleva tulo

	1989* osuus %	1987	1988	1989* muutos, prosenttia	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
Palkat	52,0	8,8	10,1	11,0	9	5	10,8
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	12,5	8,6	12,4	14,9	15	10½	11,4
Kotitalouksien yrittäjätulot	11,8	-2,9	6,5	13,3	5½	3	6,7
maataloudesta	2,0	-28,9	2,8	52,3	10	-1	6,0
metsätaloudesta	1,8	8,8	26,6	6,3	1½	4	5,3
muusta toiminnasta	8,0	1,8	3,5	7,9	5	4	7,1
Omaisuuksien tulot ja muut yrittäjätulot	8,5	47,0	31,7	8,2	0	-11	15,2
Välilliset verot miinus tukipalkkiot .	15,2	11,4	21,2	12,4	11½	9½	13,8
Kansantulo	100,0	9,6	13,1	11,7	9	5	11,0
Tulonsiirrot ulkomaille		8,9	-1,5	33,0	20	9	25,6
Käytettävissä oleva tulo		9,6	13,2	11,6	9	5	10,9

a) Noususta 5 prosenttiyksikköä aiheutuu siitä, että vuoden 1991 alusta valtion eläkemaksu on 25 % ja kansantalouden tilinpidossa sovellettiin aiemmin laskennallista 16 prosentin eläkemaksua.

tavuus heikkenee kuluvana vuonna selvästi.

Vuoden 1991 tuloja koskevat arviot perustuvat edellisessä luvussa esitettyihin oletuksiin, joiden mukaan palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa ensi vuonna keskimäärin 6 %. Kun työaikaa ei enää lyhennetä, keskiansiot kohonavat vain lievästi ansiotasoindeksiä enemmän. Palkansaajien työtuntien arvioidaan supistuvan yli prosentin, joten palkkasumma kasvaisi vain 5 % eli selvästi vähemmän kuin kuluvana vuonna. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut sen sijaan lisääntyisivät edelleen yli 10 prosentin vauhtia. Tästä puolet aiheutuu siitä, että valtion eläkkeissä siirryttiin tänä vuonna rahastoivaan järjestelmään ja ensi vuoden 25 prosentin eläkemaksu kirjataan työvoimakustannukseksi. Kuntien eläkemaksu kohoaa 0,7 prosenttiyksikköä. Työvaltaisten alojen sosiaaliturvamaksu alenee heinäkuun alusta 0,25 prosenttiyksikköä.

Tuotantoa rajoittavien toimien vuoksi maataloustuotanto supistuu ensi vuonna selvästi ja kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta jäänevät hieman tämänvuotista pienemmiksi. Kun metsäteollisuuden tuotannon ennustetaan edelleen kasvavan, hakkuutarve lisääntyy uudelleen, ja kotitalouksien metsätaloudesta saamien yrittäjätulojen kasvu kääntyy lievään nousuun. Yritysten kannattavuus heikkenee edelleen.

Kansantalouden käytettävissä olevat tulot kasvavat hieman kotimaista tuotantoa hitaammin, koska ulkomaisen velan korkomenot vievät lisääntyvän osan tuloista. Lisäksi ulkomaankaupan vaihtosuhteen useita vuosia jatkunut paraneminen on päättynyt. Rahoituslaitosten tulot kasvavat lähinnä työeläkevakuutuksen rahastojen kasvun johdosta edelleen nopeasti, kun taas valtion tulojen kasvu on jo alkanut hidastua.

36. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**
		muutos, prosenttia				
Yksityinen sektori	70,1	13,1	9,3	10,7	8	7½
kotitaloudet	62,1	9,7	6,2	11,4	9½	7½
yhteisöt	8,0	60,2	38,7	6,2	-1½	10
yritykset	1,3	.	163,1	-29,2	-94	.
rahoituslaitokset	6,1	15,8	27,6	22,5	16½	11½
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,7	1,3	-8,1	-15,7	7	6½
Julkisyhteisöt	29,9	1,2	24,0	13,5	10½	-½
valtio	12,1	-8,6	47,8	19,0	4½	½
kunnat ja kuntainliitot	17,0	5,7	11,6	10,2	15½	-2
sosiaaliturvarahastot	0,9	36,1	36,1	8,3	-14	12½
Yhteensä	100,0	9,6	13,2	11,6	9	5

8 Kulutus

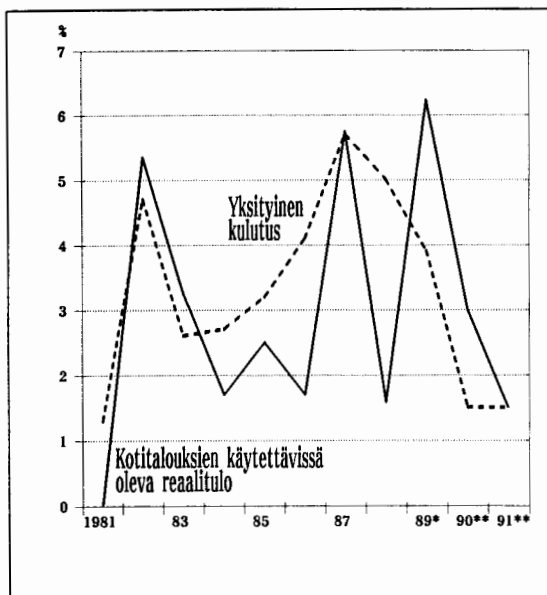
Yksityinen kulutus kasvoi 3,9 % v. 1989. Vuoden jälkipuoliskolla kulutus ei kuitenkaan enää lisääntynyt, ja kestokulutustavaroiden ostot alkoivat jo vähetä. Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla lisääntyivät edelleen tuntuvasti.

Viiden viime vuoden aikana kotitalouksien kulutus rakenne on merkittävästi muuttunut. Lyhytikäisten tavaroiden osuus kulutuksesta on supistunut 4 prosenttiyksikköä, kun taas kestävien kulutustavaroiden ja palvelusten osuus on noussut 3½ ja ulkomailla tapahtuvan kulutuksen osuus ½ prosenttiyksikköä. Rakenteen muuttuminen heijastaa kotitalouksien rahoituksessa tapahtuneita suuria muutoksia. Sa-

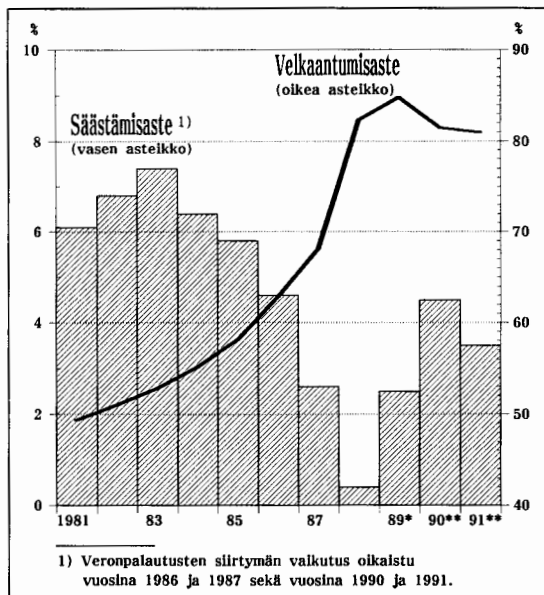
malla tuonnin osuus kulutuksessa on kasvanut.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot kasvoivat 1980-luvun jälkipuoliskolla keskimäärin 3½ % vuodessa. Kotitalouksien kulutus kasvoi prosenttiyksikön tätä nopeammin, joten merkittävä osa kulutuksen kasvusta rahoitettiin säästämistä alentamalla. Kulutusluotot lisääntyivät, mutta tätäkin merkittävämmiin kotitalouksien velkaantumista lisäsi asuntoinvestointien raju kasvu. Luottojen lisäys suhteessa kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin v. 1985 oli 7 % ja v. 1988 peräti 17½ %. Viime vuonna velalla rahoitetun kulutuksen osuus aleni, mutta luottojen

Kuvio 31. Yksityinen kulutus ja kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo

Kuvio 32. Kotitalouksien säästämistä- ja velkaantumistaso

1) Veronpalautusten siirtymän vaikutus oikaistu vuosina 1986 ja 1987 sekä vuosina 1990 ja 1991.

lisäyksen suhde käytettävissä oleviin tuloihin pysyi suurena ja oli 11 %. Vuonna 1989 kotitalouksien kulutus- ja investointimenot ylittivät niiden käytettävissä olevat tulot yhteensä 4 300 milj.mk¹⁾.

Vuonna 1990 kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kolmen prosentin kasvusta merkittävä osa kuluu lainojen lyhennyksiin, ja kun uutta velkaa ei nettomääräisesti enää juuri oteta, kulutuksen reaali- kasvu on lähes pysähdyksissä. Kulutus- ja velkaantumisalttiutta alentaneen jossain määrin kotitalouksien varallisuusaseman heikkeneminen asuntojen hintojen ja pörs- sikurssien alenemisen vuoksi. Vuoden ensi puoliskolla yksityinen kulutus ylitti vain noin prosentilla edellisvuoden tason. Myös loppuvuonna kulutuksen kasvu jäänee vähäiseksi mm. veronpalautusten viivästymisen vuoksi. Koko vuonna yksityinen kulutus lisääntynee vain 1½ %, mikä on vähiten sitten vuoden 1981. Kotitalouksien säästämisaste kohoaa tänä vuonna neljään prosenttiin. Kestokulutustavaroiden kysyntä supistuu kymmeneksen ja vuoden lopulla palataan tasolle, jolta se kolme vuotta sitten lähti rajuun kasvuun. Nopeimmin kasvaa edelleen ulkomaanmatkailu.

¹⁾ Verouudistuksessa toteutetut luontoisetujen verotusarvojen korottaminen ja kotimaan päivärahojen osittainen verottaminen nostivat kansantalouden tilinpidossa vuoden 1989 palkkasummaa ja samalla kotitalouksien käytettävissä olevaa tuloa noin kaksi miljardia markkaa, eli lähes prosentin. Vuoden 1989 käytettävissä olevien reaalityulojen kasvun osalta on lisäksi huomattava, että yksityisen kulutuksen deflaattori nousi viime vuonna lähes kaksi prosenttiyksikköä vähemmän kuin kuluttajahintaindeksi.

Vuonna 1991 kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu jäänee vähäiseksi, vain puoleentoista prosenttiin. Tammi-kuussa 1990 tehdyn talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun tavoitteena oli nostaa palkansaajien käytettävissä olevia reaalityuloja yhteensä 4½ % vuosina 1990—1991. Vuonna 1990 tavoitteesta toteutuneen 2—3 prosenttiyksikköä. Nousu olisi vielä suurempi, ellei veronpalautusten ja jälkikannon ensimmäisen erän siirtymisen ensi vuoteen siirtäisi arviolta vajaan prosenttiyksikön verran tuloja vuodesta 1990 vuoteen 1991. Ensi vuonna osa tulo- verotuksen kevenemisestä siirtyy maksettavaksi veronpalautuksina v. 1992, joten verotuksen keventämisen ostovoimaa lisäävä vaikutus on v. 1991 vain vähäinen. Laskelmissa oletettu sopimuspalkkojen korotus yhdessä työllisyyden heikkenemisen kanssa merkitsee reaalisena palkkasumman pysymistä suunnilleen tämän vuoden tasolla. Sosiaalivakuutusetuudet lisääntyvät ensi vuonna reaalisesti viitisen prosenttia; lapsilisät kohoavat tuntuvasti ja työeläkkeiden kasvu jatkuu.

Ostovoiman vähäisen lisäyksen ja työllisyyshäviön heikkenemisen vuoksi yksityinen kulutus kasvaa v. 1991 vain vähän. Kestokulutustavaroiden kysyntä supistuu edelleen ja kulutuksen kasvua ylläpitää lähinnä palvelusten ja lyhytikäisten tavaroiden kysyntä. Kotitalouksien säästämisaste pysyy vuoden 1990 tasolla ja velkaantumisaste alenee. Yhteensä yksityinen kulutus kasvaa ensi vuonna 1½ %.

37. Kulutus

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Yksityinen kulutus	100,0	5,7	5,0	3,9	1½	1½	3,6
kotitaloudet	96,6	5,9	5,1	4,0	1½	1½	3,6
kestokulutustavarat	12,3	7,2	12,7	4,6	-10	-5	6,3
puolikestävät kulutustavarat ...	12,5	11,7	5,5	2,8	2	2	3,3
lyhytikäiset tavarat	33,1	3,6	2,3	2,1	2½	2	1,8
palvelukset	37,0	5,2	5,0	5,2	4½	3½	4,0
kotitalouksien kulutusmenot							
ulkomailla	3,5	19,6	13,2	10,7	5	3	10,8
miinus ulkomaalaisten kulutus- menot Suomessa	-1,8	11,8	8,7	-1,7	-1	0	-2,0
voittoa tavoittelemattomien yh- teisöjen kulutus	3,4	1,7	1,3	1,9	1½	1½	2,5
Julkinen kulutus	100,0	4,5	2,4	2,7	3	2	3,7
valtio	29,4	4,4	1,8	1,7	3½	2	3,0
kunnat ja kuntainliitot	67,4	4,7	2,5	3,2	3	2½	4,0
sosiaaliturvarahastot	3,1	-0,4	3,8	2,0	1	0	4,2
Yhteensä		5,4	4,3	3,6	2	1½	3,6
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus ¹⁾		4,9	2,8	3,4	3	2½	
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		5,8	1,6	6,2	3	1½	
							prosenttia
Kulutuksen osuus bruttokansan- tuotteesta (käypiin hintoihin)		75,4	73,3	71,5	71½	73	
Kotitalouksien säästämistä ²⁾		3,5	0,4	2,5	4	4	
Kotitalouksien velkaantumista ³⁾ ..		68,1	82,3	84,8	81½	81	
Kotitalouksien likvidisyys ⁴⁾		64,9	74,0	70,0	70	70	

¹⁾ Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.

²⁾ Veronpalautusten siirtymisillä oikaistut luvut ovat v. 1987 2,6, v. 1990 4½ ja v. 1991 3½.

³⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

⁴⁾ Kotitalouksien käteisraha, käteis- ja aikatalletukset vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

9 Investoinnit

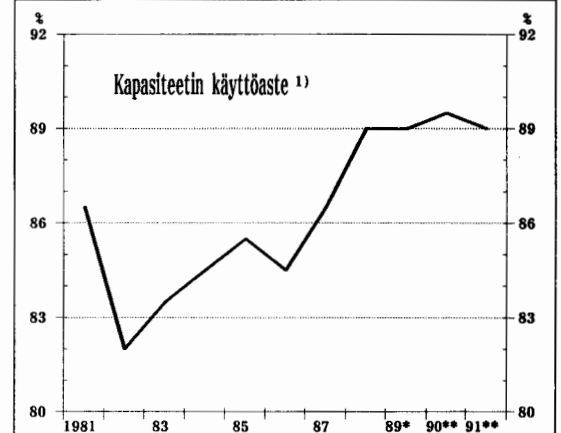
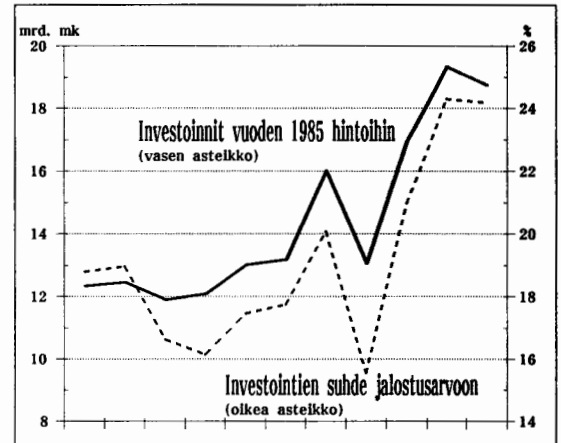
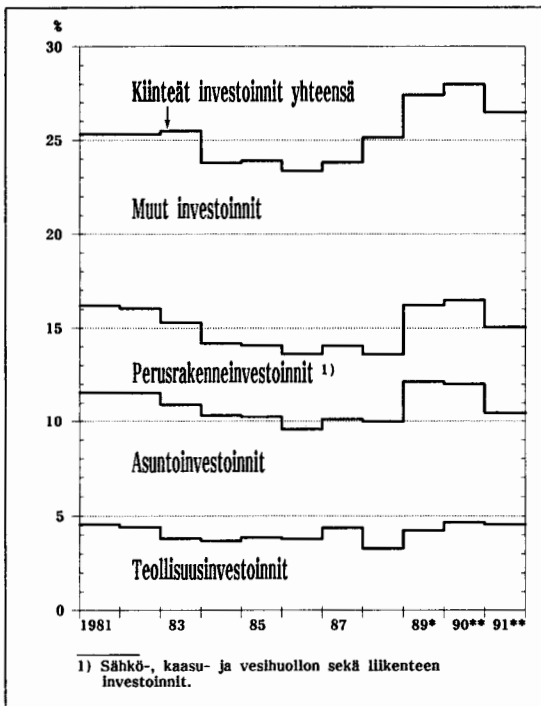
Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit kasvoivat 12½ % v. 1989, kun asuin- ja teollisuusrakennusinvestoinnit lisääntyivät tuntuvasti. Liikerakennusinvestoinnit kasvoivat etenkin maaseutukeskuksissa. Syyskuun lopulla koko maahan ulotettu rakennusvero ehti rajoittaa varsin vähän liikerakentamista pääkaupunkiseudun ulkopuolella, ja lisäksi toimistorakentamisessa lähes kaikki maaseutuhankkeet alittivat veronalaisu-

den kerrosalarajan. Pääkaupunkiseudulla-kin liikerakentaminen elpyi jossain määrin, kun alueen säätelytoimia asteittain

Kuvio 34. Teollisuuden investoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

Kuvio 33. Kiinteät investoinnit suhteessa bruttokansantuotteeseen

1) Suomen Pankin investointitiedustelun mukaan. Sisältää teollisuuden lisäksi kalvannaistoiminnan ja sähkö-, kaasu- ja vesihuollon.

lievennettiin. Kone- ja laiteinvestoinnit lisääntyivät kolmantena perättäisenä vuonna yli kymmeneksen paitsi korkeasuhtaan myös nopeutuneen, atk-painoitteisen rakennemuutoksen vuoksi.

Korkea kapasiteetin käyttöaste, hyvä tilauskanta sekä keveä rahoitusasema vauhdittivat v. 1989 lähinnä metalli- ja metsäteollisuuden investointeja. Kaikkiaan tehdasteollisuuden investoinnit lisääntyivät 30 %. Suuri osa kansantalouden tilinpidon mukaisesta kasvusta aiheutui kuitenkin vuoden 1988 laajojen kiinteistökauppojen takia syntyneestä matalasta vertailutasosta. Tukku- ja vähittäiskaupassa investoinnit lisääntyivät lähes 50 % ja majoitus- ja ravitsemistoiminnassa jopa puolitoistaker- taiseksi vuoteen 1988 verrattuna. Kaupan hyvän rahoitusaseman ohella näitä investointeja on nopeuttanut ennen kaikkea lisääntynyt kilpailu virkistyspalvelujen tarjoamisesta; lisäksi kaupassakin kiinteistö-

kaupat alensivat vuoden 1988 vertailutasoa jossain määrin.

Investointien kasvu hidastuu v. 1990 va- jaaseen viiteen prosenttiin. Kiinteiden investointien osuus bruttokansantuotteesta nousee hieman, mutta varastoinvestointien supistumisen vuoksi kokonaisinvestointias- te laskee lievästi. Asuntokysynnän heikkeneminen vähentää vapaarahoitteisia asuin- rakennushankkeita tuntuvasti, jota laaje- neva aravarakentaminen ei korvaa. Teolli- suusrakennusinvestoinnit ja rakennusve- rosta huolimatta liikerakentaminenkin li- sääntyvät vielä tuntuvasti, ja julkiset ra- kennusinvestoinnit vilkastuvat. Kone- ja laiteinvestointien kasvu pysyy yhä melko nopeana.

Vuonna 1991 investointien määrä vähenee 5 %, mutta investointiaste on yhä korke- ampi kuin keskimäärin 1980-luvulla. Ta- lonrakennusinvestoinnit vaimenevat myös

38. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1989* osuus %	1987	1988 ^{a)}	1989* ^{a)}	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
		määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	88,4	4,7	12,7	14,8	4½	—6	3,8
maa- ja metsätalous	5,2	—8,5	3,4	7,2	½	0	—1,1
teollisuus ¹⁾	15,7	20,5	—18,4 ^{a)}	30,2	14	—3	4,2
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	3,7	—2,2	—11,4	11,5	8½	½	0,9
kauppa, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	8,3	12,5	—7,5	55,3	3	—1½	6,6
asuntojen omistus	28,9	0,8	16,7	17,7	—3½	—20	1,0
muut	26,6	1,0	47,6	—0,6	7½	0	8,3
Julkinen toiminta	10,5	8,5	—1,8	—2,4	6	3½	2,8
Muu toiminta	1,1	22,8	1,9	—1,4	6	0	3,6
Yhteensä	100,0	5,4	10,5	12,5	4½	—5	3,7

¹⁾ Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.

^{a)} Teollisuuden ja kaupan investointien tuntuva väheneminen v. 1988 aiheutui kiinteistöjen poikkeuksellisen laajoista myynneistä mm. eläkesäätiöille ja myyjien itsensä osittain omistamille kiinteistöyhtiöille, joiden investoinnit vastaavasti lisääntyivät (toimiala ”muut”). Alhainen/korkea vertailutaso selittää osaltaan samojen toimialojen investointien kasvua/supistumista v. 1989.

muussa kuin asuinrakentamisessa. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät tämänvuotista enemmän lähinnä suurten liikennehankkeiden johdosta. Kone- ja laiteinvestoinnit supistuvat ensi kertaa vuoden 1978 jälkeen.

Maatalouden investoinnit pysyvät tuotannonrajoitustoimien tehostumisesta huolimatta tänä ja ensi vuonna ainakin ennallaan, sillä alalle jäävien nuorten viljelijöiden investointitarpeet ovat varsin mittavat ja omarahoitus viime vuoden suuren sadon takia hyvä. Toisaalta paikallispankkien huono kannattavuus heikentää alan lainarahoitusmahdollisuuksia.

Tehdasteollisuuden investointien kasvu hidastuu tänä vuonna, mutta investointiaste nousee 24 prosenttiin. Nopeimmin lisääntyvät metalli- ja metsäteollisuuden investoinnit. Toimialoittaiset kasvuerot tasoittuvat kuitenkin. Investoinnit painottuvat suuriin valtion yhtiöihin.

Vuonna 1991 teollisuusinvestoinnit supistuvat, kun alan kannattavuus ja rahoitusasema heikenevät sekä kapasiteetin käyttöaste alenee. Etenkin metsäteollisuuden investointitoiminta laantuu.

Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit lisääntyvät v. 1990 raken-

nusveron takia enää vähän. Veron päättymisestä huolimatta alan investoinnit eivät vilkastu ensi vuonnakaan, sillä myyntinäykymät ovat heikentyneissä. Investointien määrä pysyy kuitenkin suurena.

Julkiset investoinnit kasvavat tänä vuonna 6 % lähinnä siksi, että valtionrautateiden radanpito kirjataan tästä vuodesta lähtien julkiseen sektoriin. Aiemman tilastoluokituksen mukaiset julkisen hallinnon investoinnit lisääntyvät v. 1990 vain 2 %. Kuntien investointien kasvu jää pieneksi tänä ja ensi vuonna. Valtion investointitoiminta on ensi vuonna vilkasta, kun suhdanne-tyistä lykätyt investoinnit alkavat toteutua.

Tutkimus-, tuotekehitys- ja markkinointi-investointien kasvu pysähtyi vuosina 1988 ja 1989 lähes täysin, mutta on nyt vauhdittumassa uudelleen. Suomen Pankin investointikyselyn mukaan aineettomat investoinnit kasvavat sekä tänä että ensi vuonna noin kymmeneksen. Tutkimus- ja kehittämistoiminta laajenee sähkötekniisten tuotteiden ja instrumenttien sekä etenkin kemiallisten tuotteiden valmistuksessa. Kemian teollisuuden osuus kaikista teollisuuden tutkimus- ja tuotekehittelymenoista on lähes kolmannes.

Varastoinvestoinnit

Kaupan varastot lisääntyivät tuntuvasti viime vuonna. Myös teollisuuden varastot kääntyivät kasvuun vuoden viimeisellä neljänneksellä. Kemiallisen metsäteollisuuden markkinatilanteen heikkeneminen lisäsi toimialan lopputuote- ja raakapuuvarastoja. Runsas sato kasvatti viljavarastoja.

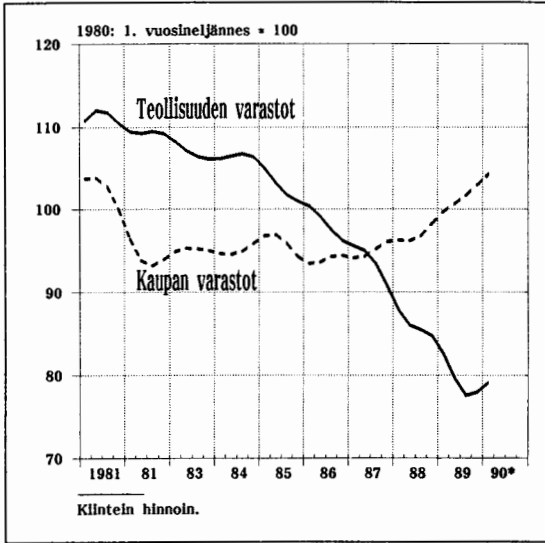
Kaikkiaan varastoinvestoinnit lisäsivät kokonaiskysyntää v. 1989 prosenttiyksikön.

Teollisuus vähensi vuosina 1984—1989 varastojaan neljänneksen. Varastonpidon tehostuminen paransi osaltaan teollisuuden kannattavuutta ja rahoitusrakennetta. Vii-

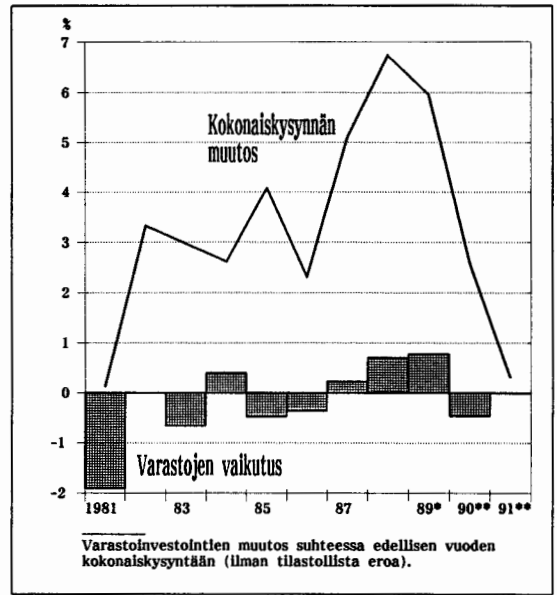
den vuoden aikana teollisuuden varastoista vapautui yli 10 mrd. markan pääoma. Vaikka teollisuuden varastokannan supistuminen näyttäisi pysähtyneen, varastojen osuus liikevaihdosta vielä pienenee. Korkea reaalkorko, atk-pohjaisen varastokirjanpidon sekä kehittyneen varastointiteknikan yleistymisen pitävät varastojen kasvun hyvin vähäisenä.

Vuonna 1990 kansantalouden kokonaisvarastot kasvavat vähemmän kuin edellisellä vuonna ja supistavat kokonaiskysyntää ½ prosenttiyksikköä. Ensi vuonna varastoinvestointien vaikutus kysyntään jää vähäiseksi.

Kuvio 35. Teollisuuden ja kaupan varastot neljännesvuosittain, kausitasoitettu

Kuvio 36. Varastoinvestointien vaikutus kokonaiskysynnän määrän muutokseen

39. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1989* osuus %	1987	1988	1989*	1990**	1991**	Keski- määrin 1989/79
	määrän muutos, prosenttia						
Talorakennukset	51,2	1,5	12,1	14,6	3½	—10½	2,0
asuinrakennukset	28,0	0,7	16,7	17,8	—4	—20	0,8
muut talorakennukset	23,3	2,3	7,6	11,1	12	—1½	3,5
Maa- ja vesirakennukset	9,3	—1,4	—3,4	8,2	1½	2½	1,3
Koneet ja laitteet	39,5	12,1	12,6	11,3	6½	—½	6,7
Yhteensä	100,0	5,4	10,5	12,5	4½	—5	3,7
yksityiset	89,5	5,0	12,5	14,6	4½	—6	3,8
julkiset	10,5	8,5	—1,8	—2,4	6	3½	2,8
					prosenttia		
Investointien osuus bruttokansan- tuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		23,8	25,2	27,4	28	26½	24,9
yksityiset		20,5	22,1	24,6	25	23½	21,7
julkiset		3,3	3,1	2,9	3	3	3,2
Varastojen muutos ¹⁾		—0,2	0,7	1,3	½	½	0,7

¹⁾ Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

10 Julkinen talous ja sosiaaliturva

Julkinen talous ja finanssipolitiikka

Julkisyhteisöt, valtio, kunnat ja sosiaaliturvarahastot saavat tulonsa pääasiassa veroista ja pakollisista maksuista. Kokonaisveroastetarkastelussa ovat mukana myös

40. Veroasteet¹⁾

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoveroaste²⁾	35,8	37,5	37,3	37,8	36,5
välittömät verot	15,7	16,9	16,6	17,2	15,6
välilliset verot	14,7	15,2	15,4	15,6	16,1
pakolliset maksut ja sakot	0,6	0,8	0,8	0,7	0,7
sosiaaliturvamaksut	4,9	4,7	4,5	4,3	4,0
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	13,5	12,4	12,2	11,1	12,6
tukipalkkiot	3,0	2,6	2,7	2,7	2,7
muut tulonsiirrot (ilman eläkkeitä)	10,5	9,9	9,4	8,4	9,9
Nettoveroaste³⁾	22,3	25,1	25,1	26,8	23,9
valtio	16,2	18,4	18,5	19,6	18,4
kunnat	7,9	8,1	7,9	8,5	7,2
sosiaaliturvarahastot	-1,8	-1,5	-1,3	-1,4	-1,7
Bruttoveroaste²⁾	35,8	37,5	37,3	37,8	36,5
valtio	22,0	23,7	24,0	24,0	24,2
kunnat	8,9	9,1	8,8	9,5	8,3
sosiaaliturvarahastot	4,9	4,7	4,5	4,3	4,0
Kokonaisveroaste⁴⁾	40,3	43,0	43,2	44,8	44,4
valtio	22,0	23,7	24,0	24,2	25,3
kunnat	8,9	10,0	9,9	10,8	9,6
sosiaaliturvarahastot	4,9	4,7	4,5	4,3	4,0
yksityiset työeläkerahastot yms. ⁵⁾	4,5	4,6	4,9	5,5	5,4
Nettosiirrot valtiolta kunnille	6,4	6,3	6,3	6,5	6,8

¹⁾ Ilman veronpalautusoikaisua.

²⁾ Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja.

³⁾ Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja ja maksettuja eläkkeitä.

⁴⁾ Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille, valtion eläkerahaston ja Kuntien eläkevakuutuksen saamat maksut sekä työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut.

⁵⁾ Työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut: TEL-peruseläke, LEL, TaEL, YEL, MYEL, LUEL, MATA, MEL, työntekijöiden ryhmähenkivakuutus ja työnantajan lakisääteinen tapaturmavakuutus.

pakollisen eläkejärjestelmän maksut, jotka muissa maissa yleensä maksetaan julkiselle sektorille.

Bruttoveroaste asettuu veronpalautuskorjattuna 37 prosentin tasolle vuosina 1990 ja 1991. Vuoden 1989 tuloista toimitettavan lopullisen verotuksen valmistumisen siirtyminen vuoden 1991 puolelle nostaa vuoden 1990 veroasteita ja alentaa vuoden 1991 veroasteita noin puolella prosenttiyksiköllä. Välittömien verojen suhde kansantuotteeseen kuitenkin alenee puoli prosenttiyksikköä. Se alenisi vielä puoli prosenttiyksikköä lisää, jos vuoden 1991 tuloveroperusteiden muutokset otettaisiin huomioon täysimääräisinä jo veron ennakkoperinnässä. Tavaroihin ja palveluksiin kohdistuva välillinen verotus kiristyy sekä kuluvana että ensi vuonna. Sosiaaliturvamaksujen suhde kansantuotteeseen alenee kuluvana vuonna työnantajien kansaneläke- ja työttömyysvakuutusmaksun alentamisen vuoksi. Veronpalautusosikaistuna sosiaaliturvamaksujen suhde kansantuotteeseen on vuosina 1990 ja 1991 suunnilleen samalla tasolla.

Kun bruttoveroihin lisätään valtion, kuntien ja yksityisen sektorin maksamat eläkemaksut sekä pakolliset ryhmähenkiva-

kuutus- ja tapaturmavakuutusmaksut ja suhteutetaan tämä kansantuotteeseen saadaan *kokonaisveroaste*. Veronpalautuskorjattuna kokonaisveroaste nousee runsaalla prosenttiyksiköllä kuluvana vuonna ja vajaalla prosenttiyksiköllä ensi vuonna. Kuntien ja valtion siirtyminen rahastoiiviin eläkejärjestelmiin aiheuttaa kokonaisveroasteeseen laskennallisen lisäyksen, joka on lähes puolet veroasteen kuluvan vuoden noususta ja ensi vuoden nousu kokonaan.

Suotuista taloudellinen kehitys vähentää tänä vuonna yksityiselle sektorille, lähinnä kotitalouksille maksettavia tulonsiirtoja suhteessa kansantuotteeseen, jolloin veronpalautuskorjattu *nettoveroaste* nousee prosenttiyksiköllä, vaikka bruttoveroaste aleneekin hieman. Vuonna 1991 tulonsiirtojen arvioidaan jälleen kasvavan talouskehityksen hidastuessa ja samalla nettoveroaste alenisi puolitoista prosenttiyksikköä veronpalautuskorjattuna. Korjaamattomat veroasteluvut on esitetty asetelmassa 40.

Julkisten menojen BKT-suhde kääntyy nousuun

Julkiset menot alenivat bruttokansantuotteeseen suhteutettuna korkeasuhdannevuosina 1988 ja 1989, mikä osaltaan vaikutti

41. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot ¹⁾	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio määrän muutos, prosenttia	kunnat		
1986	1,1	4,3	4,1	1,5	5,3	4,0
1987	4,4	4,7	11,8	7,4	3,2	4,5
1988	1,8	2,5	-0,3	-2,7	2,0	1,9
1989*	1,7	3,2	-0,6	-3,6	3,1	2,5
1990**	3½	3	11	3	7	4½
1991**	2	2½	6	2	4	3

¹⁾ Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

42. Julkisyhteisöjen talous

	1987	1988 ^{a)}	1989*	1990** ^{b)}	1991**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	1,7	1,3	1,4	1,4	1,4
Välittömät verot	15,7	16,9	16,6	17,2	15,6
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	15,3	15,9	16,2	16,3	16,9
Sosiaalivakuutusmaksut	4,9	4,7	4,5	4,6	5,2
työnantajat	3,2	3,1	3,0	3,0	3,8
vakuutetut	1,7	1,6	1,5	1,6	1,3
Muut tulot	2,2	1,2	1,2	1,2	0,6
Tulot	39,7	40,0	39,9	40,6	39,6
Kulutusmenot	20,8	20,1	19,8	20,2	21,0
Tukipalkkiot	3,0	2,6	2,7	2,7	2,7
Sosiaalivakuutusetuudet	6,5	6,1	5,8	6,2	7,5
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot (ml. ulkomaille) ..	4,4	4,2	4,1	4,2	4,5
Muut menot	3,7	2,9	2,7	2,6	1,4
Menot	38,4	35,8	35,0	36,0	37,3
Säästö	1,4	4,2	4,9	4,6	2,4
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,1	0,5	1,1	1,1	1,2
Pääoman bruttomuodostus ¹⁾	3,7	3,5	3,1	3,2	3,3
Menot yhteensä	42,2	40,0	38,3	39,2	40,6
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	-1,2	1,3	2,9	2,6	0,3

¹⁾ Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta. Ml. maanostot ja varastojen muutos.

^{a)} Kuntien eläkevakuutus on v. 1988 siirretty kunnat ja kuntainliitot -sektorista rahoituslaitoksiin. Muutos alentaa tästä vuodesta lähtien taulukossa muiden tulojen, kulutusmenojen ja muiden menojen osuutta bruttokansantuotteesta.

^{b)} Valtion eläkerahaston perustaminen sekä valtion liikelaitosuudistus v. 1990 nostavat kansantalouden tilinpidossa työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen, sosiaalivakuutusetuuksien, kulutusmenojen ja investointien osuutta bruttokansantuotteesta.

valtion rahoitusaseman vahvistumiseen. Tänä ja ensi vuonna julkisten menojen kansantuoteosuus kuitenkin kääntyy jälleen selvään nousuun, mikä johtuu sekä julkisten menojen volyymikasvun nopeutumisesta v. 1990 että julkisen kulutuksen suhteellisesta kallistumisesta.

Julkisten kulutusmenojen trendikasvu on hidastunut, vaikkakin tavoiteltua vähem-

män. Pyrkimykset tehostaa julkista toimintaa pitävät julkisen kulutuksen volyymikasvun suhteellisen hitaana myös jatkossa. Eläkerahaston perustaminen kuntasektoriin ja tänä vuonna myös valtiolle sekä näiden rahastojen kartuttaminen eläkemaksuja nostamalla ovat kuitenkin kallistamassa tuntuvasti julkisen kulutuksen hintaa. Samaan suuntaan vaikuttavat pula työvoimasta ja uusien virkojen perustami-

nen lähinnä kuntasektoriin, mikä on lisännyt palkkapaineita.

Julkiset investoinnit supistuivat parina edellisenä vuotena, kun rakentamisen ylikuumenemisen hillitsemiseksi julkisia hankkeita siirrettiin myöhemmäksi. Julkisten investointien kasvu v. 1990 on pääosin näennäistä. Se johtuu liikelaitosuudistuksesta, joka siirtää laskennallisesti aikaisempia yksityisiä investointeja valtion investoinneiksi.

Tulonsiirtojen kasvu yksityiselle sektorille nopeutuu mm. tulopoliittisten sitoumusten takia, mutta myös talouskasvun hidastumisen takia. Myös kehitysapumenot ulkomaille ovat suuret.

Julkisen tuotannon kasvu jatkaa 2—2½ prosenttina. Työtunteina mitattu työllisyys lisääntyy 1½ % sekä v. 1990 että v. 1991. Tämä on prosenttiyksikön vähemmän kuin 1980-luvulla keskimäärin. Tuottavuus kehittyi jatkossakin trendivauhtiaan eli ½ % vuodessa. Tulosjohtamisen sovittaminen julkishallintoon nostaa tuottavuutta vastaisuudessakin, ja työvoiman tarve vastaavasti pienentyy.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema kohentui tuntuvasti vuosina 1988 ja 1989 (taulukko 42). Rahoitusaseman arvioidaan säilyvän hyvänä, vaikka se heikkeneekin tänä ja ensi vuonna. Jos verotus toteutuisi normaalikäytännön mukaisena ilman veronpalautusten ja jälkikannon siirtymistä tästä vuodesta ensi vuoteen, rahoitusylijäämä olisi vielä ensi vuonnakin 1 % bruttokansantuotteesta. Rahoituskehitys on ollut seurausta vuosien 1988 ja 1989 perusteiltaan tiukasta finanssipolitiikasta ja nopeasta talouskasvusta.

Finanssipolitiikka hillinnyt kasvua

Finanssipolitiikan määrällisiä vaikutuksia saman vuoden kokonaistuotantoon on arvioitu mallilla, jossa tulojen ja menojen vuotuisten muutosten ohella otetaan huomioon valtion nettofinanssisijoitusten muutos. Vaikutuslaskelmien mukaan julkinen talous hidasti tuotannon kasvua yhteensä 2½ prosenttiyksikköä vuosina 1988 ja 1989. Lisäksi mm. investointivero ja TEL-maksun korotukset hillitsivät ylikuumenemistä. Julkisen talouden kokonaistuotantoa kaventava vaikutus oli peräisin

43. Finanssipolitiikan vaikutukset¹⁾

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	prosenttia bruttokansantuotteesta, kiinteisiin hintoihin				
Valtio	0,8	-1,5	-1,3	0,4	1,3
välittömät	0,6	0,2	0,2	0,1	0,3
välilliset	0,2	-1,7	-1,5	0,3	1,0
Kunnat	0,8	0,1	0,1	0,4	0,3
välittömät	1,2	0,8	0,5	0,7	0,5
välilliset	-0,4	-0,7	-0,4	-0,3	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Yhteensä	1,5	-1,4	-1,1	0,9	1,6

¹⁾ Vuosien 1987, 1988, 1990 ja 1991 kasvuvaikutus on arvioitu ikään kuin verotus olisi normaalikäytännön mukaista.

yksinomaan valtiolta. Kuntien talous tuki tuotantoa lievästi kumpanakin vuonna. Vuonna 1990 finanssipolitiikka tukee talouden kasvua 0,9 prosenttiyksikköä. TEL-maksun korotus ja vielä tänä vuonna voimassa oleva rakennusvero kuitenkin vähentävät tosiasiallista elvytystä. Vuonna 1991 julkisen talouden vaikutus kokonaistuotannon kasvuun on laskelman mukaan peräti 1,6 prosenttiyksikköä, mutta tästä runsas puolet aiheutuu valtion finanssijoitusten, lähinnä asuntolainojen kasvusta. Tämä vaikutus on sikäli näennäinen, ettei asuntolainojen muutosta uudeksi yhtenäislainajärjestelmäksi eikä liikelaitosuudistuksen vaikutusta ole mallissa voitu ottaa huomioon.

Finanssipolitiikan perusteet säilyvät suhteellisen kireinä

Finanssipolitiikan perusteiden kehittymistä arvioidaan suhdannetasoitetulla rahoitusjäämällä taulukossa 44. Peräkkäiset vuodet on muunnettu myös tilinpidollisesti vertailukelpoisiksi. Rahoitusjäämän (neutraali A) mukaan päätösperäinen finanssipolitiikka muuttuu v. 1990 elvyttäväksi. Vuonna 1991 se muuttuisi edelleen elvyttävään suuntaan. Finanssipolitiikan perusteet säilyvät silti neutraaleina vuoteen 1988 verrattuna. Valtion osalta perusteet pysyvät kireämpinä kuin v. 1988. Arvioiden taustana on, että 1990-luvun alkupuolella tuotannon trendikasvu olisi 1½ %, kun se oli 1980-luvulla 3½ %. Oletus 1990-luvun alkupuolen trendikasvusta vaikuttaa ratkaisevasti käsitykseen vuoden 1991 finanssipolitiikan perusteiden kireydestä.

Lisänäkökulma finanssipolitiikan kireyden arviointiin saadaan, kun julkisyhteisöjen tuloylijäämästä puhdistetaan korkotulot ja -menot, jolloin päädytään ns. perustuloylijäämään. Näin tehdään siksi, että kulloinenkin julkisen sektorin nettokorkotulojen vaihtelu ei ole suoranaisesti viranomaisten päätettävissä. Tasoitetun perustuloylijäämän (neutraali B) finanssipolitiikasta antama kuva on pääpiirteittäin sama kuin edellä esitetty, paitsi sen mukaan vuosina 1990 ja 1991 koko julkisen talouden tulo- ja menoperusteet vuoteen 1988 verrattuna olisivat neutraalin sijasta lievästi elvyttävät. Valtion osalta siirtymä olisi kireästä neutraaliksi. Laskelmien ero selittyy sillä, että huomattava osa valtion tuloylijäämän kasvusta on käytetty velkojen takaisin maksuun, eikä uusien finanssijoitusten tekemiseen. Valtion nettovelka (bruttovelka — antolainauskanta) pienenee jonkin verran vuosina 1990 ja 1991. Nettovelan arvioidaan olevan ½ % bruttokansantuotteesta v. 1991.

Valtiontalous on edelleen kestäväällä pohjalla, kuten nettovelan kehitys osoittaa. Kuntien talous on selvästi heikompi. Keskipitkällä aikavälillä tilanne on varsin vaikea, jos julkisyhteisöjen menojen kasvua ei saada hidastumaan tarpeeksi. Menojen kasvu johtaa velan kasvuun ja vaarantaa vaihtotaseen tasapainottamisen. Lopulta verorasitus ja kotimaiset korot nousevat. Julkisyhteisöjen velanhoitomenojen kasvussa finanssipolitiikan nykyisin kestävältä näyttävä pohja murtuisi nopeasti.

44. Todellinen ja suhdanneneutraali budjettilyijäämä

	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**
		prosenttia		bruttokansantuotteesta		
Koko julkinen talous						
Tuloylijäämä	0,8	-1,2	1,3	2,9	2,6	0,3
Tasoitukset:						
— vero-oikaisut	-0,8	0,8	—	—	-0,7	0,7
— tilinpidon muutokset	—	—	0,0	-0,1	0,2	0,2
Automaatiikka	1,5	1,2	0,4	-0,3	0,0	0,5
Suhdanneneutraali tuloylijäämä A	1,5	0,8	1,7	2,5	2,1	1,7
Nettokorkotulot	0,7	0,8	0,8	0,5	0,4	0,4
Suhdanneneutraali perustuloylijäämä B	2,2	1,6	2,5	3,0	2,5	2,1
Tuloylijäämän ¹⁾ muutos edellisestä vuodesta						
todellinen		-2,0	2,5	1,6	-0,3	-2,3
neutraali A		-0,7	0,9	0,8	-0,4	-0,4
neutraali B		-0,6	0,9	0,5	-0,5	-0,4
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**
Valtio						
Tuloylijäämä	0,9	-0,6	1,2	2,8	2,2	1,2
Tasoitukset:						
— vero-oikaisut	-0,6	0,6	—	—	-0,1	0,1
— tilinpidon muutokset	—	—	-0,1	-0,2	0,1	0,1
Automaatiikka	1,1	0,9	0,3	-0,2	0,0	0,4
Suhdanneneutraali tuloylijäämä A	1,4	0,9	1,4	2,4	2,2	1,8
Nettokorkotulot	0,6	0,7	0,6	0,3	0,3	0,2
Suhdanneneutraali perustuloylijäämä B	2,0	1,6	2,0	2,7	2,5	2,0
Tuloylijäämän ¹⁾ muutos edellisestä vuodesta						
todellinen		-1,5	1,8	1,6	-0,6	-1,0
neutraali A		-0,5	0,5	1,0	-0,2	-0,4
neutraali B		-0,4	0,4	0,7	-0,2	-0,5
¹⁾ miinus = elvyttävä plus = kiristävä						

Valtio

Valtion rahoituslijäämä (nettoluotonanto) oli v. 1989 13,7 mrd. mk eli lähes 3 % bruttokansantuotteesta (taulukko 45). Valtiontalouden merkittävä vahvistuminen perustui sekä suhdanneautomaatiikkaan että perustemuutoksiin. Tuloverotusta kevennettiin verouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa, ja välittömien verojen tuoton kasvu hidastui selvästi. Välillisten verojen kasvua piti yllä nopean talouskasvun ohella mm. liikevaihtoverokannan korottaminen puolella prosenttiyksiköllä vuoden 1989 kesäkuun alusta lukien. Hyvän suhdannekehityksen vuoksi mm. valtion työllisyys- ja sosiaaliturvamenoja säästy. Valtionvel-

ka pieneni 5 mrd. mk ja se oli vuoden 1989 lopussa enää 10,7 % kansantuotteesta.

Valtiontalouden vahvistuminen pysähtyy vuonna 1990

Vuonna 1990 valtion tulojen kasvu hidastuu, ja tulot lisääntyvät kymmeneksen. Välittömien verojen tuoton kasvu jäänee 7½ prosenttiin. Vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästyminen siirtää veronpaltustusten maksun ja jälkikannon ensimmäisen erän ensi vuoden puolelle. Tulopoliittiseen ratkaisuun kytketyssä verouudistuksen toisessa vaiheessa tulo- ja varalli-

45. Valtio¹⁾

	1986	1987	1988	1989*	1990**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 912	4 325	3 261	4 271	4 325
Välittömät verot	30 015	26 580	34 691	38 708	41 610
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	54 345	59 565	70 051	80 004	87 980
Sosiaalivakuutusmaksut	5	0	0	71	1 500
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	479	534	645	698	695
Muut tulot ²⁾	2 003	2 242	2 598	2 757	2 890
Tulot	89 759	93 246	111 246	126 509	139 000
Kulutusmenot	21 907	24 285	26 758	28 828	32 055
Tukipalkkiot	10 833	11 184	10 712	13 044	13 980
Sosiaalivakuutusetuudet	2 600	2 795	3 015	3 518	6 455
Sosiaalivastukset ja muut tulonsiirrot	8 956	10 018	11 323	12 591	14 100
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	27 915	31 855	34 588	37 630	41 925
Muut menot ³⁾	8 815	9 394	10 215	10 452	10 995
Menot	81 026	89 531	96 611	106 063	119 510
Säästö	8 733	3 715	14 635	20 446	19 490
Poistot ja pääomansiirrot, netto	-526	-619	-3 240	-953	-1 000
Pääoman bruttomuodostus ⁴⁾	4 895	5 544	5 988	5 825	6 740
Rahoituslijäämä (eli nettoluotonanto)(+)	3 312	-2 448	5 407	13 668	11 750

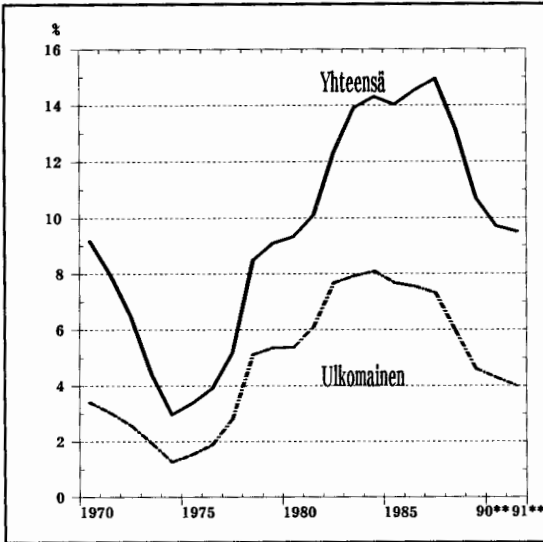
¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ja tulonsiirrot muilta kotimaisilta sektoreilta.

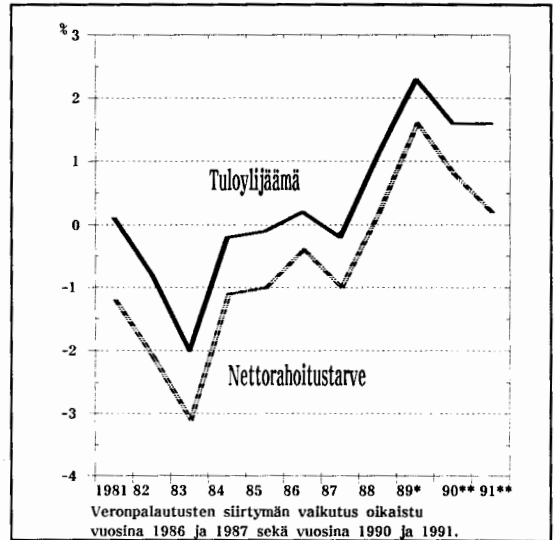
³⁾ Korot sekä eläkemeno; v. 1990 valtion liikelaitosten eläkkeet sisältyvät sosiaalivakuutusetuuksiin.

⁴⁾ Ml. maanostot ja varastojen muutos.

Kuvio 37. Valtionvelka
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 38. Valtiontalouden netto-
rahoitustarve (—) ja tuloylijäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen

suusverotusta kevennettiin alentamalla tuloveroasteikon marginaaliveroprosentteja 1—3 prosenttiyksikköä ja tehtiin asteikkoihin kuuden prosentin inflaatiotarkistus. Yhteisöjen tuloverokantaa alennettiin 8 prosenttiyksikköä 25 prosenttiin. Tuloverokevennykset vähentävät valtion tuloja 4,4 mrd. mk v. 1990 ja lisäksi 1,6 mrd. mk kahtena seuraavana vuonna yhteensä. Välillisten verojen tuotto kasvaa 11 %. Kasvua lisäsi liikevaihtoverokannan korottaminen puolella prosenttiyksiköllä 17 prosenttiin 1.12.1989 lukien. Lisäksi mm. polttoaineveroa korotettiin, ja otettiin käyttöön uusi luottovero. Veroperuste muutokset eivät vaikuta nettomääräisesti sanottavasti valtion tulokertymään, mutta verotuksen rakenne muuttuu välillisen verotuksen suuntaan. Valtion liikelaitoksilta kannettava uusi eläkemaksu lisää v. 1990 noin 1½ mrd. markalla valtion tuloja.

Menot lisääntyvät 2 prosenttiyksikköä tuloja nopeammin. Menojen kasvusta kolmi-

sen prosenttiyksikköä aiheutuu valtion liikelaitosuudistukseen ja eläkerahastouudistukseen liittyvistä rakennetekijöistä. Valtion kulutuksen ja investointien kasvua on parin viime vuoden aikana pystytty tavoitteiden mukaisesti hillitsemään. Kulutusmenojen reaali kasvu vuosina 1988 ja 1989 oli vain 1½—2 %, ja investoinnit supistuivat kumpanakin vuonna hieman. Kasvua rajoittava linja jatkuu tänä vuonna. Valtion kulutusmenot kasvavat edelleen pari prosenttia, ja investointien kasvu jää vähäiseksi, kun liikelaitosuudistuksesta aiheutuvia menojen lisäyksiä ei oteta huomioon.

Tulonsiirrot kotitalouksille kasvavat edelleen reaalisesti. Sosiaalivakuutusetuuksien erittäin suuri kasvu v. 1990 aiheutuu valtion eläkerahastouudistuksesta; etuuksiin merkitään v. 1990 valtion liikelaitosten eläkkeet ja vuodesta 1991 alkaen myös kaikkien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet. Tulonsiirrot kunnille kasvavat 12 %. Työnantajan kansaneläkevakuutus-

maksun alentaminen lisää valtion takuusuorituksia Kansaneläkelaitokselle.

Valtion rahoitusylijäämän (nettoluotonannon) suhde bruttokansantuotteeseen supistuu puoli prosenttiyksikköä runsaaseen kahteen prosenttiin. Valtion rahoitusasema pysyy siten hyvänä. Valtion velkaantuneisuus vähenee tänä vuonna hieman alle 10 prosenttiin kokonaistuotannosta.

Valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1990 toteutettiin merkittäviä uudistuksia, joista osa vaikutti budjetin sisäiseen rakenteeseen ja osa myös budjetin loppusummaan. Uudistusten yleisenä tavoitteena oli julkisen palvelutuotannon kehittäminen ja valtion varainkäytön tehostaminen sekä lyhyellä että pitkällä tähtäyksellä. Näkyvimpiä organisaatiomuutoksia olivat valtion liikelaitosuudistuksen jatkaminen, asunto-olojen kehittämisrahaston ja valtion eläkerahaston perustaminen. Valtion suuret liikelaitokset, Posti- ja telelaitos ja Valtionrautatiet sekä lisäksi Karttakeskus muuttuivat ns. uusimuotoisiksi liikelaitoksiksi. Muutos merkitsi näiden laitosten määrärahojen poistumista budjetista. Valtion asuntolainat siirtyivät maksettavaksi uudesta rahastosta. Valtion eläkerahaston perustamisella varaudutaan eläkemenojen nopeaan kasvuun, ja eläkevastuiden kattamiseksi rahastoa kartutettiin 4,4 mrd. markan siirrolla.

Osana hallinnon uudistusta ja julkisten palvelujen kehittämistä vuoden 1990 budjetissa aloitettiin vaiheittain etenevä tulosohjauskokeilu. Tullilaitoksen, tielaitoksen ja patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenojen määräraharakennetta yksinkertaistettiin, ja samalla laitosten toimivaltaa ja vastuuta varojen käytössä lisättiin.

Tehtävittäin tarkasteltuna vuoden 1990 budjetin menopuolen painoalueita ovat mm. asunto-olojen kehittäminen, kulut-

taja-asioiden ja -hallinnon tehostaminen, ympäristöpoliittisten ohjaustoimien kehittäminen sekä tutkimus- ja kehitystyön edistäminen. Lisäksi mm. korkeakoululaitoksen sekä sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon suunnitelmien mukainen kehittäminen virkalisäyksineen kasvattaa valtion menoja näillä alueilla. Toimeentuloturvan menoja lisää lapsilisien korottaminen 17 prosentilla vuoden 1989 lokakuussa ja edelleen 15 prosentilla vuoden 1990 lokakuussa.

Haittaverotus kiristyy, mutta tuloverotus kevenee vuonna 1991¹⁾

Tulo- ja varallisuusverotuksessa veroasteikkoihin ja keskeisiin vähennyksiin tehdään keskimäärin neljän prosentin suuruisen inflaatiotarkistus. Lisäksi tuloveroasteikon marginaaliveroprosentteja alennetaan kolmanneksi alimmassa tuloluokassa 3 prosenttiyksikköä ja ylimmässä tuloluokassa 4 prosenttiyksikköä sekä muissa tuloluokissa 2 prosenttiyksikköä. Veropohjaa laajennetaan mm. luopumalla verovapaasta ateriakorvauksesta, pitämällä verovapaiden päivärahojen markkamäärät ennallaan ja nostamalla satunnaisen myyntivoiton veronalaista osuutta. Korkovähennystä rajoitetaan nostamalla omavastuu 1 100 markkaan ja alentamalla vähennys-oikeus 80 prosenttiin. Samalla puolisoisten korkovähennysoikeuden yläraja kuitenkin nousee 24 000 markkaan, mutta perheetön saa vähentää kulutusluottojen korkoja vain 5 000 markkaan asti. Osana tulopoliittista kokonaisratkaisua pienituloisten palkansaajien kunnallisverotusta alennetaan väliaikaisesti v. 1991 kokonaistulosta tehtävällä vähennyksellä, joka on 14 % 20 000 mk ylittävstä palkkatulon osasta,

¹⁾ Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen tulot ja menot on esitetty liitetaulukkoissa 25—27.

enintään 2 800 mk. Tulotason kasvaessa vähennys pienenee 14 prosentilla määräästä, jolla verovelvollisen kokonaistulo ylittää 60 000 mk. Yhteisöjen valtion tuloverokantaa alennetaan kahdella prosenttiyksiköllä 23 prosenttiin.

Esitettyjen muutosten arvioidaan vähentävän luonnollisten henkilöiden lopullisen valtionverotuksen tuottoa 5,8 mrd. markalla ja yhteisöjen verotuksen tuottoa 0,4 mrd. markalla verrattuna vuoden 1990 veroperusteiden soveltamiseen sellaisenaan myös v. 1991. Suhdannepoliittisten syiden ja tulopoliittisen sopimuksen ostovoimavoitteiden vuoksi luonnollisten henkilöiden tuloveron ennakoperintää ei vielä vuoden 1991 alkupuoliskolla alenneta lopullisen verotuksen tasolle, vaan 2,9 mrd. mk kevennyksistä siirtyy vuoden 1992 lopulla valmistuvan lopullisen verotuksen yhteyteen. Ennakoperintä tapahtuu aluksi vuoden 1990 perusteiden mukaan. Heinäkuun alusta otetaan ennakoperinnässä käyttöön uudet henkilökohtaiset veroprosentit, jotka perustuvat inflaatiotarkistettuihin vähennyksiin ja uuteen, vuoden 1991 tuloveroasteikkoon.

Kertymäviiveen vaikutus mukaan lukien tulo- ja varallisuusveromuutokset vähentävät v. 1991 valtion verokertymää 2,4 mrd. mk, kuntien verokertymää 180 milj. mk, Kansaneläkelaitoksen tuloja 30 milj. mk ja seurakuntien tuloja 15 milj. mk. Korkotulojen siirtyminen uuden 10 prosentin suuruisen lähdeveron kohteeksi pienentää tuloveron kertymää 250 milj. mk, mutta lisää lähdeverona verotuloja 600 milj. mk.

Vuonna 1991 luonnollisten henkilöiden tuloveroaste (verot suhteessa tuloihin) alenee lopullisessa verotuksessa keskimäärin noin

prosenttiyksiköllä. Tästä puolet toteutuu ennakoperinnässä.

Liikevaihtoverokanta korotetaan vuoden alusta 17,5 prosenttiin. Liikevaihtoverotusta uudistetaan 1.10.1991 alkaen mm. laajentamalla vähennysjärjestelmää verotuksen kertaantumisen vähentämiseksi. Samalla kansainvälisen käytännön mukaisesti verokanta aletaan laskea verottomasta hinnasta. Kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoverovähennys korotetaan täyteen määrään jo vuoden 1991 alusta. Liikevaihtoveromuutosten arvioidaan lisäävän nettomääräisesti verokertymää noin 0,7 mrd. mk. Myöhemmin, muutosten vaikuttaessa koko vuoden, vähennysjärjestelmän laajentaminen vähentää verotuottoja 3,6 mrd. mk vuodessa ja verokannan korotus puolella prosenttiyksiköllä lisää verokertymää 1,6 mrd. mk.

Moottoribensiinin polttoaineveroa korotetaan vuoden 1991 alussa 30 penniä litralta ja lyijyllisen moottoribensiinin lisäveroa lisäksi 3 penniä litralta. Muiden polttoaineiden veroa korotetaan viidellä prosentilla.

Valtion perimiä maksuja tarkistetaan siten, että niiden tuoton nettolisäys on 90 milj. mk.

Vuodeksi 1991 esitetyt veroperustemuutokset ja sekalaisen tulojen tarkistukset lisäävät budjettitalouden kassatuloja nettomääräisesti 0,2 mrd. mk. Yhteensä valtion verokertymän ennustetaan ensi vuonna kasvavan 9 %. Tulot ilman nettolainanottoa ovat budjettiesityksen mukaan 157,7 mrd. mk ja kasvavat 12 % suuremmiksi kuin vuoden 1990 arvioidut budjettitalouden kassatulot. Kasvusta 4,8 mrd. mk aiheutuu siirrosta eläkerahastosta.

Tärkeimmät budjettiesitykseen sisältyvät valtion kassatuoton muutokset vuodesta veroperustemuutokset ja niitä vastaavat 1990 vuoteen 1991:

	milj. mk		milj. mk
Tulo- ja varallisuusvero		Tupakkaveron korotus 4 %	+ 100
— Ennakkoperinnän alennukset ...	—2 900	Olutveron kertapäällysteveron korotus 1 markasta 1,50 markkaan litralta	+ 10
— Korkovähennysten rajoittaminen	+ 130	Alkoholijuomien vähittäishintojen korotus 8 %	+ 440
— Korkotulojen siirtyminen lähdeverotukseen	— 250	Polttoainevero	+ 770
— Veropohjan laajennukset nettomääräisesti	+ 130	(moottoribensiinin veron tasokorotus 30 p/litra, lyijyllisen moottoribensiinin lisäveron korotus 3 p/litra ja muiden polttoaineiden veron korotus 5 prosentilla)	
— Verokertymäviive tammi—kesäkuussa 1991	+ 480	Lannoiteveron korottaminen 20 penniin/kg	+ 80
— Yhtiöverokannan alentaminen ..	— 400	Fosforilannoitevero nousee 15.6.1991 50 p/kg	+ 30
Korkotulojen lähdevero	+ 600	Rehujen rasva- ja valkuaisvero	+ 55
Liikevaihtovero		Leimaveron, eräät leimaverot siirretään maksuasetuksen piiriin	— 35
— Vähennysjärjestelmän laajentaminen 1.10.1991	— 300	Dieselhenkilöautojen moottoriajoneuvoveron korotus 24 mk/100 kg	+ 70
— Verokannan korotus 17 prosentista 17,5 prosenttiin 1.1.1991 ...	+ 1 350	Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut	+ 200
— Tuotannollisten kone- ja laiteinvestointien vähennyksen nostaminen täyteen määrään 1.1.1991	— 300	Eräistä maataloustuotteista kannettavat tasausmaksut	— 140
Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero, verokannan korotus 17 prosentista 17,5 prosenttiin 1.1.1991	+ 40		+ 120
Tasausveron alentaminen keskim. 0,3 prosenttiyksikköä ja tuontisähkön vapauttaminen tasausverosta 1.10.1991	— 40		

Hallinnonuudistus jatkuu

Vuoden 1991 budjettiesityksen menot ilman nettokuoletuksia ovat 157,6 mrd. mk. Nimelliskasvu kuluvan vuoden varsinaiseen budjettiin verrattuna on 17 %. Lukuisien rakennemuutosten sekä menoperusteiden erilaisuuden vuoksi budjetit eivät ole sellaisinaan vertailukelpoisia. Kun budjettiesityksen menoja verrataan kuluvalla vuodelle arvioituihin kassamenoihin, joissa siis mm. lisäbudjetit on otettu huo-

mioon, ja luvut saatetaan vertailukelpoiksi, nimelliskasvu on 10 % ja reaalinen kasvu 4 %.

Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset jatkuvat v. 1991. Ilmailuhalinto muuttuu uusimuotoiseksi valtion liikelaitokseksi ja puolustuslaitoksen liikeyritykset (Vammaskosken tehdas ja Lapuan patruunatehdas) muuttuvat osakeyhtiöiksi, ja niiden määrärahat poistetaan budjetis-

ta. Tulohajauksen laajentaminen muuttaa kulutusmenojen rakennetta siten, että yhdistettyjen toimintamenomomenttien osuus kasvaa. Tulohajauksen piiriin tulee v. 1991 mm. yksi ministeriö, yksi lääninhallitus ja useita keskusvirastoja. Näille virastoille ja laitoksille on asetettu mm. tuottavuutta ja taloudellisuutta koskevia tavoitteita. Valtion eläkeuudistukseen liittyen kukin virasto ja laitos maksaa vuodesta 1991 alkaen eläkemaksua, joka on 25 % palkoista. Vuonna 1990 maksut maksetaan keskitetysti siirtona eläkerahastoon. Muutos lisää huomattavasti budjettiesityksen kulutusmenojen nimelliskasvua erityisesti työvaltaisilla hallinnon- ja tehtävälueilla.

Budjettiesityksen menotalouden painoalueet ovat osin samoja kuin v. 1990. Uusina painoalueina korostuvat mm. avoimen sektorin toimintaedellytysten parantaminen, kansainvälistymiseen ja Euroopan integraatiokehitykseen varautuminen, infrastruktuurin laaja-alainen parantaminen sekä talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun toteuttaminen. Viimeksi mainittu sisältää mm. lapsilisien korotuksen, työttömyysturvan ja asumistuen parannukset, asuntotuotantotavoitteet sekä koulutuksen kehittämisen.

Opetuksen ja tieteen alueella korkeakoulujen voimavaroja lisätään edelleen tuntuvasti; nimelliskasvu on yli viidennes (ilman eläkemaksuja). Opetus- ja tutkimustoiminnan ohella korkeakoulujen rakentamiseen ja tilojen hankintaan myönnetään mittavat varojen lisäykset. Ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuksen oppilasmäärät kasvavat, ja erityisesti ammattiopetuksen menot lisääntyvät. Koulutuksen uudelleenjärjestelyn vuoksi osa aikuiskoulutuksen määrärahoista siirtyy työvoimahallinnon käyttöön. Opintotukimenot kasvavat tuntuvasti opintorahojen korotuksen vuoksi,

ja mm. aikuisopintorahat yhteensä kaksinkertaistuvat noin 160 milj. markkaan. Opetusministeriön hallinnonalalla toteutetaan eräitä organisaatiouudistuksia; kouluhallitus ja ammattikasvatushallitus lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan opetushallitus vuoden 1991 maaliskuun alusta lukien.

Kauppa- ja teollisuusministeriön johtaman tutkimuksen ja tuotekehityksen määrärahoja lisätään menojen keskimääräistä kasvua selvästi enemmän. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot lisääntyvät 15 % ja Teknologian tutkimuskeskuksen määrärahat lähes yhtä paljon (ilman eläkemaksuja).

Peruspalveluiden, mm. terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kehittäminen jatkuu, ja valtionavut näihin lisääntyvät reaalisesti 3 %. Painopiste on edelleen avopalveluissa. Sosiaalhallitus ja lääkintöhallitus yhdistetään. Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen lisäys on 4 727. Lapsilisiä korotetaan vuoden 1991 lokakuussa 22 %. Äitiysavustus- ja vanhempainrahaetuksia parannetaan.

Asumisen ja ympäristön tehtävälueen menot kasvavat yli puolella. Poikkeuksellisen suureen kasvuun vaikuttaa se, että siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon yli kaksinkertaistuu 2,7 mrd. markkaan. Siirto on mitoitettu siten, että se on sama kuin v. 1991 myönnettäviin asuntolainoihin sisältyvän alikorkoisuustuen nykyarvo. Rahasto saa muiden tulojensa lisäksi ottaa lainaa markkinoilta 1,8 mrd. mk. Aravamistusasuntojen lainoituksessa valtion lainoitusosuus nostetaan 80 prosenttiin, ja lainansaajalta perittävä korko tulee riippuvaiseksi hänen taloudellisesta asemastaan. Rahaston lainoituksen turvin aloitetaan yhteensä 21 750 uuden asunnon rakentaminen. Lainoitusperusteiden muuttumisen

ja kohteiden määrän kasvun takia valtion asuntolainamenot lisääntyvät voimakkaasti. Asumistukijärjestelmää laajennetaan, ja tukimäärärahat kasvavat 1 130 milj. markkaan eli 18 % kuluvalle vuodelle budjetoiduista. Ympäristön- ja luonnonsuojelun määrärahoja esitetään lisättäväksi 80 %.

Valtion työvoimamenot kasvavat budjettiesityksen mukaan 30 %. Kasvua lisää eläkemaksun ja heikkenevien suhdanteiden lisäksi työllisyyskoulutuksen siirtyminen opetustoimesta työvoimahallintoon. Työllisyyslain veloitteet ovat v. 1991 ensimmäistä kertaa täysimääräisesti voimassa, ja velvoitesäännösten mukaisesti työllistetään keskimäärin 32 000 henkeä. Tulo- ja menoarvioon sisältyvin määrärahoihin arvioidaan työllistettävän, koulutus mukaan luettuna, kaikkiaan 59 000 henkeä. Työvoimahallinto siirtyy tulosohjaukseen ja -budjetointiin.

Maa- ja metsätalous on tulevana budjettivuonna nousemassa erääksi painoalueeksi kansainvälisen kehityksen sekä maataloustuotantomme ja kotimaisen kulutuksen välisen kärjistyneen epäsuhdan vuoksi. Maa-

taloustuotantoa on supistettava tehokkaammin kuin maataloustulolakia valmisteltaessa nähtiin. Viljelyksessä olevaa peltoalaa supistetaan tuntuvasti lisäämällä keksannointia ja metsitystä, ja myös muita maataloustuotannon tasapainottamistoimia tehostetaan. Valtion osuutta vientikustannuksista alennetaan ja tuottajien osuutta lisätään. Maataloustuotteiden vientitukeen tarvitaan ensi vuonna 4,3 mrd. mk jalostevientiä ja liikevaihtoverotuki mukaan luettuina. Tuotannon supistamistoimien arvioidaan vähentävän vientituen tarvetta 0,8 mrd. mk.

Liikenteen voimakas kasvu ja kilpailukyvyn parantaminen edellyttävät perusinvestointien lisäämistä. Tieverkon rakentamisen määrärahoja lisätään reaalisesti yli 7 %. Teiden hoitoon ja korjauksiin varattavien määrärahojen reaaliarvo säilyy vähintään tämänvuotisella tasolla. Myös ilmailiikenteen ja teleliikenteen investoinnit kasvavat tuntuvasti.

Valtion korkomenot supistuvat edelleen hieman, ja ovat vain 3 % budjetin kokonaismenoista.

46. Budjettitalouden tasapaino

	Kassatulot ja -menot			Tulo- ja menoarvio	
	1988	1989	1990**	1990	1991 (esitys)
	miljoonaa markkaa				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	114 806	132 241 ^{a)}	139 940	140 960	156 974 ^{b)}
Menot ilman rahoitustaloustoimia	110 380	119 522	138 845	132 631	154 661
Tuloylijäämä (+)	4 426	12 719	1 095	8 329	2 312
Finanssisijoitukset, netto	-2 446	-3 050	-1 110	-1 027	-2 210
Nettorahoitustarve (-)	1 980	9 668	- 15	7 302	102
Nettolainanotto (+), nettokuoletus (-)	882	-4 287	-1 435	-7 300	-100

^{a)} Sisältää siirron valtion suhdannerahastosta 976 milj. mk.

^{b)} Sisältää siirron valtion eläkerahastosta 4 770 milj. mk.

Budjettitalouden rahoitusaseman kehitys on esitetty taulukossa 46. Budjettiesityksen tuloylijäämä on v. 1991 2,3 mrd. mk eli runsas 1 mrd. mk suurempi kuin kuluvalle vuodelle arvioitu. Tuloylijäämää v. 1991 nostaa valtion eläkerahastosta tuloutettava 4,8 mrd. markan erä. Budjettitalous on v. 1991 lievästi rahoitusylijäjäminen, ja budjetin tasapainottamiseksi ei siten tarvita uutta nettolainanottoa.

Valtion eläkerahaston ja asunto-olojen kehittämisrahaston perustaminen v. 1990 lisäsivät huomattavasti rahastotalouden merkitystä. Rahastojen tuloylijäämä on v. 1991 yli 6 mrd. mk, ja koko valtiontalouden tuloylijäämä siten 8½ mrd. mk. Tuloylijäämä supistuu 1 mrd. mk vuodesta

1990. Rahastojen finanssisijoitukset kasvavat v. 1991 voimakkaasti erityisesti valtion asuntolainojen lisääntymisen vuoksi. Valtiontalouden (budjettitalous + rahastot) tuloylijäämä nettofinanssisijoituksilla vähennettynä supistuu vajaasta viidestä miljardista markasta v. 1990 puoleen miljardiin markkaan v. 1991.

Valtion velkakanta on supistunut vuodesta 1988 alkaen. Vuonna 1991 valtionvelka kasvaa hieman lähinnä valtion asunto-olojen kehittämisrahastolle otettavien luottojen takia. Suhteessa bruttokansantuotteen velkaantuneisuus pysyy kuitenkin alle 10 prosentin tasolla. Vastaava suhdeluku oli vielä 1980-luvun puolivälissä 14 %.

Kunnat ja kuntainliitot

Kuntien rahoitusasema v. 1989 pysyi lähes muuttumattomana edelliseen vuoteen verrattuna, kun kokonaistulot lisääntyivät 10½ % ja kokonaismenot 10 %. Kunnallisveroa kertyi kansantalouden tilinpidon mukaan 9½ % enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuntien kirjaamistavan mukaan verotulojen lisäys on 10 %. Tulonsiirrot valtiolta kasvoivat 12 %.

Kuntien kulutuksesta noin 80 % kohdistuu koulutustoimintaan sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Niiden reaalikasvu yhteensä oli 3½ %. Sosiaalipalvelut lisääntyivät lähes 6 %. Kaikkiaan kulutusmenot kasvoivat reaalisesti 3 % ja nimellisesti 11½ %. Investointien määrä väheni.

Kuntien rahoitusasema paranee v. 1990. Parantumisen aiheuttaa kuitenkin vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästyminen

parilla kuukaudella. Tästä syystä kunnilta ei ehditä periä niiden liikaa saamia verotuloja kuluvan vuoden aikana, vaan takaisinperintä siirtyy ensi vuoden puolelle. Verotulot lisääntyvät 17½ %. Jos verotus valmistuisi tänä vuonna normaalissa aikataulussa, verotuloja kertyisi 10 % enemmän ja rahoitusasema olisi heikompi kuin viime vuonna.

Tulonsiirrot valtiolta lisääntyvät kaikkiaan 12 %. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavut lisääntyvät 14 % ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionavut 9½ %. Kuntien menojen kasvu näillä tehtävälueilla on samaa suuruusluokkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa menoja ja valtionapuja lisää mm. virkamäärien kasvu ja opetustoimessa mm. ammattiopetuksen koulutusaikojen pidentäminen. Kulutusmenojen mää-

rän kasvu hidastuu hieman, mutta nimeliskasvua pitää yllä kuntatyönantajan työeläkevakuutusmaksujen nopea kasvu.

Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksua alennettiin 0,5 prosenttiyksikköä eli 3,95 prosenttiin palkoista. Kunnallista työeläkemaksua korotettiin vuoden 1989 lopun tasta 2,8 prosenttiyksikköä 17,8 prosenttiin palkoista. Kuntien palkkausmenot lisääntyivät yhteensä 13 %, mistä työeläkemaksun korotuksen vaikutus on 2 prosenttiyksikköä. Kotitalouksille maksettavia tulonsiirtoja lisää mm. kuntien yksin kustantaman lasten kotihoidon tuen laajentaminen.

Valtion tulo- ja menoarvio vuodelle 1991 ei menotalouden osalta juuri muuta valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa. Toisaalta ensi vuonna toteutettavat veroperustemuutokset vähentävät kuntien verokertymää ja kiristävät osaltaan kunnallistaloutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen määrän lisäys 4 727 viralla, eli kahdella prosentilla, vastaa noin 1—1½ prosentin lisäystä kuntasektorin työvoimaan. Kuntien korvaukset valtion ammatillisissa opilaitoksissa käyvistä oppilaista lisääntyvät noin 100 milj. mk, kun valtion eläkemaksu otetaan oppilaskohtaisissa kustannuksissa

47. Kuntien ja kuntainliittojen talous¹⁾

	1987	1988	1989*	1990**
	miljoonaa markkaa			
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 028	2 297	2 542	2 715
Välittömät verot	34 728	39 763	43 459	51 170
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	186	219	250	265
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	25 752	28 617	32 003	35 835
Muut tulot ²⁾	4 867	929 ^{a)}	1 004	1 075
Tulot	67 561	71 825	79 258	91 060
Kulutusmenot	54 568	59 186	66 095	74 085
Tukipalkkiot	502	559	560	615
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	3 347	3 568	4 165	4 810
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	2 290	2 445	2 587	2 695
Muut menot ³⁾	5 131	2 406	2 693	2 950
Menot	65 838	68 164	76 100	85 155
Säästö	1 723	3 661	3 158	5 905
Poistot ja pääomansiirrot, netto	5 008	5 583	6 312	7 030
Pääoman bruttomuodostus ⁴⁾	8 834	9 412	9 395	10 600
Rahoitusyli jäämä (eli nettoluotonanto)(+)	-2 103	-168	75	2 335

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.

³⁾ Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.

⁴⁾ Ml. maanostot, netto.

^{a)} Kuntien eläkevakuutus on v. 1988 siirretty kunnat ja kuntainliitot -sektorista rahoituslaitoksiin. Muutos alentaa tästä vuodesta lähtien taulukossa muiden tulojen, kulutusmenojen ja muiden menojen markkamääriä.

huomioon. Kuntien tuloja lisäävät eräiden sosiaalipalvelumaksujen sekä terveydenhuollon maksujen korotukset.

Vuonna 1991 toteutettavat veroperuste-muutokset vähentävät kunnallisveron tuottoa yhteensä 860 milj. mk. Markkamääräisesti suurimpia muutoksia aiheuttavat yhtiöveron hyvitysjärjestelmän mukainen osinkotulojen verotuksen muutos, korkotulojen lähdeverotukseen siirtyminen, maatilatalouden tasausvaraus, tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyvä palkansaajien kunnallisveron alentaminen sekä eräiden kunnallisveroon vaikuttavien vähennysten inflaatiotarkistaminen. Kunnallisveron tuottoa lisäävät 260 milj. markalla verouudistuksen linjan mukaiset veropohjan laajennukset.

Myös liiketulon harkintaverotuksesta luopuminen voi vähentää kuntien verotuloja. Perustemuutoksen kokonaisvaikutuksesta mahdollisine kompensatiotoimenpiteineen ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole vielä arvioita.

Kuntien kokonaismenot v. 1991 lisääntyvät 8½ %. Verotuloja kertyy 8 % vähemmän kuin tänä vuonna, kun kunnat maksavat sekä vuoden 1989 että vuoden 1990 lopullisen verotuksen mukaiset palautukset samana vuonna. Siirrot valtiolta lisääntyvät 10 %. Kuntien rahoitusasema heikenee selvästi.

Valtion ja kuntien keskusjärjestöjen edustajat päättivät kesäkuussa 1990 käytyjen neuvottelujen pohjalta suosittaa kuntia ja kuntainliittoja laatimaan ensi vuoden talousarviot siten, että veroäyrin hintaa ei koroteta eikä velkaantuneisuus lisääny. Kunnallisveron korotuspaineita tulisi vähentää kunnallisia maksuja korottamalla. Henkilöstön määrän tulisi lisääntyä vain sosiaali- ja terveydenhuollossa valtakunnallisten suunnitelmien mukaan. Muilla sektoreilla henkilöstön määrän lisäykset tulee tehdä sisäisin siirroin. Kuntien ja kuntainliittojen investointeja tulee vähentää.

Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus¹⁾

Sosiaaliturvarahastot maksavat yleisiä peruseläkkeitä, sairausvakuutuskorvauksia sekä yleisiä ja ansioon sidottuja työttömyyskorvauksia. Kaikkiaan niiden maksamat etuudet ja avustukset v. 1989 olivat

27,4 mrd. mk, eli 4 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Peruseläkkeet, joiden osuus tulonsiirroista on yli puolet, vähenivät reaalisesti. Eläkkeiden indeksitarkistuksen vaikutus oli 1 090 milj. mk. Työttömyysturvaetuuudet ja -avustukset vähenivät markkamääräisesti jo toisena vuonna peräkkäin työllisyyden parantumisen vuoksi. Sairausvakuutuskorvauksia maksettiin 11 % enemmän kuin edellisenä vuonna (taulukko 48).

¹⁾ Kansantalouden tilinpidossa sosiaaliturvarahastot ja valtion työeläkerahasto kuuluvat julkiseen sektoriin, kuntien eläkevakuutus ja yksityiset työeläkelaitokset yksityiseen sektoriin. Kokonaisuudessaan järjestelmät muodostavat kattavan eläketurvan, jonka rahoitukseen kerättävät vakuutusmaksut sisältyvät kokonaisveroasteeseen.

48. Sosiaaliturvarahastojen talous¹⁾

	1987	1988 miljoonaa	1989* markkaa	1990**
Omaisuus- ja yrittäjätulot	160	156	319	280
Sosiaalivakuutusmaksut, pakolliset	19 208	20 902	22 212	23 385
työnantajat	12 672	13 757	14 954	14 935
vakuutetut	6 536	7 145	7 258	8 450
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	7 991	7 928	7 681	8 250
Muut tulot ²⁾	1 653	1 881	2 078	2 260
Tulot	29 012	30 867	32 290	34 175
Kulutusmenot	2 486	2 787	3 075	3 320
Sosiaalivakuutusetuudet	22 766	23 841	25 154	27 170
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	3 673	3 558	3 381	3 745
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	132	157	165	160
Muut menot ³⁾	49	55	64	70
Menot	29 106	30 398	31 839	34 465
Säästö	-94	469	451	-290
Poistot ja pääomansiirrot, netto	32	37	39	45
Pääoman bruttomuodostus	24	31	43	40
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto)(+)	-86	475	447	-285

¹⁾ Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, Työttömyyskassojen keskuskassa, Työttömyyskassojen tukirahasto ja Erorahasto; kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

³⁾ Korko- yms. menot.

49. Keskimääräiset sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1987	1988	1989	1990**	1991**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus	4,53	4,37	4,39	3,89	3,84
yksityinen	4,31	4,32	4,37	3,87	3,79
julkinen	4,95	4,45	4,45	3,95	3,95
Sairausvakuutus	1,76	1,92	2,04	2,09	2,09
yksityinen	0,95	1,20	1,37	1,45	1,45
julkinen ²⁾	3,35	3,35	3,38	3,54	3,54
Työttömyysvakuutus	1,30	1,20	0,85	0,60	0,60
Lapsilisämaksu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuutetut					
Kansaneläkevakuutus	1,80	1,80	1,55	1,55	1,55
Sairausvakuutus	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70
Vakuutetut yhteensä	3,50	3,50	3,25	3,25	3,25

¹⁾ Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut prosentteina maksetuista palkoista ja vakuutettujen maksut penniä veroäyriä.

²⁾ Ml. seurakunnat.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut sosiaaliturvarahastoille lisääntyivät 8½ %. Työttömyysvakuutusmaksua alennettiin korvaustarpeen vähentymisen vuoksi. Työnantajan sairausvakuutusmaksua korotettiin suhdannepoliittisista syistä vuoden 1989 toukokuussa 0,25 prosenttiyksikköä. Vakuutetun sosiaalivakuutusmaksukertymä lisääntyi vain 1½ %, koska vakuutetun kansaneläkemaksua vuoden alussa alennettiin 0,25 penniä veroäyriltä (taulukko 49).

Sosiaaliturvarahastojen v. 1990 maksamat tulonsiirrot kotitalouksille lisääntyvät 8 %. Eläkemenojen kasvu on 7 %. Eläkkeiden indeksitarkistus lisää menoja 775 milj. mk. Työttömyysturvaetuudet ja -avustukset lisääntyvät 7½ % ja sairausvakuutuskorvaukset 10 %.

Vuoden 1990 alussa työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin 0,5 ja työttömyysvakuutusmaksua 0,2 prosenttiyksikköä. Valtion takuusuoritukset kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen maksuvalmiuden turvaamiseksi ovat noin 1½ mrd. mk.

Valtion tulo- ja menoarvioesityksen mukaan eläkemenoja v. 1991 lisäävät ylimääräinen rintamamieslisän ja puolisoiden kansaneläkkeen lisäosan korottaminen sekä eläkkeensaajien asumistuen parantaminen. Lisäksi työttömyysturvaa parannetaan mm. korottamalla peruspäivärahaa. Sairausvakuutuksen menoja lisäävät mm. vanhempainrahakauden pidentäminen ja eräät muut lapsiperheiden asemaa parantavat uudistukset. Uudistusten kustannusvaikutus on yhteensä 400 milj. mk.

Sosiaaliturvarahastojen maksamien etuuk- sien ja avustusten arvioidaan lisääntyvän 7½ %. Työvoimavaltaisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennetaan heinäkuun alussa 0,25 prosenttiyksikköä.

Valtion takuusuoritukset kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen maksuvalmiuden turvaamiseksi ovat vajaat 4 mrd. mk.

Työeläkelaitokset maksavat ansioihin suhteutettua eläkettä palkansaajille ja itsenäisille yrittäjille. Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva. Kuntien eläkkeitä alettiin rahastoida v. 1988 ja valtion eläkkeitä v. 1990.

Ansioeläkkeitä maksettiin v. 1989 kaikkiaan 31,4 mrd. mk; tästä yksityisen sektorin työeläkkeet olivat 18,9 mrd. mk ja julkisen sektorin työeläkkeet 12,5 mrd. mk. Kaikkiaan ansioeläkkeet kasvoivat viime vuonna 12,5 %, josta eläkkeiden indeksikorotus oli 7,4 prosenttiyksikköä. Lakisääteinen eläkesäästäminen, eli työeläkerahastojen kasvu, oli 14,0 mrd. mk, josta yksityisen työeläkesektorin osuus oli 12,5 mrd. mk ja kuntien 1,5 mrd. mk.

Vuonna 1990 ansioeläkkeiden arvioidaan kasvavan 12 %. Eläkkeiden 6,8 prosentin indeksikorotuksen lisäksi eläkemenoja kasvattavat mm. työeläkejärjestelmien kypsy- misestä johtuva eläke-etuuksien paraneminen. Lisäksi julkisella sektorilla vuoden 1989 heinäkuun alussa käyttöönotetut joustavat eläkeikäjärjestelyt lisäävät eläkemenoja tuntuvasti erityisesti tänä ja ensi vuonna. Yksityisellä sektorilla suurin paine varhaiseläkkeelle siirtymiseen on ohitetu. Varhaiseläkkeiden suuren suosion takia eläkeläisten osuus 55—64 -vuotiaasta väestöstä on noussut 58 prosenttiin, kun se kymmenen vuotta sitten oli 45 %. Vuonna 1990 kokonaiseläkemenojen osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista pysyy lähes ennallaan.

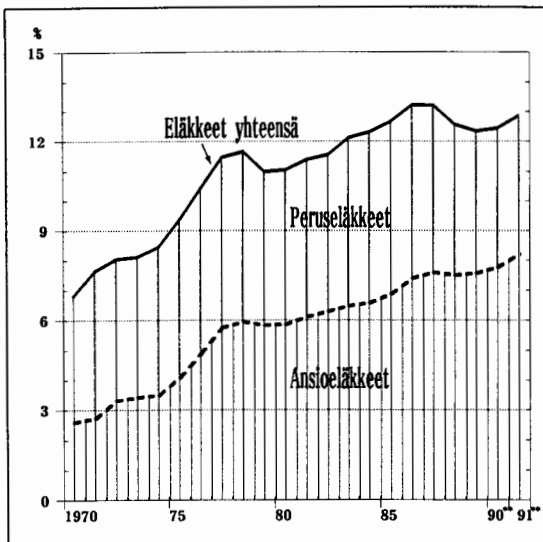
Työeläkemaksujen tuntuva korotus v. 1990 nostaa eläkkeiden rahastointiastetta. TEL-maksua nostettiin vuoden 1990 alussa 2,0 prosenttiyksikköä ja kuntien elä-

50. Työeläkelaitosten talous¹⁾

	1987	1988 miljardia markkaa	1989 markkaa	1990**	1991**
Omaisuus- ja yrittäjätulot	7,4	8,4	9,6	11,3	13,6
Vakuutusmaksut	18,4	26,1	31,6	38,0	41,1
työnantajat	16,8	24,0	28,8	34,4	36,7
vakuutetut	1,6	2,0	2,8	3,6	4,4
Tulonsiirrot julkisyhteisöiltä	2,3	2,5	2,6	2,7	2,8
Tulot yhteensä	28,1	37,0	43,8	52,0	57,5
Eläkevakuutusetuudet	16,7	22,0	25,0	28,1	31,2
Muut menot	1,1	1,3	1,5	1,7	1,8
Menot yhteensä	17,7	23,4	26,5	29,8	33,0
Säästö	10,4	13,7	17,3	22,2	24,5
Keskimääräinen TEL-maksuprosentti	13,0	13,8	14,9	16,9	16,9
Keskimääräinen KVTEL-maksuprosentti	10,3	12,5	14,4	17,8	18,5
TEL-indeksi, %-muutos	5,2	5,4	7,4	6,8	6,5
KEL-indeksi, %-muutos	3,5	3,7	5,4	7,1	5,4
TEL-laskuperustekorko	9,0	9,0	9,25	9,5	9,5

¹⁾ Yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus, vapaaehtoinen eläkevakuutus (ml. yksilöllinen eläkevakuutus) sekä maatalouden luopumiseläkkeet ja tapaturmavakuutus. Valtion työeläkkeet ja eläkerahasto eivät ole mukana.

Kuvio 39. Eläkkeet
osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista

kemaksua 2,8 prosenttiyksikköä. Osa TEL-maksun korotuksesta siirretään vuoden lopussa vanhuuseläkerahastoihin, niiden reaaliarvon suojaksi. Yksityisen sektorin työeläkerahastot kasvavat tänä vuonna 17 mrd. mk 113 mrd. markkaan, kuntien eläkerahasto 2½ mrd. mk 4½ mrd. markkaan ja valtion eläkerahasto 6 mrd. mk. Valtion eläkerahaston perustamisvuonna valtion virastojen ja laitosten eläkemaksut maksetaan keskitetysti siirtona eläkerahastoon. Siirto on 4½ mrd. mk. Valtion liikelaitokset maksavat lisäksi rahastoon eläkemaksuja 1½ mrd. mk. Työeläkerahastojen kautta tapahtuva eläkesäästäminen on v. 1990 kaikkiaan 25½ mrd. mk, mikä on 4½ % kansantuotteesta.

Vaikka eläkemenojen kasvu ensi vuonna hidastuukin hieman, eläkkeiden osuus

kansantalouden käytettävissä olevista tuloista kääntyy nousuun heikentyvän talouskehityksen takia. Eläkkeiden indeksitekniiikan mukaisesti eläkkeet seuraavat yleistä ansio- ja hintakehitystä noin vuoden viiveellä. Vuonna 1991 ansioeläkkeiden indeksikorotus on $6\frac{1}{2}$ %; kaikkiaan ansioeläkkeiden arvioidaan kasvavan 11 %.

TEL-maksun on oletettu pysyvän ennallaan v. 1991 ja kuntien eläkemaksun nousevan 0,7 prosenttiyksikköä. Yksityisen sektorin työeläkerahastot kasvavat ensi vuonna 18 mrd. mk ja kuntien eläkerahasto kasvaa $3\frac{1}{2}$ mrd. mk.

Vuonna 1991 valtion virastot ja laitokset maksavat eläkemaksua, joka on 25 % palkoista. Valtion eläkerahasto kasvaa 2 mrd. mk. Yksityisen ja julkisen sektorin työeläkerahastot kasvavat ensi vuonna kaikkiaan $23\frac{1}{2}$ mrd. mk, ja rahastojen yhteenlaskettu pääoma-arvo on vuoden 1991 lopussa 147 mrd. mk.

Vuonna 1990 yksityisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus kokonaisveroasteeseen on 5,5 prosenttiyksikköä ja julkisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus 1,5 prosenttiyksikköä. Vuonna 1991 vastaavat osuudet ovat 5,5 ja 2,4 prosenttiyksikköä.

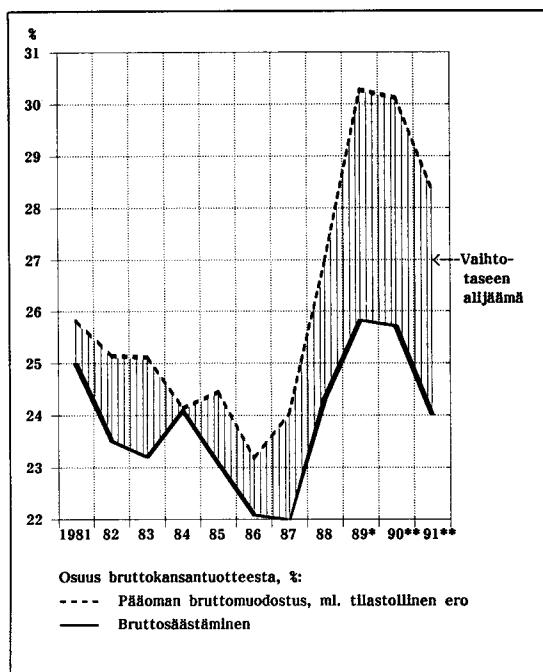
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Investointien vahvan nousun vuoksi kotimainen rahoitustasapaino heikkeni tuntuvasti parina viime vuonna, vaikka kotimainen säästäminen on myös lisääntynyt. Rahoitusmarkkinoiden ja pääoman tuonnin vapautuminen voimistivat suhdannenousta ja lisäsivät yksityisen sektorin velkaantuneisuutta. Velkaantuneisuuden ja korkotason kohoaminen ovat lisänneet rahoitusriskejä.

Rahoitusmarkkinoiden vapautuminen vahvasti erityisesti asuntokysyntää, kohotti asuntojen hintoja ja varsin pian vauhditti asuntorakentamista. Tarjonnan lisäys sekä luottokorkojen kohoaminen ja korkojen verovähennysoikeuden kiristyminen pysäyttivät asuntohintojen kohoamisen ja käänsivät ne laskuun v. 1989.

Kotitalouksien velka lisääntyi luottojen kasvaneen tarjonnan vuoksi erittäin nopeasti. Korkojen kohoaminen sekä asuntojen hintojen ja osakkeiden kurssien kääntymi-

Kuvio 40. Kansantalouden investoinnit ja säästäminen

51. Säästäminen sektoreittain

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	7,1	9,6	11,0	11	9
kotitaloudet	1,9	0,2	1,3	2	2
yritykset	0,7	1,7	1,0	0	0
rahoituslaitokset	4,1	4,6	5,0	5½	5½
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	— 0,9	— 1,1	— 1,2	— 1	— 1
julkisyhteisöt	1,4	4,3	4,9	4½	2½
Kiinteän pääoman kuluminen	14,9	14,7	14,8	15	15
Bruttosäästäminen	22,0	24,3	25,8	25½	24

nen laskuun lisäsi kuitenkin sittemmin velkarasitusta ja sijoitusten epävarmuutta siinä määrin, että uuden velan ottaminen hidastui olennaisesti vuoden 1989 loppupuolella. Vaimea kehitys on jatkunut v. 1990 ja velanottohalukkuuden arvioidaan säilyvän vähäisenä myös ensi vuonna.

Kotitalouksien säästäminen kääntyi lähinnä velkojen lyhentämisen takia nousuun jo viime vuonna. Korkojen kohoaminen ja verotukseen liittyvien epävarmuuksien väheneminen ovat vahvistaneet myös aktiivisen rahoitussäästämisen edellytyksiä. Eriyisesti verollisten pankkitalletusten ja joukkovelkakirjojen efektiiviset tuotot ovat kohonneet tuntuvasti. Nimelliskorot ovat nousseet, omaisuustulovähennys tekee korkotulot todellisuudessa osittain verovapaiksi ja v. 1991 voimaantuleva lähde-

verotus on varsin lievä. Myös verottomien talletustilien ja obligaatioiden tuotot ovat kohonneet.

Yritysten sijoitustoiminta on ollut vielä kotitalouksien sijoitustoimintaa merkittävämpi tekijä kansantalouden rahoitusepätasapainon syvenemisessä. Yritysten rahoitustasapaino heikkeni 12 mrd. mk v. 1989 ja heikkenee edelleen tänä vuonna, kun investoinnit kasvavat vielä hieman ja kannattavuus heikkenee. Kohonnut kotimainen korkotaso ei juuri vaikeuta yritysten velanottoa, koska ne voivat turvautua valuuttaluottoihin ja suoraan pääoman tuontiin sekä verraten halpoihin työeläkelainoihin. Kuitenkin myös ulkomaiset korot ovat nousseet. Tasapainottomuuden edellytykset ovat olemassa vasta, kun investoinnit supistuvat.

52. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1987	1988	1989*	1990**	1991**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Pääoman bruttomuodostus ¹⁾	23,6	25,8	28,7	28½	27
kotitaloudet	4,5	4,7	5,8	5½	4½
yritykset	11,8	13,5	15,0	15½	15½
rahoituslaitokset	0,9	1,0	1,0	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2,7	3,2	3,9	3½	3
julkisyhteisöt	3,7	3,5	3,1	3	3½
Bruttosäästäminen ²⁾	22,0	24,3	25,8	25½	24
kotitaloudet	5,7	4,1	4,9	5½	6
yritykset	8,8	9,7	9,2	8	8
rahoituslaitokset	4,5	5,3	5,4	6	6
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,5	0,5	0,5	½	½
julkisyhteisöt	2,5	4,8	5,9	6	3½
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	— 2,0	— 2,6	— 4,4	—4½	—4½
kotitaloudet	1,2	— 0,6	— 0,9	½	1½
yritykset	— 3,0	— 3,8	— 5,8	—7½	—7½
rahoituslaitokset	3,6	4,2	4,4	5	5
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	— 2,2	— 2,7	— 3,4	—3	—2½
julkisyhteisöt	— 1,2	1,3	2,9	2½	½
Tilastollinen ero ³⁾	0,4	1,1	1,5	1½	1½

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

²⁾ Ml. pääomansiirrot, netto.

³⁾ Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero.

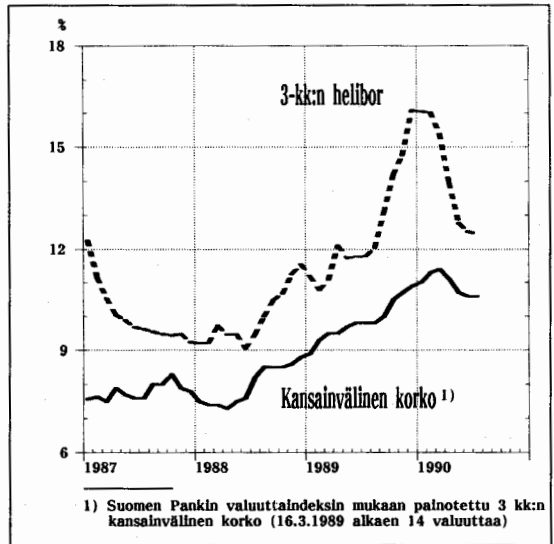
Yksityisen sektorin investointiaallon synnyttämä tulokehitys on vahvistanut kahtena viime vuonna julkisyhteisöjen verokeretyimiä. Kun samalla julkisten menojen kasvua on jarrutettu ja korkeasuhdanne on lisäksi vähentänyt mm. työllisyysmenojen kasvua, julkisyhteisöjen rahoitustasapainon parantuminen on osittain korvannut yksityisen sektorin heikentynyttä rahoitustasapainoa. Vuonna 1990 julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä alkaa kuitenkin supistua ja heikkenevä kehitys jatkuu seuraavana vuonna. Kun julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä kasvoi viime vuonna 8½ mrd. mk, niin ennakoitu supistuminen tänä ja ensi vuonna yhteensä on tätä suurempi.

Rahoituslaitosten rahoitusylijäämän lisäys aiheutuu paljolti työeläkerahastojen kasvusta. Toteutetut TEL-maksujen korotukset tähtäävät rahastoimisasteen nostoon ja ne parantavat koko kansantalouden rahoitustasapainoa myös tänä vuonna. Tarvetta eläkemaksujen korotuksiin on silti edelleen järjestelmän maksukyvyyn turvaamiseksi.

Kysyntää rajoittava finanssi- ja muu talouspolitiikka eivät ole riittäneet pitämään yllä kotimaisten investointien ja säästämissen tasapainoa. Vaihtotasevaje on jatkuvasti syventynyt ja ulkomainen velka vastaavasti kasvanut. Tänä ja ensi vuonna vaihtotaseen vajeen syveneminen tosin miltei pysähtyy. Vaje säilyy kuitenkin niin suurena, että tästä aiheutuu edelleen tuntuva rahoitusmarkkinahäiriöiden uhka.

Yleisön velkakanta kasvoi viime vuonna 16,5 %. Nettomääräisen luottorahoituksen kasvu hidastui selvästi vuoden loppua kohden. Markkaluottojen kasvu lähes pysähtyi korkojen noustessa nopeasti, valuuttaluottojen kasvu sitä vastoin jatkui nopeana. Tämän vuoden alkupuolella valuuttaluottojen kasvu on nopeutunut runsaaksi 40 prosentiksi, markkaluottojen kasvu-

Kuvio 41. Koti- ja ulkomainen korko

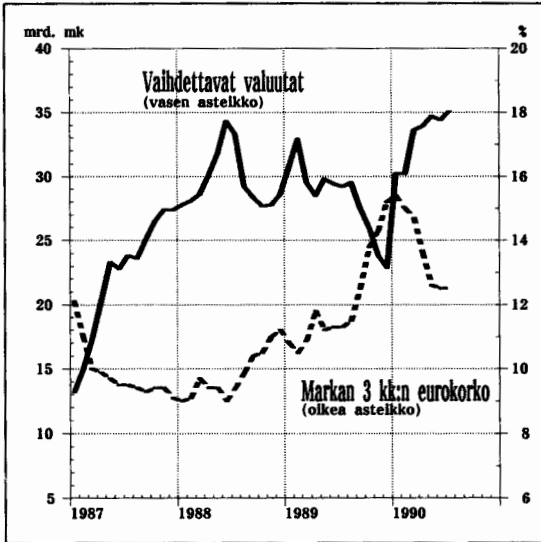

vauhti on hidastunut vajaaksi 10 prosentiksi.

Korkoero Suomen ja kansainvälisten rahamarkkinoiden välillä kapeni keväällä 1990 kahteen prosenttiyksikköön (3 kk helibor — 3 kk eurokorko Suomen valuuttakorin painoilla), kun se talvella oli korkeimmillaan 5 prosenttiyksikköä. Tämä osoittaa rahamarkkinoiden rauhoittuneen edellisen syksyn häiriöiden ja helmikuun pankkilakon jälkeen. Kotimaiset markkinakorot laskivat tammi—heinäkuussa 4 prosenttiyksikköä, mutta tästä huolimatta pääoman tuonti ylitti vaihtotasevajeen ja valuuttavaranto kasvoi 13 mrd. mk. Saavutettu 35 mrd. markan vaihdettavan varannon taso korkoeron ollessa 2 prosenttiyksikköä vastanee nykytilanteessa markkinatasapainoa.

Markkinakorkojen alennuttua selvästi myös markkinakorkosidonnaisten pankkiluottojen korot alentuivat hieman keväällä 1990 pitkään jatkuneen yhtämittaisen ko- hoamisen jälkeen. Luottokorkojen nousu

Kuvio 42. Suomen Pankin vaihdettavat valuutat ja markan eurokorko

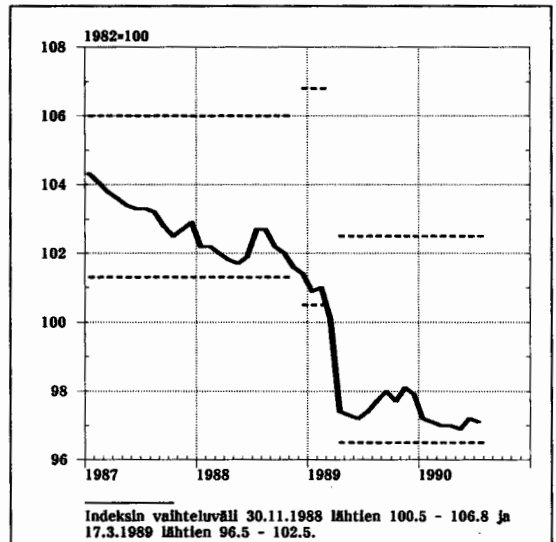
jatkuneeksi syksyllä. Kannattavuuden ylläpitämiseksi eräät pankit ovat kuitenkin nostaneet vanhojen peruskorkosidonnaistenkin luottojen korkoa, minkä lisäksi pankkipalvelumaksuihin kohdistuu nousupaineita.

Pankkien kannattavuus heikkeni tuntuvasi jo viime vuonna korko- ja rahoitusrakenteen pitkään jatkuneen muutoksen sekä suurten luottotappioiden ja kireän rahapolitiikan vuoksi. Kassavarantojärjestelmää muutettiin keväällä 1990 siten, että tästä aiheutuva kannattavuusrasitus vähennee (ks. Taloudelliset tapahtumat, s. 107). Rahoitushankinnassa markkinarahaehtoinen ja verollinen ottolainaus kasvavat selvästi halpaa verotonta ottolainauusta nopeammin. Tämän vuoden lopussa vapautuu huomattava määrä verottomia 24 kuukauden talletuksia uudelleen sijoitettavaksi ja ensi vuoden alussa tulee voimaan 10 prosentin lähdevero, jotka osaltaan mahdollistavat suuretkin rahoitusrakenteiden muutokset.

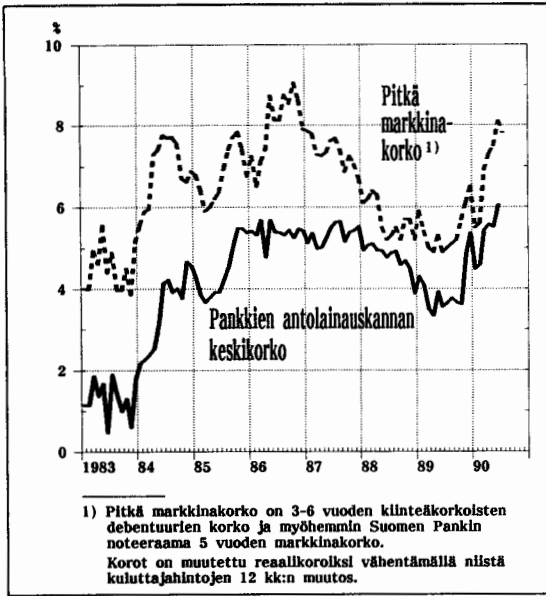
Markkaluottojen korkojen nostoa hillitsee pääomamarkkinoiden avautuminen (ks. Taloudelliset tapahtumat, s. 108), joka tuo valuuttaluotot vaihtoehdoksi yhä useammalle luoton tarvitsijalle. Vaikka kotitalouksien luotonotto on vielä rajoitettu markkaluottoihin, niin eräät kauppaliikkeit ja rahoitusyhtiöt ovat voineet ulkomaisen pääoman avulla tarjota kotitalouksille koroltaan erittäin kilpailukykyisiä luottoja osana varsinaista myyntitarjoutta.

Pankkien valuuttaluottojen myyntiä yrityksille sekä yritysten suoraa pääoman tuontia on lisännyt osakemarkkinoiden kehitys. Parina edeltävänä vuonna markkinoilta kerättiin huomattavia määriä edullista riskipääomaa osakeanneilla, mutta osakekurssien kääntynyt laskuun viime vuonna osakeannit ovat toistaiseksi lähes loppuneet. Viime vuonna osakeantien yhteismäärä supistui jo viidenneksellä 10 mrd. markkaan, ja tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla niiden määrä jäi 1,2

Kuvio 43. Suomen Pankin valuuttaindeksi

Kuvio 44. Kotimaiset reaalkorot

53. Yleisön kokonaisvelka luotonantajan mukaan

	1988 XII	1989* XII	1990** XII
	12 kk:n muutos, prosenttia		
Talletuspankit	30,1	15,8	10
Muut kotimaiset luotonantajat	5,7	13,5	10
Ulkomaat	-1,8	50,2	20
Yhteensä	19,2	16,6	12

mielenkiintoa kauppoihin ja pörssivaihto on tämän vuoden alkupuolella jyrkästi supistunut.

Yksityisen sektorin ja erityisesti kotitalouksien omaisuuden markkina-arvoa on alentanut pörssikurssien laskua enemmän vanhojen asuntojen ja kiinteistöjen hintojen lasku. Vaikka asuntojen hintojen lasku on jäänyt edellisen vuoden huipusta maaliskuuhun 1990 mennessä keskimäärin seitsemään prosenttiin, niin kotitalouksien asuntovarallisuuteen suhteutettuna tämä merkitsee suuruusluokaltaan peräti 70 mrd. markan laskennallista tappiota.

Omaisuus- ja velkavarantojen arvonmuutokset ja korkojen lisääntynyt vaihtelu ovat korostaneet rahoitusmarkkinoiden riskejä. Riskit ovat erittäin suuret myös ennustekaudella, ja ne voivat toteutua sekä markkinakorkojen että sijoitusvarallisuuden hintojen muutosten muodossa.

mrd. markkaan. Verollisten joukkovelkakirjojen emissiot ovat sitä vastoin edelleen kasvussa.

Pörssikurssit laskivat viime vuonna keskimäärin 15 %. Tämän vuoden heinäkuun loppuun mennessä laskua tuli lisää 11 %. Suhteutettuna pörssiyhtiöiden markkina-arvoon kurssien lasku merkitsee 34 mrd. markan laskennallista omaisuusarvon katoamista 1½ vuodessa, mistä arviolta kolmannes on kotitalouksien tappiota. Alentuva kurssikehitys ja epäilykset sisäpiiri-kaupoista ovat vähentäneet sijoittajien

TALOUELLISIA TAPAHTUMIA

1.1.1989—11.9.1990

Tammikuu 1989

1.1.

Kokonaisverouudistus sisälsi laajoja muutoksia tulo- ja varallisuusverotukseen. Muun muassa verotettavan tulon alarajaa nostettiin tuntuvasti, mutta monia vähennysoikeuksia poistettiin. Yritysten tuloverotuksessa verotuspohjaa laajennettiin, ja myyntivoiton verotusta muutettiin. Osakeyhtiön ja sen osakkaan kahdenkertainen verotus poistettiin veronhyvitysjärjestelmällä, jolloin samalla luovuttiin omaisuus-tulovähennyksestä tältä osin. Maatilatalouden tuloveropohjaa laajennettiin. Tuloveroasteikkoa yksinkertaistettiin ja progressiota lievennettiin. Yhteisöjen tulo- ja varallisuusveroprosentit ovat v. 1989 edelleen 33 ja 1 %. Verouudistusta koskevat lait hyväksyttiin vuodeksi 1989.

Investointivaraus on vähintään 30 000 mk ja enintään 20 % voitosta ennen varausta ja välittömiä veroja.

Tuotannollisten kone- ja laiteinvestointien *liikevaihtoverovähennysoikeus* nousi 80 prosentista 90 prosenttiin.

Vuosina 1989—1991 ovat verovapaita *pankkitalletukset*, joiden korko on enintään Suomen Pankin peruskorko neljällä prosenttiyksiköllä vähennettynä ja kahden vuoden määräaikaistilit, joiden korko on

enintään Suomen Pankin peruskorko kahdella prosenttiyksiköllä vähennettynä. Verovapaita ovat myös osuuskuntien ja säästökassojen vastaavat tilit. *Obligaatioiden* veronhuojennukset koskevat vain valtion tai kiinnitysluottopankin 10 vuoden lainoja, joiden korko on enintään Suomen Pankin peruskorko yhdellä prosenttiyksiköllä vähennettynä.

Kansaneläkemaksu yksityiseltä työnantajalta ja valtion liikelaitokselta on 3,90, 4,95 tai 5,55 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin; muilta työnantajilta se on 4,45 %. *Sairausvakuutusmaksu* on yksityisen sektorin työnantajalta sekä valtion liikelaitokselta 1,20 %, kuntasektorilta 3,70 %, kirkkotyönantajalta 3,95 % sekä valtiolta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,45 % palkoista. *Vakuutetun kansaneläkemaksu* on 1,55 penniä ja *sairausvakuutusmaksu* 1,70 penniä veroäyryltä.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1989 on 0,85 %.

Työeläkevakuutusmaksu on v. 1989 alle 24-vuotiailta 9,8 % palkoista; keskimääräinen TEL-maksu on 14,9 ja LEL-maksu 15,9 %.

Kunnallinen *työeläkemaksu* v. 1989 on 14 %.

Viiden kunnan kantokykyluokka nousi ja kolmentoista laski vuodeksi 1989.

Osamaksukaupan luottoaikoja ja käteis-
osuutta koskevat rajoitukset poistettiin.

Irtisanomisajat pitenivät ja irtisanomisen ehdot tiukkenivat. Taloudellisella ja tuotannollisella perusteella syntyy irtisanomisoikeus pääsääntöisesti vain, jos työ on vähentynyt vähäistä suuremmassa määrin ja muutoin kuin tilapäisesti eikä työntekijää voida sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin.

Peruskorko aleni 8 prosentista 7,5 prosenttiin.

Suomen Pankki lakkautti *kotimaisten toimitusten, uusvientiluottojen ja lyhytaikaisen vientiluottojen rahoitusjärjestelyt*.

20.1.

Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä julkisten menojen kasvun hidastamiseksi sekä kansantalouden tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi. Muun muassa valtion palveluksessa olevien henkilöiden määrää vähennetään luontaista vaihtuvuutta hyväksikäyttäen (ks. 16.3.), kuntien ja kuntainliittojen opetustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus- ja -avustusjärjestelmää uudistetaan. Valtion omia ja osarahoittamia talonrakennustöitä lykätään, investointiveron kantojaksoa jatketaan pääkaupunkiseudulla 30.6.1989 saakka (ks. 16.2.), ja vientitalletusmenettely laajennetaan koskemaan puuvapaata painopaperia (ks. 1.2.).

Helmikuu 1989

1.2.

Maasta viedystä puuvapaasta painopaperista kannetaan 3 prosentin suuruinen

vientitalletus. Kantojakso on 12 kuukautta.

3.2.

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle toimintansa suuntaviivoista. Lähivuosina ratkaisevassa asemassa ovat vaihtotaseen parantamiseen ja inflaation hillitsemiseen tähtäävä talouspolitiikka, Euroopan yhdentymiskehitys, tasapainoinen aluepolitiikka sekä oikeudenmukainen veropolitiikka.

16.2.

Investointiveron verotuskautta jatkettiin pääkaupunkiseudulla 30.6.1989 saakka.

27.2.

Kassavarantosopimusta täydennettiin vuoden 1990 loppuun asti voimassa olevalla sopimuksella, jonka mukaan kassavarantovelvoitetta voidaan korottaa enintään 12 prosenttiin. Lisätalletukset ovat korottomia. Suomen Pankki ei kuitenkaan käytä laajennettuja valtuuksia, jos luottojen kasvu hidastuu jatkoneuvotteluissa määriteltävällä tavalla.

Maaliskuu 1989

1.3.

Hinnoitteluvuotta 1989/90 koskevan *maataloustuloratkaisun* perusteella tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea korotettiin 920 milj. mk. Tavoitehintoja korotettiin 4,4 %.

16.3.

Valtion palveluksessa olevien *henkilöiden määrää* vähennetään vähintään 2 800 viralla ja tehtävällä vuoden 1991 loppuun mennessä.

Kassavarantosopimuksen (ks. 27.2.) perusteella kannettavat lisätalletukset määrätään pankkikohtaisesti; osuus- ja säästöpankkien talletukset kuitenkin pankkiryhmittäin. Lisätalletuksia kannetaan, jos kokonaisluottojen kasvuvauhti ylittää 11 % helmikuusta joulukuuhun tai henkilöluottoissa vastaavasti 9 %.

Suomen Pankki antoi pankeille *luotonantoa koskevat suositukset*. Kulutusluottoihin sekä sijoitusasuntojen ja arvopaperisijoitusten luotottamiseen on syytä suhtautua erityisen tiukasti. Pankit voivat nostaa uusien luottojen korkoa luotonkysynnän rajoittamiseksi.

17.3.

Valuuttaindeksiluvun vaihteluvälin rajoja laskettiin 4 % (alaraja on 96,5 ja yläraja 102,5).

Hallitus tiedotti lisätoimenpiteistä *vakaan taloudellisen kehityksen turvaamiseksi*. Markan revalvoinnin lisäksi mm. työnantajan sairausvakuutusmaksua ja liikevaihtoveroa korotetaan väliaikaisesti (ks. 1.5. ja 1.6.).

Ensimmäisen lisäbudjetin menojen nettoliikitys on 2,2 milj. mk.

Toukokuu 1989

1.5.

Vientitalletuksen kantaminen puuvapaasta painopaperista päättyi (ks. 1.2.).

Työnantajan sairausvakuutusmaksua korotettiin 0,25 prosenttiyksikköä 1.5.—31.12.1989 väliseksi ajaksi.

26.5.

Suomen Pankki päätti *kassavarantosopimuksen* lisäsopimuksen mukaisesta talletusvelvoitteesta (ks. 27.2. ja 16.3.). Pää-

töksen perusteella Suomen Pankkiin kerätään noin 500 milj. mk korottomia kassavarantotalletuksia. Pankkien keskimääräinen talletusvelvoite toukokuun lopussa on 8,2 %.

Kesäkuu 1989

1.6.

Liikevaihtoveroa korotettiin puolen vuoden ajaksi puoli prosenttiyksikköä, 16,5 prosenttiin myynnin verotusarvosta.

15.6.

Pääkaupunkiseudulla alettiin periä *rakenusveroa*, joka vastasi aiempaa investointiveroa (ks. 16.2.). Vero ei koske asunto-, teollisuus- ja myymälärakentamista.

16.6.

Suomen Pankki poisti keskuspankkirahoitukseen oikeutettujen pankkien *päiväluottojen pankkikohtaiset kiintiöt*. Päiväluotto korko nostettiin 15 prosenttiin.

21.6.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite kesäkuun lopussa on 8,4 %.

28.6.

Kunnallistaloutta koskeva pöytäkirja allekirjoitettiin. Kuntien kokonaismenojen kasvua tulisi hidastaa, ja henkilöstön määrän kasvu tulisi rajoittaa yhteen prosenttiin. Veroäyrin hinnan ei tulisi nousta eikä velkaantuneisuuden lisääntyä.

Heinäkuu 1989

1.7.

Työeläkelaitosten laskuperuste- ja takaisinlainauskorko nousi 9 prosentista 9½ prosenttiin.

Eräiden Espanjasta tuotavien tuotteiden *tullit* poistuvat, mikäli tullit ovat 2 % tai vähemmän.

5.7.

Puun tuottajien ja metsäteollisuuden solmiman kaksivuotisen hintasuositussopimuksen mukaan *kantohintojen* sopimuskorotus ensimmäiselle kaudelle, joka päättyy 31.3.1990, on 4½ %. Aikaistamisliisän, jota maksetaan lokakuun loppuun mennessä tehdyistä pystykaupoista, ollessa voimassa kantohintojen korotus ensimmäisellä kaudella on 7½ %. Huhtikuussa 1990 alkavalla toisella sopimuskaudella kantohinnat nousevat keskimäärin 3½ %. Sopimus voidaan purkaa, jos verotus kiristyy edellytettyä enemmän tai jos vientihinnat kohoavat yli sovitun rajan.

27.7.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite heinäkuun lopussa on 8,5 %.

28.7.

Hinnoitteluvuosia 1990/91—1994/95 koskeva *maataloustulolaki* hyväksyttiin. Laki sisältää säännökset mm. tukimuodoista, maatalouden markkinointivastuusta ja tuotannon ohjaamisesta.

Elokuu 1989

1.8.

Uusi arvopaperimarkkinalaki sisältää säännökset *arvopapereiden markkinoinnista* ja osakeannin yhteydessä annettavista tiedoista, arvopapereiden pörssi- ja muusta julkisesta kaupasta sekä sisäpiirin kaupankäyntirajoituksesta.

22.8.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite elokuun lopussa on 8,7 %.

31.8.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäiseksi jääneen nousun takia koroteta kuluvana syksynä.

Syyskuu 1989

1.9.

Kunnallinen työeläkemaksu nostettiin 15,0 prosenttiin.

Elinkeinonharjoittajan *markkinoidessa asuntoa* hintapyyntö tulee esittää myynti-ilmoituksessa.

Ulkomaisia sijoituksia koskevat valuuttamääräykset lievenivät edelleen; yksityishenkilöiden osalta lievennykset tulevat voimaan myöhemmin päätettävänä ajankohdantana (ks. 1.7.1990).

11.9.

Selluloosasta perittävän *vientitalletuksen* kantojakso piteni 12 kuukaudesta 18 kuukauteen.

12.9.

Vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitys annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 136,0 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 139,7 mrd. mk. Valtionvelan kuoletuksiset ovat 3,6 mrd. mk uutta lainanottoa suuremmat. Budjetin rakenne muuttuu olennaisesti, sillä mm. asuntorahasto ja valtion eläkerahasto perustetaan ja liikelaitoksia siirretään budjetin ulkopuolelle. Kun rakenteelliset muutokset otetaan huomioon, budjettiesityksen menot kasvavat reaalisesti 1½ %.

23.9.

Vähemmän tärkeä *rakentaminen* tuli vuoden 1989 loppuun saakka eräin osin *veronalaiseksi* pääkaupunkiseudun ohella myös muualla maassa. 40 prosentin vero ei koske asunto- ja teollisuusrakentamista.

26.9.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite syyskuun lopussa on 8,8 %.

Lokakuu 1989

27.10.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite lokakuun lopussa on 9,0 %.

Marraskuu 1989

1.11.

Peruskorko nousi 7½ prosentista 8½ prosenttiin. Suomen Pankki edellytti, että vuoden 1987 kesäkuun jälkeen myönnettujen peruskorkosidonnaisten, omassa käytössä olevan asunnon hankintaan tarkoitettujen lainojen hoitokustannukset pidetään ennallaan lainojen kuoletusaikaa pidentämällä.

6.11.

Päiväluottojärjestelmä muutettiin niin, että pankkien viiden päivääseman liukuva keskiarvo voi olla negatiivinen; tällöin päiväluottokorko peritään kaksinkertaisena.

21.11.

Hallituksen kannanoton mukaan talouspolitiikan päätehtävinä ovat edelleen inflaation hillintä ja vaihtotaseen alijäämän kasvun pysäyttäminen. Hallitus on valmis tukemaan sellaista ratkaisua, missä palkankorotusten, tuloverohuojennusten ja

tulonsiirtojen yhteisvaikutuksena palkan-saajien käytettävissä oleva reaalitytulo lisääntyisi vuosina 1990 ja 1991 yhteensä 3—4 %. Mikäli tällaista ratkaisua ei synny, joudutaan finanssipolitiikkaa kiristämään mm. korottamalla ennakonpidätysprosentteja, vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksua ja työnantajan sairausvakuutusmaksua.

23.11.

Valtioneuvoston periaatepäätös ulkomaisista sijoituksista. Hallitus suhtautuu myönteisesti ulkomaisiin sijoituksiin. Muun muassa ulkomaiset sijoitukset suomalaisissa teollisuutta ja kauppaa harjoittavissa osakeyhtiöissä hyväksytään 100 prosenttiin saakka osakepääomasta edellyttäen, ettei se ole vastoin oleellista kansallista etua.

24.11.

Kilpailun tehostamista koskevan hallituksen toimenpideohjelman mukaan asianomaisten ministeriöiden tulee valmistella ohjelmat, joilla mm. nopeutetaan elinkeinotoimintaa rajoittavien säännösten purkamista, estetään kilpailua rajoittavat säännökset uusissa säädöksissä sekä nopeutetaan elintarvikepoliittista ohjelmatyötä.

28.11.

Valtioneuvosto antoi *tiedonannon eduskunnalle Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen.* Siinä selostettiin integraatiokehitystä 1.11.1988 annetun selonteon jälkeen ja virkamiesvalmistelun tuloksia sekä esitettiin hallituksen toimintalinja.

Pankkien keskimääräinen kassavarantovelvoite on marraskuun lopussa 9,1 %.

30.11.

Valtakunnansovittelija Kallio antoi *koko-naisratkaisuehdotuksen*. Suosituksen mukaisilla työehtosopimuksilla sekä siihen liittyvillä hallituksen talouspoliittisilla toimilla pyritään lisäämään palkansaajien ostovoimaa vuosina 1990 ja 1991 yhteensä keskimäärin 4,5 %. Palkkojen yleiskorotus maaliskuun alussa 1990 olisi 30 p/h tai 50 mk/kk, kuitenkin vähintään 0,7 %. Lokakuun alussa yleiskorotus olisi vastaavan suuruinen; lisäksi tulisivat järjestelyvara ja tasa-arvoeran mukaiset palkankorotukset. Ehdotukseen sisältyy indeksiehto. Hallitus ilmoitti keventävistä finanssipoliittisista toimista, jos ehdotus hyväksytään, sekä kiristävästä toimista, jos ehdotusta ei hyväksytä.

Joulukuu 1989

1.12.

Liikevaihtoverokanta nousi 17 prosenttiin joulukuun ajaksi (ks. 1.6.1989).

Ympäristönsuojeluinvestointien ja jätteen hyödyntämisinvestointien sekä ympäristönsuojelussa käytettävien kemikaalien ja muiden tarveaineiden vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa laajeni.

15.12.

Vuosina 1989 ja 1990 tehtyjen määräaikaistalletusten verovapaa *korko* nousi joulukuun alusta 1989 prosenttiyksiköllä eli on enintään Suomen Pankin peruskorko vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Valtion ja kiinnitysluottopankin joulukuun 1989 alun ja vuoden 1990 lopun välillä liikkeeseen laskeman verovapaan obligaation korko on enintään peruskoron suuruinen.

20.12.

Suomen Pankki uusi periaatteet, joiden pohjalta pankkien liikkeeseen laskemat *sijoitustodistukset* hyväksytään Suomen Pankin kaupankäynnin kohteeksi.

29.12.

Vuoden 1990 tulo- ja menoarvio annettiin. Se perustui vaihtoehtoon, jossa laajaa tulopoliittista sopimusta ei tehtäisi. Menot ilman velan kuoletuksia olisivat 134,3 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 141,6 mrd. mk. Valtionvelan sekä nettokuoletuksia että rahoitusylijäämä ovat 7,3 mrd. mk. Sen jälkeen kun tulopoliittinen sopimus oli syntynyt, kiristävät finanssipoliittiset erityistoimet (tuloverotuksen ennakoidätyksen, vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksun sekä työnantajan sairausvakuutusmaksun lisäkorotukset) kumottiin vuoden 1990 alussa ja ensimmäisessä lisäbudjetissa (ks. 15.1.1990 ja 8.6.1990). *Luonnollisten henkilöiden* verotettavan tulon raja on 38 000 mk. Marginaaliveroprosentteja alennettiin 2 prosenttiyksikköä kolmessa alimmassa ja viidennessä tulo-luokassa, neljännessä tuloluokassa alennus on 3 prosenttiyksikköä ja ylimmässä 1 prosenttiyksikkö. Verotettavan varallisuuden alaraja nousi 1 060 000 markkaan. Ns. inflaatiotarkistus on 6 %. Uusi asuntovähennys myönnetään korkovähennyksen vaihtoehtona alle 40 -vuotiaille ensiasunnon hankintaan. Metsäverotuksessa on uutta ensiharvennusvähennys. *Yhteisön tuloveroprosentti* aleni 25 prosenttiin ja varallisuusveroprosentti säilyi 1 prosenttina. *Liikevaihtovero* on 17 %. Uudet nk. *haittaverot* sisältävät mm. erilaisia polttoaineveroja, öljyjättemaksun, öljysuojamaksun sekä kertakäyttöpäällyksiin kohdistuvia veroja. Lapsilisät nousevat 1.10.1990 15 % lukuun ottamatta alle 3 -vuotiaiden

korotettuna maksettavaa määrää. Uusi budjetin ulkopuolinen *asunto-olojen kehittämisrahasto* kertyy valtion asuntolainojen lyhennyksistä ja korkotuloista sekä budjetissa myönnettävistä määrärahoista. Uusi *valtion eläkerahasto* saa varansa virastojen ja laitosten eläkemaksuista sekä varojen tuotosta. Vuonna 1990 eläkemaksut maksetaan vielä keskitetysti siirtona eläkerahastoon (4,4 mrd. mk). Uudentyyppisinä *budjetin ulkopuolisina liikelaitoksina* aloittivat toimintansa Valtionrautatiet, posti- ja telalaitos sekä Karttakeskus. Kun rakenteelliset muutokset otetaan huomioon, budjetin menot kasvavat reaalisesti 1 % vuoden 1989 budjetista.

Tammikuu 1990

1.1.

Kansaneläkemaksu yksityiseltä työnantajalta ja valtion liikelaitokselta on 3,40, 4,45 tai 5,05 % riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin; muilta työnantajilta se on 3,95 %. *Sairausvakuutusmaksu* on yksityisen sektorin työnantajalta 1,45, valtiotyönantajalta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,70, kuntasektorilta 3,95 ja kirkkotyönantajalta 4,20 % palkoista. *Vakuutetun kansaneläkemaksu* on 1,55 ja *sairausvakuutusmaksu* 1,70 p/vero-äyri.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1990 on 0,6 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Työnantajien keskimääräinen *TEL-maksu* v. 1990 nousi 2,0 prosenttiyksikköä 16,9 prosenttiin ja keskimääräinen *LEL-maksu* 2,2 prosenttiyksikköä 18,1 prosenttiin; alle 24 -vuotiaiden osalta sekä *TEL-* että *LEL-* maksu on 13,3 %.

Kuntien keskimääräinen *eläkemaksu* kunnalliselle eläkelaitokselle nousi kaksi prosenttiyksikköä 16 prosenttiin.

Neljän *kunnan kantokykyluokka* nousi ja neljänkymmenen laski vuodeksi 1990.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan valtakunnallisen suunnitelman mukaan *kunnat* voivat nykyistä väljemmin järjestää sosiaali- ja terveystalv palveluja, sillä henkilöstön ja ostopalvelujen käyttö ja alle 14 milj. markan rakennushankkeiden toteuttaminen on tehty joustavammaksi.

Pääkaupunkiseudun kunnat, Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen, ovat aluepolitiikkalain tarkoittamia *toimenpidealueita* vuosina 1990 ja 1991. Muun muassa talonrakentamisen suuntaamisessa tavoitteena on asuntojen ja peruspalvelujen rakentaminen, yleiskaavat tarkistetaan viimeistään v. 1992 ja uudet kaupunginosat rakennetaan pääsääntöisesti raideliikenneyhteyksien varaan.

Uusi määräaikainen *veronhuojennuslaki* koskee *kehitysalueille* perustettavaa tuotantolaitosta tai matkailuyritystä ja niiden laajennuksia vuosina 1990—1993.

Eräistä talonrakennustöistä suoritetaan koko maassa *rakennusveroa* (40 %) myös v. 1990 (ks. 1.12.1989).

Kuntien maanhankinnan tehostamiseksi luovutusvoittojen verotusta huojennettiin. Vuoden 1990 alun ja kesäkuun lopun välisenä aikana kunnalle kiinteän omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta on veronalaista vain puolet.

Henkilöstön omistama ja hallitsema *rahas-to* voidaan perustaa pääsääntöisesti vähintään 30 henkilön yritykseen, joka suorittaa rahastolle voittopalkkioeria. Henkilöstörahas-ton perustaminen on vapaaehtoista ja tapahtuu yrityksen ja henkilöstön yhteisymmärryksessä. Voittopalkkioerät tai osa

niistä jakaantuvat jäsenten henkilökohtaisiin rahasto-osuuksiin. Osan rahasto voi käyttää jäsentensä koulutukseen ja muuhun yhteisesti hyödyntävään tarkoitukseen.

Suomen Pankki antoi pankeille mahdollisuuden käyttää omaa *primekorkoa* viitekorkona anto- ja ottolainauksessa.

15.1.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt allekirjoittivat valtakunnansovittelija Kallion esityksen (ks. 30.11.1989) *talous- ja tulopoliittiseksi kokonaisratkaisuksi*. Hallitus ilmoitti toteuttavansa sopimusta tukevat toimet.

Helmi-kuu 1990

1.2.

Uusien yli vuoden pituisten markkamääräisten *joukkovelkakirjalainojen* myynti ulkomaille sallittiin lukuun ottamatta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden liikkeesen laskemia joukkovelkakirjalainoja.

Luotonottajan on suoritettava 0,5 % *luottoveroa* ulkomailta ottamastaan luotosta. Velkakirjojen ja muiden saamistodisteiden leimavero aleni 1,5 prosenttiin. Valtio, Suomen Pankki ja erät rahastot ovat vapaat luottoverosta.

26.2.

Vientitalletuksen kantaminen selluloosasta päättyi.

28.2.

Hinnoitteluvuosia 1990/91 ja 1991/92 koskevan *maataloustuloratkaisun* mukaan maataloustulon korotus on 140 milj. mk ja sosiaalipoliittisten ym. toimenpiteiden vaikutus 238 milj. mk. Tavoitehintoja ja

hintapoliittista tukea korotettiin 1.3. lukien yhteensä 1 024 milj. mk.

Maaliskuu 1990

1.3.

Suomen Pankin periaatepäätöksen mukaan myös *rahoitusyhtiöt* voivat saada oikeuden välittää ja ottaa *ulkomaisia luottoja* niille asetettavien valuuttapositionarajojen puitteissa.

13.3.

Valtioneuvoston *selonteko eduskunnalle Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan yhdentymiskehitykseen* tarkastelee kysymyksiä, jotka tulevat esille EFTA-maiden ja Euroopan yhteisöjen välisissä neuvotteluissa Euroopan talousalueen (EES) luomiseksi ja esittää arvioita tulevan järjestelyn vaikutuksista Suomeen.

21.3.

Taloudellisten pakotteiden soveltaminen *Namibiaa* kohtaan päättyi.

Huhtikuu 1990

1.4.

Asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa pääkaupunkiseudulla enintään 2 mk/m²/kk ja muualla maassa enintään 1,50 mk/m²/kk.

11.4.

Multilateraalinen maksujärjestely tuli voimaan Puolan ja Tshekkoslovakian kanssa.

26.4.

Suomen Pankki ja talletuspankit sopivat *kassavarantosopimuksen* uudistamisesta siten, että kassavarantovelvoitteen pohjana

ovat kotimaiset talletukset kunkin kuukauden lopussa. Tämä merkitsee noin 10 prosentin supistusta valliineseen kassavarantopohjaan. Uuden sopimuksen mukaan kassavarantotalletusten korko on 3 kuukauden heliborkorko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, mutta kuitenkin vähintään 8 %. Talletusvelvollisuuden enimmäismäärä on vuoden 1991 kesäkuun loppuun saakka 8 % ja sen jälkeen 7 % kassavarantopohjasta. Uutta kassavarantopohjaa sovellettiin ensimmäisen kerran huhtikuussa ja uutta korkoa toukokuun alusta lukien.

Kesäkuu 1990

1.6.

Suomen Pankki lopetti *yritysten pääomantuontitalletusjärjestelmän*, jota oli sovellettu yritysten omissa nimissään ottamaan lyhytaikaiseen ulkomaiseen rahoitukseen.

8.6.

Ensimmäiseen lisäbudjettiin vaikutti merkittävästi tammikuussa hyväksytty talous- ja tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Varsinaisessa budjetissa kaavaillusta tuloveroituksen kiristämisestä ja sosiaaliturvamaksujen korottamisesta luovuttiin. Tulo- ja varallisuusveron tuottoon merkittiin tämän vuoksi 2,2 mrd. markan vähennys. Valtion kansaneläke- ja sairausvakuutusosuuksiin merkittiin lisäystä yhteensä 2,0 mrd. mk. Muihin menoihin merkittiin lisäystä nettomääräisesti 1,6 mrd. mk. Lisäbudjetin tasapainottamiseksi valtion bruttolainanottoa lisättiin 5,8 mrd. mk, mikä budjettiteknisesti näkyy menopuolella nettokuoletusten supistumisena.

20.6.

Kunnallistaloutta koskeva pöytäkirja allekirjoitettiin. Veroäyrin hinnan ei tulisi

nousta eikä velkaantuneisuuden lisääntyä. Henkilöstömäärää tulee lisätä vain sosiaali- ja terveydenhuollossa valtakunnallisten suunnitelmien mukaan; muilla sektoreilla lisäykset tulee tehdä sisäisin siirtein. Investointeja tulisi vähentää.

Valtioneuvoston kannanotto elintarvikepolitiikassa. Kananotto sisältää elintarvikkeiden koti- ja ulkomaankauppaa sekä elintarviketeollisuutta ja -taloutta koskevat tavoitteet.

25.6.

Multilateraalinen maksujärjestely tuli voimaan Saksan demokraattisen tasavallan kanssa.

28.6.

Valtioneuvoston periaatepäätös kuntien valtionosuusuudistuksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkohtaisten valtionosuuksien laskentaperusteita muutetaan. Muutos on tarkoitus toteuttaa v. 1992.

Turkisnahkojen tuottajille maksetaan väliaikaista *hintatukea* v. 1990 tuotettavien ja myyntikautena 1990/91 markkinoitavien turkisnahkojen tuotantokustannusten kattamiseen.

Heinäkuu 1990

1.7.

Suomen Pankki salli *yksityisten henkilöiden ulkomaiset sijoitukset* sekä yli vuoden pituisen luoton myöntämisen ulkomailla asuvalle ilman ylärajaa. Vapauttamispäätös koskee myös yksityishenkilöihin rinnastettavia yhteisöjä sekä kuntia. Lisäksi sallittiin kunnille yli vuoden pituisen ulkomaisen luoton ottaminen oman toiminnan rahoitukseen.

Suomen Pankki voi antaa *rahoitussektorin yrityksille* oikeuden välittää ja ottaa ulkomaisia luottoja sekä oikeuden sijoittaa ulkomaille ja myöntää ulkomaille asuvalle luottoja.

12.7.

Ennen vuotta 1988 päättyneiltä tilikausilta tehdyille *investointivarauksille* myönnetään käyttö lupa. Investointivarausten käyttöjakso alkaa 1.1.1991 ja päättyy 31.12.1992. *Investointirahastojen* käyttöjaksoa jatketaan vuoden 1992 loppuun.

10.8.

Tuonti ja vienti kiellettiin Irakiin ja sen miehittämän Kuwaitin kanssa. Myös varojen luovutus näihin maihin kiellettiin.

21.8.

Puun tuottajat ja metsäteollisuus päättivät keväällä solmitun 38 milj. kuution *hakuuavoitteen* alentamisesta 35,5 milj. kuution heikentyneen markkinatilanteen vuoksi. Lisäksi suositeltiin käteiskaupoista luopumista.

24.8.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäiseksi jääneen nousun takia koroteta kuluvana syksynä.

1.9.

Pääkaupunkiseudulla voimassa ollut *maan lunastusmenettely* ulotetaan koskemaan koko maata yleisen tarpeen niin vaatiessa. Rakentamiskehotuksen antoaikaa on lyhennetty kahteen vuoteen siitä, kun kaava

on tullut voimaan ja rakentamisaika vastaavasti neljästä kolmeen vuoteen.

Kunnalla on *kiinteistökaupassa* etuosto-oikeus nykyisten kaavoitustilanteeseen liittyvien rajoitusten estämättä. Pinta-alarajoitus aleni 6 000 neliömetristä 5 000 neliömetriin.

Autovero aleni 5 prosenttiyksikköä 127 prosenttiin. Verosta tehtävä vähennys pysyy edelleen 4 600 markkana.

Suomen Pankki vapautti suomalaisiin osakkeisiin perustuvien *optioiden ja termiinien* myymisen *ulkomaille*.

11.9.

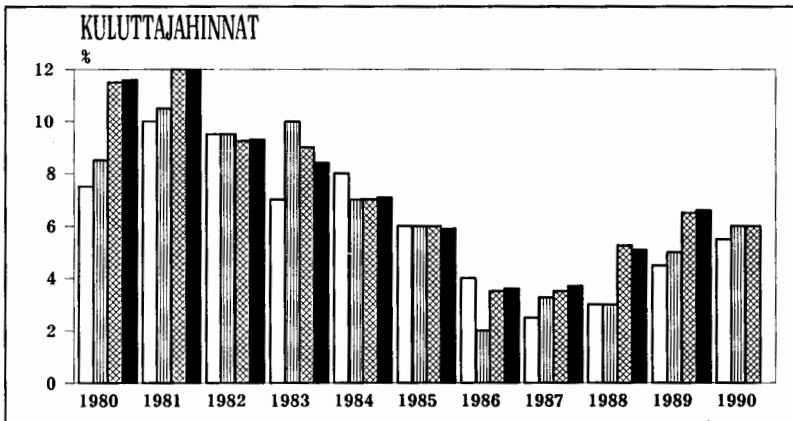
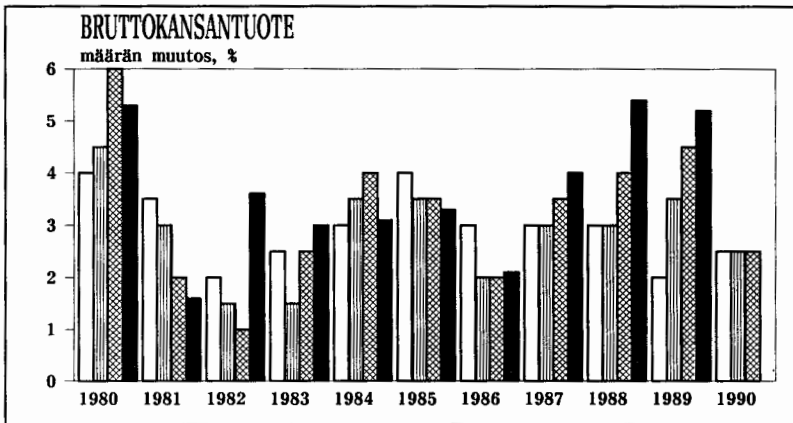
Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 157,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 157,7 mrd. mk. Budjettiesitys on siten 0,1 mrd. mk rahoitusylijäämäinen. Budjetin tuloylijäämä, tasapaino ennen rahoitustaloustoimia, on 2,3 mrd. mk. Budjetin rakennemuutokset jatkuvat hallinnonuudistuksen ja liikelaitosuudistuksen edetessä. Ilmailuhallitus muuttuu uusi-
muotoiseksi liikelaitokseksi ja eräät puolustuslaitoksen liikeyritykset osakeyhtiöiksi, ja niiden määrärahat poistetaan budjetista. Organisaatiouudistukset ja tulosohjaukseen siirtyminen muuttavat budjetin sisäistä rakennetta tuntuvasti. Asunto-olojen kehittämisrahastoon siirretään 2,7 mrd. mk, ja rahastolle annetaan lisäksi 1,8 mrd. markan lainanottovaltuudet. Virastoille ja laitoksille määrätään 25 prosentin eläkemaksu. Budjettiesityksen menot kasvavat reaalisesti 4 % vuodelle 1990 arvioituista, kun luvut saatetaan keskenään vertailukelpoisiksi.

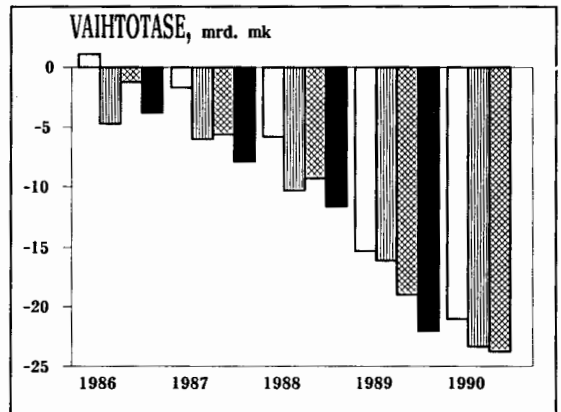
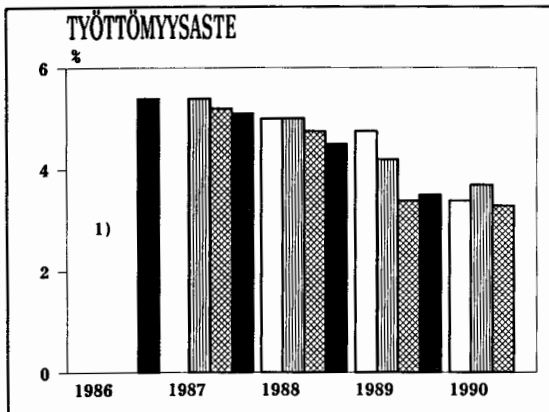
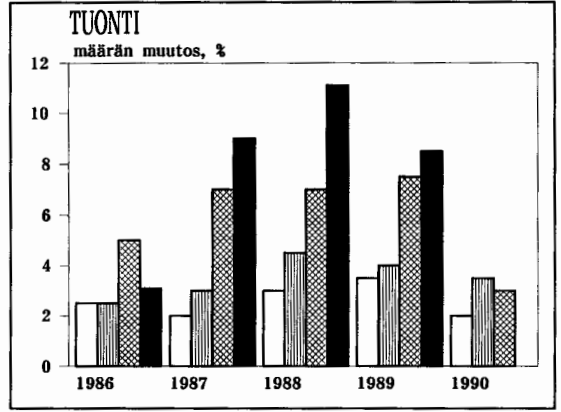
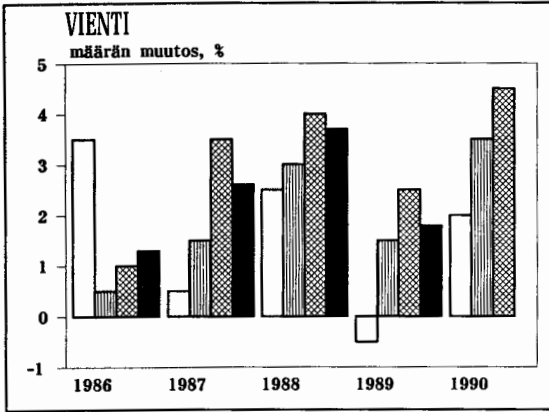
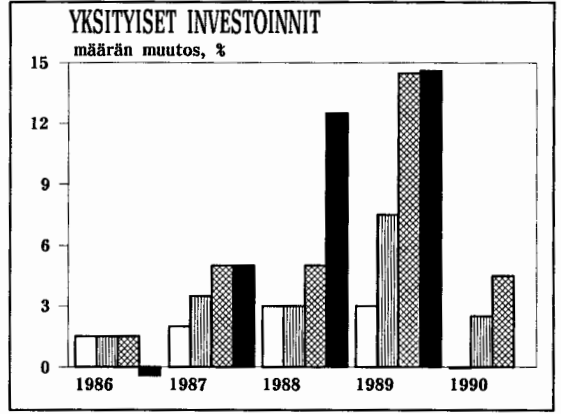
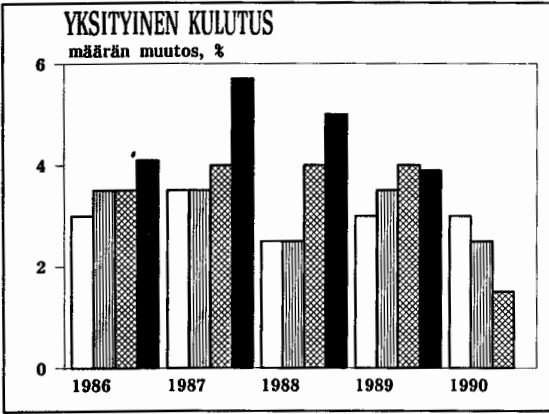
Ennusteseuranta

Oheisissa kuvioissa esitetään valtiovarainministeriön ennusteet. Toteutunut kehitys vuodelta 1989 on Tilastokeskuksen ennakoarvio.

Pylväsjärjestys:

- Edellisen vuoden Taloudellinen katsaus
- Kuluvan vuoden Kansantalouden kehitysarvio
- Kuluvan vuoden Taloudellinen katsaus
- Toteutunut kehitys

1) Muuttunut tilastointi.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat
3. Tavaravienti SITC:n pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1989
4. Tavaratuonti SITC:n pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1989
5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti
6. Markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot
7. Talonrakentaminen
8. Liikenne- ja kuljetuskalusto
9. Kotimaankaupan myynnin arvo
10. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
11. Työllinen työvoima
12. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
13. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
14. Palkansaajien ansiotasoindeksi
15. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
16. Kuluttajahintaindeksi
17. Rakennuskustannusindeksi
18. Käytettävissä oleva tulo
19. Yksityiset kulutusmenot
20. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
21. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
22. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
23. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
24. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
25. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
26. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
27. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
28. Valtiontalouden kassatulot
29. Valtiontalouden kassamenot
30. Valtiontalouden rahoitus
31. Julkinen velka
32. Kuntien ja kuntainliittojen talous
33. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
34. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
35. Brutto- ja nettoveroaste
36. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka (rahas-
tot)
37. Maksutase
38. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa
39. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
40. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Bruttokansantuote tuottajahintaan	344 927	384 462	430 997	312 867	328 604	345 577
Hyödykeverot miinus hyödyketukipalkkiot	46 670	57 077	64 443	42 792	46 381	48 769
Bruttokansantuote markkinahintaan	391 597	441 539	495 440	355 659	374 985	394 346
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	97 775	109 866	125 537	106 568	118 405	128 440
Kokonaistarjonta	489 372	551 405	620 977	462 227	493 390	522 786
Tavaroiden ja palvelusten vienti	100 030	108 750	117 061	102 127	105 897	107 815
Kulutus	295 323	323 677	354 017	273 439	285 146	295 498
yksityinen	213 984	234 946	256 019	199 981	209 956	218 243
julkinen	81 339	88 731	97 998	73 458	75 190	77 255
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	93 270	111 048	135 923	84 415	93 285	104 940
yksityinen	80 299	97 434	121 643	72 761	81 839	93 766
julkinen	12 971	13 614	14 280	11 654	11 446	11 174
Varastojen muutos	-889	3 006	6 424	-1 007	2 262	6 082
Tilastollinen ero	1 638	4 924	7 552	3 253	6 800	8 451
Kokonaiskysyntä	489 372	551 405	620 977	462 227	493 390	522 786

2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat, muutos, prosenttia

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
HWWA	-2,1	- 3,8	-27,4	4,2	- 3,8	10,2
energiaraaka-aineet	-3,1	- 2,0	-35,5	3,1	-15,0	16,3
muut raaka-aineet	1,9	-10,1	3,2	6,6	21,5	0,3
elintarvikkeiden ja rehujen raaka-aineet ...	5,1	-12,9	0,3	-14,9	19,2	-4,0
teollisuuden raaka-aineet	-0,4	- 8,0	5,3	20,9	22,8	2,3
The Economist	-1,1	-10,3	3,7	7,5	32,2	-5,4
elintarvikkeiden raaka-aineet	5,8	-11,8	6,6	-12,7	21,6	-4,6
teollisuuden raaka-aineet	-7,7	- 8,7	0,9	28,7	39,6	-5,9

3. Tavaravienti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1989, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EFTA	EY	SEV- Eurooppa	- siitä SNTL	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	362	427	386	357	604	1 779
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	28	160	107	98	268	563
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	966	8 289	869	494	1 863	11 987
21 Vuodat, nahat ja turkisnahat	84	450	8	—	454	996
24 Puutavara ja korkki	386	3 615	61	8	552	4 614
25 Paperimassa	332	3 571	722	427	643	5 268
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	20	369	51	41	107	547
28 Malmit ja metalliromu	82	80	15	9	66	243
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	734	120	76	76	6	936
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	1 456	2 393	1 197	983	1 276	6 322
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	6 100	23 715	4 354	3 746	7 945	42 114
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	518	1 518	161	106	141	2 338
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	2 059	16 105	2 947	2 755	5 493	26 604
65 Tekstiilitavara, pl. vaatteet	304	411	77	55	82	874
67 Rauta ja teräs	1 213	2 620	336	268	1 161	5 330
68 Muut metallit	796	2 081	232	12	659	3 768
69 Tuotteet epäjalosta metallista	736	289	420	403	231	1 676
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	7 528	6 898	7 623	7 259	6 771	28 820
78, 79 Kuljetusvälineet	2 525	1 120	3 623	3 602	759	8 027
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 933	1 909	1 609	1 562	994	7 445
82 Huonekalut	351	207	82	74	55	695
84 Vaatteet	1 001	463	509	506	115	2 088
85 Jalkineet	165	29	270	270	29	493
1, 4, 9 Muut tavarat	116	118	46	19	99	379
Koko vienti, milj. mk						
1989	20 195	43 869	16 160	14 496	19 558	99 782
Koko vienti, prosenttijakauma ²⁾						
1989	20	44	16	15	20	100
1988	20	44	17	15	19	100
1987	22	43	17	15	18	100
1986	22	38	22	20	18	100
1985	20	36	23	22	21	100
1980	23	40	20	18	17	100
1975	25	38	24	20	13	100
1970	21	48	16	12	15	100
1965	9	55	21	16	15	100
1960	6	57	19	14	17	100

¹⁾ Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

²⁾ EFTA: nykyiset 6 maata; EY: nykyiset 12 maata.

4. Tavaratuonti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1989, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EFTA	EY	SEV- Eurooppa	- siitä SNTL	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	798	1 627	149	32	2 126	4 700
04 Vilja ja viljatuotteet	63	164	29	13	130	386
05 Hedelmät ja kasvikset	51	654	87	6	912	1 704
1 Juomat ja tupakka	51	207	17	1	196	471
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	1 069	1 868	1 301	1 145	1 662	5 900
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	20	112	14	13	59	205
27 Valmistamattomat kivennäisaineet	87	656	61	4	211	1 015
28 Malmit ja metalliromu	657	263	233	174	785	1 938
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	422	574	8 902	8 358	467	10 365
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	30	59	7	1	22	118
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teol- lisuuden tuotteet	2 446	6 761	709	386	1 123	11 039
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistus- aineen mukaan	4 662	9 139	1 228	492	2 284	17 313
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	509	2 051	192	29	350	3 102
67 Rauta ja teräs	1 068	1 878	356	81	727	4 029
68 Muut metallit	761	830	397	318	355	2 343
69 Tuotteet epäjalosta metallista	955	1 450	80	11	306	2 791
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	8 255	19 960	1 581	1 212	12 494	42 290
78, 79 Kuljetusvälineet	2 300	6 062	947	834	4 799	14 108
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 257	6 687	923	525	3 417	13 284
9 Muut tavarat	17	22	0	0	1	40
Koko tuonti, milj. mk 1989	20 006	46 903	14 816	12 152	23 794	105 519
Koko tuonti, prosenttijakauma ²⁾						
1989	19	44	14	12	23	100
1988	19	44	15	12	22	100
1987	19	44	17	14	20	100
1986	19	43	18	15	20	100
1985	18	37	24	21	21	100
1980	17	35	24	21	24	100
1975	22	39	21	17	18	100
1970	22	45	16	13	17	100
1965	18	48	18	14	16	100
1960	14	51	20	14	14	100

¹⁾ Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

²⁾ EFTA: nykyiset 6 maata; EY: nykyiset 12 maata.

5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti, miljoonaa kiloa

	Tuotanto		Kulutus ¹⁾		Vienti	
	1988	1989*	1988	1989*	1988	1989*
Meijerivoi.....	60,9	63,9	43,5	40,6	19,2	20,3
Juusto.....	86,6	90,5	60,2	64	32,5	26,3
Maitojauhe (rasvainen).....	14,2	11,4	0,5	0,3	15,9	6,1
Kananmunat (ml. munamassa).....	76,7	75,7	56,9	55,0	18,6	19,1
Sianliha.....	168,2	178,7	160,9	161,6	3,9	21,7
Naudanliha.....	111,0	110,0	102,6	104,7	10,5	11,0
Vehnä.....	284,6	507,2	288,2	295,1	25,0	68,7
Ruis.....	48,9	195,9	94,9	92,7	4,4	4,7
Kaura.....	857,3	1 443,8	25,8	32,4	0,4	250,8
Ohra.....	1 611,8	1 629,9	10,7	11,5	24,1	93,0

¹⁾ Ihmisravintona kulutetut määrät.

6. Markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot, miljoonaa kuutiometriä

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Hakkuut						
tukkipuu.....	20,4	21,3	18,3	18,7	20,6	21,2
ainespinopuu ¹⁾	21,1	22,3	20,7	24,2	24,9	25,8
yhteensä.....	41,5	43,6	39,0	42,9	45,7	47,1
Puun tuonti						
tukkipuu.....	0,7	0,7	0,5	0,6	0,5	0,4
ainespinopuu ²⁾	6,9	5,4	4,7	5,4	5,8	6,4
yhteensä.....	7,6	6,1	5,3	6,0	6,2	6,8
Puun vienti						
tukkipuu.....	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,2
ainespinopuu ²⁾	0,8	0,9	1,1	1,3	0,6	0,7
yhteensä.....	1,2	1,4	1,6	1,8	1,0	0,9
Puuvarasto 31.12.³⁾						
tukkipuu.....	13,8	14,4	12,4	12,0	13,0	12,6
ainespinopuu.....	25,1	20,7	20,2	20,7	24,3	25,2
hake ja puru.....	1,5	2,3	3,1	2,8	4,1	5,3
yhteensä.....	40,5	37,4	35,7	35,5	41,4	43,1

¹⁾ Ml. polttopuu.
²⁾ Ml. polttopuu, puujäte ja hake.
³⁾ Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puuvarstot ovat mukana vuodesta 1986 lähtien.
Lähde: Metsäntutkimuslaitos.

7. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Myönnetty rakennusluvat	49,68	48,17	48,02	48,22	57,45	71,97
asuinrakennukset	19,92	18,17	16,93	17,18	22,71	28,35
teollisuusrakennukset	7,66	7,34	7,68	7,53	9,52	13,71
muut rakennukset	22,10	22,66	23,41	23,51	25,22	29,91
Aloitettu uudisrakentaminen	45,70	42,47	43,17	42,71	50,92	61,73
asuinrakennukset	18,48	16,19	15,45	15,47	21,01	24,86
teollisuusrakennukset	7,03	6,26	7,24	6,44	8,64	9,68
muut rakennukset	20,19	20,02	20,48	20,80	21,27	27,19
Keskeneräinen uudisrakentaminen	52,13	49,64	52,27	52,64	59,95	72,79
asuinrakennukset	20,10	18,81	19,08	19,24	23,79	28,46
teollisuusrakennukset	8,87	6,84	8,21	7,39	9,34	11,04
muut rakennukset	23,16	23,99	24,98	26,01	26,82	33,29
Valmistuneet rakennukset	44,24	44,74	40,36	41,75	43,00	48,54
asuinrakennukset	17,66	17,41	15,29	15,35	16,31	20,06
teollisuusrakennukset	7,27	8,13	5,75	6,84	6,54	7,89
muut rakennukset	19,31	19,20	19,32	19,56	20,15	20,59

8. Liikenne ja kuljetuskalusto

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Rautatieliikenne						
kuljetettu tavara, 1 000 tonnia	29 842	30 781	27 783	30 108	33 006	33 639
" " milj. tonnikilometriä	7 981	8 067	6 952	7 403	7 816	7 958
Maantieliikenne						
rekisterissä olevat henkilöautot, 1 000 kpl ...	1 474	1 546	1 620	1 699	1 796	..
" " kuorma-autot, 1 000 kpl ..	53	52	52	52	53	..
" " autot yhteensä, 1 000 kpl ..	1 668	1 747	1 829	1 920	2 034	..
Ulkomainen merenkulku						
saapuneet alukset ¹⁾ , 1 000 nettotonnia	44 854	50 335	59 639	62 679	64 974	80 371
lähteneet alukset ¹⁾ , 1 000 nettotonnia	41 504	45 832	56 438	59 948	62 451	75 264
kauppalaivasto, 1 000 bruttotonnia	2 067	1 650	1 244	842	885	1 053
Kotimaisten lentoyhtiöiden liikenne ²⁾						
1 000 lentokilometriä	36 959	38 418	38 119	43 362	48 602	55 415
1 000 matkustajakilometriä	2 696 235	2 940 269	2 935 896	3 587 134	4 033 941	4 624 752
Teletoinen liikennetuotot, milj. mk	2 709	2 980	3 126	3 451	3 885	4 177

1) Lastissa.

2) Reittiliikenne.

9. Kotimaankaupan myynnin arvo, miljoonaa markkaa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Vähittäiskauppa	105 154	113 737	119 542	130 907	142 150	152 441
tavaratalokauppa	12 397	13 686	14 613	16 161	17 288	18 721
sekatarvarain kauppa	8 476	9 031	9 722	10 085	10 753	11 386
elintarvikkeiden kauppa	25 921	27 953	29 017	31 235	33 115	34 138
alkoholijuomien kauppa	6 683	7 020	7 885	8 621	9 676	10 585
tekstiili-, vaatetus- ja jalkinekauppa	5 816	6 306	6 902	7 359	7 786	8 175
rauta-alan kauppa	8 485	9 007	9 484	10 768	12 044	13 316
huonekalu- ja muu sisustustarvikekauppa ...	1 848	1 949	2 078	2 357	2 603	2 829
autoalan kauppa	17 822	19 638	21 380	24 538	27 552	30 026
huoltamotoiminta	10 251	10 995	9 634	9 923	10 642	11 449
apteekki- ja kemikaalitavarain kauppa	2 527	2 847	3 060	3 433	3 822	4 199
kirjojen ja paperitavarain kauppa	1 467	1 626	1 787	1 970	2 007	2 228
muu vähittäiskauppa	3 461	3 679	3 930	4 457	4 862	5 389
Tukkukauppa	148 604	160 806	163 997	177 989	193 795	218 606
yleistukkukauppa	45 147	48 090	49 472	51 243	52 901	57 926
ravinto- ja nautintoainekauppa	20 572	22 406	25 468	27 514	27 844	30 501
tekstiili-, vaatetus- ja nahkatavarakauppa ...	1 916	2 095	2 286	2 513	2 733	2 891
rauta- ja rakennustarvikekauppa	8 322	9 031	9 552	11 077	12 703	15 431
sähkö- ja radiotarvikekauppa	5 036	5 316	5 713	6 434	7 263	8 084
autoalan kauppa	9 164	10 210	11 579	13 722	16 647	18 592
polttoainekauppa	17 644	19 413	13 785	13 152	13 347	14 760
investointitavara- ja raaka-ainekauppa	19 626	22 230	22 983	26 812	31 605	37 037
puutavarakauppa	3 756	3 530	3 229	3 822	4 554	5 520
muu tuotantotarvikekauppa	7 253	7 255	7 925	8 090	9 085	11 412
lääke- ja kemikaalitavaroitten kauppa	2 959	3 347	3 654	4 093	4 477	4 941
muu tukkukauppa	7 209	7 883	8 350	9 518	10 635	11 512

10. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoitain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Yrittäjätoiminta						
maatalous, kalastus ja metsästys	11 667	11 871	14 308	9 996	10 718	12 215
metsätalous	10 764	12 591	13 191	10 462	11 476	11 538
kaivos- ja kaivannaistoiminta	1 026	1 350	1 715	1 203	1 299	1 405
teollisuus	85 710	93 801	100 193	79 331	82 415	84 947
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	10 002	9 937	10 728	9 464	9 664	9 676
talonrakennustoiminta	20 929	26 000	33 489	17 221	18 760	21 226
maa- ja vesirakennustoiminta	6 762	7 401	8 613	5 884	5 886	6 270
kauppa-, ravitsemis- ja majoitustoiminta	40 709	45 168	50 487	38 911	41 107	43 661
kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	27 944	30 799	34 359	25 793	27 556	29 451
rahoitus- ja vakuutustoiminta	15 262	17 435	20 059	13 916	14 909	16 665
asuntojen omistus	21 369	22 958	25 495	20 910	21 938	22 972
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	22 933	28 458	34 079	19 566	21 936	24 078
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	14 482	16 451	19 402	12 460	12 982	13 997
laskennalliset pankkipalvelumaksut	-11 458	-13 251	-16 373	-11 073	-12 318	-14 069
Yhteensä	278 101	310 969	349 745	254 044	268 328	284 032
Julkinen toiminta	59 779	65 588	72 698	52 707	54 086	55 273
Muu toiminta	7 047	7 905	8 554	6 116	6 190	6 272
Bruttokansantuote tuottajahintaan	344 927	384 462	430 997	312 867	328 604	345 577

11. Työllinen työvoima, 1 000 henkeä keskimäärin vuodessa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet	378	360	359	372	368	367
Toimihenkilöt	1 073	1 117	1 127	1 130	1 148	1 172
Työntekijät	960	957	941	919	912	929
Työllinen työvoima yhteensä	2 413	2 437	2 431	2 423	2 431	2 470
maatalous	241	227	218	206	197	179
metsätalous	52	52	47	45	41	39
teollisuus	601	598	589	569	553	561
talonrakennus	142	137	142	143	145	157
maa- ja vesirakennus	40	41	43	41	43	42
kauppa, rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt	491	511	515	525	544	562
liikenne	180	186	183	182	182	179
palvelukset	664	681	690	710	724	749
tuntematon	2	3	3	3	3	2

12. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan ¹⁾, miljoonaa työtuntia

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Yrittäjätoiminta	3 315	3 292	3 220	3 216	3 233	3 239
palkansaajat	2 519	2 513	2 464	2 476	2 487	2 504
yrittäjät	796	779	756	740	746	735
Julkinen toiminta	680	695	704	726	742	754
Muu toiminta	141	139	142	138	137	134
Työllisyys yhteensä	4 136	4 127	4 067	4 080	4 112	4 127
maalatalous, kalatalous ja metsästys ²⁾	557	542	518	492	483	445
metsätalous ²⁾	90	90	78	78	76	74
teollisuus ²⁾	968	952	918	904	878	854
talonrakennus ²⁾	308	296	293	301	323	354
maa- ja vesirakennus ²⁾	96	97	97	94	94	98
kauppa, rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt ²⁾	840	853	849	870	891	912
liikenne ²⁾	291	292	295	301	305	312
palvelukset ²⁾	166	171	173	178	183	190

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.
²⁾ Yrittäjätoiminnassa.

13. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain ¹⁾, 1 000 henkeä

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	7,8	8,6	9,4	12,5	12,0	10,7
hallinto- ja toimistotyö	8,0	9,1	9,5	9,0	9,1	8,1
kaupallinen työ	6,1	7,0	7,4	7,5	7,2	6,3
maa- ja metsätaloustyö	7,2	7,2	7,5	7,3	6,7	5,4
rakennustyö	10,8	11,3	11,8	12,3	10,8	7,7
kuljetus- ja liikennetyö	4,3	4,8	5,0	4,8	4,4	3,4
teollinen työ	36,1	35,8	37,9	33,9	30,1	23,0
siitä metallityö	11,2	10,8	11,5	9,8	8,0	5,7
palvelutyö	17,0	17,6	17,4	13,3	12,3	10,5
muu työ	26,5	28,1	29,4	30,0	26,8	21,5
Yhteensä	135,3	141,5	150,7	142,5	129,3	104,5
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	2,1	2,0	2,1	2,9	4,0	6,2
hallinto- ja toimistotyö	0,9	0,9	0,9	0,7	1,0	1,7
kaupallinen työ	0,9	0,9	0,9	0,9	1,3	2,0
maa- ja metsätaloustyö	0,8	0,8	1,4	0,9	1,3	3,1
rakennustyö	1,1	1,0	0,9	0,9	1,2	1,8
kuljetus- ja liikennetyö	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8
teollinen työ	2,7	3,0	2,7	3,2	4,4	8,2
siitä metallityö	0,7	0,9	0,7	1,2	1,7	3,3
palvelutyö	3,3	3,3	3,3	2,7	3,4	5,5
muu työ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	1,2
Yhteensä	12,0	12,2	12,4	12,4	17,4	30,4

¹⁾ Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.

14. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1980 = 100)

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Maatalous	147,4	159,1	172,9	184,1	195,5	220,1
Metsätalous	138,8	146,3	154,3	162,9	177,2	194,7
Teollisuus	150,6	162,1	172,1	183,8	199,0	216,9
työntekijät	149,9	161,2	171,0	182,9	198,9	216,5
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	151,1	163,4	174,8	185,9	201,7	221,0
Talonrakennustoiminta	152,3	167,9	178,5	192,7	209,0	229,9
työntekijät	153,3	169,6	179,8	194,7	211,5	232,0
Maa- ja vesirakennustoiminta	148,1	161,0	171,1	184,1	201,7	218,6
Kauppa-, ravitsemis- ja majoitustoiminta	150,7	165,1	178,7	193,5	212,3	232,6
Kuljetus	149,0	162,4	172,8	186,5	204,6	225,0
Tietoliikenne	147,0	157,8	168,5	182,5	201,4	214,7
Rahoitustoiminta	152,0	167,5	180,7	193,2	210,6	228,8
Vakuutustoiminta	153,9	169,4	180,2	193,3	212,4	232,9
Julkinen hallinto	151,8	164,6	176,4	188,8	206,6	221,6
Opetustoiminta	152,5	164,4	180,2	192,0	211,0	226,5
Lääkintä- ja eläinlääkintäpalvelu	155,7	167,9	180,4	189,1	201,9	218,4
Sosiaalihuolto	155,6	168,2	180,7	190,3	204,1	220,6
Yhteensä	150,8	163,5	174,9	187,2	204,0	222,0
valtio	147,1	158,8	169,8	183,9	204,7	218,4
kunnat	154,7	166,6	180,1	189,5	203,7	220,8
yksityinen	150,5	163,5	174,5	187,2	203,8	223,0

15. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1980 = 100)

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Kokonaisindeksi	134,5	140,5	133,2	134,4	139,2	147,1
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	141,9	151,0	154,0	148,8	154,1	157,5
metsätaloustuotteet	123,7	133,2	128,2	131,7	144,8	161,0
kaivannaistuotteet	142,5	142,2	78,6	77,0	68,7	82,2
teollisuustuotteet	133,8	139,6	134,5	136,0	141,1	148,8
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	123,2	130,8	119,0	115,4	116,9	118,4
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	140,1	147,2	153,1	159,8	169,1	181,8
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	132,6	137,6	122,2	121,2	125,0	133,1
kulutustavarat	137,5	145,8	145,7	147,6	152,0	157,2
investointitavarat	135,8	142,4	148,0	154,1	162,0	173,0
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	135,9	143,1	139,8	142,0	148,7	157,8
tuontitavarat	130,0	132,8	113,1	111,2	110,4	114,7

16. Kuluttajahintaindeksi (1981 = 100)

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Kokonaisindeksi	127,1	134,6	139,4	144,5	151,6	161,6
ravinto	129,1	139,1	144,2	147,2	150,5	155,9
juomat ja tupakka	132,5	140,3	146,4	155,2	170,7	178,9
vaatetus ja jalkineet	119,4	126,1	131,6	135,1	136,7	141,4
asunto, lämpö ja valo	124,5	130,9	134,6	135,2	142,1	162,0
kotilouskalusto	123,0	129,7	135,0	139,9	145,6	152,0
terveyden- ja sairaudenhoito	145,2	155,7	164,1	175,2	195,7	213,4
liikenne	125,4	130,4	130,6	138,4	145,6	153,0
koulutus ja virkistys	126,4	132,4	139,9	148,4	153,7	160,8
muut	130,8	140,4	149,0	157,2	168,4	180,5

17. Rakennuskustannusindeksi (1980 = 100)

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Kokonaisindeksi	136,6	144,3	150,6	157,4	167,9	181,0
työ	133,7	144,4	154,1	164,3	177,1	189,5
aine	136,1	142,8	148,3	154,2	163,5	177,0
palvelu	142,1	150,2	155,5	162,0	175,2	189,1
kalusto	135,4	142,6	145,3	150,1	153,5	161,1

18. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Palkat	136 563	150 346	160 973	175 117	192 875	214 023
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	29 120	33 970	36 708	39 876	44 805	51 479
Kotitalouksien yrittäjätulot	38 292	39 709	41 345	40 149	42 749	48 435
yrittäjätulot maataloudesta	7 370	7 293	7 417	5 271	5 417	8 250
yrittäjätulot metsätaloudesta	5 004	5 751	4 919	5 354	6 780	7 207
muut kotitalouksien yrittäjätulot	25 918	26 665	29 009	29 524	30 552	32 978
Omaisuuksien tulot ja muut yrittäjätulot	18 788	17 595	16 593	24 392	32 133	34 757
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	33 741	37 459	41 194	45 907	55 654	62 576
Kansantulo	256 504	279 079	296 813	325 441	368 216	411 270
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-998	-1 088	-1 980	-2 157	-2 125	-2 827
Käytettävissä oleva tulo	255 506	277 991	294 833	323 284	366 091	408 443
Yksityinen sektori	186 932	200 851	209 189	236 601	258 595	286 390
kotitaloudet	171 490	186 204	195 262	214 295	227 663	253 529
yhteisöt	15 442	14 647	13 927	22 306	30 932	32 861
yritykset	986	-1 748	-3 390	2 770	7 288	5 158
rahoituslaitokset	11 743	13 490	13 747	15 921	20 321	24 902
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2 713	2 905	3 570	3 615	3 323	2 801
Julkisyhteisöt	68 574	77 140	85 644	86 683	107 496	122 053
valtio	23 114	25 887	30 640	28 000	41 393	49 274
kunnat ja kuntainliitot	43 842	49 136	53 247	56 291	62 847	69 253
sosiaaliturvarahastot	1 618	2 117	1 757	2 392	3 256	3 526

19. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	51 328	54 538	57 118	47 966	49 336	50 084
Vaatetus ja jalkineet	11 738	12 561	13 195	10 901	11 517	11 665
Asunto	35 981	38 065	41 571	35 145	36 043	37 149
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset ..	14 800	16 474	17 617	13 716	14 670	15 062
Terveystenhoito	7 526	8 667	9 479	6 716	7 045	7 090
Liikenne	36 198	41 965	46 626	34 447	37 412	39 727
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	20 659	22 392	25 182	18 557	19 263	20 523
Muut tavarat ja palvelukset	25 443	28 575	31 946	22 848	24 336	25 636
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	203 673	223 237	242 734	190 296	199 622	206 936
Kestokulutustavarat	24 295	28 900	31 562	21 873	24 641	25 781
Puolikestävät kulutustavarat	27 464	29 798	31 903	25 212	26 595	27 338
Lyhytikäiset tavarat	75 446	79 849	84 627	72 981	74 665	76 233
Palvelukset	76 468	84 690	94 642	70 230	73 721	77 584
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	203 673	223 237	242 734	190 296	199 622	206 936
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	6 811	7 907	8 958	6 505	7 363	8 148
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-3 736	-4 280	-4 484	-3 415	-3 712	-3 648
Kotitalouksien kulutusmenot	206 748	226 864	247 208	193 386	203 273	211 436
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	7 236	8 082	8 811	6 595	6 683	6 807
Yksityiset kulutusmenot	213 984	234 946	256 019	199 981	209 956	218 243

20. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Yleinen hallinto	7 534	8 283	9 086	6 856	7 019	7 193
valtio	3 852	4 353	4 749	3 446	3 586	3 682
kunnat	3 682	3 930	4 337	3 410	3 433	3 511
Yleinen järjestys ja turvallisuus	4 482	4 917	5 306	3 966	4 008	4 048
valtio	3 426	3 787	4 070	3 016	3 041	3 070
kunnat	1 056	1 130	1 236	950	967	978
Maanpuolustus, valtio	6 208	6 581	6 829	5 668	5 650	5 610
Koulutustoiminta	20 448	22 507	24 952	18 137	18 645	19 166
valtio	4 714	5 354	5 867	4 191	4 350	4 504
kunnat	15 734	17 153	19 085	13 946	14 295	14 662
Terveydenhuolto	18 197	19 456	21 667	16 812	17 148	17 608
valtio	305	338	298	281	296	241
kunnat	17 892	19 118	21 370	16 531	16 852	17 367
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	12 696	14 207	16 039	11 407	11 939	12 556
valtio	150	157	168	133	128	129
kunnat	10 060	11 263	12 796	9 092	9 545	10 115
sosiaaliturvarahastot	2 486	2 787	3 075	2 182	2 266	2 312
Asuminen ja yhdyskunnat	2 663	2 848	3 130	2 413	2 435	2 484
valtio	710	796	869	632	650	665
kunnat	1 953	2 052	2 261	1 781	1 785	1 819
Virkestys-, kulttuuri- yms. palvelut	2 922	3 157	3 492	2 618	2 677	2 724
valtio	151	174	183	135	145	142
kunnat	2 771	2 983	3 309	2 483	2 532	2 582
Liikenne	3 573	3 878	4 277	3 202	3 233	3 316
valtio	2 384	2 595	2 885	2 131	2 146	2 225
kunnat	1 189	1 283	1 392	1 071	1 087	1 091
Elinkeinot	2 122	2 494	2 825	1 910	2 078	2 216
valtio	1 891	2 220	2 516	1 698	1 839	1 968
kunnat	231	274	309	212	239	247
Muut tehtävät, valtio	494	403	395	469	358	334
Julkiset kulutusmenot yhteensä	81 339	88 731	97 998	73 458	75 190	77 255
valtio	24 285	26 758	28 828	21 800	22 189	22 570
kunnat	54 568	59 186	66 095	49 476	50 735	52 373
sosiaaliturvarahastot	2 486	2 787	3 075	2 182	2 266	2 312

21. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Yrittäjätoiminta	78 980	95 994	120 103	71 587	80 643	92 587
maatalous, kalatalous ja metsästys	4 252	4 543	5 187	3 895	4 000	4 329
metsätalous	1 613	1 801	1 939	1 493	1 573	1 646
kaivos- ja kaivannaistoiminta	204	175	305	189	156	261
teollisuus	17 207	14 595	21 024	16 020	13 072	16 965
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 383	4 089	4 963	4 017	3 559	3 967
rakennustoiminta	1 599	2 334	2 689	1 509	2 131	2 359
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	6 996	6 622	11 284	6 299	5 825	9 048
liikenne	7 166	8 001	10 891	6 670	7 383	9 195
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 739	955	2 640	1 602	937	2 126
asuntojen omistus	22 476	29 479	39 219	19 755	23 055	27 139
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	8 576	20 428	15 674	7 639	16 408	12 134
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	2 769	2 972	4 288	2 499	2 544	3 418
Julkinen toiminta	12 971	13 614	14 280	11 654	11 446	11 174
Voittoa tavoittelematon toiminta	1 319	1 440	1 540	1 174	1 196	1 179
Yhteensä	93 270	111 048	135 923	84 415	93 285	104 940

22. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Talonrakennukset	43 726	54 540	69 611	38 379	43 033	49 317
Maa- ja vesirakennukset	10 696	10 958	12 688	9 837	9 501	10 281
Koneet ja laitteet	38 848	45 550	53 624	36 199	40 751	45 342
Yhteensä	93 270	111 048	135 923	84 415	93 285	104 940

23. *Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa*

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Asuinrakennukset	268	211	242	234	168	175
valtio	9	14	27	8	11	19
kunnat	259	197	215	226	157	156
Muut talonrakennukset	6 522	6 877	6 891	5 686	5 502	5 024
valtio	1 327	1 367	1 374	1 157	1 094	1 002
kunnat	5 193	5 495	5 490	4 527	4 396	4 002
sosiaaliturvarahastot	2	15	27	2	12	20
Maa- ja vesirakennukset	4 364	4 430	4 836	4 026	3 851	3 907
valtio	2 316	2 395	2 606	2 140	2 086	2 110
kunnat	2 048	2 035	2 230	1 886	1 765	1 797
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 085	2 307	2 553	1 942	2 093	2 243
valtio	1 127	1 265	1 343	1 044	1 148	1 189
kunnat	936	1 026	1 195	878	931	1 040
sosiaaliturvarahastot	22	16	15	20	14	14
Julkiset investoinnit yhteensä	13 239	13 825	14 522	11 888	11 614	11 349
valtio	4 779	5 041	5 350	4 349	4 339	4 320
kunnat	8 436	8 753	9 130	7 517	7 249	6 995
sosiaaliturvarahastot	24	31	42	22	26	34

24. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin, miljoonaa markkaa¹⁾

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1987	1988	1989*	1987	1988	1989*
Yleinen hallinto	1 290	1 470	1 534	1 139	1 210	1 178
valtio	404	444	544	359	374	432
kunnat	886	1 026	990	780	836	746
Yleinen järjestys ja turvallisuus	592	643	599	531	541	480
valtio	331	368	319	298	312	259
kunnat	261	275	280	233	229	221
Maanpuolustus, valtio	212	226	206	185	182	151
Koulutustoiminta	2 636	2 844	2 902	2 340	2 361	2 244
valtio	684	725	762	621	633	634
kunnat	1 952	2 119	2 140	1 719	1 728	1 610
Terveystieteidenhuolto	1 370	1 387	1 374	1 217	1 146	1 057
valtio	66	48	24	58	40	21
kunnat	1 304	1 339	1 350	1 159	1 106	1 036
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut ²⁾	935	979	992	821	794	740
valtio	16	17	30	15	14	23
kunnat	895	931	920	784	754	683
Asuminen ja yhdyskunnat	378	406	413	342	344	326
valtio	159	222	223	144	189	177
kunnat	219	184	190	198	155	149
Virkistys-, kultuuri- yms. palvelut	1 315	1 308	1 593	1 169	1 075	1 199
valtio	78	99	163	68	80	120
kunnat	1 237	1 209	1 430	1 101	995	1 079
Liikenne	3 854	3 936	4 263	3 557	3 437	3 466
valtio	2 431	2 463	2 648	2 240	2 148	2 151
kunnat	1 423	1 473	1 615	1 317	1 289	1 315
Elinkeinot	372	410	394	337	352	326
valtio	372	410	394	337	352	326
kunnat	0	0	0	0	0	0
Muut tehtävät, valtio	17	5	10	16	4	7
Julkiset investoinnit yhteensä ²⁾	12 971	13 614	14 280	11 654	11 446	11 174
valtio	4 770	5 027	5 323	4 341	4 328	4 301
kunnat	8 177	8 556	8 915	7 291	7 092	6 839

¹⁾ Ilman asuinrakennuksia.
²⁾ Mukaan lukien sosiaaliturvarahastot.

25. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1987	1988	1989	1989	1990	1991 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	28 783	34 498	38 513	35 175	41 500	41 600
Liikevaihtovero	33 291	37 273	43 603	38 750	48 000	54 300
Tuonnin ja viennin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 894	2 376	2 563	2 275	2 660	2 735
Valmisteverot	12 033	13 940	15 103	14 892	17 182	19 587
tupakasta	2 122	2 382	2 610	2 530	2 690	3 300
oluesta	1 606	1 961	2 228	2 100	2 500	2 700
alkoholijuomaverot	3 869	4 261	4 566	4 550	4 840	5 180
polttoaineista	3 193	4 170	4 563	4 625	5 830	6 715
muut valmisteverot	1 245	1 165	1 135	1 087	1 322	1 692
Oy Alko Ab:n ylijäämä	840	1 176	1 440	1 220	1 520	1 830
Auto- ja moottoripyörävero	3 933	4 859	5 445	4 745	6 540	5 600
Leimaverot	3 474	4 774	5 998	4 835	6 880	6 900
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 744	2 991	3 383	3 110	4 179	5 382
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	86 992	101 887	116 049	105 002	128 461	137 934
Sekalaiset tulot	7 578	9 496	10 805	9 588	9 385	15 361
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 244	2 622	3 423	2 730	2 722	3 467
Valtion liikeyritykset	2 326	2 509	2 382	2 365	392	212
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	99 140	116 514	132 659	119 684	140 960	156 974
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 740	2 154	2 171	2 050	651	682
Tulot ilman lainanottoa	100 880	118 669	134 828	121 734	141 611	157 655
Nettolainanotto	7 769	882	—	2 440	—	—
TULOT YHTEENSÄ	108 650	119 551	134 828	124 174	141 611	157 655

26. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1987	1988	1989 ^{a)}	1989	1990 ^{a)}	1991 (esitys)
Palkkausmenot	12 381	14 053	13 285	15 118	14 409	19 484
Eläkkeet	4 554	4 959	5 526	5 500	8 503	9 594
Puolustusvoimien kalustohankinnat	1 749	2 047	2 151	2 148	2 415	2 708
Korjaus ja kunnossapito	1 892	2 185	329	2 025	340	379
Muut kulutusmenot	8 469	9 146	13 731	9 813	14 543	18 627
Kulutusmenot yhteensä	29 042	32 390	35 021	34 662	40 212	50 792
Valtionavut kunnille ym.	26 453	29 580	34 053	32 410	36 880	40 574
Valtionavut elinkeinoille	11 013	11 912	12 074	11 656	12 663	15 287
Valtionavut kotitalouksille yms.	15 199	16 234	17 293	17 811	18 912	22 280
Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	4 500	3 271	3 345	4 385	7 599	8 516
Muut siirtomenot	4 241	4 741	5 399	5 488	6 029	7 300
Siirtomenot yhteensä	61 406	65 737	72 166	71 750	82 083	93 957
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen ..	2 899	3 017	2 930	3 214	907	660
Talorakennukset	1 377	1 373	1 638	1 557	1 341	1 709
Maa- ja vesirakennukset	2 764	2 942	3 270	3 109	3 072	2 735
Reaalisisjoitukset yhteensä	7 040	7 331	7 838	7 879	5 321	5 104
Valtionvelan korot	4 698	5 173	4 942	5 204	4 988	4 744
Erittelemättömät menot	50	49	9	42	28	63
Muut menot yhteensä	4 748	5 222	4 951	5 246	5 016	4 807
Menot ilman rahoitustaloustoimia	102 237	110 680	119 976	119 538	132 632	154 660
Lainananto	3 472	4 392	4 153	3 654	495	1 367
Muut finanssisijoitukset	1 280	2 202	1 040	980	1 183	1 525
Finanssisijoitukset yhteensä	4 751	6 595	5 194	4 633	1 678	2 892
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	106 988	117 275	125 170	124 171	134 310	157 553
Valtionvelan nettokuoletuksia	—	—	4 290	—	7 300	100
MENOT YHTEENSÄ	106 988	117 275	129 459	124 171	141 609	157 653

^{a)} Vuoden 1989 tilinpäätös ja vuoden 1990 tulo- ja menoarvio on muutettu vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen menolajirakenteen mukaiseksi.

27. Valtion budjettitalouden menot tehtävälueittain tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1987	1988	1989 ^{a)}	1989	1990 ^{a)}	1991 (esitys)
Yleinen hallinto	6 987	7 828	8 987	8 304	9 412	11 610
Yleinen järjestys ja turvallisuus	3 878	4 277	4 372	4 277	4 554	5 834
Maanpuolustus	5 772	6 414	6 748	6 821	7 399	8 968
Opetus, tiede ja kulttuuri	18 363	20 453	23 050	22 186	24 388	29 078
Sosiaaliturva	20 191	21 765	23 155	24 760	24 135	31 466
Terveydenhuolto	9 420	10 368	11 515	11 250	12 606	13 310
Asuminen ja ympäristö	4 852	5 585	6 373	5 598	4 078	6 393
Työvoima	2 869	3 352	3 736	3 853	4 440	5 756
Maa- ja metsätalous	9 501	10 001	9 854	9 554	9 878	12 062
Liikenne	9 578	10 350	10 916	10 911	9 387	10 727
Teollisuus ja muut elinkeinot	4 266	5 689	4 270	4 166	4 555	5 720
Muut menot	11 311	11 193	12 192	12 490	19 478	16 630
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	106 988	117 275	125 169	124 171	134 309	157 553
Valtionvelan nettokuoletukset	—	—	4 290	—	7 300	100
MENOT YHTEENSÄ	106 988	117 275	129 459	124 171	141 609	157 653

^{a)} Vuoden 1989 tilinpäätös ja vuoden 1990 tulo- ja menoarvio on muutettu vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen tehtävärakenteen mukaiseksi.

28. Valtiontalouden kassatulot¹⁾, miljoonaa markkaa

Tulolaji	1985	1986	1987	1988	1989	1990**
Tulo- ja varallisuusvero	25 137	27 527	28 783	34 498	38 513	41 400
Muut tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	614	553	672	841	884	980
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	25 750	28 079	29 455	35 339	39 397	42 380
Liikevaihtovero	24 811	27 623	33 291	37 273	43 603	49 275
Muut liikevaihdon perusteella kannettavat verot	968	1 065	1 228	1 418	1 590	1 840
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	25 789	28 688	34 519	38 691	45 193	51 115
Tullit ja tuontimaksut	802	875	1 046	1 438	1 494	1 515
Tasausvero	840	907	847	938	1 069	1 135
Valmisteverot	12 697	13 191	12 033	13 940	15 103	17 400
tupakasta	1 820	1 940	2 122	2 382	2 610	2 840
oluesta	1 282	1 448	1 606	1 961	2 228	2 470
alkoholijuomavero	3 212	3 589	3 869	4 261	4 566	4 970
polttoaineista	4 465	4 349	3 193	4 170	4 563	5 770
muut valmisteverot	1 918	1 865	1 245	1 165	1 136	1 350
Oy Alko Ab:n ylijäämä	680	735	840	1 176	1 441	1 570
Auto- ja moottoripyörävero	2 864	3 451	3 932	4 859	5 445	5 040
Työnantajan lapsilisämaksu	671	4	—	—	—	—
Leimaverot	2 755	3 335	3 474	4 774	5 998	5 100
Muut verot ja veronluonteiset tulot	1 027	869	1 111	1 006	1 186	1 740
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	73 875	80 134	87 257	102 160	116 326	126 995
Sekalaiset tulot	6 110	7 209	7 442	8 346	10 008	11 560
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 341	2 478	2 692	2 801	3 674	4 485
Valtion liikeyritysten ylijäämät	1 964	1 953	2 257	2 482	2 308	295
Muut tulot yhteensä	10 415	11 640	12 391	13 629	15 990	16 340
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	84 290	91 774	99 648	115 789	132 316	143 335
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 071	2 209	2 482	2 557	3 926	4 210
Tulot ilman lainanottoa	86 361	93 983	102 129	118 343	136 242	147 545
Nettolainanotto	3 506	4 203	7 604	2 417	—	..
TULOT YHTEENSÄ	89 867	98 186	109 734	120 763	136 242	..

¹⁾ Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

29. Valtiontalouden kassamenot ¹⁾, miljoonaa markkaa

Menolaji	1985	1986	1987	1988	1989	1990**
Palkkausmenot	10 738	11 321	12 700	14 391	15 273	16 100
Eläkkeet	3 796	4 195	4 559	4 963	5 544	8 635
Korjaus ja kunnossapito	1 810	1 825	1 957	2 091	2 141	2 870
Puolustusvoimien kalustohankinnat	1 511	1 556	1 877	1 963	1 890	2 400
Muut kulutusmenot	6 979	7 458	8 326	8 857	10 233	11 890
Kulutusmenot yhteensä	24 835	26 355	29 419	32 266	35 082	41 895
Valtionavut kunnille ym.	21 183	23 215	26 456	29 757	33 245	37 600
Valtionavut elinkeinoille	9 811	10 602	11 210	12 055	13 426	14 600
Valtionavut kotitalouksille yms.	12 888	13 937	15 154	16 249	17 237	18 920
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	2 083	1 604	2 698	2 716	2 785	3 750
Muut siirrot kotimaahan ²⁾	2 084	1 988	1 902	2 088	2 265	2 525
Siirrot ulkomaille	1 219	1 499	2 078	2 637	3 049	3 600
Siirtomenot yhteensä	49 269	52 845	59 498	65 502	72 008	80 995
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen ..	2 132	2 434	2 816	3 176	3 676	1 115
Talonrakennukset	1 172	1 079	1 388	1 508	1 520	1 585
Maa- ja vesirakennukset	2 396	2 599	2 885	2 882	3 196	3 110
Reaalisijoitukset yhteensä	5 700	6 111	7 089	7 565	8 393	5 810
Valtionvelan korot	4 686	4 711	4 875	5 248	5 003	4 800
Muut erittelemättömät menot	31	23	25	37	34	100
Varastojen muutos	219	324	-168	329	306	160
Muut menot yhteensä	4 936	5 058	4 732	5 614	5 343	5 060
Menot ilman rahoitustaloustoimia	84 740	90 369	100 738	110 946	120 825	133 760
Lainananto	4 088	4 021	4 531	5 512	6 292	7 420
Muut finanssisijoitukset	894	892	1 141	1 018	1 273	1 430
Finanssisijoitukset yhteensä	4 982	4 913	5 672	6 529	7 565	8 850
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	89 722	95 281	106 410	117 476	128 390	142 610
Valtionvelan nettokuoletukset	—	—	—	—	4 010	..
MENOT YHTEENSÄ	89 722	95 281	106 410	117 476	132 400	..

¹⁾ Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

²⁾ Ml. valtion liikeyritysten alijäämät.

30. Valtiontalouden rahoitus¹⁾, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990**
Verotulot	73 875	80 134	87 258	102 160	116 326	126 995
Muut tulot	10 415	11 640	12 391	13 629	15 990	16 340
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	84 290	91 774	99 649	115 789	132 316	143 335
Tavaroiden ja palvelusten ostot	30 785	32 813	36 365	40 197	43 815	47 965
Siirtomenot	53 954	57 555	64 373	70 750	77 011	85 795
Menot ilman rahoitustaloustoimia	84 739	90 368	100 738	110 946	120 825	133 760
Tuloylijäämä (+)	— 449	1 406	—1 089	4 842	11 491	9 575
Finanssisijoitukset, netto	2 912	2 704	3 190	3 973	3 639	4 640
Nettorahoitustarve (—)	—3 361	—1 298	—4 280	870	7 852	4 935
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (—)	3 507	4 203	7 604	2 417	—4 010	..
Kassajäämä	145	2 905	3 325	3 287	3 842	..

¹⁾ Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

31. Julkinen velka, miljoonaa markkaa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Valtionvelka ¹⁾	44 269	46 981	51 994	58 511	58 084	52 912
kotimainen	19 323	21 304	25 013	29 831	31 805	30 126
ulkomainen	24 946	25 677	26 981	28 680	26 279	22 786
Kuntien ja kuntainliittojen velka ¹⁾	10 273	11 370	12 837	14 841	16 798	..
kotimainen	9 569	10 781	12 327	14 324	16 292	..
ulkomainen	704	589	510	517	506	..
Julkinen velka yhteensä, brutto	54 542	58 351	64 831	73 352	74 882	..
Julkinen velka, netto²⁾	20 727	22 319	26 803	33 317	33 871	..
Valtionvelan korot	3 965	4 686	4 711	4 875	5 248	5 003
Kuntien ja kuntainliittojen velan korot	1 187	1 328	1 416	1 602	1 755	..
Korot yhteensä	5 152	6 014	6 127	6 477	7 003	..

¹⁾ Velan kanta vuoden päättyessä.

²⁾ Velka miinus annettujen lainojen kanta.

32. Kuntien ja kuntainliittojen talous ¹⁾, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätökset		Talousarviot		
	1987	1988	1988	1989	1990
Henkilöstömenot	42 972	47 701	48 242	54 262	60 581
palkat, palkkiot	34 782	38 397	38 428	43 090	47 360
Muut käyttömenot	37 569	40 250	40 234	44 163	48 726
Käyttömenot yhteensä	80 541	87 951	88 476	98 425	109 307
Pääomamenot	16 217	17 454	15 285	17 444	20 112
Menot yhteensä	96 758	105 405	103 761	115 869	129 419
Käyttötalouden valtionosuudet ja korvaukset	26 135	29 146	29 311	33 053	36 608
Verotulot	35 643	39 659	37 981	42 481	48 316
Muut käyttötulot	22 134	23 524	22 843	24 772	26 890
Käyttötulot yhteensä	83 912	92 329	90 135	100 306	111 814
Pääomatalouden valtionosuudet ja korvaukset ..	1 745	1 930	1 945	2 272	2 586
Pääomatulot yhteensä	13 124	14 602	13 677	15 274	17 176
Tulot yhteensä	97 036	106 031	103 812	115 580	128 990
Veroäyrimäärä, milj. kpl ²⁾	224 822	249 913	—	—	—
Veroäyrin keskihinta, penniä	16,15	16,33	16,33	16,41	16,48

¹⁾ Bruttomenoista ja -tuloista on vähennetty kuntien osuudet ja korvaukset kuntainliitoille sekä sisäiset tulot.

²⁾ Veroäyrien määrä saman vuoden tuloista.

33. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990 ^{a)}
Tuotot						
Vakuutusmaksut	10 310	10 986	10 947	11 659	12 421	12 371
vakuutettujen maksut	3 090	2 994	3 143	3 405	3 237	3 462
työnantajain maksut	7 220	7 992	7 804	8 254	9 184	8 909
Valtion ja kuntien osuudet	3 554	3 335	4 115	4 358	4 431	5 657
valtion osuudet	2 275	1 558	2 279	2 486	2 479	3 619
siitä:						
lisäosuudet	965	592	584	598	605	654
perhe-eläkkeet	285	264	244	229	223	242
rintamasotilaseläkkeet	661	702	801	789	788	885
kuntien osuudet	1 279	1 777	1 836	1 872	1 952	2 038
lisäosuudet	1 084	1 577	1 636	1 665	1 731	1 804
asumistukiosuus	195	200	200	207	221	234
Sijoitusomaisuuden tuotot	107	86	55	42	69	77
Muut tuotot	20	29	99	90	117	111
Yhteensä	13 991	14 436	15 216	16 149	17 038	18 216
Kulut						
Eläkkeet	13 341	14 063	14 737	15 204	16 043	17 170
kansaneläkkeet	12 278	12 968	13 519	13 981	14 667	15 596
pohjaosat	3 353	3 635	3 900	4 118	4 414	4 776
lisäosat	7 963	8 321	8 564	8 724	9 022	9 480
asumistuet	449	461	458	483	511	549
apu- ja hoitolisät	435	472	516	572	630	695
puolisolisät	5	4	3	3	3	3
lapsikorotukset	73	75	78	81	87	93
perhe-eläkkeet	284	263	243	229	222	243
rintamasotilaseläkkeet	662	704	800	789	788	889
lapsen hoitotuet	117	128	175	205	245	298
vammaistuet	—	—	—	—	121	144
Muut etuudet	197	230	273	331	375	425
Hallintokulut ¹⁾	446	506	524	654	687	735
Yhteensä	13 984	14 799	15 534	16 189	17 105	18 330
¹⁾ Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin.						
^{a)} Kansaneläkelaitoksen arvio.						

34. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990 ^{a)}
Tuotot						
Vakuutusmaksut	5 889	6 309	6 419	7 320	8 225	9 027
vakuutettujen maksut	2 870	3 184	3 393	3 740	4 021	4 307
työnantajain maksut	3 019	3 125	3 026	3 580	4 204	4 720
Takautumissuoritukset	18	26	36	37	43	46
Sijoitusomaisuuden tuotot	5	16	28	13	13	14
Muut tuotot	17	30	100	94	152	151
Kuntien osuus hammashuollosta	0	0	0	25	46	70
Valtion rahoitusosuus	558	980	1 410	1 221	1 129	1 443
Yhteensä	6 487	7 361	7 993	8 710	9 608	10 751
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille ¹⁾	5 455	6 138	6 639	7 244	8 039	8 911
päivärahat	1 956	2 283	2 390	2 607	2 834	3 102
sairaalan lapsen hoito ja kuntoutus	4	6	10	14	20	20
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	1 897	2 023	2 193	2 452	2 735	2 988
lääkekorvaukset	1 044	1 137	1 285	1 404	1 585	1 810
lääkäripalkkiokorvaukset	141	198	222	236	288	369
tutkimus- ja hoitokorvaukset	177	238	257	249	263	287
matkakorvaukset	236	253	282	282	314	335
Työterveyshuolto	284	373	434	453	487	627
Muut etuudet	93	106	111	124	139	154
Suoritukset terveyskeskuksille	45	49	49	50	49	50
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitok- selle	27	38	43	44	49	50
Hallintokulut ²⁾	657	731	787	956	1 013	1 081
Yhteensä	6 561	7 435	8 063	8 871	9 776	10 873

¹⁾ Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

²⁾ Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin.

^{a)} Kansaneläkelaitoksen arvio.

35. Brutto- ja nettoveroaste, prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta¹⁾

	Verot ja pakolliset maksut					Vastikkeettomat tulonsiirrot yksityiselle sektorille					Nettosiirrot yksityiseltä sektorilta (nettoveroaste)
	Yhteensä (bruttoveroaste) ²⁾	Välittömät verot	Välilliset verot ²⁾	Sosiaaliturvamaksut	Pakolliset maksut ja sakot	Yhteensä ²⁾	Tukipalkkiot ²⁾	Sosiaalivakuutusetuudet	Sosiaalivastuut	Muut tulonsiirrot	
1960	26,3	10,1	13,2	2,5	0,5	8,3	2,8	3,4	1,0	1,1	18,0
1961	25,6	9,8	12,8	2,5	0,5	8,3	2,5	3,5	1,2	1,1	17,3
1962	26,7	10,5	13,0	2,7	0,5	8,6	2,5	3,8	1,1	1,2	18,0
1963	26,1	10,4	12,4	2,8	0,5	9,2	3,0	3,8	1,2	1,2	16,9
1964	27,4	11,5	12,2	3,3	0,5	9,7	3,4	3,8	1,2	1,3	17,7
1965	28,3	11,8	12,6	3,6	0,4	9,9	3,2	4,3	1,1	1,3	18,4
1966	29,5	12,7	12,9	3,6	0,4	10,5	3,3	4,7	1,2	1,3	19,1
1967	31,2	12,8	13,8	4,3	0,3	10,6	2,9	5,2	1,2	1,3	20,6
1968	31,6	12,9	14,2	4,2	0,4	10,3	2,8	5,1	1,2	1,2	21,3
1969	30,8	12,7	13,7	4,0	0,4	10,1	3,0	4,8	1,1	1,2	20,6
1970	30,9	13,1	13,2	4,3	0,3	9,9	2,8	4,7	1,1	1,2	21,1
1971	32,7	14,0	13,5	4,8	0,3	10,4	2,7	5,1	1,2	1,4	22,2
1972	32,6	14,1	13,5	4,7	0,3	10,5	2,7	5,0	1,5	1,3	22,2
1973	33,4	14,8	13,1	5,1	0,3	9,6	2,3	4,8	1,2	1,3	23,8
1974	33,1	15,1	12,4	5,3	0,3	10,7	3,1	5,0	1,2	1,4	22,4
1975	35,0	16,3	12,3	6,0	0,3	11,9	3,8	5,4	1,3	1,4	23,0
1976	38,0	18,9	12,5	6,2	0,4	12,4	3,8	5,7	1,5	1,4	25,6
1977	37,3	17,5	13,3	6,0	0,4	12,9	3,6	6,0	1,8	1,4	24,5
1978	34,9	15,3	13,7	5,4	0,4	12,7	3,3	5,9	2,1	1,4	22,2
1979	33,0	14,3	13,4	4,9	0,4	12,1	3,5	5,3	1,9	1,4	20,8
1980	32,8	14,4	13,4	4,7	0,4	11,5	3,2	5,2	1,8	1,3	21,3
1981	34,4	15,8	13,6	4,5	0,4	11,8	3,3	5,2	1,8	1,4	22,6
1982	33,8	15,5	13,5	4,4	0,4	12,5	3,1	5,9	2,0	1,5	21,4
1983	33,8	15,6	13,5	4,3	0,5	13,1	3,2	6,3	2,1	1,5	20,7
1984	35,4	16,0	14,1	4,8	0,5	12,9	3,2	6,3	2,1	1,5	22,4
1985	36,8	16,6	14,2	5,3	0,5	13,4	3,1	6,7	2,2	1,5	23,3
1986	38,1	17,7	14,7	5,2	0,6	13,8	3,2	6,7	2,2	1,6	24,3
1987	35,8	15,7	14,7	4,9	0,5	13,5	3,0	6,5	2,3	1,7	22,3
1988	37,5	16,9	15,2	4,7	0,8	12,4	2,6	6,1	2,1	1,7	25,1
1989*	37,3	16,6	15,4	4,5	0,8	12,2	2,8	5,8	2,0	1,6	25,1

¹⁾ Luvut laskettu vuodesta 1976 tarkistetun kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Eräiden hyödykeveroihin kuuluvien valmisteverojen ja tukipalkkioihin kuuluvien hinnanerokorvausten nettouttamisen vuoksi on aikasarjoja korjattu taaksepäin vuoteen 1970 saakka.

36. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989*
Vakuutusmaksut						
palkoista ¹⁾	9 563	11 372	12 968	14 672	17 057	20 215
yrittäjätuloista ²⁾	840	949	1 128	1 319	1 530	1 835
yhteensä	10 403	12 320	14 096	15 991	18 587	22 050
Eläkkeet						
palkansaajat ¹⁾	7 613	8 840	10 361	11 957	13 453	15 267
yrittäjät ²⁾	1 852	2 095	2 394	2 681	2 967	3 330
— siitä valtion rahoitus	1 113	1 263	1 425	1 550	1 646	1 712
yhteensä	9 465	10 935	12 754	14 638	16 420	18 597
Vastuovelka 31.12. ³⁾ (rahastot)	49 959	56 900	64 829	72 843	83 304	95 855
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	3,4	3,7	3,9	4,1	4,2	4,5
Eläkkeet, % BKT:sta	3,1	3,3	3,6	3,7	3,7	3,8
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	11,1	11,5	12,2	13,0	13,8	14,9
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,75	10,0	9,5	9,0	9,0	9,25

¹⁾ TEL, LEL ja TaEL.

²⁾ MYEL ja YEL.

³⁾ Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuovelka.

Lähde: Eläketurvakeskus.

37. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1988			1989*		
	Tulot	Menot	Netto- tulot	Tulot	Menot	Netto- tulot
Vaihtotase						
Tavarat (kauppatase)	92 902	92 118	784	99 782	105 519	-5 737
Tavarakaupan korjaukset ¹⁾	-1 589	-886	-704	-1 517	-1 134	-383
Kuljetus ja tietoliikennepalvelukset	7 026	3 338	3 689	7 700	3 685	4 015
Ulkomaisten kotitalouksien ostot Suo- messassa/suomalaisten kotitalouksien os- tot ulkomailla	4 280	7 907	-3 627	4 484	8 958	-4 473
Muut	6 132	7 390	-1 258	6 611	8 509	-1 898
Tavaroiden ja palvelusten tase	108 750	109 866	-1 116	117 061	125 537	-8 476
Tuotannon tekijäkorvaukset	8 497	16 865	-8 368	11 021	21 719	-10 697
Tulonsiirrot	3 754	5 879	-2 125	3 139	5 965	-2 827
Vaihtotase	121 002	132 610	-11 608	131 221	153 221	-22 000
Epätarkat ja poisjääneet erät	0	0	4 472	0	0	2 263
	Nettomuutos			Nettomuutos		
	Varat	Velat	Netto- varat	Varat	Velat	Netto- varat
Pääomatase						
Yksityiset	12 771	4 807	7 964	17 370	11 574	5 796
Pitkäaikainen pääoma	10 977	6 141	4 836	15 646	9 133	6 513
Lainoja nostettu	2 753	9 653	-6 900	4 366	10 861	-6 495
Lainoja maksettu takaisin	-1 369	-4 921	3 552	-1 395	-3 629	2 234
Muu pitkäaikainen pääoma	9 593	1 409	8 184	12 675	1 901	10 774
Lyhytaikainen pääoma	1 794	-1 334	3 128	1 724	2 441	-717
Julkinen	402	-1 615	2 017	550	-1 695	2 245
Lainoja nostettu	159	3 148	-2 989	279	2 135	-1 856
Lainoja maksettu takaisin	-3	-4 848	4 845	-2	-3 909	3 907
Muu pääoma	246	85	161	273	79	194
Suomen Pankki	162	-21	183	-6 368	269	-6 637
Lainoja nostettu	0	0	0	0	0	0
Lainoja maksettu takaisin	-14	0	-14	-687	0	-687
Muu pääoma	176	-21	197	-5 681	269	-5 950
Muut rahalaitokset	8 131	25 430	-17 299	3 252	24 393	-21 141
Lainoja nostettu	1 150	17 549	-16 399	725	24 343	-23 618
Lainoja maksettu takaisin	-11	-3 409	3 398	-435	-6 142	5 707
Muu pääoma	6 992	11 290	-4 298	2 962	6 192	-3 230
Pääomatase	21 465	28 601	-7 136	14 804	34 540	-19 737

¹⁾ Erään sisältyvät pääasiassa viennin ahtauskustannukset, laivojen ja lentokoneiden polttoainetäydennykset sekä tuonnin arvostuskorjaus.

38. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989
Ottolainaus	152 607	163 560	184 622	228 624	247 282
Markkamääräinen	146 416	159 301	180 707	224 064	240 056
varsinaiset talletukset	127 148	140 907	160 335	198 614	211 124
shekki- ja postisiirtotilit	19 208	18 394	20 372	25 450	28 932
Ulkomaan rahan määräinen	6 191	4 259	3 915	4 560	7 226
Antolainaus	171 155	192 545	230 491	301 345	350 762
Markkamääräinen	146 451	168 095	194 017	251 434	278 029
Ulkomaan rahan määräinen	24 704	24 450	36 474	49 911	72 732

39. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989
Suomen Pankki	4 722	4 894	3 752	3 089	2 285
Liikepankit ja Postipankki	102 986	113 963	135 759	174 556	198 976
Säästöpankit	36 970	42 247	51 115	69 027	70 153
Osuuspankit	35 780	40 844	48 454	62 689	85 394
Vakuutuslaitokset	62 329	68 950	73 464	75 093	87 467
Muut rahoituslaitokset	35 374	43 290	48 290	54 256	61 858
Kotimaiset ulkomaalaisten omistamat rahoituslaitokset	563	756	861	970	1 850
Julkisyhteisöt	26 887	28 086	29 521	31 323	33 519
Ulkomaat	26 678	20 414	22 963	22 552	33 870
pitkäaikainen, brutto	27 654	25 210	24 125	28 125	35 496
lyhytaikainen, netto	-976	-4 796	-1 162	-5 573	-1 626
Yhteensä	332 339	363 444	414 179	493 555	575 372

40. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Markkinoilta kerätty pääoma						
osakeannit	3 516	1 555	3 512	6 415	12 130	10 003
vaihtovelkakirjat ja optiolainat	—	—	147	2 831	749	808
debentuurit ja muut joukkovelkakirjat	1 743	7 981	5 829	6 406	7 088	10 505
obligaatiot	5 303	6 444	7 499	8 990	5 920	2 997
Yhteensä	10 562	15 980	16 987	24 642	25 887	24 313
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	2 508	3 114	9 448	26 641	31 734	33 160
kokonaisvaihto	7 516	12 160	15 967	31 245	37 452	40 536

Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991¹⁾.

KANSANTALouden JA VALTIONTALouden KEHITYSNÄKYMÄT VUOTEEN 1994

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

SISÄLLYS

	sivu
1. Johdanto	II 3
2. Kansantalouden kehitysnäkymät	II 4
3. Valtion menotalouden näkymät	II 7

Taulukoissa käytettyjä lyhenteitä ja symboleja

TP	= tilinpäätös
TMA	= tulo- ja menoarvio
LMA	= lisämenoarvio
TMAE	= tulo- ja menoarvioesitys
VTS	= valtiontalouden suunnitelma
0	= suure on pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
—	= ei mitään ilmoitettavaa

Pyöristysten vuoksi eivät kaikkien taulukoiden summat täsmää.

1. Johdanto

Valtiovarainministeriön toukokuussa 1989 julkaisemassa talouden kehitysnäkymiä vuoteen 1994 koskevassa katsauksessa (Talouden näkymät vuoteen 1994) asetettiin tavoitteeksi kansantalouden ulkomaisen nettovelan pysäyttäminen 23 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Tämän tavoitteen saavuttaminen ei ole enää mahdollista velkaantumistasteen noustessa siihen jo vuoden 1991 lopussa. Tästä syystä on suoritettu uusia

KTS-tavoitelaskelmia, joita tässä liitteessä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin. Laskelmien mukaan talouspolitiikalle on asetettava entistä kovempia vaatimuksia, mikä merkitsee kireää finanssipolitiikkaa koko KTS-kauden ajalle. Lisäksi tarkastellaan valtion menojen tehtäväryhmittäistä kehitystä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen pohjalta.

2. Kansantalouden kehitysnäkymät

Talouden keskeisiä ongelmia ovat olleet talouden ylikuumentumisesta johtuva vaihtotaseen kasvava alijäämä, inflaation kiihtyminen ja työvoimapula useilla aloilla ja alueilla. Talouspolitiikan tärkeänä tavoitteena on ollut se, että vaihtotaseen alijäämä pienenesi ja velkaantuminen suhteessa kokonaistuotantoon pysähtyisi. Ulkoista velkaantumista ei vielä kuitenkaan ole pystytty kääntämään tavoitellulle uralle.

Kehittyneiden markkinatalousmaiden talouden kehitys on viime vuosina ollut suotuisaa. Läntisissä teollisuusmaissa talouskehitys nykyisen ennustenäkömysten mukaan jatkuu yhä suotuisana keskipitkällä aikavälillä, vaikka suhdanneodotukset ovatkin heikentyneet etenkin Yhdysvalloissa. Euroopan yhdyntymisen on parantanut kasvuodotuksia. OECD:n sihteeristössä tehdyissä arvioissa (jotka on laadittu ennen Lähi-Idän tilanteen kärjistymistä) on päädytty siihen, että tuotannon kasvu OECD-alueella vuosina 1990-94 olisi lähes 3 % vuodessa. Suomen ulkomaankaupan kannalta tärkeiden maiden kasvu olisi vähän tätä hitaampaa. Lähi-Idän tilanteen muutokset ja niistä mahdollisesti aiheutuva öljyn hinnan kohoaminen voivat kuitenkin heikentää kehitysnäkymiä.

OECD:n sihteeristön arvioiden lähtökohdiana on rajoittava finanssipolitiikka sekä varovainen rahapolitiikka, joiden tarkoituksena on estää inflaation kiihtyminen. Hintojen nousun arvellaan pysyvän OECD-alueella 4 prosentissa. Inflaation mahdollinen kiihtyminen ja talouksien tasapainottomuudet, jotka ovat viime aikoina nostaneet kansainvälistä korkotasoa, saattavat edelleen pitää korot ylhäällä. Kotimainen korkokehitys on kuitenkin tätä enemmän riippuvaista Suomen kansantalouden tasapainosta ja talouspolitiikasta.

Monissa OECD-alueen ulkopuolisissa maissa taloudelliset ongelmat jatkuvat vaikei-

na. Suomen talouden kehitysnäkymien kannalta on tärkeää se, miten Neuvostoliiton talous ja ulkomaankauppa tulevat kehittymään.

Neuvostoliitto ehdotti äskettäin clearingmaksujärjestelmän hylkäämistä maiden välisessä kaupassa ja siirtymistä vapaasti vaihdettavilla valuutoilla käytävään kauppaan. Kun muutoksen aikataulusta ja toteuttamistavasta ei ole vielä tarkkaa tietoa, on sen vaikutuksia KTS-kauden aikana vaikea arvioida. On kuitenkin todennäköistä, että vapaasti vaihdettavalla valuutalla käytävässä kaupassa Suomen ei ole mahdollista säilyttää nykyistä korkeaa markkinaosuutta Neuvostoliiton markkinoilla, jolloin Suomen vienti Neuvostoliittoon vähenisi.

Viimeaikaisten kehityssuuntien jatkuminen johtaisi kansantaloutemme ongelmien kärjistyseen lähivuosina. Mikäli voimavarat eivät suuntaudu nykyistä enemmän avoimeen sektoriin, kansantalouden kehitys pysyy kriisuralla eikä kansantalouden velkaantumiselle näkyisi loppua. Kehityksen jatkuessa nykyisellään ulkomainen nettovelka suhteessa kokonaistuotantoon olisi vuonna 1994 jo yli 30 %. Suurten vaihtotaseen alijäämien jatkuva rahoittaminen nostaisi edelleen kotimaista korkotasoa, mikä leikkaisi kotitalouksien ostovoimaa, vähentäisi yritysten investointihalukkuutta ja edelleen vaikeuttaisi vaihtotaseongelman hoitoa. Velkaantumisen rajat saavutettaisiin siten vain hyvin vaikeitten sopeutumisongelmien kautta, kun ulkomaisten luotonantajien luottamus Suomen kykyyn hoitaa talouttaan vähenisi.

Kansantalouden kestävä kehityksen välttämättömänä lähtökohdiana on kansantalouden nykyistä tasapainoisempi kehitys. Seuraavassa KTS-tavoitelaskelmassa on lähdetty ennen muuta tavoitteesta pysäyttää ulkomaisten velkaantumisen kasvu. Tavoitteesta ollaan niin kaukana, että talouspolitiikalle

asetetaan entistä kovempia vaatimuksia. Sitä voidaan lähestyä kotimaisen kysynnän kasvua supistamalla ja avoimen sektorin edellytyksiä parantamalla. Tämä merkitsee kireää finanssipolitiikkaa koko KTS-kauden ajalle. Tämä ei kuitenkaan riitä, sillä kansantalouden hintakilpailukyvyyn on selvästi parannettava. Inflaation on lähivuosina hidastuttava kansainvälistä inflaatiota alemmaksi. Siten tulopolitiikassa on otettava huomioon ulkoinen rajoite. Laskelman lähtökohtana on valtuuttakurssien pysyminen vakaina. Suotuisan kehityksen saavuttamiseksi on lisäksi välttämätöntä tehostaa toimenpiteitä, joilla edistetään tuotannon rakenteen kehittymistä, reaalisen kilpailukyvyyn paranemista sekä työmarkkinoiden toimintaa.

Vaihtotaseen tasapainottomuus on kasvanut niin suureksi, että tavoitelaskelmassakaan ei ulkomainen nettovelkaantuminen suhteessa kokonaistuotantoon vielä pysähdy vuoteen 1994 mennessä. Kuitenkin kotimaisen kysynnän kasvu hidastuu keskimäärin runsaaseen 1 prosenttiin. Viennin volyymikasvu tässä laskelmassa on $4\frac{1}{2}$ % vuodessa. Viennin markkinaosuudet eivät siten saa pudota, kuten ne ovat viime vuosina tehneet. Laskelmassa kotimaisen kysynnän yhden prosentin kasvu saavutetaan, mikäli kulutuksen kasvu hidastuu $1\frac{1}{2}$ prosenttiin ja investoinnit eivät kasva lainkaan. Tällöin tuonnin kasvu jää pariin prosenttiin vuodessa eli vain neljännekseen siitä, mitä tuonnin kasvu on ollut 1980-luvun loppupuolella.

Viennin kasvu ylittää selvästi 1980-luvun lopun viennin kasvun, mutta on silti hitaampi kuin maailmankaupan kasvuarvio 1990-luvun alkuvuosille. Viennin kasvua tukee se, että teollisuuteen on viime vuosina investoitu runsaasti ja kotimaisen kysynnän kasvun hidastuminen vapauttaa kapasiteettia viennille. Siihen liittyy kuitenkin useita epävarmuustekijöitä, joista tärkein on viennin hintakilpailukyky. Myös metsäteollisuustuotteiden tuotannon ylikapasiteetti on tekijä, joka saattaa vaikeuttaa Suomen vientiä. Mahdollinen clearingista luopuminen saattaa vaikeuttaa Neuvostoliiton vientiä ainakin KTS-aikavälillä. Sen sijaan pidemmällä aikavälillä Neuvostoliiton ja muiden Itä-Euroopan maiden talouksien uudelleenorganisointi saattaa parantaa viennin edellytyksiä.

Kotimaisen kysynnän kasvun tavoite vaatii yksityisen samoin kuin julkisen kulutuksen

kasvun hidastumista. Laskelman mukaan kotitalouksien ja valtion kulutusmenojen kasvu jäisi kolmannekseen 1980-luvun lopun kehitykseen verrattuna. Laskelman mukaan julkinen kulutus yhteensä kasvaisi keskimäärin vajaat 2 % vuodessa, mikä edellyttää finanssipolitiikan otteen varsin tuntuva tiukkeneamista, sillä julkisen kulutuksen keskimääräinen kasvuvauhti on 1980-luvun loppupuoliskolla ollut yli $3\frac{1}{2}$ % vuodessa.

Laskelman mukaan investoinnit kokonaisuutena eivät kasva vuonna 1989 saavutetulta korkealta tasolta, mutta niiden rakenne painottuu siten, että suljettu sektori tekee tilaa avoimelle. Tähän voidaan päästä, kun avoimen sektorin toimintaedellytykset suljettuun sektoriin verrattuna paranevat, sillä kasvu painottuu kotimaisen kysynnän sijasta vientiin ja samalla kustannusten nousu hidastuu.

Talouden ylikuumeneminen näkyi selkeimmin asuntomarkkinoilla, sillä asuntojen hinnat ja asuntoinvestoinnit nousivat rajusti. Vastaavasti kotimaisen kysynnän kasvun hidastuminen näkyy selvästi myös asuntosektorilla. Laskelman mukaan korkotaso pysyisi ulkomaisen velkaantumisen jatkuessa melko korkeana jatkossakin. Tämä vähentää asuntojen kysyntää, mikä puolestaan johtaa siihen, että asuntoihin investoidaan tulevana vuosina vähemmän kuin vuosien 1988-89 huippusuhdanteessa.

Kotitalouksien kulutuksen kasvun hiipumisen myötä myös muiden suljetun sektorin investointien kasvu pysähtyy. Sen sijaan vientitavoitteen saavuttaminen edellyttää, että teollisuuden investoinnit lisääntyvät.

Kotimaisen kysynnän vaisu kasvu johtaa myös tuotannon melko hitaaseen kasvuun. Tämän johdosta työttömyys voi alkaa uudelleen kasvaa. Arvio on kuitenkin hyvin epävarma mm. sen vuoksi, että nuorten ja lähellä eläkeikää olevien ikäryhmien työvoiman tarjontaa on vaikea arvioida.

Yhteenvetona voidaan todeta seuraavaa:

Kansainvälisen talouden näkymät ovat hyvät. Lähi-Idän tilanteen kärjistyminen voi kuitenkin muuttaa kehitysnäkymät merkittävästi. Kotimaista alkuperää olevat kansantalouden tasapainottomuudet ovat poistettavissa vain määrätietoisella talouspolitiikalla, joka estää korkojen nousun ja parantaa avoimen sektorin toimintaedellytyksiä. Tässä tilanteessa finanssipolitiikalta vaaditaan eri-

tyistä tiukkuutta samalla kun sillä tulisi poistaa kansantalouden rakenteellisia vinou-
tumia. Korkotason pitäminen siedettävänä

on myös välttämätöntä tilanteessa, jossa maan tuotannollista pohjaa pitäisi uudistaa yhdentyvään Eurooppaan sopeutumiseksi.

Kysynnän ja tarjonnan tase

	1989 mrd mk	Muutos v. 1994/89 keskimäärin prosenttia vuodessa	
		Määrä	Hinta
BKT mh	495	1 1/2	4 1/2
Tuonti	126	2	4
Kokonaistarjonta	621	1 1/2	4 1/2
Vienti	117	4 1/2	3 1/2
Kulutus	354	1 1/2	5
— yksityinen	256	1	4 1/2
— julkinen	98	2	6
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	136	0	3
Kotimainen kysyntä	504	1	5
Varastojen muutos (ml. tilastoero)	14	—	—
Kokonaiskysyntä	621	1 1/2	4 1/2

Eräitä tasapainotekijöitä

	1989	1994
Työttömyysaste, %	3,5	5
Ulkomainen nettovelka, % BKT:sta	17	29
Bruttoveroaste, %	37 1/2	37

3. Valtion menotalouden näkymät

Valtiovarainministeriössä valmisteltiin keväällä 1990 alustava kannanotto valtion menokehitykseen vuoteen 1994 saakka. Kananotto laadittiin ministeriöiden valtiovarainministeriölle toimittamien vuosien 1991-94 tarkistettujen toiminta- ja taloussuunnitelmien perusteella. Tässä luvussa esitetään valtiovarainministeriön kannan mukainen valtion menokehitys saatettuna vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen tasolle

sekä muutoin eräiltä osin tarkistettuna.

Tähänastiseen tapaan taulukoissa 1-12 esitetään valtion menokehitys tehtäväalueittain tehtäväryhmiin ja menolajeihin jaoteltuna. Lisäksi luvussa tarkastellaan sanallisesti kunkin tehtäväalueen menokehityksen joitakin piirteitä. Yhteenvetotaulukon 13 yhteydessä arvioidaan valtion menotalouden kehitysnäkymiä kokonaisuutena.

Taulukko 1. Yleinen hallinto, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Ylin päätöksenteko	284	323	388	381	356	405
Valtiovarainhallinto	2 146	2 281	3 627	3 607	3 912	3 647
Ulkoasiainhoito.....	1 335	1 097	1 381	1 365	1 381	1 380
Kansainvälinen kehitysyhteistyö.....	3 077	3 671	3 463	3 775	3 847	3 911
Muu yleinen hallinto.....	2 146	2 293	2 750	2 810	2 900	3 032
Yhteensä	8 987	9 666	11 610	11 938	12 396	12 374
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	4 918	4 883	6 079	6 085	6 038	6 055
Siirtomenot.....	3 380	4 058	3 923	4 216	4 289	4 362
- elinkeinoille	7	9	9	10	10	11
- kotitalouksille ym.....	239	298	294	296	301	307
- muille	3 134	3 752	3 620	3 910	3 977	4 044
Realisijoitukset	396	462	463	518	610	698
Finanssisijoitukset	291	246	1 091	1 086	1 088	1 078
Muut menot	2	16	53	33	371	181
Yhteensä	8 987	9 666	11 610	11 938	12 396	12 374

Yleisen hallinnon tehtäväalueella on valtion paikallishallinnossa tarkoitus järjestää

uudelleen paikallinen poliisi-, syyttäjä- ja ulosottotoimi sekä yleinen paikallishallinto ja

luoda samalla edellytyksiä valtion paikallis-hallinnon edelleen kehittämiseksi.

Suomen harjoittaman kehitys yhteistyön tavoitteet määräytyvät ensisijaisesti ulkopoliittikan yleisistä päämääristä ja YK:n kehitysstrategian periaatteista. Keskeisimpänä toimintatavoitteena kehitys yhteistyössä on kehityksen aikaansaaminen kehitysmaissa, ensisijaisesti köyhimpien ja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten perustarpeiden tyydyttäminen. Alkaneella vuosikymmenellä kehitys yhteistyön merkitystä joudutaan tarkastelemaan aiempaa syvällisemmin myös osana kehitysmaiden ja teollistuneiden maiden kokonaisvaltaisia talous-suhteita sekä osana Itä- ja Keski-Euroopan maiden kehittämiseen suuntautuvaa kansainvälistä yhteistyötä.

OECD:n kehitysapukomitean DAC:in luokituksen mukaan julkiseksi kehitysavuksi luo-

kiteltavaan toimintaan vuonna 1991 tarkoi-tetut määrärahat on mitoitettu siten, että maksatuksiin käytettävissä oleva määrä vas-taa YK:n suosittamaa 0,7 prosentin brutto-kansantuoteosuutta. Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy kehitys yhteis-työmenoiksi hyväksyttävistä määrärahoja yh-teensä 3 596,5 milj. mk. Bruttokansantuoteo-suutta ei ole tarkoitus nostaa suunnittelukau-della.

Taulukossa kansainvälisen kehitys yhteis-työn menoihin sisältyvät myös valtiovarain-ministeriön pääluokkaan budjetoidut kan-sainvälisten rahoitus yhteisöjen menot sekä Suomen ja kehitysmaiden tulliyhteistyöstä aiheutuvat menot. Muissa pääluokissa olevat kehitys yhteistyömäärärahat ja kehitysavuksi hyväksyttävät hallintomenot eivät sen sijaan sisälly taulukon lukuihin.

Taulukko 2. Yleinen järjestys ja turvallisuus, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainminis-terin kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA + LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	126	134	179	184	186	191
Poliisitoimi	1 966	2 054	2 686	2 688	2 685	2 656
Oikeudenkäyttö.....	756	842	1 084	1 087	1 088	1 088
Vankeinhoito.....	723	737	853	902	889	879
Palo- ja pelastustoimi sekä väestönsuojelu.....	128	103	112	100	110	98
Rajojen vartiointi.....	673	704	920	971	970	966
Yhteensä	4 372	4 574	5 834	5 932	5 927	5 877
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	3 811	4 037	5 308	5 340	5 350	5 357
Siirtomenot.....	218	181	188	154	154	154
- kunnille.....	103	66	55	24	24	24
- kotitalouksille ym.....	114	115	132	130	130	131
Reaalisijoitukset	343	355	336	439	423	365
Finanssisijoitukset.....	0	0	3	0	0	0
Yhteensä	4 372	4 574	5 834	5 932	5 927	5 877

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtä-väalueiden poliisitoimessa toimintoja kehite-tään ensisijaisesti välineistöä ja kalustoa hank-kimalla ja kehittämällä. Poliisitoimessa kiin-nitetään huomiota myös tulosjohtamiseen, henkilöstövoimavarojen suuntaamiseen, kou-

lutukseen sekä eri yksiköiden välisen yhteis-toiminnan kehittämiseen. Liikennevalvontaa ja ympäristörikosten tutkintaa tehostetaan.

Palo- ja pelastustoimen ammatillinen kou-lutus sekä väestönsuojelukoulutus uudiste-taan. Valtion pelastusopisto ja Valtion pelas-

tuskoulu aloittavat toimintansa vuonna 1992. Aluehälytyskeskusten aluejako tarkistetaan.

Rajojen vartiointia ja valvontaa sekä muuta rajavartiotoimintaa tehostetaan jatkamalla rajavartiolaitoksen kokoonpanotarkistuksia

ja henkilöstön uudelleen kohdentamista. Samoin jatketaan henkilöstön koulutusjärjestelmän ajanmukaistamista, alus- ja lentokaluston sekä valvonta- ja johtamiskaluston uusimista.

Taulukko 3. Maanpuolustus, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	143	158	231	212	212	212
Sotilaallinen maanpuolustus.....	6 595	7 162	8 719	8 915	9 026	9 117
Taloudellinen maanpuolustus.....	10	19	18	21	22	23
Yhteensä	6 748	7 339	8 968	9 149	9 260	9 353
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutustenot.....	6 495	7 064	8 624	8 816	8 921	9 017
Siirtomenot.....	11	16	71	74	75	76
- elinkeinoille	6	14	12	16	17	18
- kotitalouksille ym.....	1	1	59	59	59	59
- muille.....	4	0	0	0	0	0
Reaalisijoitukset	231	247	241	246	251	247
Finanssisijoitukset	10	12	12	12	12	12
Muut menot	1	0	20	0	0	0
Yhteensä	6 748	7 339	8 968	9 149	9 260	9 353

Maanpuolustuksen tehtäväalueella puolustushallinnon organisaatiota ja sisäistä tehtäväjakoa kehitetään. Hallintoa hajautetaan ja tulosvastuullisuutta lisätään kaikilla hallintotasoilla. Pääesikunnasta siirretään tehtäviä, henkilöstöä ja muita resursseja aluehallintoon. Tehtävien kehittämisessä pyritään myös parantamaan yhteistoimintaa valtion muiden viranomaisten kanssa ja yhteyksiä maanpuolustusjärjestöihin.

Puolustusvoimien alueorganisaatiota kehitetään siten, että se käsittää kolme maanpuolustusalueutta ja 12 sotilasläänää.

Puolustusvoimia kehitetään suunnittelukaudella parlamentaaristen puolustuskomiteoiden, parlamentaarisen puolustustoimikunnan ja parlamentaarisen puolustuspoliittisen neuvottelukunnan esittämien suositusten ja

kannanottojen suuntaisesti ottaen huomioon valtiontalouden rahoitusmahdollisuudet. Materiaalisen valmiuden kehittämisen painopiste on edelleen maavoimissa. Suunnittelukaudella aloitetaan torjuntahävittäjien uusinta. Hankittavan kaluston käyttö- ja kunnossapito-edellytyksiä parannetaan.

Upseerikoulutuksen uudistus aloitettiin vuonna 1990 tarkistamalla kadettikurssin opisisältöä ja opetusmenetelmiä. Uudistettu nelivuotinen upseerien peruskoulutus aloitetaan vuonna 1991. Siviilihenkilöstön koulutuksen uudistaminen asteittain on aloitettu vuodesta 1990 alkaen ja värvättyjen koulutus uudistus toteutetaan vuodesta 1991 lähtien. Varusmiesten koulutuksen ja kertausharjoituskoulutuksen sisältöä, tehokkuutta ja opetusmenetelmiä kehitetään sekä taloudelli-

sia etuuksia parannetaan.

Henkilöstörakenteen kehittämässä otetaan huomioon koulutusuudistus, tehtävien

uudelleenjärjestelyt sekä teknistyvän kaluston ja uudistuvan koulutuksen asettamat vaatimukset.

Taulukko 4. Opetus, tiede ja kulttuuri, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA + LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto ja muut yhteiset tehtävät	288	328	393	348	336	331
Yleissivistävä opetus	8 920	9 254	10 750	10 795	10 862	10 868
Ammattiopetus	4 742	5 247	6 390	6 443	6 532	6 595
Korkeakouluopetus	3 597	3 825	5 263	5 216	5 138	5 282
Aikuiskoulutus	1 663	1 686	1 406	1 147	1 164	1 174
Opintotuki	1 324	1 614	1 905	2 002	2 103	2 196
Yleinen tutkimus	392	429	538	565	597	629
Kirjastot, arkistot ja museot.	744	795	931	923	951	973
Taide	814	645	858	869	752	829
Urheilu- ja nuorisotoiminta.	551	560	621	652	684	719
Kirkollishallinto	16	17	22	24	27	22
Yhteensä	23 050	24 401	29 078	28 984	29 147	29 617
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot	5 926	6 737	8 844	8 940	8 967	8 994
Siirtomenot	16 005	16 966	19 035	19 039	19 370	19 665
- kunnille	12 295	12 824	14 263	14 364	14 502	14 609
- elinkeinoille	146	176	171	171	171	171
- kotitalouksille ym.	3 563	3 966	4 590	4 484	4 663	4 840
- muille	1	0	12	21	34	46
Reaalisijoitukset	1 107	670	994	891	759	854
Finanssisijoitukset	11	28	205	114	52	104
Muut menot	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	23 050	24 401	29 078	28 984	29 147	29 617

Opetuksen, tieteen ja kulttuurin menokehitys jatkuu tasaisena. Peruskoulun oppilasmäärä supistuu suunnittelukaudella syksyyn 1990 verrattuna noin 10 000:lla ikäluokan pienenemisen johdosta. Peruskouluasteella arvioidaan olevan 573 000 oppilasta vuonna 1994. Lukion oppilasmäärän arvioidaan sen sijaan kasvavan 9 000:lla noin 108 000:een. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijamäärä kasvaa nuorisosta koulutuksessa noin 165 000 opiskelijasta noin 172 000 opiskeli-

jaan. Ammatillisen aikuiskoulutuksen tarjontaa lisätään muun muassa ammatillisissa oppilaitoksissa. Korkeakoulujen uusien opiskelijoiden määrää lisätään jonkin verran. Korkeakoulujen kokonaisopiskelijamäärä ei kuitenkaan kasvaksi nykyisestä tavoitellun opintojen tehostumisen johdosta.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan muodostamalla nykyistä toimintakykyisempiä sekä koulutustehtävältään jäsentyneempiä

yksiköitä. Korkeakoulujen ja muun koululaitoksen toiminnassa kiinnitetään huomiota toiminnan tuloksellisuuteen, kansainvälistymiseen ja opettajiston kehittämiseen. Ammatillisten oppilaitosten ja lukion sekä korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten välistä yhteistoimintaa tehostetaan nuorisostaan koulutusta ja ammattikorkeakouluja koskevien kokeilujen pohjalta.

Opintotuen kehitys perustuu opintotuen saajien määrän lisääntymiseen sekä opintorahan korottamiseen vuosittain reaalisesti 2,5 prosentilla. Vuonna 1991 vakinaistettavan aikuisopintotuen saajien määrän arvioidaan lisääntyvän nykyisestä.

Taiteen tukemismenojen samoin kuin ur-

heilu- ja nuorisotoiminnan menokehitys perustuu suurelta osin veikkauksen ja raharpajaisten arvioituun tuottoon.

Vireillä olevan valtionosuusuudistuksen vaikutuksia ei ole voitu ennakoida edellä olevissa laskelmissa. Opetusministeriön hallinnonalan pääluokan osalta uudistuksen piiriin sisällytetään peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten, kansalais- ja työväenopistojen, musiikkioppilaitosten ja kirjastojen sekä kuntien kulttuuritoiminnan, nuorisotyön ja liikuntatoiminnan samoin kuin museoiden, teatterien ja orkesterien valtionosuudet. Uudistus pyritään toteuttamaan vuonna 1992.

Taulukko 5. Sosiaaliturva, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	336	362	451	456	458	460
Toimeentuloturva.....	14 586	16 717	19 952	20 538	20 719	20 279
Sosiaalipalvelukset.....	8 233	9 176	11 063	11 505	11 875	12 261
Yhteensä	23 155	26 255	31 466	32 499	33 052	33 000
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	382	410	522	530	532	535
Siirtomenot.....	22 753	25 835	30 927	31 957	32 509	32 455
- kunnille.....	7 848	8 678	10 489	10 797	11 113	11 440
- elinkeinoille	1 035	1 265	1 365	1 408	1 395	1 382
- kotitalouksille ym.....	11 028	12 038	13 564	14 526	14 510	14 457
- muille	2 843	3 854	5 509	5 226	5 491	5 176
Reaalisijoitukset	19	9	17	12	11	10
Yhteensä	23 155	26 255	31 466	32 499	33 052	33 000

Sosiaaliturvan kehittämisessä painopisteenä ovat toimeentuloturvan osalta perheturva sekä toimeentuloturvajärjestelmien yhteensopivuuden ja kattavuuden parantaminen.

Kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistus toteutetaan. Myös veteraanien kuntoutustoimintaa tehostetaan.

Toimeentuloturvaan kuuluvaa perheturvaa kehitetään osana perhekustannusten tasausjärjestelmää korottamalla lapsilisien tasoa ja kehittämällä vanhempainrahajärjestelmää.

Sosiaalivakuutusetuksien lapsikorotukset yhteensovitetaan vastaamaan yleisessä perhekustannusten tasausjärjestelmässä tapahtuvia muutoksia.

Sosiaalivakuutuksen tärkeä painopiste on eri järjestelmien yhdenmukaisuuden, yhteensopivuuden ja yhteensovituksen parantaminen. Erityis- ja väliinpuotoajaryhmien asemaa kohennetaan eri toimeentuloturvan järjestelmiä ja niiden yhteensopivuutta edelleen parantamalla niin, että vältetään henkilön kannalta ristiriitaisia ratkaisuja.

Kansaneläkejärjestelmää kehitetään korotamalla puolisoiden lisäosa 85 prosenttiin yksinäiselle maksettavan lisäosan määrästä. Eläketurvan kehittämistä jatketaan selvittämällä varhaiseläkejärjestelmissä työ- ja kansaneläkkeiden yhteensovituksessa ja eläkkeiden indeksitarkistusmenettelyssä tarvittavat muutokset.

Työelämässä tapahtuneen ja tapahtuvan kehityksen aiheuttamat muutostarpeet sosiaalivakuutukseen selvitetään. Samoin selvitetään ulkomailla työskentelevien Suomen kansalaisten ja Suomessa työskentelevien ulkomaan kansalaisten sosiaaliturvakysymyksiä. Tässä työssä seurataan erityisesti Euroopan yhdentymisen vaikutuksia.

Toimeentulotuessa siirrytään korotetun perusosan käyttöön viimeistään vuoden 1994 alusta lukien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympä-

ristönsuojelun hallinnon valtakunnallisessa suunnitelmassa vuosille 1991-95 on palvelujen kehittämisen painopiste lasten päivähoidon ja vanhustenhuollon edellytysten parantamisessa. Sosiaalihuollon avopalvelujen monipuolistamiseen ja laajentamiseen kiinnitetään myös huomiota.

Sosiaalihuollon tavoitteiden toteuttamiseksi suunnataan tarvittaessa nykyisiä voimavaroja uudelleen ja kohdennetaan uudet voimavarat tärkeimpiin ja kiireellisimpiin kohteisiin. Valtakunnallisen suunnitelman mukaan lisätään sosiaalipalvelujen henkilökuntaa suunnittelukaudella kaikkiaan 15 752 henkilöä.

Taulukko 6. Terveysthuolto, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Tutkimuslaitokset	316	370	440	556	517	406
Ympäristöterveydenhuolto..	191	207	245	242	248	251
Kansanterveysyö.....	4 823	5 334	5 828	5 988	6 082	6 034
Erikoissairaanhoito.....	6 185	6 695	6 797	6 822	6 975	7 022
Yhteensä	11 515	12 606	13 310	13 608	13 822	13 713
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	289	328	388	392	395	389
Siirtomenot.....	11 213	12 236	12 854	13 045	13 305	13 310
- kunnille.....	10 964	11 916	12 507	12 639	12 853	12 833
- kotitalouksille ym.....	249	320	347	406	452	477
Reaalisijoitukset	13	42	68	171	122	14
Finanssisijoitukset	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	11 515	12 606	13 310	13 608	13 822	13 713

Terveysthuoltoa kehitetään hallituksen eduskunnalle antaman terveystpoliittisen selonteon, sen pohjalle rakentuvan pitkän aikavälin tavoite- ja toimintasuunnitelman ja vuosia 1991-95 koskevan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä ympäristönsuojelun hallinnon valtakunnallisen suunnitelman mukaises-

ti. Terveysthuollon voimavaroja kohdennetaan uudelleen ja lisätään siten, että julkinen terveysthuolto pystyy huolehtimaan väestön ikärakenteen muutoksen ja pitkäaikais-sairauksien yleistymisen aiheuttamista kasvavista tarpeista sekä ehkäisevän työn tehostamisesta ja uusien hoitomenetelmien käyttöön-

otosta. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintaa kehitetään edelleen rakentamalla erityisesti pitkäaikaissairaiden avohoidon ja kotipalvelujen järjestämistä. Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämistä osana terveydenhuoltoa tehostetaan.

Julkisen terveydenhuollon oman toiminnan lisäksi tarpeellisia palveluja hankitaan ostopalveluina.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun hallinnon henkilöstölisäys suunnittelukaudella on 295 virkaa ja tehtävää. Ympäristöterveydenhuollon alueella tehostetaan erityisesti kemikaalien käytön ja varastoinnin valvontaa.

Terveyskeskuksiin palkataan suunnittelu-

kaudella yhteensä 4 468 henkilöä, jolloin henkilöstön määrä lisääntyy vuosittain keskimäärin 1,7 %.

Erikoissairaanhoidon tehostaa erikoissairaanhoidon toiminnallista porrastusta ja eri laitosten välistä työnjaon parantamista. Voimavaroja suunnataan erikoissairaanhoidon painopistealueiden toiminnan tehostamiseen. Mielenterveyslain voimaantulo lisää avohoitopalveluja, tehostaa laitosten toimintaa sekä laitosten välistä yhteistyötä. Psykiatrisia sairaansijoja vähennetään edelleen. Erikoissairaanhoidon henkilöstölisäys on suunnittelukaudella kaikkiaan 3 120 henkilöä eli keskimäärin 1,1 % vuodessa.

Taulukko 7. Asuminen ja ympäristö, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA + LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	71	79	101	93	94	94
Ympäristön- ja luonnonsuojelu	281	233	422	357	376	401
Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta.	32	31	42	40	34	35
Asumisen edistäminen	5 142	2 939	4 712	4 813	5 073	5 268
Maanmittaus	411	425	533	528	533	531
Vesitalous	436	470	582	569	575	581
Yhteensä	6 373	4 177	6 393	6 400	6 685	6 909
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot	780	829	1 049	1 036	1 037	1 039
Siirtomenot	1 716	3 144	5 037	5 091	5 365	5 585
- kunnille	90	101	122	119	111	111
- elinkeinoille	143	51	54	33	37	42
- kotitalouksille ym.	1 307	1 530	1 759	1 899	2 069	2 179
- muille	176	1 461	3 102	3 040	3 149	3 252
Reaalisijoitukset	131	119	157	144	152	156
Finanssisijoitukset	3 747	86	150	130	130	130
Muut menot	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	6 373	4 177	6 393	6 400	6 685	6 909

Asumisen ja ympäristön tehtäväalueella on oikeudellisen ohjauksen lisäksi otettu käyttöön taloudellisia ohjauskeinoja. Ympäristönsuojelussa siirrytään entistä enemmän ennalta

ehkäiseviin toimintatapoihin, joilla myös voidaan edistää kansantaloudellisesti asianmukaisia toimia. Lupa-, ilmoitus- ja valvontajärjestelmää yhtenäistetään. Ympäristönsuo-

jelun tutkimusta ja ympäristön seuranta sekä yritysten ympäristönsuojelun taloudellista ohjausta vahvistetaan.

Yhdyskuntajätteiden käsittelyä parannetaan ja niiden hyödyntämistä edistetään kuntien yhteisin toimin. Jätteiden hyödyntämistä edistetään valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Ongelmajätteiden käsittelykapasiteettia lisätään. Saastuneiden maa-alueiden puhdistaminen ja riskikaatopaikkojen kunnostaminen aloitetaan.

Ilmansuojelun ohjausta ja valvontaa sekä ilmansuojelun päätöksenteon vaatimaa tutkimusta tehostetaan. Tärkein tavoite on vähentää rikin ja typen oksidien päästöjä sekä CFC-aineiden käyttöä. Uutena kohteena painottuu Itä-Euroopan ympäristönsuojelun tukeminen.

Asunto-olojen kehittämisessä on keskipitkällä aikavälillä painopiste vuokra-asuntojen

lainoituksessa asunto-olojen kehittämisrahaston kautta. Lainoitus suunnataan alueille, joilla vuokra-asuntotilanne on vaikein. Arava-asuntojen käyttöä asunnottomien asuttamiseen on välttämätöntä tehostaa. Samalla pyritään ylläpitämään vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen riittävää tarjontaa.

Valtion lainoitusosuuden merkittävä suureneminen sekä vuokra- että omistusasuntolainoituksessa lisää asunto-olojen kehittämisrahaston rahoitustarvetta tuntuvasti. Huomattava osa lisätarpeesta katetaan rahaston lainanotolla.

Omistusasumista tuetaan nykyisin monien eri järjestelmien kautta. Tuen selkeyttäminen ja suhteuttaminen vuokra-asumisen tukeen on suunnittelukaudella tarpeellista. Asumistukea lisätään tuen sosiaalisesti tehokkaan kohdentumisen vuoksi.

Taulukko 8. Työvoima, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	300	263	270	277	284	276
Työvoiman ohjaus	346	407	489	489	489	489
Erittelemättömät työllisyysmenot	3 090	3 664	4 997	5 004	4 884	4 845
Yhteensä	3 736	4 334	5 756	5 770	5 657	5 610
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot	1 052	1 443	1 967	2 010	1 960	1 960
Siirtomenot	2 180	2 581	3 409	3 499	3 429	3 390
- kunnille	967	1 289	1 102	1 150	1 100	1 100
- elinkeinoille	1	0	0	0	0	0
- kotitalouksille ym.	630	652	1 345	1 351	1 351	1 351
- muille	583	640	962	998	978	939
Realisijoitukset	504	310	380	262	268	260
Yhteensä	3 736	4 334	5 756	5 770	5 657	5 610

Työvoima ja työolot. Avoimia ja tiedottavia työvoimapalveluja kehitetään. Vajaakuntoisten erityispalveluja tehostetaan.

Työllisyyslain mukaisesti työllisyyden hoi-

don toimenpiteet painottuvat pitkäaikaistyöttömiin ja nuoriin sekä vaikeimmille työttömyysalueille. Vuonna 1991 vaikuttaa työllisyysmäärärahojen mitoittamiseen myös se, että

työllisyyslaki on koko vuoden täysimääräisesti voimassa. Alueellisten työttömyyserojen supistamista jatketaan. Erityistä huomiota kiinnitetään pysyvien työpaikkojen luomiseen.

Työvoimapulan alkaessa muodostua ongel-

maksi työolojen kehittämällä on keskeinen merkitys erityisesti ikääntyvän työvoiman työssäpysyvyyden varmistamiseksi. Muutenkin työolojen kehittäminen korostuu työvoimapulaa koskeissa ratkaisuisissa.

Taulukko 9. Maa- ja metsätalous, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	86	70	90	89	88	85
Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	281	309	393	399	413	409
Maatalous	8 496	9 658	10 463	9 354	8 615	8 092
Metsätalous	744	824	841	664	669	649
Kalastus, metsästyksen ja porotalous	248	241	275	276	279	282
Yhteensä	9 854	11 101	12 062	10 782	10 064	9 517
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot	597	681	796	797	797	796
Siirtomenot	9 003	10 088	10 896	9 789	9 056	8 507
- kunnille	9	0	0	0	0	0
- elinkeinoille	8 639	9 812	10 661	9 491	8 775	8 242
- kotitalouksille ym.	5	5	5	15	19	3
- muille	350	271	230	282	262	262
Reaalisijoitukset	106	127	160	152	163	165
Finanssisijoitukset	148	206	209	45	49	50
Yhteensä	9 854	11 101	12 062	10 782	10 064	9 517

Maa- ja metsätalouden tehtäväalueella kansainvälisestä kehityksestä aiheutuu huomattavia muutoksia maatalouteen ja elintarviketeollisuuteen. Suurimmat muutostarpeet aiheutuvat rajasuojaan tehtävistä muutoksista ja maatalouden kokonaistuen alenemisesta. Perinteisen maatalouden harjoittaminen ja ylituotanto korvautuvat asteittain myös alue- ja työllisyyspolitiikan hoidossa sekä maaseudun kehittämisessä muiden maaseudun elinkeinojen kehittämällä. Maatalouspolitiikan tavoitteena on ylituotannon supistaminen asteittain tärkeimmässä maataloustuotteissa omavaraisuustasolle, mikä vähentää olennai-

sesti mm. vientitukimäärärahojen tarvetta. Maatalouden tuen rakennetta yksinkertaistetaan. Yhteensovittamalla maatalouden tulo-tuki, tuotannon rajoittamis- ja supistamistoimenpiteet sekä rakennepoliittiset keinot voidaan tuotantoa alentaa myös sosiaali- ja aluepoliittisesti hallitusti ja supistaa kokonaistukea tehtävien kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Maatalouden ja elintarviketeollisuuden markkinahakuisuutta lisätään vähentämällä valtion osallistumista hinnanmuodostukseen ja tuotteiden markkinointiin. Maatalouden tutkimuksen ja neuvonnan sekä metsätutkimuksen voimavarat

kohdennetaan uudelleen vastaamaan paremmin ilmenneitä uusia tutkimustarpeita ja elinkeinojen kehitystä.

Metsätalouden kehittämistavoitteet arvioi-

daan uudelleen Metsä 2000 -ohjelman tarkistustyön pohjalta. Yksityismetsätalouden ja valtion metsien hoito-organisaatioita rationalisoidaan.

Taulukko 10. Liikenne, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA + LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	106	162	203	204	195	187
Tieliikenne	5 323	5 623	6 649	6 733	6 752	6 763
Vesiliikenne	759	848	1 037	1 067	1 013	1 031
Ilmaliikenne	188	196	205	85	95	60
Rautatieliikenne	2 600	2 098	2 143	2 462	2 455	2 440
Tietoliikenne	1 940	493	489	463	447	429
Yhteensä	10 916	9 420	10 727	11 014	10 957	10 910
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot	3 279	3 377	5 030	5 079	5 122	5 164
Siirtomenot	2 573	2 788	3 093	3 408	3 387	3 391
- kunnille	314	352	344	337	339	344
- elinkeinoille	615	906	1 062	1 034	1 004	997
- kotitalouksille ym.	156	162	180	183	189	195
- muille	1 489	1 368	1 506	1 854	1 854	1 854
Reaalisijoitukset	4 836	2 926	2 214	2 282	2 202	2 109
Finanssisijoitukset	228	328	390	245	247	246
Yhteensä	10 916	9 420	10 727	11 014	10 957	10 910

Liikenteen tehtäväalueella lisätään tienpidon rahoitusta, mikä aiheutuu liikennemäärän nopean kasvun aiheuttamasta kapasiteetin lisätarpeesta, teiden kunnon säilyttämisestä ja onnettomuusmäärien kasvusta. Toimenpiteet kohdistuvat valtaosin päätieverkkoon.

Vesiliikenteen investoinneilla parannetaan meriväyliä vastaamaan liikenteen kasvun ja nykyaikaisen kaluston vaatimuksia. Samoin eri toimenpitein pyritään turvaamaan Suomen kauppalaivaston kilpailukyky.

Ilmaliikenteen toimintaedellytyksiä parannetaan muodostamalla ilmailuhallinnosta vuoden 1991 alusta uusimuotoinen valtion liikelaitos, joka myös hoitaa ilmailun viranomaistehtävät. Liikelaitos lisää tehokkuutta ja taloudellisuutta ja turvaa liikenteen kasvun

aiheuttamien investointien rahoituksen. Investoinnit lisääntyvät huomattavasti.

Valtionrautateiden talouden arvioidaan edelleen parantuvan pääosin kustannussäästöjen ansiosta. Valtionrautateiden palvelutasoa parannetaan minkä johdosta investointimenot kasvavat tuntuvasti.

Posti- ja telelaitoksen taloudellinen tulos tulee säilymään nykyisellään lähinnä teletojen ylijäämäisyyden seurauksena. Tulos mahdollistaa kaukopuhelinliikenteen tariffien asteittaisen alentamisen vuosittain. Postitoimen palvelujen tarjonta turvataan nykyisellään, vaikka lähinnä postipankkipalvelujen uudelleenjärjestelyjen takia myös postikonttoriverkostossa tullaan toteuttamaan muutoksia.

Taulukko 11. Teollisuus ja muut elinkeinot, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtäväryhmittäin:</i>						
Hallinto	116	180	213	213	214	215
Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	189	230	298	299	305	314
Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta.....	1 742	1 856	2 304	2 407	2 533	2 627
Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	187	113	209	154	158	153
Teollisuuden edistäminen...	1 488	1 540	1 615	1 678	1 689	1 669
Energiahuolto.....	176	205	191	194	199	208
Muiden elinkeinojen edistäminen	77	95	106	105	105	106
Ulkomaankaupan edistäminen	294	308	785	764	780	801
Yhteensä	4 270	4 527	5 720	5 814	5 984	6 093
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	1 681	1 874	2 366	2 424	2 477	2 534
Siirtomenot.....	1 661	1 711	2 377	2 317	2 320	2 355
- kunnille.....	26	0	0	0	0	0
- elinkeinoille	1 481	1 707	1 952	2 206	2 254	2 287
- kotitalouksille ym.....	2	3	4	4	4	4
- muille	153	1	421	106	61	64
Reaalisijoitukset	143	85	69	84	111	102
Finanssisijoitukset	758	782	833	915	1 007	1 032
Muut menot	27	76	75	75	70	70
Yhteensä	4 270	4 527	5 720	5 814	5 984	6 093

Teollisuuden ja muiden elinkeinojen tehtävälueen menoja kohdennetaan suunnittelukaudella etenkin tutkimus- ja kehitysohjelmiin, viennin sekä yritysten kansainvälistymisen edistämiseen. Kansainvälisen teknologiayhteistyön lisääntyminen edellyttää nopeaa tutkimusresurssien kasvua. Samanaikaisesti kehitetään laadullisia tekijöitä sekä suunnataan valtion tukea valikoivammin tärkeiden teknologiaohjelmien toteutukseen ja kilpailukyisten tuotteiden aikaansaamiseen.

Teknologisen tiedon hyväksikäytön edistäminen ja levittäminen pieniin ja keskisuuriin

yrityksiin sekä alueitasolle ovat keskeisiä haasteita. Pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukykyä parannetaan koulutuksen, neuvonnan ja muiden kehittämispalvelujen avulla. Yritysten erityisrahoitusta tehostetaan. Alueellisesti tasapainoisen kehityksen edistämiseksi parannetaan kehitysalueilla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Erityistoimin pyritään lisäksi hillitsemään pääkaupunkiseudun kasvua.

Teollisten tuotteiden markkinoille pääsyä yksinkertaistetaan Länsi-Euroopan integraatiokehityksen mukaisesti. Tällöin teknisen

tarkastuksen ja kotimaisen normiston sopeuttaminen kansainväliseen kehitykseen on keskeistä. Kaupan teknisten esteiden poistamiseksi kehitetään kansainvälisten vaatimusten mukaisesti tuotteiden kansallisia laadunvarmentamisjärjestelmiä yleisesti ja erityisesti vastavuoroisesti hyväksyttäviä tarkastusjärjestelmiä, teollisuuden laadunvarmennusjärjestelmien sertifiointimenettelyjä sekä akkreditointijärjestelmiä.

Geologian tutkimuskeskuksen osalta tavoitteena on yhteiskunnan tarpeiden entistä laaja-alaisempi huomioon ottaminen geologisen tutkimuksen tulosten tuottamisessa ja soveltamisessa.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen kokonaisuudesta suunnataan noin kaksi kolmasosaa pääkaupunkiseudun ulkopuolisiin toimintayksiköihin. Teknologian kehittämissä keskuksen toiminnassa painotetaan teknologiaohjelmatoiminnan kehittämistä muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Yleisessä teollisuuspolitiikassa korostuu tu-

levaisuuteen suuntautuva selvitystyö. Myös ympäristökysymykset nousevat teollisuuspolitiikassa entistä voimakkaammin esille.

Energiatalouden ympäristövaikutusten vähentäminen ja energiahuollon varmuuden ylläpito tulevat jatkossakin vaatimaan energiapoliittista ohjausta, joka osittain toteutetaan taloudellisin ohjaukskeinoin. Samanaikaisesti pyritään energiakustannusten alentumiseen lisäämällä kilpailua sekä eri energiamuotojen sisällä että niiden välillä. Energiatutkimuksen ja koetoiminnan rahoitus kohdistetaan pääasiallisesti alueille, joiden merkitys energiatalouden kehittämisessä on suurin.

Vienninedistämistoimenpiteitä suunnataan erityisesti uusien, tutkimuksen ja tuotekehityksen tuloksena syntyvien korkean teknologian tuotteiden markkinoinnin edistämiseen. Keskeisiä viennin edistämisen painoalueita ovat yritysten kansainvälistymiskehityksen tukeminen, reaalisien kilpailukyvyyn parantaminen, vientivalmiuksien kehittäminen ja uusien markkina-alueiden hyödyntäminen.

Taulukko 12. Muut menot, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS
<i>Tehtävärühmittäin:</i>						
Valtionvelka.....	9 416	6 489	4 928	6 020	6 144	6 222
Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset.....	5 526	12 903	10 044	10 834	11 897	13 092
Yleisavustukset kunnille yms.....	1 438	1 534	1 694	1 730	1 749	1 754
Muut erittelemättömät me- not	103	94	64	57	53	51
Yhteensä	16 482	21 020	16 730	18 641	19 843	21 118
<i>Menolajeittain:</i>						
Kulutusmenot.....	5 819	8 720	9 820	10 105	10 512	10 853
Siirtomenot.....	1 443	5 940	2 147	2 641	3 376	4 216
- kunnille.....	1 437	1 534	1 693	1 729	1 749	1 754
- elinkeinoille	1	1	1	1	0	0
- muille	5	4 405	453	911	1 627	2 462
Reaalisoitukset	9	5	5	5	5	5
Muut menot	9 211	6 356	4 759	5 890	5 950	6 044
Yhteensä	16 482	21 020	16 730	18 641	19 843	21 118

Kokonaisuutena budjettitalouden menokehitys on valtiovarainministeriön kannan mukaan suunnittelukaudella seuraava:

Taulukko 13. Valtion budjettitalouden menot, milj. mk (vuodet 1992—1994 valtiovarainministeriön kannan mukaan vuoden 1991 hinnoin)

	1989 TP	1990 TMA +LMA	1991 TMAE	1992 VTS	1993 VTS	1994 VTS	Keskim. menovolyymin vuosimuutos, %	
							1989/84	1994/91 VTS
<i>Tehtäväalueit-</i>								
<i>tain:</i>								
Yleinen hallinto.	8 987	9 666	11 610	11 938	12 396	12 374	7,3	2,1
Yleinen järjestys ja turvallisuus.	4 372	4 574	5 834	5 932	5 927	5 877	0,8	0,2
Maanpuolustus .	6 748	7 339	8 968	9 149	9 260	9 353	1,3	1,4
Opetus, tiede ja kulttuuri	23 050	24 401	29 078	28 984	29 147	29 617	5,2	0,6
Sosiaaliturva	23 155	26 255	31 466	32 499	33 052	33 000	3,5	1,6
Terveydenhuol- to	11 515	12 606	13 310	13 608	13 822	13 713	3,6	1,0
Asuminen ja ym- päristö.....	6 373	4 177	6 393	6 400	6 685	6 909	5,0	2,6
Työvoima.....	3 736	4 334	5 756	5 770	5 657	5 610	2,6	—0,9
Maa- ja metsäta- lous.....	9 854	11 101	12 062	10 782	10 064	9 517	0,8	—7,6
Liikenne	10 916	9 420	10 727	11 014	10 957	10 910	3,1	0,6
Teollisuus ja muut elinkei- not.....	4 270	4 527	5 720	5 814	5 984	6 093	3,2	2,1
Muut menot	16 482	21 020	16 730	18 641	19 843	21 118	4,9	8,1
Yhteensä	129 459	139 420	157 653	160 532	162 795	164 091	3,9	1,3
<i>Menolajeit-</i>								
<i>tain:</i>								
Kulutusmenot...	35 030	40 382	50 792	51 553	52 108	52 692	2,5	1,2
Siirtomenot.....	72 157	85 543	93 957	95 230	96 636	97 467	4,3	1,3
- kunnille	34 053	36 760	40 574	41 158	41 793	42 215	5,3	1,3
- elinkeinoille...	12 074	13 941	15 287	14 370	13 662	13 149	2,6	—4,9
- kotitalouksille ym.	17 293	19 091	22 280	23 354	23 748	24 004	3,3	2,5
- muille	8 736	15 752	15 816	16 347	17 434	18 099	0,8	4,6
Reaalisijoituk- set	7 838	5 358	5 104	5 204	5 076	4 985	4,5	—0,8
Finanssisijoituk- set	5 194	1 688	2 892	2 547	2 584	2 652	3,0	—2,8
Muut menot	9 241	6 448	4 907	5 998	6 391	6 295	3,1	9,7
Yhteensä	129 459	139 420	157 653	160 532	162 795	164 091	3,9	1,3

Valtion budjettitalouden menojen määrä kasvaisi valtiovarainministeriön kannan mukaan vuodesta 1991 vuoteen 1994 keskimäärin 1,3 prosentin vuosivauhtia. Vuosi sitten julkaistun tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä vastaava kasvuluku vuosille 1994/90 oli 0,2 %. Laskelmiin on tehty edellisen suunnitelman jälkeen tehtyjen päätösten sekä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityk-

sen ratkaisujen edellyttämät muutokset.

Valtiontalouden hoidon ja koko talouspolitiikan tavoitteet vaihtotase- ja inflaatio-ongelmien hoidon näkökulmasta edellyttävät, että valtion menot saisivat kasvaa mahdollisimman vähän. On tärkeää, että julkinen talous ei laajene hallitsemattomasti ja siten vaarana talouspolitiikan pitemmän aikavälin tavoitteiden saavuttamista.

*Liite n:o 3 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1991 ¹⁾*

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotukikäsite ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Tässä liitteessä esitettävät tiedot

ovat jatkoa vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä n:o 3 julkaistuille tiedoille. Verotukien määrittelyt ja laskentamenetelmät eri veromuodoissa on aiemmin kuvattu ko. liitteessä.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtäväalueittain yhteenvetotietoja verotuista sekä myös siirtomenoista. Taulukko 5 sisältää eriteltyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1987—1988, milj. markkaa ¹⁾

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1987	1988	1987	1988	1987	1988
Yleinen hallinto	100	100	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	200	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 300	1 400	—	—	—	—
Sosiaaliturva	9 600	10 300	—	—	100	100
Terveystieteiden tutkimus	1 000	1 200	—	—	400	500
Asuminen ja ympäristö	10 900	12 800	—	—	2 500	3 200
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	—	—	2 300	2 500	3 700	3 600
Liikenne	—	—	—	—	3 000	3 300
Teollisuus ja elinkeinot	700	1 000	12 000	20 200	—100	—40
Muut menot	3 900	4 200	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	10 900	13 500	—	—	—2 900	—3 500

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinus-merkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1987—1988, milj. markkaa ¹⁾

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1987	1988	1987	1988	1987	1988
Yleinen hallinto	100	100	—	—	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	200	300	—	—	200	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	700	800	600	600	1 300	1 400
Sosiaaliturva	4 500	4 800	5 200	5 600	9 700	10 400
Terveydenhuolto	1 000	1 200	400	500	1 400	1 700
Asuminen ja ympäristö	8 900	10 600	4 500	5 400	13 400	16 000
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	4 900	4 900	1 100	1 200	6 000	6 100
Liikenne	3 000	3 300	—	—	3 000	3 300
Teollisuus ja elinkeinot	8 400	14 300	4 200	6 900	12 600	21 200
Muut menot	2 300	2 400	1 600	1 800	3 900	4 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	3 600	4 000	4 400	6 000	8 000	10 000

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinus-merkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtionverotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1987—1988, milj. markkaa ¹⁾

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 1988/87, %	
	1987	1988	1987	1988	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto	300	400	2 700	3 200	33	19
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
Maanpuolustus	700	800	12 400	13 800	14	11
Opetus, tiede ja kulttuuri	4 500	4 800	20 000	21 500	7	8
Sosiaaliturva	1 000	1 200	9 100	10 000	20	10
Terveydenhuolto	8 900	10 600	1 200	1 500	19	25
Asuminen ja ympäristö	—	—	1 600	1 900	—	19
Työvoima	4 900	4 900	8 700	9 200	—	6
Maa- ja metsätalous	3 000	3 300	1 100	1 200	10	9
Liikenne	8 400	14 300	1 700	1 500	70	—12
Teollisuus ja elinkeinot	2 300	2 400	1 600	800	4	—50
Muut menot	3 600	4 000	—	—	11	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille						

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinus-merkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1985—1988, milj. markkaa ¹⁾

	1985	1986	1987	1988
Yleinen hallinto.....	100	100	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus.....	—	—	—	—
Maanpuolustus.....	100	200	200	300
Opetus, tiede ja kulttuuri.....	1 200	1 100	1 300	1 400
Sosiaaliturva.....	8 200	8 800	9 700	10 400
Terveydenhuolto.....	1 200	1 300	1 400	1 700
Asuminen ja ympäristö.....	11 000	11 900	13 400	16 000
Työvoima.....	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous.....	5 900	6 000	6 000	6 100
Liikenne.....	2 800	2 900	3 000	3 300
Teollisuus ja elinkeinot.....	9 000	7 800	12 600	21 200
Muut menot.....	3 900	3 600	3 900	4 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille.....	4 400	4 400	8 000	10 000

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi.
Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
EVL	L elinkeinotulon verottamisesta
MVL	Maatilatalouden tuloverolaki
TTL	L tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LvvL	Liikevaihtoverolaki
TVL	Tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
ETUL	Tulo- ja varallisuusverolaki 1043/74

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion tulo- ja menoarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1985—1990

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, . . = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
Nimike/säännös							
1. Yleinen hallinto							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelvan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 10 k TVL 53 § 1 mom. 1 k	60	60	50	50	50	. .	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asian- tuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 11 k TVL 53 § 1 mom. 2 k	40	40	40	40	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain Nimike/säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
2. Maanpuolustus							
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus TulliveroL 15 § LvVL 26 §	140	220	230	260	270	..	Liikevaihtoverottomuus johtuu Tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETUL 12 § 2 mom. ETUL 13 § 1—4 mom. TVL 17 § 1 mom. 2 k TVL 21 § ja 22 §	830	730	850	900	950	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 2 k TVL 64 §	170	190	230	280	300	340	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki.
3. Koulutusvähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom. 5 k	40	40	40	40	—	—	Poistettu 1989.
4. Opiskelijavähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 1 mom. 4 k	160	170	180	200	—	—	Poistettu 1989.
4. Sosiaaliturva							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 12 k TVL 55 §	420	440	480	500	480	520	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 19 k TVL 56 § 2 mom. 3 k	320	330	350	380	370	400	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 22 k TVL 57 § 1 mom. 1 k	220	230	250	260	270	290	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 22 k TVL 57 § 1 mom. 2 k TVL 75 § 1 mom.	240	270	290	350	370	390	
5. Lapsilisien verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 22 k TVL 57 § 1 mom. 6 k	970	1 020	1 100	1 190	1 410	1 600	
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 22 k TVL 55 § 1 mom. 6 k	60	50	40	30	30	30	
7. Erorahan verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 22 k TVL 57 § 1 mom. 11 k	60	60	50	40	30	30	

Verotuet tehtävälueittain Nimike/säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
8. Henki- tai muusta henkilöva- kuutuksesta suoritettujen mak- sujen vähentäminen ETUL 29 § 1 mom. 4 k	250	270	310	310	—	—	Poistettu 1989.
9. Lapsenhoitovähennys valtion- verotuksessa ETUL 33 § 1 mom. 2 k TVL 101 §	570	610	980	1 020	880	740	
10. Valtionverotuksen yksinhuol- tajavähennys ETUL 33 § 1 mom. 3 k	100	100	120	120	—	—	Poistettu 1989.
11. Puolisovähennys valtionvero- tuksessa ETUL 33 § 1 mom. 4 k	170	160	170	160	—	—	Poistettu 1989.
12. Eläketulovähennys valtionve- rotuksessa ETUL 34 § TVL 102 §	100	90	120	150	20	30	
13. Lapsivähennys kunnallisvero- tuksessa ETUL 36 § 1 mom. 2 k TVL 105 §	390	690	720	770	2 320	2 480	
14. Kunnallisverotuksen yksin- huoltajavähennys ETUL 36 § 1 mom. 3 k TVL 106 §	40	40	50	50	240	240	
15. Invalidivähennys kunnallisve- rotuksessa ETUL 36 § 1 mom. 5 k TVL 107 §	190	190	180	180	190	180	
16. Elatusvelvollisuusvähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 3 mom.	40	50	50	50	—	—	Poistettu 1989.
17. Kunnallisverotuksen eläketulo- vähennys ETUL 36 a § TVL 108 §	2 510	2 670	2 820	3 040	2 750	2 900	
18. Huoltajavähennys valtionve- rosta ETUL 57 § 1 mom. 1 k	860	880	930	940	—	—	Poistettu 1989.
19. Invalidivähennys valtionveros- ta ETUL 57 § 1 mom. 2 k TVL 146 §	200	210	220	230	230	230	
20. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta ETUL 57 § 3 mom. TVL 146 § 3 mom.	50	50	60	60	30	30	
21. Kansaneläkevakuutusmaksus- ta vapauttaminen L 347/56 6 § 1 mom.	360	370	390	430	470	520	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Autoveron palautus invalideille L 482/67 17 §	70	60	60	70	50	..	

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
Nimike/säännös							
5. Terveystenhoito							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Sairauskulujen vähentäminen ETUL 29 § 1 mom. 6 k TVL 99 §	860	920	1 010	1 200	1 180	1 200	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 3 mom. ja 18 § 1 mom.	350	380	410	460	480	—	Suuruusluokka-arvio.
6. Asuminen ja ympäristö							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETUL 21 a § TVL 73 § 1 mom. 1 k	3 700	3 900	4 400	4 700	5 900	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen reaaliseseen arvonnou-suun.
2. Yleisen asumistuen verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 13 k TVL 57 § 1 mom. 15 k	230	240	210	240	270	280	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) ETUL 29 § 1 mom. 1 k L 953/74 TVL 87—91 §	2 360	2 410	2 570	3 450	3 800	4 100	
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom.	2 400	3 100	3 800	4 500	5 000	5 600	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 %:n tuottooletukseen.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom.	150	170	180	190	200	230	
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom.	2 200	2 100	2 300	3 000	3 900	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Polttoaineveron alennus lyijytömästä moottoribensiinistä L 948/82 4 §	—	0	0	10	100	—	Poistettu 1990 polttoaineid den verotuksen muutoksen johdosta.
7. Maa- ja metsätalous							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETUL 22 § 1 mom. 23 k TVL 80 § 1 mom. 5 k	30	20	20	50	30	..	Suuruusluokka-arvio.
<i>Maatilatalouden tuloverotus</i>							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	170	210	230	250	Suuruusluokka-arvio.
2. Pinta-alalaisen verovapaus MVL 5 § 1 mom. 4 k	250	270	270	280	—	—	Poistettu 1989.

Verotuet tehtävälueittain Nimike/säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia							
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**								
3. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom.	230	170	60	120								
4. Rakennusten hankintamenojen poisto MVL 9 § 2 mom.	50	40	30	40	Suuruusluokka-arvio.							
5. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	250	300	200	220	Suuruusluokka-arvio.							
6. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom.	50	50	50	50	Suuruusluokka-arvio.							
7. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	50	40	50	Suuruusluokka-arvio.							
8. Maatalousmaan metsityksen verovapaus MVL 15 § 1 mom.	}	}	}	}	}	}	}							
9. Verovapaus ojitettaessa suo metsänkasvun parantamiseksi MVL 15 § 2 mom.								50	90	80	90	Suuruusluokka-arvio.
10. Vakiintuneesta taimikosta myönnettävä veronhuojennus MVL 15 a §														
11. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	980	890	1 270	1 260	Suuruusluokka-arvio.							
12. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	60	90	80	90	Suuruusluokka-arvio.							
13. Maatalouden investointivaraus L 1103/82 2 §	50	Verotuki aiheutuu varauksen nettolisäyksestä. Arvio vain vuodelta 1985.							
<i>Välillinen verotus</i>														
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuet vähennyjärjestelmä LvVL 4 § 1 mom. ja 18 § 1 mom.														
— kotim. kulutus	3 750	3 900	3 790	3 960	4 100	..	Bruttomääräinen alkutuet vähennyksen elintarvikkeiden hintoja alentava vaikutus.							
— vienti	740	680	640	470	490	..	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea.							
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)														
— investoinnit	-610	-600	-510	-580	-630	..	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää.							
— muut tuotantopanokset	-340	-360	-380	-410	-450	..								

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
Nimike/säännös							
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus LvvL 17 §	90	130	170	120	130	..	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä.
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3 630	3 750	3 710	3 560	3 640	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 2 mom. ja 18 § 1 mom.						..	
— maatalous	(550)	(520)	(550)	(560)	(650)	..	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	50	50	50	60	70	..	
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus LvvL 4 § 2 mom. ja 18 § 1 mom.	(340)	(360)	(300)	(290)	(280)	..	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— maatalous	10	20	20	20	20	..	
— muu							
8. Liikenne							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Merityötulovähennys ETUL 30 § L 455/85 TVL 92—95 §	—	50	60	60	110	120	Tukea vuosina 1986—88 työtulovähennyksen ylittävältä osalta.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus LvvL 1 §	1 400	1 400	1 500	1 700	1 820	..	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom. a k	400	430	460	500	560	..	Arvio kotitaloustiedustelun perusteella.
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus LvvL 2 §	740	780	820	890	990	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä.
4. Autoveron palautus takseille L 482/67 7 § ja 13 a §	140	150	150	160	170	..	
5. Polttoaineveron palautus linja-autoliikenteelle L 948/82 7 § 2 mom.	100	100	70	90	—	—	Muutettu suoraksi tueksi 1989.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kehitysaluerahasto Oy:n, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETUL 11 § TVL 16 §	..	60	50	60	70	..	

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
Nimike/säännös							
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETUL 5 § 2 mom. 2 k TVL 9 § 1 mom. 2 k	480	520	600	890	1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETUL 22 b § TVL 54 §	80	80	90	100	
4. Outokumpu Oy:n osakkeiden luovutus työntekijöille L 422/88	—	—	—	..	—	—	Vuonna 1988 toteutettuun eläkejärjestelyyn liittyvät verovapaudet.
<i>Elinkeinotulon verotus</i>							
1. Osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 18 § 1 mom. 4 k	300	500	650	1 000	— Suuruusluokka-arvio.
2. Uuden pääoman osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 61 §							
3. Eräiden toimitusluotoista saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	300	140	110	70	Suuruusluokka-arvio. Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.
4. Investointitalletuksen koron verovapaus L 1094/78 6 § 3 mom.		100	80	110	—	—	Poistettu 1989.
5. Kehitysalueiden 3 %:n vähennys L 1003/75	40	30	20	20	Suuruusluokka-arvio.
6. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	10	30	30	20	Suuruusluokka-arvio.
7. Tutkimusvähennys L 1023/83	45	70	70	80	—	—	Poistettu 1989.
8. Investointivähennys L 1094/78 16 §	..	20	50	30	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989.
9. Vaihto-omaisuuden aliarvostus EVL 28 § 2 mom.	880	—2 130	—350	540	Laskelmat eivät kata kaikkia toimialoja.
10. Toimintavaraus EVL 46 a §	780	1 020	1 670	400	Laskelmat eivät kata kaikkia toimialoja.
11. Investointivaraus L 1094/78 3 §	1 400 —80	1 400 —100	1 700 —130	4 600 —150	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki. Varauksen käytöstä aiheutuva verotuen väheneminen.
12. Alushankintavaraus L 433/81 7 §							
13. Muut varaukset	70	50	100	150	Suuruusluokka-arvio.
14. Toteutumattomien indeksijä kurssitappioiden vähentäminen EVL 26 §	Ei arvioitavissa

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
15. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom. ja 31 §	200	—320	840	1 600	Suuruusluokka-arvio
16. Rakennusten hankintamenojen poistaminen EVL 34 §	—350	—210	—70	—400	Suuruusluokka-arvio.
17. Väestönsuojan ja ympäristönsuojeluun hankittujen rakennusten, laitteiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	60	30	Suuruusluokka-arvio.
18. Teollisuusinvestointien vapaat poistot L 351/82 2—3 §	520	210	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1987.
19. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom. L 290/82 2 § L 1073/89	1 100	1 240	1 640	2 100	Suuruusluokka-arvio.
20. Merenkulun tilauspoisto L 433/81 2 §	Ei arvioitavissa.
15.—20. Poistoista aiheutuva verotuki yhteensä	1 530	950	2 410	3 300	Laskelma ei kata kaikkia toimialoja.
21. Omaisuuden arvostus eräässä konsernijärjestelyssä L 907/86	—	—	500	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Valmet Oy:hyn ja Oy Wärtsilä Ab:hen liittyvät konsernijärjestelyt.
22. Tappiontasaus 5 vuotta ylittävä tappion vähentämisaika TTL 4 § 1 mom.	Ei arvioitavissa.
23. Harkintaverotus (sanktio) Verotuslaki 72 § 1 mom. 1 k	
1.—23. Verotuet yhteensä	5 465	2 460	6 960	10 230	
24. Käyttöomaisuuden myyntivoiton verovapaus EVL 6 § 1 mom. 1, 1 a ja 1 b k	3 200	4 500	5 000	10 000	Suuruusluokka-arvio, jota ei ole sisällytetty verotukien 1.—23. yhteissummaan.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) LvVL 1 §	1 900	2 100	2 400	2 600	2 800	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus LvVL 1 §, LvVA 2 §	150	170	190	210	220	..	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoainesten ja eräiden jätteiden liikevaihtoverottomuus LvVL 3 § 1 mom. b k ja 18 § 1 mom. d k	—	110	240	260	Säännökset voimaan 1.8.1986 lukien.
4. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvVL 3 a § ja 18 a §	—	50	100	90	130	..	Säännökset voimaan 1.8.1986 lukien.

Verotuet tehtävälueittain Nimike/säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	-2 200	-2 200	-3 000	-3 200	-3 300	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojennukset L 221/79	
10. Muut menot <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Obligaatioiden ja niiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69 L 785/81, L 952/85 L 726/88	700	900	950	850	800	800	Verotuki korkotulon verovapauden osalta.
2. Talletusten ja koron verovapaus L 1000/85 1 § L 726/88	3 200	2 700	3 000	3 350	3 600	4 400	Verotuki korkotulon verovapauden osalta.
11. Ei eriteltävissä <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton osittainen verovapaus tuloverotuksessa ETUL 21 § 1 mom. TVL 67—69 §	3 600	3 700	5 700	7 400	9 400	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu omaisuuden reaaliiseen arvonnousuun ja kattaa kotitalouksien omistamat maatilat, kiinteistöt ja osakkeet.
2. Ns. henkilökuntaetuksien verovapaudet ETUL 22 a § TVL 49 §	700	750	800	890	970	1 000	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ETUL 26 § 1 mom. 4 k TVL 82 § 1 mom. 6 k	510	560	630	700	750	770	Laskelmassa on otettu huomioon, että verotukea ei aiheudu työttömyyskassamaksujen vähentämisestä.
4. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asunovelat) ETUL 29 § 1 mom. 1 k L 953/74 TVL 87—91 §	760	860	1 050	1 400	1 500	1 600	
5. Omaisuustulovähennys ETUL 32 a § TVL 97 §	510	640	820	980	1 060	1 680	
6. Palkkavähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom. 2 a k	350	360	550	620	—	—	Poistettu 1989.
7. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom. 6 k TVL 47 §	900	1 000	1 100	1 200	1 000	1 100	
8. Erityisalojen matkustamiskustannusten korvauksen verovapaus ETUL 20 § 1 mom. 8 k TVL 162 § 3 mom.	40	40	50	60	60	60	
9. Päivärahojen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom. 8 k TVL 50 §	220	250	290	340	—	310	Vuoden 1989 verosäännökset eivät aiheuttaneet verotukea.

Verotuet tehtävälueittain Nimike/säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1985	1986	1987	1988	1989*	1990**	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus LvVL 2 § 2 mom.	700	700	800	900	900	..	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset.
2. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvVL 3 § 1 mom. d k	60	60	60	60	60	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Kuljetusten ja palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskelvottomuus (verosanktio)	-1 800	-2 000	-2 300	-2 500	-2 700	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) LvVL 1 § ja 17 § 2 mom.	-440	-470	-520	-590	-630	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	-2 800	-3 100	-2 900	-3 400	-3 600	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja (1.8.1986 alkaen) energiainvestoinnit ovat vähennyskelpoisia.
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	-1 300	-1 200	-1 300	-1 400	-1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3-6)	-6 400	-6 800	-7 000	-7 900	-8 400	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	-4 200	-4 700	-4 000	-4 700	-5 100	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(-2 200)	(-2 100)	(-3 000)	(-3 200)	(-3 300)	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukseen.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom. 3 k TulliveroA 16, 17, 17 a §	220	230	230	230	300	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottori- pyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.

